GRATA
PRO GRATIIS
MEMORIA
EORUM,
Quorum
Pietate Munifica
VALLIS B. M. V.
De
CAMPOLILIORUM
Sacri & Exemti Ordinis Ciſtercienſis Auſtriæ inferioris

Cum Initio Seculi XIII. ſurrexit, crevit, & in hanc usque diem feliciter floruit.

i.c.

Digitized by Google

[illegible] delin. Joh. Daniel Herz sculps. Aug. Vind.

FASTI CAMPILILIENSES TOMUS I.

Continens

Propyleum Faſtorum

Sive

Elogia X. Genealogico - Hiſtorica primorum Auſtriæ Marchionum ac Ducum Babenbergicorum, ceu Majorum Sereniſſimi Ducis Fundatoris LEOPOLDI VII. Glorioſi, ab Anno DCCCCVIII. uſque MCC.

Item

Seculum I. Campililii

Ab Anno MCCI. usque MCCC. Decadibus diſtinctum: quarum quælibet §. I. Res Principum & Patriæ: §. II. Res Ordinis Ciſtercienſis: §. III. Res Monaſterii quantæ viſæ ſunt, recenſet:

Omnia, ut fieri licuit, ſinchronorum Scriptorum, partim Anecdotorum, in utramque partem teſtimoniis, Fundamento item Diplomatico curatè explorata, & illuſtrata.

Adduntur

Summaria totius Voluminis

Velut indices Tabulæ, ſic conſtructæ, ut ſingula hic contenta, ante lectionem Operis facillimè præguſtari, poſt eam commodiſſimè, unacum Chronologia, memoria repeti poſſint.

Juſſu

Reverendiſs. Perill. & Ampliſs. D.D. Chrysostomi Abbatis Campilílienſis &c. &c.

Conſcripta à

P. Chrysostomo Hanthaler Profeſſo & Bibliothecario Campilílienſi.

LINCII, Sumptibus Franciſci Antonii Ilger, Bibliopolæ Civici.
Typis, Joannis Michaelis Prambſteidl, Stat. Provincial. Sup. Auſtriæ Typographi. MDCCXLVII.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

MEMORIAE.
POSTHUMAE. ET. AETERNAE.
CHRYSOSTOMI. ABBATIS.
CAMPILILIENSIS. ET. VICARII.
OLIM. GENERAL. PROVINC. CIST. AVSTR.
S. CAES. REG. MAIEST. CONSILIAR.

QVI. CVM. BONA. ANIMA. NATVS. PRID. NON. FEBR.
A.° CIↃ IↃ CLXVI.
CLEMENTIA. SVPERVM. IVVENIS. A. PESTE.
CAMPILILIO. MIRE. SERVATVS.
HANC. MATREM. CVI. VITAM. DEBVIT. VOTIS.
AETERNIS. DELEGIT. AN. MDCLXXXIX.
HONORAVIT. INEXPLEBILI. STVDIO. RELIGIONIS.
LABORE. MVNERVM. ASSIDVO.
DONEC. VERE. NVTV. DEI.
ET. VIRTVTVM. SVFFRAGIO.
PATER. ET. ABBAS. ELECTVS. AN. MDCCXVI.
PIETATEM. ET. SAPIENTIAM.
QVIBVS. A. DOMINO. NON. VVLGARITER.
VNCTVS. ERAT.
PLENO. IVBARE. EXPLICARE. POSSET.
LVMINARIA. DVO. MAGNA.
QVAE. DIEI. PRAESVNT. ET. NOCTI.
VNVS. IPSE. IN. TEMPLO. DEI.
LVCENDO. AC. PRAELVCENDO. SVIS. EXPRESSIT.
CVM. FILIIS. ESSE. SOLAE. EIVS. DELICIAE. ERANT.
VITA. EI. CVM. IPSIS. VBICVNQVE. LICVIT.
COMMVNIS. FVIT.
NISI. QVOD. COMMODIS. MINORIBVS. IPSE.
QVI. POTERAT. PLVRIMIS.
VTERETVR.

ABSTINENTIA. MODESTIA. VERECVNDIA.
ANTEIBAT. OMNES.
OTIVM. ORATIONE. LECTIONE. CALAMO.
SANCTE. SEMPER. FALLEBAT.
O. QVANTVM. PATER. PIVS. ORAVIT. PRO. FILIIS.
DOCVIT. ORE. DOCVIT. SCRIPTIS. DOCVIT.
EXEMPLO.
SERMONE. POTENS. ET. OPERE.
FACTVS. FORMA. GREGIS. EX. ANIMO.
MERITO. ITAQVE. VIRTVTVM.
ALTIVS. ELATVS.
IN. PATREM. PATRVM.
PROVINCIAE. CISTERCIENSI. AVSTRIACAE.
DATVS. EST. VISITATOR. ET. VICARIVS.
GENERALIS. A. MDCCXXVIII.
GRAVITATEM. CVM. HVMILITATE. SINE. POMPA.
CIRCVMTVLIT.
CHARITATEM. CVM. SOLICITVDINE.
EXPLICANS.
NEC. PERTRANSIENS. NISI. BENEFACIENDO.
QVIBVSDAM. BONOS. PRAESVLES. DEDIT.
PRAESIDENDO.
COMPLVRIBVS. INFVLAM. IMPONENS.
BENEDIXIT.
TEMPLVM. NOSTRVM.
ANTIQVA. MAIESTATE. SERVATA.
SIC.
IN. ALTARIBVS. CATHDEDRA. ORGANO. CHORO.
MARMORE. ET. AVRO. RESTITVIT.
VT. NOVVM. CONDIDISSE. VIDEATVR.
BENEDICTIONE. IN. MERCEDEM. IVSTI.
FESTINANTE.
INTER. SVMMAM. TEMPORVM. INIQVITATEM.
NE. SVORVM. VIRTVS.
ABSQVE. SCIENTIA. ERRARET.
ALVMNIS. ADOLESCENTIBVS. LVDOS. FACILES.
NOVELLIS. GREMII. FILIIS.

SVE.

SEVERIORA. THEOSOPHIAE. AVT. PHILOSOPHIAE.
PVLPITA. SINGVLOS. IN. ANNOS.
MECOENAS. PERPETVVS. INSTRVXIT. CERTANTES.
LAETVS. CORAM. AVDIVIT. MERITOS.
PRAEMIO. DONAVIT.
SIC. PIETAS. EIVS. AB. VNGVICVLIS.
VSQVE. IN. POTENTATVM. LXXXIV. ANNOR.
SIBI. SIMILLIMA. CONSTITIT.
ET. QVI. MATREM. RELIGIONEM.
CVM. TANTA. SVI. INTER. OMNES. OPINIONE.
TAM. REVERENTER. COLVIT.
REPLETVS. EST. A. DOMINO. LONGITVDINE.
DIERVM.
SEMPER. INCOLVMIS. PANACEA. SOLA. PIETATE.
EGIT. ITAQVE. IVBILVM. PROFESSIONIS.
ANNO. MDCCXXXIX.
HOSTIAM. LAVDIS. QVOTIDIE. FREQVENTATAM.
SOLEMNI. RITV. IVBILEVS. ITERVM. FECIT.
ANNO. MDCCXLI.
AB. ANNO. LXXX. POST. STATIONES. TAM. DIVTVRNAS.
IN. CONFESSIONE. LAVDIS. DIVINAE.
PEDES. EIVS. EXTRA. CVBICVLVM. TANDEM.
RENVEBANT. OFFICIVM.
VETANTES. EVM. HOC. VOTO. DAMNARI.
VT. CVM. LVSCINIA. CANTANS. NOBISCVM.
DEO. VOCEM. REDDERET.
CVM. VITA.
HAEC. PIETAS. EIVS. AC. PLENITVDO. VIRTVTIS.
CVM. SVAVISSIMA. IN. HOSPITES. GRATIA.
QVOS. AVGVSTOS. OMNIQVE. ALIO. ELOGIO. EXCELSOS.
CVM. INFINITIS. ALIIS. HABVIT.
OMNEM. PATRIAM. FAMA. IMPLEVERVNT.
EVOCATVS. TANDEM. AD. REQVIEM. LABORUM.
QVAM. DIV. SVSPIRABAT.
NON. MORBO. SED. SENIO. FRACTVS.

TAM.

TAM. LENITER. QVAM. PIE. SEDENS. INDORMIIT.
MORTE. IVSTORVM.
HAEC. SPES. ERAT.
QVAE FILIORVM. SVBDITORUM. PAVPERVM.
LACRYMAS. TERSIT.
DIES. NOBIS. NON. IPSI. FATALIS.
ERAT. XXVI. FEBR. AN. MDCCXLVII.
CAPVT. AVTEM. EST. LVCTVS.
HOC. VOLVMEN. SPEM. EIVS. TAM. DIVTVRNA.
PRELI. EXSPECTATIONE. FEFELLISSE.
QVOD. IPSE.
AD. GRATAM. PRO. GRATIIS. MEMORIAM.
OMNIBVS. BENE. MERITIS. DE. CAMPILILIO.
REDDENDAM.
A. PRIMORDIO. REGIMINIS. NVNCVPAVIT.
PROPRIAE. MANVS. APPARATV. ID. PRAEPARANS.
CONSCRIPTVM. CENSORIAM. AD. VIRGVLAM.
REVOCANS.
GRATIA MAXIMA. ET SVMTV. NON.
MINIMO. PROCVRANS.
HOC. CVM. AD. SVPEROS. DIGRESSO. OFFERRE.
IAM. NON. LICEAT.
NOMINI. TAMEN. EIVS. IMMORTALI.
SACRVM. ESSE. VOLVIT.
MOESTO. ANIMO. REVERENTIA. PIA.
MILLE. NOMINIBVS. AB. IPSO. OBRVTVS.
AVTHOR.

Digitized by Google

PLURIMUM REVERENDO
Religioſiſſimo Clariſſimo ac Venerabili
DOMINO PATRI

CONRADO SCHMID

PRIORI ACTUALI

DIGNISSIMO &c.

Totique Venerabili

CONVENTUI CAMPILILIENSI,

DD. Confratribus maximè
Honorandis.

NEfas erat, Venerabili Gremio Veſtro in hoc limine Faſtorum Campililienſium nullum ſalutando deferre honorem, Gratias non referre. Scribere enim juſſus, quæ fauſta, quæ felicia, quæ glorioſa, aut etiam contrà, pro Mundi viciſſitudine, charæ Patriæ, Ordini, Monaſterio, ab origine acciderunt, otio indigebam tantò longiori, quantò mihi anguſtior intellectus, ſenſúsque brevior eſt, & ad multa ſimul animo complectenda minor facultas. Tot igitur annis otiante me, ſolúmque ad pulpitum hærente, univerſa interim onerum regularium portio, quæ me contigiſſet, recidit in Vos omnes. Quod quia communi benevolentia peramanter promtéque ſuſtinuiſtis, inverecundus ego, penitúsque de pago forem, niſi publicè id, cúmque devota gratiarum actione prædicarem, ſimúlque Orbi conteſtarer, magnam in hoc opere partem ſudoribus veſtris, mei locò impenſis, deberi.

Cui accedit, hos ipſos Faſtos multa ſubſidia à Vobis accepiſſe: aliis quippe librariam ſupellectilem neceſſariam, aut commodam, collato ære adaugentibus: aliis, quidquid reliquiarum

)( )(&

& monumentorum veterum repererunt, hilariter ad me deſerentibus : aliis operoſum calamum ſuum ad nitidè transſcribendum prolixè commodantibus : aliis induſtriam meam cohortatione frequenti & amica excitantibus: aliis confecta jam Scripta Cenſoria cum attentione explorantibus: omnibus denique qualescunque meos labores benignè probantibus, & longa cum exſpectatione deſiderantibus.

Habete igitur, Plur. Rever. Clariſſ. ac Venerbilis D.P. Prior, & Venerabilis Conventus, primum hunc Tomum Faſtorum Veſtrorum, Vobis pariter à me debita cum reverentia oblatum. Gaudete in primordiis Campililii, & ſubito incremento ejusdem, hic deſcriptis : Summorum Pontificum, Cæſarum Regum, Ducum, ac Principum, cumprimis verò Sereniſſimi Ducis Fundatoris Clementiam, jucunda memoria vobiscum repetite : ut recens Beneficiorum recordatio novas gratæ pietati veſtræ flammas admoveat, ſedulúmque Religionis cultum in animis veſtris novis ignibus accendat.

Me interim, Venerandi Gremii Veſtri minimum civem, charitate non impari deinceps portare, unanimésque fovere dignemini, donec Opus hoc, niſi aliter de me Superi ſtatuant, ad calcem usque perducam, & Veſtrum ad ævum pertingens, quæ ipſi laudabiliter egiſtis, devoto calami mei officio lætus percenſeam. Perduret interim, Adjutore Altiſſimo, Flos Veſter, ſesqui-ſexto jam Seculo complendo proximus, metásque rerum, ac tempora nulla ſibi poſita ſentiat. Et cùm, erepto Vobis nuper Optimo Præſule Veſtro, nunc orphani lugeatis, feciſtis enim *pretioſæ Margaritæ* jacturam : Spiritus Pietatis DEI Vos repleat lumine illo, ut ejusmodi *Patrem*, unum ex Vobis, deligatis, cui Cœlum ſic pariter benedicat, ut Pii Chrysostomi veſtigia premens, ac proximè aſſequens, quemadmodum ille, bonum odorem Campililii Veſtri etiam deinceps pari gratia univerſam in Patriam deportet. Ita vovet

Plur. Reverend. Religioſiſſ. ac Clariſſ. & Venerabilis D. P. Prioris,
Totiúsque Venerabilis Conventus

Confrater indignus & minimus
Hiſtoriographus veſter.

FACULTAS
Reverendiſſimi Domini
VICARII GENERALIS.

NOs Fr. CHRYSOSTOMUS Sacri & Exemti Ord. Ciſtereienſis Ducalis Monaſterii Vallis B. M. V. de Campoliliorum Abbas, Sacræ Regiæ Majeſtatis Ungaricæ & Bohemicæ Conſiliarius, ejusdémque ſacri ſuprafati Ordinis per utramque Auſtriam, & Stiriam, ac Regnum Ungariæ Viſitator & Vicarius Generalis, facultatem damus & concedimus Rever. Religioſo P. Chryſoſtomo Hanthaler Profeſſo noſtro, & Vicariatus Auſtriaci Secretario, *Tomum I. Faſtorum Campililienſium*, juſſu noſtro ab ipſo laborioſè conſcriptum, & à Nobis ipſis, ac A. R. P. Priore noſtro integrè perlectum, & probatum, typis publicis committendi, ſi eorum, quorum intererit, benevolus annutus acceſſerit: ut *Grata pro Gratiis Memoria* poſthuma iis omnibus officioſè à nobis reddatur, quorum pia Munificentia, Clementia, Gratia, & Favoribus, Campililium noſtrum, DEO propitio, primùm ſurrexit, crevit, & in hanc usque diem perſiſtit. In quorum fidem has ei literas, manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo munitas dedimus. Campililii die 2. Februarii Anno 1745.

(L.S.) CHRYSOSTOMUS ABBAS ibidem.

TA-

Digitized by Google

TABULA GENERALIS

Eorum, quæ inſunt huic Volumini.

PRÆNOTIONES Introductoriæ in Univerſum Opus Faſtorum Campililienſium, Lectionem Hiſtoricam aggreſſuris, peropportunæ.

PROEMIUM. De difficultate ſcribendi propter varietatem Lectorum.

§. I. Quis verus & rectus Hiſtoriæ finis, ac uſus.

§. II. De otio, & negotio Rationis in legendo.

§. III. De congruis Teſtibus Veritatis: & primùm de Fundamento Hiſtoriæ Diplomatico, ejúsque Cautela, & uſu.

§. IV. De fide, & Uſu Scriptorum Sinchronorum, Suppariorum, veterum quorumlibet, ac Novorum.

§. V. De Scopo præſentis Operis, ejúsque Argumento, & Mediis.

§. VI. Modus, Ordo, & Uſus Faſtorum noſtrorum.

DESCRIPTIO MONASTERII.

§. I. Nomen, antiqui Poſſeſſores, Inſignia, Situs, & Vicinia Campililii.

§. II. Fabrica Monaſterii exterior.

§. III. Fabrica Eccleſiæ.

§. IV. Fabrica interior Ædificiorum Regularium.

PROPYLEUM FASTORUM,

Sive Elogia X. totidem Marchionum ac Ducum Babenbergicorum, tanquam Majorum Sereniſſ. Fundatoris.

DISSERTATIO PROLEGOMENA, præmiſsô Proæmiô *Ortilonis* cum Notis.

§. I. Veteres Marchiones ac Duces Babenbergici malè à nonnullis Ducali Stirpi Bavaricæ inſeruntur.

§. II. Varia variorum ratio, LEOPOLDUM *Illuſtrem* ab ALBERTO Decollato deducendi.

§. III. De Auſtriæ utriusque ſupra & infra Anaſum confuſione, olim familiari, per indiſcretionem vocum *Marchia Orientalis*, *Marchionatus*, & *Marchia*. Item de primo LEOPOLDI *Illuſtris* Adventu fluctuantes plurium epochæ.

TABULA nova Stemmatologica Sereniſſimorum Auſtr. Marchionum & Ducum Babenbergicorum, hoc in Volumine latiùs conſtabilienda.

ELOGIA

Genealogico-Hiſtorica.

ELOG. I. LEOPOLDI *Illuſtris* Marchionis Primi.

§. I. Majores ejusdem Glorioſi.

II. Natalis, Sublimatio, Geſta, & Obitus.

III. Uxor, & Filii.

ELOG. II. HENRICI I. Marchionis.

§. I. Scomma *Rebellis* craſſo errore eidem affrictum. Falſum pariter, quod Uxore & Filio caruerit.

II. Acta circa S. Colomannum, & Obitus ejus.

ELOG. III. ADALBERTI Victorioſi Marchionis.

§. I. Ejusdem Uxor unica, Filiique gemini, ac partes illius in Bello Ungarico *Conradi* II. Cæſaris.

II. Acta ejus priora ſub *Henrico III.* Imp.

III. Acta poſteriora, & Obitus.
Elog. IV. Ernusti *Strenui* Marchionis.
§. I. Uxor ejusdem gemina, ſed Filius non niſi unicus.
II. Acta ejus priora.
III. Acta reſidua, & Obitus.
Elog. V. Leopoldi III. *Pulchri* March.
§. I. Geneſis, Uxor, ac Soboles Maſcula ejusdem.
II. *Eliſabeta* ejusdem Filia, & *Otocarus* Marchio Stiriæ Maritus.
III. Reliquæ illius Filiæ.
IV. Acta illius.
Elog. VI. Leopoldi IV. *Pii* Marchionis, hodie *Sancti*. Obſervat. præv.
§. I. Natalis, Initium Regiminis, Nuptiæ, & Acta ejus priora.
II. Acta ulteriora.
III. Acta reſidua.
IV. Gloria ejus poſt mortem.
V. *Agnes* Uxor ejus.
VI. Filii illius.
VII. Filiæ.
Elog. VII. Leopoldi V. *Largi* Marchionis & Bavariæ Ducis.
§. I. Acta ejusdem priora.
II. Acta poſteriora, & Obitus.
Elog. VIII. Henrici II. *Jaſomirgott*, Bavariæ, deinde Primi Auſtriæ Ducis.
§. I. Ejusdem Acta priora.
II. Acta ulteriora usque ad obitum *Conradi* III. Regis.
III. Proſecutio Actorum, donec crearetur Primus Auſtriæ Dux.
IV. Geſta ejus usque in an. 1165.
V. Acta ejus poſtrema.
VI. Uxores ejus, ac Liberi.
Elog. IX. Leop. VI. *Virtuoſi* Auſtr. ac Stiriæ Ducis.
§. I. Acta ejus prima.
II. Acta ulteriora maximè in Expeditione Sacra.
III. Proſecutio Geſtorum de inito Stiriæ Ducatu, Bello Bavarico, & capto Anglorum Rege.
IV. Poſtrema ejus Eventa à præjudiciis & calumniis vindicata.
Elog. X. Friderici I. *Catholici*, Ducis Auſtriæ.
§. Unicus. Regimen ejus breve, ac devota Mors.
INITIUM Regiminis LEOPOLDI VII. *Glorioſi*, Auſtr. & Stir. Ducis, Clementiſſ. Fundatoris Campililienſis, per annos 1198.-1200. Cœtera in ſubſequentibus Faſtis panduntur.

Fasti Campililienses,
Seculô Chr. XIII. Monaſterii I.
DECAS I. ab an. 1201. usque 1210.
§. I. Res Principum, & Patriæ.
II. Res Ordinis Ciſtercienſis.
III. Res Campililii.
Hic Ordo §§. orum per omnes Decades æqualiter ſervatur.
Decas II. ab ann. 1211. usque 1220.
Decas III. ab an. 1221. usque 1230.
His Decadibûs continetur Hiſtoria LEOPOLDI VII. Ducis, & inchoantur Geſta FRIDERICI Ducis Filii. Percenſetur pariter Fundatio & Conſummatio Campililii.
Decas IV. ab ann. 1231. usque 1240. retegit veras cauſas Proſcriptionis Friderici Ducis.
Decas V. ab ann. 1241. usque 1250. refert mortem Ducis, & Interregni Auſtriaci initium.
Decas VI. ab ann. 1251. uſque 1260. exhibet Acta *Otocari* Bohemiæ Regis Auſtriam tenentis.

DE-

DECAS VII. ab an. 1261. uſque 1270. Acta *Otocari* proſequitur.

DECAS VIII. ab an. 1271. uſque 1280. fatum ejus triſte, & Auſtriæ Vindicationem per *Rudolphum* I. Imp. recenſet.

DECAS IX. ab an. 1281. uſque 1290. *Albertum* I. Habſpurgicum novum Auſtr. & Stiriæ Ducem celebrat.

DECAS X. ab ann. 1291. uſque 1300. *Alberto* in Cæſarem electo ſuccedentem in Auſtria Filium *Rudolphum* inſinuat.

TERNIO

Scriptorum veterum Auſtriacorum, quorum fide & Authoritate *Propylæum* ac *Faſti* nituntur, hìc integro tenore editorum.

I. ORTILONIS Campilienſis Notulæ ex ALOLDO Peklarienſi, & aliis, ac propriæ: Item Libellus de Exordio Campilii.

II. LEWPOLDI Campilienſis Excerpta ex Hiſtoria RIKARDI Canonici Cl. Neoburgenſis de LEOPOLDO *Pio* Auſtr. Marchione, hodie Sancto.

III. PERNOLDI Ord. Prædicator. Chronica Acephala de *Friderico Bellicoſo* Duce, Interregno Auſtriaco, & *Margareta* Regina.

APPENDIX
Apologetico-Dialogica.

Per quam Dubiis Eruditorum circa Notulas ORTILONIS ex ALOLDO excerptas reſpondetur.

DIALOGUS I. Quomodo ALOLDUS tam diu latere potuerit?

DIAL. II. Prædicat ille, quæ non debuit, quæ debuit, omittit.

DIAL. III. Inconvenientia plura in primo ejus §.o ad An. 908. Tradita ab eo de *Leopoldo Illuſtri*, & Acquiſitione Marchiæ, inepta videntur.

DIAL. IV. Tradita ab eo de *Leopoldo Illuſtri*, & Acquiſitione Marchiæ, inepta videntur.

DIAL. V. *Burchardus* Marchio Comes Orientalis ante *Leopoldum* certiſſimè fuiſſe videtur: *Leopoldus* verò Stirpi Bavaricæ deberi putatur.

DIAL. VI. *Leopoldo* Illuſtri tribuuntur Filii *Ernuſtus*, & *Adalbertus*.

DIAL. VII. Impugnatur *Aloldus* ex profectione *Popponis* Archiep. Trevirenſis Jeroſolymitana.

DIAL. VIII. Impetitur ex malè aſſignata *Adalberto* Marchioni Conjuge *Albaide*, cùm ea fundamento Diplomatum indubiè fuerit *Frowiza*.

DIAL. IX. Item ob datam *Ernuſto* Uxorem *Mechtildem*, cùm habuerit *Swanehildem*.

SUMMARIA
Totius Voluminis,

Sive Indices Tabulæ, XXXVIII. Claſſibus diviſæ, & ſic inſtructæ ſingulari methodo, ut non modò reperiri ſingula queant, verum etiam omnia hìc contenta, quaſi per Compendium, ante lectionem operis facillimè præguſtari, poſt eam, una cum Chronologia, commodiſſimè memoria repeti poſſint. Emendantur etiam hìc nonnulla, atque plura, quæ in Volumine deſunt, ſupplentur.

SYLLABUS
Tabularum Indicum, & Claſſium earundem.

TAB. I. ECCLESIASTICA

CLASS. I. Sumi Pontifices Romani ordine Chronologico.

II. S. R. E. Cardinales ordine Alphabetico.

III. Patriarchæ ordine Eccleſiarum ſuarum.

IV. Archiepiſcopi Varii eodem ordine.

V. Archiepiſcopi Salisburgenſes peculiariter ordine Chronologico.
VI. Epiſcopi Varii ordine Alphabet. Eccleſiar.
Claſſ. VII. Epiſcopi Patavienſes ordine Chronologico.
VIII. Monaſteria Benedictina Ordine Alphabetico, eorúmque Abbates.
IX. Canoniæ, ac Præpoſiti Regulares.
X. Monaſteria variorum Ordinum Utriusque Sexus.
XI. Archi-Abbates Ciſtercii Generales Ordine Chronologico.
XII. Quatuor prima Ciſtercienſia Monaſteria Galliæ.
XIII. Monaſteria Ciſtercienſia per Orbem.
XIV. Militiæ Equeſtres Ciſtercienſes.
XV. Perſonæ, & Res Ciſtercienſes diſparatæ.
XVI. Campililii Abbates, & Res, ordine Chronologico.

TAB. II. POLITICA.

CLASS. I. Reges & Imperatores Romani ordine Chronologico.
II. Imperatores nonnulli Conſtantinopolitani.
III. Reges Galliæ.
IV. Reges Hiſpaniarum, i.e. Aragoniæ, Caſtiliæ, Luſitaniæ.
V. Reges Italiæ, videl. Siciliæ, Neapolis, Sardiniæ, Corſicæ.
VI. Reges Angliæ.
VII. Reges Ungariæ.
VIII. Duces & Reges Bohemiæ.
IX. Reges varii ſingulares.
X. Generalia de Auſtria, ejúsque Principibus. Item ejusdem Babenbergici Marchiones.
XI. Duces Auſtriæ Babenbergici.
XII. Liberi & Propingui Marchionum ac Ducum Babenbergicorum.
XIII. Interregnum Auſtriacum, & ſub eo cupientes vel occupantes Dominatum.
XIV. Duces Auſtriæ Habſpurgici.
XV. Liberi *Rudolphi* I. & *Alberti* I. Impp.
XVI. Duces Bavariæ.
XVII. Duces, Marchiones, ac Principes varii.

TAB. III. MISCELLANEA.

CLASS. I. Familiæ diverſæ ordine Alphabetico.
II. Loca varia.
III. Scriptores nonnulli commendati, aut notati.
IV. Obſervationes & Reflexiones diverſæ: 1. Theologico-Morales. 2. Regulares. 3. Juridico-Politicæ. 4. Philoſophicæ & Philologicæ. 5. Hiſtorico-Criticæ. 6. Diplomaticæ. 7. Genealogicæ.
V. Perſonæ ac Res penitus diſparatæ.

PRÆNOTIONES INTRODUCTORIÆ In Univerſum Opus FASTORUM CAMPILILIENSIUM, Lectionem Hiſtoricam aggreſſuris peropportunæ.

PROEMIUM.

Nihil hodie calamum, Hiſtoricæ Scriptioni altiore imperio devinctum, æquè difficilem reddit, atque Lectorum tam ſumma varietas. Docti námque, & in omni diſciplinarum, ad hoc argumentum attinentium, exercitatione dudum ſubacti, onerari nolunt Voluminibus grandibus, magnúmque Librum ut magnum reputant malum. Pauca duntaxat, ſed excepta, ſingularia, & reconditæ indaginis, támque breviter, quàm ſolidè illuſtrata, æquo ſtomacho ferunt: vulgaria & apud ſe trita, vel ab aliis pridem retecta, ceu braſſicam recoctam, ingenti cum faſtidio rejiciunt. Tirones è converſo, cùm omnia propè ignorent, & neque Librorum, quos conſulant, ſive notitiam, ſive copiam teneant, unico Libro integrè quaſi ſapere cupientes,

Varietas Lectorum difficillimam reddit ſcriptionem.

lampadem ſibi ad ſingula ſuſpendi contentioſiſſimè flagitant. Quid agerem, ipſe quaſi tiro, præſens ad piſtrinum damnatus? culpam hìc meam liberè dico. Quos per ſcopulos, quáſque per ſyrtes mihi eluctandum erat, eas mei ſimilibus retegere ſtatui: quos in legenda Hiſtoria errores antea ipſe admiſi, uſu verò tandem dedidici, ne ab aliis, eandem lectionem aggreſſuris, pariter admittantur, cavere decrevi. Id, quod unicè ferè ſpectant hæ *Prænotiones* meæ, nequaquam Doctis, ſed primum utiliter legendi periculum facturis, ingenuo candore ſuggeſtæ.

Hæ Prænotiones tironibus præcipuè ſcriptæ. Quapropter ſupplico Viris doctis, & Magnis, ne ſuccenſeant mihi, ſi nunc eam, quò me amor perurget, illorum præcipuè, qui paris mecum ſunt inſtituti, quibúſque ad rem antiquam, Hiſtoriam, atque Criticam perdiſcendam, & Apparatus, ac diſciplina, otiúmque neceſſarium, Obedientiæ laboribus pleráque apud eos tempora ferè undique occupantibûs, magnoperè deſunt: tametſi, qui Religionis Clauſtríque debitum, penſúmque perpetuum ignorant, alia omnia de Monachis credant, & concionentur, quaſi eosdem deſidia ſus dèque coinquinet: in quo tamen immane quantum circa plurimos falluntur. Quibus igitur, ob eminentem cognitionem ſuam, apud me, cùm hìc, tum in reliquo univerſo Opere meo, ſupereffluere multa fortaſſis videbuntur, Parentem rerum Naturam cogitent, quæ partum nobiliſſimum edit, dum vineas fœcundat. Sed quanta in eis folia, pampinos quantos longè ultra numerum, ut vites etiam pùtari oporteat, prudenti quodam errore progerminat? Quia nempe, quod ad fœcunditatem nihil quidem addit, decus tamen, & præſidium varium contra varii Cœli intemperantiam affert. Sic & ego Librum tunc verè utilem reputo, ſi pariter doctis nova, tironibus clara atque perſpicua recenſeat. Et quamvis, qui Morum doctrinam tradunt, magis per exceſſum, quàm defectum, à medio Virtutis tramite aberrari ſtatuant: in Scriptione tamen, atque tractatione nobilis & ſcitu digni argumenti faciliùs excuſandum reor, quod nimis in ea, quàm quod minus eſt factum. Non itaque trepidè in hanc ſpem ingredior, facilem à Doctis mihi veniam fieri, dum Tironibus qualicunque ſubſidio meo ita præire contendo, ut & ipſi aliquando eruditum ad confeſſum fidenti & alacri animo adſpirare, ſíque Superi donent, etiam pertingere poſſint. Quorum proinde gratia has *Prænotiones* meas ſequentibus §.§.*is* diſtinguam.

Partitio earum. §. I.^mo^ dicam, quis verus & rectus Hiſtoriæ finis, ac uſus: quia noxium eſt, bonas horas legendo ſic perdere, ut animus neque Veritate, neque affectione, & exercitatione boni, malíque deteſtatione imbuatur. §. II.^do^ de Otio & Negotio Rationis in legendo diſſeram: fruſtra quippe oculos quantalibet lectione fati-

fatigas, quoties nudæ duntaxat ſcribentis Auctoritati, citra proprii judicii meditationem, adhæres. §. III.^tio^ agam de congruis Teſtibus Veritatis, & primum de Fundamento Hiſtoriæ Diplomatico, ejúsque Cautela, & uſu : neque enim tabulæ quælibet, nube Teſtium, & Sigillorum obſeptæ, Veritati mox lumen, quod optes, affundunt. §. IV^to^. de fide Scriptorum ſinchronorum, ſupparium, univerſalium, ſpecialium, veterum æquè ac recentiorum admonebo: acutè hìc námque videndum, cui, quantúmque confidas. §. V.^to^ ſcopum præſentis Operis, ejúsque Argumentum, ac media exponam : hæc ſiquidem non ignorari, Scriptoris intereſt, atque Lectoris. §.° denique VI.^to^ Modum, ordinem, & uſum Faſtorum noſtrorum patefaciam: quorum parces prolixitati, ſi utilitatem prægustaveris. Vera me præmonere, uſus ipſe, quod unicè quidem cupio, quemlibet edocebit : Exempla Monitorum univerſum hoc Opus affatim ſuggeret. Nolim itaque, his in *Prænotionibus* paginas, Authoritatibus perpetuis oneratas, vel ſperes, vel metuas : tametſi neutiquam ignorem, plurimis ita hodie perſuaſum eſſe, ut nihil eruditè ſcriptum eſſe cenſeant, niſi, quidquid edixeris, aliorum teſtimoniis confirmes, horúmque excerptione lectionis tuæ induſtriam demonſtres. Quo autem pacto facilè fit, ut Libri meræ rapſodiæ, immenſis centonibus confartæ, evadant. Sat benè, me quidem arbitro, egerit Scriptor, ſi, quidquid profert, longa priùs ac ſeria Meditatione, collatis aliorum opinionibùs, apud ſemet diſcuſſerit, ſuam deinde ſententiam ſuis quoque verbis exponat. Nimis pendet ab Authoritate, qui nihil, niſi alieno ſermone, edicere audet : niſi tale ſit argumentum, quale eſt Hiſtoria ipſa, quod, niſi ex Teſtibus, addiſci non poſſit.

§. I.

Quis verus & rectus Hiſtoriæ Finis, ac Uſus?

BRuta inter & Hominem ſola Ratio diſcernit : qua, non temerè, ſed ſapienter uti, vivere hominis eſt. Hæc porro diſcurrendo ſe maximè exerit, dum vi ſua congenita unum ex alio perpetuò infert. Hoc munere, ſibi proprio, ut ſine requie fungatur, copia rerum & qualitas exigunt, viciſſitudo item aſſidua eventuum, qui nobis, & qui aliis accidunt. Inde etenim electione prudenti, & immobili conſtantia mentis eſt opus: quibus mediis res omnes præſentes rectè demum ordinantur, componitur animus, & verè, atque rationabiliter vivitur. Pendet autem rerum præſentium recta ordinatio, uti & providentia futurorum, à cognitione earum rerum, quæ præterierunt : quas qui abſque errore præſentibus rectè applicuerit, & futuras ex illis

Vivere Hominis eſt, ratione ſapienter uti.

quod fit, ſi ex præteritis præſentia, &

futura ritè dimetiamur, ope Hiſtoriæ.

illis ritè dimenſus fuerit, Virum aget beatum, quia conſtantem, & bonum. Aſt quamdiu rerum præteritarum, Hiſtoriæ inquam, incurioſi, & inſcii ſumus, quantumvis capite nivibus oblito caneſcamus, attamen pueri exiſtimus, teſte Oratore Romano(a.) ac veluti vento movebimur, & niſi nos alii rexerint, nunquam animo noſtro, fortunæ noſtræ, Domui, atque Reipublicæ noſtræ, feliciter conſulemus.

Exempla inde petita multò illuſtriùs docent, quàm præcepta.

II. Lenta diſcendi via ex præceptis, promta ab Exemplis: Leges optimæ, quæ animatæ; Homines nimirum, qui Religione, Sapientia, Fortitudine, Æquitate, ac Prudentia ſua, poſteris illa à ſe facta commonſtrant, quæ facienda eſſe Lex & Ratio ſuadent. Similiter è converſo facinoroſi, ex hiſtoria noti, ubi crimina eorum, fraudes, furores, inſaniæ, unacum convitiis, quæ promeruerant, pœnísque, quas dederant, ſcitè veracitérque ob oculos ponuntur, fugam, nauſeámque, & metum vitiorum, præ omni Rhetorum facundia vehementiùs, honeſtos in animos inducunt. Atque hinc eſt, quòd ipſa Increata Sapientia, quæ DEUS eſt, hominibus, ut ſaperent, providerit Hiſtoriam, uti ſanctè advertit Magnus *Auguſtinus* (b.) quinimmo in ſacris Literis non priùs vivendi Leges, quàm benè maléque viventium Exempla, deſcribi voluerit, quod *Philo* Judeus obſervat. (c.)

Debent autem eſſe pertinentia.

III. Quæ cùm ita ſint, oportet profectò rerum præteritarum cognitioni opportunæ curas non poſtremas adjicere. *Opportunæ*, inquam, quæ *Pertinens*, atque *Vera* ſit. Impertinentem, ac proinde maxima parte inutilem Cognitionem reddunt, Neglectus eorum, quæ domi, & nimia curioſitas illorum, quæ foris evenerunt. Nónne etenim quisque noſtrûm Patriæ ſuæ, in qua degit, Ordinis, quem profitetur, Familiæ, cujus eſt Membrum, & Sacris, & Legibus, & Conſuetudinibus, atque moribus vivere debet? Suarum itaque partium ante omnia ducat, horum ſingulorum Exempla à Domeſticis petere, non ab exteris, alieno planè inſtituto viventibus: quippe qui ſibi Regulæ, ac diſciplinæ, rarò admodùm, ac fortè omnino eſſe non poſſunt. Ita quondam, poſt depulſam immanem ignorantiæ noctem renaſcentibus Literis, erravit Germania noſtra: dum omnes ferè, qui tunc animum ad ſtudia applicuêre, veluti contagione quadam ſeſe mutuò inficientes, nil niſi Græcam, Romanámque Hiſtoriam exquirerent, id abinde fato ſanè iniquiſſimo conſecuti

(a) *CICERO* L. II. de Oratore.
(b) S. *AUGUSTINUS* Libr. de Vera Relig. Cap. XXV. „Quoniam igitur Divina Providentia non ſolùm ſingulis hominibus, quaſi privatim, ſed univerſo Generi humano, tanquam publicè conſulit: quid cum ſingulis agatur, DEUS, qui agit, atque ipſi, cum quibus agitur, ſciunt. Quid autem agatur cum Genere humano, per HISTORIAM commendari voluit. (c) *PHILO* Libr. de Abrah. ſive de Leg. & Script.

cuti, ut Romanam duntaxat Virtutem laudantes, ſciſſione Sacrorum, & Charitatis, Chriſtianam amitterent: præterea verò Regum ac Imperatorum Germanicorum Acta glorioſiſſima, publica item Patriæ Jura, neglectis Hiſtoriæ noſtræ Scriptoribus, denſiſſimis in tenebris relinquerent.

IV. Neque tamen te interim ritè adhuc juverit Cognitio Rerum præteritarum, tametſi *Pertinens* fuerit, niſi etiam *Vera* exſtiterit. Sed nunquam ad veram cognitionem eorum, quæ præterierunt, ille pertinget, quem ſive deſidia inquirendi, ſive incuria legendi, ſive facilitas credendi, itentidem à via abducunt. Veritas certè in tabernis non proſtat, neque mendacibus vulgi rumoribus diſcitur; honeſta eſt ac pura, & nullius oris fingentis fœculentâ ſalivâ infici ſuſtinet. Quocirca in publico comparere rariſſimè ſolet: in obſcuris lucet cum ſtella, latet cum margarita, cum auro abſconditur. Qui quærit eam, invenit. Impigrè ergo ad fontes Veritatis indagandos conniten- dum. Nónne verò multos quotidie videmus, qui, ne ſenſuum deliciis variis Genium ſuum defraudare, & otium ſuum aliter, quàm fabulis ac ludis fallere cogantur, legere Hiſtoriam quaſi perpetuò faſtidiunt? Alios item, qui theoricis Academicarum Facultatum ſpeculationibus ætatem, niſi omnem, optimam certè perpetuò terentes, Præceptis duntaxat vitam ſuam, ac cæterorum, formare allaborant. Primos, deſidiæ meritò damnandos, nunquam, ſecundos ægrè admodùm Virtutem conſecuturos exiſtimes, in cujus Exempla non intuentur. Cognoſcere Virtutem, & agere ex virtute, adeò differunt, ut ipſa Veritas dixerit: *Si hæc ſcitis, beati eritis, ſi feceritis ea.* (d.) Sunt rurſum, qui multa, immo plurima etiam ex Hiſtoria legunt, inani tamen curioſitate ſciendi, nulla cura Veritatis: cum qua & Virtutem inſuper habent. Reſtant porro & quarti, legentes frequenter, legentes attentè, ſed in omnium illicò Magiſtrorum Verba ſine judicio jurantes. Hi fide ſua nimiùm facili pro Veritate ſæpenumero Mendacium, fœdè illuſi, mercantur, neque Virtutem condiſcunt, quæ, niſi ex vero, eſſe non poteſt, ſed vana Virtutis umbra, & larva luduntur.

Et Vera.

Variæ inutiliter legentium claſſes.

V. Quiſquis igitur ſive ſcribere ſalubriter, ſive legere cupit Hiſtoriam, ſalubriter ajo, illos enim non moror, qui ſoli famæ ac nomini ſuo vanitate magiſtra velificant, eò maximè conniti atque contendere debet, ut veris vel benè vel malè factorum Exemplis Vitam potiùs ac mores informet, quàm rerum geſtarum infinita multitudine diſtrahat intellectum, & memoriam obruat. Idem certè tibi facto eſt opus, quoties legis, quod undique ſoles, quando cum hominibus agis. Ibi

(d.) Joann. XIII. 17.

Legenti agendum, quod converſanti cum hominibus.

oculis & auribus intentus es in omne, quod geritur, ac dicitur: adeò, ut pueri quoque, immo pupuli, non aliunde vivendi uſum, ac conſuetudinem capiant, niſi ex iis, quæ facto & ſermone Majorum condiſcunt. Quoties ergo hominibus jungeris, attendis, intendiſque ad ſingula, quæ rectè, quæ perperam, quæ leviter, quæ providè faciunt, & proloquuntur: judicas omnia, quantum ſenſu tuo vales: probas, quæ placent, quæ diſplicent, reprobas. Neque judicas tantùm, verùm etiam plerúmque imitaris, ac tutum arbitraris morem tuum, quem exemplo aliorum tueri, tibi pronum exiſtimas. Vides ergo, te naturâ quodammodo impelli ad hauriendam ex aliis diſciplinam: quam verò multò rectiùs, Magiſtrâ Hiſtoriâ, ex præteritis, quàm præſentibus, aſſequêris. Cauſam poſtulas? habe illam. Hominum, qui tecum ſunt, dicta ſolummodo, & Acta cognoſcis, exitum ignoras: quid fiat, intelligis, quid fiet, altùm te latet. Et ideo perſæpe imitaris, quod fugere debueras, fugis, quod amplecti oportuit, laudem ac præmia negligis, probra cum damno incurris. Contrà verò Hiſtoria, rerum præteritarum nuncia fidelis, factum pariter docet, atque eventum, admonet ubique, quid benè, quid malè ceſſerit, atque hoc pacto omnibus numeris abſolutam imitandi diſciplinam ſubminiſtrat. Abſit ergo à te deſidia legendi: abſit verò ſocordia pariter ex lectis diſcendi, quid proſequi, quid execrari expediat. Præ omnibus tamen cave, ne induſtriæ tuæ facilitas credendi turpiter illudat: quod erit paragraphi ſequentis perutile argumentum.

Utrinque imitatione diſcitur, ſed rectiùs à legente.

§. II.

De Otio & Negotio Rationis in legendo.

Nemo verè ſcire, ac ſapere ex aliis poteſt, ſine propriæ Rationis judicio.

I. Nolim hoc loco exponere, quale Otium, quale Negotium Rationis intervenire cuilibet ſtudio debeat, cùm de Hiſtorica duntaxat Lectione diſſerere conſtituerim. Committere tamen haud poſſum, quin obiter admoneam, ex nullis auditis, & nullis ex lectis, hominem in quacunque diſciplina, ſine propriæ rationis Negotio, verè ſcire, verè ſapere poſſe. Paradoxum hoc planè, immo undique falſum permultis videbitur: ex quo omnes, qui ſcire, ac ſapere cupiunt, ad Magiſtros, Libróſque mittuntur. Sed obſecro, quid inter ſcatebram Aquæ vivæ, atque Ciſternam interſit, paulò penitius intueamur. Scatebra propriis aquis, iiſque puriſſimis ac recentiſſimis abundat, & ideo canales quoslibet ſeipſa perpetuò replet: contrà verò Ciſterna, niſi pluviis, & imbribus, ſtilliſque aliunde affluentibus ipſa priùs repleatur, nemini aquam ſuggerere poteſt, & hæc ipſa, quam ſuggerit, neque ſua, ſed aliena,

aliena, neque recens & limpida, ſed pigra & fœculenta eſt. Ita planè apud nos evenit, cùm diſcimus. Scatebra viva veræ ſcientiæ judicium eſt Rationis, quod rem per cauſas explorat. Quamdiu non alia novimus, niſi audita & lecta, id unum tandem cognoſcimus, quid Magiſter, quid Scriptor, hoc, illóve in genere argumenti exiſtimaverit. Hanc porro cognitionem tu Scientiam, tu Sapientiam dixeris? Hæcne Demonſtratio rei per cauſas? Nónne quælibet Authoritas humana in Diſciplinis humanis, earúmque ſingulis argumentis (non enim de Divinis, non de Fidei doctrina, in cujus obſequium captivare decet intellectum, mihi jam ſermo eſt) nónne, inquam, quælibet Authoritas humana perpetuam formidinem oppoſiti in animo relinquit? Sanè, teſte *Salviano*, ſancto pariter doctóque Epiſcopo Maſſilienſi, *Dicta omnia tanti exiſtimanda ſunt, quantus eſt ipſe, qui dixit.* (a) Præterea *Scitò ſapientium omnium talis eſt demonſtratio, qualia ſunt principia demonſtrationis*, affirmante altero eximio Præſule Abrincenſi *Huetio.* (b) Nihiloſecius tamen antiquum illud lamentum, ac veluti parœmia, uſu propè quotidiano confirmatur, Mundum hujuſmodi opinionibus regi. Statur Magiſtris, vivis, & mortuis, bibitur è Ciſternis: Scatebra interim viva, Ratio nimirum propria, res omnes nunquam otioſo meditandi negotio excutiens, vehementer negligitur.

II. Ut ſcias, ut ſapias, certam ut cognitionem rerum aſſequaris, Ratio tua pro tribunali ſedere, nec inde conſurgere debet, uſquedum ipſa ſcrutinio cauſarum, per quas unaquæque res ita, & non aliter, eſt, planè integréque convincatur. Hæc convictio apud animum tuum tollit formidinem oppoſiti, firmum parit aſſenſum, decretúmque immobile exequendi id omne, quod rectum, quod neceſſarium, quod utile, quod honeſtum judicio proprio reperis, niſi vis contraria prævaleat: contra quam tamen ſi robur tuæ Rationis non ſufficiat, Authoritas quælibet aliena fruſtra tibi ſuppetias ibit. Dices forſitan: multa bona ex Magiſtris, & Libris addidici, & multa idcirco feci. Non abnuo, & opto, ut hoc pacto bona quamplurima te feciſſe, ex vero aſſerere poſſis. Sed errare te dico, quouſque non fateberis, te bona illa, quæ ex Magiſtris Libriſque hauſiſti, anteqnam faceres, Rationis tuæ prævio ſcrutinio facienda tibi ipſi perſuaſiſſe. Tuæ ſolummodo Rationi, non alteri, nexus & vinculum eſt cum tua Voluntate. Si ſecus eſſet, quotquot è Magiſtris, & Libris quàm optima vivendi documenta cognoverunt, quamplurima agerent bona. Hoc verò ſæpiſſimè fallere, ne Oculum Domini appellem, vel

Sola noſtra ratione decernimus, quidquid efficaciter volumus.

Nihil agis, quod ſuadent Magiſtri, niſi tua ratione perſuadente.

Cui ſoli nexus eſt cum tua Voluntate.

(a) SALVIANUS Epiſc. Maſſilienſ. Ep. IX. ad Salonium. (b) HUETIUS Præfat. in Demonſtrat. Evangel. §. III.

vel homines quotidie vident. Intellectio & Electio, Spiritus unus diverſæ quidem, ſed conformes, non difformes ſunt actiones. Quidquid igitur nunc expedire Ratio judicat, Voluntas nunc agere decernit pro libertate Arbitrii ſui. Si poſtea, intercurrente forſitan mora, aliter fiat, Intellectio nova, & alia, ſenſu vel affectione turbata, aliam Electionem induxit.

III. Ergo, inquis, Magiſtros & Libros, totius Orbis conſuetudine & uſu in commoda Juventutis adlectos, tuo judicio fruſtra eſſe arbitrabor? Minimè gentium. Ad id námque valent, propter quod eliguntur: Nimirum, ut primas de re qualibet cogitandi regulas, immo & Inſtrumenta, definiendo, dividendô, cauſáſque nonnullas afferendô ex uſu longo doctorum Virorum probatas, jámque receptas, tironibus, vel facultatem quamcunque primùm aggredi volentibus, compendio & ordine ſuggerant. Artes enim & facultates ab ovo reperire, nimiùm ardui laboris, neque cujuslibet hominis eſt, ac plurimum diſtat ab uſu inventorum. Quandonam v.c. puertulus Artem Scriptoriam conſequeretur, ſi ipſe & literas, quas formaret, & Chartam, in qua ſcriberet, calamúmque, & atramentum, quibûs pingeret, manúsque ſuæ debitam pro Scriptione compoſitionem, nullo præcepto, nullo exemplo, ſed proprio duntaxat ingenio adinvenire deberet? Ergo principia cogitandi, inſtrumenta, media, compendii in labore faciendi causâ, omnino à Magiſtris petenda ſunt. Sed quemadmodum puer, parata licèt omni Scriptoria ſupellectile, jam prætereà auditis Magiſtri præceptis, viſiſque exemplis, adhuc tamen Scriptoriæ Artis ignarus eoúsque manebit, donec propriam ipſe manum ad opus adhibeat, atque apices & lineas ducat; ita in Scientiis quibuslibet conferunt quidem tibi Magiſtri tui, ut ſcrutinium Rationis tuæ certa lege inchoare poſſis; nequaquam verò peragunt illud, ſive abſolvunt: illud intra te certe tu ipſe exequi debes, ſi, abſque formidine oppoſiti, de Veritate rerum convinci, firmúmque in Aſſenſum, & immobile electionis decretum pertrahi velis.

Magiſtri ſolas cogitandi regulas tradunt.

Cogitare tu debes.

IV. Bellè, reponis, tuo te cingulo alligas. Formidinem quippe oppoſiti perpetuò excludere cupis: quid verò amplius præ Judicio proprio metuere convenit? Nunquam apud Sapientem legiſti: *Verba Sapientium ſicut ſtimuli, & quaſi clavi in altùm defixi, quæ per Magiſtrorum Conſilium data ſunt à Paſtore uno. His amplius, Fili mi, ne requiras. Faciendi plures Libros nullus eſt finis, frequénsque Meditatio, carnis afflictio eſt.* (c) An ignoras decantatum illud Melliflui Doctoris: *Qui ſe ſibi Magiſtrum conſtituit, ſtulto ſe diſcipulum ſubdit.* (d) Ad quod

Quidquid illi conſulant, tua eſt Electio.

(c) *Eccleſiaſtes* Cap. XII. v. 11. ſq. (d) S. BERNARDUS Epiſt. LXXXVII. ad *Ogerium* Canon. Regular. Opp. Tom. I. Edit. Paris. de an. 1719. col. 92. n. 7.

quod ego: Legi, ac probo hæc omnia; bonus enim quis improbet? Talia tamen ſunt, quæ tuæ te Rationis negotio non eliberant, otiúmque illius nequaquam excuſant. Quidquid námque tibi alius conſulit, nunquam ſequêris, niſi proprio illud judicio antea confirmaveris. Neque propterea, quòd idem cum alio tu quoque ſentias, ille, ſed ipſe tu, Voluntatem tuam ad Electionem inflectis. Aliter interim ſe judicium tuum in moribus, aliter in ſcientiis habet: quorum primi legibus circumſcribuntur, in poſtremis unicuique liber eſt ſenſus.

V. Stulto ſe diſcipulum ſubdit, qui ſe ſibi Magiſtrum, judicio non ſano, rèque cum cauſis non ritè expenſâ, conſtituit, aut planè judicii facultatem ibidem ſibi arrogat, ubi ad eum non pertinet. Judicium non ſanum plerúmque in Actione, quæ benè aut malè fieri poteſt, uſuvenit: quando proprius Amor, & animus affectu indomito turbatus, delectationem præſentem utilitati futuræ, & honeſtati Legum Divinarum ac humanarum fatuè præponunt, ſicque faſcinant intellectum, ut ſolam in voluptatem fixus intueatur, turpitudinem, quæ concomitatur, ac damna, quæ impendent, nullius penſi non habens ob æſtum cupidinis, tametſi hæc minimè ignoret. Quod quidem æquè contingit, ſive propria meditatione, à te excitata, de amplexu vel fuga deliberes, ſive ſuggeſtione Magiſtrorum & Librorum pro tribunali conſederis. Facultatem deinde judicii perperam ille ſibi arrogat, quisquis lege, vel obedientia, ad obtemperandum Poteſtati cuicunque altiori, nulla ſibi eligendi libertate relicta, obſtrictus eſt. Verumtamen ad mores hæc omnia pertinent: mihi tecum de Scientia ſermo eſt.

Judicium proprium in moribus metuendum, non in ſcientiis humanis.

VI. Aſt verò, quod ſubolet mihi, neque ſic acquieſcis, rurſúmque opponis: Quis adeò ſuperbè de viribus & acumine ſuæ Rationis præſumat, ut in Argumenta Scientiarum, réſque quamplurimas, quæ, ſuis unàcum cauſis, frequenter abſtruſæ, caligine multa obſeptæ, remotæque & perarduæ indaginis exiſtunt, ritè, & abſque ulla erroris formidine, penetrare ſe poſſe confidat? Nonne ſatius eſt, ſi ante me plures, ingenio multò magis exporrecto, his in rebus elaborârunt, præſidiis omnibus inſtructi, laboribus probè ſubacti, complurium contradictionibus exercitati, communis inſuper famæ ſuffragio laureati, me fide eorundem, atque Authoritate, omiſſo fatigiô judicii proprii, quietè, ac citra hæſitationem ſtare, conſiſtere, totúmque fulciri? Deſipis, mi bone, & amas Ciſternam, ad quam ſemper in ſcholis hæſiſti, ipſóſque, quibûs olim gravatus fuiſti, compedes diligis.

Licèt res cognoſcendæ plurimæ, & arduæ ſint:

VII. Ingenium tuum quod attinet, habes illud, quale à DEO accepiſti, bonum, aut mediocre, vel etiam optimum:

Ingenium tamen tentare opor-

valde

tet, quantum valeat ad judicandum.

valde autem vereor, ne non ſatis agnoſcas in te donum DEI, & quia exercitatos judicio ſenſus non tenes, nullos, aut nimiùm hebetes te habere planè falſus exiſtimes. Intende aliquando, & pertenta virtutem ingenii tui, dáque Gloriam DEO: qua illum, téque fructu, Rempublicam commodo defraudas, ſi perpetuò, quod alii tibi præcinunt, recantaveris, póſtque meditationem aliorum, res propria tua Meditatione ulteriùs diſcutere prætermiſeris. Videndum, quid alii de re ſenſerint, & expendendæ rationes, quare de rebus ita ſtatuerint, nec ceſſandum, donec vel has ipſas planè ſolidas tuo quoque judicio repereris, vel melioribûs aliis inductus, novam diverſámque in Sententiam promovearis.

Quod, more Agriculti, vim ſuam exercitatione demum pandit.

Ager pinguis & macer unde dignoſci poſſunt, niſi dum coluntur? Ut illi laus nulla præ altero, quamdiu gramina mera cum loliis, quæ naturâ conſurgunt, utrúmque infarciunt: ita homo, non excolens ingenium ſuum, ejúsque vim ac poteſtatem nunquam admiratus, vel admodùm lentè & ſegniter animo ſuo aſſurgit in DEUM, ut ei gratias referat: vel planè, quod ſe non accepiſſe ſibi perſuadet, Creatori ſuo in acceptis referre omittit. Curam quidem primam vitæ bonæ atque Virtutis eſſe oportet, absque neglectu tamen Scientiæ, publicæque Utilitatis: maximè, cùm Virtus ſine Scientia erret ſæpiùs, rarò acquiratur. Unde neceſſe eſt, ingenium diligenti Meditatione colere, ut fructus uber Scientiæ ſolidæ, DEO glorioſæ, proficuæ tibi, Reipublicæ perutilis proveniat. Hic meus in hac re ſenſus eſt: jam ipſe, an æquum ſit, ut mecum conſentias, tuo judicio decerne.

Multitudine verò rerum omnium, quæ ſciri poſſunt, obrui non debet, ſed in iis, quæ Vocationi & Muneri maximè congruunt, ſine tumultu exercenda.

VIII. Latitudinem rerum quod ſpectat, ego pariter cupio, unumquemque intra limites conſiſtere, atque non alias res explorandas aſſumere, niſi quæ ſibi neceſſariæ & utiliſſimæ fuerint. Ut enim ne quidem Vita noſtra ſufficere poteſt rebus omnibus, quæ ſciri poſſunt, vel de quibus in Mundo quæritur: ita pariter unusquisque noſtrûm Dona DEI, & facultatem Rationis, ad menſuram duntaxat recepit, nihilque tot ingenia magis confundit, ac deſtruit, quàm immoderata cupido, ſingulis in diſciplinis excellendi. Una earum, quæ Vocationi noſtræ, quam prudenter ſecuti ſumus, præcipuè expedit, ſtudio toto excolenda eſt: & ſi illa pariter, uti ſolet, ſuis argumentis latè diffuſa ſit, in his quoque delectu agendum eſt, & ſelectorum argumentorum unum poſt alterum ſeriæ Meditationi ſubjiciendum. Sic lentè progrediendo, benè beatéque ad finem pervenitur: tumultu verò ſpeculationum proteruntur ingenia, doctúsque, ut ſibi videtur, in omnibus, rectè in nullo ſapere deprehenditur. Ne dicam, haud reperiri Diſciplinam tam unam, & ſolam, quæ non plures in partes tribuatur, vel Principia ſal-

tem,

tem, aut media, aliis è Diſciplinis repetere debeat. Sat ergo ſupérque tu egeris, ſi in una facultate meditandô perfectus evaleris, & quæ proximè cum illa connexa ſunt induſtriè disquiras. Ad hoc te valere, niſi penitus naturâ non valeas, te uſus docebit.

IX. Quia verò actum te agere ſuprà contenderas, ſi proprio ſudore exquirere velis, quod ab aliis jam dudum repertum exiſtimatur : pacatus ut feras, oro te atque obteſtor, ſi penitus nihil in his te eſſe pronuntiem. Tria enim obſtant, ne tutum ſit homini cauto, ac provido, abſtruſis ac difficilibus in rebus quemcunque alium ſine propria diſcuſſione absque formidine ſequi. Primùm námque uſus docuit, unico Authore, cui plurimi, citra ſolidum proditi ab eo argumenti examen, fatali quadam conjuratione adhæſerunt, errores craſſos, crudósque, ſæpè & impios, ſeculis pluribus ita invaluiſſe, ut Mundum in ſequelam traxerint, Facultate nulla tam immuni, quin aliquando Monſtra ejusmodi deformia excluſerit : quæ tamen Mendacia prudentis hodiernæ Criticæ ſtudio ſic eluſa ſunt, ut immenſa nos Admiratio ſubeat, Mundum aliquando ſic decipi potuiſſe. Appoſitè in rem haud ita pridem Vir ſummè eruditus : „Pars „maxima Lectorum credunt potiùs, quàm laborem ſuſcipiunt „examinis. Sed huic multitudinis veterno haud eſt credendum „nimis: quandoquidem unus tubicen, claſſicum canens, totam „aciem dormientem excitare poteſt.„

Meditationibus aliorum tutò inhærere non licet.

1. Quia hoc pacto graviſſimi errores in Mundo regnârunt.

X. Alterum eſt, quod rarò admodùm Auditores Magiſtrorum, & Librorum Lectores, Doctorum ſententiam ac Mentem integrè pervadant. Haudquaquam docentium quilibet ea eſt facultate, ſubinde nec voluntate, ut, vel ore, vel calamo ſuo, totum, verúmque ſenſum ſuum arduis in quæſtionibus perſpicuè exponere, prodere, cùmque Auditoribus, aut Lectoribus communicare, ſive poſſit, ſive velit. Quare nolint aliqui, ego non disquiro : cur nequeant, hanc reputo cauſam, quia Viri, ſpeculationibus profundis immerſi, rebusque tantùm ſublimibus intenti, dictionem perſæpè negligunt, & ideo, propter impropriètatem verborum, ſententiam ſuam obſcuram, dubiam, implicatámque efficiunt : vel, quia ſapientiæ ſuæ comitem claritatem in exponendo naturâ non habent. Cui accedit, eosdem, quia docti ſunt ipſi, doctis viciſſim ſolummodo ſcribere plerumque, fundamenta & elementa ſcientiæ jam ſupponere in aliis, neutiquam tradere : uti præterea terminis, quod ajunt, technicis, qui Arti ſunt proprii, quin eos in gratiam tironum exponant. Nonnulli brevitatem ſic conſectantur, ut obſcuritatem non devitent : alii prolixitate excur-

2. Quia Doctores exſplicare ſatis mentem ac ſenſum ſuum ſive nolunt, ſive non poſſunt.

curſuum Argumenti nexum ita diſtrahunt, ut intellectum & attentionem Auditorum ſive Lectorum nimioperè pariter diſſi-pent. Quæ omnia quantum diſcentibus, quorum ingenia ſimiliter maximè varia ſunt, in aſſecutione ſuorum Doctorum incommodent, nemo non facillimè intelligit.

3. Quia magnæ difficultates à nemine ſic exhauriri poſſunt, ut nulla dubia ſuperſint.

XI. Sin porro abeſſe, hæc omnia, & ſexcenta alia profectus optati impedimenta largiamur, Tertium certè eſt, quod rariſſimum planè, niſi prorſus impoſſibile ſit, Magiſtrum quempiam, licèt omnibus optimi & ſinceriſſimi Doctoris dotibus eximiè polleat, remotam aliquam & abſtruſam quæſtionem tractando exhaurire ſic poſſe, ut nova nulla circa eam difficultas aut ſuperſit, aut ex ipſa legentis apprehenſione naſcatur. Quod ſi itaque meditari tu ipſe nolis, quis tibi hunc nodum expediet, cùm plerùmque copiam tui Doctoris non habeas, & interim, re ſic implicata, eam necdum intelligas?

Conſequens inde neceſſitas, & utilitas propriæ Meditationis.

XII. Vides igitur, quàm ægrè, immo quàm nunquam ex ore, vel calamo Magiſtrorum, rectè tutóque ſapere poſſis. Quid igitur tibi, ne intelligendo deſipias, aliud ſupereſt, niſi, ut rem, quam audiſti, ſive legiſti ex alio, tu ipſe Meditatione propria ab ovo excutias, téque ipſum tua ratione convincas? Id ſi feceris, aut penetrabis in rem, & certè ſcies: aut, ſi eandem te pervadere non poſſe pervideas, eam te ſcire nunquam cum temeritate jactabis? Hoc pacto radicem ſuperbiæ, multæque ſtultitiæ tolles, damnabis linguam, aut calamum, ad contendendum procaces, tacebis, ubi non ſapis, uſúque dulci experieris illud Sapientis: *Qui moderatur ſermones ſuos, Doctus & prudens eſt, & pretioſi ſpiritus Vir Eruditus. Stultus quoque* (i. e. ignarus argumenti, de quo tunc quæritur) *ſi tacuerit, ſapiens reputabitur, & ſi compreſſerit labia, intelligens.* (c)

Exemplo SS. Patrum, Verúmque Philoſophorum probata.

XIII. Cogita in ſacris doctrinis tot ſanctos Eccleſiæ Doctores, ac Patres, in profanis Philoſophos, Comicos, Poëtas: quorum Authoritas tibi fortè pariter tanta eſt, ut ſi ſententia quædam eorum teſtimonio aſſeratur, irrefragabilem cenſeas. Unde illis tam profundi ſenſus, tam gravia dogmata, tam acutæ maximíque ponderis gnomæ, per omnium deinde hominum ora pervagatæ, niſi ex propria Meditatione? Non eosdem ævo ſuo tam ingens, ut hodie, Magiſtrorum, Librorúmque copia circumſtetit: pleráque omnia ſe ipſis, ac perpetua Conſideratione ſunt aſſecuti. Cui negotio rationis utiliſſimo ut otium reperirent, non propterea ſe gravibus & excellentibus pro Eccleſiæ vel Reipublicæ commodo Muneribus & officiis deſides in hac parte ſubtraxerunt: ſed voluptatem, delicias, opes & grandia

Modus veræ, & ſapientis Meditationis.

(c) Proverb. XVII. v. 27. ſq.

dia dignitatum nomina, vanitatem denique omnem reſpuebant? Præcipuè verò ſobrietatem ita coluerunt, ut rebus grandibus mente verſandis, opere exequendis, apti ſemper, diem in commoda publica, noctem in bonas profundáſque Meditationes expendere poſſent. Solicitè præterea ſervabant, quod unus ipſorum, niſi princeps, Magnus nimirum *Auguſtinus*, univerſis conſuluit, veritatem feliciter aſſequi contendentibus. *Nemo noſtrùm dicat, jam ſe inveniſſe veritatem: ſic eam quæramus, quaſi ab utrinque neſciatur. Ita enim diligenter, & concorditer quæri poterit, ſi nulla contraria præſumtione inventa & cognita eſſe credatur.* (f) Ponebant nempe animô ſuô præjudicia pertinacia, & veritatem ſcrutaturi, in utrámque contradictionis partem indifferentes erant, illam amplexuri, quam certiorem diuturna meditatione deprehenderent. Nunquam in rebus abſtruſis ac difficilibus prò veritate certatur, ſed mera lis inanis inſtruitur, quoties principio ſtatim diſputationis jam fixum eſt, hanc, non aliam ſententiam tueri. Pernicioſum quoque veritati, ſi arbitremur, paſſim & liberè fieri, ut unusquisque ſenſu ſuo abundet. Sic námque Mens à Veritate, quam aſſequi deſperat, abſtracta, ſoli contentioni, ſemel à ſe cæptæ, cum triumpho promovendæ intendit.

XIV. Concludo cum nobili certiſſimóque Melliflui Doctoris effato quod velim tibi feliciſſimus uſus manifeſtiſſimè comprobet. „Primùm quidem (ait) ipſum fontem ſuum, id eſt „Mentem, de qua oritur, purificat Conſideratio. Deinde „regit affectus, dirigit actus, corrigit exceſſus, componit mo„res, vitam honeſtat, & ordinat: poſtremò *Divinarum pariter „& humanarum rerum ſcientiam confert*. Hæc eſt, quæ confuſa „diſterminat, hiantia cogit, ſparſa colligit, *ſecreta rimatur, vera „veſtigat, veriſimilia examinat, ficta & fucata explorat.* (g) Non miraberis, hanc tibi à me ex Melliſluo lectionem hic prælegi, quamvis ea mores potiſſimùm ſpectet, ſi ſemel intellexeris, mecùmque toto animo probaveris, quod irrefragabilis certitudinis eſt, nimirum: Neminem in diſciplinis quibuslibet utiliter ſapere, Doctique nomen verè tueri poſſe, niſi qui vitam, pro inſtituto ſuo, rectè, feliciterque componere novit. Rectè, ut excutiat jugum affectuum, horúmque imperium animo ſuo, cui debetur fortiſſimè aſſerat: Feliciter, ut in tanta rerum viciſſitudine mente tranquilla ſibi perpetuò conſtet. Hæc demum vera & ſcientia & Sapientia eſt, unicuique præ omnibus neceſſaria: ſine qua ſi clamantes in omnibus pulpitis, perorantes in omnibus Libris, Doctos eſſe ſe credant, ſive credantur, immenſa deceptio eſt. Hæc recta, & felix compoſitio Vitæ, primus & au-

Fructus ejusdem.

Nemo verè Doctus, & Sapiens, niſi rectè, & feliciter vivens.

(f) S. AUGUSTIN. contra Epiſt. Manich. Fundamentor. Cap. III. fund. 41.
(g) *S. Bernard*, L. I. de Conſiderat. c. 7.

aureus fructus eſt Conſiderationis, isque præcipuus: cui circumſpecta Hiſtoriæ lectio, de qua ſtatim, per Exemplorum copiam, quibûs optimè ſapimus, incrementa perpetua ſubminiſtrat.

§. III.

De congruis Teſtibus Veritatis: & primum de Fundamento Hiſtoriæ Diplomatico, ejusque Cautela, & Uſu.

Hiſtoriæ Teſtes Diplomata, velScriptores: absque his credere intutum.

I. Qui citò credunt, duas plerúmque Syrtes inter temerè navigant, utrobique naufragium facillimè facturi. Sunt nimirum, quibus ratio credendi propè ſola eſt, rem communiter tradi, vel publicè ſcribi: quaſi omne illud, quod prelo emittitur, fallere non poſſet, aut, quicunque ſcribit, rectiſſimè ſemper ad id comparatus fuiſſe cenſeri deberet. Hi tales de nullis aliis Teſtibus Veritatis uſpiam curant, ſi famæ publicæ ſuffragium adeſſe exiſtiment: quo uno communi propè errore totum deſipit vulgus indoctum. Contrà qui magis aliquid ſapiunt, de Teſtibus utique quærunt: promiſcuè tamen eos admittunt, & maximè cumulo eorum abundè contenti, quanta ſint fide, ritè explorare ſive negligunt, ſive ignorant. Utrósque ad Forum ablego, ubi de Jure contenditur. Nónne ibidem, qui ſuum aliquid aſſerit, illicò ad fidem Judici faciendam compellitur? quia nihil, quod Juri non viſum, probatum. Tribûs autem in foro fit fides, Literis, Teſtibus, Jurejurando. Clamat Litera, quod ajunt Jureconſulti: ſed ſi vitio nullo laboret. Teſtes probant, ſi omni ſint exceptione majores. Jusjurandum non niſi extremum fidei remedium eſt, cui locus non datur, dum Teſtes, & Literæ ſuppetunt. Idem in Hiſtoriæ Lectione uſuvenire oportet, ſi Veritas quæratur. Jurisjurandi ibidem nullus eſt uſus: cùm nemo Scriptorum in quæcunque dicta ſua Animam obliget, Literæ, quæ creberrimæ adducuntur, & communi Diplomatum nomine veniunt, multo examine egent, & cautela permagna. Adverſum Teſtes, ipſos inquam Scriptores, multa meritò excipi poſſunt. Primùm Diplomata expendamus.

Diplomata, quas res clarè loquuntur, invictè probare cenſentur: quas obſcurè inſinuant, liti relinqùnt.

II. Complectimur hoc nomine Chartas omnes, ad fidem faciendam in publicum editas, ac Teſtibus, atque Sigillis debitè munitas, & facto, vel Actioni, quam exhibent, coævas. Hæ, niſi ſubleſtæ fuerint, & fraude quacunque vitiatæ, invictum rebus, quas perſpicuè edocent, Eruditorum omnium ſenſu Teſtimonium præbent. Quæ porro res ibidem obſcurè duntaxat, terminísque non conceptis, & phraſi non abſoluta inſi-

inſinuantur, cùm dubitandi locum plurimum faciant, variæ ſubſtant interpretationi, ac proinde multo pariter errori viam percommodam inſternunt. Id, quod maximè fit, cùm pertinacior cujusdam ad Literam ſcriptam adhæſio acceſſerit. Sunt interim, qui nihil, quod fundamento Diplomatico, uti columna baſi ſuæ, non inſiſtit, certi tutique criterio dignantur. Sed hi profectò nimii ſunt, multámque Hiſtoricæ Veritati venam ſuccīdunt, nervúmque plurimum ſubducunt. Chartæ etenim publicæ, Juris, non Hiſtoriæ, uti neque Genealogiæ gratiâ eduntur. Unde, ſi verum nihil, niſi Diplomate roboretur, jacet Hiſtoria, jacet Uſus Exemplorum, quibûs ad Vitam rectè inſtituendam informamur: quia Origines, & Succeſſiones Principum, aut Familiarum, Converſiones & fata Regnorum, Bella, Fœdera, Exempla denique Virtutum, ac Vitiorum, niſi ex occaſione, vel pro parte aliquando commemorentur, publicis Tabulis deſcribi, Seculi nullius more introductum fuit. Id unum ferè, extra Jura, commodi ad Hiſtoriam adferunt Diplomata, quòd Perſonas, Loca, Tempora, morémque Ævi ſui, ſedulo contemplatori demonſtrent.

Nimii ſunt, qui nihil certum reputant, fundamento Diplomatico non innixum.

III. Cauſa porro, cur Diplomata, ſi vitio careant, fidem tam irrefragabilem facere ſoleant, hæc adſtruitur: Quia ſunt ipſa quodammodo res geſta, & Perſonas, eandem veluti actu gerentes, colloquentes, ſingrapham adhibentes, Sigillo munientes repræſentant, prætérque Actionis naturam, cauſam, conditionem, ac modum, hominum eam celebrantium Nomina, Statum, Parentelam, Progeniem, Cognationem, Affinitatem, Poſſeſſiones item, ac Stemmata, Inſignia, Loca inſuper, atque æras, & epochas, ſui adhæc Seculi normam, & faciem totam, Juris formulas, characterum figuram, ſtili qualitatem, Sigillorum ſpeciem, tanquam præſentibus nobis ob oculos ponunt. Quæ proinde ſingula, uti nemini rectiùs, quàm Actoribus ipſis, conſtare potuerant: ita pariter à nemine alio ſecurius certiusque memoriæ tradita eſſe, immo tradi potuiſſe, meritò arbitramur.

Unde Diplomatibus tanta fides.

IV. Verumtamen ceu nihil humanum tam erroris exemtum; ut falſi formidinem omnem undequaque excludat: ſic Diplomata pariter tam ſeipſis quandoque ſunt falſa, quàm errore forſitan, aut fraude tranſcribentium, vehementer decipiunt. Unde inferas, quantum illa, ſi proba ad nos pervenerint, Scriptoribus in fide facienda ſuffragantur: tantum viciſſim eorum probitatem ac fidem à conſenſu Scriptorum pendere. Ex his enim plerúmque integritatem ærarum & epocharum, Sedis annos apud Pontifices, ac Præſules, Regni & Imperii, vel Principatus, apud Imperatores, Reges, Duces, explorare oportet. Quamvis viciſſim Scriptores perfrequenter in epochis è plurium Diplomatum concordia omnino corrigi debere, nemo diffiteri queat.

Sæpe tamen ea oppidò falſa ſunt.

Exploranda ſunt è Scriptoribus: qui tamen rſum è chartis ſubinde emendandi.

queat. Nihilo tamen ſecius Magnus *Mabillonius*, & poſt eum Rever.^mus D. *Godefridus* Abbas Gottwicenſis, ambo Rei Diplomaticæ Francico - Germanicæ ſummi, totóque Orbe celeberrimi Illuſtratores, compulſi ſunt, ad excuſanda nonnulla Diplomata, Scriptoribus coævis, quod ad epochas, nimiùm diſſona, Regulas quaſdam adinvenire, ac tradere, ſed magna cum cautela adhibendas.

Uſus verò utrorumque ſummam curam exigit.

Idque tanto magis, quò certius eſt, tam Diplomata, quàm Scriptores, à nemine tutò adhiberi, qui illud cum cura non facit, & absque longa exercitatione, ſeduláque chartarum Scriptorùmque collatione, hoc ardui negotii Genus inconſulta temeritate præſumit. Ex quo ulteriùs infero, eum, qui hodie ſcribit, & ſuæ ſibi induſtriæ, probéque arroſorum ungium conſcius eſt, non ſtatim cohorreſcere debere, dum Adverſarius aliquis machinas contrarias Diplomatum, Scriptorúmque intentat: viciſſim verò nec indignari, frontémque perfrictam oſtendere, ſi alteri cuidam ſors benignior melioris notæ chartas & ſcripta, quæ fideliùs docent, magis propitio ſidere obtulerit. Sic charitati, ſic veritati conſulitur.

Autographorum inſpectio ad judicium integritatis ac fidei commodiſſima eſt.

V. Circa ea, quæ Diplomatibus inſunt, primùm certè advertere oportet, multum omnino intereſſe Autographa inter, ſive originarias chartas, earúmque Tranſumta. Cui námque Diplomatis ipſius inſpectio contingit, omnia, quæ hujusmodi Literis fidem, aut vitium faciunt, ſuis oculis experitur. Legit ipſe, nec falli poteſt, niſi ſeipſum decipiat. Videt habitudinem Scripti, apices omnes, ductúsque literarum, numerorum formam, dialectum primigeniam, Sigilla, corúmque vel innectendi, vel appendendi, vel imprimendi rationem, præterea materiam, qua conſtant ipſa, capſulæque, & loculi eorum, quaque parte ſint integra, qua fortè deficiant, his oculis explorat. Quæ ſingula homini, ad hæc ritè inſtituto, criterium Diplomatis promtiſſimum reddunt: dum interim Tranſumta nihil horum edocere valent. Tum itaque, cui præſens eſt Autographum, Nomina, elogia, tenorem, ſtilum, formulas eloquendi, figuram characterum acutè meditari, cúmque epochis adſcriptis, & Sigillis, eorúmque imagine, ac modo conferre debet, diſcreto rigore ſecum ipſo diſquirens, an prædicta ſingula ævo adnotato, epochíſque deſcriptis conveniant, vel forſitan contradicant. Ubi ſanè, ne quid intemperanter fiat, uſu, atque prudentia, itémque circumſpectione plurima, collatione ſimilium diligenti, & prudentum quoque conſilio, præter non minimam Hiſtoriæ, ReíqueDiplomaticæ cognitionem, eſt opus, ut judicio temerario via omnis præcludatur. Habent etenim veteres Chartæ præſumtionem pro ſe, manéntque in poſſeſſione fidei, donec luculentè ſubleſtæ demonſtrentur.

VI.

Applicatio Diplomatum ad Hiſtoriam ſæpe intuta.

1. Quod Actio & ſubſignatio Chartæ ſæpe menſibus, fortè annis diſtarent, Teſtibus tamen iisdem adſcriptis.

VI. Explorata autographi Diplomatis integritate, ſupereſt ejusdem ad Hiſtoriam Applicatio: quam verò pluribus è capitibus intutam falſámque reddi, uſus me docuit. Primùm námque alia ſæpe dies erat, qua Judicium & Actio, in Literis contenta, deliberando ac concludendo celebrata ſunt, & alia rurſus, qua ipſa Charta ſignata fuit: dum interim Teſtes iidem, qui actioni interfuerant, etiam in charta leguntur, tametſi actionem inter & Expeditionem integri, ac plures quandóque Menſes interceſſerint, qua ſub intercapedine mortes quoque Teſtium acciderunt. Exemplum in ipſo Sereniſſimo Duce Fundatore noſtro *Leopoldo* VII. Glorioſo leges hoc Tomo Faſtor. Decad. III. §. I. n. 63. Atque idcirco Diplomata ipſa ſubinde Locum, ac diem diverſum, quibûs actio, Literæque fiebant, conceptis formulis, & vocibûs, *Actum* --- *Datum* --- providè omnino diſtinguunt, quamquam Notarii non ubique tanta ſolicitudine fuerint. Non memini, hoc Monitum alibi me legiſſe, quod interim eſſe momenti maximi duco. Quis enim, illorum præcipuè, qui fidei proram ac puppim in fundamento Diplomatico ſtatuunt, non uſque ad ravim, etiam contra torrentem Scriptorum, tueretur, Teſtium aliquem, in ſimili Charta laudatum, ea die, qua illa ſignata fuit, omnino & vivum, & Loco illi præſentem fuiſſe?

2. Quòd notæ numerales annorum ac dierum ſubinde ſic conjungantur, ut nequeant diſcerni.

3. Quòd ordo Nativitatis in Liberis unius Patris incuriâ Scribarum neglectus fuerit: & Ordo Dignitatis in Teſtibus.

VII. Habent & hoc incommodum Diplomata etiam Autographa, quòd Notæ numerales Annorum, itémque Dierum, quibûs edita fuerant, oſcitantiâ Notariorum, absque interpunctione nonnunquam ita conjungantur, ut maximè dubium relinquant, an poſtremi numeri epocham anni compleant, an ad Nonas, Idus, vel Calendas determinandas pertineant. Sic v. c. leges, *Anno Dominice incarnationis Mcccclxvij. Calend. April.* In cujusmodi poſitione pluribus exemplis edoctus fui, numerum Septenarium, aut alium ſimilem, omnino ad Calendas referendum eſſe. Id iterum, quod ſine cura, & ſtudioſo examine Perſonarum, Locorum, & Actionum, nemo ſecurè expediet. Diſſimulare præterea neque poſſum, neque debeo, ſic pigritâſſe Notarios, ut etiam in Prolibus unius Patris deſcribendis ordinem Nativitatis neglexerint. Quod luculentè me docuerunt, S. *Leopoldi* Auſtriæ Marchionis trina Diplomata, in quorum unoquoque Nomina Filiorum ejus ordine ſemper permutato deſcripta ſunt: quemadmodum in Propyleo Faſtorum noſtrorum *Elog. VI. §. VI. n. III.* uberiùs oſtendam. Minùs eos exactos fuiſſe, atque Dignitati Teſtium in eorum ſubſcriptione attendiſſe, pariter haud una vice obſervavi. Qua duplici ex incuria certè fluit, Argumenta in Genealogicis pro ordine Nativitatis inter Liberos, vel Dignitate Stirpis alicujus,

 è ſtilo

è ſtilo chartarum petita, non ſtatim invicta cenſeri debere, ſed crebrò dubia atque incerta exiſtere. Neque metus omnino abeſt, quandoque falſa planè Perſonarum Nomina hac è Scribarum ſocordia & inattentione in Chartas irrepſiſſe.

4. Quòd voces *beatæ memoriæ* etiam Vivis quandoque adhibitæ legantur.

VIII. Occurrit inſuper & mihi in una alteráve Chartarum noſtrarum, quod Clariſſ. *Mabillon.* Annal. Benedict. Tom. III. p. 94. & poſt eum Cl. P. *Marquard. Herrgott.* Geneal. Aug. Diplomat. Tom. I, Prolegom. I. n. XVI. p. XIII. adnotârunt: Voculas nimirum, *beatæ*, *bonæ*, *piæ*, *ſanctæ memoriæ*, non ſemper ad ſolos defunctos, ſed etiam quandoque ad vivos honorandos adhibitas fuiſſe. Quod profectò communi harum Vocum acceptioni oppidò adverſum, apud ignaros Rei hujus novum in Scriptores depugnandi fontem prolicere poſſet. Rever.[mi] D. *Godefridi* Abbatis Monito, prolatíſque exemplis in

5. Quòd contenta, & epochæ Diplomatum ſibi contradicant: vel charta chartam coarguat.

Chron. Gottwic. L. II. p. 186. ſq. n. XXIII. reperiuntur, Diplomata, annis anterioribûs edita, poſterioribûs demum in effectum deducta, quorum Res & epochæ neutiquam cohærent, immo ſubinde ad unum eundémque Principem referri non poſſunt. Item gemina quandoque, Rem eandem concedentia Largitore eodem, adſcriptâ nihilominus epochâ diverſâ. Talia præterea, quorum contenta cum Scriptoribus coævis è diametro pugnare, videntur, niſi benigna utrorúmque interpre-

6. Quòd ob incuriam Notariorum prima exempla novis emendari oportuerit.

tatio, quæ tamen omne dubium non aufert, admittatur. Nos exempla tenemus Panchartæ duplicis pro Campililio noſtro, quarum prior eſt *Otocari* Bohemiæ Regis, altera *Rudolphi* I. Imperatoris: ubi primum Exemplum, quòd Notarii per incuriam quaſdam Poſſeſſiones noſtras aut falſo Nomine deſcripſerint, vel planè prætermiſerint, altero corrigi, emendari, & ſuppleri debuit, novô ſanè documentô, Notariis hoc pacto la-

7. Quòd Indictiones, & añi Sedis, aut Regni, toties fallant.

bi, pronum ac facile fuiſſe. Quòd ampliùs liquet ex tot erroribus Annorum Sedis, Regni, Imperii, vel Principatûs, ac præcipuè Indictionum: adeò, ut nulla propè Chartâ uti liceat, priusquam hi numeri ad calculum revocentur. Atque hæc omnia, hactenus animadverſa, in meridie certè ponunt, Diplomatum uſum ſine Scriptorum collatione periculi plurimum in Hiſtoria habere.

Chartæ contenta, ævo ſuo vetuſtiora, probare non poſſunt.

IX. Supereſt verò, diligenter adhuc ut moneam, Diplomata nihil omnino aſſerere, ſtabilire, tutóque evincere poſſe, extra res tum præſentes, de quibus univerſæ, ſi adſcripta legatur, Teſtium turbæ certiſſimè conſtitit. Unde ſi tenor Chartarum prolixior varia Hiſtorica Seculorum anteriorum, ad aſſerendam Privilegiorum Antiquitatem, Stemmatum Claritudinem, Jurium Originem, ſuggeſtione impetrantium commemoret, inutile totum eſt ad robur Veritati conciliandum.

Nihil

Nihil huc confert ſive Sanctitas Pontificis, ſive Cæſaris, Regisque Majeſtas: qui, dum Teſtes Veritatis annoſæ quæruntur, adævum, ſe multùm anterius, ut homines novi rectiſſimè cenſentur, tametſi, noſtrorum temporum contrapoſitione Veteres habeantur. Quocirca in Bullis Pontificum, quoties antiqua referuntur, ferè ſemper adjectum eſt: *Uti præfertur*: Regiis verò in Chartis præmitti ſolet: *Præſentatum eſt obtutibus noſtris*: *Exhibitum nobis fuit*: horúmque ſimilia. Quæ formulæ ſive occurrant, ſive prætermiſſæ ſint, ſemper æquum erit Criticis circumſpectis, Aſſerta Rerum, quæ longè ſuperant ætatem largientis, ſive præcipientis, aliis è fundamentis Diplomatico-Hiſtoricis ſtudioſiùs de fide explorare. Dudum, & rectè, latéque hoc exploratum eſt à Cl. P. *Marqu. Herrgott* loco ſuprà laudato à num. XVII. quantúmque uſus Politicus & Hiſtoricus Diplomatum diſcrepet, ritè animadverſum.

X. Tranſumtis deinde Diplomatum, quorum hodie copia quodammodo infinita, è forulis Archiviorum extracta, publicæ luci expoſita eſt, non paulò cautius, quàm Autographis, fidendum: cùm in iisdem creberrimi graviſſimique errores uſu eorum reperiantur, iique tantò ampliores, quantò pluries Diplomata tranſcribi contigerit, & maximè, dum etiam typo ſubjecta ſunt. Ut enim, quod vulgò ferimus, oculi plus vident, quàm oculus, ita plures quoque Manus plus pariter peccare tranſcribendo, quàm una, conſueverunt. Cui non officit docti cujusdam Recenſoris Librorum ſententia, qua tuetur, Diploma, quo ſæpius à pluribus, quibus de ſe mutuò non conſtitit, diverſis in locis, variſque uſus causâ, tranſcriptum eſt, tantò ſecurius probare, quantò minus ambigere licet, illud, tot oculis luſtratum, & manibus contrectatum, verè exſtitiſſe, atque ſubleſtum eſſe non poſſe. Pro erroribus námque Tranſcriptionis hoc neutiquam ſpondet: præterquam quòd Vir ille de Autographo potiùs pluribus viſo, quàm de Tranſumto loqui videatur. (a) Liberiùs longè Vir alter Eruditiſſimus edicere auſus eſt, centum & mille Exempla, aut Apographa, diverſo & ſuccedaneo tempore ex Autographo deſumta, vix ac ne vix quidem prototypo æqualem habere Authoritatem, & multò minùs pondus ullum ei addere poſſe. (b) In quo alterum Ducem & Criticum Gallicum ſecutus eſt, aſſerentem: Tranſumtum Diploma tantò minus roboris & authoritatis habere, quantò ejusdem confectio longius remota fuit ab Autographi ipſius inſpectione, ut proinde Exemplum Exempli ſemper infirmiùs probet, quàm ectypon primum ex ipſo Prototypo factum. (c)

Tranſumta Diplomatum multò adhuc cautioris uſus eſſe debent.

XI.

(a) Nutzliche Arbeiten der Gelehrten im Reich 1. ſtes Stuck p. 40. (b) *Palignesius* Monitor. Genealog. III. n. VI. p. 33. (c) *Lock* de l'Entendem. p. 856.

Propter plurima Chartulariorum errata.

XI. Beata ſors illorum, quibus Originales Chartas, multò magis verò Archivium integrum opulentè inſtructum, cum otio tractare conceditur. Verumtamen cæca hæc Dea eſt, neque pro meritis beat. Quapropter felicitas tanta de tanto clariſſimorum Virorum numero pauciſſimis obtingit. Plerisque egregiæ Gratiæ loco eſſe debet, ſi Codicum ejusmodi, quos *Diplomaticos*, aut *Privilegiorum*, vel *Chartularia*, vernaculè *Brieff oder Sal-Bücher* appellant, commodum in uſum nanciſcantur. Quanta verò in his talibus occurrant ſphalmata, lapsúsque tum vocum, tum epocharum, ii nôrunt, qui hujusmodi evolvunt. Ubi enim farrago eſt literarum, tumultus pariter eſt laborum: quem inter attentio conſtans ferè prodigio par eſt. Prolixus forem, ſi, quæ proprio experimento didici, obſtacula integritatis, in hujusmodi vaſtis plerúmque Codicibus intercurrentia, ordine exequi vellem. Præterquam enim, quòd in Tranſumtis omnia Autographorum Vitia, ſi quæ in eis fuerint, æquè occurrant, infinitis inſuper novis mendis abundant.

Quidam eorum errores notantur.

XII. Ita ſæpè Scribis poſterioris cujusdam Seculi, ultra ducendos in Membrana apices parum ſapientibus, dialectus anteriorum ſeculorum, literarum forma, contractionum in vocibus æqua notio, incognita erant. Frequenter, dum verba eadem iterum iterúmque occurrerent, oculos eorum è linea ſuperiore in inferiorem, prætermiſſis mediis, incautus declinavit. Quàm crebræ lacunæ, eclipſes vocum, imò ſententiarum, vocabula falſa pro veris infarta? Compendium deinde laboris facturi, novas ipſi difficilesque & obſcuras contractiones vocum adhibuerunt. Si unius Principis plures Chartæ ſeſe invicem exciperent, diverſorum licèt annorum, quibûs & elogia ipſius quandoque gravi ex cauſa imutata fuerunt: ipſi ſolis vocibus v. c. *Nos Leopoldus* &c. contenti, cætera calamo preſſerunt. Quod idem ſubinde agebant, cùm Teſtes & epochæ deſcribendæ fuiſſent. Si Confirmationi poſterioris Principis charta collationis anterior inſerta eſſet, hujus epocham loco debito per incuriam tranſilientes, eam tandem in fine chartæ appoſuerunt, quaſi Anno illo Confirmatio, quo prima Collatio Privilegii, facta fuiſſet. Taceo tranſumentium plurimos alios lapſus. Satis interim ex adductis prudentûm cuilibet patebit, quàm latam Diplomatum ſegetem hi crudi craſſique errores inſidant, ac planè inutilem reddant, quantámque perplexitatem, falſitatem, litem, ac contentionem in Hiſtoriam inducant, niſi, qui talibus Chartulariis utitur, in tractanda ſupellectili Diplomatica probè verſatus, Argúsque centoculus fuerit. Non adverterem iſta, niſi, præcipuè dum edita in Libris Diplomata prudentem ad criſin adhibere volueram, mihi ipſi hanc crucem toties fixam doluiſſem: uti in paginis pluribus hu-

jus

jus Voluminis patebit. Stat igitur, juſta Diplomata robur ac lacertos eſſe ſolidæ probationis: an verò juſta ſint, nullo ſtudio nimio explorari.

XIII. Diplomatibus ferè accenſentur, aut non imparis fidei exiſtimantur *Epiſtolæ*, ac *Necrologia*. Sed Literæ miſſiles, in rebus, quæ inter æmulos actæ ſunt, affectu, aſſentatione, vel odio, veritati magnoperè inimicis, perſæpè inſigniter laborant, & rurſum in uſu ſuo circumſpectionem egregiam poſtulant. *Necrologia* mirè invicem diſſona, præterquam quòd nuda plerúmque Nomina, ſolósque dies referant, omiſſis cognominibûs & annîs, quinimmo frequenter eos potiùs dies, quos Anniverſarios vivi adhuc ſibi ipſis conſtituerant, aut quibûs eorum corpora remotiori ſæpe è loco advecta atque ſepulta fuêre, quàm dies veri obitus deſignent, quibûs inſuper aliis defectibus, & qua de cauſa, crebrò certè laborent, pleniùs in *Præfat. Append. II. Tomi IV.* quæ continebit *Excerpta Necrologii* noſtri, demonſtrabo.

In Epiſtolis, & Necrologiis quid metuendum.

XIV. Univerſim porro hoc §.° dicta ſic accipi nolim, quaſi per ea Fundamenti Diplomatici vim in Hiſtoria conſtabilienda elevare contendam. Ipſe ego in hoc toto opere meo huic Nobiliſſimo Teſtium Veritatis generi plurimum tribui, quamplurimas chartas, cùm noſtras, tum alienas, in uſum converti, atque ut arietes fortiſſimos, controverſis in quæſtionibus ſententiæ adverſæ admovi. Quare id ſolummodo cupio, ut, qui pariter agere velit, rei, quam ſuſcipit, animo toto interſit, nihil tumultu, levíque brachio audeat, & priusquam teſtimonium chartarum veterum accipiat, eas ad limam probi judicii critici revocet, ſûs déque excutiat, cum ſui ſimilibus conferat, non mera earum fragmenta, direptáſque lacinias arripiat, non verba obſcura, & imperfectam ſententiam premat, taliſque arenæ animi ſui ſenſum temerè injungat. Ni taliter caverit, veritati tenebras, non lucem, facillimè offundet, ſe, Mundúmque decipiet, & in Orbe Literario rixarum atque diſcordiæ facem improvidus accendet.

Cautiſſimus Diplomatum uſus iterum ſuadetur.

§. IV.

De Fide, & Uſu Scriptorum Sinchronorum, Suppariorum, Veterum quorumlibet, ac Novorum.

QUando in foro contenditur, & quæſtio Teſtium confeſſione decidenda eſt, præ omnibus tales requiruntur, qui Actionis ad forum deductæ probè conſcii creduntur, eíque vel præſentes olim adſtiterant, aut ſaltem iis, qui interfuerant, ætate quondam, ſive neceſſitudine, quamproximè fuiſſe conjuncti no-

Quinam Teſtes in Foro quærantur, admittantur, & reprobentur.

noſcuntur. Antiqua jura teſtibus æquè annoſis probanda ſunt: novi homines, traditio, rumórque vulgi, longè tum à judicio arceantur. Quanta præterea ſint alia contra Teſtes exceptionum capita, foro ſolemnia, Jure Conſulti latè tradunt, & ipſi, qui lites aliquando inſtruxerunt, probè experti ſunt. Removentur à teſtimonio, quamvis rei, de qua quæritur, ætate pares, aut etiam præſentes fuerint, quos ratio matura, reſque aſſerendæ recta cognitio deſtituit; quos Religio diſcernit: quos cognatio, affectus mutuus, vel commodum damnúmve commune cum Actore, aut reo conjungunt, ſive odium ſeparat: qui ſingulares in teſtando comparent, & à ſe invicem admodùm diſſident. Atque hæc eadem propè in cenſum venire prudentes apud Criticos ſolent, dum veritas Hiſtorica è Scriptoribus requirenda eſt. Nequaquam enim Authoritate eorum temerè, ac pertinaciter nitendum: ſed ſingula, quæ dicunt, conferenda cum aliis, cúmque cura examinanda.

Idem ferè fit in Hiſtoria.

II. Primum ad fidem Scriptoris momentum afferre vulgò cenſetur Vetuſtas, & ſinchrona ætas: neque diffiteri quiſpiam auſit, rerum Antiquiſſimarum Cognitionem aliter ſæpenumero, niſi coævis è Scriptoribus, haberi omnino non poſſe. Qui proinde, quia neceſſarii, atque unici ſuperſunt, Hiſtorica in Diſquiſitione optimi pariter concedi debent. Eſt attamen, dum plures horum dantur, quorumdam tam pertinax ad unum eorum adhæſio, ut pro Aſſerto ejusdem, quod mera fide illius nititur, non ſecus, ac pro Aris & focis depugnent. Sed nónne, ſi vetuſtiſſimos omnium, quos tenemus, Libros & Scriptores, Rabbinos, Græcos, & Romanos, ex ætate ſolùm attendamus, fateri cogemur, fabulam traditam Veritati ſcriptæ, quod ævum ſpectat, nequaquam concedere? *Vetuſtas absque Veritate Vetuſtas erroris eſt*, prudenter cenſente *Friderico Morello* (a), qui & jure idcirco *Symmachum* à Divo *Ambroſio* alicubi correptum, advertit, *quòd, tanto motu veri, vana defenderet*: ubi videlicet pro Ara Victoriæ apud *Valentinianum* Cæſarem tanta cum contentione ſcripto declamavit, ac ſi in acie adverſus hoſtes pro conſequendo publico Triumpho decertaret. Non proinde, qui vetuſtiſſimus habetur, illico & veriſſimus cenſeri debet: quippe de quo minimè conſtat, quanta eidem Veritatis cognitio, quantúsque amor inſederit. Præſumi de eo poteſt, pronunciare non licet, ac tantò minus id quidem, quantò plura ille corraſit.

Antiquitas perſæpe fidem conciliat Scriptori, non ſola tamen, nec ſemper.

III. Quiſquis enim in lectione Scriptorum, illorum præcipuè, qui univerſalem Hiſtoriam, ſui temporis licèt, condiderunt, paulò diligentius verſatus eſt, diffiteri non poterit, hiſ talibus alios, qui unius cujusdam Imperii, Regni, Provinciæ, Stir-

Hiſtoria quæpiam Specialis multò plerúmque exactior atque verior ſcribitur,

(a) Scholiis in *Dionem Chryſoſt.* Orat. XI. de Ilio non capto.

Stirpis, Familiæ, ſpecialem aut ſingularem Hiſtoriam tradiderunt, plerùmque in rebus, quæ argumento ſuo propriæ ſunt, longè, ut exactiores, ita plerùmque veriores pariter eſſe, ſi ſe affectibus liberos præſtiterint. Quanti non æſtus hominis, vaſtiſſimo univerſæ Hiſtoriæ pelago commiſſi? quæ tunc ratio non ſuccumbat? quæ Memoria non vacillet? quod judicium non cæcutiet? quale otium, tempusve, ad omnes nodos extricandos, difficultates expediendas, adverſa concilianda, epochas firmandas, dubia diſſolvenda, falſa eliminanda ſufficere queat? Unde Apparatus omnis neceſſarius rerum ſcribendarum conquiri, conquiſitus inſpici, inſpectus æquam ad lancem ſani ſubactíque judicii explorari, unico ab homine poterit? Multum hic talis egiſſe ſibi videatur, ſi unius cujusque Gentis, aut Regni, unum quempiam Chronologum celebriorem oculo feſtino decurrens, ejusdem veſtigia preſſerit, non admodùm conferre plures, rémque conſenſu firmare ſolicitus, cùm eum hora deſtituat. Contrà, qui unius Hiſtoriæ ſingulare ſibi ſumit argumentum, cogitare ſedulò, quæ congruunt, debitè reminiſci, ſolidè judicare, reperire facilè, evolvere promtè, ritè diſcernere album inter nigrumque, multò profectò promtiùs valet.

quàm Univerſalis.

IV. Quocirca vehementer mihi uſus perſuaſit, è Chronicis, quæ Univerſalia ajunt, eò quòd omnium temporum ac populorum, vel plurimorum ſaltem, Geſta contineant, Teſtimonia Veritatis non alia plerumque referri, quàm incerta, & ſingularia, quæ Jure Conſulti vocant, i.e. ſibi vehementer adverſa: unde Lectoribus grave onus conciliationis imponitur, aut in præmium prolixæ Lectionis ignorantia prior egregio incommodo relinquitur. Magnum eſt meritò Chronographorum Generalium nomen, ac Meritum labori eorum commenſum: ſolet quoque plurium Voluminum locò Hiſtoria quæpiam Univerſalis quæri, & amari à multis, qui, pro more recepto, prima ſe rerum præteritarum cognitione, brachio duntaxat leviori, ſubitóque imbuere volunt. At verò quibus Hiſtoriæ proprius, verúsque finis animo ſedet, quique ex eadem Exempla Virtutum ac Vitiorum, rectéque vivendi uſum eruere volunt, item, qui aliquando & ipſi calamum ſuum rerum geſtarum narrationi addicere meditantur, de Veritate profectò curare debent, nihilque non probè diſcuſſum accipere. Non authoritati & Nomini, ſed fidei ſtandum, eámque modis omnibus explorare pertentandum eſt: ne ſecùs error alienus poſt ſe pariter trahat & noſtrum.

Chronographi Generales magni quidem nominis, teſtimonia tamen eorum ſæpenumero haud ſatis tuta.

V. Non protinus quidem arripienda quamplurium ſæpenumero inconſulta de univerſo Grege Scriptorum Chronicorum querela: Nimirum eosdem, quaſi originaria quodammodo labe, relata duntaxat referre, cum plurimo fallendi periculo: à ſe ipſis magnopere diffidere: dubiis in Rebus breviſſimos eſſe,

Hiſtoria ſemper eſt vera: Hiſtorici cur frequenter veri eſſe non poſſint,

ſe, aut ſi latiores, opinionibus variorum allatis, litem ſub judice, Lectorum ſpe!, atque cupidine Veritatis multum deluſa, relinquere. Hæc namque cenſura Hiſtoriam certè nunquam, Hiſtoricos perſæpe non ferit. Jlla quippe ſemper eſt vera; cùm ſit ipſa res geſta. *Factum enim non verum eſſe nequit. Factum eſt, verum eſt, eòdem pertinent, reciprocantur, idémque ſignificant.* (b) Latet autem Verum frequenter, ac diu, donec tandem integræ fidei teſtibus in apricum ponatur. Sed hi ſanè crebrò ſcriniis talibus deliteſcunt, quorum aditu Eruditiſſimi Viri, ad ſcribendum egregiè comparati, non ſegnius arcentur, atque Draco quindenorum Capitum, flammas perpetuò pervigil exſpuens, Heſperidum aurea mala olim in Mauritania ſervâſſe fingebatur. Quamdiu proinde Scriptores in hujusmodi Teſtium notitiam penetrare nulla ſua induſtria prævalent, veniam certè merentur, ſi verum non referant ſemper, rebúsque dubiis certum ſuffragium ferre reformident. Quod poſtremum agentes, Viri boni ac prudentis officium omnino eximiè implent.

Plures horum fiduciâ ſuma ſe mutò exceperunt.

VI. Verumtamen hoc pacto Scriptores non uno cumulo comprehenſos, aſt illos duntaxat excuſandos putem, qui cum cura calamum duxerunt. Notam illorum quàm optimam reor, ſi rerum, quarum certi non erant, ambiguitatem, variásque plurium opiniones luculentè ipſi percenſeant, admonentes lectorem, ſibi nihil illa in parte exploratum eſſe. Dos attamen iſta non omnium eſt, ex quo plurimi, tam nullo penitus dubitandi ſale adſperſo, Hiſtoriam ſuam pertexunt, ut nihil non pronuncient, & ita ſaltem efferant, quaſi ſingula, quæ ipſi enarrant, certiſſima ſua ſcientia niterentur. Fateor, odi hos tales, quorum non paucos veterum æquè ac recentium Lector offendet, quibus fiducia ſcribendi longè major, quàm cura & induſtria fuit. Peperit illam veteribus, quòd ævo ſuo Libri, ſolo calamo exarati, paucorum in manus venirent, nec aliter, niſi diuturno labore tranſcribi poſſent. Unde ſe rerum à ſe ſcribendarum ſecuros probè noverant, & ſaltem, dum ipſi ſuperſtites forent, Volumina ſua fortè à nemine ad limam ſeverioris judicii revocanda, & obelis exploratùm iri, fidenter ſperabant. Quapropter alienum aliquem Codicem nacti, eundem nullo metu maxima ſui parte ſuas in tabulas intulerunt, ſæpenumero ne verbulo quidem exerrantes: & hoc libertate tam eximia, quod celeberrimus *Anton. Pagius* in Critica Baroniana non uno loco conqueritur, ut, ſi Author alter ſubinde ſcripſerit: *his oculis vidimus: his auribus audivimus: nobis præſentibus factum eſt:* Exceptor ejusdem licèt Seculo fortè toto poſterior, attamen ne has quidem voces prætermiſerit. Cætera ſui

(b) *Joann. B. Vico* de antiquor. Italor. Sapientia L. I. cap. I.

ſui operis quibuslibet è relatis, probis, improbis, exiguo delectu pertexuerunt. Quod licèt invitus ego dicam, ægrè alii audiant, Veritas tamen advertere me coëgit.

VII. Ingenti hac interim exceptionis, ni verius deſcriptionis mutuæ audacia accidit, ut complura vetera Chronica, ſive conſonent, ſive diſſonent plurimum in errorem inducant. Conſonandô quidem: dum apud plures, idem Volumen phraſi, niſi penitus eâdem, leviſſimè tamen immutatâ tranſcribentes, unus perpetuò loquitur, plurium calamô in ſecula transmiſſus: ut adeò ſuffragium, quod Veritati nube quandoque Teſtium dari ab ignaris tantæ fraudis putatur, unico ſolummodo teſte, cujus primigenia dicta cæteri exceperunt, aſſeratur. Et latet hæc techna tantò ampliùs, quòd hujusmodi Compilatores Nomen ſuum ſæpe diſſimulaverint: ex quo factum, ut Chronicon idem diverſis in Bibliothecis, tanquam Scriptoris Anonymi repertum, Nomina deinde varia à Locis, in quibus repertum eſt, quaſi aliud ſemper, & aliud foret, obtinuerit: cujusmodi ferè ſunt Chronica, *Auguſtanum*, *Auſtrale*, *Neoſtadienſe*, Anonymi *Zwetlenſe* &c. ut exemplum è Patria ſolummodo repetam. In quibus omnibus utrùm non res plerùmque eædem, & eadem verba legantur, illorum ego fidem ac ſinceritatem appello, qui Rapſodias iſtas ex integro evolverint, ſecúmque mutuò contulerint. Fallunt deinde hujus furfuris Chronicæ merces etiam diſſonandô, dum quisque Compilatorum, ſuæ ætatis in rebus novum aliquid additurus, quæcunque incertiſſimo & inexplorato rumore ſuas ad aures pervenerunt, in Commentaria retulit. Qua famæ volantis incertitudine quantum detrimenti Veritas capiat, vel noſtra nos hodie ſermocinatio edocet, quam de noviſſimis, immo præſentibus rebus, familiariter inter nos facimus.

Incomoda Veritatis inde profecta.

VIII. Reliquorum in turba, qui proprio Marte, nec indiligenter, ſuis in Operibus elaborârunt, multa tamen ſunt, quibus fides eorum, atque Hiſtoriæ Veritas, non modicum in diſcrimen adducantur: quæ, ut brevior ſim, tribûs duntaxat capitibûs exequar. Sunt autem hæc 1. Stili defectus: 2. Ejusdem exceſſus: 3. Affectus intemperans. Primum quod attinet, quantumvis Veritas fucos abhorreat, & incomta ferè pulcherrima ſit, ut adeò Veteribus in Chronicis barbaries vocum, ſermonisque inconcinnitas, cordato Viro, & æquo Veritatis Arbitro, ſtomachum nequaquam commoveat, quin potiùs candidæ ſimplicitatis gratum elogium ferat: Uſus tamen vocum nimis improprius, ac præter inſtitutionem earum, itémque ſynonimia incauta, atque intemperans, res impares paribûs nominibus confundens, errores plurimos in Lectoribus improvidis parere ſolet, & Juri præſertim publico vehementer incommodat. Si námque v. c. *Princeps* pro Primo aliquo cu-

Alii in Scriptoribus fidei ac Veritati officiunt:

1. Stili defectus.

 jus-

juſcunque ordinis, *Dominium* pro Adminiſtratione, Prætura, vel Præfectura, *Poſſeſſio* aut *Proprietas* pro mero feudo, ſive beneficio, *Libertas* pro precaria ſolummodo, ſive ad tempus indulta exemtione, *Rebellio* pro qualibet oppoſitione juſta, vel injuſta, *Rapina* pro præda, *Pœna* vel *Mulcta* pro lytro, paſſim atque promiſcuè, nulla modi adjectione ponantur, neque Scriptor ſenſum ſuum alicubi luculentius expoſuerit, Lectores, qui verba premunt, & alieno planè ſenſu à mente Authoris accipiunt, graviter perſœpè turpitérque hallucinantur. Id profectò, quod multis in locis hujus Operis mei affatim liquebit. Cauſa tam impropriæ támque perplexæ Synonimiæ fuerat, quòd Veterum Scriptorum plerique, Latinæ linguæ haud ſatis potentes, vocum poteſtatem & vim parum calluerint, copiâ earum plurimùm deſtituerentur, Jurium inſuper, & maximè Publici, frequenter ignari, vel certè incurii admodùm, haud itaque debitè comparati, Hiſtoriam ſuſceperint.

IX. Ex aliis porro, qui Dictionem Latinam apprimè curârunt, plures iterum in ea exornanda nimii, Res quaslibet, amplificationibus aptas, coloribus Rhetoricis ita extulerunt, ut Veritas, congenita ſua pulchritudine velut exuta, apud eosdem perpetuo quaſi ſmigmate oleat, & undique neſcias, quid Hiſtoricus narret, quid Orator declamet. Qua quidem in re adeò extra orbitam ſaltatum, ut, qui ſtilo valeret, ſibi jam nihil ad Hiſtorici Munus cum dignitate tuendum eſſe, tam ipſe cum animo ſuo perſæpè reputaret, quàm ab aliis plurimis, floſculorum Rhetoricorum amœnitate captis atque gaudentibus, candidiſſimo calculo celebraretur. Dici verò non poteſt, amplius autem talium lectione prudenti intelligitur, quantum ſub ejusmodi floribus Veritas langueat, niſi ante, vel poſtea ab eodem Scriptore Hiſtoricis fundamentis, criticóque ſcrutinio, tutò ſolidéque aſſerta fuerit. Multi ſcribendo ſe ita habebant, quaſi par cum Oratore declamandi facultas etiam Hiſtorico foret. Ut abundarent ſermone, ſi de rebus, quantum volebant, ex vero ignorarent, inſigni cum licentia, quod ex conditione loci, temporis, perſonarum, fieri potuiſſe ſecum ipſi cogitaverant, ut revera factum, citra hæſitationem tradiderunt. Sive laudarent, ſive vituperarent, utrinque intemperantes, argumento ſuo Actiones omnes, cum circumſtantibus quibuslibet ad amuſſim accommodârunt, ſæpenumero penitùs obliti, ſacram eſſe hominum, ac præcipuè Principum famam, eique tantum calamo, quantum ore, niſi ampliùs, manifeſto cum crimine, detrahi poſſe. Quos commendare propoſuerant, ex omnibus dictis & factis benigna interpretatione celebrabant. Contrà quos oderant, inque invidiam adducere decreverant, reos undique fecerunt, excuſantes nihil, nihil emollientes. Abſonum,

2. Stili exceſſus.

ſonum, & iniquum ſcribendi hoc genus nemo bonus deteſtari non poteſt cum *Tullio*, ita pronunciante: *Iniqua eſt in omni re accuſanda, prætermiſsis bonis, malorum enumeratio, Vitiorúmque ſelectio.* (c)

3. Affectus impotens.

X. Sed, ne prudentiæ locus detur & æquitati, potiſſimùm facit Affectus intemperans: quem ſanè apud plurimos excitant, crebróque magnopere pervertunt, Religio diverſa, nimius Patriæ Amor, neceſſitudo Propinguorum, placendi benéque merendi ſtudium, reprehenſionis metus à Sociis, calamitatis impatientia, præconcepta & obfirmata de rebus judicia, pertinax denique ad opinionem, quæ per Secula regnum obtinuit, adhæſio, aliáque ſexcenta capita, quibus affectio Veritati vim facere modis infinitis perdidicit. Hinc adeò rari tam vaſto in gurgite nantes: nec ullum eſt æquor, præ pelago affectuum ſyrtibus tam immenſis, tantíſque naufragiis infame.

Quo fit, ut Hiſtorici, qui ex munere Teſtes Actorum eſſe debent, etiam Judicis officium præſumant.

XI. Inde primum fit, ut Scriptores falcem ſuam temerè alienam in meſſem immittant, cúmque Hiſtorici unum ſit munus, res geſtas candidè curatéque enarrare, ſicque Veritati teſtari, audent illi Judicis quoque partes ſibi aſſumere, pro tribunali ſedere, & quàm benè, quàm juſtè, vel contrà quis egerit, ſuo ſenſu definire. Sunt pariter Lectorum nonnulli, qui hanc licentiam Scriptorum ament, atque etiam expetant, & ad officium ſcribentis pertinere contendant. Si porro ſaperent, aut rectum, quem forſitan aliàs habent, ſenſum ſuum, Scriptores æquè, ac Lectores, ritè adhibere vellent, non paulò certè aliter pronunciarent. Bonitas, vel malitia cujuslibet Actionis ad forum Theologi attinent, uti æquitas, vel iniquitas, ad Jureconſultum: quorum uterque, non item Hiſtoricus, morum, legúmque regulas callere præſumitur. Omnibus verò, niſi temerè ſententiam dicere velint, præter ea, quæ foris patent, initium videlicet, progreſſum, eventum, auxilia, media, commoda, incommoda rei, inſuper ante omnia de intentione, ac motivo, integrè conſtare debet. Hæc, in Actis præcipuè Principum, qui ſecreta ſua, ſi quisquam alius, ſibi ſervare ſolent, ac debent, plerúmque perpetuò latent, vaníſque ac falſis rumoribus, meráque ſuſpicione, vulgò circumferri conſueverunt. Quo ergo prudentiæ ſale adſperſo, Vir bonus, doctúsque, malum quempiam & iniquum pronunciabit, cujus mentem, intentionem, princeps motivum, finémque intentum, quæ prima rectè judicandi ſunt fundamenta, prorſus ignorat? Largior, infinita, citra horum cognitionem, judicia fieri: nullum verò eorum à temeritate apud me unquam excuſo, niſi facta, & Acta, ſive Fidei, ſive Legibus, aut Mo-

(c) CICERO Libr. de Legg.

Morum honeſtati luculentè repugnent, vel iniquitas eorum ex pactis, ac tabulis antea præditis, manifeſto Literarum teſtimonio atque tenore ob omnium oculos collocata ſit. Minimè omnium illis cum Æquitate convenire poteſt, qui affectu ſuo ſic faſcinantur, ut non temerè modò, ſed etiam dedito pravi animi ſtudio, ita in judicia proruant, ut etiam ſanctiſſimis Actis latentem ſimulationem affingant, quódque omnium aliorum ſenſu ſumma cum laude effectum eſt, ipſi, tanquam ſolianimorum Oedipi, ad ſpeciem ſolummodo Virtutis deforis compoſitum eſſe, mente verò ac intentione ad vanitatem, ambitionem, avaritiam, invidiam aliorum ſuſceptum cavillentur.

Immo actiones optimas ſine perverſo ſuſceptas cavillantur.

XII. E quibus omnibus rectiſſimè profectò conficias, rerum, quæ contrariis animi motibus utrámque in partem nimiùm ſubſtant, Veritatem aut nunquam, aut ſanè ægerrimè, à quoquam hauriri poſſe: maximè, ſi eò jam temporis, dum gererentur, animi ſciſſi erant, & quisque coævorum, quò eundem impetus tulerat, rapiebatur. Ita potiſſimùm contigit in turbis Pontificum ac Cæſarum, in bellis vicinorum & æmulantium Regnorum, in affectatione & uſurpatione Succeſſionis in Provincias, aliisque ſimilibus: ubi veritas, propter ſtudia partium primigenia, ne in ſinchronis quidem Scriptoribus tutum præſidium reperit, ac pronum eſt perſœpè, amborum contendentium cauſam pari utrinque Teſtium coævorum cumulo prolixè tueri. Quo pacto lis tota quid niſi æternùm ſub judice pendet?

Rerum, affectibus nimiis ab origine ſubſtantium, Veritas vix unquam hauriri poteſt.

XIII. Qui proinde, tot inter bivia Scriptorum, Regiæ ad Veritatem viæ ſecuriſſimè omnium inſiſtere cupit, me quidem Arbitro, non tam ex fama publica, qua quisque Hiſtoricorum eſſe ſolet, ducem ſibi eligat, quàm ex proprii judicii ſui, prudenti meditatione apud ſe inſtituti, ſententia. Coævos, rerúmque, quas nôſſe vult, ritè conſcios Teſtes exquirat: neque tamen ob ſolam Antiquitatis prærogativam eisdem omnia tribuat, ſed, quantum probæ notitiæ præbeant ſpecimen, quo judicio, qua concinnitate rem per ſecula tradant, quámque ſe liberos ab affectibus demonſtrent, conſtanti eorum lectione condiſcere ſtudeat. Si Scriptorum quispiam ex vitæ patriæque conditione ad peculiarem cujusdam Provinciæ hiſtoriam ſpecialibus præſidiis inſtructus cenſeri meritò poſſit, isque argumentum ſuum ab ovo uſque ad mala ita perſpicuè, ex ordine, cohærenter, citráque affectuum intemperantiam tractet, ut probæ omnino notitiæ, candidæque narrationis præſumtio eidem certiſſimè militet: hic ſedulo Veritatis indagatori tantus taliſque ſit, à cujus fide, propter alios, licèt æquè, aut magis fortaſſe ſinchronos, ſed rem ex occaſione ſolummodo, carptímque attingentes, non recedat, niſi

Quis delectus in Scriptoribus faciendus.

ſi graviſſimis omnino cauſis, rerúmque Momentis, ad id ſe compelli perſenſerit. In dubio ſtet potiùs domeſtico, ſic, uti dixeram, comparato Scriptori, quám extraneo pariter veterano: quin & pondus ac vim ejusdem adverſum Diplomata quoque, non undequaque erroris aut vitii metu exemta, ſuſtineat, & apud ſe tueatur, cæteris aliter opinandi liberum campum relinquens. Prima enim legitimi Teſtis conditio eſt, rem probè cognitam habere: ſine qua canum ejusdem caput, infula quæcunque dignitatis, atque concio quantumlibet vehemens nihil fidei faciunt.

XIV. Cæterùm ex omnibus, hoc, atque priori §. dictis, facilè, arbitror, patebit, nimiopere falli eos omnes, qui, enutriti in ſcholis, perexiguum Hiſtoriæ pretium ſtatuunt, Criſin verò quaſi prorſus in vitio deputant, tanquam abortientis quodammodo ingenii mera libido eſſet. Intelligetur præterea, non ea duntaxat ſtudia, quæ mera ſpeculatione aguntur, *ſevera* ex merito dici, verùm etiam Hiſtoriæ criticæ ſudores nihilo mitiores eſſe, ejusque argumenta probè formata tam ardua, ut ſpeculatione diſſolvi non queant. Verſamur in ævo, quod undique ſcire, quàm credere, mavult, atque Rationi longè magis, quàm Authoritati merè docentium obſecundat: tametſi Magiſtram Rationem ſtatuere, ubi ſine Fide ſapere nequeas, Rationi prorſus contradicat. Expedit verò, tam ut Veritas aſſeratur, quàm ut revincatur incredulitas, Hiſtoriam cum prudentis Criticæ cura viis omnibus veſtigare: quo pacto vera Exempla veram pariter docendi, agendíque regulam dabunt. Criſeos Hiſtoricæ arduitas, & neceſſitas.

§. V.

De Scopo præſentis Operis, ejusque Argumento, & Mediis.

Quisquis vel ſolum Faſtorum Campililienſium Nomen inaudiit, reputabit forſitan ſecum, totum ſe Scopum Operis integrè pervaſiſſe: quippe qui alius eſſe non poſſit, niſi, ut Origo, incrementum, fata, & vices Monaſterii, publicæ in eodem luci exponantur. Si verò unum hoc argumentum tractare animo ſediſſet, Voluminibus opus non erat, résque Libello fortaſſis peracta erat. Seculum interea, quod vivimus, antiquarum rerum unicè cupidum, Cœnobia quaſi penum refertam veterum quorúmque Monumentorum curioſè omnino reſpicit: &, niſi hæc eadem recludatur, quæque ibi recondita creduntur, publicos in uſus Orbis Eruditi educantur, facilè Monachos, qui divitias proprias non intelligant, ignorantiæ, aut contra, ſi noverint, invidiæ ſuggillat. Neque etiam diffiteri licet, Mona- Supponitur in Monaſteriis magna Monumentorum veterum ſupellex, ejúsque communicatio vehementer petitur ab Eruditis.

ſteria, quæ ætatem ſuam Seculis pluribus computant, ac DEI ope gravioribus ab infortuniis, & injuriis Cœli, atque hominum ſervata fuêre, ſuppellectile multa, Voluminum æquè MSS.torum, ac Diplomatum, plerúmque abundare, ſi utrique huic Generi Monumentorum antiquorum tam cura quàm cuſtodia pro dignitate adhibita fuerit.

Unde illa pluribus in locis deperierit.

II. Cladem verò plurimam his annoſis & Venerabilibus Teſtibus Veritatis, MSS.tos præcipuè Codices quod attinet, error ille infandus in Locis quampluribus intulit, qui Seculo XV. inclinante, ab ortu Typographiæ invaluit, fruſtra nimirum jam eſſe Volumina MSS.ta, cùm impreſſa abundare inciperent. Unde multi nullâ clementiâ vetuſtis Codicibus hanc iniquiſſimam ſententiam dixêre: *Veteres migrate Coloni.* Membranæ pulcherrimæ, tanto cum ſumtu, tantóque cum labore deſcriptæ, ſi mitiſſimè cum illis ageretur, ad hoc damnabantur, ut Librorum Compactoribus extraditæ, libris impreſſis thecas & pallia agerent. Charteacea Volumina illi uſui erant, quod jocatur *Horatius* in Art. Poët. ut maximo numero.

- - - Aut thuris, piperisque cucullus,
Sive forent olidis piſcibus apta toga.

Tanta tunc terris incubuit nox. Non cogitabant boni illi, impreſſa Volumina filiorum, ſed Manuſcripta Parentum locò habenda eſſe, & ideo æterno honore ſuſpicienda. Fontem, unde bibebant poſteri omnes, coronare veteri proverbio, ingrati neglexerunt. Ultra Seculum ſuum vix aliquid in his meditati, lapſura deinceps tempora nullo ſecum animo præceperunt, rati, quæ nunc quidem ſibi, ea poſteris quoque omnibus, aut æquè præſentia, recentíque in memoria fore, aut, ſi oblivione ſepelirentur, nulli curæ, nulli detrimento futura. Quid fabula, quid mendacium, quid fraus atque dolus, quæ omnia vires cum tempore ſumunt, & poſſint, & undique moliantur in Veritatem, niſi ſinchroni Teſtes eandem reſtituant, quaſi penitus ab animo dimiſerunt. Quamquam circumforanei quoque circulatores, qui Monachos veſte mentiebantur, non defuerint, Bibliothecas Monaſteriorum, ad quas innocenti humanitate admittebantur, egregiè depeculati, cúmque MSS.tis Libris veterrimas quoque & primigenias Editiones nefanda cum fraude rapientes.

Ejus poſtremæ nunc ſaltem tabulæ colligendæ.

III. Sed fruſtra hæc lamenta naufragiô jam factô, unde Campililium quoque noſtrum non prorſus immune exiviſſe, me Catalogi veteres MS.torum Bibliothecæ noſtræ ſatis convincunt. Id unum ſupereſt, ut poſtremæ ſaltem tabulæ exinde relictæ omni nunc ſtudio atque cura colligantur. Cujus egregii

gii laboris quanta jam ſit apud Eruditos contentio, neminem fugere poteſt: niſi qui Clariſſimis in Voluminibus, quæ quotidie prodeunt, Veteréſque Scriptores, atque Diplomata, ingenti numero colligunt, peregrinus planè ac hoſpes exſtiterit.

IV. Cùm proinde Rever.[mus] ac Ampliſſ.[mus] D. Præſul meus ſtatim ab exordio Religionis meæ Bibliothecam noſtram domeſticam, à ſe plurimùm auctam, mihi inſtruendam, deſcribendam, curandámque commiſerit, adhæc poſtremis annis, conficiendæ Hiſtoriæ noſtræ causâ, Archivii quoque uſum gratiosè indulſerit: quo pacto tam Codices noſtri MSS.[ti] quàm Diplomatica univerſa ſupellex antiqua, mihi præ manibus hærebant: verebar certè ingenti reprehenſione dignus eſſe, ſi hos ad fontes felicitate mea profectò non minima confidens, ea, quæ hucusque noſtra tantummodo erant, & Eruditos omnes latere debuerant, apud Orbem percenſere, quantum id hominum doctorum intereſſe credideram, inverecundo ſilentio ſuperſederem. Mutus námque in hac parte, non modò eruditis omnibus, verùm etiam charæ Patriæ, iisque ſingulis, quorum piâ Munificentiâ ſurrexit, crevit, & in hanc usque diem, Protectore Altiſſimo, floruit Campililium, ſummè injurius fuiſſem. Ut enim Viris doctis, quidquid veterem Hiſtoriam illuſtrare poſſit, ille planè debet, quisquis hujusmodi aliquid novit: ita multò magis Civis quilibet fidelis, quacunque parte valet, ad Patriæ ſuæ decus antiquum, veterémque Gloriam integrè reſtituendam, totus quantus incumbere debet, quippe non ſibi ſoli, ſed reipublicæ natus. Adhæc autem & is pariter, qui mera veterum liberalitate ac munificentia vivit, memoriam Benefactorum, pulvere oblivionis humanæ per temporum injurias obſitam, omni contentione reſuſcitare, & inſtaurare, legibus omnibus jubetur. Ne dicam, non ferendam deſidiam videri, ſi quis præſidiis aptis inſtructus, ſui Gremii, quo tam peramanter fovetur, notitiam integram neque ipſe ſcrutetur, neque commodè ad poſteros transmittat. Hæc à me profundiùs in animum demiſſâ, ſanctæ Obedientiæ labori, mihi impoſito, & calcar vehemens admoverunt, ut nullam induſtriam refugerem, & ingenium quantulumcunque mihi exporrexerunt ad ea omnia cogitanda, quæ Faſtos noſtros domeſticos ornare, atque perficere poſſent.

Debitum hujus rei apud me, cùm eſſet, facultas.

V. Quamvis itaque prolixitatem Operis multum abhorrerem, ut ne Lectoribus tempus, Emtoribus pretium ſuffurarer, maximè, ſi merces mea pro tenuitate Virium plus Nominis quàm rei afferret: committere tamen haud potui, quin Rebus Monaſterii noſtri privatis, quas plurimi forſitan ad ſe pa-

Scopus Operis, Gratam pro Gratiis Memoriam Benefactoribus reſtituere.

parum attinere arbitrarentur, Res pariter publicas conſtanter adjungerem. Ubi ſe mihi extemplo campus latiſſimus vel ſolo Gratitudinis nomine aperuit, dum Archivii noſtri forula diverſa inſecutus, maximè varios benefacientium Ordines conſpexi, quorum piæ Liberalitati Campililium & Ortum, & Protectionem, & Augmentum perpetuum debebat. Verecundum erat mihi, obticere tot Summos Pontifices, Purpuratos Eccleſiæ Patres, plurimarum Eccleſiarum Antiſtites, noſtri Ciſtercienſis, aliorúmque Sacrorum Ordinum Ampliſſimos Præſules, quamplurimas alias Venerabilis Cleri Perſonas: ad quorum vetuſtam laudabilémque Memoriam reſtituendam Tabularium noſtrum copioſè valeret. Pudebat, ingrato diſſimulare ſilentio Clementiam Imperatorum, Ducum, Principum, tótque præterea Comitum, Nobilium quoque & Ingenuarum Familiarum Beneficentiam, quam Chartæ noſtræ tam ingenti numero mihi prædicabant: his mutuæ pietatis vices devoto calami officio reddere totus mihi animus meus irrequietis interpellationibus imperavit.

Argumentum Faſtorum Hiſtoria triplex, Patriæ, Ordinis, ac Monaſterii.

VI. Inde factum, ut poſt Archivii noſtri Chartas omnes his oculis quàm ſtudioſiſſimè evolutas, & Nomina ſingula, quæ memoriam promereri viſa ſunt, convenientes in ordines tributas, ipſis Faſtis per quælibet Secula, cunctáſque Seculorum Decades, triplicem Hiſtoriam, compendiô dandam, præſtituerem: quarum prima Principum & Patriæ, altera Ordinis Ciſtercienſis, poſtrema, Campililii res memorabiles, criticè diſcuſſas, ordine §.§.^{orum} paralello, in ſingulos annos exhiberet. Et quoniam huic inſtituto meo naturâ quaſi præ omnibus congruebat, Sereniſſimi Fundatoris noſtri LEOPOLDI VII. Auſtriæ & Stiriæ Ducis, cognomine *Glorioſi*, Babenbergicorum penultimi, univerſos quoque Majores in luce, qua poſſem nitidiſſima, collocare: *Faſtis*, cum Fundatione noſtra inchoantibus, *Propyleum* præmiſi, Elogiis decem Genealogico-Hiſtoricis primorum Auſtriæ Marchionum ac Ducum Babenbergicorum, Clementiſſimo Duce Fundatore noſtro anteriorum, conſtructum. Quod ne fruſtra, poſt alios celebres admodùm Scriptores facerem, præclara quædam Triga Schediaſmatum Chronicorum Anecdotorum effecit, propitiô fatô Campililii Faſtis quodammodo hoc in tempus opportuniſſimum ſervata.

In Propyleo præeunte peculiariter Hiſtoria Babenbergica.

VII. Primum erat *Ortilonis*, unius è primis Monachis Campililienſibus, Ann. 1206. huc introductis, *Libellus de Exordio Campililii:* cujus anterior pars breves *Notulas* Chronicas, ex *Aloldo Peklarienſi*, qui *Adalberti* Marchionis Tertii Babenbergici ab Anno 1034. usque 1056. Capellanus exſtiterat, excerptas,

Media ſcriptionis tria parvula Chronica Anecdota.

ptas, deinde ex aliis, tandem è propria ſcientia auctas, complectitur. Poſterior verò Fundationem noſtram, atque 30. priorum annorum Hiſtoriam Campililienſem perſpicuo compendio recenſet. Nobile hoc Scriptum ad accendendam egregiam lucem obſcuriſſimæ in hanc diem Origini, & Genealogiæ, atque Hiſtoriæ Leopoldi Jlluſtris, primi in Auſtria Marchionis Babenbergici, & Succeſſorum ejus, ſummum attulit Momentum. Quæ porro de hoc Scripto, ejúſque ambobus Authoribus docenda erant, & quo pacto Libellus hic ab exilio plurium Seculorum tandem domum, ad nos, inquam, poſtliminiò reverſus fuerit, luculentè poſtea Notæ meæ ad Proæmium *Ortilonis* exponent. Dubiis autem variis adverſus hunc, & *Aloldum* apud plures interea exortis, in calce Tomi hujus Appendice Apologetico-Dialogica peculiariter reſpondebo. Alterum fuerat Fratris *Lewpoldi*, denuo Monachi Campililienſis, Breve Excerptum, ANN. 1355. factum è Chronica ſeu Hiſtoria Reverendi D. *Rikardi* Canonici Newnburgenſis de S. Leopoldo Marchione, ſtatim poſt hujus obitum conſcripta: cujus unicæ pagellæ membraneæ formam & modum, Elogio VI. laudati Sanctiſſimi Principis, ubi præclarus illius uſus erit, exſplicabo. Tertium tandem Fr. *Pernoldi* de Ordine Prædicatorum Chronica acephala *Friderici Bellicoſi* Ultimi Ducis Babenbergici, Interregni quoque poſt eum, & *Margaretæ* Reginæ Sororis ejus, quæ *Pernoldum* hunc Pœnitentiarium ſuum, ſive Arbitrum Conſcientiæ habuit, usquedum ipſa, ANN. 1267. emoreretur. Hoc teſte præſtantiſſimo, Faſtorum Decade III. IV. V. & VI. Hiſtoriam omnem *Friderici Bellicoſi*, Filii Fundatoris, ac Conſummatoris Monaſterii noſtri, à turba Scriptorum infinitis convitiis proſciſſam, tutò liquidóque vindicare, & exequi, Interregni poſt eum Acta obſcuriſſima evolvere, *Margaretæ* denique Reginæ Sororis ejus Famam ac Probitatem, infandis calumniis laborantem, feliciſſimè reſtituere mihi licebat.

VIII. Hæc præſidia cùm Bibliotheca domeſtica, diligentiſſimè excuſſa, ſuggereret: Archivium præterea millenis plures Autographas, & originarias Chartas lætanti exhibuit. Adhæc Chartularia tria, ſive Codices Privilegiorum, domeſtica manu collecti, quotidie mihi ad uſum erant, in membrana omnes exarati. Primus formæ 12. à Manu Seculi XIII. numerans paginas ſex & octoginta ſupra trecentas, nullum Inſtrumentum primigenia manu deſcriptum continet, quod AN. 1281. poſterius eſſet. Alter in folio craſſo ſpiſſóque à D. *Petro I.* Abbate noſtro ſub medium Seculi XV.[ti] curatus, habet paginas quinquaginta ſupra ſexcentas: in quo epochæ Literarum ad ANNUM 1470. progrediuntur. Tertius demum regiæ & maximæ formæ,

Copia chartarum Autographa.

Chartularia tria.

 juſſu

juſſu D. *Mathei III.* Abbatis elegantiſſimo charactere poſt medium ſeculi proximè elapſi confectus, vetera & nova plagulis duabûs ultra trecentas collegit.

Hæc dum in uſum converterem Libri enati ſunt.

IX. Tanta igitur ſupellectili domeſtica inſtructus, neſas duxeram, quod antea monui, quæcunque poſſem, in commodum Eruditi Orbis tenebris diuturnis non tandem eripere. Nihil abhorrui, quæ haberem, ordine concinno digerere, & quæ didiceram inde, cum cæteris, tam patriis, quàm exteris, coævis, atque ſupparibus, quin & recentioribus pariter Scriptoribus, operâ quantumlibet prolixâ, uti ferebant imbecillitas ingenii mei, & Bibliothecæ noſtræ Apparatus, conferre, ſtabilire jam ab aliis tradita, nova & ſingularia notare diligentiùs, conciliare cum aliis, vel etiam, quantum opus erat, & Veritas largiretur, adverſus illas tueri. Hac verò ratione contigit, ut, cùm Hiſtoria Patria nodos longè plures, magìsque implexos mihi objiceret, quàm Domeſtica Monaſterii noſtri, Libros, non Libellum, res poſceret: præcipuè dum etiam Hiſtoria Ordinis Ciſtercienſis, de qua parum conſtare conquerebantur Eruditi, mihi non planè negligenda commendaretur. Sive tamen Patriæ, ſive Ordini noſtro, has curas impenderem, nullibi à principe Faſtorum noſtrorum Scopo aberrâſſe me credidi, qui perpetuò erat Grata pro Gratiis Memoria. Quocirca prolixitati meæ dicam illam ſcribendam haud vereor, me, mihimet ipſi & Lectoribus gravem, attingendô tam varia, canum ad inſtar, iter propoſitum infinitis ambagibûs decurriſſe. Nunc porro ſupereſt, ut §. ultimo Methodi atque Partitionis rationem percenſeam.

§. VI.

Modus, Ordo, & Uſus Faſtorum noſtrorum.

Univerſum Opus Tomos IV. poſtulat.

DUm Julio Menſe Anni 1741. *Conſpectum Faſtorum* noſtrorum Campililienſium, unacum *Jubilo Sacerdotali* Rever.^{mi} D. Præſulis mei evulgâſſem, præmonui, eosdem *Tribus juſtis Tomis* partiendos eſſe: quia in ſpem ingreſſus eram, præter Propyleum, me pariter duo inſuper priora Monaſterii Secula, Chriſti nimirum XIII. ac XIV.^{tum}, Tomo I.^{mo} complecti poſſe. Sed Critica rerum Auſtriæ antiquarum Diſquiſitio, & Epocharum firmandarum contentio, ultra Seculum unicum à Fundatione noſtra me progredi in eodem nequaquam permiſerunt. Unde cùm II. ac III.^{tium} Seculum æquè juſtum Tomum ſibi pariter vindicatura ſint, reſidua IV. V. ac ſemi-VI.^{tum}, qualitercunque calamum propter notiora jam tempora conſtrinxero, Tertium tamen

men Tomum affatim quoque onerabunt. Volumen IV.tum ſe ſolo conſtituet Recenſus Diplomatico-Genealogicus Archivii noſtri.

II. Methodum quod ſpectat, aliâ Propyleum, & aliâ Faſtos tractare oportuit. Illud enim Hiſtoriam Auſtriaco-Babenbergicam ante Campililii exortum percenſet ordine illo annorum, quos notârunt Scriptores noſtri Anecdoti, *Aloldus* Peklarienſis, *Ortilo* Campililienſis, *Rikardus* Newburgenſis, & ex eo *Leopoldus* domeſticus noſter. Hi námque plurimos Annos prætermiſerunt: ego porro eosdem in ſingulis paragraphis preſſo pede inſecutus, ubique de veritate ſolicitè exploro, cum cæteris confero, ubi opus, concilio, tueor, & propugno. Univerſum hoc Propyleum X. Elogiis Genealogico-Hiſtoricis Marchionum totidem ac Ducum Babenbergicorum, quos Clementiſſimus Fundator noſter Avos & Atavos habuit, ita diſpertior, ut Acta Principis unius, ob regimen prolixius plura & illuſtriora, pluribus quoque paragraphis, ordine verò Chronologico tractem, de Uxoribus autem & Liberis eorum peculiariter diſſeram. Cùm deinde Marchionum primorum tempore, Annóque Milleno Nonageſimo Octavo Sacer quoque Ordo noſter Ciſtercienſis in Francia primordia ſua capeſſierit: ejusdem Hiſtoriam per nonnulla, quæ digniora reputaveram, Acta, ſuis, quibus congruit, annis inſperſa, his in Elogiis pariter exordior: Methodus Propylei.

III. Faſtorum hæc ratio eſt. Seculum unumquodque de- Faſtorum. nas in Decades, quarum nimirum quælibet Annos decem complectitur, tribuo: Decadem verò quamlibet §§.is tribus decurro. §.us I. ubique Res Principum & Patriæ, eo decennio geſtas, in medium affert, anno quolibet ſingillatim expoſito. Idem præſtat §.us II. in Rebus Ordinis Ciſtercienſis: uti III.tius in Rebus Campililii. Qua partitione id conſequi ſtudui, ne res, admodùm diſparatas, ingrata permixtione confunderem, animúmque & attentionem Lectoris argumenti varietate diſtraherem: quin potiùs hoc commodum ei præſtarem, ut ſi v. c. Res Principum & Patriæ ſolas, absque Ordinis & Monaſterii Rebus nôſſe averet, eas per omne Seculum lectione unius §.i ſingulis in Decadibus uno filo hauriret. Qua facilitate alius quoque, Res Ordinis præcipuè cupiens, lectione §.i ubique II.di gaudebit: uti & ille, qui Campililienſia primis in votis habet, lectione §.i in ſingulis Decadibus III.tii

IV. Res porro publicas Principum, Patriæ, ac Ordinis, uti omnes afferre neque facultas neque animus erat, ita & allatas tractare ex integro nequaquam conſtitui. Commemoro eas duntaxat, ſtrictímque inſinuo, niſi me firmandæ epochæ, aut Veritatis retegendæ causâ, criticæ nonnullius Diſquiſitionis neceſſitas prolixiorem eſſe compulerit. Quod ut ſæpiſſimè, cumprimis Compendii viam, ubique tenui: ſed neceſſitas & frequentia Criſium ad prolixitatem coëgit.

Res Principum Auſtriacorum ingrediuntur Hiſtoriam Regnorum omnium: ſed valde magna ſui parte adhuc erroribus laborant.

primis in Hiſtoria Patriæ, facerem, cui poſt res Domeſticas præcipuè intendi, infiniti, quos advertere mihi videbar, errores coëgerunt. Novi equidem, Auſtriæ Hiſtoriam, quæ cum omnium Regnorum, potiſſimùm verò Eccleſiæ rebus, ita connexa eſt, ut absque illis tractari non queat, interea verò receptis traditionibûs, quarum ſolida fundamenta nuspiam reperias, undique abundat, niſi à Viro grandis ingenii, ampliſſimæ lectionis, judicii ſubacti, addam & ſummæ exiſtimationis, reſtitui non poſſe. Neque fugit me, Eruditos non accipere, ſi quis Apparatu debito ſcribendi ſe deſtitutum excuſare velit, ac reponere, Sacra Hiſtorico-Critica relinquenda potiùs eſſe, quàm illotis, ut ajunt, manibûs audenda. Quia tamen, ut ſcriberem, imperatum eſt mihi, Gratámque pro Gratiis Memoriam Clementiſſimis quoque Principibus referre ſum juſſùs: Obedientia certè temeritatis me probro ſive convitio eximere debet. Obtruſô ego calamo utens, nolui eadem chordâ, qua ante me alii, oberrare, quoties rem, vel epocham aliquam in mendo cubare, gracillimo ingenio meo deprehendi. Auſus itaque ſum, iis, quæ legeram, non ſubitò aſſurgere, alteram quoque partem in concilium vocare, Teſtium Antiquiſſimorum, & ſi poſſem, Diplomatum quoque ſuffragia rogare, atque ſic tandem qualiscunque judicii mei limam rebus omnibus adhibere. Quæ præſidia ubi aderant mihi, dixi ſententiam: ubi defuerant, quod ſæpè dolebam, rem in medio relinquere debui, aut ſaltem acquieſcere, ſi illud mihi acciderit, quod in ſermone de DEO uſuvenire ſolet, de quo faciliùs dixeris, quid non ſit, quàm quid ille ſit. Non puto, me à prudentibus ad fabas idcirco damnandum, quòd judicio, non opinionibûs, regi voluerim. Illud ſi quandoque fefellerit me, pertinaciâ culpam augere non libet: meliora docenti herbam porrigere Veritas jubet, cui uni Sacra Hiſtorica fiunt.

Tomis III. prioribus continetur Hiſtoria ſeptem Seculorum, ac ferè etiam Octavi.

V. Hac itaque Methodo Propyleum ab An. 908. usque ad An. 1200. & Seculum I.^{mum} Campililii ab An. 1201. usque 1300. in hoc I.^{mo} Tomo præſenti tractata, judicium Orbis exſpectant. Tomo II.^{do} Monaſterii Seculum II.^{dum} ac III.^{tium} ab An. 1301. usque 1500. complectar. Tomo III.^{tio} Seculum IV. V. VI.^{túmque} dimidium in præſens usque tempus, comite vita & ſalute, concludam, annexa in fine *Commentatiuncula de Bibliotheca Monaſterii* noſtri, eóque attinentibus, puta *de Scriptoribus Domeſticis*, quorum numerum fortè præter opinionem tuam amplum offendes: de Apparatu item *Hiſtorico-Iconico* atque *Numario*, qui nobis domi eſt, à me ſic recenſendo, ut, ſi magni fieri non mereatur, certè non contemnendus appareat.

Tomus IV. eſt recenſus Genealogico-Diplomaticus

VI. Tomus IV. à me ante omnes cæteros dudum paratus, ut inde eorundem fundamenta ſolida ponerem, erit *Recenſus Genealogico Diplomaticus* Archivii noſtri. Neutiquam tamen ille, ut

Methodi planè novæ.

ut hodie vulgati Codices Diplomatici ſolent, chartas ipſas tenore integro, aut ſaltem initiis & clauſulis adſcriptis exhibebit: quod, ubicunque fit, Lectori gravem exquirendi & reperiendi laborem imponit, frequénsque faſtidium facit, præcipuè, ſi chartarum ordo haud alius, quàm Chronologicus obſervetur, & Perſonis quibuslibet permixtis, nulla Dignitatis, vel Propinquitatis, aut Locorum diverſorum ratio habeatur. Quæ confuſio, cui ne Indices quidem ſatis mederi valent, quantùm fructui obſtet, quem alioquin hujusmodi Codices in Hiſtoria & Genealogia potiſſimum præſtare poſſent, uſu ipſo permoleſto edoctus, ampliùs in Præfatione Recenſus noſtri edicere conſtitui.

Quæ tollant, non pariant confuſionem.

VII. Mihi ita eſt viſum. Chartas, quæ, tanquam Probationes, ipſi Hiſtoriæ, ſive Publicæ, ſive Domeſticæ, quam traderem, neceſſariæ videbantur, locô, quem poſcebant, in Faſtis integras appoſui. In cæteris ad Recenſum remiſi, cùm nihil inde, niſi Perſonæ & Epochæ repetendæ eſſent, Actis ipſis & rebûs ad Orbem eruditum nihil attinentibûs. Recenſus porro mera Summaria breviſſima continet omnium chartarum, quibûs fermè per totum autographis, & Originariis Archivium noſtrum numero maximo abundat. In Summariis primigenia phraſi legere licebit Perſonas cum elogiis propriis, quarum Literæ ſunt: ſpeciem deinde Actionis, i. e. vel Donationis, vel Confirmationis, vel Emphiteuſis, vel Emtionis Venditionis, aut Laudi, ſive Sententiæ Judiciariæ, meri Teſtimonii præbiti &c. Poſtremò ſubſignationem loci, & epochæ, notis propriis, quando peculiare quidpiam commonſtrant, aliàs compendii causâ notis vulgaribûs. Ordinem pro conditione Perſonarum inſtruxi, Parte I. Perſonas Dignas colligens, quæ Imperio vel Magiſtratu, cùm in Eccleſia, tum in Republica fulſerunt: Parte II. Familias enumerans.

Chartas integras, quæ Probationi fuerint neceſſariæ, do in Faſtis: in Recenſu mera ſummaria.

VIII. Partis itaque I. Liber I. Sectione I. ſummariè referet Bullas omnes Pontificum Summorum. Sectio II. dabit S. R. E. Cardinales, noſtris in Literis occurrentes. III. Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos. IV. Clerum Cathedralem, & Collegiatum. V. Clerum Plebanicum, ſive Ruralem. VI. Clerum Curialem. VII. & VIII. Clerum Regularem. Sectiones porro ſingulas §§. plures, aut pauciores, pro numero Claſſium variarum, una ſub ſpecie contentarum, ſubdivident. Liber II. Sectione I. percenſebit Diplomata Imperatorum & Regum Romanorum. II. Regum Ungariæ & Boëmiæ: III. Marchionum, Ducúmque Babenbergicorum. IV. Ducum & Archiducum Auſtriaco-Habſpurgicorum. V. Ducum & Principum Exterorum. VI. Communitatum Civicarum, & Oppidanarum. Pars porro II. Familias laudabit ferè nongentas, ordine cognominum alphabetico, unaquaque litera Sectionem novam conſtituente, ita, ut in morem Lexici occurrant ipſa, & in qualibet earum Perſonæ omnes ad eam attinentes, noſtrísque in Literis de-

Parte I. ejusdem recenſeo Literas Perſonarum, Dignitate fulgentium.

Parte II. Familias ordine alphabetico, & in morem Lexici.

deſcriptæ, Chartarum ordine Chronologico referantur, quamvis fortè meri Teſtes aliorum in actis, Chartísque exſtiterint.

Illuſtrationes addo Prænotionibus, Notísque ſubjunctis, ac ſubinde Tabulis etiam Stemmatologicis.

IX. Ne tamen hoc pacto ſola Nomina Antiquorum deportem in publicum, intereà verò Lectorem, quinam fuerint illi, qui ea Seculis anterioribus cum laude geſſerunt, ſed hodie à memoria hominum tantopere remoti ſunt, undequaque ignarum dimittam: tam Prænotionibûs, quàm Notis ubique ferè ſubjunctis, tantum de Perſonis quibuslibet Dignis, itémque Familiis, breviter verò docebo, quantum ex Hiſtoria, & alienis è Monumentis, Operibúsque Diplomaticis, eam in rem aut verè, aut veroſimillimè afferre licebit. Celebriorum Familiarum, illarum potiſſimùm, quarum plurimis Literis gaudemus, Tabulas quoque Genealogicas conſtruam, quousque illas diplomaticè probare noſtra è ſupellectili potero. Quamvis autem hanc induſtriam Familiis plerúmque extinctis, dudúmque emortuis, quod ajunt, adhibeam, oleum tamen & operam ludere non vereor. Præterquam enim, quòd & mortuis *Grata pro Gratiis Memoria* ex æquo debeatur: arbitratus inſuper ſum, Provinciæ cujuslibet Hiſtoriam tamdiu tenebris plenè non exire, quamdiu Familiarum ibidem florentium notitia debita in aprico non eſſet.

Nec ſupervacaneus hic labor etiam circa Familias extinctas.

Quia ad Integritatem Hiſtoriæ pertinet, nôſſe Stemmata Nobilia Provinciæ.

X. Si námque ſermo de Regnantibus ac Dominantibus fuerit, Regni alicujus aut Provinciæ juſtam ideam, verámque imaginem, à nemine menti ſuæ ritè inſcribi poſſe in confeſſo eſt, niſi ſuccedentium ſibi in ea Principum Familiarum ſeriem, fata, vices, ingreſſum, atque defectum probè cognoverit. Horum ignorans, dum novæ vices eveniunt, Patriæ ſuæ nunquam ſive Conſilio, ſive judicio prudenti ſuccurere valet. Familias Illuſtres quod attinet, ſupremos poſt Principem plerúmque Magiſtratus, & fortè perpetuos geſſerunt, ſuáque potentia, auctoritate, fideſque conſtantia Rempublicam, uti fulcra, ſuſtentârunt. Et quomodo earundem cognitionem in Patriæ ipſis Hiſtoria diſſimulari poſſe perſuadebimur? Minoris Ordinis Nobilitas Equeſtris multitudine, ac Fortitudine ſua, teſtatur de excellentia Provinciæ, huius vim & vigorem adverſus hoſtes manifeſtat, Caſtrorum ſuorum Amplitudine Chorographiam Regni vivis lineis deſcribit. Ne dicam, in omnibus propè magis memorabilibus Geſtis, quæ per Hiſtoriam enunciantur, Nobiles aliquas perſonas intervenire: quarum proinde notitiam, non ex nomine ſolùm, ſed etiam ex Genere, atque fortuna callere, prudentem ad criſin momentum non minimum affert.

Quo plurimùm conferunt Sigilla, maximo numero hìc videnda.

XI. Quo itaque veteres Auſtriæ Familias, ac omnes, quaſè pulvere oblivionis vindico, Perſonas clariores efficiam, ſiſtet Recenſus noſter Sigilla quoque vetera longè plura quàm octingenta, mea manu meris ex Originalibus diligentiſſimè delineata, & à Calcographo Campililii præſente, mea ſub inſpectione, æri jam du-

dudum exactè inciſa. Digeſſi hæc in Tabulas novem & quadraginta, ordine illo, quem tenet Recenſus : ut proinde Papalia, Cardinalium, Præſulum &c. item Cæſarum, Regum &c. Familiarum quoque in A. in B. &c. conjuncta Sigilla intuentibus uno conſpectu appareant. Quæ in ipſis obſervanda occurrebant, quemadmodum & in ipſo chartarum contextu animadverſione digna videbantur, ſubjectis in Notis excerpam, & illuſtrabo. Ubi quidem facilè video, me id maximo hac in glacie, quam primus methodo prædicta perfringo, collabendi periculo facere, labyrintum, in quo errare & aberrare pronum ſit, ingredi, & exitum absque ſevera eruditorum criſi ſperare vix poſſe. Sed jacta eſt alea, ad quam Obedientia compulit. Coëgit prætereà etiam Patriæ Amor, audere aliquid ſupra cæteros, qui in ea colluſtranda pari affectu præire noluerant : tametſi, dum alii ſanguinem cum Gloria libant, ego ſudores meos nulla forſitan cum laude huic aræ affundere cenſear.

XII. Ulteriùs *Recenſum* in fine gemina quoque Appendix excipiet : quarum prior *Monumenta* noſtra *Sepulchralia* exponet, poſterior *Excerpta Necrologii* noſtri pro Colophone adjiciet. Quæ ſi cuncta proximis Annis prelum exire conceſſerit Optimus DEUS, nihil jam erit, quod è Campililii ſcriniis vetuſtis Orbis Eruditus deſideret. Ego interim, ut Lectori Benevolo meam hanc Operam, niſi utiliſſimam, commodiſſimam certè efficerem, præter Methodum ac Ordinem deſcriptum, Loca Scriptorum non allegavi modò, verùm etiam plerúmque adſcripſi, ut Lectorem hac etiam in parte veſtigandi faſtidio eximerem : paginarum inſuper ſuperſcriptiones, marginum Notas, & operoſiſſimos Indices addidi. Quare in ſpem certiſſimam ingredior, fore, ut in Opere, ob argumenti Amplitudinem vaſto, nihiloſecius unusquisque ſingula, quæ inquiret, labore breviſſimo reperiat. Cohærere volebam prætereà, niſi me tota induſtria mea fefellerit, filum Hiſtoriæ, loco ſuo repoſita eſſe ſingula, abeſſe excurſus peregrinos, in prolixitate brevitatem, in brevitate perſpicuitatem, in utraque vim Criticam comparere. De quo tamen Docti exiſtiment.

Appendix gemina de Monumentis Sepulchralibus Campilili, item Excerptis Necrologii noſtri.

Cæterùm omnia in hoc Opere ad commodum Lectoris commoſita.

XIII. Tria verò ſunt, quorum argui me ferè prævideam. Primum : quòd ab Authoritate celebrium Scriptorum, Veterum æquè ac recentiorum, animoſiùs, ac par ſit, niſi temerè planè, recedere videar. Mea verò ſe ratio tota exporrigere in Veritatem, non Authoritatem, contendit: illius à ſemita ſi errore meo abductus fui, quam commerui culpam, patiens luam. Alterum docti exponent, me prolixiùs plura dixiſſe, cùm Sapienti pauca ſufficiant. Hos iterum, ut in Proæmio harum Prænotionum, oro atque obteſtor, indulgeant mihi, ſi Tironum gratiâ, quos perpetuò ante oculos habui, nimiùm brevis eſſe nolui, ne apud illos obſcurus fierem. Huic etiam in illos affectui meo dandum, ſi in

Capita tria, quæ mihi exponenda prævideo, excuſata.

Prænotionibus iſtis de Otio & Negotio Rationis in legendo, de Uſu atque Cautela Diplomatum, ac Scriptorum, plura candidiùs, ac multi optâſſent, monuerim. Fidelis dux viæ, lapides omnes, ac ſcrobes, quibûs offendi poſſet, retegere debet. Tertium ii cauſabuntur, quorum omnis legendi ratio curioſitas rerum eſt: His Criſes frequentes præſentibus in Faſtis deſipient. Ego verò poſtulo ab iis, meminerint, privatorum cauſâ publicum bonum negligendum non eſſe. Propoſitum mihi fuit, veterem Auſtriæ Hiſtoriam integriorem reddere: quod absque rectis, & utriúsque partis allatâ ſententiâ reviĉtis erroribus, fieri non potuit. Dabunt ergo hoc Patriæ commodo, ut ſe ipſam inſpicere melius vel ſerò incipiat.

Proteſtatio Authoris, Sacroſanĉtæ DEI Eccleſiæ judicio omnia ſubjicientis.

XIV. Quòd ſupereſt, cùm omnia præſentis Libri diĉta, tóque deinceps in Opere dicenda, Orbis doĉti Arbitrio committenda ſint: eadem præcipuè Sacroſanĉtæ DEI Eccleſiæ, quæ columna & firmamentum eſt Veritatis, humillimè ſubjicio. Res enim inter publicas Aĉta etiam complura, ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam attinentia, hìc occurrent: præterea in Rebus Ordinis de multis, pietate eximia florentibus, & famâ Sanĉtitatis celebribus, quin Eccleſiæ judicio Sanĉtis adnumerati ſint, memoria ingreditur. Omnia itaque ſola fide humana referri, ac niti, ſcire velim univerſos.

XV. Quidquid interim hìc laboris eſt mei, T. O. M. DEUS Gloriæ ſuæ humillimè ſacrum pius & miſericors reſpiciat. Clementia quoque Auguſta exiguum hoc Munus calami devotiſſimi ſibi ex aſſe, déque Genu dicatum agnoſcat. Cedat opella hæc univerſæ Patriæ bono, Ordinis mei honori, Campililii amantiſſimi Gremii mei utilitati. Et, ſi gratiam in oculis Domini peccator miſer inveniam, Scriptum hoc meum Lectoribus omnibus Admirabilem illius per orbem terrarum Providentiam, Bonitatem, ac Patientiam, ſingulis apicibus ita conteſtetur, ut bonorum ſimul atque malorum exemplis hìc recenſitis eruditi ſaluberiter, una mecum timere, & amare illum, qui eſt Summum bonum, toto corde condiſcant, ut

I. O. G. D.

ET

L. J. C.

DESCRI-

DESCRIPTIO MONASTERII CAMPILILIENSIS

§. I.

Nomen, antiqui Poſſeſſores, Inſignia, Situs, & Vicinia Campililii.

I. Campililiū eodem loco conſiſtit, quo primùm ſurrexit.

LOCUS, quem Aſcetæ noſtri Ciſtercienſes in ſesqui-ſextum jam Seculum, providente & indulgente T.O.M. DEO, feliciter occupant, & in quo Monaſterium ipſum à Sereniſſimo quodam Optimóque Principe LEOPOLDO VII. dicto *Glorioſo*, Ducum Auſtriæ & Stiriæ *Babenbergicorum* penultimo, ſub Annum MCCI. clementiſſimè erigi cœpit, primis etiamnum Ædificiis ſuis plurima adhuc ex parte conſiſtit. Veterrimæ Traditionis ſuffragio à copia *Liliorum Campeſtrium*, propter Aquas vivas hìc undique ſcaturientes ubertim excreſcentium, pervulgato & antiquiſſimo nomine *Lilienfeld*, ſive ore ac calamo veterum *Lilienveld*, *Lienvelt*, *Lierenvelt*, latinè *Campus Liliorum* appellabatur. Attinuit jam ſaltem Seculo XII.^mo ad Nobilem quamdam Proſapiam: *de cujus jure, manibus, ac poſſeſſione, lege concambii, ac præponderanti recompenſatione, hunc Locum cum omnibus pertinentiis ſuis ſe exemiſſe*, ipſe Sereniſſimus Fundator in utroque Fundationis Diplomate liquidis verbis teſtatur. *Erant autem hi poſſidentes*, ait *Ortilo* noſter poſtea integrè legendus in Libello ſuo de Exordio Campililii, *CHUNRADUS & Uxor HADMUDIS, cum Filiis URITLONE, LEITOLDO, & HERMANNO, dicti à Loco, in quo hactenus ſedebant, LILIENVELDARII:*

Nomen à copia Liliorum campeſtrium.

Primi Poſſeſſores DD. Lilienveldarii.

poſtea retrahentes ſe in montem vicinum, vocabant ſe DE MONTE. Non itaque loco nomen dedêre, ſed à loco nomen aſſumpſerunt Domini iſti: in quorum memoriam retro Monaſterium verſus Orientem Arx quædam parvula cum capella domeſtica nomen retinet *das Lilienfelder - Schlöſslein* : & vallis, qua pergitur ad Montem illum, quò ſe retraxerunt, appellatur *das Junckern-Thal*, quaſi Vallis Nobilium. Proſapiæ hujus, cujus Avos, prædictis anteriores, nullâ diligentiâ noſtrâ aſſequi licuit, Tabulam Stemmatologicam, in quartum usque Seculum per novem Generationes productam, exhibebimus *Tomo III.* Diplomatico - Genealogico *Part. II. inter Familias in L. n. 31.* additô Sigillô: unde condiſcimus, deigma eorum fuiſſe ſcutum, faſciâ per medium diviſum, ſuprà duobûs, infrà unico Lilio inſcriptô, ignotis coloribûs. Ibi etiam cætera, quæ de hac Stirpe, Nobili quidem, nullis tamen, quod ſciamus, Actis illuſtrioribus clara, fundamento *diplomatico*, & *Necrologii* noſtri beneficio, ex Antiquitate vindicare potuimus, ordine pandemus.

Horum apud nos memoria.

Stemmatologia alibi danda.

Inſignia.

II. Cæterùm Sereniſſimus Fundator, luculentô Pietatis ſuæ Marianæ indiciô, novum Ordinis Mariano - Ciſtercienſis Monaſterium, in vicem profani nominis *Lilienfeld*, appellatione nova & ſacratiori, juxta tenorem Diplomatis ſui, *Vallem Beatæ MARIÆ* nuncupandum decrevit. Attamen, quia vulgus, Antiquitatis tenaciſſimum, inſueta jam labiis vetera nomina difficillimè abolet, Cœnobio etiam noſtro traditum à Majoribus Nomen uſque hodie inhæret, adeò quidem, ut apud neminem propè exterorum aliter quàm *Campililium* audiat: à nobis verò, ſacro profanóque Nomine juncto, *Vallis B. MARIÆ Virginis de Campo Liliorum* ſcribatur. Qualiter porrò in Nomine, ita & in Inſigniis noſtris etiamnum tria Lilia ſuperſunt, memoriæ veteris ergò, & imitatione Antiquiſſimorum Dominorum *de Lilienfeld*: quamvis antehac longiori inconſtantia jam unum, jam duo, jam plura, jam plurima Lilia in Sigilla DD. Abbatum noſtrorum immigraverint, uti videre licebit *Tom. III. Tab. XI. & XII.*[ma]

Fundator Monaſterio nomen Vallis B. MARIÆ impoſuit.

Sed vetus nomen apud exteros perſeveravit.

Inſignia noſtra tria Lilia.

III. Ipſum interim nomen *Vallis Beatæ MARIÆ*, huic loco à Fundatore decretum, facilè quemlibet commonebit, Cœnobium noſtrum ampla quadam in planitie minimè conſiſtere, ſed Montibus omni ex parte coronari; per quorum proinde juga termini noſtri tam longo, quàm vario flexu circumducuntur. Quare è ſenſu notiſſimi carminis BERNARDUS *Valles* hìc pariter inhabitat. Neque tamen propterea adeò rigidi, vel compreſſi ſunt montes, qui nos circumſtant, ut carcere ſaxorum nimis anguſto horridóque includamur: quin è converſo pedes Montium horum tantum à ſe invicem ſejunctos conſpicias, ut non ſolis ædificiis noſtris, verùm etiam hortis, piſcinis, agris nonnullis, pratis, & paſcuis, haud minimum ſpatium faciant. Vertices

Vallis noſtra Montibus non rigidis cingitur: & nequè nimium arctatur.

ces

ces porro eorum fagis, piniſque, populis, & laricibus, nec non & aliis Arborum generibus pulchrè amœnitérque frondeſcunt: immo & ſylvas ingentes, atque perpetuas nutriunt, quæ cervis & apris, aliisque ſylveſtribus feris optatiſſima latibula præbent. Contigui ferè ſunt Montes iſti, niſi potiùs innexi, celeberrimo in Scriptis veterum *Cetio Monti*, plurimorum è Montium jugis catenâ longiſſimâ coaliti, ut eum veteres haud immerito Parietem, vel certè Limitem ſaxeum appellitarent, ipſa à natura conſtructum, quo Pannonia à Norico divideretur. Vixdum enim tertium à Monaſterio Milliare in Ortum transgreſſus es, *Comageno* in Monte conſiſtis, qui de præcipuis eſſe jugis *Cetii* Montis, dudum jam ab Eruditis æſtimabatur.

Iidem Monti *Cetio* contigui.

IV. Locus Medicorum ſuffragio hìc ſaluberrimus eſt, circa quem vivorum undique fontium limpidiſſimæ, & frigidiſſimæ ſcatebræ ſunt: quarum perenni influxu frequentes Monaſterii Fontanæ, & quæ adſunt Piſcinæ, perpetuò reſtagnant. Præterquam quòd Septentrionale potiſſimùm Monaſterii latus amnis, vel potiùs quaſi juſtæ magnitudinis Flùvius alluat, *Ortelio* quidem *Trayſius*, aliis *Trigiſamus*, vel *Traſma*, vulgariùs *Traſena*, vernaculè *Trayſen*, quaſi *Dra-ſam*, i. e. gyrovagus, à fluxu ſuo admodum obliquo & tortuoſo appellatur. Curſu ſuo multa milliaria emetitur, habétque ad ripas ſuas ante Monaſterium noſtrum Oppida Hohenberg & Dürniz, poſt nos Oppidum Wilhelmſpurg, Urbem S. Hippolyti, celeberrimas Canonias Regulares Ducumburgenſem, & S. Andreæ: abinde longiùs adhuc decurrens prope Campos Tullinos, ſive Tulnenſes, tandem ſe, pluréſque alios amnes ac rivos, in ſe antea receptos, in Danubium exonerat. Si *Lazio* fidem dederimus, audiit aliquando apud Quirites, in hac provincia rerum potitos, *Fluvius Terræ Sanæ:* qualiter etiam legi in vetuſto quodam codice MS.to Celeberrimæ Canoniæ Ducumburgenſis, cujuſdam relatu addidici. Claruit quoque vetuſtis temporibus illuſtris Familia, par ferè Principibus, Advocatorum Ratisbonenſium, Comitum *de Traſma*, Liberorum de Lengenbach, quorum Dominio omnis propemodum ille Terrarum tractus parebat, quem Fluvius iſte permeabat. Interim is apud, & circa nos, non modò molendina complura impellit, verum etiam, niſi turbine vel imbribus intumeſcat, adeò vitreus & limpidus eſt, ut minutiſſimos in fundo ſuo lapillos, ac præterea trutas, thymallóſque, & alia nobilium piſcium genera, quibus DEI benedictione fœcundus eſt, intuentibus gratiſſimo delicio redhibeat.

Salubritas Loci.

Fluvio *Traſena* alluitur.

Qui non contemnendi nominis diu decurrit:

& piſcibus nobilibus fœcundus eſt.

V. Sed neque Vallem iſtam pertranſeuntibus ullum ſcandendi montis fatigium incommodat, viâ ſe adeò ſenſim ſine ſenſu attollente, ut plana omnino videatur. Verbo tam gratus eſt Monaſterii noſtri Situs, ut jam dudum celeberrimus *Lambecius*

Via Vallis noſtræ plana.

in Diario ſuo Sacri Itineris Cellenſis p. m. 17. ita ſcripſerit. *In celeberrimo itaque Monaſterio* LILIETANO - - *excepit Sacram* CÆSAREAM *Majeſtatem Reverendiſſ. D.* MATHEUS, *cognomine* KOLWEIS, *non tantùm ſolemni Sacro, verùm etiam lautiſſimo prandio : nec minorem totus Comitatus Aulicus, quàm ipſe* CÆSAR, *humaniſſimi iſtius Antiſtitis Hoſpitalitatem ac Munificentiam expertus eſt. Quò minus tamen hæc recreatio ab omni parte beata eſſet, continua impedivit ejusdem diei pluvia : per quam* AMOENITATE JUCUNDISSIMÆ ISTIUS EREMI *integrè frui non licuit.*

Lambecii de ejus amœnitate Teſtimonium.

Quoniam porro exemplò LEOPOLDI Auguſti, de quo hìc ſermo eſt, aliæ quoque Sacratiſſimæ Majeſtates, non ſemel, Summi tam Eccleſiaſtici, quàm Politici Principes iterum iterúmque, Nobilitas medii ac infimi Ordinis creberrimè, Plebs deinde maximo numero ſtatis annuis Supplicationibûs Campililium noſtrum in ſingulas æſtates, devotæ ad Thaumaturgas Cellas Marianas in Stiria peregrinationis causâ, pertranſire conſueverunt: veriſſimè dicas, vallem noſtram hyeme quidem, ubi Montes ac viæ longis nivibus & glacie rigent, veram eſſe Eremum, æſtate verò viam quodammodo publicam, & quotidianum innumerorum Hoſpitum Diverſorium.

Hyeme Eremus eſt, æſtate via publica Peregrinantium Cellenſium.

VI. Plurimi horum Viennâ, Auguſta illa Cæſarum Auſtriacorum Metropoli, veniunt, à qua Cœnobium noſtrum decem lapidibûs diſtat, & unde ad nos gemino itinere pergitur. Brevius unum, ſi pedibus conficiatur, ſed aſperius, adverſus Ortum per Montana, & valles, ſylváſque ex inclito S. Crucis Cœnobio Ciſtercienſi ducit ad Montem *Comagenum* : prope cujus latera viâ confragosâ tranſire oportet vetus Caſtrum *Arrabergenſe*, Oppida *Kaunberg*, *Hainfeld*, & *S. Viti*, noſtræ ſingula ditionis. Alterum contra Septentrionem viâ Regiâ quatuor Stationibus curſoriis ad usque Fanum Urbémque *S. Hippolyti*, curribûs potiſſimùm à Nobilibus agitur: quò & advenæ Transdanubiani conveniunt. Inde pergitur ad Oppidum noſtrum *Guilelmopolim*, vulgò *Wilhelmſpurg*, itinere paulò plus quàm horario: ex quo tandem, viâ duarum horarum ponè Traſenam emensâ, Monaſterium noſtrum ſubintratur.

Iter Viennâ huc geminum.

Via per Montem comagenum.

Altera per S. Hippolytum.

VII. Hinc qui denuo moverit, tertio lapide ſive hora conſiſtet in Oppido noſtro *Dürnitz* : ante quod, uti & deinceps, vallis anguſtior evadit, montésque rigidi magis, rupibus aſperioribus horrent, & reliqua ad usque Cellas Marianas via peregrinantium patientiam fatigiis multis, ſed non ſine merito, exercet. Tranſeundi ſunt enim Montes Sacri : primùm quidem poſt capellam *ad Septem Fontes* elegantem, is, qui olim *Ibannberg* audiebat, hodie à Templo, Sanctæ Chriſti Aviæ dicato, & multarum gratiarum causâ celebri devotione frequentato, *Mons S. Annæ* appellatur, quémque alterâ poſt Dürnizium horâ emetieris.

Ulteriùs Dürnitzium:

per Montes Sacros:

& ultima explet Orgias duas & ſeptuaginta ſupra centum, vel

 pe-

S. Annæ appellatur, quémque alterâ poſt Dürnizium horâ emetieris.

tieris. Huic proximus eſt Mons *S. Joachimi* humilior breviórque: cui poſt *Pontem Viennenſem* ſuccedit Mons *S. Joſephi* omnium prolixior: poſt quem non longo intervallo, & noſtræ ditionis, & Auſtriæ ipſius fines egreſſus, Stiriam ſubintras. Reſiduus Mons *S. Sebaſtiani* modicum præbet negotii, móxque ipſas *Cellas Marianas* feſſis viatoribus plurimo ſolatio præbet ſpectandas: ad quas vel ſegni peregrino ex Monte *S. Annæ* quartâ horâ, cœlô non nimis turbatô, pertingere liceat. usque Cellas Marianas.

VIII. Verumtamen ex vicinia, qua expoſita Situs vallis noſtræ tantò ampliùs claret, redituri ad Monaſterium, paululum adhuc in via *Dürnitzenſi* hæremus ad Montem Calvariæ, qui ferè in ripa Traſenæ occurrit, & pro peregrinantium ædificatione atque ſolatio, ſumtibus Archi-Confraternitatis noſtræ Joſephinæ erectus eſt, & conſervatur. Diſtat is à Monaſterio bono quadrante, ínque ſummitate ejuſdem eminet Chriſtus Crucifixus, addita capellâ ejuſdem ſepulti: ad quam ex utroque latere Montis Scalæ plures lapideæ flexu vario ducunt, periſtiliis æquè lapideis ornatæ, quarum baſibus complures ſtatuæ ſimiles impoſitæ, manu non rudi fabricatæ, præcipua Dominicæ Paſſionis Myſteria piæ devotorum meditationi objiciunt. Hic porro pro omni Eccleſia devotè orantibus Benignitate Apoſtolica, quoties contriti & compuncti id fecerint, centum dierum Indulgentiæ ſunt conceſſæ. Tota igitur hæc per noſtram ditionem ad Cellas Marianas via Chriſto, ejúſque beatæ Familiæ, undique ſacra eſt, Templíſque, & Sacellis, ac Stationibus intermediis, ſibi jugiter ſuccedentibus, illorúmque cultu dicatis, ſanctis peregrinantium affectibus, perpetua ſubdit calcaria, viribus præterea corporis refocillandis, atque nocturnæ quieti, commoda diverſoria ſtatis locis ſubminiſtrat. Mons Calvariæ ante Monaſterium.

§. II.
Fabrica Monaſterii exterior.

I. AMplitudinem Monaſterii uno conſpectu haurire qui apud nos cupit, neceſſe eſt, ut vicinorum quempiam Montium aliquantiſper ſaltem conſcendat, & ex alto Fabricam omnem circumſpiciat: quæ nimirum in valle ipſa conſiſtenti neutiquam apparebit, ædificio uno alterius obtutum impediente. Exactam ejus imaginem, ad Geometriæ & Opticæ Regulas à *R. P. Emanuele Mair* Gremiali noſtro Sexagenario ſtudioſè delineatam, ære poſtea ſculptam, ex adverſo hìc damus. Comparent in ea tredecim areæ magnæ: quarum quælibet ſive unico ædificio quadrato, ſive pluribûs per quatuor latera poſitis incingitur. Longitudo Monaſterii ab Ortu in occaſum geometricè dimenſa explet Orgias duas & ſeptuaginta ſupra centum, vel pe- Amplitudo Monaſterii generatim expoſita.

pedes Viennenſes mille duos & triginta; Latitudo à Septentrione in meridiem pedes Mille trecentos octuaginta, i.e. Orgias triginta ſupra ducentas. Peripheria univerſa intra ambitum murorum, quibûs undique cingitur, ſi circumeunda ſit, juſtæ mediæ horæ ſpatium inſumet. Deſcriptionem ejusdem ad leges Iconis adjectæ ordimur illo à loco, quo è Guilelmopoli venientes, Septentrionali è Regione, Monaſterium ſubintrant.

II. Primùm itaque, ſalutata prævìè eleganti lapidea Statua *S. Judæ Thadæi* Apoſtoli, quam olim peculiari devotione curavit *R. P. Chriſtianus Arbeſſer* Adminiſtrator Dürnbacenſis, paucis paſſibus factis tranſire oportet ſub Turri captivorum, quæ fluvio Traſena alluitur. Collatione ſiquidem Seren.^mi Fundatoris, & Approbatione *Friderici II.* Imperatoris, ac cæterorum ſubſequentium Cæſarum confirmatione perpetua, Aulæ noſtræ Præfectus, & Judicii Provincialis Adminiſtrator, Jus Gladii ad hæc usque tempora duodecim in Dominiis & Oppidis Monaſterii, nemine contradicente, exercet. Hanc deinde Turrim ſubintranti quantocius obvertitur Statua alia magna, denuo lapidea, manus admodùm artificis, nimirum *Prandelianæ*, mox juxta ingreſſùm pontis, qui eſt ſuper Traſenam, baſi quadratæ ſectorum lapidum impoſita. Ornatur hæc baſis periſtylio lapideo: è cujus area media baſis alia exurgit, quatuor clypeis votivis conſpicua. Huic inſiſtit veluti pars quædam Pontis Pragenſis, flectente deſuper *S. Joanne Nepomuceno* Martyrium ſubituro, adſtante à tergo ejus carnifice, qui eundem in aquam præcipitet. In quatuor porro periſtylii angulis totidem flectunt Genii cæleſtes, quintus ante ipſam Divi imaginem: quorum quilibet lucernam tenet, Stellæ formâ fabricatam. Ut námque ex vita conſtat, Sancti hujus Athletæ, quem Eccleſia veluti Proto-martyrem Sigilli Confeſſionis honorat, ſacrum Corpus, *Wenceslai Pigri* Bohemiæ Regis impio furore Moldavâ hauſtum, inter medias noctis tenebras quinque lucentibus Stellis cælitus proditum fuit. Hanc ad Statuam quotannis, in ejusdém Sancti ſolemniis, Venerab. Conventus ſub Cruce, Reverendiſſimus D. Abbas cum Infula procedunt, ibíque Lytaniæ, & Cantus de Sancto, complaudentibus tubis ac tympanis, extra ſacrum ſolemne in Eccleſia decantantur. Inchoavit hanc Devotionem, qui & Statuam erigi juſſit, Rev.^mus D. Abbas *Sigismundus II.*

Aditus ad Monaſteriũ per Turrim Captivorũ.

Statua S. Joannis Nepomuceni.

III. Superato ponte, flexóque in Occidentem vultu, paſſibus aliquot centenis pergitur juxta Pomerium ſatis amplum: in cujus aliquo latere exſtat Molendinum exterius Monaſterii, unacum machina ſciſſoria, ubi trunci lignei in aſſeres diſſecantur. Ex adverſo eſt Piſcina major, ubi carpiones & lucii, cum anatibus, & oloribus natant. Hanc porro exornat, ejúsque delicias, Hoſpitibus verò quàm nobis gratiores, adauget Solarium, in medio

Piſcina cum Solario.

dio

dio ejus è lignis conſtructum, paliſque impoſitum : quod horto Conventuali periſtylio intectò plurium orgiarum conjungitur, tantæque amplitudinis eſt, ut integer ibi Conventus reficere poſſet. Pomerium integrè prætergreſſus adſtas ad primum Monaſterii ſeptum, videlicet Murum, turriculis geminis clauſum : cujus oſtium ſubiens, ſtas in Area prima ad Cauponam, ſive Tabernam publicam, vulgò nobis *die Porten* dictam, ad formam Crucis amplè ſatis, in uſum præcipuè ac diverſorium peregrinantium conſtructam, cubicula multa numerantem, cum Equili ſuo ex adverſo. Poſt Cauponam in Area altera à dextris vides Eccleſiolam Parochialem cum Cæmeterio ſuo, *D. Magdalenæ* ſacram, pro plebe, quæ Pagum parvulum, & Oppidulum, Monaſterio viciniora, vel alia loca propinquiora, aut ipſa ſepta Cænobii inhabitat. Hìc omnibus Dominicis & Feſtis Sacra ordinaria fiunt. Lævo ex latere pertranſis Noſocomium, nuper ornatiùs refectum : ubi pauperibus inibi receptis quotidianæ cibi potúſque reliquiæ de menſa Religioſorum, & Pitantiæ, ſive portiones pro quolibet defuncto per triginta dies dari ſolitæ, diſpenſantur.

Septum primum Monaſterii, & Porta, ſive Taberna publica. **Eccleſiola S. Magdalenæ Parochialis.** **Hoſpitale pauperum.**

IV. Emenſa hac Area rurſum alia Turris occurrit, quam dicimus Piſcatorum : ſub qua pauperibus Advenis eleemoſinæ pecuniariæ fiunt. Per hanc tranſiens, Aream tertiam ingrederis longam & ſpatioſam, lineæ tamen obliquæ, & in meridiem converſæ, quò currus adventantium hoſpitum viam flectunt. Latus lævum ſtipat Hortulus longior quàm latior, frugum nobilium ferax. Dextram occupant ædiculæ plures ſibi ſuccedentes pro famulis : retrò verò Monticulus viſitur, paſcuis & arboribus obſitus, quem Theriotropheum ſive Luſtrum ferarum, vulgò *Thier-garten* appellamus : ubi quandóque cicures, cervi, damæque paſcuntur. Hic obliquo flexu multam deinde Monaſterii partem à latere meridionali circumcidat. Exſtat in hac area etiam Fons publicus, cum grandi Imagine lapidea Virginis Immaculatæ : ac præterea parva Piſcinula, ubi trutæ pro menſa Hoſpitum, quotidiano pabulo, inſignem ad magnitudinem aluntur.

Turris Piſcatorum. **Theritrotropheum.** **Fons publicus.** **Piſcinula.**

V. Ad Aream quartam ducit Porta marmorea cum columnis & ſtatuis, quam aperit Tractus longiſſimus, latus occidentale conficiens, qui unacum latere Septentrionali, ſed multò breviori, complectitur Cubicula Cæſarea, atque Hoſpitum. Quorum priora, quæ ad Septentrionem ſunt, præter ornatum decentem ſed modeſtum, gratiora facit proſpectus liber in Vallem amœniſſimam, quæ fluvium habet, agros, prata, ſylvas, montes, ſubjectámque piſcinam, cum ſolario, & Periſtylio ſuo. Unde è feneſtris piſces, anates, olores, pane projecto jucundiſſimè paſci, vel etiam ſclopis trajici poſſunt, maximè ex turri, qualis gemi-

Cubicula Cæſarea, & Hoſpitũ.

Ædes Alumnorũ Muſicorũ, & Studioſorum.

gemina utrinque hunc Tractum includit. Poſt Tractum ſeptentrionalem adhuc ſunt Ædes aliæ, quæ juvenibus & Alumnis habitaculum præbent, qui Muſicæ & Studiis operam navant. In fronte hujus Areæ conſurgit Eccleſia major & Regularis poſtea peculiari §.° deſcribenda. In latere meridionali eſt Porta Conventualis, apud quam ſe Advenæ pulſatâ campanâ inſinuant.

Pharmacopolium: Cancellaria: Cænaculum æſtivum D. Abbatis.

VI. Mox verò Porta alia grandis marmorea acceſſum aperit ad Aream quintam verſus meridiem: in cujus latere lævo ſunt granaria, & Cella Vinaria: à dextris ſubtus Cubilia Hoſpitum, Pœnus Veſtiaria P. Oeconomi, Pharmacopolium, & Cancellaria. In fronte Cænaculum grande æſtivale D. Abbatis; ſubtus verò Cellæ diurnæ Patris Culinarii, & Granarii, cum Triclinio Officialium.

Abbatia: Bibliotheca major: Archivium.

VII. Rurſus Portam marmoream egreſſus, pertingis ad Aream ſextam longam ac ſpatioſam: cujus latus Septentrionale, ſed meridiem reſpiciens, longiſſimus conficit Tractus. Hic primùm ſunt nonnulla adhuc Cubicula Hoſpitum: mox Cænaculum hyemale D. Abbatis: dein ipſa Abbatia, ſubſequentibûs Archivio, & Bibliotheca majori, de qua pluribûs agetur in *Appendicibus Tomi II^di.* Adhæret poſt hæc non minima pars ædificii clauſtralis, quod D. Abbas commodiſſimè per Bibliothecam ingreditur. In latere Orientali ſurgit arx parvula in planitie eo in loco, in quo olim veteres *DD. Lilienveldarii* conſederant, cum Capella, *D. Thomæ* Apoſtolo dicata: cujus cultum hìc loci antiquiſſimum etiamnum teſtatur ingens pœnitentium in ejus feſto concurſus, quamvis hodie Sacra ſolemnia in Eccleſiam majorem translata ſint. Hæc arx quartum in Seculum Abbatiæ locum ſupplevit, usquedum Reverendiſſ. D. Abbas *Ignatius* novam conſtruere occepiſſet. Eidem junguntur Ædes aliæ humiliores, quas olim Aulæ Præfecti incoluêre, cum ſubjecto Equili. Latus meridionale conficit murus longiſſimus, adjunctâ pergulâ ligneâ perpetuâ: versùs tamen Occidentem Fons publicus proſtat, & ſaliens, ac poſt eundem Piſcinula concluſa.

Arx parvula veterum DD. de Lilienveld, olim Abbatia. — Fons publicus: Piſcina concluſa.

Turris Urſorum.

VIII. In muri prædicti medio Turris exſtat, propugnaculo ſerviens, cum ponte penſili. Dicimus hanc Turrim Urſorum, quod in foſſâ, quæ poſt eam eſt, catuli urſorum, vel aliæ beſtiæ captæ, ſubinde aſſervarentur. Poſt pontem ſe exſplicat area ſeptima ſpatioſa, habens in latere Orientali Hortum D. Abbatis, cum Fontana & ſtatuis: in meridionali ædes novas Aulæ Præfecti, cum Molendino, Piſtrino, aliíſque Officinis Opificum, quales & in lateribus cæteris exſtant, præter Equile D. Abbatis.

Hortus D. Abbatis: Domus Aulæ Præfecti: Officinæ Opificum.

Domus Villici.

IX. Abhinc acceditur ad Aream octavam, nonámque, ubi quaterno ubique latere, præter Villici domum, ſtabula pecorum cornigerorum erecta ſunt opere cæmentario. Quòd ſi viam poſt-

poſthæc centenis aliquot paſſibus per agros & compita in meridiem proſequaris, denuo Piſcinam grandiorem prætergrederis, Piſcina devenisque tandem ad Ædiculam ligneam, quam Fonticulum Fonticulus. appellamus ob limpidiſſimam & frigidiſſimam aquam, ibi è rupe proſilientem. Deinceps verò vallis noſtra, amiſſa latitudine ac planitie ſua, anguſta ſimul ac montana efficitur.

§. III.
Fabrica Eccleſiæ.

I. CElſa hæc Fabrica, ſecti undique lapidis, in quam ſtruendam Anni propè octo & viginti inſumebantur, admirandæ molis eſt opus, Artis veteris monumentum egregium, Magnitudo ejus Geometricè dimenſa. ſumtúsque ferè regii teſtis, & etiamnum Cælo propitio, ædificium ipſum quod ſpectat, ſi Turrim exceperis, talis eſt, qualis initio ſurrexit. Sereniſſimi verò Conditoris ſui, Ducis nimirum Fundatoris pia Oſſa eâdem die 30. Novembris Anni 1230. qua DEO, DEIparæque ſub titulo Virginis Aſſumptæ dedicata fuit, mœſtiſſima ſolemnitate recepit. Formam Crucis refert ad imitationem Archi-Cœnobii Ciſtercienſis in Gallia. Longa eſt Orgiis octo & quadraginta, ſive pedes Geometricos Viennenſes octoginta octo ſupra ducentos. Latitudo ejus explet in Cruce orgias unam & viginti, ſeu pedes ſupra centum ſex & vicenos. In altitudine numerat orgias duodecim, aut verò geometricos pedes duos & ſeptuaginta. Navis triplicatâ eſt porticu, mediâ, altiſſimâ, cæteris humilioribus: Presbyterium verò undique liberum, quaterno ambulacro circùm undique ſtipatur. Ambulacra. Univerſa autem totius Eccleſiæ cubilia, ſive teſtudines omnes arcubus acutis varia altitudine concameratæ, triginta grandibus, & minoribus duodecim columnis innituntur. Feneſtræ omnes, Columnæ. Feneſtræ. ut in Gothicis Ædificiis uſuvenit, opere vitreo maximè varii vivique coloris, innumera præterea figurarum atque imaginum copia conſtabant: quarum tamen hodie ſolummodo nonnullæ, vel integrè, vel ſuprema duntaxat ſui parte, hac ſpecie ſuperſunt: reliquæ amplioris lucis gratiâ vitris puris hodiernis includuntur. Pavimentum vetus è tegulis erat, hodie lapidibus inſtratum eſt. In ſumma tecti altiſſimi acie nonnullarum ferarum ſylveſtrium imagines viſuntur in ſignum, conſtitiſſe hoc loco olim Domum Foreſtariam, ut ajebant, Principum Terræ, ſive Diverſorium, Feræ Sylveſtres in tecti crepidine. in quo morabantur, ſi quando venatui vicinis in ſylvis ac montibus indulgerent.

II. Turris humilior pro more Ordinis ab antiquo impoſita Turris nova. fuit medio tholo Crucis Eccleſiæ, & mediocribus tribus Campanis perſonabat. Quoniam autem vitium tandem ferebat ætatis, à Reverendiſſ. D. Abbate *Sigiſmundo Braun* cum initio Seculi

currentis dejecta eſt, ejúsque locò Turris celſior ornatiórque, cupro intecta, Fronti Eccleſiæ ſuperſtructa fuit, ære gravi, & egregiè harmonico, quinque campanarum ex ea ſuſpenſo. Hac præterea ſub Turri, erectâ pergulâ peramplâ, Chorus æſtivus adornatus eſt: quò minùs per Supplicationes publicas peregrinantium Cellenſium, quæ cantibus & orationibus populi, nec infrequenter tubis pariter ac tympanis perſtrepunt, Officium Divinum Religioſorum ſtatutis horis pſallentium perturbaretur.

Chorus ſuperior.

Campililio unde quondam *Rubri Monaſterii* nomen?

III. Placet & hoc pariter advertere, Campililio Seculis proximè anterioribûs apud peregrinos nomen *Rubri Monaſterii* paſſim adhæſiſſe, eò, quòd olim omnis Eccleſia, & pleráque Ædificia regularia, rubro colore ad calcem admixto, tincta fuiſſent, pictisque lineis ad formam lapidum quadratorum diſcreta, forte, dum recens eſſet, non ineleganti, ſed emortuis deinceps coloribus ingrata admodùm amœnitate. Hodie dealbata omnia: calce tamen forſitan decidente rubra veſtigia, coloris ſui tenaciſſima, facilè adhuc apparent. Libet jam porro Templum omne breviter circuire, quóque ſit hodie ornatu, innuere potiùs, quàm hiſtoricè edicere, pleniori narratione ipſos in Faſtos dilata. Neque ad Tumulos, ac Lapides Sepulchrales hoc loco hærebimus, exactè in *Appendice I. Tomi III*[tii] uno cumulo deſcribendos. Initium à fronte capiemus.

Porta princeps Eccleſiæ antiqua & primigenia.

IV. Quamquam itaque Frons Eccleſiæ Turrim novam ſibi impoſitam hodie ſuſtentet, Porta tamen Eccleſiæ princeps, antiqua, & primæva, opere Gothico, ſecto è lapide, variis verò coloribus lævigato, fabricata, adhuc illæſa perſiſtit, columnulis quatuor & ſexaginta rubri marmoris, gemino ordine ſibi ſuperpoſitis, ornata, primúmque, quod in oculos ingredientium incurrit, venerandæ Antiquitatis monumentum. Porta minor, quæ à dextris eſt, eadem ſpecie veteri proſtans, octo hujusmodi columnulis veſtitur magis, quam fulcitur. Conſimile deinde decus ipſo in Templo ſoli cameræ fornicatæ Presbyterii adjectum eſt, ubi pares columnulæ duæ ſupra triginta in numerum veniunt.

Porta minor.

Conſpectus magnificus ad primum Templi introitum.

V. Templum introgreſſo, præter univerſæ fabricæ maximam amplitudinem, primo inſuper conſpectu ſatis magnifico ſub Navi Eccleſiæ ſe hodie offerunt quinque Altaria, Cathedra præterea, & Organum, novi operis omnia, vario è marmore, ſed potiſſimum nigro, additis ornamentis & Statuis, quibus aurum non parcè inductum, pretioſè elegantérque conſtructa. Quorum marmorum Lapidicinæ ſub moderni tandem Reverendiſſ. D. Præſulis Chrisostomi benedicto Regimine in vicinis Monaſterio Montibus retectæ, copiam ei quaſi divinitus contulêre, decorem Domus DEI in Campo noſtro quotidianis incrementis extol-

extollendi, cúmque veneranda Fabricæ Antiquitate novum ornamentorum ſplendorem jucundo connubio eóque gratiſſimo conjungendi.

VI. Dictorum Altarium quatuor, totidem grandibus Ecclesiæ columnis dextrorſum lævorsúmque applicata, SS. Apoſtolis, Martyribus, Virginibus, & peculiariter D. Annæ dicata ſunt. Quintum in dimidio navis medium occupat, éſtque S. Crucis: quod ne Summi Altaris conſpectui nimium aliquando obſit, Stipitem duntaxat habet Altaris elegantem è marmore nigro, ornamentis inauratis decoratum, cum cælatura artifice Alabaſtri in fronte, quæ vicem Antipendii ſubiens, Chriſti agonem in Monte Oliveti repræſentat. Impoſita eſt huic Stipiti Tumba marmorea nigra perornata, & ipſa auro fulgens: in qua integrum Corpus *S. Juſtini* Martyris, veſte Romana pretioſa indutum, recumbit, pérque tabulam vitream, cratibus ſubtilibus inauratis munitam, ab omnibus conſpicitur: cujus in hoc Sepulchrum glorioſum translatio ſolemni cum ſupplicatione facta eſt die 12. Auguſti An. 1736. Super tumbam Crux Dominica conſurgit, adſtantibus Matre Virgine doloroſa, & Dilecto Domini Diſcipulo.

Altaria quinque ſub Navi Eccleſiæ.

Corpus S. Juſtini Martyris.

VII. Dextro Templi Coloſſo, qui dicto Altari S. Crucis eſt proximus, adhæret Cathedra magnifica è marmore nigro, quam ſuis locis ornatiorem reddunt ac pleniorem celaturæ perartifices ex alabaſtro, illuſtriora Melliflui Parentis noſtri, & propagatione Patriarchæ, Divi ſcilicet *Bernardi*, facta redhibentes. Cujus etiam imago grandis tholo Cathedræ inſiſtit, auro obducta, & ingenti fulgore circumdata, pedibûs verò ſubjectos hæreticos, quos ore ac ſcriptis confutaverat, conculcans. Lævæ ex adverſo Templi columnæ applicatum eſt Organum grande, paris per omnia, quantum res tulerat, materiæ, formæ, atque ornatus, demtis cælaturis: cujus in tholo eminet Propheta Regius David cum pſalterio ſuo. Ad pedes ejus cernuntur holocauſta & victimæ pacificæ, vituli nimirum, ſubjecto igne ardentes.

Cathedra.

Organum.

VIII. Poſt hæc ſingula ſub reſidua adhuc Navis Eccleſiæ parte anteriori, quæ Præsbyterium reſpicit, ſubſequitur Chorus, ubi hyeme pſallimus: quem licet utroque ex latere dividat Columna grandis Eccleſiæ intermedia, utraque tamen adusque Chori altitudinem nigro marmore veſtita, ambas cujuslibet lateris alas venuſtè ſcitéque conjungit. Stalla, ſive loculi pſallentium, gemino ordine ſupra ſe ſtructi, numero ſex & quinquaginta, opere ligneo hodierni moris pelliculato, diverſis coloribus infecto, ſtaneíſque ductibus incruſtato, non vulgari artificio fabrefacti, elegantem ſanè ſpeciem præbent: quam imagines

Chorus inferior.

nes & ornamenta in apicibus Chori conſpicua plurimùm adaugent.

Tholus Eccleſiæ.

IX. Finita interim cum choro Templi etiam Navis, Cruci, ac Præsbyterio, per Tholum conjungitur, quatuor grandibus Coloſſis ſuffultum: quippe qui olim Turrim quoque ſuſtentare debuerat. Hos Coloſſos ſibi oppoſitos totidem Cœnotaphia marmorea DD. Abbatum noſtrorum juſta paríque altitudine exornant.

Præsbyterium.

X. Præsbyterium gradibus duobus marmoreis elevatum, æqualis cæteroquin cum Navi Altitudinis, octo peculiaribus columnis humilioribus ſuſtentatur, novémque arcubus omni ex parte aperitur, necdum autem ornatum: cum Aræ principis locum ſubeat grande Tabernaculum ligneum, operis quidem ſculptorii multæ induſtriæ, jam verò propè à ſeculo conditi, cum alto ſanone ſericeo deſuper pendente. Aræ tamen novæ fundamenta jacta jam ſunt, ejúsque baſes infimæ nigro è marmore plurima ſui parte elaboratæ: quæ fortè jam ſtarent, niſi temporum horum ſævitia præſtationes pecuniarias tam ingentes flagitaret. Ante Aram hanc videre licet Tumulum erectum marmoreum Sereniſſimi Fundatoris, de quo alibi.

Ara princeps.

Tumulus Fundatoris.

S. Crucis Particula, quæ in eadem exponitur.

XI. Cæterùm quia in hac Ara principe quotannis in gemino feſto tam Inventionis, quàm Exaltationis S. Crucis, publico cultui exponitur inſignis Particula ſalvifici Ligni Dominici, commoda hoc loco occaſio nobis enaſcitur, hoc de Divino Theſauro noſtro nonnulla verba faciendi. Eundem Sereniſſimus Fundator noſter, à *Balduino I.* Imperatore Conſtantinopolitano pridem auguſto dono acceptum, ſancta in nos Munificentiâ contulit An. 1219. ut *Ortilo* noſter accuratè adnotavit. Crucem hæc Particula redhibet bis immiſſam ad modum Crucis Patriarchalis. Segmentum princeps longitudine quatuor pollices transverſos non penitus explet: latitudo unius pollicis eſt, craſſitudo digiti unius. Prima ſanctiſſimæ hujus Particulæ Capſula vetus argentea eſt, alteri hodie ex auro puro paratæ impoſita, ſub operculo ejusdem metalli ampliore, undique in radios deſinente: quod gemmis pretioſis, & inſtrumentis Dominicæ Paſſionis, opere liquatorio effigiatis decoratum, in medio ſui Particulam ipſam, integra magnitudine per chryſtallum videndam, demonſtrat.

Theca ejusdem nova argentea.

XII. Inſerta ſunt autem hæc omnia grandi Cruci argenteæ, pariter bis immiſſæ, auróque inductæ, ſed & ornamentis perpetuis, & non parvo pretioſorum lapidum numero reſplendenti: quæ ſemitertii pedis Geometrici altitudine aſſurgit. Pedem ejus exornant quatuor ſcuta operis liquatorii, quorum duo cordium formam, cætera ovorum repræſentant, ſymbolicis imaginibus deco-

pag. 13.

FUNDATO.

RELL.

Digitized by Google

formam, cætera ovorum repræſentant, ſymbolicis imaginibus deco-

Digitized by Google

decorata: quibûs præcipuè ad Lignum ſalvificum; præterea verò ad Inſignia quoque Sereniſs.[mi] Fundatoris donantis, Reverend.[mi] D. Præſulis hanc Thecam noviſſimam apparantis, & Campililii hoc Theſauro, qui omne pretium ſuperat, beati alluditur, additis epigraphis Chronoſticis, Annum Thecæ novæ confectæ indicantibûs, qui erat Chriſti MDCCXXVII.

XIII. Primum itaque Scutum omni area ſua rubens, ita tamen, ut maris formam lenibus procellis referat, faſcia alba per medium dividitur, cui corda complura juxta ſe poſita inſcribuntur. Simulat hoc corpus ſymbolicum Arma Auſtriaca Ducis Mecænatis: epigraphe verò ſequens illud ad animarum noſtrarum Lavacrum ſanguineum, quod nobis Redemptor noſter è Cruce affûderat, myſticè innuendum determinat. Superſcribitur namque: Symbola pedi illius adjecta.

hInC sVpereffLVIt, VnDe LaVaMVr.

Alterum Columbulam habet Noëmiticam, olivæ ramuſculo, quem ore defert, geſtientem, & aëra jucundè ſecantem, qualem & Rev.[mus] D. Præſul in digma aſſumſit: quæ verò pacis, per Salvatorem hominibus redditæ, nuncia hoc loco exiſtit, ſic innuente hoc metro adjecto:

hoC feLIX MIſerIs De stIpIte sVrgIt oLIVa.

Tertium ſacratiſſima quinque Vulnera in Cruce pro nobis à Redemtore ſuſcepta oſtendit, quæ ſanguine pretioſo ubertim deſtillant in tria Lilia infrà ſuccreſcentia, qualia Campililio in Inſigniis florent, hìc porro caſtas animas innuunt, inter quas, tanquam inter Lilia, Divinus hic paſcitur Sanguinum Sponſus. Lemma ſic habet:

HæC pretIVMqVe DeCVsqVe paraVIt.

Quartum tandem, ceu Clypeus votivus, cordíſque, cujus ſpeciem refert, vocalis Interpres, ſequenti Inſcriptione rem præſentem ad poſteros tradit:

HANC. INSIGNEM.
SALVIFICÆ. CRUCIS. PORTIONEM.
PIGNUS. NOSTRÆ. SALUTIS.
A
SERENISSIMO. PRINCIPE.
LEOPOLDO HONORIFICO.
AUSTRIÆ. ET. STIRIÆ. DUCE.
CAMPILILIO.
ANNO. MCCI. CLEMENTISSIME. PER. SE.
FUNDATO.

RELIGIOSISSIME. OBLATAM. ANNO.
MCC. XIX.
PRETIOSA. HAC. THECA.
DEVOTISSIMO. PIETATIS. OBSEQUIO:
INCLUDI. FECIT.

CHRISOSTOMUS. WISER.
HUJUS. MONASTERII. ABBAS. L.

Honor hujus ſacræ Particulæ apud nos.

XIV. Exactam totius Thecæ, Particulæque imaginem æri inſculptam vides ex adverſo. Quemadmodùm porrò pretioſum hoc Depoſitum noſtrum, pro quo DEUM æternùm benedicimus, in ſupradictis Feſtis S. Crucis mox à Veſperis decantatis univerſus Conventus ſupplici oſculo veneratur: ita etiam adventantibus ſubinde Sacratiſſimis Majeſtatibus, vel Cardinalibus, aut Epiſcopis, ſolemniter deoſculandum defertur. Quod ſacri favoris genus omnibus pariter per annum Hoſpitibus, id rogantibus, immo & integris frequenter peregrinantium Communitatibus, cum plurimo ſenſu pietatis eorum, animíque ſolatio, libenter indulgetur.

Altaria quinque circa Præsbyterium.

XV. Sed excedendum tandem Præsbyteriô: quod ſi inter frequentes humilioris jam teſtudinis, quatuor porticus aperientis, columnas circuiveris, nova quinque Altaria offendes, è ligno quidem, marmorum ſpeciem referente, fabricata: ſed quæ mole ſua, artificio, auróque liberaliter inducto, non parum elegantiæ poſſident. Dicata ſunt DEIparæ Virgini Immaculatæ, SS. Michaeli Archangelo, Joanni Baptiſtæ, Benedicto, & Bernardo.

Capella S. Cæſarii.

XVI. Lateri dextro Eccleſiæ Septentrionali adhuc ſub Navi adhæret Capella *S. Cæſarii*, olim fundata per Illuſtriſs. D. *Margaretam* Comitiſſam *de Pfamperch*: quæ hodie noviſſima duo Altariola habet, unum Sepulturæ Dominicæ, alterum S. Joannis Nepomuceni. Cornu verò dextrum Eccleſiæ claudit aliud Sacellum, quondam *D. Mauritii*, cujus ibidem Altare etiamnum è latere exiſtit, Fundatoribus Dominis *de Töpel*. Hodie verò dicatum illud eſt, & quodammodo proprium Archi-Confraternitati *Joſephinæ*, apud nos ante Annos jam nonaginta per Rev.[mum] D. *Matheum* III. Abbatem, cognomine *Kolweis*, excitatæ, ac longè latéque per omnem Europam diffuſæ. Unde Ara illius princeps, aliquot ante annos elegantiſſimè ſtructa, ſanctiſſimas tres Perſonas JESU MARIA JOSEPH pulcherrima ſpecie ſiſtit, teneráque devotione non modo domeſticorum, ſed & infinitorum quoque peregrinantium totis æſtatibus frequentatur: ubi & Cæſareæ Majeſtates ſupplices, quæ nomina ſua huic Sodalitati dederunt, apud nos ſubinde tranſeuntes, Divinis interſunt.

Hujus

Hujus etiam ampliſſimi ac devotiſſimi Cætus Rectoribus & Officialibus debentur Imagines quamplurimæ, æquali omnes magnitudine & artifici penicillo, per omnem Eccleſiam ſuſpenſæ, in quibus univerſa ſanctiſſimi Patriarchæ, Chriſtique Nutritii Vita pio intuentium ſpectaculo repræſentatur. Cœnotaphium marmoreum mox laudati D. Præſulis Authoris dictæ Confraternitatis proximè ad Sacellum conſpicitur.

XVII. Siniſtrum tandem Eccleſiæ cornu ex adverſo Capellæ hujus Sacriſtia concludit, paramentis, & ſacra omni pro Ara ſuppellectile affatim inſtructa: pone quam Scala prolixa marmorea ad ſuperiora Ædificia regularia ducit. Sacriſtia.

§. IV.

Fabrica interior Ædificiorum Regularium.

I. LAtus meridionale Navis Eccleſiæ, quà ſuperiùs finit, Oſtium aperit, columnulis duabus marmoreis fultum, ad Ambitum regularem inferiorem, quatuor laterum æqualium, quorum quodlibet longitudine duas & viginti orgias explet. Area intermedia, numero decima, Hortulo florido ornatur, & Aqua ſaliente. Univerſus hic ambitus primigenius, atque à fundatione ſuperſtes, quadro undique lapide ſtructus eſt, quem inſuper Anterides, ſive Eriſmata, i. e. Fulcra perpetua extimis in lateribus ad plurimorum ſeculorum ætatem ferendam confirmant. Feneſtræ ejuſdem omnes Gothici moris, Templorum ad ſpeciem arcuatæ, triplici fornice ubique diſcreta, vitris præterea varii coloris, diverſiſſimas in figuras aptatis, ſubobſcuræ fuerant: modò autem, relictis duntaxat nonnullis hujusmodi vetuſtatis reliquiis, tabulis lucidis illuſtrantur. Paraſtatæ, inter quas hæ feneſtræ ordine perpetuò ſibi ſuccedunt, ſecto omnes lapide, fortiſſimè conſtant, columnulis inſuper rubei marmoris tanto numero exornatæ ſunt, ut earum univerſum per ambitum decem ſupra ſexcentas altitudine quatuor pedum numerentur: quæ res, dum nova erat, magnificum indubiè ſpectaculum præbuerit. Ambitus Regularis inferior ponè Eccleſiam.

II. Mox ad oſtii ingreſſum ſupereſt Ara parvula pervetus, ad quam olim quotidie pro illuſtri Familia veteri DD^orum^ *de Hohenberg*, ponè ſepultorum, per conſtitutum à ſe Sacerdotem non Regularem ſacrum fundatum fiebat: uti & adhuc unius è poſtremis de hac Stirpe, nimirum Domini *Friderici de Hohenberg* Tumulus elatus, artifex, multúmque curioſus, ex adverſo conſpicitur, pluribûs alibi illuſtrandus. Sub medium lateris Orientalis Ara DD. orum de Hohenberg, & Tumulus D. Friderici.

Capitulū, cum Capella *S. Wolfgangi.*

talis occurrit Capitulum, ſive locus ille, quem Diabolus, uti dudum Viris ſanctis confeſſus eſt, in Monaſteriis omnium maximè horret: quia ibi Religioſi culpas ſuas dicunt, & regularibus pœnis iterum diluunt, quidquid alibi contra diſciplinam regularem deliquerunt. Induuntur hìc pariter Tirones Religioſi, Profeſſuri admittuntur, Mortui deponuntur, ac ipſi demum DD. Abbates eliguntur. Camera hujus ædiculæ arcuata quatuor columnis, in medio æquali ſpatio diſtantibus innititur, habétque in fronte capellam, Præsbyterii in modum ſibi conjunctam, & D. *Wolfgango* ſacram, quam olim DD.[ni] *de Neitberg* hìc ſepulti excitârunt. Hodie eam exornat elegans Ara parvula S. Spiritus.

Fons plumbeus quem Crucis dicimus.

III. Meridionalis lateris medium conſtituit nova quodammodo Capella rotunda, in cujus medio Fons, plumbeus totus, altitudine ſemitertiæ orgiæ aſſurgit. Apex ejus Turriculam exhibet operis Gothici ſumme induſtrii, innumeris anaglyphis plumbeis ita fabrefacta, ut luci undequaque pervia exiſtat. Ab ejus medio congruis ſpatiis diſtantes tres Conchas plumbeas intueris, quarum infima molis ingentis duas propemodum orgias in diametro habet, ſive latitudine explet: cujus præterea labium ſupremum, pedem propè geometricum latitudine æquans, per univerſam peripheriam ſuam Annulum ex Orichalco pro tegmine habet, præterquam quòd extima ſimiliter ora Annulo altero ejuſdem metalli quatuor pollices lato coronetur. Conchæ ſuperiores magnitudine ad proportionem decreſcunt: in omnes verò aqua uberrima & limpidiſſima fiſtulis octo & triginta per gyrum perpetuò proſilit. Mirandi & venerandi Operis hujus ſub medium Seculi XV.[ti] conditor erat D. *Petrus I. Krotentaler* Abbas noſter æterna laude cenſendus.

Exercitia regularia in hoc ambitu.

IV. Latus occidentale monumento nullo inſignitur, Septentrionale, quod Eccleſiæ longum parietem conſtituit, prolixum habet ſcamnum operis cæmentarii, & ex adverſo ſuggeſtum Lectoris: quoniam in hoc loco Religioſi quotidie ſub veſperam ad Collationem, ſive Lectionem ſpiritualem, Completorio previam, conveniunt. Cæterum hoc in Ambitu Religioſi omnes à morte ſua quietem capiunt: quibus olim quamplurimi Benefactorum, tam Eccleſiaſticorum, quam Secularium, & Nobilium jungebantur. Fiunt hìc inſuper Supplicationes crebræ per annum cum cantu, ac Venerabili: in Cœna Domini pauperibus, ac Religioſis pedes lavantur: in Paraſceve ad Sepulchrum Dominicum in Capitulo diu noctúque oratur. (*) Superſtructa huic

(*) Ex quo *Benedictus* Papa XIV. An. 1742. Fœminarum omnium acceſſum ad ambitus quoslibet regulares ſanctè interdixit, hæ Supplicationes jam fiunt in Templo, ubi & Sepulchrum Domini erigitur.

huic Ambitui contignatio una per omne latus, partim pro ambulacro ad Chorum ſuperiorem, & Oratoriis Eccleſiæ, partim pro Cellis Religioſorum, partim pro granario ſervit.

V. Proximè deſcripti ambitus lateri meridionali oppoſitum eſt Refectorium geminum. Primum æſtivum Gothicæ ac primigeniæ fabricæ, Templi ſpeciem redhibet, cum ſex grandibus feneſtris arcuatis, vitrîsque pictis: pro quibus tamen hodie, excepta ſuprema parte, quæ adhuc veteri cultu eſt, tabulæ vitreæ pellucidæ ſuppoſitæ, uti & pavimentum tegularum locò lapidibûs inſtratum eſt. Intratur ad illud per gradus tres, portámque marmoream: cujusmodi etiam Fons extra illud lavaturis aquam quatuor tubis profundit. In medio verò Refectorii tres grandes columnæ, paralello ordine collocatæ, concameratos fornices ſuſtinent, quartâ in murum integrum commutatâ, ut Refectorio hyemali ſeptentrionalem parietem ageret. Media columna iterum Fontem habet cum concha marmorea, non minimo frigidum potum amantium beneficiô. Refectorii hyemalis Tabulæ ſex & triginta ſymbolis, refectionem ſobriam commendantibûs, ornantur. Utraque verò hæc ædificia Aream 11[mam] intermediam habent, hortulo decoratam. **Refectoria gemina, æſtivale, & hyemale.**

VI. Jam porrò ad ſuperiora vocamur. Sive è Templo, ſive è Refectorio aſcenderis, pertingis ad vaſtum amplúmque Dormitorium primigeniæ fabricæ, longum orgias triginta, & latum octo. Teſtudo omnis quadro lapide firmiſſimè perſtat, viginti fortibus columnis, gemino ordine in medio conſiſtentibus, innixa. Fornices omnes juxta ſe triplices, totidem quaſi ambitus diſcretos conſtituunt. Erat olim hoc Atrium, ſive Peryſtilium, quod hodie adhuc audit. Etenim hìc, quantumvis rigente & aſperrima hyeme, Monachi tamen omnes veſtiti, ex lege Regulæ, ſolo foco Charitatis intus in cordibus eorum ardente, dormiebant. Intratur hìc parte inferiori ad Sacriſtiam, quam dicimus ſuperiorem: item ad pergulam Capituli. Sub medium acceſſus eſt ad Abbatiam, atque ad Refectorium deſcenſus: à ſuperiore verò parte introitus eſt ad Bibliothecam majorem. **Dormitorium peramplum.**

VII. Hoc interim Dormitorium primitus ſe ſolo conſiſtebat, adjunctam ſibi verſus Ortum habens Capellam non minimam, quam hodie dicimus Virginis Annuntiatæ, ſive etiam S. Sebaſtiani: cujus nimirum Solennia quotannis hìc magno populi concurſu aguntur. Atque hac in Capella annis propè triginta Pſalmodia Divina noctu diúque perſonabat, antequam Eccleſiæ majoris ædificium abſolveretur. Deinceps verò Choro illuc translato, & Capella iſta jam diu vacante, lapſu temporum **Capella S.** ***Sebaſtiani.***

de pluribus Cellis Religioſorum inſtruendis cogitatum eſt, murúſque Dormitorii dexter, & univerſa Navis Capellæ, ſolo Præsbyterio relictô, cum aliis duobus Tractibus exſtructis quaterna formâ conjungebantur. Unde jam defacto in lateribus Orientali, ac meridionali, media contignatio Novitiatum continet, ac Junioratum: ſuprema Bibliothecam minorem: infima officinas balneatoriam, ſatoriam, ſutoriam. Extra habitacula ſunt ambitus orationibus & ſtudiis Religioſorum ſub ſilentio copiam facientes. Area intermedia $12.^{m}$ Hortulum habet, Novitiorum laboribus deſtinatum.

Novitiatus, Junioratus, & Bibliotheca minor.

Ædificium novum cum Prioratu.

VIII. Præbent autem dicti ambitus ſimiliter acceſſum ad ultimum noviſſimúmque ædificium regulare, contra Orientem quaterno iterum latere ſtructum, geminæ contignationis, ubi Prioratus, Supperioratus, & habitacula Sacerdotum, cum Infirmaria. Inferiùs exiſtunt Meditatorium hyemale, Recreatorium, Schola, & nonnullæ Seniorum Cellæ. Aream intermediam $13.^{tiam}$ Hortus cum Fontana marmorea gratiorem reddunt. A Septentrione proſpectus patet in ſubjectum Hortum Conventualem pomiſerum. Et hæc pro Deſcriptione Monaſterii, amplioris, quàm ſplendidioris, ſufficiant.

Hortus Conventualis.

AD-

ADMONITIO
De Notulis
Fr. ORTILONIS,
Unius è primis Monachis è Sancta Cruce Anno MCCVI. in Campililium introductis.

Quoniam *ſubſequens univerſum* Propyleum Faſtorum noſtrorum, *Elogiis Hiſtorico-Genealogicis omnium Seren.morum Auſtriæ Marchionum Ducúmque* Babenbergicorum, *veluti Majorum Clementiſſimi Ducis Fundatoris noſtri* Leopoldi *VII.* Glorioſi, *contextum, Authoritate* Ortilonis *Scriptoris noſtri domeſtici,* &, *quem ille excerpſit,* Aloldi Pecklarienſis, *præcipuè nititur :* Notulas *ejuſdem, dum conſpectum Faſtorum noſtrorum An. 1741. evulgâſſem, mox in fronte Tomi I. collocare adpromiſeram. Et oportuerat planè, illas hoc loco primùm, atque Anecdotas comparere. Verumtamen illico complures viros ac Dominos Illuſtriſſimos Clariſſimóſque, qui Campililium noſtrum gratia ſua atque favore dignantur, harum* Notularum *citiùs evolvendarum ſumma, moræque impatiens cupido adeò inceſſit, ut acres mihi ſtimulos iterum iterúmque admoverent Editionis celeriùs faciendæ.* Ortilonis prima Editio.

Contra quos proinde quia pertinaciùs calcitrare, vetante prudentia non potui, jubente humanitate non debui : mox anno inſequente ORTILONEM *noſtrum, ternis obſervationibus præviis communitum, Cremſii apud Auſtriæ Tripolim forma 8va Criticæ Orbis Eruditi Palæſtræ commiſi, ut vada tentaret, ſuique primum periculum faceret. Ima dictarum Obſervationum agebat de Retectione, Conditione, Auctoribus,* & *Fide hujus Opuſculi. IIda De Parente* Leopoldi Illuſtris *Primi Auſtriæ Marchionis* Babenbergici *varia variorum Schemata à verò aberrantia juxta ſe poſuit. IIItia Demum de Primo adventus Anno ejuſdem in Auſtriam incertiſſimas antehac Sententias præviè commemoravit. Quia verò in prænotatis iſtis me breviorem ac celeriorem eſſe, compendium temporis urſit, eò, quòd Libellus hic parvulus parvulum Patronum habiturus, Seren.mi Auſtriæ Archiducis* Josephi Benedicti Augusti *Natalibus primum recurrentibus in Strenam poſtularetur,* & *ideo condictam diem haberet : uberiorem iterata hac in editione induſtriam, quantam quidem ego poſſem, reique momentum expoſceret, liberaliter in me recepi.* Ejus ratio.

Præſentis Editionis Conſilium novum.

Nunc porro conſilium, quod antea placuerat, non imprudenter mutare mihi videor. Quandoquidem videlicet Hiſtoriam omnem, quæ mihi tractanda erit, inconvulſo Chronologiæ Ordine exequi mihi fixum eſt, nolui Scriptori noſtro, jam à plurimis lecto, ſtatim in fronte plenam trina Secula perpetuo ſermone enarrandi copiam indulgere: ſed, ne ultima primis inconcinnè anteeant, eum ſingulis annis illa demum, quæ ſub qualibet epocha notaverat, eloqui ſinam, preſſo ipſum pede inſecuturus, & ſingula ejuſdem dicta cum ſinchronis aliis, vel ſupparibus, immo & recentiorum, noviſſimorúmque traditionibus collaturus. Quo pacto ego quidem ordinem rerum ac temporum ritè ſervabo: Lector eruditus idem bis relegere non cogetur: Aloldus *verò &* Ortilo *noſter, perpetuo Teſtium ſuffragio fulti, & à contradictoribus vindicati, auctoritate, ac pondere non paulò graviore loquentur. Proëmium tamen* Ortilonis *præmittere omnino neceſſe fuit, ut ex eodem, Notíſque meis adjectis, legenti cuilibet cum ipſo initio diſcere liceat, quæ de Auctoribus, ipſiúſque Opuſculi conditione ante omnia prænôſſe expediet.*

Scriptor iſte ad calcem Tomi hujus, unacum aliis duobus Chronicis brevibus anecdotis, integro tenore comparebit.

Ne autem eorum deſiderium undique fallam, qui Scriptorem hunc noſtrum contextu integro atque perpetuo legere, ac forſitan aliquando etiam tranſcribere cupient: non eum ſolummodo, ſed & alia gemina Chronica Scripta Anecdota, non minoris utilitatis ac ponderis in Hiſtoria Babenbergica, *præcipue S.* Leopoldi *Marchionis, item* Friderici Bellicoſi *Ultimi Ducis, nec non Sororis ejus Dñæ* Margaretæ *Reginæ, è forulis Bibliothecæ noſtræ à me primùm educta, inque Hiſtoriæ decurſu ſuis annis adhibita, ad calcem hujus Tomi I. per ordinem adſcribam.*

PROE-

PROEMIUM ORTILONIS.

COlligite fragmenta, ne pereant, dicit Dominus noſter in Evangelio. Et ſanctus Pater noſter Benedictus, quem beatus Gregorius Papa vocavit omnium Juſtorum ſpiritu plenum, non vult, ut aliquis Monachus aliquid ſuum, & proprium habeat, vel dicat. Mandat autem, ut cunctam ſubſtantiam Monaſterii tanquam ſacrata Altaris vaſa conſpiciat. Ego itaque ORTILO, pauper & minimus Monachus in hac Valle beatæ MARIÆ in LILIENVELD, quæ nuper ad cultum DEI, & Religionis, inſtituta eſt, de Domo Sanctæ Crucis cum Domino Patre meo OCKERO, Abbate primo hujus Loci, & Venerabilibus Fratribus meis exivi. (a) Volens obedire Domino Salvatori meo Chriſto, & Legiſlatori meo Benedicto, quia Scriptor (b) ſum, habui Cedulas (c) plures de Membranis remanentes. Hæc fragmenta ne pereant, puſillum Libellum iſtum cœpi conſcribere, in remedium brevis & incertæ hominum vitæ, & labilis memoriæ, *de Exordio hujus novæ Domus beatæ MARIÆ.* (d) Et

(a) Perſpicuè ſatis, quis fuerit *Ortilo*, ipſo teſte condiſcimus, Monachus nimirum Ciſterciensis, primùm S. Crucis Auſtriæ, deinde hoc è Loco prima cum colonia regulari noſtrum in campum, noviter plantatum, immiſſus. Reticuit verò, unde domo, quáve patria fuerit? itémque, an Sacerdotio venerabilis exſtiterit? Quæ cùm ipſe diſſimulet, me pariter fugiunt. Ætatem tamen ad usque decrepitam ſe provixiſſe, rurſum fatetur ſub finem Libelli ſui: ubi ſe *Senem debilem multùm, & infirmum, caligantibus etiam oculis, calamum deponere teſtatur.* Quis fuerit Ortilo.

(b) Tranſcribendorum Librorum, qui uſui Domûs neceſſarii forent, ſibi munus impoſitum, & hoc loco, & alibi clariùs pandit, reliquis ad Annum MCCII. enarratis hæc in fine ſubjungens. *Mihi tunc ignoranti, quòd ad Lilienveld poſtea migrare deberem, Dominus Abbas meus, in Sanctam Crucem reverſus, ſtatim mandavit, Libros ſcribere, qui ibidem ad Opus DEI decantandum neceſſarii eſſent.* Unde hoc loco *Scriptor* pro *Scriba* poſitum eſt: quamquam ipſe Scriba eſſet ſuo Seculo minimè indoctus, ſimúlque Scriptoris utilis, brevis, perſpicui, candidi, ſibique in Chronologia & Narratione ſua perpetuò conſtantis, errorum deinde tam declinandorum, quam retegendorum mirè ſoliciti, eum gravis proinde, tum veteris, nomen, & elogium, vel hoc uno Libello ſuo egregiè tueatur.

(c) *Cedulas* pro Schedulas dixit, atque per eas ſegmenta poſtrema, de membranis majoribus reſecta, obliqua plerumque & inæqualia intelligit: eujuſmodi reipſa huic Libello complura inſuta ſunt. Ut adeò vel oculis teſtibûs unicuique Codiculum iſtum intuentium facillimè liqueat, primigenium eundem & autographum eſſe. In forma 12ᵐᵃ exaratus, pagellas numerat duas & quadraginta. Character ejuſdem unius perpetuò manus, neque elegantiſſimus, neque deterrimus eſt, perfacilis lectu, ſine multis verborum compendiis: &, quod aliàs in pleriſque MSS. Codicibus optes magis, quam quæras, mendis propè undique vacat, lituris, raſuris, incruſtationibus ex toto eſt liber. In Ortographiam tamen ſub finem linearum inconcinna vocum diſmembratione frequentiùs peccat: longiori præterea cauda literæ r. lectorem non verſatiſſimum poſſit ſubinde morari. Libelli ejus conditio.

(d) Libellum hunc ſuum in tres quodammodo particulas ipſe ſecabat. Primâ complexus eſt *Notulas*, quæ mihi ſunt *Priores*, à ſe ex *Aloldo* excerptas ab An. DCCCCVIII. Partitio.

usque

Et ut ſancta ac maxima Liberalitas devotiſſimi Principis & Illuſtris Ducis Fundatoris noſtri Liupoldi ampliùs honorificetur, propter ſuum ardentem amorem in DEUM, & in glorioſam Matrem Virginem, omnémque Clerum, ac Sacrum Ordinem noſtrum: dudum à me collectas Notulas (e) hìc præpono de Illuſtribus & primis Progenitoribus ſuis Babenbergicis, eorúmque Adventu in Auſtria, & glorioſis Meritis in hac Patria. Noſtro enim tempore jam plures erráſſe intelligo, (f) & in futuro tempore plures errare timeo, circa hæc verè & ſincerè enarranda. Ego verò me errare potuiſſe non puto, quia has Notulas exſcriipſi ex Libro, qui vocatur *Chronica Illuſtris Stirpis Babenbergicæ in Oſterrichia dominantis.* Quam conſcripſit Vir ſapiens & reverendus Aloldus *de Pecklarn*, Capellanus quondam (g) Adalberti Marchionis Tertii Babenbergici Auſtralis. Suum ſcribendi laborem cæpit, ſicut ipſe dicit, centum annis poſt Adventum Liupoldi *Illuſtris* in Oſterriche. Hiſtoriam incipit à Decollatione Adalberti nobiliſſimi Comitis *de Babenberg*, qui fuit Avus Liupoldi *Illuſtris*. Finit autem illam poſt initium Regiminis

ERNU-

usque ad An. MLXIII. Alterâ *Notulas* alias ſubjungit, quas ego *Poſteriores* appello, è variis Scriptoribus, quorum verò nomina reticet, collectas, usque ad tempora *Leopoldi Virtuoſi*, & ſua: ubi reſidua ex propria ſcientia ſubdit, pergens usque ad obitum *Friderici Catholici*, deſinénsque cum An. MCXCVIII. Tertiâ tandem, illa omnia exequitur, quæ ab eo tempore acciderunt, quo Sereniſſ. Fundator noſter Auſtriæ regimen exorſus, conſilium condendi Campililii cæpit, usquedum immatura morte, perſecto tamen jam quaſi opere ſuo, ſub Annum MCCXXX. religioſiſſimè defunctus, triſti apud nos pompa deponeretur. Unde parvulus hic Libellus, compluribus, immo, quod res patrias ſpectat, ob tam multa ſingularia grandibus omnibus voluminibus præſtans, Hiſtoriam Auſtriacam plusquam trium Seculorum tam gratiſſima brevitate, quàm patula ſinceritate complectitur, & qua parte in hanc diem obſcuriſſima fuerat, diſſipata feliciter caligine, plena quodammodo in meridie collocat.

(e) Hinc arguere licet, *Ortilonem* has Notulas jam Seculo XII. finem ſpectante collegiſſe: immo certum ferè id eſt ex eo, quòd infrà conqueratur de exemplo Chronicæ *Aloldi*, quam excerpſerat, in Sancta Cruce exuſto, ſe adhuc ibidem commorante.

(f) Hoc paragrapho, uti & aliis pluribus deinceps, egregiè ſanè probat rerum veterum ſolicitum apud ſe ſtudium, & incenſum ad veritatem illimem affectum.

Quis *Aloldus*. (g) *Aloldus*, bono patriæ natus, eadem, quæ *Ortilo*, encomia jure, & multò quidem fortiùs meretur: quippe ex cujus induſtria hic poſterior potiſſimùm profecit, ejúsque brevitatem, perſpicuitatem, exactitudinem, ordinem, & concinnitatem, tanquam in Magiſtro diſcipulus, feliciter æmulatus & aſſecutus videtur. Ætatem *Aloldi* è variis locis, quibûs eum de ſe ipſo locutum *Ortilo* adſtruit, ritè ſecum collatis non difficulter eruere licet. Anno ſiquidem MXXXIV. ſe, *dum eſſet annorum triginta, & jam Præsbyter*, factum eſſe Capellanum *Adalberti* Marchionis fatetur: naſci proinde debuit Anno MIII. Scriptionem ſuam inchoâſſe ſe ait An. MXLIV. primo nimirum Seculari Babenbergici Regiminis. Annum MLXIII. dixit *Sexageſimum, quem viveret*: quo etiam, *morbis ſe prementibûs, & imperantibus ſibi, ut finem ſuum proſpiceret*, coactum *ſe* ait: *ceſſare à ſcribendo*.

Ernuſti, *Filii* Adalberti Marchionis. Sine dubio hic Scriptor verus & fidelis eſt, qui ultima multis annis ipſe vidit, priora verò à ſuo Principe didicit. (h)

Sed DEUS novit, quare factum ſit, ut hæc utilis Chronica, dum vix altera vice tranſcripta eſſet, per incendium periret. (i) Hoc mihi ſinceri Viri conqueſti ſunt: & dum ego nuper adhuc eſſem in ſancta Cruce, tunc meæ Domo Profeſſionis, etiam Exemplum ejus exuſtum eſt. Neſcio, ubi nunc invenitur. Doleo de opere tam bono & utili, quod utinam totum deſcrip-

---

Criteria pro eo facientia.

(h) Criterea *Ortilonis*, unde *Aloldum* à veritate & ſidelitate commendat, nemo facile erit, qui improbet. Certum eſt námque, ei, qui Principi, de cujus Proſapia ſcribit, à latere eſt, factorum plurium ſuis oculis conſcius, monumentorum verò domeſticorum inſpector liberrimus, præſumptionem omnem apud prudentes & affectibus liberos, militare. Commendant viri hujus Auctoritatem Ætas, Munus, & Inſtitutum ſuum. Ætas quidem: Octavo enim, aut nono anno poſt *Leopoldi Illuſtris* mortem natus, eidem, licèt ſynchronus non ſuerit, ſuppar tamen extitit. Neque enim in omnibus Patriis Scriptoribus vetuſtiorem, immo tam vetuſtum quempiam alium vidimus. Munus deinde Sacellani Aulici ſub *Adalberto* Marchione: quoniam hoc pacto integritati ejusdem Sacerdotium ſuum, rectæ verò rerum cognitioni quotidiana cum Principe ſuo conjunctio, cujus juſſu eum ſcripſiſſe vix meritò ambigas, plurimùm ſanè præſidii contulit. Tandem præ omnibus ipſum ſcribendi Inſtitutum; ſiquidem de altero nullo, ſive patrio, ſive extraneo Scriptore conſtat, qui ſuperior *Aloldo*, vel eidem coævus, Principum Babenbergico-Auſtriacorum Hiſtoriam ex profeſſo tractârit. E re nata ſubinde aliquid ejusdem primoribus labiis attigiſſe omnibus ſuffecerat. Aſt verò uti expeditior longè, proinde exactior pariter, ita & ſelicior eſſe ſolet eorum induſtria, ac ſimul etiam multò amplior fides, qui particularem Hiſtoriam certæ cujusdam Provinciæ, Stirpis, vel Loci, ab ovo excutiendam ſibi aſſumunt, præ illis, qui Chronica Univerſalia conſarcinantes, in quanto plura ſe commemoranda diffundunt, tantò magis ingenio ſuo, apparatu, ac tempore conſtringuntur, dúmque proinde plurima dicunt, pauciſſima rite expendunt. Præterquam quòd in Scriptoribus omnibus, ubi de præcellentia unius præ altero agitur, id maximè opinionem conciliet, ſi talibus quemquam præſidiis ad ſcribendum adjutum comparatúmque fuiſſe conſtiterit, ut eum res illas, quas pertractat, ipſis è ſontibus nôſſe, dubium nullum ſuperſit. Non tam intereſt veritati Hiſtoricæ, Scriptorem rebus coævum, quàm earum probè conſcium fuiſſe: eſto, cognitionem hanc poſt res dudum jam geſtas acquiſierit. Uſu certe quotidiano noſtróque condiſcimus, quàm inſida relatione noſtri temporis pleráque acta diſcamus, ore hominum ſibi vix unquam conſtante, & quoties ſallamur, dum nos certiſſimos rati ſumus: adeò quidem, ut non antè rebus quoque noviſſimis, maximè inter Principes geſtis, apud prudentes ſua veritas conſtet ex aſſe, donec eædem tempore ſuo à quopiam, monumentis tutis & fidelibus inſtructo, ſincera ſolidáque narratione tradantur, non jam ſama volante, ſed Scriptis originalibus documentis probatæ.

Hiſtorici particulares fidei majoris, quàm univerſales.

Fidem Scriptori non ſola antiquitas conciliat: ſed multò magis proba rarū cognitio, cum ratione de ipſo præſumpta.

Fatum Chronicæ Aloldinæ.

(i) Rectè proinde doluit *Ortiloni*, Chronicam *Aloldi*, cui ex prædictis Orbem omnem eruditum meritò aſſurgere debere exiſtimo, tam ſubitò ignis excidium ſubiiſſe. Quo miſero fato heu quot boni Libri pro rerum omnium noſtrarum ſumma caducitate penirus interciderunt! Quamquam porro hoc pacto videndæ ipſius Chronicæ *Aloldinæ* ſpes magnopere acciſa ſit, rem tamen omnino conclamatam non arbitror. Teſte etenim *Ortilone* Autographum, poſtquam altera vice, ſemel proinde ac iterum tranſcriptum fuiſſet, igne perivit. Unum inſuper Exemplorum, quod in Sancta Cruce erat, & quo ipſe eſt uſus, ſato pari involutum. Supererat verò Exemplum adhuc alterum, quamquam ubi locorum detineretur, ipſe ignoraret. Quid igitur obſtat, ne aliqua ſaltem ſpe interim ſuſtentemur, ſore aliquando, ut hoc Exemplum, niſi rurſum tranſcriptum ſit, alicubi etiam in tenebris ſquallens, ipſíque Domino ſuo ignotum, compedibus ſuis ſelici quopiam ab indagatore ſubitò & opinione citiùs exolvatur? Id equidem fateri cogor, uti *Ortilonis*, ita & *Aloldi* ne nudum duntaxat nomen ante hæc mihi apud quempiam occurriſſe: niſi quòd Perilluſtr. D. *Spannagelius*, Bibliothecæ Palatinæ Vindobonenſis Cuſtos, & Hiſtoriographus Regius Clariſſimus, Fautor meus perquam gratioſus, & ad primam

ſcripſiſſem: gaudeo tamen de his notulis meis inde ſubtractis, & DEO gratias ago. (k)

Reliqua de Ernusto, & qui ei ſucceſſerunt, multò breviùs noto, ſecundùm annos tamen, partim quia jam notiora ſunt, partim quia tam fideli ductore privatus, & alterum non noſcens, cui pariter fidere poſſem, timui, ne errarem multa ſcribendô, & eſſem etiam aliis cauſa errandi, donec veniam ad mea tempora, & Liupoldum Sextum *Virtuoſum*. Poſt ejus Acta noto Exordium hujus Domus beatæ MARIÆ in Lilienveld, teſtatus quæ vidi. Nullibi verò fluxa Oratione utor, ſed *Notulas* tantùm facio: quia nimis parvus eſt Libellus, & ingenium meum multò magis eſt parvum. Ohe ſatis eſt, ohe libelle!

PRO-

---

mam *Ortilonis* communicationem Hortator præcipuus, Clariſſimo *P. Hieronymo Pezio*, mihíque, una ſecum commorantibus, conteſtatus ſit, inter Schediaſmata privata Illuſtris quondam Baronis *Streinii*, apud Regiam Bibliothecam aſſervata, unum à ſe inſpectum, ubi *Chronicæ Aloldinæ* memoria fiat.

Item Libelli *Ortilonis*.

(k) Gaviſus de Notulis ſuis ex *Aloldo* ſubtractis, quòd magno ſanè merito ſuo fecit, & ſate propitio, *Ortilo* noſter, proprii interim Libelli ſui fatum ignorabat. Hic námque, ipſo Patre apud nos ſubinitia Monaſterii natus, mox tamen veluti Matris uberibûs abſtractus eſt, ſortémque orphanorum expertus, dum alieno carcere tam arcto, támque diuturno claudebatur, ut apud nos ipſos penitus in oblivionem abierit. Abſtractus erat: quia, quod mihi vero ſimillimum eſt, non longè poſtquam perfectus eſſet, à quopiam noſtrûm cum altero vicini nobis Incliti & Antiquiſſimi Monaſterii Benedictini Cellæ MARIÆ in Auſtria Religioſo ſine arbitris communicatus, interveniente poſtea vel commodantis morte, vel alio caſu quocunque, alienas inter manus adhæſit. Careerem plura per Secula tulit, donec tandem eodem, ſed ſalvus per omnia atque incolumis, ſine blattarum tinearúmque injuria, anno 1739. die 14. Januarii egrederetur. Id, quod feliciter accidit, dum eadem die, laudato in Cœnobio, Reverend.mo D. ILDEFONSO ejusdem Præſuli nuper defuncto ſolemnes inter Exequias Laudes ſunebres dixiſſem. Tum námque Adm. Rever. Doctiſſimus *P. Romanus Frantz*, vir egregius, pluriúmque olim votis ad Præſulatum optatus, plurimis deinde Annis ſui Monaſterii Prior, multo à tempore Amicus meus integerrimus, jam verò placido fine ad patres collectus, eùm intellexiſſet ex me, nobis, Faſtorum noſtrorum condendorum induſtriâ detentis, nullam planè *Ortilonis* notitiam eſſe, civem hunc, ab origine ſua omni jure noſtrum, præter ſpem omnem & expectationem meam, ſed immenſo eum gaudio meo, ſuis è ſcriniis protulit, & mihi ſumma cum benevolentia reſtituit. Patuit enim verò tunc mihi, quâm non vanè metuerim ſemper, ne Liber quidam apud nos olim conſcriptus quorumcunque incuriâ interierit, ubi obſcuræ nonnullæ & Fluctuantes Traditiones de rebus, ſub noſtra initia geſtis, quæ verò incertiſſimo inter nos pede vagabantur, originem ac ſundamentum deſumſiſſent. Sic erant porro Secula priſtina omnem propè per orbem, ut in cæteris Religioſi etiam viri ſancta ſimplicitate, cui quidem apud DEUM merita ſua non deerant, ſuorum duntaxat temporum bona converſatione ornandorum ſoliciti, de Poſteris, rerum geſtarum certa cognitione per primigenia monumenta cautè cuſtodita aliquando erudiendis, magno veritatis & Hiſtoriæ incommodô, multùm incurii eſſent. Ego verò *Ortilonem*, & cum eo etiam quodammodo *Aloldum*, hodie redivivos, Fortunæ non imputo, ſed peculiari cuidam DEI gratiæ, ac providentiæ, quam una mecum Campililium devotiſſimè adorat. Gratulor charæ Patriæ, ſacròque Gremio noſtro, ambos hos rerum veterum domeſticarum Teſtes grandævos, eò tempore quaſi poſtliminiò reſtitutos, quo maximè intererat, ut veritatem, cum ſalute Patriæ ſummum in diſcrimen adductam, luculento ſuffragio ſuo, in orbis totius conſpectu, eloquerentur.

Ubi, ac quomodo is obtentus.

PROPYLEUM FASTORUM CAMPILILIENSIUM:

SIVE

ELOGIA GENEALOGICO-HISTORICA MAJORUM

Sereniſſimi Fundatoris Noſtri

LEOPOLDI VII. GLORIOSI,

i. e.

MARCHIONUM & DUCUM BABENBERGICO-AUSTRIACORUM,

Fundationem noſtram antecedentium,

à

LEOPOLDO Illuſtri uſque ad FRIDERICUM I. Catholicum.

PRÆFATIO.

Aloldi & Ortilonis in lumine jam ambulandum.

COmmendatis jam *Aloldo*, ac *Ortilone*, quorum primo, Scriptionem ſuam Anno 1044. inchoanti, Auſtria alternis vicibus *Oſterrichia*, *Marchia Orientalis*, vel *Terra Auſtralis* appellitatur, oportet amborum in lumine ambulare, denſæque illius caliginis, qua *Babenbergici* in Auſtria Regiminis exordia conſtanter obſepta fuerunt, exitum tandem diu deſideratum parare. Mihi utriusque Authoritas magna eſt, tum quòd Autographo *Ortilonis*, præ manibus exiſtenti, non meo duntaxat, ſed & omnium, qui illud inſpexerant, judicio nihil deſit ad fidem: tum, ut hoc iterum dicam, quòd *Aloldo* Antiquitas gravitatem, Dignitas verò, Munus, ac Inſtitutum, integritatis, perquiſitæ induſtriæ, ac probæ cognitionis opinionem, Brevitas collectæ in argumentum ſuum, nec in alia diſperſæ mentis præſumptionem, Concinnitas denique ſua prudentiæ laudem, multæque circumſpectionis exiſtimationem concilient. Libenter proinde utriusque veſtigia lego, & viam, quam dudum, clam verò omni Orbe erudito, inſtraverant, jucundiſſimè ineo: quin tamen propterea eosdem tanquam idola conſtituam, & omnes illos, qui thure apud eos non litaverint, religionis condemnem. Nulli hominum tanta fides, quæ falli, aut fallere nequeat: quod cùm uſu perpetuo conſtet, pridem inter prudentes Pythagoræ Schola obſorduit, illúdque notiſſimum αὐτὸς ἔφα, *Ipſe dixit*, obelo confixum eſt.

Magnæ cenſentur authoritatis.

per me tamen licet, eis non aſſentiri:

II. Quousque tamen melius aliquid de Auſtria veteri, à barbaris vindicata, gravioribus argumentis doceri non poteſt, palmam ferent Scriptores noſtri. Neque ſubitò iſta marceſcet, ſi è quibuslibet Imperatorum, aut Præſulum literis, Comites aliquos, vel Dynaſtas Locorum Orientalium, ſive in Auſtria ſitorum, protraxeris, quos noſtri prætereunt. Hujusmodi quippe Centones diplomatici, mille dubiis implicati, ſi ratione utamur, integræ Principum Hiſtoriæ, debita cum concinnitate in ſecula productæ, præſtare non debent. Quantumlibet enim Diplomata aliàs in iis, ubi clara ſunt, fidei faciendæ eximiè, & tantum non præ omnibus valeant; in ambiguis tamen abſonæ plerúmque interpretationi & applicationi locum ſanè plurimum indulgent. Minùs oberit noſtris, ſi multa ſoli, plura aliter, quàm alii, dixerint. Iis námque, quæ dudum conſtiterant, teſtes non quærimus: tenebris duntaxat facem optamus. Diem dies docet, & veritas, longa caligine ſepulta, ſolis demum in morem, ab Aurora, & diluculo illuceſcere incipit. Radio primo affulgente, digitóque ſemel intento, ſubitò creſcit ingeniorum indu-

Sed ratio gravis debet afferri, ſi rejiciantur,

Non quicunque centones diplomatici maximè dubii ſenſus:

neque quòd plura ſoli enarrent.

induſtria, quodque initiò teſte unico veluti vacillabat, paulò pòſt ſolerti plurium exquiſitione vires accipit, tandem plenè ac penitus obtinet. Omnium porrò minimè attendi merentur ſcioli illi, *qui* mera repugnandi libidine acti, atque ſuccenſi, tricas ex trica conſerere, meríſque negationibus aſſerta quælibet nova convellere, ſummis in laudibus ponunt, túmque ingenio ſe maximè valere apud ſe ſomniant, ſi nemini quidquam indulgeant. Ego Scriptores noſtros liberè in Orbis theatrum induco; neque enim ſibi, ſed poſteris prodeſſe ſtuduerant. Æquum erit, eos audire, auditos expendere, & ſi criticum unguem ſuſtinuerint, grato humanitatis officio in concilium domeſticorum Scriptorum Auſtriacorum admittere, illóque, quo merebuntur, inter eos ſubſellio collocare.

Omnium minimè contra eos poterit ſola libido contradicendi.

III. Mearum verò partium reor, Sereniſſimæ Ducalis *Babenbergicæ* Stirpis Hiſtoriam, qualis hactenus tradebatur, ad incudem revocare, & è ſenſu Scriptorum noſtrorum, non paulò aliter referentium, quà illi mihi præibunt, forma integriori refingere. Quod quidem mihi, Faſtos Campilienſes meditanti, adeo incumbit, ut omitti à me nullatenus poſſit. Quid námque mihi præ Gloria poſthuma Clementiſſimi Fundatoris, omni contentione reſtituenda, potius eſſe debeat illo in Opere, cui *Grata pro Gratiis Memoria* titulus, finis, & argumentum præfigitur? Ad hanc porro reddendam, Majorum Ejusdem Elogia, ſedulo veritatis ſtudio concinnata, vim certè plurimam obtinent: quia, vade *Plutarcho* Cheronenſi, *Nobilitas, cujus principium laudabile fuerit, non eſt inanis gloriatio. Principium enim hanc facultatem obtinet, ut multa efficiat, quale ipſum eſt.* Adeò illuſtribus factis ſuis inclaruêre in Auſtria Principes *Babenbergici*, ut Comitum vel Marchionum anteriorum memoriam quaſi penitus obliteraverint, populúmque ſuum, quem ex innumeris barbarorum efferorum Reliquiis coalitum acceperant, religione, ingenio, viribus, artibus, & moribus culti ſſimum, nullíque hodie politiorum Gentium per totum, qua latè patet orbem, elegantiâ ſecundum effecerint: quod ſanè non modò demirari plurimùm, ſed & obſtupeſcere deceat. Tot verò ipſi è converſo Monumentis immortalibus gloriam ſuam fixerunt, ut etiam inter Auguſtiſſimæ Gentis Habſpurgicæ, ſibi ſuccedentis, Majeſtatem pleno adhuc lumine per omnem hanc noſtram provinciam refulgeant. Elogia, quæ ſingulis eorum adhæſerant, *Illuſtris, Victorioſi, Strenui, Virtuoſi, Glorioſi, Catholici,* adhuc ætatem ferunt. Leopoldum *Pium*, ſi modò ipſe aſſenſiſſet, jam ad Imperii faſtigium deſtinatum, ſed viam ſibi inſternente humilitate, gradu deinde longè excellentiori Sanctorum usque in Album ſublimatum, ex Principe quondam Optimo æternum Auſtriæ Tutelarem dederunt. Templa per eos erecta, Monaſteria condita, Urbes excitatæ, ſive inſtauratæ, Bella ſacra pro Religione in Oriente ab eis geſta, nomen

Ego interim eorum ductu Hiſtoriam Stirpis Babenbergicæ refingo.

Sic poſtulat grata pro Gratiis Sereniſſ. Fundatoris memoria.

Ejus Majores Glorioſiſſimi.

men eorum ante mundum emori vetant, immo apud DEUM æquè, ac homines, immortale ſervabunt.

Horum imaginibus Propyleum iſtud adorno:

IV. Quiritum itaque more acturus, qui ceras Majorum ſuorum fumoſa per atria longo ordine diſpoſuerunt, ne ſine imaginibus homines novi viderentur, priusquam Lectorem ipſam in Hiſtoriam Campililii noſtri inducam, per præſens hoc Propyleum eundem circumduco, non corporum, ſed animorum iconibûs adornatum: & qui poſtmodum Auſtriæ Hiſtoriam ab exordio Seculi XIII.[tii] in hæc noſtra usque tempora producere meditor, hìc trium primorum Antecedentium Seculorum, quæ ante initia noſtra jam Babenbergica erant, Geſta præcipua breves in numeros conſtringere aggredior. Ubi quidem id operæ præcipuè dabo, ut remonſtrem, Sereniſſimi Fundatoris noſtri adeò Munificam Pietatem, immo Regiam propè in nos Munificentiam, traduce à Majoribus quodammodo Sanguine in eum defluxiſſe. Extollendæ quippe Eccleſiæ DEI ſanctiſſimum ſtudium, cæptum à Leopoldo *Illuſtri*, ab altero Leopoldo *Pio* ad culmen perductum, apud Filios ejusdem ac Nepotes incrementis perpetuis enutriebatur. Cultum tamen Pietatis his in Principibus ita exequar, ut non effluam, neque muneris Hiſtorici obliviſcar, quod eſt, Genealogiam ritè perſequi, Chronologiam ſtudiosè curare, Veritatem hiſtoriæ modis omnibus inſectari.

& ſimul Hiſtoriam trium Seculorum, noſtram Fundationem præeuntiũ, compendio affero. Docebo, Pietatem in Fundatorem noſtrum avito Sanguine traductam: muneris verò hiſtorici non obliviſcar.

Prævia autem Diſſertatione amolior quæ remorari poſſent:

V. Sed priusquam Elogia propoſita adornem, amoliendæ ſunt, quæ hucusque obtinuerant, peracres de Marchionum ac Ducum *Babenbergico*-Auſtriacorum genuina Origine Diſceptationes, & operoſæ de Vero Leopoldi *Illuſtris* Parente Controverſiæ, ac tandem incertiſſimæ de primo ejusdem in Auſtriam Adventûs anno conjecturæ. Atque hoc mihi negotii, pro tenui ſaltem facultate mea, aliquantulum prolixiùs injungo ſubſequenti in Diſſertatione Prolegomena, tribus Paragraphis diſcreta: quorum I.[mo] eorum opinionem adducam, qui Leopoldum *Illuſtrem* Stirpi Ducali Bavaricæ inſerere nitebantur: II.[do] diverſa Schemata aliorum, eum à Sanguine *Alberti Decollati* Comitis Babenbergenſis deducentium: III.[tio] tandem de confuſione Marchiæ Orientalis, quæ infrà, cum ea, quæ ſupra Anaſum eſt, & utriusque Provinciæ Marchionum, olim incautiùs admiſſa, déque vera Leopoldi primùm advenientis Epocha tractabo. His porro omnibûs ritè expenſis, reſiduum poſtea iter, & mihi, & Lectori, promptius multò ac expeditius faciam.

nimirum quæſtiones: 1. de Origine Marchionum Babenbergicorum. 2. De vero Parente Leopoldi Illuſtris: 3. de primo ejus Adventu.

DIS-

DISSERTATIO
PROLEGOMENA
De
Genuina Sereniſſimæ Stirpis Babenbergico-Auſtriacæ Origine: de vero Leopoldi Illuſtris Parente: de recta Marchiæ Orientalis acceptione, & illius primo in hanc Marchiam Adventu.

PRæſcripta hæc Capita cum exacta Hiſtoriæ patriæ tractatione tam arctè connexa ſunt, ut his non confectis operam ſemper acephalam ponas. Princeps Genealogiarum illuſtrium caput eſt, in genuinam Stirpium Originem penetrare: quod ſi omiſeris, neque de earundem præſtantia, neque de juribus quidquam appoſitè dixeris. Chronologiæ, quæ calculos temporum ducit, prora & puppis eſt, primum illud repeτiſſe, unde numeri exordium facias. Veritatis tandem præ omnibus intereſt, neque propagine Principum, neque ordine falli; ut ne laudem vel addas, vel demas, quibus non congruit; aut ne res à poſteris geſtas fœda perſonarum temporúmque confuſione eorundem Majoribus tribuas. Porro hos omnes in ſcopulos propulſi ſunt, quotquot hodie Auſtriæ mediæ imaginem ad vivum exſculpere tam laudabili, quam ardua opera contenderunt; eò, quòd veteres, coævíque Scriptores, dum Leopoldum *Illuſtrem* inſigniter quidem commendant, genus tamen ejusdem vel tacuerint penitus, vel tanta obſcuritate involverint, ut errori magis, quàm veritati, copiam præberent; ſequiorum autem Chronographorum perpetua diſcrepantia conciliari nullo medio poſſet. Hinc in ſententias diverſiſſimas itum eſt, variis varia conjectantibus, tantísque nodis qui Gordium enſem ſufficeret, anxiis quidem, ſed irritis votis cupiebatur. Ego eam, quæ de Origine noſtrorum Principum erat, diſceptationem primo loco expediam.

Præſcriptæ quæſtiones non complanatæ Hiſtoriam Auſtriacam reddunt acephalam.

Definiri non poterant ob ſilentium veterum, & diſcrepantiam recentiorum Scriptorum.

(o)

§. I.

Veteres Marchiones ac Duces Babenbergici malè à nonnullis Ducali Stirpi Bavaricæ inſeruntur.

Cur quidam Leopoldum Illuſtrem dixerint Sueviæ Ducem?

I. ERant quidem nonnulli, qui LEOPOLDUM *Illuſtrem* quaſi Sueviæ Ducem, Stirpis nihilominus *Babenbergicæ*, laudaverint, inducti, ut reor, ſive veteris Nordgaviæ, cum Norico confuſæ, latiſſima acceptione, per quam utriusque finibûs complures provinciæ, in quibus Bavaria, Suevia, Franconia, & ipſa quoque Babenberga, extenſo ad has omnes veteris Boioariæ nomine, includebantur, ad ſenſum Annalium *Hildesheimenſium*, in quibus ad Annum 964. legitur: Berengarius *in Monte S. Leonis captus, & cum vi deductus, una cum Regina ejus inhabitatrice* Willa, *in* BOIARIAM *ad Caſtellum* BAVEBERG: ſive quòd *Ernuſtum* Sueviæ Ducem pro Filio LEOPOLDI agnoſcentes, Patrem eadem origine cum Nato cenſendum nulli dubitarent. Ita proinde tradiderunt apud Cl. *Hier. Pezium* Tabulæ Clauſtro-Neoburgenſes, Vitus Arnpeckius in *Chron. Auſtriaco*, Haſelbachius, item Cuſpinianus in Auſtria, atque Hoffmannus apud *Ludewig* Annal. Bamberg. *Lib. I. col. 23.* Quoniam verò huic opinioni nullum à vetuſto quopiam graviqúe Scriptore ſuffragium accedit, tanti non ſunt, ut in eandem à me prolixius pugnetur.

non audiendi, quia nullo veteri teſte nituntur.

An idem Babenbergicæ, vel Bavaricæ Originis fuerit, plura per ſecula dubitatum.

II. Duæ igitur fuerant præcipuæ circa Principum noſtrorum Originem Sententiæ, in quas non proximô ſolùm, ſed complura jam ante ſecula diſceſſum eſt, dum alii eosdem ad illuſtrem Proſapiam Comitum *Babenbergicorum* Franciæ Orientalis, alii ad Stirpem Ducalem Bavaricam referrent. Atque ſic dudum jam hæſitatum fuiſſe, utriusque ſententiæ primi ſcipiones ipſimet vel modo ſuo loquendi fatentur. *Otto* ſiquidem Præſul Friſingenſis, S. *Leopoldi* Marchionis Filius, & Seculi XII. graviſſimus Scriptor, cujus præcipuè Authoritati ea ſententia hucusque innixa fuit, quæ LEOPOLDUM *Illuſtrem* ex ALBERTO Comite *Babenbergenſi* Decollato deſcendiſſe profitetur, id ſibi *Traditione* duntaxat conſtitiſſe diſertè edixit, dum ſcriberet in Chronico ſuo *Libro VI. Cap. 15.* poſtquam *Alberti* prædicti ſupplicium publicum retuliſſet: *Ex hujus* ALBERTI *Sanguine* ALBERTUS, *qui poſtmodum Marchiam Orientalem, i. e. Pannoniam Superiorem, Ungaris ereptam, Romano Imperio adjecit, Originem duxiſſe* TRADITUR. Adhæc *Ortilo* quoque noſter, cum fine ejusdem Seculi XII. ſcribens, conceptis verbis in Proœmio ſuo infit: *Noſtrò enim tempore jam plures erràſſe intelligo, & in futuro plures errare timeo circa hæc verè & ſincerè enarranda*, videlicet circa primos Progenitores *Babenbergicos* Sereniſſimi Fundatoris noſtri, eorúmque Adventum

in

in Auſtria. E converſo *Aventinus*, unus ille, cujus fide ambulant ii omnes, qui Leopoldum *Illuſtrem* Sanguine Ducali Bavarico cretum propugnant, Scriptor quidem non niſi novus Seculi XVI.[ti], ſed qui ſe complurium Codicum MSS. adminiculo uſum aſſeruit, poſteaquam Annal. Boicor. *Lib. V. Cap. II. §. 12. p. m. 476.* dicti Principis Majores Boicos enarraverat, illico ſubdidit: *Ita ego quidem apud quosdam lego. Verùm quod ad Imagines Majorum ſpectat, diligentiùs inquirendum cenſeo. Quæ ego accipio, tranſcribo: non tamen omnia certò ſcio.*

III. Mihi hanc tantam ambiguitatem diligentiori meditatione diſcutienti ſic tandem rectiſſimè cenſendum videtur. Erat olim Franconiæ Orientalis illuſtriſſima & potentiſſima Comitum *Babenbergenſium* Proſapia, Regum Francorum cognatione commendata, uti refert Perill. D. *de Falckenſtein* Antiquitatum Nordgaviens. *Part. II. Cap. VI. p. 270.* At verò cùm paris claritudinis Familia Haſſiaca Frizlarienſi ejusdem provinciæ complures per annos acerrimo bello digladiebatur, quod omnes propè Scriptores recenſent, regione abinde plurimùm conturbata, *Ludovico* Rege graviter indignante. Exitus tandem belli *Babenbergenſibus* luctuoſiſſimus erat, publicò ſupplició capitis in *Albertum* Comitem ſententiâ regiâ decreto: cujus pariter diſtrictione pleraque decollati bona fiſco addicta ſunt. Diſperſa hoc pacto Familia, quæcunque ſupererat, exulum in morem, privata jam commoratione ſua, uti opes ac ſplendorem, ita & nomen ac memoriam ſui deperdidit. Ita proinde hoc iniquiſſimo fato ſuo proſtrata jacuerat, ut jam non amplius digna videretur, cui, tanquam Stipiti, Sereniſſima deinceps Proſapia Marchionum Ducúmque Auſtriacorum medii ævi inſereretur. E converſo autem Sereniſſima Ducalis Bavarica Domus, plurimis ramis fœcundè diffuſa, latiſſimè floruit, finémque non fecit, pro ampliſſimo quondam Bavariæ Ducatu, toties licet eodem dejecta fuerit, iterum tamen iterúmque contendendi: ut adeò de ejusdem perpetuis motibus, fortuna, caſibus, nunc ſecundis, nunc adverſis, ſcriptores ejus temporis nullo fine diſſererent. Quare Genealogi, quibus veluti condictum jam eſt, Familiis, quas commendare conſtituerunt, ævum longiſſimum, & initia atque incrementa glorioſiſſima, quocunque ſaltem veri colore adſerere, plerique omnes *Aventini* tametſi nonniſi maximè dubiè prolatam theſin Genealogicam arripuerunt, qua ille, ex quorundam lectione, Leopoldi *Illuſtris* Majores Boicos obiter adſcriptis nominibus recenſuit. Quod quidem tantò pronius erat, quia Bavaria inter Nordgaviam, ubi Babenberga, & Auſtriam media exſtitit, ejusque Duces huic pariter geminæ provinciæ, utróque ex latere ſibi adhærenti, imperâſſe credebantur. Faciliſſimùm itaque, & percommodum fuit, *Leopoldum* aliquem, inter

Vero ſimilima hujus dubii ratio.

Opinio de *Leopoldi Illuſtris* Origine Bavarica,

Eber-

Eberhardi Boici, *Arnolpho Malo* parente fati, Filios repertum cum LEOPOLDO *Illuſtri* Auſtriaco commiſcere. Ergo ad ſignum, quod *Aventinus* trepidus quidem ſuſtulerat, conferta acie, nullóque metu convolârunt in cæteris maximi hodie nominis Genealogi, *Henninges*, *Reusnerus*, *Lochmayerus* Luneburgenſis, *Hübnerus*, *Pfeffingerus* in Vitriario illuſtrato, *Joan. Palatius* in Aquila, ac tandem *Spenerus*. Quorum cuneô ante ſe emiſsô quaſi invictè triumphaturus Cl. *Ickſtadtius*, noviſſimè deductarum Prætenſionum Bavaricarum in Ditiones Auſtriacas Author, Arborem integram Stemmatologicam Ducalem Bavarico-Babenbergico-Auſtriacam ingenti cum fiducia orbi commiſit: cujus pars apéxque ſupremus hac forma conſtructus eſt.

* * *

Schema *Ickſtadianum.*

Luitpoldus Bavariæ Dux occiſus ab Ungaris An. 907. vel 908.

Arnolphus I. cognomento Malus, Bavariæ Ducatum à morte Ludovici Regis hæreditariè obtinet. Obiit An. 937.

Bertholdus excluſis à ſucceſſione *Arnolphi* Filiis per Ottonem I. Imperatorem, evadit Bavariæ Dux Anno 938.

Eberhardus An. 938. ab Ottone I. Bavariæ Ducatu privatus, ſola deinceps alodialia Bona in Suevia, Nordgavia, atque Babenbergica ditione poſſedit.

Arnolphus II. fit Comes Schirenſis, & Palatinus Bavariæ.

Hermannus deſignatur Comes Palatinus Rheni.

Bertholdus II. Comes Bojariæ.

Henricus, aut *Hezilo* pro Boiaria arma corripuit, ſed obiit An. 1017.

Otto factus Dux Sueviæ.

LEOPOLDUS cognomento *Illuſtris*, obtinuit Marchiam Orientalem ab Ottone I. Imperatore tanquam partem Bavariæ. Linea ejus dici cæpit *Babenbergica*, quia in- & circa *Babenbergam* allodialia bona poſſedit, ad diſcretionem à linea *Schirenſi*, item *Palatina*.

Henricus dictus *Rebellis* Marchio Auſtriæ Bavariam pariter armis prætendit. obiit An. 1018.

Erneſtus evaſit Sueviæ Dux, & arma Fratri conjunxit.

Poppo fuit Archiepiſcopus Trevirenſis.

Albertus, Victorioſus appellatus, à quo cæteri deinde Auſtriæ Marchiones.

* * *

Vi-

Vide ſententiam hominum undique novorum, veterrima tamen in cauſâ liberrimè pronuntiantium. Id, quod revera non modò *Aloldo*, ac *Ortilone* noſtro ſummè invitis faciunt, quorum gravitati & authoritati omne hodie Seculum noſtrum tota eruditione ſua in hac parte præſcribere nequit : verum etiam ipſo quoque *Aventino*, ſententiæ ſuæ Patrono delecto, reclamante præſumunt. Quippe qui loco ſuprà allato Genealogiam Leopoldi *Illuſtris*, à ſe interim adſcriptam, non illico ſua Authoritate arripiendam eſſe, ſed in ejusdem veritatem diligentiùs inquirendum conſuluit.

IV. Deſtituitur itaque hæc opinio primùm quidem Teſte idoneo, quem ætas ac gravitas congrua fide dignum apud prudentes, & ſtudio partium liberos, efficiant : cujusmodi nullum *Aventinus* ex omnibus, quos exſcripſiſſe ſe ait, vetuſtis codicibus in medium dedit. Admodùm deinde vacillat ipſo ſcipione ſuo, quo ſolo & unico nititur, mox dicti, inquam, *Aventini* authoritate : quam videlicet ille, non inconſultus in hac parte, nequaquam in vadimonium præbuit, luculentè proteſtatus, ſe, quæ acciperet, transſcribere, ſed non omnia certò ſcire. Claudicat in ſuper conjectura oppidò inani, *Babenbergicum* nomen Principibus noſtris, de quorum origine diſputamus, non aliunde quàm è Poſſeſſionibus quibusdam in : & circa *Babenbergam* habitis enatum fuiſſe : quod quidem noviſſimum abortientis ingenii commentum, non facilè aliàs auditum, omnibus certè, quibus hodie oggeritur, frigidum fore & inſipidum arbitror. Neque etenim de hujusmodi allodiis res explorata eſt, ſed merè conjicitur, præcipuè, cùm tempore Leopoldi *Illuſtris* Bavaria, & Nordgavia, cum Babenberga, ab *Ottone* I. Imperatore jam in *Henricum* Saxonem Fratrem ſuum Hermanum fuerint translatæ, Leopoldo per ipſum ad Marchiam Auſtriacam promotô. Accedit porro, Inſignia in Sigillis Marchionum Ducúmque Auſtriaco-Babenbergicorum, qualia & nos Tomo III. vulgabimus, nihil planè Bavaricæ Originis referre : quam cur diſſimulâſſent, ſi eâdem deſcendiſſent, vix demum æqua prudentíque quapiam ratione commonſtrabitur. His in Sigillis nuſpiam Rhombos Bavaricos, ſive Leonem Palatinum offendes, ſed Aquilam ſemper intueberis, ipſius nimirum *Alberti* Comitis Babenbergenſis decollati vetuſtiſſimum ac primigenium deigma : quod vel hodie Lapis ejusdem Sepulchralis in celebri Monaſterio Benedictino Therenſenſi oſtendit : in quod videlicet hujus Nobiliſſimi Comitis quondam Domicilium Caſtrúmque *Teraſſa*, ſive *Tariſſa* commutabatur. Ubi & quotannis IV. Decembris, tanquam ipſo decollationis ejus die, Sacra pro ipſo Anniverſaria, quaſi primarii & Originarii Fundatoris ſui, celebrantur. Videatur Cl. Hier. Pez. *Tom. I. Diſſertat. V. pag. 92.* Quinimmo non va-

Argumenta contra hanc ſententiam.

Aventinus eam nullo teſte fulcit, ac dubius proponit.

Bavari Duces an allodialia bona in Babenberg habuerint, planè incertum.

Inſignia Babenbergica nihil Bavaricæ Originis referunt.

nè me augurari crediderim, Principes noſtros deditâ operâ, prætermiſſis propriæ Provinciæ armîs, Aquilam ſuam Gentilitiam conſtanter in Scuto prætuliſſe, documenta daturi, qua forent origine nati, cùm ſuo jam ævo aliqui eſſent, qui Bavara eos propagine cenſerent, & ipſi Bavariæ Duces Auſtriam quaſi ſuam, vel jure ſe reſpicientem provinciam, nulla non occaſione jactarent. Eruditiſſimus certè *Spenerus* Hiſtor. Inſign. *Part. Special. Lib. III. Cap. XXVII.* à pag. 666. quotquot Seren.^mæ^ Electoralis Domus Palatino-Bavaricæ vetuſtas recentésque lineas enumerat, ſcuto ſuo Bavaricos Rhombos vel prætuliſſe, aut etiamnum præferre teſtatur, certo quopiam ac diligenti primigeniæ ſuæ originis documento: ut adeò mirum maximum foret, ſi ſola Linea Babenbergenſis Auſtriaca, qualem eam hæc ſententia fuiſſe comminiſcitur, Ducalis Boici Generis ſui usque adeò incuria fuiſſet. Me uſus docuit Sigillorum veterum, quorum ultra mille in domeſtico Archivio noſtro adhuc ſuperſunt, & in his Ducalia pariter Babenbergica atque Bavarica, è propriæ manus meæ lineis Tomo III. æri inſculpta, ejusdem perſæpè Stirpis plures Dominos in ipſo quidem literarum ſuarum contextu diverſa nomina à locis, ubi conſederant ſinguli, geſſiſſe. At verò in ſigillis vel deigma ſuum, vel nomen gentile, diligenter expreſſiſſe. Quare ſæpiusculè, quos è litterarum tenore diverſæ ſtirpis eſſe credideram, Sigillis deinde teſtibûs eadem fuiſſe origine luculentè addidici.

Sigilla plures diverſorum Nominum ſæpe probant ejusdem originis eſſe.

V. Hæc itaque imaginaria Stemmatologia Bavarico-Babenbergica non niſi falſis plurimis laborat, ac Principibus noſtris Proles complures alienigenas, & varias præterea res geſtas planè facinoroſas præter æquum affingit, uſa ad hoc diverſorum Scriptorum teſtimoniis, quos, dum ſumma cum ambiguitate, aut infida relatione loquuntur, vel perperam planè transſcripti, Scribæ potiùs quàm Authoris ſententiam referunt, quaſi plani omnino ac perſpicui, nulli dubio locum relinquerent, ſuam in ſententiam pertrahit. Neque parum huc confert nimium pertinax ad unum Scriptorem adhæſio, quam apud multos advertas, profectò à ſuperſtitione non multum remotam. Hinc enim frivolæ diſputandi argutiæ, & inexpugnabiles repugnandi ardores enaſcuntur: dum quoſdam unius Magiſtri authoritas adeò ſibi habet devinctos, ut nulli, quam ex eo non audiunt, veritati tum aurem accommodent, tum animum advertant. Pernicioſum hoc eſt Tractationi hiſtoricæ, & veritati aſſequendæ modis omnibûs obſtat: quia nullum tricandi exitum permittit. Mihi operæ pretium non eſt, litem hîc omnem aſſumere, qua pro Leopoldo Bavaro à nonnullis acerrimè contenditur. Satis eſt mihi, *Aloldum* huic ſententiæ omnibus paginis reclamare, Hujus proinde verba in ſingulis deinceps Principum ſingulorum Elogiis repetam, quantum id quidem ubivis conveniet, & ad quos ejusdem pertinget narratio, adverſæ ſimiliter ſententiæ capita

Per eam falſa multa in Hiſtoriam Babenbergicam intruduntur, poſtea ex Aloldo *commonſtranda.*

Pertinax ad unum Scriptorē adhæſio multum officit veritati.

pita

pita præcipua ſuo ubique loco ſaltem relaturus, niſi convellam: ſi antea, qualiter illi quoque, qui primos Marchiones noſtros ex Illuſtriſſima Franconicorum Comitum Gente deducunt, circa Leopoldi *Illuſtris* genuinum Parentem diſſenſerint, in medium protulero.

§. II.

Varia variorum ratio Leopoldum Illuſtrem ab Adalberto Decollato deducendi.

I. Jactaverat olim *Wolfg. Lazius* Commentarior. Reipubl. Roman. *Libr. XII. Sect. VII. Cap. VII. p. m.* 1093. repertum à ſe *Chronicon* quoddam *Leopoldinum*, quaſi à Leopoldo VI. *Virtuoſo* Auſtriæ ac Stiriæ Duce ſub annum MCLXXIV. conſcriptum: cujus fide interpoſita ipſe tradidit, fuiſſe *Adalberto* Comiti *Babenbergenſi* decollato geminos Filios, *Leopoldum* & *Adalbertum*: quos ambos ob laudem fortitudinis *Henricus* I. Imperator Marchiæ Orientali præfecerit. Sed primo eorum citiùs, ac improle defuncto, alteri Filium obtigiſſe Leopoldum: qui Auſtriæ feudis ab *Ottone* I. Imperatore obtentis, hanc Provinciam ſuam, capto Mellico, ab Ungaris glorioſè vindicaverit, inde cognomen *Illuſtris* promeritus. Senſit cum *Lazio*, quamvis eum non laudet, *Fuggerus*, limatiore ſtilo à *Birckenio* refictus, in Speculo Honoris Auſtriaco *Lib. II. Cap. II. p. 160.* Ac præterea Reverendiſſ. D. *Bernard. Linckius* Abbas Zwetalenſis in Apparatu Annal. ſuorum Auſtrio Claravallens. *Tom. I. §. XXVII. p. 32.* qui à *Lazio* inductus, Tabulam ſuam Genealogicam Auſtriaco-Babenbergicam *p. 41.* ita inchoavit. *Lazii traditio.*

* * *

Albertus Comes Babenbergenſis decollatus. *Schema Lazianum.*

Leopoldus I. Auſtriæ Marchio obiit ſine Liberis. Succeſſit illi Frater.	*Albertus* I. aliis *Eberhardus*, ſecundus Auſtriæ Marchio.

Leopoldus II. Marchio Tertius cognomento *Illuſtris.*

Henricus I. dictus *Rebellis.*

* * *

Hanc porro Sententiam, Hiſtoriæ patriæ ſanè multùm incommodam, quia *Albertum* ſuum primum commentitium cum *Eberhardo* Bavarico miſcet, numerúmque *Leopoldorum*, qui revera non niſi ſeptem fuerant, intruſo imaginario octavo adauget, atque ita Geſta pariter primorum Principum *Babenbergicorum* confuſioni non parvæ obnoxiam reddit, unacum *Chronico* ſuo *Leopoldino*, cui innititur, dudum confecit Cl. *Pezius* Diſſert.

ſert. V. §.IV. ſeqq. Ipſum quippe hoc Chronicon integro tenore ſuo evulgans *Tom. 1. à col. 290.* luculentè demonſtravit, illud non aliud eſſe, quàm quòd *Conradus de Wizenberg* Abbas, vel alius quiscunque Monachus Mellicenſis, petente Duce *Leopoldo VI.* confecit: unde non alio nomine *Leopoldinum* appellari mereatur, niſi nuncupationis, huic Duci teſte Prœmio factæ, ſolummodo cauſâ. Ubi tamen neque *Albertus* decollatus, neque gemini filii ejus, vel unica literula commemorantur.

Pezii opinio. II. Porro ipſe Cl. *Pezius*, cui Auſtria vetus illuſtranda toto animo ſedit, cum æterna ſui Nominis fama, mox laudata *Diſſertat. V.* omnem certè, qui ſibi innotuit, angulum contentione ſummè laudabili perreptavit, ut Leopoldi *Illuſtris* veram tandem Geneſin exquireret. *Witichindo* ille Scriptori graviſſimo Seculi X^{mi}, & item *Ottoni* Friſingenſi, qui & ipſe Stirpe Marchio *Babenbergicus* Seculo XII.^{mo} claruerat, omnia tribuit, ita quidem diſcurrens. Adalbertum *Victorioſum*, tertium Auſtriæ Marchionem, natum fuiſſe Patre HENRICO II. perperam dicto *Rebelli*, poſt *Conradum Wizenbergium* omnes ferè Scriptores Auſtriaci uno ore fatentur. Henricum porro *Otto* III. Imperator in diplomate ſuo pro Eccleſia Friſingenſi de An. 996. quod eſt apud *Hundium* Metrop. Saliſb. Tom. I. p. 139. planiſſimis verbis appellat *Filium* Luitpaldi *Marchionis*, i. e. Leopoldi dicti *Illuſtris*. E quibus evidenter conſequitur, *Leopoldum* Illuſtrem *Adalberti* Victorioſi certiſſimum Avum fuiſſe. Scribit autem *Otto* Præſul Friſingenſis *Chronicor. Libr. VI. Cap. 15.*[*] narratâ *Adalberti* Comitis Babenbergenſis decollati tragœdiâ: *Ex hujus ALBERTI ſanguine ALBERTUS, qui poſtmodum Marchiam Orientalem, i. e. Pannoniam ſuperiorem, Ungaris ereptam, Romano Imperio adjecit, Originem duxiſſe traditur.* Cùm itaque ALBERTUS hic poſterior priorem illum Decollatum neque Patrem, neque Avum habuerit, quod ſtatim antea dictum, nihilominus tamen è ſanguine ejus deſcenderit; id unum profectò ſupereſt, ut ab eo tanquam Proavo venerit. Abavum deinde indubiè nactus eſſe debuit HENRICUM Franciæ Orientalis Ducem: cui *Baba*, Filia *Ottonis* Saxonis, & *Henrici* I. Imperatoris Germana, Uxor erat. Nam *Witichindus* Libr. I. de Reb. geſt. Saxon. *Albertum Decollatum* diſertè vocat *Henrici* Regis: cui *Otto* Saxonum Dux certiſſimus parens erat, *ex Sorore Nepotem*: & *Otto* Friſingenſis, quod eodem recidit, *Albertum* mox dictum *Ottonis Saxonum Ducis ex Filia Nepotem* appellat. Ad mentem igitur Cl. *Pezii* Geneſis Leopoldi *Illuſtris* in tabula conjecta ſic demum habebit.

(o)

Hen-

* * *

Schema Pezianum.

Henricus Franciæ Orientalis Dux: *Baba* Filia *Ottonis* Saxonum Ducis, *Henrici* Aucupis Regis Germana.

Albertus Comes Babenbergenſis Decollatus.

Leopoldus *Illuſtris* Primus Auſtriæ Marchio.

Henricus perperam dictus *Rebellis* Marchio ſecundus.

Adalbertus Victorioſus Marchio Tertius.

* * *

Poſteaquam autem Vir ſummus una mecum pro veteri, qua me dignatur, neceſſitudine noſtra, Autographum *Ortilonis* evolviſſet, & qualiter *Aloldus* ibidem excerptus Leopoldi *Illuſtris* Originem traderet, admirans & jucundus legiſſet, novo experimento didicit, quàm verè accidat, quòd Vir celeberr. *Nicol. Hieron. Gundlingius* Præfat. ad *Aventini* Annal. Bojor. Lipſiæ An. 1710. noviſſimè editos hunc in modum obſervavit. *Quò res ſunt antiquiores, & ad primam originem accedunt propiùs, eò ſpiſſiori etiam caligine cenſentur obductæ, majoríque difficultate circumſeptæ videntur. Habebit poſtrema ætas ſemper, quod corrigat, timet, poliat, expungat: poſteaquam plura, quæ olim cum blattis tineiſque certârunt, Monumenta ruptis quaſi repagulis in publicum exiverunt, eaque, quæ pro ignotis & abſtruſiſſimis fuêre reputata, nova itémque clariſſima luce perfunduntur.*

Origines rerum diu obſcuræ noviter retectis monumentis veteribus præter ſpem claræ evadunt.

III. Quia tamen Vir idem Clariſſimus, toties laudatus, ſempérque laudandus, in *Witichindum* totus juravit: conteſtatus eſt mihi poſt *Ortilonem* jam editum, videri ſibi omnino, ſui Scriptoris Authoritatem, quo ipſe nixus erat in aſſignando *Adalberti Victorioſi* Abavo, ob ætatem toto Seculo graviorem, meritò tantam eſſe debere, ut cùm *Witichindus*, conteſte inſuper *Ottone* Friſingenſi, *Adalbertum Decollatum* ſcripſerit *Henrici* Regis *ex Sorore Nepotem*, ægrè contra eum obtinere queat *Aloldi* recentioris Narratio, cujus aſſerto *Adalbertus junior*, Decollati Filius, ejusdem Regis *ex Sorore Babæ Nepos* exſtiterat. Repono ego, pace tanti Viri & Amici mei, non tam ætatem Scriptoris, quàm exactam rerum, quas tractat, notitiam poſteris fidem facere. Mihi hoc in argumento *Aloldi* Authoritas potior eſt quàm *Witichindi*. Quamvis enim inferior ſit ætate, meritò tamen præſumitur res Domeſticas, quarum hiſtoriam condidit, inquiſiviſſe diligentiùs, & exactiùs noviſſe: quas proinde etiam clariſſimè narravit, ajens: *Adalbertum, Decollati Filium, quinquennalem puerum, cum Matre Brunhilde, Filia Ottonis Saxonis, quia omnia bona Patris ſui tracta fuerunt ad Fiſcum Regis, ſugere debuiſſe ad*

Aloldus contra Witichindum defenditur.

 Hain-

Hainricum, poſtea Imperatorem, dictum Aucupem, cujus ex Sorore Babæ Nepos fuit. Nihil hìc ad claritatem deſideres: proinde pariter nihil ad fidem. Qui enim omnia, quæ circumſtant, adeò luculentè expreſſit, rem exactè noviſſe prudentiſſimè præſumitur. Contra verò quantum ex his unis *Witichindi* verbis exſculpas: *Nam cùm bellum eſſet* Chunrado, *Regis* Chunradi *Patri, cum Adalberto,* Henrici *ex Sorore Nepote*? Sic enim legere oportet, ut aliquid ſaltem diſcas. Qualis enim hic locus apud *Meibomium* exſtat, ſcribarum incuriâ oppidò vexatus, planè confuſionem inducet. Ita enim ibidem ad literam habet. *Nam cùm bellum eſſet* Chunrado *Regis* Chunradi *Patri, ex* Adelberto Henrici *ex Sorore Nepoti.* Unde potiùs flueret, *Chunradum* Comitem Haſſò-Frizlarienſem, ex *Adelberto* progenitum, fuiſſe *Henrici* ex Sorore Nepotem. Sed miſſâ ſententiæ hujus vexatione, & vera lectione admiſſâ, ubi nomen Sororis *Henrici*? nempe illud apud *Witichindum*, vel defectu certæ ſcientiæ adhæſit, vel incuriâ neglectum: quod proinde nec *Otto* Friſingenſis, qui eum poſtea exſcripſit, ſupplere valuerat. Atque hinc aliis licentia facta eſt, nomen *Babæ* ſubſtituendi, præeunte *Hoffmanno* in Annal. Babenberg. Quem errorem ut *Aloldus* retegeret, phraſi præter ſolitum concepta eſt uſus, ſcribere nolens, *cujus ex Sorore Nepos*, ſed *cujus ex Sorore Babæ Nepos fuit*: ut videlicet utróſque emendaret, ſive qui *Henricum*, Patrem *Adalberti* decollati, *Babam* in conjugio habuiſſe tradiderant, ſive qui è converſo *Babæ* huic ipſum *Adalbertum* Maritum perperam aſſignaverant.

Incertum, an locus cum *Aloldo* pugnans verè ſit *Witichindi*? IV. Quid verò, ſi locus hic, qui *Aloldum* revincere deberet, nequidem ſit *Witichindi*, ſed ignoti Interpolatoris? Metus certè non vanus eſt, ex quo Ill. *Leibnitius* Tom. I. Scriptor. Brunswic. p. 213. in Collationibus *Witichindi* impreſſi cum ejuſdem Exemplo MS.^to Biblioth. Electoral. Dresdens. per Doctiſs. *Tenzel* factis, & à ſe editis, teſtatur, ea, quæ ſunt de *Adalberto*, fraude *Hattonis* tradito, in MS.^to hoc planè deeſſe. Et item *ibid.* p. 223. in Codice alio MS.^to Biblioth. Caſſinens. Narrationi huic de *Adalberto*, exſtanti quidem, hanc periodum ſubjectam eſſe, quæ in impreſſis deeſt. „Is, ut ferunt, *Adelberthus*, ab ipſo quondam Pontifice (puta *Hattone*) in fide ſuſceptus, ejus eſt Conſilio deceptus: quod quia „non probamus, nunquam adfirmamus, ſed vulgi rumore magis fictum credimus.„ Quæ Codicum in ejuſdem facti recenſione diverſitas incruſtationum certè non leve, niſi manifeſtum eſt argumentum. Eſto autem, nihil quis hæſitet, Locum, de quo

Idem alibi fefellit. agimus, Authorem *Witichindum* habere: hunc tamen erroribus in exprimenda Cognatione vel Affinitate, immunem non fuiſſe, alii dudum viderunt. Cùm námque Annal. L. I. ſcripſerit ille, *Burchardum* Sueviæ Ducem fuiſſe *Conradi Regis Generum*: celeberrimus *Hachnius* in Conrado *p. 11. not. 6.* advertit, impoſ-

ſibile

ſibile eſſe, ut Rex iſte, *Conradi* nomine I.^mus^, qui *Cunigundam* Viduam *Ludolphi* Bavariæ Ducis An. 913. duxit, & ipſe obiit An. 919. ex hac Conjuge Filiam habere potuerit, quæ ſe vivente *Burchardi*, vel cujuſcunque alterius in thorum ingredi potuerit. Quod etiam tantò ampliùs fallet, ſi ſubſiſtat Doctiſſ. *Pfeffingeri* Aſſertum *Vitriar. illuſtrat.* Tom. I. p. m. 478. in *Conrado*, cum liberos nullos genuiſſe, canente *Godefrido Viterbienſi* part. 17. Chron. *p.* 474.

CONRADO Primo natus non exſtitit Hæres.

Rurſum Jll. *Eccardus* in *Veter. Monumentor. Quaternion.* Notis ad vitam *Hathomudæ* Abbatiſſ. pag. 41. *Witichindum* pariter Libr. I. tradentem, *Luitgardem* fuiſſe Uxorem *Ludovici* Regis *Arnulfo* nati, craſſi erroris arguit, cùm illa *Ludovici* junioris, Filii *Ludovici Germanici*, Conjux exſtiterit.

V. Conſimiliter verò Vir idem Jll. tam *in Originib. Saxon.* Præfat. §. XII. ſeq. quam *in Hiſtor. Franc. Oriental.* Tom. II. præcipuè p. 812. iterum autem & ampliùs in ſuis ad Vitam *Hathomudæ* notis ſtatim laudatis p. 39. ſeq. demonſtrat, nullo pacto fieri potuiſſe, ut *Henricus* Franciæ Orientalis Dux, Pater trium Fratrum *Adelardi, Henrici,* & *Adalberti Decollati*, in conjugio habuerit aliquam *Ottonis* Saxonum Ducis Filiam, adeóque ut *Albertus Decollatus*, quod *Witichindus* aſſeruit, *Henrici* Regis, ab *Ottone* geniti, *Nepos ex Sorore* eſſe potuerit. Fundamentum negandi ponit in *Teſtamento*, ſive Tabulis ſupremis, primùm à *Mireo* in Cod. Donation. cap. 21. deinde à D. *Luca d' Achery* Congreg. S. Mauri Spicileg. Tom. XII. p. 490. ſq. vulgatis: quas *Imperante Domino* LUDOVICO (II.) *Auguſto Anno Regni ejus viceſimo quarto* (id e. An. Chr. 873) condidit *Eberhardus* Comes Marchio Forojulienſis, cum *Gisla* Conjuge ſua, *Ludovici Germanici*, & *Caroli Calvi* Regum Nepte, & in quibus tam Ditiones, quàm Paramenta, i. e. Veſtes Capellæ ſacras, Cameræque ſuæ profanas, item Libros Bibliothecæ ſuæ, exactè diſtribuit in quatuor Filios, *Unrochum, Berengarium, Adalardum, Rodulphum*, & Filias tres, *Engeltrudem, Juditham, Heilwich.* Fuit hæc poſtrema ſine dubio tunc innupta, aliunde natu minima, Marito ejus in his Tabulis minimè commemorato: quæ tamen mox Anno ſequenti 874. nupta eſt *Ottoni* Saxonum Duci, quod paſſim conſtat. Porro *Henricus* Franciæ Orientalis Dux, teſte *Rheginone* Abbate Prumienſi ad An. 887. anteriore anno à *Carolo Craſſo* Imperatore, Urbem Pariſinam à Normannorum obſidione eliberare volente, Exercitibus, Germanico ac Lotharingico ſummo cum Imperio præfectus, cùm apud hanc Urbem ſitum loci cum paucis ipſemet exploraret, ab hoſtibus miſerè trucidatus fuit. Quomodo jam concipias, *Henricum* iſtum Francum, An. 886 interemtum, *Ottonis* Ducis A. 874. nubentis Filiam aliquam thalamo ſuo induxiſſe, quæ, ut ſummum largiamur, duodennis, trium Filiorum

Erroris in hoc loco, de quo diſceptatur, revincitur ab *Eccardo*.

rum

rum *Adelardi, Henrici, Adelberti,* quos ipſe poſt ſe reliquerat, Mater eſſe potuerit. Impoſſibile ergo eſt *Witichindi* aſſertum, *Adalbertum Decollatum* fuiſſe *Henrici* Regis, *Ottone* Saxone nati, *ex Sorore Nepotem.* Ita arguit *Eccardus.*

Ejusdem *Eckarti* nova de *Leopoldi* Illuſtris Parente conjectura.

VI. Interim Illuſtris hic Author, ſcriptus aliàs *Joannes Georgius ab Eckart,* Celſiſſimi Principis & Epiſcopi Wirceburgenſis Conſiliarius intimus, tam egregiis quàm crebris & grandibus Voluminibus ſuis in Orbem eruditum notiſſimus, circa Leopoldi *Illuſtris* verum Parentem in aliam, penitus novam, atque ab anterioribus longiſſimè abeuntem conjecturam, occaſione impugnati *Witichindi* devênit. Cùm námque ſibi hujus Scriptoris, iis temporibus propingui, Authoritas non planè ſpernenda videretur, credi poſſe exiſtimabat, eidem hoc ſaltem conſtitiſſe, quòd Comitum Babenbergenſium Stirps aliquibus nuptiis Regi *Henrico* affinis evaſerit: cæterùm confuſione nominis *Henrici* eum lapſum fuiſſe, ut nuptias, quas Filius inierat, Patri imputaret. *Henrico* quippe Franciæ Orientalis Duci præter *Adalardum,* & *Adelbertum,* ambos decollatos, inſuper tertius adhuc filius erat *Henricus,* occiſus Anno 902. Atque huic denique Conjugem admittit, quæ fuerit *Ottonis* Saxonis Filia, Soror verò *Henrici* Regis. Hoc attamen mera ſua opinione conſtat, ideo concepta, ut cauſam reperiret, cur Conradigenæ, i. e Haſſiæ Comites, tam acri, pertinaci, diuturno, ac fatali utrinque bello colliſi cum Babenbergicis, hos non penitus extirpaverint, ultionem nimirum *Ottonis* Saxonis propinqui admodùm veriti: maximè autem, ut modum adinveniret, *Ottonis* Friſingenſis traditionem, cui & *Anonymus* Hiſtoriæ Fundationis Monaſterii Mellicenſis adſtipulatur, tuendi, qua perhibetur, *Adalbertum Victorioſum* tertium Auſtriæ Marchionem ex ſanguine *Adalberti Decollati* Comitis Babenbergenſis originem duxiſſe. Ubi quidem ſingularis eſt, & vult, per Sanguinem hoc loco non illum intelligi debere, qui recta linea & proximo fluxu ab Avo per filium in Nepotem deſcendit, quod urſit Cl. *Pezius*, ſed eum multò magis, qui collaterali deſcenſu remotiores in cognatos, ab uno tamen communi ſtipite, influit. Quare eidem hoc *Ottonis* effatum, *Adalbertum* Victorioſum ex ſanguine *Alberti* Decollati originem duxiſſe, idem videbatur, ac priorem de Cognatione & Familia poſterioris fuiſſe. Ne autem ambos hos *Albertos* uni recto Stipiti insereret, obſtare ſibi ait, quòd nullius planè veteris Scriptoris Authoritatem præ ſe habeat, vel opinandi tantùm, *Albertum* decollatum aliquando Uxorem, aut Prolem habuiſſe. Deinde quòd ipſæ veteres Germaniæ leges ac conſuetudines in hanc opinionem depugnent. Per has enim, ſi *Adalberto* Decollato filius fuiſſet, paterna bona huic eripi, Regíſque ad fiſcum trahi, quod tamen factum eſt, nequibant.

VII.

VII. Hinc itaque LEOPOLDUM *Illuſtrem* potiùs ab *Henrico*, Fratre *Adalberti* decollati, deducere mavult, utque geneſin ejus pertexat, morámque temporis intermedii lucretur, ne LEOPOLDUS propè nimis ad *Albertum* decollatum accederet, nimiúmque prolixæ ætatis evaderet, delabitur ad *Henricum*, qui erat Marchio Franciæ Orientalis adverſus Bohemos, cujúsqueBona in Franconia ſita erant, Bavariæ atque Babenbergæ vicina: & quem inſuper Bavariæ obtinendæ cupido illuc impulerat, ut adverſus *Henricum* II. Imperatorem armis conjuratis inſurgeret. Hujus Caſtrum præcipuum quia *Mertala* erat, à *Ditmaro* Amardela, ab *Aventino* Caſtrum *Amerthal* dictum, quod per exercitum Cæſaris ob prædictam *Henrici* rebellionem primo impetu deſtructum, olim verò ab *Adalberto* quopiam ſub Annum 953. cum magna famæ ſuæ claritudine poſſeſſum fuit, qui ideo Comes *de Marthale* prædicabatur: hunc *Adalbertum*, cujus antefatus *Henricus*, Cæſari Rebellis, ex filio *Berctholdo* Nepos erat, *Eckarto* peraptus dignúſque viſus eſt, quem LEOPOLDO *Illuſtri* Parentem tribueret. Vult proinde, ex *Henrico*, *Henrici* Franciæ Orientalis Ducis Filio, & ex aliqua *Ottonis* Saxonis Filia, *Henrici* Regis Sorore, natum fuiſſe *Bertholdum* Comitem, Patrem *Adalberti* Comitis *de Mertala*, à quo LEOPOLDUS *Illuſtris* proceſſerit, Schema ſuum Genealogicum ita conſtruit.

* * *

Henricus Dux Francicus Thuringorum & Saxonum obiit Anno 886. Schema Eccardianum.

Adelhardus Comes Babenbergenſis decollatus An. 902.	*Henricus* Comes occiſus An. 902.	*Adalbertus* Comes Babenbergens. decollatus An. 905.

Bertoldus Comes.

Adalbertus Comes de Mertala ob. An. 954.

Bertoldus Marchio Franconiæ adverſus Bohemos ob. 980.	LEOPOLDUS Illuſtris Primus Auſtriæ Marchio ob. A. 994.	*Poppo* Epiſcopus Wirzeburgenſis ob. An. ---

Henricus Marchio Auſtriæ. ob. A. 1018.	*Erneſtus* Dux Sueviæ. ob. An. 1015.	*Chriſtiana* Recluſa Trevirenſis.	*Poppo* Archiepiſ. Trevir.	*Adalbertus* Victorioſus Marchio Auſtriæ. ob. A. 1055.

* * *

Refellitur *Eckartus*

VIII. Optâſſim ego huic Inventori tam ſubtili copiam *Alol-di*, ab *Ortilone* noſtro exſcripti; in quem ſi incidiſſet, Apolline non tam lævo vexatus, graviſſimo labore ſuperſediſſet. Nacturus enim erat Teſtem veterrimum, & fide ſua certè non indignum, à quo didiciſſet, *Alberto* Decollato Uxorem ſimul *Ottonianam* Filiam una cum Prole, *Adalberto* nempe Filio, qui *Henrici* Regis è Sorore Nepos erat, domi fuiſſe. Neque tunc, ut arbitror, Leges ac Conſuetudines Germaniæ veteres multam ei credendi religionem injeciſſent: quippe cui facilè occurriſſet, pro modo culpæ ſolere pariter eſſe modum etiam pœnæ. Offendit *Adalbertus*, qualiter eum nobis tot Scriptores depingunt, in Familiam ipſius *Ludovici* Regis: devaſtationibus ſuis ſacros æque ac profanos, quos hoſtes crediderat, inclementiſſimè habuit: Evocationibus Regiis nullibi paruit: obſtinatus in culpa diutiſſimè perſtitit: armis Regis arma ſua oppoſuit: & hoc tandem pacto publica & unanimi Procerum omnium ſententiâ promeruit, ut ſeveriſſima in ſe animadverſione cæteris cunctis exemplo fieret, quanti criminis eſſet, ſpernere Legem, ac Regem. Mirum itaque non ſit, delictum atrocius graviorem quoque in ſe concitâſſe Principis iracundiam, & intentatam eidem inflictámque pœnam, conſueta juris via acerbiorem, in filium pariter vindicâſſe: ne ſcilicet ipſe, parem Patri Patruíſque opulentiam conſecutus, ſimili aliquando cum eis licentia in publicæ quietis perniciem evaderet. Sed ne hoc quidem tantopere, puto, eum moviſſet, quòd ſolus hucusque *Aloldus* inter *Ottonis* Saxonum Ducis Filias, præter *Babam*, quod quidem nomen *Eckarto* aliunde non probatur, inſuper *Brunhildim* in ſcenam deducat. Si námque hic Scriptor Hiſtoriam patriam, quam perſequitur, iisdem in tenebris, quibus ante ſe ſqualuit, reliquiſſet, & novi nihil doceret: poterat & ipſe carcere, quo claudebatur, diuturno adhucdum nullo noſtro incommodo latere. Ergo ſi quæ abdita retegit eo in argumento, cujus probè conſcius meritò præſumitur, quódque ipſe propè ſolus ex inſtituto tractavit, cùm alii in illud minùs curioſè indagaverint: valde ſanè iniquum foret, eum, priusquam cum ratione de errore ſolidè revinci poſſit, faſtidiendô contemnere. Aliorum ſilentium nullius elevat fidem. Neque enim ideo nemo rem aliquam novit, quia multi eam ignorant. Ne dicam, Scriptorum in more haud quaquam poſitum eſſe, ut ſinguli ſingula referant, quæ cognoverunt, ex quo unumquemque tandem labor ſuus fatigat, & operis ſui prolixitas ſolicitum habet. Quàm multa vel unus *Witichindus* in Hiſtoria Saxonum, quam tamen ſtudioſè condendam peculiariter ſuſcepit, nihilominus præterit, in quibus & nomina Filiarum *Ottonis* Ducis, atque *Henrici* Regis? Percommodè itaque ad hoc propoſitum advertit Cl. *Hanſizius* Metrop. Laureac. *Proleg. p. 4.* quod ego exempli alterius locò hìc adduxerim, ad uſque SS. Floriani & Maximiliani tempora ne ullum quidem Scriptorum Coloniæ

Silentium Scriptorû non ſemper probum eſt argumentum rem aliquam negandi.

Lau-

Laureacenſis meminiſſe: ut adeò eousquè negari poſſet, exſtitiſſe Laureacum, aut Coloniam Romanam fuiſſe, niſi unius *Antonini* Itinerarium ac Tabula ſuperforent. Ex quo ille una mecum ſubinfert, Silentium Scriptorum non continuò probum argumentum rem quampiam negandi exiſtere, maximè contra eum, qui, tametſi ſolus quidpiam aſſerat, ex certa tamen ſcientia ſcripſiſſe, pro vitæ ſuæ conditione debet præſumi.

§. IIII.

De Auſtriæ utriúsque ſupra & infra Anaſum confuſione, olim familiari, per indiſcretionem vocum *Marchia Orientalis*, *Marchionatus*, & *Marchio*: item de primo Leopoldi Illuſtris adventu fluctuantes plurium epochæ.

LEOPOLDUM *Illuſtrem* in regenda Marchia Orientali, quæ paſſim, abſque diſcernendi Religione, pro Auſtria utraque ab omnibus propè accepta fuit, ſucceſſiſſe *Rutgero de Pecklarn*, facilè inter plurimos tenebat. Quo autem ſub Cæſare, & quo Anno, hi invicem ſtationem ſuam commutaverint, æternæ & intricatæ ſummopere litis argumentum remanſit. Mihi verò, priusquam hac in quæſtione recenſenda progrediar, obſervandum præ omnibus arbitror, hæc Vocabula *Marchia*, *Marchionatus*, & *Marchio*, promiſcuè quidem à Scriptoribus innumeris immo & in Chartis ac diplomatibus adhibita legi, grandibus verò erroribus ſæpenumero anſam dediſſe, quantumvis etiam epitheton *Orientalis* adderetur. Hac quippe ratione ambæ provinciæ ſupra & infra Anaſum ita confundebantur, ut, quoniam prior adusque Annum 1156. erat Marchia ſeu Limes Bavariæ adverſus ortum, poſterior verò Marchionatum proprium, Limitémque totius Germaniæ contra Pannoniam conſtituerat, Marchiones Boici cum Auſtriacis, gravi admodum hiſtoriæ detrimentò, cúmque plurima rerum caligine, & Stirpium perplexitate, ferè perpetuo commiſcerentur. Atque hinc erronea illa dogmata: 1.mo Marchiones Auſtriæ à Ducibus Bavariæ ſemper inſtitutos, his proinde clientelari jure devotos, ad curias eorum ceu Vaſallos accedere debuiſſe. 2.do Hos Marchiones à Bavaris Ducibus è ſua plerúmque ſtirpe fuiſſe adlectos. 3.tio Quædam Auſtriæ Oppida, ſive Caſtra, uti *Leopoldſtorf*, *Berchstoldorf*, *Gundramſtorf*, *Gumpolts kirchen*, *Wilhelmsburg*, cum à Leopoldo Illuſtri, tum à Propinguis ejus, niſi Fratribus, originem ſimul ac nomina ſua referre: qua conjiciendi licentia bonus *Lazius* ante omnes eminuit.

Confuſio utriusque Auſtriæ per voces Marchiæ Orientalis.

Errorum in hiſtoria plurimorū radix.

Bojariæ Ducatus olim vaſtiſſimus.

II. Equidem non ignoro, neque diffiteor, veterrimis illis temporibus antiquos Bojorum Reges, vel Duces, non impares Regibus, totiúsque vaſtiſſimi tunc Norici Dominos, in omni hac terra, magnáque ipſius Pannoniæ parte, latè plenáque cum poteſtate imperâſſe. Tum verò nihil de *Marchia*, vel *Marchionibus* auditum: vel ſi exſtiterint, de iis hìc ſermo non eſt. Dum verò, dejectis Ducibus Agilolfingis, Carolingici ſive Francici Reges Bojariam tenerent, ac firmiter ſecum conſtituiſſent, hunc vaſtiſſimum Ducatum ita diſſolvere, ut nunquam deinceps tota amplitudine ſua coaleſcere, & Germaniæ quietem, uti priùs, interturbare valeret, diviſis provinciis, interiora terræ Comitibus, limites Marchionibus cuſtodiendos commisêre: quos tamen, uti nutu ſuo impoſuerant, ita & pro libitu removerunt. Atque hujusmodi Limitaneos Principes ad Curias evocatos facillimè largior, ſed ad Curias Regum, non Ducum, qualem in Bavaria nullum tolerabant. Solus *Arnulphus* Imperator tam improvidè quàm incommodè egit, ubi *Leutoldum* quempiam, tametſi fortaſſe cognatum ſibi vel agnatum, univerſæ iterum Bojariæ cum elogio Ducis præfecit. Mox enim per hoc *Arnolpho Malo*, hujus *Leutoldi* filio, iter inſtravit, vetus Bojorum Regnum affectandi, ea maximè opportunitate, quòd iis temporibus Carolingici Reges in *Ludovico Infante* emorerentur. Sed ambitum *Arnolphi Mali* Rex novus Germaniæ *Chunradus* eousque repreſſit, ut eum ad Hunnos, veteres molitionum ſuarum ſocios, profugere coëgerit. Redeuntem *Henricus* Rex, cui obſequi rurſum cunctatus eſt, cùm aliis difficultatibus urgeretur, Regio ſaltem nomine abſtinere coëgit, Ducem eſſe, cum ampliſſima in Eccleſias Bojariæ poteſtate, perhibente *Luitprando* Chonicor. Libr. II. Cap. 5.to, connivendô permiſit. Defuncto verò *Arnolpho* Imperator *Otto* I. Filios ejus, quòd in Bavariam quaſi avitam hæreditatem ſuam ipſo jure ſuccedere, nullúmque Cæſari beneficium profiteri vellent, penitus excluſit, huic verò Ducatui adminiſtrando *Bertholdum* fratrem *Arnolphi*, nequaquam jure ſanguinis, ſed mero beneficio ſuo ad nutum revocabili, præfecit.

Quid ei factum ſub Carolingicis Regibus?

Quid ſub Regibus Germaniæ?

III. Interea, dum hæc omnia, quæ enarraveram, fierent, Auſtria inferior nullius provincia, ſed omnium ferè barbarorum communis quodammodo latrina exſtiterat; qui quoties à Regibus Carolingicis, vel Ducibus Bojis, eorúmque limitaneis ſupra Anaſum Marchionibus repreſſi fuerant, novo impetu in Bojariam, cæteráſque Germaniæ provincias ultra citráque Danubium irruperunt. Neque ideo, quòd prædicti Boici Anaſini Marchiones barbaris obviandô, vel perſequendô eosdem, hunc fluvium aliquando transgreſſi ſint, & in uno alteróve inferioris pro-

Auſtria inferior inter juges barbarorum incurſiones nullius provincia.

provinciæ loco aliquantiſper ſubinde conſtiterint, vel eos, vel Bavaros Duces, quorum ipſi clientes & emiſſarii fuerant, Auſtriæ inferioris Dominos credideris. Hodie namque in provincia aliqua hoſtes aggredi, ac fortè repellere, mox verò ab illis denuo ejici, ſanè in ea dominari non eſt. Eſto deinde, auctoritas Ducum vicinos in Comites ac Marchiones ſe pari modo, ut Metropolitani poteſtas in omnes integri alicujus Regni Epiſcopos ac Præſules, Regibûs diſponentibûs extenderit, quæ celeberrimi *Gundlingii* obſervatio eſt *de Henr. Aucup.* §. *XXXVI. p. 266.* ita quidem, ut hi Comites evocari à Duce potuerint, ubi vel belli tempeſtas immineret, vel deliberandum de ſalute Gentis, vel Regis imperio ſuſcipienda expeditio, vel pacis tuendæ cauſâ exercitus educendus: ſupremæ id equidem Præfecturæ, non item ſupremi & alti Dominii Territorialis argumentum eſt. Quomodo námque Metropolitanus juſſa altiora Summi Pontificis capere debuerat; ita pariter Dux imperio ſupremo Regis obedire tenebatur. Plurimùm nempe diverſa ſunt: *Dux provinciam rexit: Dux provinciam ſuæ ditionis effecit.*

Ejus Marchiones ſi quando curias Bavariæ Ducum accedere debuerant, eis parebant, ut Præfectis Regiis, non ut Dominis Terræ.

IV. Hoc igitur ſenſu accipias, Auſtriam inferiorem quod ſpectat, infra ſcripta verba *Chronici Auguſtenſis* apud *Freber.* Tom. I. p. 510. ubi narratur, qualiter An. 1156. ab *Henrico Jaſomirgott* Bavariæ Ducatus per *Fridericum* I. Imperatorem denuo ablatus, & *Henrico Leoni* traditus, contra verò Auſtriæ Marchionatus in Ducatum erectus ſit. *Et quia* (ſcribitur ibidem) *ejusdem Marchionis magna Nobilitas, & multa exigebat Honeſtas, ut nomen Ducis non perderet, & ut Duces Bavariæ minùs deinceps contra Imperium ſuperbire valerent, Imperator de voluntate & conſenſu Principum, in Curia Ratisbonæ habita, Marchionem Auſtriæ à Jurisdictione Ducis Bavariæ eximendô, & quosdam ei Comitatus in Bavaria adjungendô, convertit in Ducatum, Judiciariam poteſtatem Principi Auſtriæ ab Anaſo uſque ad ſylvam prope Pataviam, quæ dicitur Rotenſela* (Rotenſal) *protendendô. Nam hucusque quatuor Marchiones, Auſtriæ, Stiriæ, Iſtriæ, & Chambenſis, qui dicebatur de Vohburg, evocati ad celebrationem Curiæ Ducis Bavariæ veniebant, ſicut hodie Epiſcopi, & Comites ipſius Terræ facere tenentur.* Pariter quoque, de Jurisdictione videlicet, quæ Præfecti, non quæ Domini eſt, intelligas oportet *Andream* Præsbyterum Ratisbonenſem *de Ducib. Bavar. p. 61. Bernardum Noricum* apud Cl. *Hier. Pez.* Tom. I. col. 691. *Tritbemium* in Chron. Ducum Bavariæ ad An. 1156. & alios omnes, quotquot non abſimili phraſi, quam plerumque unus ex altero excepit, hoc in argumento loquuntur.

Ita intelligendi Scriptores.

V. Unde tametſi ex his *Bernardus Noricus,* aut quocunque demum nomine fuerit ille Monachus Cremiſanenſis Seculi XIV.[ti], cujus eſt Chronicon Auſtriacum apud *Pezium* l. c., & quo etiam *Aventinus,* Bavariæ Dominium in Auſtriæ inferioris Mar-

Dominorum & ſubditorum diſcrepantia varia.

Marchionatum magnopere jactans, tanquam ſcipione non infimo nitebatur, diſerte habeat: *Ex tunc enim cœperunt inquieti Ungari opprimi, & Præſides Oſtrogothorum* (ita vocat Auſtriæ inferioris Marchiones) *in Principes ſuſcitari: ſed à Ditione Ducum Wawariæ nihilominus poterant liberari. Invenitur nempe in hiſtoriis, quòd Dux Wawariæ non ſolùm Principes Oſtrogothiæ, ſed etiam Iſtriæ, Stiriæ, & Chambiæ, ſubditos poſſidebat: ad cujus nutum veniebant, & ut Dominum honorabant*: Tametſi inquam, ſic iſte Scriptor, cum ſui ſimilibus, pro conditione ſua exſcribendæ hiſtoriæ, quàm Jurium ſolicitior, referre voluerit, minimè tamen exinde cum celeberrimo multis *Pfeffingero* Tom. II *Vitriarii* à ſe illuſtrati p. 661. concludas, *quòd Auſtriæ inferioris Marchiones juſſa Ducum Bavariæ, uti Dominorum, non verò uti merè Præfectorum Regiorum, exceperint.* Varia quippe ratione quiſpiam *Dominus*, & alter *ſubditus* eſſe ſolet. Unus Dominus directus, apud quem collatio Beneficii & Inſtitutio reſident, verum altúmque Dominium habet. Qui verò ab hujusmodi Domino directo ipſi inſtituti, aliis deinde inferioris ordinis hominibus Præfecti tantummodo, cum vicaria ſui jurisdictione, certis limitibus concluſa, præficiuntur, ita ſibi ſubjectis juſſa quidem dare poſſùnt, ac ſolent, ſed nequaquam ut ſubditis dominantur. Per eos enim gravatis ad Dominum directum refugere perpetuò liberum eſt: quin & ipſi Præfecti apud hunc factorum ſuorum rationem ponere coguntur. Nullibi porro leges, à Bavariæ Ducibus Auſtriæ inferioris Marchiones, Regibûs non invitis, inſtitutos fuiſſe: qui potiùs, culpis expoſcentibûs, hos Duces unacum Marchionibus in ordinem redegerunt. Quotquot verò Orientalium Marchionum Ducibus Bojis Præfecturæ ſuæ beneficium debuerant. Anaſini ſolummodo fuêre, Marchiámque Orientalem Bavariæ, ſive Limitem hujus Ducatus verſus Auſtriam inferiorem, i. e. Provinciam ſupra Anaſum gubernabant.

Dicta Diplomate Friderici I. Cæſaris pro Auſtria confirmantur.

VI. Hoc verò ne quiſpiam à me propria duntaxat interpretatione fictum magis, quàm dictum, exiſtimet, primùm quidem ad verba *Ditmari* Præſulis Merſeburgenſis provoco, qui apud *Leibnitium* Tom. I. Scriptor. p. 423. ita infit. *Henricus, qui Marcham inter Ungaros & Bavarios poſitam tenuit, 8. Cal.* (nempe Junii An. 1018.) *fortis armatus obiit.* Per *Marcham* hìc non intelligit Provinciam ſupra Anaſum, ubi *Henricus*, Filius nimirum *Leopoldi Illuſtris*, non dominabatur, ſed *Marchionatum* Auſtriæ inferioris: quem quia ſitum dicit *inter Ungarios, & Bavarios*, hoc ipſo aſſerit, eum neque Ungariæ, neque Bavariæ partem fuiſſe, ſed intermedium, diſtinctum ac peculiarem Principatum, Boicis Ducibus nequaquam attinentem. Præcipuè deinde ad Conſtitutionem illam ac Privilegium, ut vocant, *Friderici* I. Imperatoris, vulgò *Aenobarbi* aut *Barbaroſſæ*, pro Auſtria in Ducatum erecta promulgatum. Gemina ab hoc Cæſare ſuper hoc actu Præcepta emanârunt, brevius unum, alterum prolixum:

lixum: quorum tamen quoad epochas par ubique ſubſcriptio eſt nimirum: *Datum Ratiſponæ xv. Kal. Octobr. Indictione quarta Dominicæ Incarnationis MCLVI.* In primo eorum ajebat Imperator. *Noverit igitur omnium Chriſti, Imperiique, & Noſtri fidelium præſens Ætas, & ſucceſſura Poſteritas: qualiter Nos, ejus cooperante gratia, a qua cælitus in terram pax eſt miſſa hominibus, in Curia Generali Ratiſponæ, in Nativitate S. MARIÆ celebrata, in præſentia multorum Religioſorum, & Catholicorum Principum, litem & controverſiam, quæ inter dilectiſſimum Patruum noſtrum HENRICUM Ducem Auſtriæ, & chariſſimum Nepotem noſtrum HENRICUM Ducem Saxoniæ diu agitata fuit de Ducatu Bavariæ,* hoc modo terminavimus. Quòd Dux Auſtriæ reſignavit nobis Ducatum Bavariæ: quem *ſtatim in beneficium contulimus Duci Saxoniæ. Dux autem Bavariæ reſignavit nobis Marchiam Auſtriæ cum omni jure ſuo, & cum omnibus beneficiis, quæ quondam Marchio LUIPOLDUS habebat à Ducatu Bavariæ.* Poſtrema hæc verba ii, qui oppoſitam mihi ſententiam tenent, multo cum triumpho arripiunt, quaſi invictum Cæſarei Oraculi pronuntiatum: unde nimirum contra omnes irrefragabili robore evincatur, LEOPOLDUM *Illuſtrem* pariter, ut Anteceſſores ac Succeſſores ejus, Marchionatum Auſtriæ inferioris, usquedum hic à *Friderico* Imperatore in Ducatum commutaretur, non niſi beneficio Ducum Bavariæ accepiſſe, horúmque proinde Clientulos, omni jure ſubjectionis devotos, exſtitiſſe. Quàm verò contra mentem ſummi hujus Legumlatoris id faciant, ipſemet altero Præcepto ſuo prolixiore his clariſſimis verbis, priorum ambiguitatem velut ex condicto exponentibûs, edicit. *Noverit igitur* (inquit) *omnium Chriſti, Imperiique, & noſtri fidelium præſens Ætas, & futura Poſteritas: Qualiter Nos --- Litem & controverſiam, quæ inter chariſſimum noſtrum Patruum HENRICUM Ducem Auſtriæ, & inter Nepotem noſtrum chariſſimum HENRICUM Ducem Saxoniæ diu agitata exſtitit ſuper Ducatu Bavariæ & ſuper MARCHIA A SUPERIORI PARTE FLUMINIS ANASI terminavimus hoc modo. Quod Dux Auſtriæ reſignavit nobis Ducatum Bavariæ, & dictam Marchiam quos tenebat, qua reſignatione facta, mox eundem Ducatum Bavariæ in Beneficium contulimus Duci Saxoniæ. Prædictus verò Dux Saxoniæ ceſſit, & renuntiavit omni Juri & Actioni, quas habebat ad dictam Marchiam cum omnibus ſuis juribus & beneficiis. Ne autem in hoc facto honor & gloria Patrui noſtri chariſſimi aliquatenus minuatur, de conſilio & Judicio Principum, Illuſtri WLADISLAO Duce Bohemiæ Sententiam promulgante, quam cæteri Principes approbabant, MARCHIONATUM AUSTRIÆ, & dictam MARCHIAM SUPRA ANASUM comutavimus in DUCATUM &c.*

VII.

Hinc clara eſt Marchionatus Auſtriæ inferioris, & Marchiæ ſuperioris diſtinctio

VII. Vide ſis, inter geminos Duces non de Auſtria infra Anaſum, ſed ſolummodo de ea, quæ ſupra hoc flumen eſt, litigatum eſſe: Ducem Auſtriæ non reſignâſſe Cæſari Provinciam ſuam inferiorem, ſed præterDucatum Bavariæ ſolam *Marchiam à ſuperiori parte fluminis Anaſi*, Bavariæ olim attinentem: in quam unam pariter Dux Bavariæ *ceſſit, & renuntiavit omni Juri & Actioni, quas habebat*, eámque ſolam Cæſari reſignavit *cum omnibus ſuis juribus & beneficiis*: Præterea verò *Marchionatum*, & *Marchiam* Auſtriæ, quamvis utramque Provinciam Orienti oppoſitam Scriptores in Chronicis, Notarii in Diplomatibus non ſine incuria ſub uno *Marchiæ Orientalis* nomine promiſcuè enuntiaverint, hìc tamen per Imperatorem manifeſtè ab invicem ſegregari, atque diſcerni. Quo ita evicto, filum Ariadnæ jam tenet Lector attentus, in tam perplexo hucusque circa *Marchiam*, & *Marchiones Orientales*, Hiſtoriæ cùm Auſtriacæ, tum Bavaricæ Labyrintho, innumeros difficultatum, obſcuritatum, & confuſionum anfractus ſecurè tandem evadendi. Quare me nunc ad *Rutgerum de Pecklarn* expediendum promtus accingo.

De *Rutgero* Pechlarienſi.

VIII. Hunc, *Aventinus* Annal. Boicor. Lib. IV. cap. XXII. §. 6. appellat *Rogerium*, dicitque *Armorum ac Martis ſtudioſiſſimum, inclytum fabuloſis Teutonum carminibus*, *Metello quoque Tigurino in Lyricis memoratum*, cæterùm ab *Arnolpho Malo* Duce Bavariæ adverſus Ugros, i. e. Hunnos, Hungarósque, Præfectum contendit. Reſediſſe videtur non longè infra Anaſum ſive cis, ſive veriùs trans Danubium, fore ipſa in *Peklaria*, unde nomen geſſit: quam Urbem Mellicium inter ac Ipſium in ripa Danubii ſitam, immo ſic per eum quodammodo diviſam, ut Pechlaria magna latere fluvii dextro, Pechlaria parva ſiniſtro alluatur, *Lazius* aliquando *Præclaram* appellatam fuiſſe tradit, alii libentius veterem *Arelapam* opinantur. De eo *Lazius* mox commemoratus *Migrat. Lib. VII, p. m.* 281. refert, cum *Arnolpho* Bojico, in Regem inſurgenti, æquo fidelior adſtitiſſet, hoc proſcripto ſimul amotum, exulem apud Hungaros obiiſſe. *Hundius* porro Metropol. Salisburg. *Tom. I. p. 201.* ulteriùs recenſuit, ex ejusdem Proſapia prodiiſſe *Piligrinum* Epiſcopum Patavienſem: qui Author fuerit cuidam ſui Seculi verſificatori Germanico, ut is rythmicè Geſta Avarorum & Hunnorum, Auſtriam ſupra Anaſum tunc tenentium, & omnem viciniam latè deprædantium, deſcriberet, & quommodo hæ barbaræ gentes ab *Ottone M.* profligatæ ſint. Quem librum in pergameno ſcriptum, ſibíque dono datum, *Hundius* An. 1575. Bibliothecæ *Alberti* Ducis Bavariæ ſe intuliſſe teſtatur. Sedit autem *Pilgrinus* Pataviæ, Pallium Archiepiſcopale à Papa *Benedicto VII.* conſecutus, ab An. 971. usque 991. dudum proinde poſt *Rugerum* Pechlarienſem.

IX.

Fluctuantes variorũ Epochæ de *Rutgeri* obitu & *Leopoldi Illuſtris* Adventu.

IX. Atque de hujus certo obitûs anno è Chronicis certi nihil à ſe deprehenſum, magnopere indoluit Cl. *Pezio* : de quo ſi ſibi conſtitiſſet, eâdem operâ de primo Adventus anno LEOPOLDI *Illuſtris* in Auſtriam tutò pronunciari à ſe poſſe confidebat, cùm plerique Scriptorum *Rutgero* hunc LEOPOLDUM ſucceſſiſſe aſſeruerint. Erant autem, qui hos ambos ſtationem ſuam invicem commutâſſe traderent ſive mox initio, aut paulò poſt exorſum Seculum X.^um *Vitus Arnpeckius* Annum 925. *Anonymus* Zwetalenſis Annum 928. *Leobienſis* Annum 935. appoſuit : cujus poſtremi epocha *Pezio* veriſimillima viſa eſt. Sed hanc ipſam nimis adhuc præproperam exiſtimavit Cl. *Hanſizius* Metrop. Laureac. p. 188. & 224. eò, quòd nulla omnino in Geſtis horum temporum LEOPOLDI Illuſtris memoria ſibi occurrerit, cùm tamen oſtentandæ virtutis occaſio minimè defuiſſet in tot præliis, per hos annos cum hoſte conſertis. Credi præterea vix etiam poſſe eidem videbatur, res geſtas hujus Principis, ſi in patria exſtitiſſet, ac nomen ejusdem tam longo Præfecturæ tempore ferè ſexagenario adeò nihil claritatis promeritura fuiſſe, ut ſemper obſcura manerent. Inſuper ait, non deeſſe alios complures, qui poſt *Rugerum de Pecklarn* Marchionum Orientalium elogium tulerint. Tradi namque, *Bertoldum* ſub Fratre ſuo *Arnolpho Malo* Duce, ejúsque poſtea Filio *Eberhardo* Marchiam ſervâſſe, donec depulſo Nepote fraterno, Ducatum Boicum ipſe à Cæſare conſequeretur. In Marchia poſt eum ſucceſſiſſe *Rathonem*, Damaſiâ oriundum, qui vulgò *Graf Rath von Dieſſen* appellatus, Comes Andecenſis exſtiterat, & ſub *Henrico* Saxone Regulo Bojorum Limitis Boiarici Orientalis Cuſtos, ductórque exercitus ejusdem longè ſtrenuiſſimus adverſus Ugros, hos barbaros ita contriverit, ut nunquam deinceps in Bojos rurſum moliri præſumerent. Unde & Statuam Equeſtrem cum Domino ſuo *Henrico* Duce promeruerit, ſibi in Templo DEIparæ Virginis apud Mauerkirchen pagum Bojariæ An. 948 poſitam, vide *Lazio*, Præterea ipſum mox laudatum *Henricum* Ducem, *Ottonis M.* Imperatoris, & *Brunonis* Archiepiſcopi Colonienſis Fratrem, qui obiit An. 955. à *Rutgero* Scriptore Vitæ Brunonis propè ſynchrono, diſertè dictum fuiſſe *Bavariorum Ducem, & Marchionem inclitum.* Continuatorem quoque *Rheginonis* de Filio *Henrici* hujus, quem *Henricum Rixoſum* dixerant, ita retuliſſe : *Henrici Filio pius Rex* (Otto) *Ducatum & Marcam dedit.* Ex quo tandem intulit Vir Clariſſimus, videri ſibi, eo temporis Ducatum Bojariæ, & Markam, ſub qua ipſe Provinciam infra Anaſum accepit, non habuiſſe diſtinctos Principes.

Marchi. Comites plures, qui inter hos medii fuiſſe exiſtimabantur.

Fuêre hi omnes meri Marchiones Boici ſupra Anaſum. X. At verò ex iis, quæ ſuprà luculentè deduxi, facilè patet, hos omnes fuiſſe meros Limitis Boici Marchiones, & ſolam provinciam ſupra Anaſum, ſeu Bavariam Orientalem cuſtodiiſſe: quæ & ipſa *Markæ*, vel *Marchiæ* nomine venerat. Quò etiam referendus eſt *Burchardus*, quem præfatus *Henricus rixoſus* Bavariæ Dux Marchiæ præfeciſſe refertur, *Lazius* porro Comitem *Veringenſem* fuiſſe tradit, *Hanſizius* verò, cùm ſimul Præfectus Ratisbonenſis exſtiterit, *Advocatis* potiùs *Ratisbonenſibus* & Comitibus *de Trasma* annumerandum arbitratur, quibus ex munere incumbebat, Comageni Montis & Trasmæ clauſtra tueri. Quamvis enim eundem Biographus ſive Scriptor Vitæ S. Wolfgangi appellet *Marchi-Comitem*, cujus interventu *Pilgrinus* Patavienſis Epiſcopus Wolfgangum Cæſari pro Cathedra Ratisbonenſi commendaverit: tametſi præterea *Aventinus* affirmet, in Eberſperg aſſervari Diploma *Ottonis* III. Imperatoris, in quo *Berchtoldus* iſte ſcribatur *Præfectus pagi Bojorum, qui Oſterricha vocatur*: rectè tamen ſub *Marchia*, cujus Comes, & ſub *Pago Bojorum Oſterricha*, cujus Præfectus laudatur, Provincia ſupra Anaſum, Bojariæ Limes adverſus ortum, intelligitur. Neque rem conficit, uti quidem Cl. *Hanſizio* viſum fuit, ſcilicet *Burchardum* Auſtriæ inferioris Marchionem adhuc An. *973*. fuiſſe, quòd *Otto* II. Imperator in Diplomate, quo *Pilgrino* Epiſcopo Patavienſi donationem vinearum in *Wachow* (Wachau) ſitarum *in Comitatu Reverendi Marchionis Burchardi*, olim à *Ludovico* Rege factam, eodem mox dicto Anno confirmaverit. Non me latet, Diſtrictum Wachovienſem, vini multi ſed ſubaceſcentis feraciſſimum, à Caſtro Boſenboigo, usque ferè Cremſium in Auſtria inferiori ad ripam Danubii dextram extendi: propterea tamen non illico inferre licet, *Ludovicum* Regem *Pilgrino* Epiſcopo omnes univerſi Diſtrictus hujus Vineas donâſſe, ſed aliquas ſolummodo: alias item fortè Anaſo viciniores ad *Burchardum* Marchi-Comitem Anaſinum attinuiſſe, intra quarum fines illæ Epiſcopales Vineæ concluderentur. Nam & hodie complures exteri Domini, uti Archiepiſcopus Salisburgenſis, Epiſcopus Ratisbonenſis, ut alios taceam, Bona nonnulla, maximè vini feracia, intra Auſtriæ inferioris provinciam poſſident. Unde *Ottoniani* hujus Diplomatis verba, *in Wachow in Comitatu Reverendi Marchionis Burchardi*, ſic accipio, ut per *Comitatum* non ipſam ejus Præfecturam hujus Provinciæ, ſed allodialem duntaxat aliquam & ampliorem in hac Provincia Auſtriaca inferiori Poſſeſſionem intelligam: intra cujus peripheriam etiam Vineæ *Pilgrini* exiſterent. Quæ Poſſeſſio quia in eandem perſonam cum Præfectura Marchiæ ſuprà Anaſinæ convenerat, neque ab hac procul diſtabat, Notarius Comitatum *Burchardi* etiam

etiam ad hanc uſque extendit. Vetante ſiquidem *Aloldo*, cui ſtatim fandi copiam indulgebo, concedere non licet in *Aventini*, & *Lazii*, quin ipſius quoque Cl. *Hanſizii* ſententiam, poſt hunc demum *Burchardum* Marchionem, non antè, LEOPOLDO *Illuſtri* ſubintrandi locum apertum fuiſſe. Cujus ratio apud me fortiſſima eſt, quòd præallegata diplomatis verba propter veterum conſuetudinem, Marchionatum infrà, & Marchiam ſupra Anaſum confundendi, maximè dubiæ ſint interpretationis: *Aloldus* contrà diſertè clariſſiméque loquatur.

Aloldi de obitu *Rutgeri* ſenioris & ſucceſſione junioris, qui nemini hactenus innotuit, epocha.

XI. Veteranus hic Chroniſtes Babenbergicus, quem nunc beneficio *Ortilonis* noſtri excerptum ſaltem legimus, & qui ca. lamum ſuum ipſo centeſimo poſt LEOPOLDI *Illuſtris* Adventum anno ſe appoſuiſſe faſſus eſt, cujúſque Hiſtoria plana ac perſpicua nemini dubium relinquit, de qua Marchia, & de quibus Dominis loquatur: cùm è converſo alia Chronica, immo & Diplomata, nudis nominibûs *Liupoldi*, *Henrici*, *Alberti*, quæ à pluribus eodem tempore gerebantur, appoſitìs, Lectorem ſæpiuſculè plurimùm ambiguum, quos demum intelligat, efficiant, his præterea vocihûs *Marchia*, vel *Marchio Orientalis* frequenter inextricabilia dubia pariant, cùm plures Provinciæ Cuſtodes Limitum ſuorum adverſus Ortum, ac proinde Marchiones Orientales habuerint: Veteranus, inquam, hic Chroniſtes Babenbergicus ceſpitantium in incerto tam Chronicorum veterum, quàm recentium Scriptorum tenebras, hactenus à me expoſitas, feliciſſimè diſpellit. Quem & nullo jam negotio intelliget, quisquis juxta ea, quæ priùs diſputaveram, utrámque inter Marchiam Orientalem ſupra & infra Anaſum cautè diſcreverit. Ait itaque primum ad Annum DCCCCXIX. *Poſt obitum Chunradi Hainricus, tum in aucupio oblectatus, electionem ſuam in Regem accipit. Interea Oſterrichiam Comes* RUTGERUS *de* PECHLARN, *Terræ hujus ſtrenuus Cuſtos gubernavit, & obiit Anno noningentiſimo decimo ſexto. Cui* RUTGERUS *Filius ſuus ſucceſſit.* Unus hic perbrevis paragraphus plura nos docet, ac in omnibus aliis Chronicis legamus. Námque *Rutgerum* Pechlarienſem Strenuum Terræ hujus Cuſtodem deprædicans, eundem fama multo æquiore, ac *Lazius* cohoneſtat: cujus relatio aliunde erroribus compluribus ſcatet. Non enim, ut ille ſcripſit, *Henricus* Auceps *Arnolphum Malum* Bavariæ Ducatu privavit, & Comitem quoque *Rutgerum*, partes ejus inſequentem, limite pepulit, ita ut uterque apud Ugros exul emoreretur. *Arnolphus* à *Conrado* Rege in fugam truſus, ſub *Henrico* rediit, bonisque cum eo pactis tranſigens, abdicato duntaxat Regio nomine, Bavariæ Ducatum in finem uſque retinuit, anno demum 937. defunctus. Minimè ergo id ſubſiſtit, *Rutgerum* ex officio,

feudíque jure, quaſi ab *Arnolpho* inſtitutus fuiſſet, quod *Aventinus* diſertè recenſuit, eum, Filiósque poſt ſe relictos adjuviſſe. Quomodo hæc ſingula in *Rutgerum* cadant, qui An. 916. teſte *Alodo* vivis ereptus, ne quidem *Henrici* Aucupis initia attigit, minùs verò *Ottonis* I. Imperatoris Regimen videre potuit, ſub quo *Arnolphus* obiit, Filiíque ejus, negato Cæſari obſequiô, Ducatu Boico excludebantur? Ad hæc ſi Cæſari fidem violâſſet, ánne Filium Succeſſorem accepiſſet? Sed nulli Scriptorum *Rutgerus* junior innotuit: unde eodem nomine ſeducti, & in Patre Filióque eandem perſonam agnoſcentes, tam varias in epochas *Rutgeri* obitum, ac LEOPOLDI *Illuſtris* ſucceſſionem conſignârunt. Unus *Bernardus Noricus* in brevi Chronico Bavariæ apud Cl. *Pez. Tom. II. col. 68.* digitum huc intendiſſe quidem videtur, quin tamen ad eum quisquam adverteret. Scripſit námque ad Annum 921. Heinricus *Rex* & Arnoldus *Dux Wawariæ Boëmos vincunt. Iſte* Heinricus *illi* Arnoldo *Epiſcopatus & Abbatias in ſuo provincia ſitas contulit, quarum poſſeſſiones nefariè diſſipavit, ut de eo conqueruntur Sancti in Legenda S* Udalrici. *Sed Rex pòſt in brevi obiit, cui* Otto *filius ejus ſuccedit.* Arnoldus *quoque ſtatim miſerabiliter interiit*, & Bertholdus *Frater ejus in Ducatum ſuccedit. Interim* in Auſtria MARCHIONATUS *ſurgit, de quo dicetur ſubſequenter*: quia quidam LEOPOLDUS *poſt* RUGERUM *de* PRÆCLARA *ibidem, hoc eſt* FILIUM --- *per* Arnoldum *Marchio eſt effectus.* Quod quidem, tametſi ſubobſcurum, & in eo falſum, quòd LEOPOLDUM ab *Arnoldo* inſtitutum dicat, hoc tamen loco obſervâſſe non piget.

XII. Pergit *Aloldus*, refertque ad Ann. DCCCCXXXVII. *Rex* Hainricus *moriens, Imperium ceſſit Filio* Ottoni, *qui poſtea Nomen* Magni *promeruit. Hunni Oſterrichiam irruptionibus & rapinis ſemper vexantes, Anno ſequenti etiam in Germaniam iterum irrumpere tentârunt. Sed* RUTGERUS Junior de Pecklarn *Orientalis Comes diligenter vigilavit.* Qualiter nimirum vetera Chronica ferè omnia jam inde ab Anno 915. usque 926. vix demum quidquam aliud commemorant, niſi perpetuas Hunnorum in Germaniam invaſiones, niſi ſingulis annis, certè bienniis ſive trienniis repetitas: quas inter Provinciæ infra Anaſum ſanè accidit, quod Cl. *Hanſizius* de Eccleſia Patavienſi conqueritur, ut nimirum damna, quæ aliæ Regiones partitè, hæc Terra cumulatè perferret, hujusmodi graſſationibus, ſive exirent barbari, ſive redirent, miſerrima depopulatione vaſtata: ita & longis poſtea annis hæc temporum ſævitia pari furore inhorruit, ſic DEO peccata hominum caſtigante flagellis tam acerbis, quorum comparatione, quæ hodie patimur, vix quidem tenuium virgarum nomen promerentur. Dum itaque *Aloldus* hic

Auſtriæ ſtatus ſub *Rutgero* Juniore.

hic ait, Hunnos Oſterrichiam irruptionibus & rapinis ſemper vexantes, An. 938. irruptionem in Germaniam iterum tentâſſe, *Rutgerum* tamen *de Pechlarn Juniorem* Comitem Orientalem diligenter vigilâſſe: ita accipiendus eſt, quod laudet *Rutgeri* induſtriam, quantam quidem Munus ejus poſtulavit, & vires ferebant, ſuggerendô nimirum Cæſari ac Principibus viciniſ, quæ conſilia hoſtium eſſent, ne imparati obruerentur. Bojos ne Hunni his paulóque prioribûs annis infeſtarent, *Arnolphi* Bavari Ducis fœdus cum eis depactum effecerat. Quod verò quia non obſtitit, *Aloldo* teſte, quò minus hi barbari Oſterrichiam graſſationibus & rapinis vexarent, argumento eſt, Provinciam infra Anaſum Cæſari, non *Arnolpho*, fuiſſe devotam. Hoc autem ſub Ann. 937. ſubita morte extincto, Hunni, ceu fœdere Boico exſoluti, mox anno ſequenti in Bojariam, & inde in Alemanniam, denique in Galliam irruperunt, curſu tam funeſto ac celeri, ut emensâ ad Oceanum usque Galliâ, tranſcenſis poſtea Alpibûs per Longobardos & Venetos tandem in Pannoniam reverterentur. Ita Chronica *Mellicenſe*, & Salisburgenſe apud *Pezium*: item *Chronica Auſtralis* apud *Freberum*, *Hermannus* Contractus, *Frodoardus*, Continuator *Rheginonis*, & alii plurimi. Atque contra hunc ſæviſſimum torrentem unius *Rutgeri* induſtria ſanè nihil potuit.

XIII. Proſequitur *Aloldus* ad An. DCCCCXLIII. *Rutgerus prædictus obiit, & vacavit Marchia noſtra. Tunc* Otto Magnus *eam Liupoldo Babenbergico contulit* &c. Et anno ſequenti: LIUPOLDUS *itaque hoc anno in hanc Terram adveniens &c.* Ecce tibi nodum Hiſtoriæ patriæ de primo Leopoldi Illuſtris in Auſtriam Adventu, & quo ab Imperatore hanc Provinciam indeptus fuerit, hucusque ſummis quibuslibet ingeniis inſolubilem, feliciter, & ita præterea commodè explicatum, ut alii Scriptores emendentur quidem, neque tamen penitus falſi fuiſſe revincantur. Haud etenim, qui Leopoldum *Illuſtrem* Rutgero *de Pechlarn* è veſtigio ſucceſſiſſe tradiderant, prorſus à vero aberrârunt, vel qui utrorúmque ſtationem commutatam longiùs ab initio Seculi X.[mi] removeri debere contenderant, nullo planè in lumine verſabantur. Utrisque porro id unum obfuit, quòd *Rutgeri* nomen, tamdiu in hac patria celebre, in uno ſolùm Marchione conſtitiſſe opinati, Filii poſt Patrem Gubernantis nullam notitiam acceperint. Alii verò, Leopoldum *Illuſtrem* in hac Marchia Auſtriæ inferioris ab *Arnolpho* Boico inſtitutum fuiſſe adnotantes, ab *Aloldo* penitus refelluntur.

Ejusdem obitus & Succeſſio *Leopoldi* Illuſtris.

XIV. Iſta interim hactenus. Quibûs prælibatis nihil jam obſtat, quo minus inoffenſo pede ad ipſa cum ſtatim laudati Principis, tum ſequentium poſt ipſum Marchionum Ducúmque Babenbergico-Auſtriacorum Elogia Hiſtorico-Genealogica accedam, minimè verò Rhetorum coloribus, comtisque Poëtarum floſculis adornanda, ſed fidei non ſubleſtæ monumentis hiſtoricis, quousque ingenium & induſtria mea valuerint, ſive ex integro vera, ſive proxima vero reddenda. Univerſæ porro Sereniſſimæ Familiæ hujus conſpectum in oppoſita Tabula Stemmatologica prævio compendio percommodè hauries.

TABU-

ELOGIUM I.

LEOPOLDI *Illuſtris* Primi Auſtriæ Marchionis Babenbergici ab Anno 944. defuncti Anno 994.

§. I.

Majores ejusdem Glorioſi.

I. TRitavos & Atavos Principis noſtri in Franciis quærendos eſſe, Viri Illuſtris *Eckarti* ſententia eſt: qui licèt ſe multoties merè conjicere debuiſſe ultro ac ingenuè confiteatur, idem tamen certè exiſtimabat, quod Cl. *Hanſizius* Metrop. Laureacens. p. 13. edixit, videlicet: *Multarum rerum* Sapiens Conjectura *eſt, & rectè de vetuſtate, quæ nobis Teſtes invidit, argumentis ultro quæſitis ultio ſumitur.* Ne non ſapienter conjiceret *Eckartus*, tantam in conquirendis, expendendis, conferendis, & applicandis veterum Scriptorum dictis, ac diplomatibus induſtriam poſuit, ut in hac parte omnibus ferè palmam præriperet. Hic proinde *Origg. Saxonicar. col. 237.* ubi de Comitibus *Wimarienſibus* agit, prævie notavit, Francorum Reges, Germania potitos, ut ſubjectos ſibi Thuringos eò arctius in officio continerent, plures Magnos è Gente ſua Viros, qualiter id occaſio ferret, Thuringiæ immiſiſſe, ac præpoſuiſſe: qui deinde magnas ibi Gentes Familiáſque procreaverint. Horum verò ex numero fuiſſe non dubitat POPPONEM Comitem in Francia Thuringiæ vicina, ſub *Ludovico Pio* Imperatore clarum: cujus frequentem memoriam ab An. 824. usque 839. adducit è *Traditionibus Fuldenſibus* Piſtorianis, aliisque ineditis. Unde liqueat, ejus Comitatum ſitum fuiſſe in Pago *Grabfeld*, qui majorem Hennebergicarum, Fuldenſis Monaſterii, & Haſſiæ ditionum partem complexus eſt: Bona etiam propria eidem prope Speshartum, qui Bavariam à Franconia ſeparat, fuiſſe. Ad eum pariter *Eginhardus* Seculi IX. Scriptor celeberrimus, Caroli M. Cancellarius, poſtea Abbas primus Benedictinus in Selingenſtat, geminas epiſtolas dedit, ita inſcriptas: *Magnifico & Honorabili atque Illuſtri Viro* POPPONI *Glorioſo Comiti.* Hunc igitur celebrem Dominum, quia tempora locique egregiè congruunt, ipſúm-

Conjectura ſapiens non ſpernenda.

LEOPOLDI Illuſtris Abavus *Poppo* Comes Franciæ opinante *Eckarto.*

ipſúmque ejus Nomen in Poſteris, quos ei aſſignat, non infrequens eſt, Leopoldo noſtro Illuſtri Abavum decernit: quo ego nihil melius habeo.

Ejusdem Proavus *Henricus* Franciæ Orientalis Dux.

II. Exiſtimabat námque, veroſimilius nil credi poſſe, quàm hunc *Popponem* Patrem exſtitiſſe alterius *Popponis*, Ducis Thuringorum, & Marchionis Litoris Sorabici, i. e. hodiernæ Luſatiæ inferioris, Fratríſque ejus *Henrici* Ducis Francici Thuringorum & Saxonum, quem poſteriorem *LEOPOLDUS Illuſtris* Proavum habebat, uti *Popponem* Propatruum. Hos ambos Fratres fuiſſe, clarè teſtantur Annales *Fuldenſes* ad Ann. 883. dum ajunt: *Civile Bellum inter Saxones & Thuringos exoritur, machinantibus Poppone Fratre Heinrichi, & Eginone Comitibus.* Unde lumen accipit Traditio inedita *Fuldenſis* de An. 887. in qua Matrona *Gotesdeue* cum Monaſterio Fuldenſi commutat proprietatem ſuam in Pago Badnegewe in Comitatu *Eginonis*, in loco, qui dicitur Teglenhuſen, & accipit pro ea Monaſterii proprietatem in Pago *Graphelt in Comitatu Heinrici*, in loco, qui dicitur Murichſtat, ſubſcribente Boppone Comite. Licèt enim hoc Inſtrumentum loqui non poſſit de *Henrico* hoc Seniore, qui jam Anno priori 886. occubuit: accipi tamen debet de ejus Filio *Henrico*, Fratre *Adalberti* Decollati, qui in Patris ditionem ſucceſſit. Uti proinde *Boppo* hic ſubſcriptus indubiè alius non fuit, quàm *Poppo* Frater *Henrici*: ita cùm hic Comitatum, poſtea Filio relictum, tenuerit in eodem pago *Graphelt*, i. e. *Grabfeld*, ubi *Poppo* ſuperiùs laudatus dominabatur, propè tutum eſt dicere, *Popponem* ſeniorem filios habuiſſe *Henricum* ſeniorem, ac *Popponem* juniorem, Germanos. Ego verò *Popponem* juniorem non moror: quem *Eckartus* Miſniæ Comitum Wimarienſium Satorem conſtituit.

III. Henricum verò Fratrem ejus, *Adalberti* Comitis Babenbergenſis Decollati Patrem, *Aloldus* quoque Leopoldi *Illuſtris* Proavum inſinuat. Fuerat is Comes, ac Princeps Militiæ *Ludovici* Regis junioris, de quo *Abbo* Carmine de Obſid. Pariſin. cecinit:

Saxonidâ Vir Ainricus Fortiſque Potẽnſque.

Ejus Victoriæ tam crebræ, quàm inſignes. Cùm námque Dux foret, ac Tutor Franciæ Rhenenſis adverſus Normannos, crudos

Laudatur.

admodùm ac duriſſimos hoſtes: cruentas in eis cædes non ſemel fecit, lauróſque ab iis glorioſas collegit. Anno ſiquidem 880. Theobaldum Principem militiæ Hugonis, qui erat Lotharii filius Ludovico Regi rebellis, acerrimo prelio fudit. Anno 882. Nortmannos ad deditionem Urbis Aſcloha compulit, Rege eorum Godefrido ad baptiſmum ſuſcipiendum inducto. Anno 883, Nortmannos ad Prumiam contrivit, ipſe vulneratus.

Anno

Anno 884. eosdem hoſtes Duisburgo expulit. Anno 885. ad pagum Hasbanicum illos cæcidit: Regem poſtea eorum Godefridum nova ſemper molientem, aſtu circumventum interfecit. Sed Anno demum 886. exercitum in Galliam ducens, ut Urbem Pariſinam obſidione Nortmannorum liberaret, dum Caſtra hoſtium ipſe cum paucis exploraſſet, à ſpeculatoribus adverſis vulneratus, & equo lapſus, ab irruentibus hoſtibus crudeliter trucidatus eſt.

Avus *Leopoldi* Illuſtris *Adalbertus* decollatus Comes de Babenberg.

IV. *Adalbertus*, hujus *Henrici* Filius, unacum fratribus ſuis *Adelbardo*, & *Henrico*, diuturnum ac peracrè planèque perniciosum bellum cum Comitibus Haſſiæ Frizlarienſibus infeliciter miſcens, tandem ſententiâ regia decollatus, Leopoldi *Illuſtris* Avus fuit, pulchris Scriptorum elogiis commendatus. *Aloldus* eum vocat *Illuſtrem Comitem de Babenberg*. Ab *Hepidanno* appellatur *Decus Franchorum*: apud *Luitprandum* celebratur ut *Magnus Heros*, & apud *Hermannum* Contractum *Nobilis & bellicoſus Vir* prædicatur. Fatalem ejus Annum diverſi diversâ epochâ conſignant, more Scriptorum veterum, qui, dum res quidem plurimas afferunt, Chronicis interim notis, quas vel ipſi haud ſatis curioſè exquiſiverunt, vel Scribæ corruperant, moleſtiſſima Lectorem perplexitate confundunt: ut adeo factum vix ullum, memoria dignius celebriúſque, una conſtanti juſtáque ſub epocha apud omnes deſcriptum reperias. *Adalberti* Decollationem *Rhegino* Prumienſis, *Marianus* Scotus, *Otto* Friſingenſis alligant Anno 905. *Hepidanus* Anno 906. *Lambertus* Schaffnaburgenſis, itémque *Hermannus* Contractus Anno 907. *Aloldus* demum Anno 908. Atque huic ego præ reliquis crediderim in hoc proprio ſuæ ſcriptionis argumento: quoniam cum eodem Lapis quoque hujus Comitis Sepulchralis conſentit, in Monaſterio Benedictino Thereſenſi, quod ex Arce ejusdem exurrexit, etiamnum ſuperſtes. Si quis porrò inauſpicati hujus belli cauſas, progreſſum, lugendúmque epilogum, aſtum præterea ac fraudem, quam tradunt, *Hattonis* Archi-Epiſcopi Moguntinenſis exactiùs nôſſe deſideret, Cl. *Hieron. Pezium* adeat, qui in Diſſertatione ſua V. Prolegomena quamplurimos diverſorum Scriptorum locos huc facientes operoſè ſatis excerpſit, & conglobavit.

Pater ejusdem *Adalbertus* junior, Decollati Filius, ab *Aloldo* retectus.

V. Patrem Leopoldi *Illuſtris* Adalbertum Juniorem, Filium *Adalberti* decollati, quamquam nonnihil ſubodorati fuiſſe illi videantur, qui, ut in Diſſert. Prol. §. II. retuleram, duos *Alberto* decollato filios *Leopoldum* & *Albertum* tribuerant, adeò tamen multis hanc traditionem fabulis deturpârunt, ut fidem prudentum nulla in parte promererentur. Solus itaque *Aloldus* eundem nobis hodie cum ſumma candoris perſpicuitate retegit, & enunciat primo ſtatim paragrapho ſuo, qui ita habet. *Anno DCCCCVIII. imperabat Germaniæ* Hludowicus *tertius. Sub quo eodem Anno* Adalbertus Illuſtris Comes de Babenberg, *Filius*

Hainrici *Franciæ Orientalis Ducis, poſtquam bellum ac prædas ſuas multis annis continuavit, neque ab Imperatore ſubigi potuit, tandem per* Hatonem *Epiſcopum Moguntinum ſuis fraudulentis verbis inductus eſt ad Regem: ubi pro nece* Chunradi *Haſſiæ Comitis, & pro guerris ac prædis ſuis, nobile Caput ſub enſem carnificis dare debuit. Tunc Adalbertus ejus Filius, quinquennalis puer, cum Matre Brunhilde, Filia* Ottonis *Saxonis, quia omnia Bona Patris ſui tracta fuerunt ad fiſcum Regis, fugere debuit ad Hainricum, poſtea Imperatorem dictum Aucupem, cujus ex Sorore Babæ nepos fuit. Hic Patris ſui generoſum Spiritum cum ſanguine hauſit, & eum pariter in Filium ſuum Liupoldum transfudit.* Condiſcimus hìc complura, Hiſtoriæ præſenti perappoſita: Avum videlicet Leopoldi Illuſtris, generoſi ſpiritus elogio celebratum: Aviam *Brunhildim*: Proavos geminos, Paternum *Henricum* Franciæ Orientalis Ducem, Maternum *Ottonem* Saxonem: Avunculum *Henricum* Regem, Materteram *Babam*. Cùm porro *Otto* Saxonum Dux, uti in Diſſert. Proleg. §. II. ex *Eckarti* demonſtratione adduxi, Conjugem habuerit *Hathuigem* Neptem Regum: rectè omnino Leopoldum Illuſtrem, Maternum genus quod ſpectat, *Atavis editum Regibus* deprædico. Intelligimus pariter hoc loco Natalem Patris *Adalberti* Junioris Annum: qui ſi Anno 908. quo decollatus eſt Parens ejus, *quinquennalis puer* erat, naſci debuit vel Anno 903. aut proximè ſequenti. Mater duntaxat Leopoldi noſtri calamo *Aloldi*, niſi magis Excerptoris ejus *Ortilonis*, adhæſit: quam aliunde ſupplere omnino non licet.

VI. Quæ aliàs *Adalberti* hujus Junioris fortuna atque conditio fuerit, quando, quámque glorioſè pro patria occubuerit, Scriptor noſter ad Annum 933. hunc in modum enarrat. *Glorioſus Rex* Hainricus (inquit) *qui Lotharingiam Imperio recuperavit, barbaricos Hunnos, innumerabili multitudine in Germaniam irruentes, apud Merſeburg cruenta ſtrage delevit. In hoc prelio Albertus de Babenberg fortiſſimo enſe cum multo favore Regis depugnavit. Sed enſe hoſtili cadens, Regi & Patriæ vitam immolavit.* Heroum itaque ſemitā incedens, illuſtre pariter Religionis ſpecimen edidit, pro qua, adverſus hoſtes Chriſti tuenda, neque ſanguini ſuo illuſtri pepercit. Caluit hic juvenis Vir, annorum nonniſi triginta, Martio ardore, quod plurium eſt: inſuper vero amore etiam Chriſti efferbuit, quod non omnium eſt. Sacrum hoc bellum, preliúmque fuiſſe, *Witichindus* Annal. Libr. I. p. m. 641. non obſcurè teſtatur. Cùm námque *Henricus* Rex, ut Lotharingiam Imperio rurſum aſſerendi Spatium nanciſceretur, cum Hunnis & Avaris ad novennium de pace ſub conditione annuorū Munerum, quæ illi tributi nomine jactârunt, conveniſſet, eis à ſe pendendorū: Lotharingia occupatā, præſtationis hujus pudore eliberare ſe volens, populum antea de fide adverſus Huños ſibi ſervanda conteſtatus eſt, in cæteris ajens, *Vos hucusque, filios, Filiásque*

Adalbertus Junior quàm glorioſè pro DEO, Rege, & Patria occubuerit.

Digitized by Google

que veſtras expoliavi, & Ærarium eorum (videlicet hoſtium) *replevi. Nunc Templa, templorúmque Miniſtros ut exſpoliem, cogor, abſque nudis corporibus nulla nobis alia remanente pecunia. Conſulite igitur vobis ipſis, & quid ſuper hac re nobis ſit faciendum, eligite. Theſaurum divinis Officiis ſanctificatum tollámne, & dabo pro noſtra redemptione DEI inimicis?* Hæc & plura *Witichindus*, ingentem Regis, Populíque concordis Religionem ſpirantia: quì & poſtea de ipſo fervore prelii hæc ſuperaddit. *His optimis verbis erecti Milites, Imperatorémque in primis, mediis, & ultimis verſantem videntes, corámque eo Angelum (hoc enim Vocabulo effigiéque Signum maximum erat inſignitum) acceperunt fiduciam, magnámque conſtantiam.* Certè Caſtra DEI ſunt hæc, quæ Angelus DEI præceſſit. Nequaquam igitur, ut mori ſolent ignavi, in hoc prælio mortuus eſt *Adalbertus*: ſed Charitate in DEUM, fide in Regem, amore in Patriam, quàm ſanguine illuſtrior, membra ſua, palmis conſtrata, lauris incincta, in lectulo honoris compoſuit. Virtuti porro ejus Teſtem poſthumum *Aloldum*, reliquis tacentibûs, DEUS providit. Mercedis locò in terra, Propaginem in Auſtria provehendam, diuturnam, atque Sereniſſimam, tam Religione, quàm fortitudine, omníque Gloriæ genere divitem & abundantem futuram, eidem conferta manu retribuit.

Henricus I. Imperatot glorioſè de Huonis & Avaris triumphat ſub Signo Angeli.

§. II.

LEOPOLDI Natalis, Sublimatio, Geſta, & Obitus.

Annus ejuſdem Natalis.

I. NAtalis Annus hujus Principis, aliquando tam illuſtris futuri, ab *Aloldo* innuitur poſt Chriſtum natum Nongenteſimus Viceſimus Tertius. Poſtquam enim *Adalberti* Patris ejus Glorioſam Mortem, in prelio cum Hunnis Merſeburgenſi An 933. obitam, recenſuit, ſtatim ſubjunxit. *Quantò deinde magis* Rex *Nepotem ſuum* ALBERTUM *doluit, tantò magis Pronepotem ex eo* LIUPOLDUM, *quem* decennem *reliquerat, dilexit: ſed &* Otto *Filius* Regis. Qui anno 933. decennis erat, Anno 923. in lucem prodivit. *Ottonis* porro gratiæ relictus eſt Adoleſcentulus Nobiliſſimus, ex quo *Henricus* Rex cum maxima Pietatis, Fortitudinis, ac Prudentiæ laude, uti habet *Ditmarus*, vj. Non. Jul. An. 936. deceſſit, dum ſeſe ad iter Romanum Coronationis cauſâ jam ferè comparâſſet. Hujus proinde Filio ac Succeſſori *Ottoni*, hoc nomine I.^mo^, qui Patri virtute non modò non impar, ſed celebrior potiùs evaſit, *Magni* propterea cognomen promeritus, LEOPOLDUS noſter, jam adoleſcentior factus, ſtudia ſua conſtanter probavit: donec accideret tandem, quod *Aloldus* ad Ann. 943. enarravit. RUTGERUS *prædictus obiit, & vacavit Marchia*

Collatus eidem Marchionatus ab Ottone I. an. 943.

noſtra. *Tunc* Otto *Magnus eam* Luipoldo Babenbergico *contulit: ut ſuam, & Patris Virtutem, & Fortitudinem, & Merita digno præmio coronaret, & Nobiliſſimam Stirpem in congruum Sublimitatis gradum reſtitueret.* Tenemus hìc vera & gravia hujus Provinciæ in Leopoldum conferendæ motiva, ſimúlque videmus, quàm oppido impoſitum fuerit *Conrado Wizenbergio*, apud *Pezium* aliam longè occaſionem referenti, qua Princeps noſter hanc Marchiam ab ipſo *Henrico* Rege promeritus fingebatur. Quod commentum hoc loco refingere non vacat.

In eum advênit An. 944. II. Adventum ejusdem in Auſtriam Anno ſequenti deputat *Aloldus*, pergens ad Annum 944. Luipoldus *itaque hoc anno in hanc Terram adveniens, Hunnorum irruptionem & hoc, & quarto poſtea anno impedivit, providè omnia Regi, & Vicinis celeriter per nuncios prodens, quæ ipſi moliebantur: ut unusquisque ante fores ſuas ſolicitus excubaret, & hoſtis inhumanus introitum non reperiret.* Erit fortaſſe, qui curioſiùs hic inquirat, ubi ergo locorum is conſederit in hanc Terram adveniens? quippe, qui & infrà Cetium Montem, ubi Ungari dominabantur, & ſupra Anaſum, ubi Marchia Orientalis Bavariæ fuerat, ſediſſe non potuit. *Aloldus* nihil hìc prodidit, nec alius quisquam: unde quæſtionem hanc obſcuriſſimam tutius eſt in medio relinquere. Quamvis Auſtriæ tam ſupra Cetium ad lævam Danubii decurrentis, quàm trans Danubium Loca Principi apta ne tunc quoque defuerint: in quibus fortè ipſa Pechlaria aptiſſima credatur. Quod ſi *Bonfinio* Apollo non tam lævus cantâſſet, ut in præſenti argumento prope tot errores, quot verba, *Rer. Hungaric. Decad. I. Lib. X. p. m. 163.* conſeviſſet, Leopoldo adventanti haud alio opus fuerat, quàm tabernaculo militari. Ipſo quippe tradente, Leopoldo *Illuſtri Sueviæ Duci Henricus primus, Cæſar in Germania declaratus, cujus is Sororem Uxorem duxerat, Auſtriam, Imperio Romano mortuo* Rudigerio *tirranno recidentem, ea conditione delegavit, ut ſi Ungaros hinc ejiceret, ea, quæ quondam Orientalis Marchia dicebatur, Ducis primus nomine potiretur. Quam expeditionis conditionem acceptans, in Geyſam comparato exercitu profectus, cum eóque ad Mellicum Oppidum congreſſus ſit, Ungaris cedentibus.* Quàm verò hæc undique fallant, tum è dictis, tum è dicendis manifeſtiſſimè liquet. Neque enim Leopoldus erat Sueviæ Dux, neque Socer *Henrici* Regis: neque hic eidem Auſtriam ſub conditione ejiciendorum Ungarorum delegavit, minùs eliberatæ terræ poſſeſſionem cum elogio primi Ducis adpromiſit. Minimè omnium Princeps noſter illico Adventum ſuum in hac Terra Victoriâ Ungarorum celebrem, & inclitum fecit.

Quo loco conſederit, ignotum.

Vigilavit fideliter contra Hungaros. III. Hi aliquot annis magnis cladibus fracti, diſtracta multitudine ſua, tanto, quo aliàs, impetu provinciam, quæ infra Anaſum eſt, turbare remiſerant, robore ſuo alias in terras converſo,

verſo. Chronico enim *Salisburgenſi* ad Ann. 942. *Hermanno* item contracto, & *Hepidano* teſtibus ad Annum ſequentem, Continuatore deinde *Rheginonis* ad Annum 944. enarrante, valde à Bojis, & item à Carentanis contriti fuêre. Anno 947. Boji ſub Duce ſuo novo *Henrico* Saxone, *Ottonis* Imperatoris Fratre, referente *Witichindo*, Hungaros longè extra provinciam ſuam inquiſierunt: Aquileiâ námque, quam occupaverant, expulerunt, & prædâ magnâ intra hoſtium Regionem captâ, victorem exercitum reduxerunt. Anno autem 950. jam iterum Hungari per Orientalem hanc Regionem venientes, aggreſſi ſunt Bojariam juxta Chronicon *Hildeſienſe*, & *Lambertum* Schaffnaburgenſem. Inter hæc ſanè *Leopoldo*, novam provinciam ſuam tenenti, licèt non ſtatim preliorum occaſio prompta eſſet, vigilandi tamen in barbarorum molitiones, quod ait *Aloldus*, copia non defuit: neque hoc inutiliter, nullóque Regis, aut Vicinorum commodo, ſuæ interim fidelitatis argumento egregio, præſtiterit. Atque hoc unum demum, ut reputo mecum, tunc eidem ſupererat. Aggredi porro, & conterere barbaros, quibus repellendis fortiſſimæ Gentes, immo Germania ipſa, ſæpenumero pares non erant, ipſi profecto integrum non fuit. Ex quo proinde factum, ut, uſque dum Hunni, iterum iterúmque alibi fracti, contritíque, ſe tandem intra Pannoniam ſuam quieti continuêre, ſolam proximam Auſtriæ Marchiam partim adhuc occupantes, partim excurſibûs vexantes, ipſe eisdem contraire, eóſque vincendô nomen glorioſum promereri nequaquam potuerit. Cujus copiam ſeriùs adeptus, eâ deinde ſtrenuiſſimè uſus eſt. Tametſi jam antea, poſtquam providâ vigilantiâ ſuâ efferatæ hujus gentis irruptionem in Germaniam diu impediviſſet, aliorum tandem perfidiâ introductos, extra Auſtriam ſub ſignis Cæſareis laureata manu fortiſſimè impugnaverit.

Seriùs tamen copiam obtinuit, victoriis nomen promerendi.

IV. Pergit quippe *Aloldus* ad ann. 953. *Sed hoc demum Anno Ambitio quorumdam Principum Germaniæ, in Regem conſpirantium, Hunnos per Karinthiam allexit, & intromiſit in Germaniam. Qui ferè per biennium populati ſunt miſeras terras, ad quas pertigerunt.* Rem prolixè à *Witichindo* Libr. III. expoſitam pauciſſimis refero. Obierat *Ottonis* Magni Imper. Conjux *Edidis*, ſive *Editha*, relicto Filio unico *Luitolfo*: cui Pater Regnum poſt ſe jam decreverat. Induxit verò poſtea alteram Conjugem *Adelhaidem*, Viduam *Lotharii* Regis Italiæ, ex qua brevì alterum Filium ſuſcepit. Inde *Luitolfus* hæreditati, & ſucceſſioni ſuæ metuens, arma in Patrem corripuit, tracto in ſocietatem *Arnoldo* Comite Schirenſi, *Arnolphi* Mali quondam Bavariæ Ducis Filio, qui ægro ſemper ſtomacho ſe à Bavaria depulſum tulerat. Fœderi acceſsêre *Conradus* Lotharingiæ Dux, Archiepiſcopi Moguntinus, & Salisburgenſis, itémque Metenſis Epiſcopus. Hi,

Horum in Germaniam irruptio.

Imperatore & *Henrico* ejus Fratre alibi occupatis, Bojariam ferè totam capientes, tendente tandem contra ſe Cæſare, peſſimo conſilio Hungaros advocârunt, à *Conrado* usque in Lotharingiam proritatos. Imperatore ſuperveniente ſopita quidem eſt flamma civilis, ac inteſtina, Rebellium aliis veniâ indultâ, in alios ſupplició intentató. Sed Hungari Anno inſequenti pervaſtata Germania, trajecto Rheno, raptata Galliâ, immenſum ſævierunt.

Clades eis illata apud Auguſtam Vindelicorum ab *Ottone M.* Imperatore, adjuvante *Leopoldo* Auſtriaco.

V. Qualiter his malis mederetur DEUS, *Aloldus* ſic narrat Anno 955. *Tandem DEUS juſtus Judex retribuit eis menſuram confertam & coagitatam confortans brachium* Ottonis Magni *Imperatoris, cum cæteris Adjutoribus ſuis, inter quos præcipuus* LIUPOLDUS Auſtralis Marchio: *ut cum prædis redeuntes barbaros apud Vindeliciam immaniter ſuperaret in die S. Laurentii, innumeros enſe mactaret, & multa millia captivorum ex eis vivos in terra ſepeliret. Qua contritione ita defecit Hunnorum temeritas, ut nunquam ampliùs in Germaniam auderent redire.* Biduó in barbaros pugnatum ob innumerabilem eorum multitudinem, ſed ita de eis triumphatum, ut rari, quidam ſcribunt non niſi ſeptem eorum evaſerint: quamquam Scriptores Ungari hanc cladem in Chronicis Germanorum ſupra modum augeri contendant. Tres ipſorum Reguli capti, verſis contra Pannoniam vultibûs ſuſpenſi fuerunt. Neque ſine Religione pugnatum eſt. Quippe *S. Udalricus* Epiſcopus Auguſtanus hanc Victoriam prædicens, Cæſari, & omnibus, fortiter intrepidéque pugnandi Author fuit. Imperator verò, teſte *Frodoardo* Præsbytero Rhemenſi Scriptore coævo Seculi X.mi tantum exercitum Ungarorum perſpiciens, æſtimavit, *non poſſe eum ab hominibus ſuperari, niſi DEUS omnipotens eos occidere dignaretur.* Unde *S. Laurentio* dedicare Epiſcopatum Merſeburgenſem devoverat, referente *Ditmaro*, & *Rotgero* in Vita *Brunonis* Archiepiſcopi Colonienſis perhibente, in Vigilia ejusdem Sancti ipſe cum omni populo ſolemne jejunium celebravit. Peculiare, quod *Aloldus* hìc refert, quódque ad alios commemorare non attinuit, hoc demum eſt, *in Adjutoribus* Ottonis LEOPOLDUM *Auſtralem Marchionem præcipuum fuiſſe*, ſanè non contemnendo noſtri Principis elogió.

Auſtria ſub *Urſo* Ungarorum Duce crebris Incurſibus minoribus vexata.

VI. Aſſerit porro Cl. *Hanſizius* M.L. p. 204. certum eſſe ex Epiſtola *Benedicti* Papæ VII. ad *Pilgrinum* Epiſcopum Patavienſem de Anno 974. ab hac memorabili Ungarorum clade, per hos barbaros tutas deinceps res Auſtriæ, atque tranquillas fuiſſe, nec ullas exſtare memorias, quidquam ab eis, *Ottone M.* vivente, ſive in Germania, ſive in hac Provincia Orientali fuiſſe turbatum. Id, quod ego de plena aliqua invaſione, totis exercitibûs facta, accipio. Alioquin autem *Aloldus*, poſtquam ſuperiùs dixiſſet, Ottoniana contritione ita defeciſſe Hunnorum temeritatem, ut nunquam ampliùs in Germaniam auderent redire, illico

ſub-

ſubdidit: *Sed tamen Oſterrichiam eis proximam nequaquam in pace eſſe ſinebant, donec eorum Dux, quem* Urzum (i. e. Urſum) *appellabant, homo ferox, & rapax inſtar belluæ, à qua nomen habebat, ſupereſſet.* Excurrebant ergo hoſtes minoribus ſaltem turmis ad prædandum & rapiendum : neque dubium eſſè poſſit, LEOPOLDUM Marchionem iteratis velitationibus eos repuliſſe, dignámque de iis ſubinde ultionem ſumpſiſſe. Quod verò tanti non habebatur, ut in Chronicis, res majores duntaxat conſectantibus, locum & paginam mereretur.

Geyſa Ungarorum Dux mitiora conſilia cæpit.

VII. Grandiora porro & latiora narrat *Aloldus* ad Ann. 972. Urzo *mortuo Ungari elegerunt* Geizzam (alias Geyſam) *ſuæ quidem Gentis, ſed natura mitiorem, quàm barbari patres ſui fuerunt.* Hunc gratia DEI prævênit, *ut prudens conſideraret mala maxima, quæ ſua Gens tot aliis regionibus intulit, & crudeles ſtrages, quas ipſa viciſſim paſſa eſt: & ideo in pace majorem ſpem habuit. Igitur admiſit Conſilium, ſibi à DEO in animo inſpiratum, & propoſuit formare Pannoniam ſuam in Rempublicam, & illam ditare non ampliùs injuſtis prædis, ſed licitis lucris. Et quia terram ſuam novit eſſe bonam & fertilem, ſuaſit Genti ſuæ, ut arma deponeret, & merces ſuas potiùs vicinis diſtraheret, quas ſibi provincia ſua copiosè germinaret. Quare omnes vicinos ad mercatum invitavit, & maximè Chriſtianos: qualis ipſe fieri per gratiam DEI jam præcogitavit. Et juvit DEUS, ut inhumanos Hunnos ſuos lucrorum ſpe ad ſuum conſilium pertraheret. Interim tamen Oſterrichiam, à Majoribus ſuis ex maxima parte occupatam, non dimiſit, ſed conſtanter retinuit. Neque ſuos ibi commorantes prohibere valuit ab excurſibus & prædis, ad quas in reliquam adhuc Terram Auſtralem ſæpe quaſi ex inſidiis excurrerunt.*

Neque tamen Auſtriam omnem dimiſit.

Quomodo ad Chriſti Sacra converſus.

VIII. Paria propè legas apud *Chartuitium* Epiſcop. Veſpriniens. in Vita *S. Stephani* primi poſt *Geyſam* Patrem ſuum Hungariæ Regis Chriſtiani, cui Præſul iſte paululum ultra Seculum inferior fuit: item apud *Bonfinium* Decad. I. Libr. X.[mo], & apud *Inchoferum* ad Ann. 974. Quamquam autem *Chartuitius* ita *Geyſam* depingat: *Geiſa ſeverus ſanè & crudelis homo in ſuos, potenter eis imperans: erga alios verò, præſertim Chriſtianos, humanus, miſericors, & liberalis*: facilè tamen *Aloldum* cum eo conciliare licebit, ſcribentem, *Geyſam natura mitiorem, quàm barbari patres ſui*, fuiſſe. Utebatur nempe diſcretione hic Princeps, & quia furebant ſubditi ſui, duro nodo durum exiſtimabat quærendum eſſe cuneum, pius piis, impiis impius. De mercatus apud ſuos inſtituendi conſilio ita *Inchoferus* è Soc. J. Vir doctus & Religioſiſſimus bello epiphonemate: *Aſſenſêre Proceres lucri ex Chriſtianis capiendi animo: ſed pius Princeps prudenti hac nundinatione ſuorum Chriſto nundinabatur ſalutem.* Stimulo Religionis amplectendæ eidem fuêre *Ottonis M.* Imperatoris Auctoritas, exem-

exemplum Bohemorum ac Polonorum, præcipuè verò Uxoris, quam *Ditmarus* quidem *Beleckneginin*, ſed *Bonfinius* appellat *Saroltam*, jugis inſtigatio. Hæc quippe, ut Anonymus ac coævus Vita S. Adalberti, Epiſcopi Pragenſis ac potiſſimi Ungarorum Apoſtoli Scriptor ait, *totum Regnum Viri manu tenuit, & quæ erant viri, ipſa regebat, eáque duce Chriſtianitas erat cæpta.*

Auſtria Ciſcetiana in ditione Ungarorum fuit. IX. Auſtriam quod attinet, liquere videtur è verbis *Aloldi*, uti Mons Cetius olim apud Romanos Limes dicebatur, Pannoniam à Norico dividens, ita etiamnum tempore Leopoldi *Illuſtris* Regionem, quæ infra eum eſt, ab Ungaris inſeſſam fuiſſe: qui, pro feritate ac inquietudine ſua, ulteriorem provinciam perpetuis prædationibus vexabant, donec tandem Princeps noſter Marchiæ ſuæ Pomeria feliciter aliquando proferret.

Leopoldus Cæſari Pataviam obſidenti ſuppetias tuliſſe fertur. X. Interea *Henricus* Bavariæ Dux *Ottoni II.* Imperatori rebellis, & ab eo dignitate ſua dejectus fuit, Bavariâ *Ottoni* Allemanniæ Duci collatâ. Profugit *Henricus* cum ſociis perduellionis ſuæ ad *Boleslaum* fœderatum in Bohemiam, *Ottone* Imperatore, & altero *Ottone*, novo Bojariæ Duce, eosdem cum exercitu perſequentibûs: ubi tamen prelium à parte Cæſaris improsperè cecidit. Sed Bavariâ interim præſidio ferè vacuâ, clam reverſus *Henricus*, Pataviam occupavit. Unde Cæſari altero anno 977. Bavaria rurſum accedenda fuit, ut ſeditioſos iterum pelleret. Atque tunc Leopoldum Cæſari ſuppetias Pataviam adduxiſſe tradidit *Elias Reusnerus* in Opere Genealogico, uti obſervavit Cl. *Hanſizius*: qui tamen id, quia nullo teſte dictum, fidei Authoris reliquit. Nihil etiam de hoc *Aloldus*: quamquam ſi ita evenerit, facillimè capias, unde Leopoldo illa poſthac ſubſidia venerint, quibûs tertio poſtea Anno Expeditionem tam felicem in Hungaros ſuſcepit. Communicare enim conſilium ſuum cum Imperatore poterat, & ob recens obſequium ei præſtitum tantò indulgentiorem illum ad auxilia ſibi quoque ſubmittenda habere.

Occupavit Mellicium, & convertit in Collegium Sacrum. XI. Quando autem, & qua demum fortuna in Ungaros inſurrexerit, *Aloldus* ad Ann. 979. hoc paragrapho refert. *Hoc itaque Anno* Liupoldus *Marchio in prædones iſtos potentes, quibus ſemper quidem ſe fortiter oppoſuerat, omnem ſuam Virtutem & potentiam collegit. Medilikum præcipuum barbarorum nidum cum multis & fortibus militibus aggreſſus, graviter eum locum impugnavit, ac tandem expugnavit feliciter, Ungaris expulſis, & longè à provincia repulſis. Geizza Ungarorum Dux, pacem ampliùs diligens quàm bella, uti dictum eſt, ſubditos ſuos mercatu diſtrahens continuit, ne in arma concurrentes, novo furore Auſtralem hanc Terram incurſarent. Sic Marchia iſta Orientalis deinceps ab inhumanis prædonibus immunis facta quieſcere cæpit. Quis verò alius, niſi* DEUS

DEUS magnus & omnipotens, pacis hujus Auctor exſtitit? Continenter verò ad Annum 980. ſubjungit. *DEI enim conſilio & gratia* LIUPOLDUS, *cui omnes vicini gratulabantur, & ILLUSTRIS cognomen tribuebant, Caſtrum Medilik, deſtructis munimentis, mutavit in Collegium, & Templum: ubi larga manu ſua plures Canonicos inſtituit. Hoc conſilio, quod DEUS dedit, & probavit, Religionem, & Pacem firmavit: ſibi verò & poſteris ſuis Marchiæ hujus Dominatum ſtabilivit.* Geizza *verò Ungarus pacis fructum dulciter quoque guſtavit, dum ſequentibus annis illuſtratis lumine Fidei, agnovit verum Dominum ac DEUM JESUM Chriſtum. A cujus deinde Filio* Stephano *Ungaria in Regnum florens & Chriſtianum tranſivit.*

XII. Hic tandem univerſum Gloriæ LEOPOLDINÆ Theatrum ſe pandit: in quo *Aloldi* meritum tantò amplius eſt, quanto obſcurior in hanc usque diem inter omnes Epocha illa occupati, & immutati Mellicii delituerat. Cl. *Pezio* hac de re nihil undique pronunciare licuit: qui id ſolummodo arbitrabatur, occupationem Mellicii non longè poſt Adventum LEOPOLDI in Auſtriam, quam vero ſimillimè in Annum 935. aſſignari poſſe crediderat, contigiſſe. Cl. *Hanſizius* factam eandem judicabat poſt Annum 984. eò quòd *Pilgrinus* Patavienſis Epiſcopus apud *Ottonem* III. Regem de ſuarum Diœceſium in Orientali plaga irreparabilibus damnis, per infeſtationem barbarorum illatis, conqueſtus, ab eo gratioſum Diploma retulerit: in quo diſertè habetur. *Notum ſit cunctis - - - qualiter* Pilgrinus *ſanctæ Patavienſis Eccleſiæ Venerabilis Præſul Epiſcopatus ſui pertinentiam, in* Orientali plaga barbarorum limiti adjacentem, *creberrima eorum devaſtatione infeſtari, noſtræ conqueſtus eſt Pietati: à quibus etiam barbaris* moderno noſtri quoque Regni tempore, *miſerabili lamentatione adjecit, tam irrecuperabili damno ſe læſum &c.* Ubi Vir Clariſſimus hæc verba: *Moderno noſtri quoque Regni tempore:* ad ipſam dati diplomatis epocham, ſive annum 985. referens, ſimúlque arguens, has infeſtationes à nullo alio quam *Geyſa* Ungarorum Duce fieri potuiſſe, concludit tandem, hunc ipſum *Geyſam*, qui *Mellicô* ſemel expulſus poſtea conquievit, à LEOPOLDO Illuſtri certè non antè hunc Annum devinci, pellique potuiſſe.

Objectio Cl. *Hanſizii* id ſeriùs factum opinati.

XIII. Sed nullam, puto, *Ottoniano* Diplomati vim faciemus, ſi dixerrimus, *Pilgrinum*, cujus querelas Rex iisdem verbis ad literam reaſſumſit, lamentatum fuiſſe de veteribus & novis damnis, in omni provincia, quæ hodie Auſtriam componit, perpeſſis, tam ea, quæ infra, quam quæ ſupra Cetium Montem protenditur. In veteribus porro damnis ea computâſſe, quæ in utráque regione ſub *Ottonibus* I. ac II.do pertulerat, usque dum Ungari per *Leopoldum* Mellicô depellerentur: in novis verò illa, quæ adhuc in regione infra Cetium, regnante jam *Ottone* III. toleraret. Neque enim credendum, Ungaros Mellicô ejectos, illico omnem

Ad eam reſpondetur.

Auſtriam infra Cetium, quouſque hodie excurrit, profugos deſeruiſſe, ſed retraxiſſe ſe longiùs duntaxat: uſquedum ſuo tempore penitus ultra Leitam amnem ejicerentur. Unde *Aloldus* non ſcripſit, *Leopoldum* expugnâſſe Mellicum Ungaris expulſis, & *ab omni provincia*, ſed ſolùm *longè à provincia* repulſis. Quem probè capiemus, ſi nomine *Orientalis Provinciæ*, dum in veteribus Scriptis Chartíſque occurrit, cautè utamur, neque omnem Terrarum tractum, quo hodie utraque Auſtria conſtat, eodem includamus. Regio námque ſupra Anaſum dicta fuit *Orientalis Bavaria*: Regio infra Anaſum ſed ſupra Cetium montem, maximè Cis-danubiana, *Marchia Orientalis* audiebat: Regio infra Cetium montem *Pannonia ſuperior*. Et hæc poſtrema non tam à LEOPOLDO *Illuſtri*, quamvis in ea Mellicium ceperit, hac ratione partes ſuperiores tutas conſtituens, vindicata fuit, quàm poſtea ab ADALBERTO Nepote ſuo occupata: quem *Otto Friſingenſis* teſtatur, *Marchiam Orientalem, id eſt Pannoniam Superiorem, Ungaris ereptam, Romano Imperio adjeciſſe*. Nihil eorum, quæ ſemel obtinuit, iterum perdidit LEOPOLDUS, ut opus fuiſſet, illud ab alio revindicari.

Leopoldus capiendo Mellicium non propterea vindicavit totam Auſtriam infracetianam.

XIV. Meretur verò in *Aloldi* narratione & id obſervari, LEOPOLDO à congratulantibus vicinis cognomen *Illuſtris* tributum eſſe. Unde cognoſcimus, Agnomina hujuſmodi, qualia jam apud Quirites vel à corporis habitu, vel ab animi affectionibus, vel à Geſtis & eventis peculiaribus, variiſque aliis capitibus deſumta, uſum pervagatum obtinuerant, illo pariter ævo invaluiſſe, neque, ut aliqui rebantur, recentioribûs primùm temporibûs excogitata fuiſſe. Quàm porro ſplendidum *Illuſtris* Elogium? quo videlicet nullum ad memoriam clarius, ad laudem elegantius, ad ætatem diuturnius LEOPOLDO tribui poterat. A luſtris dictum, etiamnum poſt Secula claret: quia nimirum non vani nominis umbra, inde inclaruit, unde immortalitas naſcitur. Occupavit Princeps noſter Mellicium; at verò non tam ſibi retinuit, quàm DEO retribuit. Principatus ſui ſtabiliti exordia è veſtigio Numini dicavit, Caſtro in Templum, propugnaculo in Collegium ſacrum commutatô. Pietas autem emori non ſinit. Sapienter *Aloldus*: *Hoc Conſilio, quod DEUS dedit, & probavit, Religionem & pacem firmabat: ſibi verò & poſteris ſuis Marchiæ ſuæ Dominatum ſtabilivit.* Nempe nil rectius decet, quàm, *quod Optimum eſt, ab Optimo coli, & quod imperat, ab imperante*, teſte *Diogene Pythagorico* apud *Stobeum* Serm. 46. Cui *Lipſius* Politicor. IV. cap. I. ſubſcripſit: *Sublimis factus & elatus à DEO, meritò veneratur & colit magnitudinis ſuæ Auctorem. Niſi facit, quid exſpectat, niſi iterum dejici?* Quàm probè id fecerit LEOPOLDUS, Secula docent, quibûs ille cum Poſteris gradu eodem conſtiterat.

Elogium Illuſtris & acclamatum quàm ſplendidum quantique effectus.

XV. Ut

XV. Ut verò ſunt hominum, & maximè Principum res, pronæ ad noxas obtentu poteſtatis, dum *Leopoldus* jura novi Principatus ſtrictiùs exequeretur, Eccleſiæ Patavienſi in cogendis ejuſdem ad præſtationem forúmque ſuum Liberis ac colonis, Cremiſanenſi deinde cœnobio in uſurpatione quorumdam prædiorum intra provinciam ſuam, aliquanto tempore gravior exſtiterat, ignorantiâ utique potiùs, quàm malitiâ. Quocirca *Pilgrinus* Epiſcopus ab *Ottone* III. Imperatore An. 985. diploma obtinuit, ubi prima *Leopoldi* memoria occurrit hucusque ex inſtrumentis publicis retecta. Legitur quidem ibidem: *Poſtulata eo tenore conceſſimus, ut Liberi, cujuscunque conditionis ſint, qui deſtinantur coloni in locis pertinentibus ad ſanctæ Patavienſis Eccleſiæ Præſulatum - - - ſitis in Marka hactenus Luitwaldi Comitis*, à noſtrorum Miniſterialium *deinceps ſint diſtrictione abſoluti - - - nec pro ulla alia occaſione aut vadium ſolvere, aut ad Comitatum ire à Marchione - - - cogantur.* (*) Videatur *Hanſizius* Metrop. Laur. p. 225. ſeq. Qui hanc cauſam ab Epiſcopo inſuper ad *Henricum* Ducem Boiorum, in publico Conventu Tulnæ celebrato, delatam, ibique actam, & pro ſe deciſam fuiſſe, ex *Aventino* refert, Annal. Boicor. Libr. V. cap. IV. §. 6. ita ſcribente. *Luitpoldus Auſtriacus Princeps, & Chriſtianus Bathauenſis Pontifex, jure diſceptant. Luitpoldus ſibi ſervire volebat prædia, quæ Pathauini Epiſcopi in Orientali Pago poſſiderent: quædam etiam Oppida Bathauienſium, ut ſua, occupârat &c.* Sed hæc Cl. *Hanſizius*, quoniam aliunde non firmantur, fidei ſcribentis reliquit, exinde pariter non cohærentia, quòd huic Conventui *Henricus* Dux Carenthanus unacum *Chriſtiano* Epiſcopo interfuiſſe dicatur: cùm interim conſtet, hunc Ducem, jam An. 989. vita perfunctum, *Chriſtiani* Præſulatum nunquam attigiſſe. Verumtamen *Aventinus* omnia demum egit, ut Bojorum Ducibus in Marchiones Auſtriæ inferioris Dominatum perpetuum aſſereret. Quòd ſi hoc judicium, ut ipſe ſcribit, coram Duce Boico re vera ita actum fuerit, vel delegante Rege, vel compromiſſo partium, non verò poteſtate Ducis propria, celebratum dixero, uti vel ipſe locus, nimirum Tulna, innuit, quæ nihil ad Bojorum Ducem. De Cremiſanenſis Cœnobii damnis apud Cl. *Pezium* Tom. I. col. 1306. *Bernardus Noricus* in Chronico Laureac. & Pataviens. Epiſcoporum, ubi de *Chriſtiano* Epiſcopo agit, ita conqueritur. *Hic uſurpavit cum Leupoldo Marchione, & Comitibus* Berngero & Engelberto, *prædia Eccleſiæ in Crembsmunſter in Petenpach.* Quam bonorum alienationem integro ferè ſeculo adhuc poſtea retulit, improbavit, & correxit *Henricus* IV. Imperator in Diplomate, quod eidem Cœnobio An. 1099.

Eccleſiis Patavienſi, & Cremiſanenſi aliquando gravior exſtiterat, ex errore magìs, quàm propoſito.

Quas Imperator ab ejus poteſtate exemit.

Non Dux Bavariæ veluti propria poteſtate.

(*) Ecce Regiam *Ottonis* Poteſtatem: qui in Auſtriæ Marchionatu *ſuor Miniſteriales* commemorat, & his ipſis *Leopoldum*, quem nunc *Comitem*, nunc *Marchionem* dicit, adnumerat. Quis hæc cum Clientela Principis noſtri, Duci Bavariæ debita, hujúsque in Auſtriam Dominio, & Marchionum Inſtitutione, ex æquo combinet?

elargitus eſt. Sed ut menda iſta qualiacunque Principi noſtro ex errore potiûs, quàm propoſito, adhæſiſſe appareat, rurſum ex *Aloldo*, quanta fuerit ejus Religioſitas, audiamus.

Marchiam Filio regendam ultro ceſſit: ſed non ſine Cæſaris annutu.

XVI. Subjicit ille ad Ann. 991. *Poſtquam Illuſtris Marchio* LIUPOLDUS, *fortis, prudens, & bonus, gubernâſſet quadraginta octo annis, Senectute bona ſe jam prægravante, Marchiam hanc Filio ſuo regendam, ac defendendam manu forti & vegeta, commiſit, ipſi Conſilium ſuum promittens.* Vacabat poſtea *operibus pietatis, ſæpe in Eccleſia ſua Medilik delectatus: donec pro corona DEUS mortem innocentem ſibi deſtinaret.* Mirabatur Cl. *Hanſizius* ſuæ Inclitæ Societatis æquè clariſſimum Sodalem *Andream Brunnerum* in Annal. Virtut. ac Fortun. Boior. ſcribentem, exſtare HENRICI Marchionis Auſtriæ Secundi Literas ante annum 994. editas: quod aſſertum, ſibi admodum peregrinum, eò quod *Leopoldus*, hujus *Henrici* Parens, certiſſimè anno demum 994. nec antea obierit, in medio reliquit. Sed & Cl. *Pezius* non minus hæſitavit in relatione Cl. *Sigiſm. Puſchii* S. J. qua Part. I. Chronolog. Sacræ Ducat. Stir. p. 200. Ceſſionem regiminis, Filio à Patre factam, absque tamen Authore alio, aſſeruit. Quamquam porro non conſtet, unde *Brunnerus*, & *Puſchius*, has in notitias devenerint, falſos tamen eos minimè fuiſſe, nunc *Aloldi* graviſſimo teſtimonio liquet: cui viciſſim & ipſi ſuffragium ferunt, rem ab eo tam luculentè enarratam etiam aliis innotuiſſe. Nemo autem hìc exiſtimet, hanc ceſſionem à *Leopoldo* ita liberè factam, ut inſalutato Cæſare, ipsóque non annuente fieret. Hac námque præſumptione in ſupremæ Regiæ Majeſtatis Jus altiſſimum piaculariter deliquiſſet. Pietati interea *Leopoldinæ*, ac præcipuè tenerrimo ejusdem affectui in Eccleſiam ſuam Mellicenſem, ſequentes *Aloldi* paragraphi ſpecioſius adhuc teſtimonium ſubjungunt.

Ejusdem Obitus ex *Aloldo*.

XVII. *Cùm enim* (proſequitur ad An. 994) *in maxima exiſtimatione apud omnes eſſet bonus Senex, etiam* Pertwartus *Epiſcopus Wirziburgenſis eum ad Eccleſiam ſuam hoc anno invitavit ad Hymnum* (intellige Feſtum) *ſancti Kiliani ſecum devotè celebrandum: quo & Filius* HENRICUS *ſecum ivit. Ibi cum gaudio & honore ſuſceptus, dum poſt ſacra, tanquam Vir olim Bellicoſus, Militum ludum ſpectaret, à quodam eorum vindictam ſenſit, quam penitus non promeruit. Hainricus enim Comes quidam unum ex fortiſſimis Militibus Epiſcopi Wirziburgenſis ob ſuperbiæ tumorem capi juſſit, & oculis privari. Quod factum quidam è Propinguis infelicis hujus Militis peſſima ſuſpicione vel* LIUPOLDO, *vel Filio* HENRICO *imputans, Patrem in ſpectatione ludi mortiferâ ſagittâ ita læſit, ut nihil ei ſupereſſet, quàm ut ſe ad mortem Chriſtiano ritu præpararet. Doluit verò maximè* LIUPOLDUS, *non quòd mori deberet, ſed quòd in ſua Eccleſia* Medilik *requiem non caperet. Quare obteſtatus eſt Filium ſuum, ut non quidem* Wirziburgi *ſe ſepeliret, primo verò tempore*

pore, quo optimè fieri poſſet, in Oſterrichiam *&* Medilikum *tranſferret.* Tandem Anno 996. adhuc refert. *Hainricus Marchio Oſſa* Luipoldi *Illuſtris Patris lugenti terræ intulit, & in Eccleſia* Medelik *ſepelivit.*

XVIII. Fatalem hanc Mortis Leopoldinæ tragœdiam verbis æquè multis executus eſt *Ditmarus* Chron. Libr. IV. Edit. Leibnitz. p. 351. ſequ. in hoc maximè ab *Aloldo* diverſus, quòd *Henricum*, qui Leopoldo comes iverat, ejus *Nepotem* dixerit, at verò certiſſimo vel ſuo, vel Tranſcriptoris ſui errore: quod quidem Cl. *Pezius* Diſſert. V. prævia §. XIX. dudum ſatis manifeſtè revicit. Excæcatum Militem appellavit *Everkerum:* hoc verò factum *Henrico* Marchioni proprio Nepoti ſua Ditmarus candidè imputavit. Quamvis deinde ſcripſerit de Leopoldo: *cum ſuis militibus ludens, ex uno foramine ab excæcati Amico ſagitta vallante* (fortè palante, volante, aut fallente) *vulneratus eſt:* fidem tamen *Aloldi* non elevat, narrantis, eum *in ſpectatione ludi* mortifera ſagitta læſum fuiſſe. Nam & *Analiſta Saxo* ad Ann. 994. rem ita expoſuit: Luipolt *Bavarici Limitis Marchio Clarus in Civitate Wirziburg in hoſpitio ſuo per feneſtram cum ſagitta improviſè vulneratus obiit.* Per feneſtram, ait, ergo non ludens, ſed ſpectans. Culpæ nihil in noſtro Principe quantum ad excæcationem militis fuiſſe, *Ditmarus* pariter fatetur, ajens: *Facta confeſſione VI. Id. Julii exſpiravit, innocens in facto prædictæ actionis, & in conſilio.* Quare *Aloldus* in ſuperiori paragrapho ad Ann. 991. percongruè & pulchrè ſcripſerat: *Donec pro Corona DEUS mortem innocentem ſibi deſtinaret.* Quidni coronatus ille credatur, qui conteſtante denuo *Ditmaro* graviſſimo Merſeburgenſi Præſule, *meritò defletur, quia ſibi Prudentiorem, & in cunctis actibus Meliorem nullum reliquit?* Elogium breve: quod verò pauciſſimis verbis id omne de Leopoldo enunciat, quidquid bonum, immo optimum quemque Principem commendat. Obiit verò, ſi ab Anno ejus Natali 923. ad usque Annum 994. calculum duxerimus, Anno ætatis primo & ſeptuageſimo, niſi hoc jam expleto etiam ſecundum attigerit: gubernavit in Auſtria ab Anno 944. quo advênit, usque 991. quo hanc Marchiam Filio ceſſit, in Annum octavum & quadrageſimum.

Hujus narratio cum aliis collata.

Elogium Leopoldi & calculus ætatis, ac Regiminis ejus.

XIX. Apud *Aloldum* porro hoc unum ſingulare eſt, quòd addat Leopoldo præ ipſa morte doluiſſe, ſi requiem in Eccleſia ſua Mellicenſi capere non poſſet. Propterea Filium ſuis enixis precibus obteſtatum eſſe, ut primo tempore, quod opportuniſſimum foret, eum in Auſtriam atque Mellicum reduceret: uti & biennio poſtea factum. Ecce quomodo DEUM, ac Domum eidem à ſe ſtructam dilexerit! Volebat nimirum non anima ejus duntaxat morte juſtorum defungi, verùm etiam corpus cum iis pauſare, quos futuros rebatur in mortuis liberos. Uti noverat,

Cur voluerit ad Eccleſiam ſuam Mellicenſem ex Herbipoli reduci, ibique ſepeliri.

ſanctiorem locum præ Templo non eſſe, in quo vivus tam ſæpe delectabatur: ita non vanè ſperabat, nullibi terram leviorem ſibi fore, & oſſa ſua mollius cubitura, quàm ea in Eccleſia, ubi, ſe ordinante, diu noctúque pſalleretur pro omnibus, tamque vivi quàm defuncti quotidianâ ad Aram hoſtiâ piârentur. Securiſſimè ſperabat, ibi redimi peccata ſua, ubi pauperes Chriſti, eleemoſinis ſuis enutriti, forent aliquando ſui in Reſurrectione & judicio ſocii, in præmio concives.

§. III.

Uxor & Filii LEOPOLDI.

Leopoldus Illuſtris Fratres non habuit. I. RES mihi hic multa foret, ſi cum *Lazio*, póſtque eum cum Illuſtri D. *Eckarto*, & qui hunc inſecutus eſt in Diſſertat. ſua Geneal. Hiſt. Stemma Babenbergico-Auſtriacum emendatum atque illuſtratum ſiſtente, Domino & Magiſtro *Joan. Guil. Hoffmanno*, de fratribus LEOPOLDI *Illuſtris* contendere vellem. Sed quoniam nuda *Eckarti* conjecturâ Princeps noſter ab *Henrico*, Fratre *Adalberti* decollati, deductus, eíque *Adalbertus de Merthale* Pater aſſignatus fuit: contra verò *Aloldus* luculenta narratione eundem ab *Adalberto* decollato per Filium *Adalbertum*, in Merſeburgenſi cum Hunnis prelio heroicè occumbentem, deſcendiſſe teſtatus eſt: *Bertholdus* Marchio Franconiæ adverſus Bohemos, & *Poppo* Epiſcopus Wirceburgenſis, qui *Adalberto de Merthala* Filii dantur, LEOPOLDUM noſtrum Fratrem non habuêre.

II. Uxorem ejus, ac Filios *Aloldus* non reticuit, ſcribens ad Annum 961. *LIUPOLDUS Marchio hactenus ſine Liberis ſupervi-*
Filii Leopoldi. *ventibus, ex RICHARDA Conjuge ſua obtinet Filium HENRICUM hoc Anno.* Et item in fine Paragraphi ad Ann. 979. *Qui* (nempe DEUS) *& LIUPOLDO per alterum Filium POPPONEM, hoc anno ſibi natum, novum gaudium fecit.* Alios Liberos nullos commemorat, certè non taciturus, ſi quoſdam Marchio noſter ulteriùs genuiſſet.
Uxor ejus Richardis. Sed Uxor primùm expedienda, cujus cum Nomine ut etiam Genus *Aloldus* nobis prodidiſſet, admodum optâſſim. De nomine ejus, tametſi variè ſcripto, facilis Authorum concordia fuit. *Golſcherus* Monachus Benedictinus clarus circa Annum 1126. in Geſtis Trevirorum de *Poppone* Achiepiſcopo, LEOPOLDI noſtri Filio, exactiùs agens, eam appellavit *Richinzam*, ſive *Richeſam.* In Lapide Sepulchrali Marchionum Auſtriacorum Mellicii conditorum *Rihkart* vocatur. *Tabulæ Clauſtro-Neoburgenſes, Vitús*que *Arnpeckius* eam *Reickartam*, *Richkartam*, *Richardam* ſcripsêre. Genus verò ejus apud neminem cum fiducia diſcas. *Aloldus* illud reticuit. *Golſcherus* obſcurum reliquit, dum eam ſolummodo *cujuſdam Ducis Germaniæ Franciæ filiam* dixit,

dixit. Cæteri plerique, præterquam quòd Recentiores exiſtant, & in re antiquiſſima fidem facere nequeant, inſuper in abſurdum non modicum inciderunt, tametſi teſte antiquo carerent, non tamen ſine animo tradentes, eam *Ottonis* Saxonis Filiam, *Henrici* Aucupis Sororem fuiſſe. Ita auſi ſunt Author *Tabularum* Clauſtro-Neoburgenſium, *Arnpeckius*, *Bonfinius*, *Hoffmannus* in Annal. Babenberg. *Cuſpinianus* in Auſtria, *Cruſius* in Annal. Sueviæ, uno nimirum per alterum inducto. Quoniam verò, quod ex *Aloldo* ſupra didicimus, *Brunhildis*, Filia *Ottonis* Saxonis, Uxor erat *Adalberti* Decollati, ac proinde *Leopoldi* Illuſtris Avia: nemo non videt, quàm lævo Apolline hi boni in thorum Principis noſtri Aviæ ſuæ Sororem collocaverint.

Non fuit Soror *Henrici* Aucupis.

III. In Liberis porro *Leopoldi* recenſendis rurſus quidam inſigni liberalitate fuerunt: quamquam neque *Aloldus* diffiteri videatur, eum plurium prolium Patrem fuiſſe, ita tamen, ut anno ætatis ſuæ octavo & triceſimo ſine *Liberis ſuper viventibus* extiterit, donec eidem An. 961. Filius *Henricus*, poſtea *Poppo* naſceretur. Primum Principi noſtro Filium *Leopoldum* aſſignavit ſupra laudatus *Golſcherus* ſcribens de *Poppone* Archipræſule Trevirenſi, indubio *Leopoldi Illuſtris* Filio. *Sed & Frater ejus, Patris Æquivocus* (i. e. ejusdem cum ipſo nominis) *Patre eorum defuncto eandem Marchiam ſtrenuè gubernavit.* Hunc *Leopoldum* à Cl. *Pezio* dudum rejectum, attamen contra eundem magno animo tutandum ſuſcepit D. *Hoffmannus* Academiæ Francofurtanæ ad Oderam Ordinis Philoſophici Magiſter ſæpe mihi poſtea commemorandus, Vir de Stemmate Babenbergico-Auſtriaco emendando admodùm ſolicitus, in Diſſertat. ſua à p. 9.[m], cui *Golſcheri*, tanquam Scriptoris non indiligentis, inque deſcribenda *Pópponis* Auſtriaci Vita atque Familia cumprimis prolixi & acurati, Authoritas fidem certiſſimam fecit. Id porro tantò magis, quòd etiam in *Fragmento de Fundatoribus Monaſterii Zwetlenſis*, quod eſt apud Cl. Pezium Tom. I. col. 524. ita legerit. *Eo namque tempore, quo* Hainricus Malus *Imperium gubernabat*, *Poppo Archiepiſcopus, Vir Religioſus & ſanctus, Dacorum Apoſtolus, Treverenſem Sedem regebat: cujus Frater* Leupoldus *Marchiam Orientalem, quæ Auſtria dicitur, contra barbarorum incurſus viriliter defendebat.* His itaque Authoribus innixus, aggreditur Diploma *Ottonis* III. Imper. pro Eccleſia Friſingenſi de Anno 996. quod apud *Hundium* extat Metrop. Saliſb. Tom. I. p. 94 quodque pro impenetrabili ſcuto Cl. *Pezius* obtenderat, Imperatore ibidem ſcribente: *Qualiter Nos - - - quasdam Juris noſtri res in Regione, vulgari nomine* Oſterrichi, *in Waccha, & in Comitatu Hainrici Comitis, Filii Luitpaldi Marchionis - - - ſuper Gremium Friſingenſis Eccleſiæ - - conceſſimus.* Hinc ſiquidem intulerat *Pezius*, cùm *Leopoldus Illuſtris* diem ſuum obierit An. 994. & *Otto* Imperator An.

Leopoldus Illuſtris non habuit Filium *Leopoldum.*

An. 996. profeſſus ſit, Henricum ejus Filium Auſtriæ Comitem, vel quod idem ſit, Marchionem exſtitiſſe (veteri námque Ævo voces *Comitatus*, *Marchionatus*, & *Ducatus*, item hæ aliæ, *Comes*, *Marchio*, *Dux*, ſæpenumero absque Religione, ſed multo hodie cum Eruditorum incommodo, promiſcuè tam in Chronicis quàm Diplomatibus ſcribebantur) locum omnino eſſe non poſſe *Leopoldo*, commentitio Leopoldi Illuſtris *Æquivoco*, poſt Patrem in hac Marchia ſtrenuè gubernanti. Ad quod D. *Hoffmannus*. Tametſi Cæſar *Henricum* ſcripſerit Filium Leopoldi Marchionis, inde tamen non illico ritè & invictè conſequitur, præter *Henricum* non fuiſſe Leopoldo Illuſtri alium filium, qui pariter *Leopoldus* appellatus fuerit, & ante Fratrem natu minorem Patri ſucceſſerit, aliquo ſaltem tempore, licèt admodum brevi, Marchiam Auſtriacam gubernans. Verumtamen *Aloldus* percommodas *Pezio* ſuppetias ferens, tam *Golſchium*, quàm Anonymum *Fragmenti Zwetlenſis* Authorem, ac proinde & D. *Hoffmannum* penitus repellit: ex quo jam ſupra audivimus, *Leopoldum Illuſtrem* Filio ſuo *Henrico* Auſtriæ Regimen, Senectute bona ſe prægravante, Anno 991. ultro liberémque ceſſiſſe. Nequiit ergo vel ad harum *Æquivocus Golſchii* ſubintrare: qui tametſi non contemnendæ Ætatis Scriptor exſtiterit, & in *Popponis* hiſtoria perdiligens, ipſe tamen ſic falſus eſt: *Primùm autem quibus Parentibus, quibus etiam partibus exſtiterit oriundus, quantum ad meam notitiam Seniorum relatione devenit, referre curabo.* Quod perperam *Golſchio* relatum, nos morari non debet: cùm *Aloldus* Marchioni *Henrico* coævus, & poſtea in Aula Filii ejus *Adalberti* Domeſticus, ex certa ſcientia longè aliter doceat.

Neque *Erneſtum.* IV. Secundo loco in Filiis *Leopoldi Illuſtris* reponitur Henricus: cui verò primus debetur. Elogium autem ejus mox à fine præſentis paragraphi peculiariter adornabo. Unde ad *Erneſtum* tranſeo, denuo in hoc Stemma perperam intruſum, & tertio loco tam ab Ill. *Eckarto*, quàm D. *Hoffmanno* adlectum. Fundamenti loco ſententiæ ſuæ ſubſternunt effatum *Ditmari* aſſerentis, *Henricum* II. Imperatorem, à Longobardorum Proceribus, quibus Hartewicus Rex, à ſe ipſis electus, ob incompoſitum animum diſplicuerat, de auxilio, per ſe, vel per ſuos ferendo interpellatum fuiſſe, ubi poſtea ſubdidit. *Horum neceſſitati ad ſuccurrendum* Otto *Carentanorum Dux & Veronenſium Comes*, Heriberti *Comitis filio* Ottone, *& Arnesto Liupoldi Marchionis Filio, cum aliis paucis, ob ſpem auxilii majoris ab Italis promiſſi, à Rege dirigitur.* Quod idem Analiſta *Saxo* paribus propè verbis enunciat. Inſuper verò *Hermanni Contracti* narrationem ſequentem arripiunt: Egingaudus *Trevirorum Archiepiſcopus obiit: pro quo Poppo vir Venerabilis, Frater ipſius Ducis Ernesti ſucceſſit.* Et item *Alberici* Monachi Ciſtercienſis Trium Fontium cla-

clariùs adhuc referentis: *Hæc* Gysla (Henrici II. & ſancti Imperatoris Neptis) *primùm* Ernesto *Duci Suevorum, Fratri* Alberti *Superioris Pannoniæ Marchionis, & Epiſcopi Trevirenſis* Popponis, *nupta fuit.* Tandem & hoc alio *Ditmari* aſſerto nituntur, quo de *Erneſto*, in venatu An. 1015. occiſo, diſertè teſtatur: *Sepultus Wirceburg juxta Patrem ſuum Marchionem* Liupoldum.

V. Fateor, gravem *Ditmari* coævi Authoritatem, ſi ſoli ætati rectè ubivis aſſurgendum foret, meritò potuiſſe Viros doctos in conceptam opinionem ſuam inducere. Quàm vero obſcurus ille ſit, noverint, qui eum legerunt, & quantò obſcurior ad nos venerit, tametſi Reſtitutus prædicetur, Viri docti palàm fatentur; adeò, ut multa in eo, absque aliorum Scriptorum luce adhibita, vel penitus non, vel planè perperam intelligerentur. Neque etiam errorum liber fuit, ex aliis neceſſariò emendandus; quippe quem curæ ſuæ Præſulares, & extrema, qua ſcripſit, ætate hebetior ſenſus, ſcriptioni ſuæ probè ſemper intentum attentúmque eſſe minimè ſuſtinuerunt. Unde & *Henricum*, certiſſimum Leopoldi *Illuſtris* Filium ac Succeſſorem, ut ex Diplomate *Ottoniano* etiam apud *Eckartum* & *Hoffmannum* invictè conſtat, nihilominus ejus Nepotem ſcripſit. Interim ad lampadem *Ditmari* eidem vicini plerique & poſteriores multi lucubrârunt: ut proinde calamo plurium Chronographorum unus *Ditmarus* loquatur. Quod qui neſcit, vel minus attendit, dum plures teſtes advocat, non niſi unum habet. Qualiter verò cunque in *Ditmaro*, quod præſens argumentum concernit, ſe veritas habeat, quem & ego ſequor, niſi melius aliquid habeam: *Adelboldus* Epiſcopus Trajectenſis in Vita S. Henrici Imperatoris *Erneſtum*, ab hoc Cæſare in Italiam ſubmiſſum, non dicit Luipoldi, ſed Tietboldi Marchionis Filium. Præterea *Godefridus* Viterbienſis, quem quidem D. *Hoffmannus* idcirco erroris arguit, ego veritatis meliùs fuiſſe conſcium arbitror, *Giſlam* aut *Giſelam*, Neptem Henrici II. Regis, non Ernesto, ſed Arnulpho Sueviæ Duci nuptam aſſeverat. Poſtremò tandem *Aloldus* in omnia hactenus narrata undique depugnat; dum primùm Leopoldi *Illuſtris* Filios non plures, quàm duos agnoſcit, eique natos annis ſuis aſſignat, *Henricum* videlicet ac *Popponem*. Deinde *Adalbertum* Victorioſum, cujus ipſe Capellanus erat, neutiquam *Popponis* Fratrem, ſed *Henrici* Filium conſtanter aſſerit: Id quod utique nemini meliùs, ac ipſi, conſtare debuerat. Ultimò demum Leopoldi *Illuſtris*, quamvis Wirciburgi An. 994. defunctus ibique tum ſepultus eſſet, Oſſa biennio poſtea in Auſtriam reducta, & Mellicii condita teſtatur. Quî ergo factum, ut *Erneſti* putati Filii ſui exuviæ An. 1015. Wirciburgi juxta Patrem tumularentur? Sic error errorem trahit, & cùm ſemel in nomine ſeduceris, uti ſanè in Hiſtoria tam ſacra quàm profana frequenter admodùm

Licèt à *Ditmaro* aſſeratur.

contingit, omnem deinceps rerum geſtarum, ſtemmatúmque ordinem pervertis. Alius itaque *Erneſto* Pater, alius Frater quærendus: cùm ævo illo Nomina *Liupoldi*, ac *Popponis*, non in uno tantum Duce, Marchione, Comite, aut etiam Præſule adhæſerint.

Poppo Archiepiſcopus Trevirenſis certus ejusdem Filius.

VI. Quartum *Leopoldi Illuſtris* Filium conſtituunt Popponem: ſed qui ſecundus erat. Natum eundem perhibet *Aloldus* An. 979. Ab Henrico S. Imperatore noviter à ſe erectæ Babenbergenſis Eccleſiæ primus Præpoſitus imponebatur ſub annum 1006. Inde verò cum Trevirenſis Cathedra Metropolitana vacaret, in quam ſe Adalberto Affinis Cæſaris intrudere præſumſerat, eodem ab Imperatore in hanc ſedem promotus fuit ſub An. 1016. Nec minimum Virtuti ejus teſtimonium tunc Cæſar perhibuit, cùm diceret Adalberoni ejusdem Rivali: *Talem Virum debeo dirigere, qui tuæ veſaniæ ſufficiat reſiſtere.* Ante tamen ſuſceptam Cathedram iter pium in Paleſtinam inſtituit: è qua eundem An. 1016. per Hungariam rediiſſe, infra ex *Aloldo* audiemus. Multa in Præſulatu præclarè ac laudabiliter geſſit: de quibus *Golſcherus* ac *Browerus* conſulendi. Danorum verò Apoſtolum eum fuiſſe, quod prior aſſeruit, poſterior non ſolus negavit. *Leopoldum* Cognatum, *Adalberti* Marchionis Filium, ab eo Treviris An. 1043. ſepultum fuiſſe, ipſum verò An. 1047. pio corpore ſolutum, *Aloldus* poſtea narrabit. Habuiſſe porro Sororem Christianam Recluſam Trevirenſem primus è Necrologio ejusdem Loci retexiſſe ſibi viſus eſt *Browerus*: quam verò *Aloldus* tacuit.

Chriſtiana Filia juxta *Browerum.*

Minimè verò *Albertus* Victorioſus Marchio, licèt *Otto* Friſing. ita ſcripſerit, *Leopoldi* Filius exſtitit.

VII. Quintum adhuc Filium *Leopoldi Illuſtris* exſtitiſſe Adalbertum *Victorioſum* Auſtriæ Marchionem Tertium, cum Ill. *Eckarto* unicè tuetur D. *Hoffmanus*, hócque Aſſertum cum ratione dilui non poſſe tutiſſimè credidit: quia *Ottonis* Præſulis Friſingenſis clariſſimo teſtimonio fulcitur. Scribebat etenim ille Hiſtor. ſuæ Libr. IV. cap. 28. de Giſela: *Hæc primùm Ernusto Duci Suevorum, Fratri Alberti ſuperioris Pannoniæ Marchionis, nupta fuit, geminósque ex eo filios* Ernuſtum & Hermannum *ſuſcepit.* Item cap. 32. *Illuſtriſſimus Alberti Marchionis Filius Leopoldus Adoleſcens immatura morte omnium planctu rapitur, & à Patruo ſuo Poppone Treverorum Archiep. in Urbe Treverenſi ſepelitur.* Unde ſic arguit *Hoffmanus*. Sic perhibente *Ottone*, in rebus propriæ Stirpis ſuæ utique verſato, *Erneſtus* Suevorum Dux, & *Adalbertus* Superioris Pannoniæ Marchio Fratres fuerunt, & ſi *Leopoldus* Adoleſcens *Adalberti* Filius *Popponem* Archipræſulem Trevirenſem Patruum habuit; nónne evidens eſt, *Erneſtum Adalbertum*, ac *Popponem* invicem Fratres, omnes verò unius *Leopoldi Illuſtris* Filios fuiſſe, ſicque alia omnia commenta, quæ nobis incurioſorum hominum negligentia peperit, uno ictu convelli?

velli? Huic verò ego quidem breviſſimè. Quisquis *Ottonem* in præfatis legit, quid niſi ipſum *Ditmarum* audit, quem *Otto* indubiè præ oculis habuit: uti hunc rurſus *Albericus* deſcripſit? Profectò, quòd ſummus hic Præſul, quem & ego magnopere, cum ſuperſtitione tamen infallibilitatis non veneror, virtutis potiùs, quàm gloriæ ſtudioſus, res Majorum ſuorum non planè certiſſimè noverit, vel inde manifeſtè ſatis elucet, quia, quod jam aliàs adduxi, *Adalbertum Victorioſum* ex ſanguine *Adalberti Decollati* originem duxiſſe, pro certo aſſerere minimè auſus eſt, ſed ſolummodo *tradi* confeſſus fuerit. Securè igitur in Elogio III. *Aloldum* Ducem iterum ſequar, qui *Adalberti* Domini ac Principis ſui integram hiſtoriam perſpicua narratione complexus, eum *Henrici* Filium, ac proinde *Leopoldi* Illuſtris Nepotem undique teſtatur.

ELOGIUM II.

HENRICI, perperam dicti Rebellis, Secundi Auſtriæ Marchionis, defuncti Anno 1018.

§. I.

Scomma Rebellis craſſo errore eidem aſfrictum: falſum pariter, quod Uxore ac Filio caruerit.

Natalis, & Succeſſio, atque Elogium Henrici.

I. GEnitum fuiſſe hunc Principem LEOPOLDO *Illuſtri* Patre, & Matre RICHARDA, incerti generis Matrona, ANNO 961. cùm hi Conjuges tunc ſine Liberis ſuperviventibus eſſent: Fratrem POPPONEM AN. 979. accepiſſe: à Patre deinde, Senuctute bona jam prægravato, ac liberè cedente, Regimen Marchiæ Auſtriacæ AN. 991. tranſumſiſſe: atque dum poſtea huic AN. 994. Wirceburgum Comes iviſſet, eum ibi defunctum, tunc quidem illo ipſo in loco ſepeliviſſe, at verò, quòd prævié ita obſecrâſſet, AN. 996. Oſſa ejus reduxiſſe in Auſtriam, & lugenti Terræ illata, Mellicii perennem ad Requiem tradidiſſe, jam antehac ex *Aloldo* didicimus. Qui verò è veſtigio ſubdidit: *Ipſe verò omni provinciæ ſolatio fuit, quia Virtutes Patris diligenter in ſe exhibuit, Vigil in hoſtem, Providus in patriæ commoda, devotus ad Eccleſias, ſubditis Clemens. Cui hoc anno ex Conjuge* SCHWENHILD *Filius* ADALBERTUS *feliciter natus eſt.* Duo rurſus huic brevi paragrapho inſunt, quibûs totidem graves in Hiſtoria patria errores convelluntur. Primùm etenim ſpecioſæ laudes, in hunc Marchionem

Aloldo collatæ, prorſus repugnant infami *Rebellis* dicterio, quod huic Principi Cognominis locò à tam multis, primo ſeductori malè credulis, ſine judicio inuſtum fuit. Deinde Aſſertum nati *Henrico* ex Conjuge *Schwenhilde* Filii *Adalberti* iis omnibus refragatur, qui hunc Marchionem improlem deceſſiſſe contendunt, *Adalbertum* ei potius Fratrem adjungentes.

II. Laudem ſummam primis ſtatim verbis complexus eſt *Aloldus*, etſi cætera non addidiſſet, dum ſcribebat, Principem iſtum *Virtutes Patris diligenter in ſe exhibuiſſe*, Patris, inquam, de quo jam ante *Ditmarum* prædicantem audivimus, *qui ſibi Prudentiorem, & in cunctis Bctibus meliorem nullum reliquit.* Proximè *Aloldo* acceſſit Cl. *Hanſizius* M. L. p. 231. n. III. enarrata Patris indigna morte hanc periodum ſubjicens: *Succeſſit ei in Orientali Præfectura* Henricus *Filius, Patri non abſimilis: cujus tamen famæ nomen obſuit:* ut nimirum eidem Convitium *Rebellis* immeritò affricaretur. Unde verò hoc acciderit, ex *Ortilone* noſtro audiamus: qui *Aloldi*, cujus ævo hæc injuria Principi noſtro necdum impacta fuit, narrationibus poſt Annum 1018. hanc Notulam interjecit. *Doleo, bis noſtris diebus, ut audio, & ex parte ipſe legi, devotum hunc Marchionem* Hainricum, *omni laude dignum Terræ hujus Principem, neſcio à quonam, cognomine* Rebellem *ſcriptum & divulgatum fuiſſe, qui ſemper* Hainrico *Secundo Imperatori Sancto charus & fidelis in omnibus ab Aloldo prædicatur. Quisquis hic Scriptor fuit, deceptus eſt in Nomine* Hainrici. *Fuit enim illo ipſo tempore in Orientali Franconia alter* Hainricus *Comes ſive Marchio, qui cum* Boleslao *Bohemo arma ſumſit in* Hainricum *pium Imperatorem, quia ſibi Bavariam negavit. Hic verè* Rebellis *fuit, & Rebellium mercedem accepit, captus, & ſua provincia privatus.* Dudum hoc paragrapho *Ortilo* noſter Cl. *Pezii* parem pro Principe noſtro Apologiam, Diſſert. V. §. XXIII. ſeq. inſtructam, præcurrit, ſimúlque docuit, jam ſua ætate ante *Bernardum Noricum* hoc ſcomma ab *Henrico* Franconico in *Henricum* Auſtralem fuiſſe translatum.

Ejus famæ nomen obfuit.

III. Poſtquam nempe *Henricus, Henrici* Rixoſi Filius, Saxonicæ propaginis, ex Duce Boico Rex electus fuiſſet, qui hoc nomine II.dus, poſtea *Norici, Claudi, Caſti*, tandem & *Sancti*, cognomina tulit, *Henricus* aut *Hezilo*, Pronepos *Arnolphi Mali* Boici per filium *Eberhardum*, Marchio Franciæ Orientalis, vacantem Bavariæ Ducatum tanquam patrimonium avitum, hactenus à Saxonibus uſurpatum, à Rege repetiit; quia verò non ſtatim impetravit, aſſumpto præcipuo perduellionis ſuæ ſocio *Boleslao* Bohemorum Duce, in Regem inſurrexit. Qui vim regia vi reprimens, Caſtella *Henrici*' Franconici præcipua Amarthelam, Cruſin, Cranam, Swinfurdim, quorum omnium nihil in Auſtria quæras, ſed in Franconia cuncta reperias, occupavit, & cum benefi-

Rebellio alterius Henrici:

ficio aliis latè diviſit. Prolixè hæc ſingula narravit *Ditmarus*, & multa cum ingenuitate hunc *Henricum* Franconicum, etſi Nepotem ſuum, attamen liberè *Rebellem* immo *Proditorem* appellavit Chronicor. Libr. V.[to.] Addens poſtea, eum tandem facti pœnitentem, amicorum ſupplicationibûs capitis quidem diſcrimini ereptum, captum tamen, & ad Arcem Wittgenſtain fuiſſe detruſum, donec plenam à Rege delicti veniam cum libertate conſequeretur.

IV. Quid interim *Henricus* noſter Auſtralis? Tam longè ab hujus perduellionis conſortio abfuit, ut de eo *Ditmarus* l. c. Boliſlaus, *quæ ſola via fugæ patuit, ad* Henricum *Marchionem* (nimirum Auſtriæ) *qui proximus ei tunc fuerat, confugiens, propter illatas ſibi injurias ab eo captus eſt: poſtmodum, quia Hoſpes eò advenerat, dimiſſus, ad æquivocum ſuum amitæque filium in ſceleribus comparem, licèt facultatibus diſparem, vitæ duntaxat amore perrexit.* Qui vindicavit in perduellem, quomodo crimini ejusdem ſe complicem præbuit? Sed & longis poſtea annis, videl. An. 1013. contra *Boliſlavum* Polonum Marchio noſter *Henrico* Cæſari ſubſidia tulit armorum, iterum narrante *Ditmaro* Libr. VII. apud Leibnitz. Tom. I. p. 405. Henricus *autem Orientalium Marchio cum Bavariis comperiens*, Bolizlavi *Milites juxta ſe prædam feciſſe, protinus inſequitur, & ex his fortiter reſiſtentibus octogintos occidit*, prædámque omnem reſolvit. Hinc patet, quàm veri fuerint, primùm *Bernardus Noricus* tradens, *Henricum* Imperatorem, licèt pium, humilem, & manſuetum, *reſiſtentem tamen Imperio Marchionem Secundum Oſtrogothiæ* (i. e. Auſtriæ nempe Henricum) ſubjugâſſe circa *Annum Domini MIII.* Deinde *Vitus Arnpekius* Libr. IV. Chron. Boiar. cap. 15. referens, eundem Imperatorem Henricum *Rebellem Auſtriæ Marchionem in Mellico ad obedientiam ſuam coëgiſſe.* Tandem ac præcipuè *Lazius* omnia ſus deque confundens de Migrat. Libr. VIII. p. m. 420. ita commentus. Henricus, Alberti *Marchionis, &* Popponis *Trevirorum Præſulis Frater Germanus,* Lupoldo, Alberti *Filio, adhuc Puero datus Tutor, Auſtriam imperante* Henrico Claudo *gubernavit: à quo etiam bello petitus ob contumaciam, Marchia exactus, Fratruelem* Lupoldum *habuit Succeſſorem.* Nihilominus hoc ſcomma falſiſſimum *Rebellis* paſſim apud omnes recentiores Scriptores Nomini *Henrici* noſtri appoſitum legas. Immo auſi ſunt nonnulli argumentum inde ducere, quòd Princeps iſte Stemmatis Bavarici fuerit, quia pro Bavaria vindicanda, præter Fratrem ſuum, ut volunt, *Erneſtum* Suevicum, cum *Hezilone* Boico arma corripuit. Ecce, quàm cautè etiam in Scriptoribus omnis ævi videndum, cui fidas: quàm non temerè authoritate nitendum, quàm malè multi ſupponant, unumquemque, qui ſcripſit res utique, quas pertractat, ſibi probè perſpectas habere debuiſſe: quàm

Noſtro malè imputata.

Scriptorũ Authoritate non temerè nitendum: ſed eorum dicta cum cura ſunt examinanda.

quàm denique oppidò neceſſarium ſit, ne millies fallaris, lecta omnia prudenti meditatione, & locorum, temporum, perſonarum, ac rerum proba invicem collatione diſcutere.

Habuit omnino Uxorem, & Filium *Henricus.*

V. Uxorem *Henrico* Marchioni D. *Hoffmannus* aut nullam, aut ſalten non talem admittit, quæ ipſi Liberos pepererit, qui ei ſuccedere potuiſſent. Minimè omnium probat *Swanehildim:* licèt eam, præter Lapidem Sepulchralem Mellicenſem, tot Scriptores Auſtriaci uno veluti ore deprædicent. Horum omnium quippe ætatem, ac diligentiam in perſcrutandis veteribus monumentis ita comparatam judicabat, ut aliorum teſtium auctoritate, certos nos & ſecuros reddere vix poſſint. Sed idem, ſpero deficiente judicium de *Aloldo* non feret: qui & *Swanhildim*, cujus quidem genus diſſimulat, re vera *Henrici* Conjugem fuiſſe, & Marito ſuo *Adalbertum* Succeſſorem peperiſſe, idque An. 996. luculentè teſtatur. Cæterùm jam *Haſelbachius* legerat, quod poſtea *Aventinus* Libr. V. Annal. cap. 5. p. m. 487. n. 19. diſtinctiùs retulit, fuiſſe *Henrico* noſtro Conjugem *Swanhildam*, Filium verò *Albertum*, ac inſuper Privignum, *Arnoiſtum*, i. e. *Erneſtum* Ducem Sueviæ, poſtea maritum *Giſalæ*, quam novis nuptiis rurſum duxerit *Conradus* II. Rex. Hæc quidem, maximè quoad *Erneſtum*, non probantur Ill. *Eckarto*, minimè autem D. *Hoffmanno*, qui prioris veſtigia preſſo pede inſequitur. Quin etiam Cl. *Hanſizius*, uti priores ambo, *Ottoni* Præſuli Friſingenſi, qui Atavi ſui Parentes omnino nôſſe meritò cenſendus ſit, plurimùm detulit, & *Adalbertum* potiùs *Henrici* Fratrem, quàm Filium credere maluit: præcipuè cùm in Veteri MS.^to Bibliothecæ Palatinæ Vindobonenſis, cujus Authorem reticet, ita legerit: *HENRICUS LEUTOLDI Filius Secundus Marchio in Auſtria ſine hæredibus obiit.* Verumtamen *Ottonem* Friſingenſem de ſuis Majoribus non curioſiſſimum, ac proinde nec certiſſimum fuiſſe, ore verò *Ditmari* ſolummodo locutum, jam antehac adverti. De *Henrici* privigno aliquo nihil *Aloldus*: mihi autem videtur, hoc admiſſo, omnem eam Diſcrepationem, Elogio priori §. ultimo à me adductam de tot Filiis *Leopoldi Illuſtris* non incommodè conciliari ac complanari poſſe: quod aliis tentandum relinquo.

§. II.

Acta circa Sanctum Colomanum, & Obitus HENRICI.

Sancti Cives maxima Provinciæ atque Principis Gloria, & Felicitas.

I. EXtra hactenus allata nihil fere aliud de Principe noſtro retulit *Aloldus*, aut ſaltem ex eo notavit *Ortilo* noſter, præterquam Divi *Colomanni* ſanctam Hiſtoriam, rati forſitam ambo, nihil Principi beatius evenire poſſe, nihilque de eo glorioſius prædicari, quàm ſi dignus habitus fuerit, ejuſmodi civem provinciæ

ſuæ

ſuæ adipiſci, quem DEUS gloria & honore coronavit. Inde enim benè de DEO merendi, qui unus in omnibus Sanctis colitur & laudatur, occaſionem peropportunam & uberem, bene præterea de felicitate provinciæ ſuæ ſperandi, pro qua Sanctus Tutelaris apud DEUM perpetuo interpellat, plurimam ſanè fiduciam conſequitur. Ex quo enim per gratiam Salvatoris in Gentem ſanctam ſpémque vivam regenerati ſumus: nullum certè decus illuſtrius Regno cuilibet accedere poteſt, quam ab iis, qui, ita propoſito, ita etiam opere ſancti, in patientia ſua poſſident animas ſuas, & fine ſancto conſummantur. Horum quippe Acta & facta, in exemplum à DEO poſita, omni diademate illuſtriùs fulgent, præque gemmis & ſtellis coruſcant. Quod in Divo *Colomanno* quàm egregiè impletum ſit, ex *Aloldo* jam audiamus ita perſpicuè enarratum, ut, plura hujus Hiſtoriæ capita, hucusque apud Scriptores ambigua plurimùm, ipsíſque Mellicenſibus incomperta, perfeliciter expediat. Integram Sancti hujus Hiſtoriam noviſſimè cum cura plurimáque Eruditione eleganter edidit vernacula dictione Cl. P. *Godefridus Depiſch* Profeſſus Mellicenſis, authoritate fidéque *Aloldi* noſtri ferè præcipuè nixus. Quem adire Eruditorum neminem pœnitebit.

II. Ait porro *Aloldus* ad Ann. 1012. *Pius DEI famulus* CHOLOMANUS *ex Hybernia peregrinus adveniens, ut iret in Hieroſolymam, Domini noſtri Salvatoris ſanguine rigatam, ignotus habitu & lingua, ab imprudenti plebe hujus provinciæ pro exploratore Hungarorum vel Bohemorum ſuſpectus, apud Stockerowe* (hodie Stockerau) *poſt multa tormenta cum duobus latronibus ſuſpenſus eſt XVI. Kal. Auguſti* (i. e. die 17. Julii) *Sed latronibus putreſcentibus, & per corvos devoratis, ſanctus DEI Famulus, viventi ſimilis, integer pependit, & ſtipes, unde pendebat, fronduit. Abſciſſa, vel confoſſa carne ſua, recentem ſanguinem emiſit, & mox, quod abſciſſum erat, iterum ſuccrevit; carne verò ablata infirmus ſanabatur. Ita prodita per DEUM Viri ſanctitate, ſapere, & pænitere cœperunt fatui homines, corpus depoſuerunt, & juxta Danubium ſepelierunt cum laudibus in erecto Sacello.* Mors acerba & prodigioſa S. Colomanni.

III. Legit hìc tandem Cl. *Pezius* Diem Paſſionis Sancti hujus, quem undique à ſe perquiſitum, à nemine tamen uno vetuſtiorum Scriptorum memoriæ proditum indoluerat *Præfat. ad Vitam S. Colom. Tom. I. p. 95.* Eum ex *Hybernia* peregrinum adveniſſe ait *Aloldus*, cùm tamen paſſim *Scotus* natione ſcribatur, immo Gentis ejusdem Genere Regio. At verò in vita S. Colomanni ſuprà laudata Cap. II. docetur, *Scotiæ* nomine Seculis illis frequentiſſime deſignatam eſſe *Hyberniam*. Occaſionem pertingendi ad Auſtriam, obſervante Cl. Hanſizio Metrop. Laur. p. 237. indubiè huic Sancto illud præbuit, quod *Radulphus Glaber* Monachus Benedictinus Cluniacenſis, huic ſeculo XI.[mo] coævus, Dies Paſſionis ejus hìc retectus.

ita

ita recenſuit. *Tempore* STEPHANI *Ungarorum Regis cœperunt penè univerſi, qui de Italia, & Galliis ad Sepulchrum Domini Hieroſolymis ire cupiebant, conſuetum iter, quod erat per fretum maris, omittere, atque per hujus Regionis patriam tranſitum habere. Ille verò tutiſſimam omnibus conſtituit viam, excipiebat ut fratres, quoscunque videbat, dabátque illis immenſa munera. Cujus rei gratia provocata innumerabilis multitudo, tam Nobilium, quàm vulgi populi, Hieroſolymam abierunt.* Divum porro *Colomannum* non ſemel, ſed iterum atque iterum pietatis ergo Hieroſolymam peregrinatum eſſe, legitur apud Eminent. *Baronium* Tom. XI. ad hunc An. 1012. Col. 49. Diſcutitur autem, & negatur in Vita præfata Cap. VI.[to].

Translatio Sacri Corporis Mellicum.

IV. Pergit *Aloldus* ad Ann. 1014. *Hic Martyr DEI, certè innocenter pro ejus amore paſſus, multis prodigiis ampliùs manifeſtatus eſt. Unde fama terram replente, deſtinatus eſt ab* HAINRICO *Marchione digniori ſepulchro, & magna cum celebritate, ipſo comitante, translatus eſt in Eccleſiam Medelick III. Id. Octobr.* ſive die ejusdem 13.[tia]. Elogium Martyris huic Divo, uti à *Ditmaro*, ita communiter ab omnibus propè medii Ævi Scriptoribus tributum fuiſſe, prolixiùs obſervavit Cl. *Pezius* unde ſuprà. *Aloldus* tamen in eo adhibendo prudenti cautela uſus, cùm dixiſſet: *Hic Martyr DEI*: mox appoſuit: *certè innocenter pro ejus amore paſſus:* ut eorum ſeveriorem cenſuram effugeret, qui rigidiùs pervulgatum illud acciperent: *Martyrem non facit pœna, ſed cauſa.* De Anno translati Mellicium ſancti Corporis, quamvis plerique in Annum 1014. conſentirent, adhuc tamen hæſitatum fuit: cùm *Bonfinius* Annum 1013. *Erchenfridus* Abbas Mellicenſis Author Vitæ hujus Sancti annum 1015. apponeret, *Vitus* verò *Arenpeckius* annum 1016. allegaret. Idem *Erchenfridus* huic Solemnitati Nonas Octobris, diem nimirum ſeptimam hujus menſis aſſignavit, cæteris cum *Aloldo* in diem 13.[tiam] convenientibûs. Pompæ mihi deeſſe patiebatur Marchio Pius, utriusque Ordinis feſtiva ſupplicatione inſtituta: cui Ductorem in cætera Præſulum frequentia fuiſſe *Megingaudum* Epiſcopum Eichſtetenſem, Vitæ Scriptor laudatus notavit: ipſum tamen Marchionem Comitem egiſſe, quod *Aloldus* teſtatur, non tradidit. Eximius interim hic cultus Principis noſtri in D. Colomannum, in quo DEUM mirabilem prædicabat, ſuóque exemplo toti Patriæ prædicandum perſuaſit, Virtuti ejusdem ac Religioni inſigne teſtimonium perhibet. Quàm porro gratus is fuerit apud DEUM, ſequentia pandunt.

Inductio in Hungariam.

V. Adhuc ſiquidem *Aloldus* ad Annum 1016. proſequitur. *E Paleſtina rediens* POPPO *Trevirenſis Præſul* (ante occupandô hoc dixit, non, quia Archipræſul jam tunc, ſed quia poſtea erat) à *Rege* Stephano *Sancto tamdiu precibus fatigatus fuit, donec pollice-retur,*

retur, ſe ſupplicaturum Fratri ſuo Hainrico *Marchioni, ut ſanctum* Cholomanni *Corpus Regi cederet. Adſuêre cum* Poppone *Legati Ungari, cum donis apud Marchionem ſupplices : qui, cùm plurimùm invitus videretur, auſi ſunt etiam minas addere. Qua importunitate motus* Hainricus, *dolens tandem aſſenſit : ſed* DEUM *cum fiducia oravit. Decorè ergo & reverenter ſacrum Corpus Ungariæ infertur, & cum exultatione ſuſcipitur : cujus ſuffragiis Regnum illud omnem fortunam ſperabat. Contra verò accidit. Exortæ ſunt calamitates graves, nec antea ceſſarunt, quàm* Stephanus *Rex pius, & ſui Præſules agnoſcerent, nolle* DEUM, *ut in Pannonia colatur Sanctus, qui apud Auſtrales coronam meruit : maximè cùm metu potiùs, quàm dono, illuc ſit transmiſſus.* Mox deinde ad Reductio
annum 1017. ſubdidit : *Nondum itaque emenſo unius integri anni* in Auſtriam
ſpatio remiſſum eſt ad Auſtrales ſanctum Corpus cum multis muneribus, & Medilikum hunc ſanctum Patronum ſuum cum maximo gaudio iterum recepit.

VI. Perimplexum hìc nodum reſolvit *Aloldus*, fidei tantò ſecurioris, quia dum hæc fierent, jam ipſe adolevit, & annum Difficultas
ætatis decimum quartum attigerat, ut ſpectator pomparum eſ- in Epocha horum
ſe potuerit. Scribebat Auctor antiquus vitæ S. Colomanni Actorum,
Erchenfridus Abbas Mellicenſis, *Popponem* ex Jeroſolymis rede- hucusque
untem à *Petro* Ungarorum Rege precibùs primùm, poſtremo latente.
pariter minis vinculorum & carceris adactum, ut ei promitteret, immo jurejurandi ſacramento ſponderet, ſe curaturum apud Fratrem Marchionem, ut ſacrum corpus Ungaris concederetur. Verumtamen ait Cl. *Hanſizius*, tria hìc conjunguntur, quæ ſecum componere nequeas : *Popponis* videlicet reditus è Paleſtina per Hungariam, *Petri* ibidem Regnum, & *Henrici* in Auſtria Marchionatus. Hic poſtremus ultra annum 1018. non ſupererat. *Petrus* annum 1038. *Stephano* non ſucceſſit; *Poppo* autem iter Hieroſolymitanum, ut ex Actis ejus colligitur, circa annum 1028. iniit. Unde id ſolummodo relinqui concludit, ut credamus, S. Colomanni corpus per *Popponem*, pro S. *Stephano* non *Petro* Rege, ex *Adalberto* Fratre Marchione, non *Henrico* impetratum. Vide in Metrop. Laur. p. 244. n. VIII.

VII. At verò *Adalbertus* Marchio *Popponi* Archipræſuli Reſolvitur.
Frater non erat, quod Vir clariſſimus *Ottoni* Friſingenſi crediderat, ſed ex unico Fratre *Henrico* Nepos. Quare cùm is ex Fratre ſanctum corpus impetraverit, oportet eum ante ſuſceptum Archipræſulatum Trevirenſem, ubi deſignatus fuit anno 1016. conſecratus cum initio anni ſequentis, in Paleſtinam iviſſe, eodémque anno rediiſſe : quod fortaſſis lapſis abinde duodecim annis iterum repetere potuit, ſi in actis ejus ritè relatum ſit. De quo latiùs diſputat noviſſimus ante laudatus Vitæ Scriptor S. Colomanni Cap. XIII. quem non inutiliter videas. Sanctum autem

Stephanum, non *Petrum*, hoc donum rogâſſe, certum eſt: cujus Pietati imputare nolim, quod *Erchengerus* ſcripſit, *Popponi* eundem etiam vinculorum & carceris interminatione inſtitiſſe. Ad *Petrum* Regem, qui vitiis ampliùs ac virtutibus ſtuduit, ſemel deinde ac iterum ſolio exturbatus, & plurimo tempore profugus, tantum ſacri hujus Corporis deſiderium attinere haud potuit. Sed verò *S. Stephano* facilè id ſua pietas ſuaſit, ac præcipuè ſumma illa Hoſpitalitas & Beneficentia ſua, qua erat in Peregrinos Chriſti Jeroſolymam tendentes, ſuprà ex *Radulpho Glabro* laudata. Qualis cùm fuerit *S. Colomannus*, avebat obſequi Sancto, cui vivo benefacere nequiviſſet. DEO autem ex inſcrutabili conſilio ſuo voluntas pro opere erat: & non inelegans *Aloldi* reflexio, noluiſſe DEUM ut in Pannonia colatur Sanctus, qui apud Auſtrales coronam meruit. Congruum fuit, eandem Provinciam, quæ quondam huic Divo ignominiæ erat, poſtea Gloriæ theatrum permanere. Et quoniam Sancti, exemplo Regis Martyrum Salvatoris, orare ſolent pro perſequentibus, dignum erat, ibi preces, ubi fundebantur, exaudiri. Cæterùm totius facti hujus, tranſlati nimirum in Ungariam cæleſtis hujus Pignoris, neque *Chartuitius* in Vita S. Regis *Stephani*, neque *Bonfinius* in Decadibus ſuis uſpiam meminit. Sacra verò hæc Lypſana, è quibus Caput apud Albam Regalem Pannoniæ ſervari traditur, ſemper hucusque Mellicii à DEO gratiis clara efficiuntur, noviſſimè AN. 1735. pretioſæ Urnæ incluſa, inque pretioſiſſima Ara principe marmorea ſplendidiſſimi operis, permagno cum concurſu Reverendiſſimorum DD. Abbatum, Nobilium, piæque plebis, collocata fuêre.

Henricus Marchio ſubinde Ducumburgi commoratus.

VIII. HENRICUM Marchionem, ad quem à D. *Colomanno* revertor, Mellicii reſediſſe, vix quidem erit, qui ambigat. Cl. tamen *Hanſizius* ferè colligit, eum ſubinde ſaltem Ducumburgi quoque demoratum, certè ibidem villam palatinam habuiſſe. Ejus quippe reſpectu *Benno*, ſive *Berngerus* Epiſcopus Patavienſis ab *Henrico* II. Imperatore anno quidem incerto, ſed neceſſariò intra annos 1014. quo *Henricus* Rex acceptâ Romæ Coronâ Imperatorem ſe ſcripſit, & 1018. qui *Henrico* Marchioni ultimus fuit, impetravit *quoddam predium in Orientali Regno in Comitatu* HENRICI *Marchionis, & locum ad conſtruendam Eccleſiam* in Hertzogburck propter (i. e. prope) *ipſum Marchionem, ubi Præsbyter manſionem facere poſſit.* Ita Vir Clariſſimus ex *Gewoldo* p. 242.

Ejusdem Obitus, cum epochis Vitæ & regiminis.

IX. *Aloldus* interim, qui de Sede Marchionum nullibi aliquid refert, hiſtoriam *Henrici* AN. 1018. ita concludit. *Marchio* HAINRICUS *bonus & juſtus ſubitò obiit III. Non. Decembris; & Filio, quem unum habuit,* ADALBERTO *Marchiam dimiſit, ultra ab hoſtibus ſervandam.* Hunc porro Obitum etiam *Ditmarus* Libr. VIII. & Annaliſta *Saxo* uterque ad annum eundem verbis propè iisdem

con-

conſignant, nimirum: *Et tranſactis paucis diebus* HENRICUS, *qui Marchiam inter Ungarios & Bavarios poſitam tenuit, VIII. Cal. Jun. Fortis armatus obiit.* Sed *Saxo* poſtrema verba ſic immutavit: *Vir fortis & ſtrenuus defunctus eſt.* Annales *Hildesheimenſes* eodem anno habent: HENRICUS *Marchio Boiariæ ſubitanea morte præventus obiit.* Sphalma igitur non parvum eſt in *Hiſtoria Fundationis Monaſterii Mellicenſis*, ubi legitur: *Sæpe nominatus Marchio* HENRICUS *anno Domini MXXXII. IX. Kal. Jul. decedens &c.* Menſis quoque ac Diei notas ægerrimè componas. *Ditmarus*, & *Saxo* ponunt Junium, ejúsque Calendas VIII.^vas^ *Fundatio Mellicenſis* cum *Necrologio* ejusdem Monaſterii, item *Necrologium* alterum Scotorum Viennæ, notabant Julium, ejúsque Calendas IX.^nas^ *Aloldus* tandem Decembrem, ejúsque Nonas III.^tias^ Cui credemus? Ratio prudenti diſcuſſione adhibita ſententiam dicat. *Saxo* exſcripſit *Ditmarum*, quod conſtat, quem pariter in pluribus declarat, atque emendat: primo igitur falſò, falſus & alter. Similiter quoque res habet cum *Necrologiis* laudatis: cujusmodi Dypticha mortuorum cur perſæpe fidem integram facere non debeant, aut valeant, dicam *Tomo III. Præfat. ad Appendicem II.^dam^* ſive Excerpta *Necrologii* noſtri, æque frequenter manifeſtè fallentis. Tempore enim HENRICI noſtri Marchionis Monaſterium Scotorum Viennæ nondum exſtitit: unde Funera, ſua Fundatione anteriora, debuit aliunde excerpere, & certè ex *Necrologio Mellicenſi* Antiquiſſimo, cujus & eadem verba habet. Atque ex hoc pariter Author Anonymus *Hiſtoriæ Fundationis Monaſterii Mellicenſis* chronotaxim ſuam deſumſit. Jam porro *Necrologium* Mellicenſe, fatente ipſo Cl. *Pezio*, qui illud edidit, ſcribi cæpit Seculo demum XII.^mo^ proinde nec ipſum HENRICO coævum. Secura ſit igitur fides *Aloldo* conviventi: cujus calculo Marchio noſter AN. 961. natus, vixit annos 57. niſi & octavum attigerit: rexit vero ab anno 991. quo ei Pater Marchiam ceſſit, in annum octavum & viceſimum.

Necrologia fidem integram perſæpe non faciunt.

X. Cæterùm bella ſunt præconia, quibus epocham mortis ejus cohoneſtârunt Scriptores laudati, nimirum *Bonus & Juſtus: Fortis armatus*: *Vir fortis, & ſtrenuus.* Sed miror Doctum aliquem virum, ea allegandò, ex poſtremis horum probare voluiſſe, Principem noſtrum, cùm defungeretur, tanquam Ducem origine Boicum, actu contra Cæſarem *Henricum* II.^dum^ pro Bavaria ſibi avita revindicanda in Armis ſtetiſſe, & ideò à *Ditmaro* in morte *Fortem armatum* appellari: quod idem foret, ac eum *Rebellem* obiiſſe. Non laudat Magnus hic Præſul inobedientes: qui apud *Leibnitz.* Tom. I. Libr. V. p. 372. ennarrata *Henrici*, Franconiæ Orientalis Marchionis, Nepotis ſui perduellione, diſertè ſubdidit: *Nullam in hoc Seculo eſſe Dominationem, niſi à Domino; & qui ſe contra eam erigit, Divinæ Majeſtatis offenſam incurrit. Libenter,* paulò pòſt addit, *Nepotem meum aliqua ex parte defenderem, ſi veritatem, à cunctis fidelibus honorandam, polluere auderem.*

Elogium Fortis armati malè à quopiam trahitur in argumentum rebellionis.

ELOGIUM III.

ADALBERTI, cognomine *Victorioſi*, Auſtriæ Marchionis Tertii, qui deceſſit Anno 1056.

§. I.

Ejusdem Uxor unica, & partes in Bello Ungarico Conradi II. Imperatoris.

Adalberti Natalis, Uxor, ac Liberi.

I. HErculem hunc novum, ita proſperè quondam, ſempérque è voto pugnaturum, ac ſi rotam fortunæ pro arbitrio ſuo fixiſſet, primis cunis AN. 996. excepêre Parentes, HENRICUS Marchio Secundus, & SWANEHILDIS Conjux, *Aloldo* fidem ad eum ipſum annum faciente. Patre igitur defunĉto annorum duorum & viginti, eidem in Marchiæ regimen ſucceſſit, hanc ſtatim felicitatem conſecutus, ut Juventutem ſuam inter Pacis otia annis compluribus Virile ad robur tranquilliùs alere poſſet: interea verò excelſi animi ſui, & ſpectatæ virtutis non indignos Hæredes DEI beneficio maturè acquireret. Scribit quippe Chroniſtes noſter Babenbergicus ad ANN. 1019. *Hic primus Annus fuit ADALBERTI Marchionis, qui diu & feliciter rexit Oſterrichiam. Et quamdiu* Rex Stephanus *Ungariam, atque* Hainricus Secundus *Imperium gubernabat, uterque Sanctus, Pax aurea floruit, & Auſtralis quoque Terra hæc ſatis quieta permanſit.* Item ad AN. 1021. *ADALBERTUS Marchio nuptias fecit cum ALHAIDE, quæ fuit Filia* Guilelmi *Comitis Pictavienſis, &* Geiſelæ *Sororis* Stephani *primi Regis Hungariæ & Sancti. Hujus ALHAIDIS Frater erat* Petrus, *qui poſt* Stephanum *in Regno Hungariæ ſucceſſit.* Rurſus ad ANN. 1022. *ADALBERTO primus Filius naſcitur LIUPOLDUS generoſi Spiritus, & prœmaturæ Virtutis, ſed quæ non multùm adolevit.* Denuo ad ANN. 1024. *Sanctè obiit* Hainricus *Imperator, cui ſucceſſit* Chunradus *Secundus.* Tandem ad ANN. 1027. *Poſt alias duas Proles, quæ ut infantes moriebantur, ADALBERTO gignitur alter Filius ERNUSTUS, Patri ſucceſſurus.*

Uxor dicta *Albaidis.*

II. Quàm jucundum iis omnibus eſſe debet, qui Hiſtoriæ patriæ integritatem adamant, quòd *Aloldus* primorum Principum Auſtriacorum natales annos tam exactè ſuos in Faſtos intulerit, quos alioquin fruſtra apud omnes cæteros quæſieris. Interim de

de Uxore *Adalberti* gemina quæſtio eſt. Primam perintricatam moverunt plurimi de Genere, ac vero Nomine ejusdem, cùm nemo hucusque veterum eam prodiderit. Sed quia certum eſt omnibus, *Petrum* Hungariæ Regem *S. Stephani* proximum Agnatum fuiſſe, ex aliqua Sororum ejus deſcendentem, cùm propterea ad Regnum vocatus fuerit: præterea ex authoritate veterum nullus jam negat, eundem *Petrum* Regem fuiſſe Levirum *Adalberti*, ac proinde hujus Conjugem *Petri* Sororem: veritas *Aloldi* aſſerto, quæ jam in præcipuis conſtat, & in reliquis militare ex æquo creditur, dum *Adalberti* Conjugem *Albaidem* appellat, Patrémque huic Matronæ tribuit *Guilelmum* Pictavienſem Comitem, Matrem *Giſelam S. Stephani* Sororem. In eadem ſententia pariter fuit *Petrus Reva* Comes de Thurocz Regiæ coronæ Hungaricæ Cuſtos in commentario, quem de hac ipſa Sacra Corona Seculo XVI. ineunte vulgavit.

III. Alteram verò quæſtionem noviſſimè movit unicus, quod ſciam *D. Hoffmannus*, contendens, *Adalberto* Marchioni geminas Uxores fuiſſe, *Frowzam*, & *Albaidem*: quarum prior fuerit *Petri* Regis Hungariæ Soror, adhuc in toro Mariti ſuperſtes AN. 1051. poſterior deinde ſuperinducta. Primam ei perſuaſit Jll. D. *de Ludewig*, qui in Diplomatario Miſcello recenſens Diplomata *Henrici* III. Regis, eorum in cumulo etiam allegat ſequentia, quorum Authographa in Auſtria aſſerventur. I. Donatio Henrici Regis quorundam prediorum inter Chambam & Marach facta *Henrico* Marchioni. II. Alia facta Marchioni *Sigfrido*. III. Facta ADALBERTO Marchioni, & FROIZE Uxori ejus XI. Kal. Maji AN. 1048. IV. Pro iisdem ANN. 1051. V. Donatio Henrici Regis, qua confirmat Literas Paganicas *Julii* & *Neronis* Cæſarum, atque *Erneſto* Marchioni concedit Advocatiam Epiſcopatus Juvavienſis, & Lauriacenſis AN. 1058. Formidabile argumentum: quod verò ego quidem nihil horreo. Prima enim Donatio ab *Henrico III.* Rege fieri non potuit, cum quo *Henricus* Marchio non convixit. Si *Henrico II.* Imperatori imputes, ea nihil ad rem præſentem. Altera *Sigfridum* Marchionem laudat, in toto Stemmate Babenbergico hoſpitem ac peregrinum: quamquam ex infra dicendis non penitus diffiteri velim, eundem alienæ Stirpis quemdam in Auſtria Comitatum indulgentiâ Cæſaris tenuiſſe. Poſtrema Donatio, quæ ad *Henricum IV.* attineret, etſi vulgata, immo, quod à D. *Hoffmanno* adnotatum non fuit, etiam quoad Advocatiam Eccleſiarum à *Carolo V.* Imperatore ANN. 1522. & 1530. confirmata fuiſſe dicatur, attamen ab Eruditiſſimis Viris dudum ad fabulas rejecta eſt. Ego de eadem iterum in Elogio IV. Marchionis *Ernuſti*: ubi de hoc Diplomate mitiùs nonnihil arbitrabor. Hinc interim colligas, quid de Tertia & Quarta Donatione

D. *Hoffmannus* aſſignat geminam: ſed refellitur.

ne præſumendum, quibus *Froizæ* nomen inſartum, & quæ aliunde lucem hucusque ſemper fugerunt.

Difficultas de Anno Obitus expeditur.

IV. Sit itaque hoc etiam loco ſalva *Aloldi* fides, qui ad ſenſum omnium propè Scriptorum domeſticorum *Adalhaidem* unicam *Adalberti* conjugem agnoſcit: *Frowizam* verò *Leopoldo* Filio Uxorem fuiſſe teſtatur. Verumtamen in morte utriúsque adſignanda longè ab aliis alia docet. Cùm námque Chronicon *Mellicenſe* ad ANN. 1071. ita habeat: *ADELHEYDA Marchioniſſa obiit Vidua ALBERTI Marchionis Auſtriæ VII. Kal. Februarii ſcilicet Polycarpi Epiſcopi*: cum quo & Chronicon *Clauſtro-Neoburgenſe*, item utriusque Monaſterii *Necrologia* faciunt, diem quod ſpectat: *Aloldus* contrà ad ANN. 1055. ſcribit: *ALHAID ADALBERTI Marchionis Conjux devotè moritur, & in Medilik ſepelitur III. Non. Februarii.* Tradit, ante Virum deceſiſſe, quam Chronographus Mellicenſis Viduam obiiſſe notavit. Sed hic, qui tamen reliquis facem prætuliſſe videtur, falſo relatu caligans, cùm Synchronus non eſſet, reliquis etiam tenebras induxit. Quod idem circa *Frowizam* eſt factum, cui *Necrologia* prædicta, omiſſo annô, XIII. Kalendas Martias pro obitu ſtatuunt. Scriptor porro noſter ita ad ANN. 1059. *FRUWITZA, quæ uxor fuit LIUPOLDI, qui fuit ADALBERTI Marchionis Filius, & poſt eum remanſit, hoc anno obiit, apud Medelik ſepulta XIV. Kal. Januarii.* Sine dubio Sereniſſimis iſtis funeribus Dominarum ſuarum pro munere Capellani adſtitit *Aloldus*. Cui ergo fidem non faciat?

Adalberti partes in Bello Ungarico *Chunradi* Regis.

V. Pergit porro ille, & ad ANN. 1030. ita narrat. *Bawariæ cauſâ hæreditandæ* Chunradus *Romanorum &* Stephanus Ungariæ Rex *diffidentes, arma in alterutrum parabant & ADALBERTUS Marchio ad bellum jam expeditus erat. Laborabat verò etiam pro pace, quæ ſubitò intervenit.* Henricus II. è Duce Boiariæ factus Imperator, hunc Ducatum contulit in Fratrem Conjugis ſuæ Chunegundis Henricum, dictum Moſellanum: quo defuncto Chunradus II. Imperator Filium ſuum Henricum, pariter poſtea Imperatorem, Bavaris Ducem impoſuit. Ægrè hoc tuliſſe ferunt *Giſelam*, Uxorem S. Stephani Ungariæ Regis, Henrici II. Imperatoris Sororem, quæ hunc Ducatum, ſive pro Emerico Filio ſuo, ſive pro Petro Affine ſuo, cui poſtea Hungariæ Regnum conciliaverat, optavit jure ſanguinis, ut putavit, cùm de Genere ſuo Hæres alius haud ſupereſſet. Unde non tam juſſu S. Stephani Regis, qui pro pietate ſuâ ab inordinato rerum terrenarum ambitu multùm alienus fuit, quàm ſubornatione Conjugis Giſelæ factum ajunt, ut Hungari in Bavariam non ſine cædibus, multíſque damnis incurrerent. Cui rei indignatus Conradus II. Imperator, tandem inſignem exercitum in Hungariam immiſit: qui circa Rabam populationes non minimas fecit. Territus hac invaſione Stephanus, totius quidem Regni ſui vires collegit: quas tamen

men cùm vel impares, aut certè ſine DEI adjutorio non valituras agnoſceret, egit, quod Sancti ſolent, DEUMque orationibus ac jejuniis publicis placare ſatagebat. Cujus etiam auxilium ei præſtò fuit, Germanis vaſtatione finium contentis, & inſperatum abitum parantibûs. Quo facto Stephanus, abſente à Germania Imperatore, Legationem ad ejus filium Henricum Bojariæ Ducem, adhuc autem Adoleſcentem, ſubmiſit, pacem rogans, & impetrans: cui poſtea Cæſar quoque Parens aſſenſit. *Wippo* in Vita Chunradi II. ait, hunc Imperatorem proprium exercitum in Hungariam duxiſſe: ſed quia Regnum probè in aditu munitum, & propter paludes acceſſu difficile repererat, rediiſſe, cum animo tamen, alio tempore de Ungaris ultionem ſumendi. Quod verò, rogatâ à Stephano pace, cùm ejus pietatem DEO curæ eſſe cognoſceret, intermiſit.

VI. Sed *Chartuitius* Veſprini Præſul in Vita S. *Stephani*, ex quo illud etiam *Baronius* ad An. 1030. adduxit, rem iſtam prodigio actam enuntiat. Tradidit quippe, Regem ſic in cæteris DEO, ac DEIparæ, quam ille *Magnam Hungariæ Dominam*, Regnúmque totum, non tam ſuum, quàm *Marianum* dici voluerat, ſupplicâſſe. Parceretur nimirum clementer factæ à ſe novellæ Chriſtianorum plantationi, & ſi culpa Paſtoris, i. e. ſua eſſet, in ſe potiùs vindicta converteretur, neque Oviculæ tenellæ terroribus hoſtium concuti, & eorum furoribus diſpergi ſinerentur. Juxta verò hoc verbum Regi factum eſſe. Circuibat enim tabellarius quidam per omnes Germanorum Duces ac Legiones, literas Cæſaris afferens, quibûs mandaretur, ut ſublatis è veſtigio armis, domum in aliam expeditionem reverterentur. Quod poſtea Imperator, qui nullas literas dederat, nullúmque nuncium dimiſerat, cum ſtupore inaudiens, manum Domini luculentè agnoverit, inque pacem, paulò pòſt à *Stephano* per Legatos rogatam, facillimus fuerit. Verumtamen ſic ſalvo Ungarorum populo, Regem pium non ſine plaga manſiſſe, cui non longè poſtea DEUS unicum Filium *Emericum*, ſanctiſſimum Juvenem, immatura morte eripuerit. Quod funus Pater ſanctus tantò acerbiùs tulit, quia neminem è ſuis noverat, de quo, ſi in Regno ſuccederet, ſperare poſſet, ſubditos in fide Chriſti digno ſtudio conſervandos. Hæc ferè *Chartuitius*.

Hoc bellũ prodigio compoſitum.

VII. Paria quidem etiam apud *Bonfinium* legas Decad. II. Libr. II. p. 182. ſeq. qui tamen non propter Bavariam ab Imperatore bellatum fuiſſe affirmabat, ſed propter fœdus, ab Ungaris ictum cum Italis, Cæſari rebellibus. Quia verò, *Aloldi* coævi teſtimonio, Bavariæ causâ hæreditandæ arma correpta fuêre, exiſtimari forſitan non incommodè poſſit, Ungaros ipſa irruptione in Bavariam, jure hæreditario prætento facta, fœderi ſuo ſatisfeciſſe, ut hac ratione Imperatorem ab Italis in Germaniam revoca-

Alia hujus belli cauſa, cui nonnihil implicitus *Adalbertus.*

ca-

vocarent. Interim *Adalberto* Marchioni, cujus Provincia, Ungaris per eam in Bavariam incurrentibus, quieta & illæſa perſiſtere non potuit, tam in hoc bello, quàm pace deinceps compoſita, nonnullam ſaltem partem fuiſſe, à ſolo *Aloldo* docemur. Qui deinde ad Ann. 1038. ſubjungit. *Sanctus* Stephanus *Ungariæ Rex in cælum receptus eſt: quò Filium ſuum* Emericum, *ſanctum pariter Juvenem, jam ante ſe præmiſit. Cum hoc verò Rege Ungariæ pax & felicitas ſimul ſepultæ ſunt.* Tantum intereſt publicæ rei, ſanctos DEI homines, & maximè Rectores habere.

Mors S. *Stephani Regis.*

§. II.

Acta priora Adalberti ſub Henrico III. Imperatore.

I. NOn planè quidem nova ſunt omnia, quæ de turbis bellisque Hungaricis ex *Aloldo*, hoc, & ſequenti §.º afferam, cùm & apud *Bonſinium* Decad. II. Libr. II.^do^, & apud *Thuroczium* in Chronica Ungarorum, itemque apud *Petrum Ranzanum* in Epitome Rer. Hungaricarum pariter atque prolixè legantur: ne Scriptores Germanos commemorem. Verumtamen Scriptor noſter, dum ſingula in annos ſuos ritè conſignat, & quæ Marchioni Adalberto, Filióque Leopoldo propria erant, ſumma cum brevitate diſtinctiùs notat, de Hiſtoria Patria præ cæteris longè ampliùs meretur.

Aloldus etiam comũnia ſcribens, multa ſingularia docet.

II. Ait itaque primùm ad Ann. 1039. Petrus *in Ungaria* Stephano *ſuccedit, ejus ex Sorore* Giſela *Nepos. Sed vitiis plurimis ſcatens, ſubditis brevi invîſus evaſit.* Debebat *Petrus*, quod antehac inſinuavi, Fortunam Regiam, ſi Chronographis Ungaris fides, uni Reginæ *Giſelæ*: quæ, ut illi conqueruntur, cùm natione Germana eſſet, Regnum Pannoniæ Germanis obnoxium, immo ſubditum reddere unicè adnitebatur. Unde cùm D. *Stephanus* ſui reſolutionem inſtare advertens, *Vazulem* Patrui ſui Filium Nitriâ, ubi propter juventutis licentiam cuſtodiebatur, advocari juberet, ut eum, ſalubribûs monitis inſtructum, Regem conſtitueret, ajunt, Reginam, perfidi cujuſdam Magnatis ope, *Vazulem* illum præmiſſò carnifice oculis orbari, plumbúmque liquatum auribus ejus infundi juſſiſſe, quaſi Regis imperio id fieret, ut Regno vitæque ineptum efficeret. Sed quoniam *Giſela*, ſancti *Henrici* Imperatoris Soror, ut beatiſſima Fœmina, Fratre ſuo Auguſto non indigna, paſſim ab omnibus prædicatur, exiſtimabat *Bonſinius*, duas S. *Stephano* Uxores fuiſſe, ambas *Giſelæ* nomine, priorem piam, impiam alteram: quod excutere mea non refert. Putem verò, impietatem, quæ in *Vazulem* facta eſt, fortè ad Reginam non attinuiſſe, aliorum malitiâ exercitam. Illam porro pro *Petro* in thronum evehendo ideo laboràſſe, ſed abſque crimine, quia eâdem

Petrus quomodo in Hungaria ſucceſſerit, beneficio *Giſelæ* Reginæ, quæ a Crimine excuſatur.

eàdem cum ſancto Marito ſuo ſolicitudine agebatur, ne Rex alius Ungaræ nationis fidem Chriſti, à S. *Stephano* inductam, iterum deſerens, una cum ſubditis ad idola rediret. Igitur in *Petro* Germano, quem fide firmum crediderat, ampliorem fiduciam poſuiſſe. Hic verò ſpem ejus haud parum feſellerat, ore quidem ſemper fidem profeſſus, ſed operibus ex fide non vivens. Primum tamen querelarum in eum conjectarum caput Scriptores Pannones in eo ponunt, quòd Germanis nimiùm undique tribuens, Ungaros Conſiliô, & muneribus publicis amoverit; quamquam & vivendi licentiam, & tirannidem, i. e. ſævitiam ejus multùm ſuggillent.

III. Inde porro factum, quod *Aloldus* ad Ann. 1040. ulteriùs ita enarrat. *Idem, dum Ungari ab eo ad* Ovonem, *ſua lingua* Abam, *deficiunt, Regno privatur. Fugit verò ad* ADALBERTUM, *cujus Levir erat, ſive Frater* Uxoris. Rurſum deinde ad Ann. 1041. ADALBERTUS *Marchio pro* Petro *apud* Hainricum *Tertium Romanorum Regem, ei pariter affinem, intercedens, ei auxilium impetrat.* Hunc *Ovonem*, de quo Doctiſſ. P. *Ladiſlaus Turoczius* S. J. in Ungaria cum ſuis Regibus compendio data, quæ prodiit Tyrnaviæ fol. Ann. 1729. p. 217. ita prædicat: *Vir animo magnus, & manu fortis, felixque planè Imperator, niſi, quæ in Petro benè oderat, malè ſuam in vitam traduxiſſet flagitia*: teſte *Bonfinio* inter ſuos *Abæ*, apud alios *Albuini* nomen ferebat, S. Stephani Socer, cujus Germanam Sarolthám Conjugem habebat, ipſe Palatii Regii Comes, ſive Pro-Rex Ungariæ. De *Petro* notat *Bonfinius*, profugiſſe eundem *in Vindeliciam, quæ hodie Bavaria dicitur.* Adeò non ceſſabat ea confuſio, qua Auſtria Boicæ Regioni miſcebatur. Quamquam fortè *Bonfinius* non tam ad medium fugæ, quàm terminum ejus reſpexerit, perhibente *Hermanno Contracto* coævo ad Ann. 1041. *Ipſo Anno Ungarii perfidi* Ovonem *quemdam Regem ſibi conſtituentes,* Petrum *Regem ſuum occidere moliuntur: qui vix fuga elapſus, primò ad Marchionem noſtrum* ADELBERTUM, *Sororis ſuæ Maritum, profugus venit, indeque ad Regem* Heinricum *veniens, pedibúsque ejus provolutus, veniam & gratiam imploravit, & impetravit.* Hæc verba ſunt ex editione *Caniſiana* apud *Piſtorium* Tom. I. p. 282. In *Urſtiſiana* de *Adalberto* nihil. Ubi miror, *Hermanum*, natum Comitem Veringenſem, poſtea Monachum Benedictinum Augiæ divitis, vulgò Reichenau, Monaſterii Sueviæ ſiti in Inſula Lacus Cellenſis, ſcribere voluiſſe *ad Marchionem noſtrum* ADELBERTUM. Quid huic Auſtriaco Principi cum Suevia? nonne videantur Additamenta *Caniſiana* ad *Hermannum* à calamo quodam Auſtriaco profluxiſſe? Sed hæc alii, quorum intererit, meditentur. Dictis porro adſtipulatur quoque *Otto* Friſingenſis Chron. Libr. VI. Cap. XXXII. apud *Urſtiſium* p. 134. per hæc verba, quibus de Henrico III. Rege ſermocinabatur. *Ungaros quoque variis ac diverſis preliis premens,*

Idem Regnó pulſus confugit ad *Adalbertum.*

Petrum *Regem eorum*, *ab* Ovone *regno fraudulenter pulſum*, *interceſſione* ALBERTI *Marchionis*, *cujus Levir erat*, *exulem ſuſcepit &c.* Et infrà: *Accepit autem* (Rex ſive Imperator) *nobiliſſimi Galliarum Principis*, *Pictaviæ*, *ac Aquitaniæ Ducis* Guilhelmi (cujus nimirum Filia fuit *Adalberti* conjux) *Sororem* Agnetem *in Uxorem.* Plenè his teſtimoniis uterque *Aloldi* paragraphus illuſtratur, patétque, qua ratione *Henricus* Cæſar *Petro* Ungaro, æquè ut *Adalbertus* affinis exſtiterit.

Narratio *Aloldi* de expeditionibus contra Ovonem, & reſtitutione *Petri.*

IV. Proſequitur autem ille AN. 1042. Hainricus *Rex cum exercitu per Oſterrichiam intrat in Hungariam*, *& Comitem belli ſecum accipit* ADALBERTUM. *Cum Patre vadit & Filius* LIUPOLDUS. *Vaſtatur Regnum*, *&* Ovo *maximam cladem accipit*: *ubi* ADALBERTI *&* LIUPOLDI *Fortitudo maximè enituit*. *Pannonii coguntur vel* Petrum *recipere*, *vel alium è ſuis Ducem ſequi*, *quem* Rex Hainricus *deputavit*, *depoſito* Ovone. *Sed quia Ungari neque* Petrum, *neque novum Ducem volebant*: Ovo *tandem ſe valde humilians impetravit ab* Hainrico, *ut ſibi Regnum permitteret*. *Addiderat ille precibus etiam Dona*: *è quibus* ADALBERTUS *magnam ſalvificæ Crucis Particulam accepit*, *quæ olim S.*Stephano *Regi donata fuit*. Petrus *cum Imperatore & Marchione reverſus*, *manſit in Terra Auſtrali*. Pergit AN. 1043. Ovo *fiduciam habens de gratia ſibi apud Regem* Hainricum *firmata*, *erga ſubditos ſuos inſoleſcit*, *& Religionem quoque Chriſtianam tollere nititur*. Petri *quoque Rivalis necem quærens*, *inopinatè Oſterrichiam hoſtiliter invadit*. *Sed* ADALBERTUS *Marchio*, *&* LIUPOLDUS *Filius*, *conſtanti animo ejus furorem excipiunt*, *& magna victoria deprimunt*. *Inde* ADALBERTUS *dictus eſt* Victorioſus, *&* LIUPOLDUS Fortis Miles. *Hic tamen eodem anno*, *dum nuptiis* Hainrici *Imperatoris apud Ingelheim intereſſe vellet*, *immatura morte extinctus eſt*, *cum ſummo mœrore Patris*, *& Patriæ*, *V.Id.Decembris*, *atque à* POPPONE *Archiepiſcopo Trevirenſi Cognato Treviris ſepultus eſt*. *Hic idem Præſul ad preces* LIUPOLDI *defuncti*, *Patri ejus* ADALBERTO *Marchioni Strenuiſſimum Militem de Cognatione ſua*, *Azzonem nomine*, *in Oſterrichiam ſubmiſit*: *ubi propter multa merita magnus*, *ac potens*, *& dives effectus eſt*. Tandem ad Annum 1044. hæc ſubjungit. *Ovonis perfidiam execratus Imperator* Hainricus, *iterum cum exercitu ultor venit*, *Duce præcipuo* ADALBERTO *Marchione*. *In Ungariam penetrans*, *apud Rabam fluvium apud Jaurenk* (Jaurinum) *penitus debellavit* Ovonem: *quem ſui plurimi in prelio deſeruerunt*, *fuga elapſum proprii ſubditi occiderunt*. *Tunc* Petrus *iterum Rex in ſolium imponitur*, *&* Hainrico *fidem juravit*, *& quòd Regnum*, *ejus beneficio acceptum*, *ad Imperatoris poteſtatem redire deberet*. *Inter hæc* ADALBERTUS *omnem Oſterrichiam ſuam ab Ungaris purgavit*, *& ſibi aſſeruit*, *cum magna laude Imperatoris*, *& omnium vicinorum*.

V. Opor-

V. Oportuit hos prolixiores *Aloldi* §§.[os] uno cumulo adſcribere, cùm in *Ovonis* tragœdia Scriptores cæteri ſcenas oppidò permiſceant, ac præpoſtero ordine collocaverint. Chronographus verò noſter, ſe fatente, ultimo horum annorum, i. e. An. 1044. calamum ſuum apponens, & harum expeditionum, quia in Auſtria, ſuíque Principis ad latus morabatur, etſi etiam caſtra ſecutus non foret, præſens nihilominus Teſtis talis ac tantus eſt, contra quem æqua ratione excipere vix demum poſſis. Fuit quidem pariter *Hermannus Contractus*, quo paſſim in hac narratione plerique nitebantur, his Actis coævus, ſed ab iis remotus, nec niſi relatu illa addidicit. Quam porro Relatio etiam de rebus in vicina provincia geſtis incertè, atque infidè, & inconſtanter, ore hominum, calamóque Miſſilium vagetur, niſi prius conſtitiſſet, nunc certè in præſenti pro Auſtriacis ditionibus bello luculentiſſimè, uſúque quotidiano perdiſcerem. Ne dicam, colores hiſtoricos, ex more Scriptorum plerúmque adhibitos, quibùs propemodum unusquisque res geſtas, quas refert, ita exornat, ut commodiſſimè fluerent, eorum, quæ actionem circumſtiterant, cùm aliunde ignorarentur, religione perexigua adhibita, narrationem cognitionemque veritatis maximopere turbare.

Credibilitas *Aloldi*, hæc Acta chronicè diſcernentis, ob ſuam præſentiam.

Relata referre intutum.

Colores hiſtoriei multum turbant in Veritate.

VI. Chronica *Mellicenſe* ac *Clauſtro - Neoburgenſe* apud Cl. *Pezium* primam *Henrici* Imperatoris Victoriam de *Ovone* hujus in Auſtriam irruptioni præmittunt, uti *Aloldus*: ſed in priori eadem apponitur Anno 1041. in poſteriore Anno inſequenti. Cæteri propè omnes, in quibus & *Hermannus*, graſſationi *Ovonis* primas largiuntur, eamque recenſent ad An. 1042. Magis verò cohæret, *Ovonem* prima clade à Cæſare attritum, & præcipua damna ab *Adalberto* perpeſſum, delinitò muneribùs Imperatore, ut ſibi regnum permitteret, throni jam atque favoris Auguſti ſecurum, ultionem damni poſtea de Marchione ſumſiſſe, exercitu Cæſaris penitus remoto. Irritatus námque majori ſpecie æquitatis pugnat, quam irritans. Cæterùm in hac prima Cæſaris victoria interfuiſſe *Adalbertum* ac *Leopoldum*, nihil ſuprà dicta Chronica commemoràrunt: quorum verò *Fortitudinem maximè ibi enituiſſe* diligenter *Aloldus* notavit.

Ovo primùm victus à Cæſare, tum demum ultionem quæſivit irruptione in Auſtriam.

VII. Hungari Scriptores, Seculis pluribus poſteriores, *Ovonem* variis legationibùs apud Cæſarem de regno concedendo egiſſe tradiderunt; hunc verò à *Petro* reſtituendo deſiſtere noluiſſe, eò, quòd ita *Adalberto*, qui Sororem ſuam *Petro* in thorum conjunxerit, pollicitus fuiſſet: tandem non conſentientibus in *Petrum* Ungaris, alium eis Ducem impoſuiſſe, quem tamen *Ovo* ſtatim expulerit. Donorum ab ipſo præbitorum non omnino immemores ſunt: nihil tamen horum *Alberto* obtigiſſe meminerunt. Hæc pleraque ut cum hiſtoria non pugnent, illud ſaltem prorſus præpoſterè dictum, *Petro* conjugem fuiſſe ſororem *Adalberti*, cùm è con-

verſo hic potiùs illius Germanam, quod è dictis §.ᵢ I.ᵐⁱ planè compertum, Uxorem habuerit. Cæterùm ſingulare omnino, quod *Aloldus*, de Muneribus loquens, quibûs *Ovo* gratiam Cæſaris emat, feliciter tandem nos doceat, unde *Adalberto* inſignis ea S. Crucis Portio, qua deinde Mellicium beavit. Edidit quidem Cl. *Pezius* Tom. II. col. 386. Anonymi Hiſtoriam *de Particula S. Crucis Mellicenſis*, & ad eam more ſuo multa eruditiſſimè præfatus eſt, ad ſacerrimi hujus Theſauri plenam notitiam facientia. Sed quo anno, quáve fortuna eum obtinuerit *Adalbertus*, quando donaverit Mellicio, altiſſimum ibidem ſilentium. Nunc porro Cl. ejuſdem Sodalis P. *Godefridus* in Append. noviſſimæ vitæ *S. Colomanni*, tradens Hiſtoriam S. Crucis Mellicenſis, *Aloldinis* notitiis jucunde eſt uſus. Præterea & hoc pariter uno ex *Aloldo* reſcimus, *Petrum* à ſuis non acceptatum, cúmque Cæſare reverſum, Marchionis noſtri officiis, apud quem diu hoſpitabatur, perbenevolè uſum fuiſſe: quòd ſanè non contemnendum egregiæ laudis eſt caput, pietatis ac munificentiæ teſtis, & ſæpe deinceps apud alios quoque Principes noſtros paginam facturum. Hæc de anno 1042.

Singularia Aloldi de S. Cruce Mellicenſi.

VIII. Inſequens annus quantum Patriæ noſtræ calamitatis, tantum Principibus Victoribus gloriæ attulit: etſi poſtea riſus triumphi acerbo mortis dolore commixtus ſit. Primum, quod hìc commemorat *Aloldus*, eſt inſolentia *Ovonis*, quam Scriptores Ungari in eo maximè reponunt, ut ait *Bonfinius*, quòd unicè foveret humiles & aggreſtes, & in contemtos à ſe nobiles immaniter ſæviret: adeò, ut aliquando Quadrageſimam Chanadini agens, concilii habendi prætextu, quinquaginta nobiles, uno loco concluſos, immiſſis militibus trucidari juberet, ne quidem Chriſtiana ad mortem præparatione eis conceſſà. Ita porro totus à vulgo pendens, cui Sacra Chriſtiana dudum exoſa fuerant, propè abſuit, ut in plebis gratiam religionem tolleret. Hinc nobilium tacito fœdere conflata in eum invidia, & arcana ſollicitatio Cæſaris, ut à tiranno liberarentur. Conſuluit Imperator in medium cum ſuis, & expeditio in *Ovonem*, atque *Petri* reſtitutio decreta. *Ovo* re ſibi prodita, per Legatos Imperatorem percontatur, pacem, an bellum in ſe cogitaret? Auditô, Cæſarem ultorem venire velle, ipſe ocyor, armis jam paratis, ex utraque Danubii parte Auſtriam omni barbarie, fulgure celerior, cùm nemo tale quidpiam metueret, obruit, vaſtavit, expilavit, prædis, & captivis infinitis ſecum abreptis. *Quæcunque offendit*, ſunt *Bonfinii* verba, *omnia diripit, & vaſtat: qui occurrebant, omnes juxta cædit, capit ſe dedentes, & à Traſma Tulnam usque diſcurrit.*

Inſolentia Ovonis.

Ejus in Auſtriam irruptio crudelis.

IX.

Repreſſus non à Godofredo aliquo, ſed Adalberto Marchione.

IX. Quamvis porro hic Scriptor Tirannum iſtum in Auſtriam ſimul, ac Bavariam, irrupiſſe tradat, valde tamen vereor, eundem à verò plurimùm aberrâſſe, quòd addiderit, *Gothofredum* aliquem, hoſtes Patavii aggreſſum, prædâ onuſtos exonerâſſe: quem errorem poſt eum *Turoczius* pariter erravit. Patavium & Tulna longiſſimè diſtant: & Auſtria *Gothofredum* nullum Marchionem *Ovonis* tempore agnovit. Teſte *Aloldo*, ſævus ille graſſator *Petri* rivalis necem in Auſtria quæſivit. Sed *Adalbertus* Marchio, & *Leopoldus* Filius illi Viri erant, qui ejus furorem conſtanti animo exciperent, & magna victoria deprimerent: inde Cognomina *Victorioſi*, & *Fortis Militis* promeriti. Horum verò *Bonfinius* nihil undique meminit. Conſentiunt autem Chronica *Mellicenſe*, ac *Clauſtro-Neoburgenſe*, quorum phraſis eſt: *ALBERTUS Marchio Auſtriæ, & Filius ejus LIUPOLDUS, maximam partem exercitus Ovonis delevit.* Uberiùs *Hermannus Contractus*, licèt ad Ann. 1042. in lectione *Caniſiana*. Ovo *Ungariorum Tirannus, ob ſuſceptum à noſtro Rege Petrum, diviſit bifariam exercitum ſuum, fines Bojariæ ex utraque parte Danubii deprædans, & incendens depopulatur. Sed una pars exercitus ejus à Septentrionali parte Danubii ab ADALBERTO Marchione, & Filio ejus LUITPALDO ad internecionem cæſa eſt.* Optimè tandem omnium *Otto* Friſingenſis Chron. Libr. VI. cap. 32. defleta morte *Leopoldi* ſic eum cum Patre depredicans. *Hic eſt LEOPALDUS, qui cum Patre ſuo ALBERTO Marchiam Orientalem Ungaris eripuit, ac inter cætera Virtutis ſuæ opera exercitum* Ovonis *innumerabilem, fines ſuos ex improviſo vaſtantem, ſubitò correptis armis, quod tamen in omni conflictu etiam fortibus incautum eſt, penè funditus cum paucis delevit.* Citra proinde *Godofredi Bonfiniani* invidiam Principum noſtrorum adorea immortaliter vireat.

Immaturus Leopoldi Obitus.

X. Verumtamen LEOPOLDUM quod attinet, mors ipſa quodammodo ſibi plauſiſſe videtur, dum paulò pòſt, recentibus lauris incinctum Heroem, quem enſes hoſtiles in acie ferire metuerant, belli curis Hymenæi Auguſti gaudia Ingelheimii in ſecundis *Henrici* Cæſaris nuptiis interponere volentem, falce ſua ineluctabili fatalem in lectulum conjecit, ſimul & confecit V. Id. Decembris eodem Anno 1043. Id Hermannus Contractus his verbis enarrat. *Ibi LUITBALDUS ADALBERTI Marchionis Filius, magnæ virtutis & Pietatis Adoleſcens* (alia ejus lectio habet: *Bonæ indolis Juvenis, & maxima Hungarorum Clades*) *ab ipſo Rege Marchio promotus, & poſt paucos dies defunctus, Treviri à Patruo ſuo POPPONE Archiepiſcopo ſepultus, immaturè obiit.* Calomò *Ottonis* Friſingenſis l. c. acerbum hoc funus ita deploratur. *In ipſa verò Nuptiarum ſolemnitate triſtia lætis admixta ſunt. Nam illuſtriſſimus ALBERTI Marchionis Filius LEOPALDUS Adoleſcens immatura morte omnium planctu rapitur, & à Patruo ſuo POPPONE*

Treverorum Archiepiſcopo in Urbe Treverenſi ſepelitur. Plangentibûs porro omnibus, nemo certè Patre, ac Patria acerbiùs planxit: cùm utriusque plurimæ ſpes, rebus tam eximiè ab eo geſtis jam ſuffultæ, ſimul cum illo ſepelirentur.

Ejusdem Ætas, & Uxor, ſed nulli Liberi.

XI. Etſi verò in adſcriptis Elogiis Adoleſcens ac Juvenis appellatus fuerit, annos tamen ætatis jam tres ſupra viginti habebat: quoniam Teſte *Aloldo*, uti §.° I. adduxi, ANNO 1022. Patri Primogenitus naſcebatur. Neque etiam ſine Uxore fuerat: quam dictam eſſe *Frowizam*, & AN. 1059. poſt Maritum decimo ſexto, Viduam obiiſſe, pariter ſuprà contra D. *Hoffmannum* ex *Aloldo* jam docui. Liberis verò carebat. *Hermanni Contracti* Aſſertum, fuiſſe eum ab ipſo Rege Marchionem promotum, aliter accipi non debet, niſi eidem Marchiam Auſtriacam poſt Patrem confirmatam fuiſſe. *Popponem* tam ab *Hermanno*, quàm *Ottone* Friſingenſi, ejus Patruum appellari, cùm Cognatum ſcribere debuiſſent, *Ditmari* error fuit, quem inſecuti ſunt; uti ſimiliter jam aliàs oſtendi. Poſtremum Patriæ beneficium impendit, quòd ejus precibûs *Poppo* Patri *Azzonem* ſubmiſerit Strenuiſſimum Militem: qui poſtea Auſtriam Victoriis, & plurium illuſtrium Familiarum fœcunda propagine complevit. Ejus Adventum Reverendiſſ. Analiſta Zw::lenſis *Linkius* in Apparat. Annal. Auſtrio-Claravallens. p. 42. ſeq. retulit ad regimen *Ernuſti* Marchionis: quem tamen *Aloldus* jam *Adalberto* ſubmiſſum luculentè teſtatur.

Ardua *Ovonis* contritio per Cæſarem facta, Duce præcipuo *Adalberto*.

XII. Sed Acta Anni 1044. adhuc illuſtranda ſuperſunt, & ab erroribûs repurganda. Quàm ardua fuerit Imperatoris de *Ovone* ultionem ſumturi in Hungariam expeditio, & quàm difficilis victoria propè Jaurinum, Duce præcipuo *Adalberto* noſtro, *Bonfinius* prolixè, cúmque eo Comes *Turocziu*s eloquuntur. A parte Cæſaris complures Ungari, qui eum ad *Ovonem* ejiciendum in patriam ſuam pellexerant, conſtitêre: verumtamen exercitus multùm impares erant, & ille *Ovonis* non paulò numeroſior. Quare & paucitatem hoſtium ſpreviſſe, & jamjam triumphaturum fuiſſe narratur, niſi hoſtis DEI, & ſuorum tirannus exſtitiſſet. Tenebatur quippe cum aſſeclis ſuis, ob exactionem *Petri* Regis, anathemate Legati Pontificii; unde nec bona cauſa, nec bono DEO adjutore niti potuerat. Victoriæ ejusdem obſuit, quòd paulò ante pugnam ex nebula tenui immutati aëris vehemens ventorum turbo conſecutus, pulverem Ungarorum oculis intolerabilem incuſſerit: id nonnulli prodigio imputârunt. Sed *Bonfinio* tantiſper verba cedamus.

Pugnæ deſcriptio, & ipſius Ovonis cædes ex *Bonſinio*.

XIII. *Poſtquam conſerendæ pugnæ copia facta eſt, collatis utrinque ſignis, & obſtinatiſſimis quoque pectoribus concurſum. Indextro Cornu* HENRICUS, *in ſiniſtro* ALBERTUS Petri *Affinis præſidet. Ungari, qui præ Abæ* (i. e. Ovonis) *ſævitia ad Imperatorem confugerant,*

gerant, in prima ſub Petro *Acie pugnant: objectum Ungarorum Agmen hortantur, ut à feritate Regis deficiant, ac* Petri *partibus adhæreant, ne inteſtino prelio pariter utrique conciderent. Contrà illi hos proditores appellare, ſæviſſima quæque imprecari. Ad hæc* Aba *magno animo agmen conſerere, perfugas & proditores usque quaque diſquirere, ut in medio prelio pœnas exigat. Quum hæc* ALBERTUS *intellexiſſet, laboranti cum Ungaris* Petro *ſuccurrit: acerrimum prelium inſtauratur, magna utrinque ſtrages oritur. Dum confertim utrinque dimicatur, ac nemo alteri cedere nititur, ita Martis opus fervere videtur, ut in Communem omnes cædem conjurâſſe viderentur. - - - Pari utrinque ſpe pugnatur, jámque* Aba *ſuperior evaſiſſet, ſi fidos ſibi Præfectos ubique habuiſſet. Sed - - - multi in medio prelio ab eo defecêre: quippe qui conculcatis* Abæ *ſignis in adverſam ſe aciem tranſtulerunt. - - -* HENRICUS *tandem, ne incruenta quidem victoriâ, hoſtes fudit, fugavítque.* Aba *inclinato exercitu, trajectóque Danubio, ad Tibisci amnis Vicum effûgit, ubi multas Nobilium cædes olim patrârat. Vico* Scoebe *nomen erat: ibi à ſuis cæſus eſt, & in proxima æde ſepultus.*

XIV. Prolixiùs confirmatum hìc habes, quod *Aloldus* tri-verbio ferè edixit. Aberravit autem *Hermannus Contractus*, tametſi coævus, potiſſimùm in enarranda *Ovonis* internecione, à ſuis, dùm è prelio fugiſſet, patrata, ſcribens ad ANN. 1044. *HENRICUS Rex parvo exercitu contra graviſſimam Ungariorum Gentem fortiter pugnavit, & vicit.* Ovonem *tirannum fugavit,* & Petrum *expulſum priſtinæ dignitati reſtituit. Poſtea verò* Petrus *in Regno confortatus eundem* Ovonem, *cum Uxore & filiis comprehenſum, decollavit.* Qui è fuga vivus non evaſit, poſtea cum Familia à *Petro* capi non potuit. Qualiter autem *Hermanno* in hac parte per infidam relationem ſubreptum fuit, ita neque meliùs edoctus fuiſſe videtur, ad ANNUM 1043. referens: HENRICUS *Rex iterum Pannonias petens, ab* Ovone, *vix pactum impetrante, ſuſcepta ſatisfactione, Obſides, Munera, Regnique usque ad* Litha (*Leytam*) *fluvium partem accipiens, cum Muneribus diſſceſſit.* Hoc ſi *Hermanno* crederemus, *Henricus* Imperator Regionem Cis-Danubianam inferioris Auſtriæ infra Cetium montem ceſſione ac dono *Ovonis* conſecutus eſſet. Quod verò cum *Aloldo* planè non convenit, ſcribente: *Inter hæc ADALBERTUS omnem Oſterrichiam ſuam ab Ungaris purgavit, & ſibi aſſeruit, cum magna laude Imperatoris, & omnium Vicinorum.* Præterea maximè pugnat cum *Ottone* Friſingenſi, qui Libr. VI. cap. 15. ita aſſeruit: *Ex hujus* ALBERTI (nimirum Babenbergenſis Comitis decollati) *Sanguine* ALBERTUS, *qui poſtmodum Marchiam Orientalem, i. e. Pannoniam ſuperiorem, Ungaris ereptam, Romano Imperio adjecit, Originem duxiſſe traditur.* Nulla hodiernæ Auſtriæ pars præter illam, quæ à Cetio monte ad usque Ley-

Error *Hermanni Contracti* circa occiſionem *Ovonis.*

Item Donationem Auſtriæ infra-Cetianæ, quam ipſe antea Cæſari fecerit;

Cùm tamen eam regionem *Adalbertus* Marchio enſe vindicaverit.

Bayerische Staatsbibliothek München

Leytam amnem decurrit, olim Pannoniæ ſuperioris nomen ferebat. Ergo *Adalberti* Marchionis enſem laureatum vindicatæ cis Danubium Auſtriæ infra-Cetianæ Gloria manet, ore ac gratulatione Cæſaris, & Vicinorum probata. Neque in ſe invicem pugnant *Aloldus* ajens, *& ſibi aſſeruit*, atque *Otto* Friſingenſis inquiens, *Romano Imperio adjecit.* Cùm námque Marchio noſter, tantis Victoriis inclitus, Præfectus Imperii in Auſtria fuerit, quidquid armis vindicavit, eâdem fidelia ſibi ſimul, ſimúlque Imperio acquiſivit.

XV. Quid verò Cl. *Hanſizio* dicam? Hic námque Metr. Laur. p. 246. non modò è ſenſu *Hermanni Contracti* pronunciavit, hanc Auſtriæ partem ceſſione *Ovonis* Imperatori obveniſſe: verùm etiam ſubdidit, in hac eadem Regione Marchionem quemdam *Sigfridum* à Cæſare inſtitutum fuiſſe. Hujus numque mentionem fieri in diplomate *Henrici* de Anno 1045. item in aliis duobus ejusdem Regis præceptis: in quorum primo huic Marchioni concedantur centum quinquaginta manſi Regales *intra fluvios Phiſchaba & Lita*: in altero Areæ *juxta fluvium Danubii.* Fateor, ardua forent iſta, niſi conſtaret, quod aliàs jam obſervaveram, ſtilo ævi illius elogia *Marchionis* ac *Comitis*, immo & Ducis, promiſcuè planè adhibita, ac, quaſi ſynonima forent, ex arbitrio ſecum permutata fuiſſe. Unde & ipſe *Hanſizius* autumabat, hunc Marchionem *Sigfridum* fuiſſe unum è Comitibus *de Plaien*, regulis Auſtriæ tunc potentiſſimis: quales è pluribus quoque aliis Stirpibus fuêre, præcipuè Comites *de Trasma* adeo inſignes, ut amplitudine poſſeſſionum ipſis quoque Præfectis Terræ ſuppares eſſent, propriósque Mareſcallos, Dapiferos, Pincernas haberent. Quisquis igitur veteris Auſtriæ hiſtoriam exactiùs legere, veréque intelligere cupit, omnino caveat, ne ſtatum hujus Provinciæ, ac Principum ejus, talem jam olim fuiſſe exiſtimet, qualem hodie videt. Neutiquam tunc temporis Auſtriæ Marchiones continuò totius Terræ Principes, cum alto dominio imperantes, exſtiterant: ſed provincia iſta Comitatus plures ac Comites alebat, inter quos, qui à Terra ipſa nomen gerebat, & Auſtriæ Marchio dictus eſt, dignitate duntaxat primus erat, cæteríſque Præfecturâ per Cæſares antelatus. Nequaquam ſub id temporis Marchiones noſtri privilegiis illis gaudebant, quæ poſtea *Fridericus I.* Cæſar, dum Auſtriam An. 1156. in Ducatum erigeret, *Henrico Jaſomirgott* primo Duci ac Succeſſoribus ejus contulerat: nimirum: *Imperium* i. e. Imperator *nullum feudum habere debet in Ducatu Auſtriæ: & quicunque Princeps, vel alterius Status Perſona Nobilis, aut ignobilis, ibi poſſeſſiones teneret, à ſe jure feudali dependentes, eas nulli locet, niſi priùs à Duce Auſtriæ conduxerit, Eccleſiis & Monaſteriis duntaxat exceptis in hoc caſu.* Quòd ſi ſecus ævo illo ſe res in hac

Primorum Auſtriæ Marchionum non erat par Dominatus, qui poſtea Ducum.

hac terra habuiſſet, ut quid in Diplomatibus Regum Cæſarúmque tam perpetuò legeretur v. c. *in pago Oſterriche in Comitatu Luipoldi, Henrici, ſive Adalberti Marchionis?* Nonne ſi iſti univerſæ Terræ Domini fuiſſent, neque hæc in plures Comitatus, Comitésque partita exſtitiſſet, ſuffecerat, ſolam Oſterrichiam, omiſſo Comitatu, nominâſſe? Ergo alii erant *Marchiones Auſtriæ,* ſive provinciæ huic à Cæſare cum imperio præfecti: alii verò *Marchiones in Auſtria*, qui Comitatus ſuos, ſive certas hujus Terræ portiones, beneficiô Regio, non Marchionis Præfecti, captaverunt: à quo tamen juſſa Regia excipere tenebantur. Quibus è poſterioribus *Sigfridum* Marchionem *Hanſizianum* fuiſſe, libenter largior, cui Cæſar *Henricus* in provincia Auſtriæ infra-cetiana, victricibûs *Adalberti* Marchionis noſtri armis noviter ab Ungaris expurgata, nonnullas poſſeſſiones etiam ampliores indulſerit. Eodem ordine ac numero repono *Meginhelmum* illum, ad quem in Codice Diplomat. Hiſtor. Epiſtolari Cl. quondam *Bernardi Pezii* Part. I. p. 123. ſeq. ſcribit *Gozpertus* Abbas S. Quirini Tegernſeenſis, tanquam *ad famoſiſſimum Comitem ſummæ Nobilitatis proſapia natum, qui in Regione Orientali dominaretur*, intra annos 983. usque 1001. adeóque vel ſub *Leopoldo Illuſtri*, aut Filio *Henrico.* Item *Wilhelmum* illum Marchionem, cujus præter *Ernuſtum* ſimul meminit *Henricus* IV. Imperator in diplomate de ann. 1057. quo, ad horum amborum interceſſionem, *Azzoni*, Strenuiſſimo illi Militi ſuprà laudato, tres Regales Manſos in Villa Hezimanznewiſa elargitus eſt: quam chartam apud ſe exiſtere profeſſus eſt Jlluſtris Baro *Streunius*, uti allegat Excellentiſſ. D. Comes *Wurmbrandius* Collectaneor. Genealog. Hiſtoricor. p. 5. Erant videlicet hi, etſi qui alii ejusmodi ab aliis aſſignari poſſint, Comites, vel *Marchiones in Auſtria*, certis diſtrictibus Terræ hujus beneficiô regiô dominantes, minimè verò *Marchiones Auſtriæ*, toti Terræ gubernandæ præfecti.

Marchiones *Auſtriæ*, & Marchiones *in Auſtria* diſtinguendi.

§. III.

Acta ADALBERTI poſteriora, & obitus.

I. AD Annum 1045. *Aloldus* ita habet. *Petrus apud Ungaros in priora vitia relabitur, & nova apud ſubditos odia contrahit. ADALBERTUS Marchio, non Fortitudine tantùm, ſed etiam Pietate, Prudentia, & Æquitate inſignis, ſanctæ Crucis Particulam in Eccleſia Medilik Religiosè & ſolemniter deponit.* De *Petro*, quem Anno priori *Henricus* Imperator, debellato *Ovone*, in ſolium reſtituit, ferunt Scriptores Ungari, quod omiſit *Aloldus*, quia nullæ, vel non magnæ *Adalberti* Marchionis hìc partes erant, illum hoc anno cæſari, ad ſe invitato, accom-

Petrus Ungariæ Regnum Imperatori obligavit: ipſe ſe rurſum odibilem reddens.

parenti, Regnum Hungariæ cum lancea aurea tradidiſſe, ſibi iterum redditum, ſed hoc pacto, ut à morte ipſius ad Imperatorem rediret. Teutonicorum deinde præſidio ac poteſtate elatum, non jam regnâſſe, ſed potiùs crudeli tirannide flagellâſſe Hungariam, quáque poterat, depreſſiſſe. Nempe Germanis maximè favit, & quos ad hoc invitos noverat Ungaros, non diſtrictè, ſed modum non tenentibus, ac verè crudelibus modis, ad officium redigere contendit, malo autem ſuo maximo: quia timor nulli Regum ſecuritatem præſtat, qui amorem apud ſubditos mereri contemnit. Adalbertus Princeps noſter, quia multò melior, multò quoque felicior fuit: cujus nimirum Fortitudinem Pietas firmavit, Æquitatem Prudentia moderabatur. Audivimus eum hucusque maximis victoriis inclitum, & arbitrari licet, par eidem cum Conſtantino Maximo Auguſto triumphi perpetui auſpicium fuiſſe. Crucem Domini, cujus inſigni portione dives erat, perpetua pietate coluit, & in hoc ſigno citra dubium vicit. Ne autem ſoli ſibi favendô, aliis invidere videretur, quod omnibus exſtitit communis cauſa ſalutis: utque præterea, quod ſibi ad condignam Pignoris usque adeo pretioſi reverentiam deerat, publica devotio ſuppleret: ſancto conſilio ſe ipſum Theſauro hoc ſuo exſpolians, quamvis illum ex oculis ſuis dimiſſum devoto cordis affectu apud ſe ſemper retineret, eodem, ſolemni cum pompa deducto, Eccleſiam Mellicenſem dotavit. Veram interim epocham facti hujus tam ſancti, támque memorandi, unus modò gratulantibus Mellicenſibus prodidit *Aloldus*.

Adalbertus Eccleſiam Mellicenſem Particula S. Crucis donavit.

Petri æmuli *Andreas* & *Levenza* ejus Propingui. Ipſe profugus oculis privatur.

II. Pergit hic porro ad Ann. 1046. *Contra* Petrum *inſurgunt* Andreas *&* Levenza *Propingui ſui, ſibi fideles, etiam Præſules & Clericos, accidunt, & ipſum quoque ad poenam quærunt. Fugientem in Oſterrichiam deprehendunt, & oculis privant.* Andreas *&* Levenza *ad idololatriam proni, Regnum à ſuiſimilibus ſibi oblatum capiunt.* Hi Principes, è Divi *Stephani* propagine orti, animo magni, & manu fortes, extra Regnum verò apud alios demorati quaſi exules, non tam ipſi ſolium affectârunt, quàm à commotis in *Petrum* ſubditis advocati ſunt: uti nec ipſi Religionem oderant, ſed plebis, Chriſti Sacra abolita cupientis, timore adacti, ne eadem in ſe irrueret, ſimúlque Regni, hoc pacto oblati, ambitu inducti, vulgo inſolenti aſſenſerunt eo damno, ut Præſules & Sacerdotes undique in victimam conquirerentur, occluderentur, niſi diruerentur Templa, Sacra omnia exſcinderentur, Arioli & Magi palàm homines dementarent, ritúsque paganici publicè iterum obtinerent. Unde fidem, quam forſitan corde retinuerant, ore tamen confiteri metuentes, decumanæ in Chriſtianos tirannidi parem portam

tam aperuerunt, ac ſi ipſi deſerendæ fidei Auctores fuiſſent. *Petro* profugo Auſtria una in votis fuit, ſed fruſtra: ad cujus Provinciæ, ſuorúmque Principum laudem omnino pertinet, hoc iterum exemplo luculentè doceri, quantam miſeri omnes in Pietate Auſtriaca fiduciam perpetuò collocarent.

III. Proſequitur *Aloldus* ad AN. 1047. *PETRO in Carcere mortuo,* & Levenza *etiam defuncto, coronatur* Andreas, *& corde ſuo per DEI gratiam converſo, ſaluberrima pro Chriſti Religione edicta condidit. Sed Imperator* Hainricus, Petri *injuriam vindicaturus, & etiam ſuam, quia Regnum ad ſe redire debuit, bellum parat, nec* Andream *audit, qui culpam in alios conferebat. PÓPPO clariſſimus Trevirenſium Præſul obiit.* Quæ hìc de *Andrea* dicuntur, latiùs apud *Bonfinium* itémque *Turoczium*, cum laude ejusdem egregia legas: quippe qui *Jovianum* æmulatus, Imperium poſt impii Juliani Apoſtatæ interitum ſibi oblatum, tamdiu accipere detrectavit, donec exercitus omnes nova Religione in Chriſti ſacra juràſſent. *Pópponem* Archipræſulem, qui *Leopoldi Jlluſtris* Filius, *Henrici* Frater, *Adalberti* Patruus fuerat, cujúsque tunc inter omnes Magnum nomen, clara Pietas erat, *Golſcherus* quidem ANNO priori obiiſſe tradidit, ſed *Browerus* ex Epitaphio ejusdem ANNUM præſentem reſtituit: cui pariter *Hermannus Contractus* hanc mortem alligavit. Unde liquet contra ANNALES Zwetlenſes, quod ſuprà notaveram, *Azzonem* ſtrenuiſſimum militem ab hoc Antiſtite nequaquam *Ernuſto*, ſed *Adalberto* Marchioni ſubmiſſum fuiſſe.

Andreas Rex Ungariæ coronatus invito Cæſare.

Popponis Archipræſulis Obitus.

IV. Anno 1048. ita Chronographus noſter. Hainricus *Imperator Brecesburgum* (Bresburg latinè Poſonium) *obſidet, comite* ADALBERTO *Marchione. Sed paſcuis & frugibus deficientibus pro ſuo exercitu, reverti cogitur.* Item ANNO 1049. *Imperator* ADALBERTUM *Marchionem denuo arma in Ungariam expedire mandat, & ipſe milites ſubmiſit: quibus tamen* Andreas *aditum cautè præcluſit, ac interim per legatos iram* Hainrici *mitigavit, fidem cum tributo promittens.* Rurſum ad AN. 1051. ANDREAS *in tributo deficiens Imperatorem denuo irritat, & inſuper* ADALBERTUM *Marchionem in ſua Terra Auſtrali turbat: qui ei ſtrenuè reſiſtit.* Tandem ad AN. 1052. *Ipſe Imperator exercitum per Oſterrichiam ducens, cum* ADALBERTO *Marchione &* ERNUSTO *Filio ejus invadit Hungariam, ac Brecesburgum obſidet. Sed quia* Andreas *in Regno ſuo Religionem Chriſtianam benè procuravit,* LEO *Papa IX. in exercitu preſens, & ab* Andrea *rogatus, ſe interpoſuit, & pacem conciliavit. Unde Imperator* Andream *Regem confirmavit, & ejus Filio* Salomoni *vix nato Filiolam ſuam* Zophiam *ſpopondit.* Ita teſtis illorum temporum *Aloldus*. Sed *Bonfinius* non quidem hunc noſtrum Scriptorem, quem ignorabat, cæteros verò Germaniæ

Imperatoris cum *Adalberto* Marchione expeditiones in Ungaria.

Aliter à Germanis, aliter ab Ungaris Scriptoribus relatæ.

Chronographos paria ferè referentes, in quibus præcipuus *Hermanus Contractus* legi meretur, in ſuſpicionem affectûs adducit. Contendit etenim, Monumenta Hungarica nihil unquam commemorare de Tributo, ab *Andrea* Rege Germanis promiſſo, ſive præſtito: quin potiùs ipſum Polonos, Bohemos, & Auſtrales cenſu ſibi præbendo divinxiſſe, cùm undique Victor eſſet. Neque ipſum, ſed multò magis Imperatorem, ab Ungaris extremum in diſcrimen adductum, pacem rogâſſe, promiſſione Filiæ ſuæ obſirmatam. Quoniam verò res, ad hos annos, ab *Aloldo* relatæ, omnino acciderunt, ſatis eidem fidei eſt. De affectu Scriptorum non diſputo, qui æterna doctorum hominum jurgia, nullo fructu legentium, parere conſuevit.

Scriptorum affectus jurgia inutilia parit.

Obitus Conjugis & ipſius *Adalberti*.

V. Interim Hiſtoriam Adalberti tot elogiis inclitam, ut ſolet hominibus etiam ſummis evenire, cùm nulla in hoc mundo gloria non tranſeat, *Aloldus* noſter meris funeribus concludit. Ait enim ad Ann. 1055. *Alhaid Adalberti Marchionis Conjunx devotè moritur, & in Medilik ſepelitur III. non. Februarii.* Item ad Ann. 1056. *Adalbertus Marchio Illuſtris Princeps meus, Pius, Fortis, Victorioſus, Benignus, poſt annos Ætatis ſuæ Sexaginta, Regiminis anno tricesimo ſeptimo piè moritur VII. Kal. Junii, & in Medilik apud Patres requieſcit. Succedit Ernustus Filius, pariter Fortis & Probus: qui jam tunc ex Uxore Mechtilde Filium habuit ſpecioſum Liupoldum. Obiit etiam hoc Anno Hainricus Tertius Imperator, & reliquit* Hainricum *Quartum tenerrimum Puerum, tamen mox coronatum.* Sic in Exilio mundi hujus ſeparat amara mors: quamquam pariter emorientes, qui in Chriſto diviſi non fuerint, in Patria feliciùs conjungat. Conjugem quod attinet, Eruditiſſimi D. *Hoffmanni* de ea dubium ſuprà §.° I^mo^ complanavi. De anno, vel Die obitus ipſius *Adalberti* Principis Optimi communis eſt cum *Aloldo* omnium Scriptorum Auſtriacorum conſenſus: neque exterorum quiſpiam aliquid hìc controvertit. Vixit itaque ſexaginta annos, rexit octo & triginta. Quæ *Ernuſtum*, ejúſque Conjugem *Mechtildem* ſpectant, in ſequens Elogium differo. De morte *Henrici* Imperatoris *Aloldum* rectè hoc anno retuliſſe, tam *Hermanni Contracti*, quàm *Ottonis* Friſingenſis, aliorúmque concordi calculo affirmatur.

Henricus III. Imp. defunctus, relicto *Henrico IV.* puero.

Ejuſdem Principis laudes conjunctæ.

VI. Lubet verò huic Elogio Adalberti, tanti Principis coronidem illa oratione imponere, qua olim eundem commendaveram. Arctum illud affinitatis & Amicitiæ Vinculum cum *Petro* Hungariæ Rege tam ſanctè, támque conſtantiſſimè coluit, ut non modò ſacroſanctam Veteribus Hoſpitalitatis teſſeram nunquam violaret: verùm etiam proſtratam Amici, etſi non probatiſſimi, fortunam proprio graviſſimo diſcrimine ſemel, iterum, ac tertiùm inſtauraret. Cæſari fidem tam perpetuò

pro-

probavit, ut fœderatum eum ſemper, im̃o Auctorem prelio-rum, & ſocium habuerit. Sanctiſſimæ Crucis Vexillum primus quodammodo in Auſtria, ceu publicæ Religionis cultúsque devotiſſimi ſignum, tunc quidem ſuſtulit, ubi tam inſignem ſalvifici hujus Ligni Portionem Mellicenſi Eccleſiæ intulit. Inde armis ejusdem tantus vigor, ut vinceret propemodum, quacunque pedem inferret. Innumeras Pannonum Phalanges enſe laureato iterum iterúmque confecit. His verò hoſtibûs à provincia ſua undique pulſis, ſpoliíſque, quæcunque ex Auſtria diu detraxerant, rurſum redemtis, pulcherimo elogio apud omnes meritò audiit felix Patriæ Conqueſtor, Pannoniæ terror, rebellium vindex, coronæ Gemanicæ reſtitutor, Servator provinciæ, Eccleſiarum omnium ſimul Tutor, & Murus aheneus. Compendiò omnia ut enunciarent, *Victorioſum* dixêre, & ſatis erat: Quia elogium iſtud, tametſi fortè non ſolus, peculiari tamen merito geſſit. Tum námque Victoris nomen verè illuſtre eſt, & ferre ſolet etiam inter probos ætatem, ſi profuſo hoſtium ſanguine ita ſcribatur, ut illud lachrymæ ſubditorum rurſum non deleant. Omnis quidem Laurea ſplendet: ſed atra nube obducitur, quamprimum Ambitio Principis Victoris propriarum provinciarum ſuarum gemitus extorquet. Ubi verò inimici exercitus ea ſolùmmodo de cauſa laceſſuntur, ut belli utilitas, & lucra Victoriæ, civibus, antea ſub hoſte gementibus, lachrymas abſtergant, ut ſalva in aris & templis ſit Patriæ religio, ut piis eſſe ſubditis ſine crimine liceat; verbô, ubi bellum ſola neceſſitas imperat, & religio ſuadet, Victoriá porro & Pax, bello quæſitæ, non tam Principis potentiam atque divitias augent, quàm Patriæ felicitatem & tranquillitatem reſtituunt: ibi demum *Victoris* elogium auro & adamante ſeros in poſteros tradi commeretur. Sic porro pugnavit, ſic & vicit Adalbertus, ſic nomen im̃ortale vindicavit. Cujus proinde quietem in pace, ulteriori declamatione, ad moleſtiam piorum cinerum, interturbare jam ceſſo.

Victorioſi elogium quando veram laudem pariat.

ELOGIUM IV.

Ernusti, cognomento Strenui, Quarti Auſtriæ Marchionis, qui occubuit An. 1075.

§. I.

Uxor ejuſdem gemina, ſed Filius non niſi unicus.

Epochæ ad *Ernuſtum* ſpectantes, regimen inchoantem.

I. Annum ætatis trigeſimum ingreſſus, vel proximè ingreſſurus erat Ernestus, Patri Adalberto ſuccedens tanquam natuminor ejuſdem Filius, ex Matre Alhaide genitus An. 1027. uti fidem nobis antea fecit *Aloldus*. Thori Paterni pignus quartum & poſtremum ipſe fuit, cùm Leopoldus primogenitus ante Patrem emoreretur, non innuptus quidem, attamen improlis An. 1043. duæ aliæ Proles mox ut infantes obiiſſent. Matrem perdidit An. 1055. Patrem anno inſequenti. Quando nuptias egerit, vel *Aloldus* tacuit, vel *Ortilo* excerpere oblitus eſt, qui tamen notavit, eum, vivente adhuc Patre, ex Uxore Mechtilde jam habuiſſe Filium ſpecioſum Leopoldum, idcirco poſtea *Pulchrum* appellatum. Verumtamen tam de Conjuge ejus, quàm Progenie, res non ita expedita, quin graviùs aliqui de utroque hoc capite percontentur: unde præſentem paragraphum his controverſiis dicare oportuit.

Dubium de Nomine Conjugis ejuſdem

II. Conthoralem *Erneſti* poſt *Aloldum* pariter *Mehiltim*, vel *Mechildim*, aut *Mathiltam* appellârunt Lapis *Sepulchralis* Mellicenſis, Tabulæ *Clauſtro-Neoburgenſes*, Vituſque *Arnpeckius* apud Cl. *Pezium* Tom. I. item *Haſelbach ius* ibid. Tom. II. Genus verò ejuſdem ab omnibus diſſimulatum. Sed hoc à ſe deprehenſum aſſerit Jll. D. *Eckartus* Origg. Saxonicar. Libr. III. cap. II. §. III. col. 64. ubi eam filiam facit *Dedonis III.* Marchionis Orientalis in Luſatia inferiore: ex *Oda* Filia *Wilhelmi* comitis Wimarienſis: interim verò non *Mechtildem*, ſed *Adelheidem* appellatam contendit. Secutus eſt Appendicem Chronici *Montis Sereni*, ubi legerat: *Genuitque* Dedo *ex ea* (nempe *Oda*) Dedonem *juniorem* - - *& duas Filias*: *quarum una* Adelhaidis *nupſit* Ernesto *Marchioni de Bavaria*, *genuitque ei* Luppoldum *Marchionem.* His porro paria, vel admodum ſaltem conformia, etiam legi in

in annalibus *Vetero-Cellenſibus* apud *Menckenium* Scriptor. Tom. II. pag. 381. itémque in Joan. *Tylichii* Chronico *Miſnenſi* apud *Schannatum* Vindemiar. Collect. II. p. 75. jam obſervavit D. *Hoffmannus*. Qui verò, uti ſentire noluit cum Scriptoribus Auſtriacis, conjugem *Erneſti* appellantibus *Mechtildem*: ita pariter non ſubſcribit Appendici Chronici *Montis Sereni*, nomen quod ſpectat, neque ſuſtinet, eam *Albaidem* dictam fuiſſe. Prxterquam enim, ait, quòd ipſe Jll. D. *Eckartus* alibi hanc Appendicem ſubinde in nominibus falſam coarguat, invictè probatur ex Diplomate ipſius *Ernuſti* Marchionis; Mellicenſibus dato; ſed ſine anno & conſule, inque Cl. P. *Philiberti Hueber* Auſtria ex Archivio Mellicenſi illuſtrata, p. 1. exhibito, Uxorem hujus Principis aliud planè nomen geſſiſſe. Legitur námque ibidem: *Notum ſit omnibus - - - qualiter ego* Ernesto *Auſtriæ Marchio cum dilectiſſima thori noſtri Socia Domina* Swaenehildi *Marchioniſſa, & Filio noſtro* Liupoldo, *pro remedio &c.* Quam apertà ſunt hæc, tam etiam tuta, ipſo nimirum Principe Marito Authore aſſerta.

III. Cui ego repono, authoritatem quidem hujus Diplomatis apud me quoque tantam eſſe, cùm grave adverſus illud contendendi fundamentum nullibi ſuppetat, ut omnino largiar, Marchioni noſtro poſterioribus nuptiis conjunctam fuiſſe *Swanbildim* aliquam: quæ verò in ejus toro ſucceſſerit *Mechtildi*, Matri *Leopoldi*, extra quem *Erneſto* Filius alius nullus ſuperfuit. Ita ſentire *Aloldi* flagitat Authoritas, quia coævi, & in hac Aula domeſtici: quam cæterorum Scriptorum Auſtriacorum etſi juniorum traditio ritè tamen confirmat. Neque his univerſi Diplomatis Mellicenſis tenor uſpiam incommodat. Cùm námque epocha ſua careat, rectè ſentire licet, illud poſtremis tandem *Ernuſti* annis, nec ante annum 1050. quo veriſimillimè *Leopoldum* natum principiò Elogii ſequentis aſſeram, prima ejuſdem Conjuge *Mechtilde* jam defuncta, emanâſſe. Cui non obſtat, ibidem ſcriptum eſſe, *& Filio noſtro* Liupoldo. Hæc etenim verba nulla neceſſitate inferunt, *Leopoldum* ex *Swanbilde* genitum fuiſſe, cùm & Privignus ſuo modò ſit Filius. An porrò ſive *Mechtildis*, ſive *Swanbildis*, alterutra denique conjugum *Ernuſti*, patrem habuerit *Dedonem* Marchionem Luſatiæ, hìc in diſceptationem non traho: de quo alii viderint. Fuit eidem Uxor gemina.

IV. Erant verò inſuper domeſtici Scriptores, qui Principi noſtro non modò geminos Filios falſiſſimè tribuerent: verùm etiam Hiſtoriam Babenbergico-Auſtriacam infami ſimul nefandóque convitio pollucrent, facillimæ fidei Aſſeclas ex poſteris conſecuti, nimis quàm lugendo propudioſiſſimæ fabulæ ſucceſſu. Primus horum Scriptorum hucuſque à Cl. *Pezio* retectus fuit Duo autem Filii falſiſſimo commento eidem tributi.

fuit *Joannes Ennenchelius* homo ſeculi XIII.[tii], cujus habemus *Librum Principum in Auſtria & Stiria* metro vernaculo decantatum. Alter deinde *Matthæus* quidam ſive *Gregorius Hagenus*, Author Chronici Auſtriaci pariter vernaculi inclinante Seculo XIV.[to] Quorum deinde authoritate ob qualemcunque ætatem ſuam, citra prudens de re tradita judicium, inconſultiùs arreptâ, etiam Viri graviſſimi, in quibus ipſe *Aeneas Sylvius* in Hiſtoria Friderici III. Imperatoris, *Sundhemius* in Tabulis Clauſtro-Neoburgenſibus, *Vitus Arnpeckius* in Chronico Auſtriaco, *Cuſpinianus* in Auſtria, *Fuggerus*, *Birckeniúsque* in ſpeculo Honoris Auſtriaci, ambo Reverendiſſimi DD. Abbates Auſtrio-Claravallenſes *Ebro*, & *Linckius*, grandem poſt eos errorem, idem commentum ſcriptis ſuis ulterius diſſeminandô, improvidi erraverunt.

Propudioſa deiisdem fabula. V. Fabula breviſſimo compendio hæc erat. Fuiſſe nimirum *Ernuſto* Marchioni Filios duos, ſibi ſuperſtites, *Leopoldum*, egregia tam formæ, quàm animi præſtantia inclitum, vulgò cognomine *Pulchrum*, & item *Albertum*, oppidò mobili minúsque compoſito genio, ut Convitium *Levis* promereretur. Horum primum, diviſâ inter ſe provinciâ, ſediſſe Garſii, alterum in Caſtro Bernecenſi. *Leopoldi* commendatione ad *Henricum III.* Imperatorem Romæ commorantem delata, qui ſpecioſiſſimam Filiam, & impenſiſſimè à ſe dilectam habens, ſolicitè circumſpexerat, cui non imparis formæ illuſtri Marito eam deſponderet, cæſarem indictis Comitiis Principes, & in his *Leopoldum* quoque, è Germania in Urbem advocâſſe. Viſum porro Principem noſtrum Imperatori illico pro Genero, Filiæ ejus pro Marito placuiſſe; ut adeò Nuptiæ auguſta quodammodo pompâ ſine mora celebrarentur. Reverſum deinde cum conjuge ſua, quæ omnium oculos pulchritudine raperet, novum Maritum in Auſtriam ſuam, paulò pòſt Fratrem *Albertum* geniale ad feſtum Garſium condicta die invitâſſe: manè verò illius diei venatûm exiiſſe, ut hoſpites tantò lautius haberet. Interea Fratrem citiùs præſentem, & ad Fratriæ ſuæ colloquium admiſſum, è veſtigio ſpecie illius deceptum, eidem vim intuliſſe, non exſpectato Fratre citò reverſum. Re ex conjuge, immensùm dolente, intellecta, *Leopoldum* Anno integro preſſiſſe vindictam, donec *Albertus* Frater cuidam Poloniæ Principi nuberet. Ibi verò ad nuptias invitatum, comparuiſſe cum multis armatis, quos tamen retrò velut ex inſidiis collocaverit. Tum, captata occaſione, novam Fratris nuptam æquali contumelia affeciſſe, iratóque Sponſo copias ſuas ad conflictum illico exhibuiſſe, quibùs & vicerit. Cauſâ exinde ad Imperatorem delatâ, injunctum *Leopoldo*, quia crimen publicè perpetrâſſet,

ſet, ut à Fratre Auſtriæ ſeuda cum vexillis flexo poplite reciperet: *Albertum* verò, cùm primus flagitium commiſerit, Marchionatu dejectum, tribûs duntaxat caſtris contentum eſſe juſſum. Ita olim nulla propemodum cujuslibet Stirpis hiſtoria ſatis commodè ſcripta, & lectoribus jucunda credebatur, quæ non hircum aliquando & haram oleret.

VI. Sed foeculentum hoc Augiæ ſtabulum in Hiſtoria Patria Hercule felicior dudum expurgavit Cl. *Pezius* tota Diſſertatione prævia VI.^ta Tomi I.^mi ubi copioſiſſimis & luculentis optimorum ac coævorum Scriptorum teſtimoniis epochas *Ennencbelii* appoſitas confutat: ex ipſius *Ernuſti* Parentis laudato diplomate conſtabilit, huic Principi non niſi unicum Filium *Leopoldum* fuiſſe: operoſiſſimis deinde, & à nemine convellendis Authoritatibus atque rationibus evincit, *Henrico III.* Imperatori nullam exſtitiſſe Filiam, quæ *Leopoldo* Marchioni in thorum concedere potuerit: ac tandem *Leopoldum* à coævis Scriptoribus tantas támque eximias laudes tuliſſe demonſtrat, cum quibus adeò nefandum turpiſſimi inceſtus flagitium concipi nulla prudentia poſſit. Ego porro tam egregiè actum hoc loco non iterum ago: ſufficit mihi advertere, teſtimonio *Aloldi*, cùm *Ernuſtus* AN. 1063. Regem *Henricum IV.* duodennio tunc quidem vix majorem, in Ungariam comitatus eſſet, ut *Salomon* ſolio imponeretur, ſecum accepiſſe *Leopoldum* Filium adhuc puerum. Quomodo ergo *Henricus* III, ANNO 1056. defunctus eidem Romæ nuptias apparare cum Filia potuiſſet? Præterquam quod etiam *Ortilo* noſter ad AN. 1075. enarrata *Ernuſti* morte, diſertè ſubdiderit: *Unicus ejus Filius, quem poſt ſe reliquit, LIUPOLDUS, appellatus* Pulcher, *hanc Terram pro eo gubernavit.* Nem dica, quàm abſurdum ſit, *Henricum* Imperatorem præcepiſſe, ut *Leopoldus* Feuda Auſtriæ cum Vexillis ab *Alberto* Fratre reciperet: cùm hujusmodi Inſtitutio in Provinciam ſolis Regibus & Imperatoribus propria eſſet, & per ſe ipſos cum ſplendore Regio fieret. Repudiatur.

VII. JUDITHAE interim, quam *Ernuſto* Filiam tribuit, cúmque flore Virginitatis defunctam, & Mellicii conditam *Sundhemius* aſſeruit in Tabulis *Clauſtro-Neoburgenſibus*, neuter Scriptorum noſtrorum ullum ſuffragium tulit. Sed neque VIRETAE, à *Wolfg. Lazio* de Migrat. Libr. VII. p. 421. pro Filia *Ernuſti* aſſertæ, & *Otocaro I.* Stiriæ Marchioni pro Sponſa aſſignatæ, ea cum inconſideratione, ut ſtatim eodem loco hujus *Otocari* Filiam *Frowizam* conjugem fuiſſe *Leopoldi*, Fratris *Ernuſti*, tradiderit. Idem pariter ſororem quoque *Ernuſto* affinxit *Hemmam*, eámque *Rapotoni ab Hohenwart* conjugio ſociatam teſtatus eſt. Verumtamen boni *Lazii* unius authoritas Eruditis Filiæ, ac Sorores *Ernuſti* nimis quàm dubiæ, aut planè confictæ.

paſſim tanta non eſt, ùt ſe ſola accipiatur. Quarè has fœminas, donec graviora ſuffragia tulerint, Stemmatologiæ Babenbergicæ inſerere nimis intutum erat. Ego jam porro ad ipſam *Ernuſti* hiſtoriam expendendam me confero, cum qua non modò finiit *Aloldus*, ſed nec integram eam abſolvit, *Ortilone* quidem noſtro vices ejus aſſumente, usquedum tamen veniat ad ſua tempora, Hiſtoriam patriam calamo valde parco nobis admetiente. Timuit námque, ut ipſe ajebat in proæmio, ne tam fideli ductore, qualis *Aloldus* erat, privatus, & alium non noſcens, cui pariter fidere poſſet, & ipſe erraret multa ſcribendô, & aliis etiam eſſet cauſa errandi.

§. II.

Acta Ernusti Marchionis priora.

Hungaria bellis civilibus diſ-, cors.

I. ET huic ſimiliter Principi, quemadmodum ejusdem Majoribus, res multæ cum vicina Hungaria, fraternis odiis, bellísque civilibus diviſa, iterum iterumque interceſſerunt: quæ tamen à ſcriptoribus, uti diverſo, ſic & infido confusóque plerúmque calculo ſubductæ fuerunt. *Aloldum* itaque, rerum hujusmodi præſentem quodammodo teſtem ac ſpectatorem, pauculis annis, quibûs adhuc præibit, æquiſſima cum fiducia inſequi libet.

Salomonis infantis coronatio, & ex inde *Andreæ* Regis Fratrisque *Belæ* ſimultas.

II. Ait verò ille ad Ann. 1058. *Andreas Rex Ungariæ coronari fecit Filium Salomonem, qui vix erat annorum ſeptem. Sed huic Regnum eripere mox meditatus eſt* Bela, Andreæ *Regis frater.* Fuerunt *Andreæ* Regi Germani duo *Bela* & *Lewenza*: quorum prior de Polonis egregiè meritus, apud eos Ducatum Sarmatiæ conſecutus eſt: poſterior, ut antehac audivimus, cum *Andrea* ab Ungaris in patriam revocatus contra *Petrum*, unacum Fratre Regnum quidem adiit, brevì autem defunctus eſt. Poſtquam verò ſolus *Andreas* diutius regnaſſet, nullum tamen adhuc Filium conſecutus, ſed morbos potiùs graves, in quibus & podagra, perferre cogeretur, regno adminiſtrando propterea ſæpe minùs idoneus: fratrem *Belam*, è Polonia advocatum Regiis curis adjutorem elegit, omnique Regno tres in partes diviſo, ſibi duas ut Regi reſervavit, tertiam Fratri conceſſit, eúmque Ducem Hungariæ creavit. Quæ provinciarum partitio, optimo quidem animo facta, perpetuæ tamen deinceps diſcordiæ fomitem, & his Fratribus, & Poſteris utrorúmque ſuppoſuit. Semper enim ſolium ab illo periculum habet, quem potentia & auctoritas magna in ſpem ejusdem ſolicitat. Quamdiu porro *Andreæ* Filius non erat, ſumma eidem cum Fratre *Bela* concordia interceſſit, cùm hic univerſi Regni poſt Fratem ob-

obtinendi ſpe certiſſima viveret. Aſt verò cùm *Andreas*, ad novas nuptias tranſiens, *Salomonem* Filium caperet, Amor in eo paternus fraternæ Charitatis excidium ſtruebat. Feſtinabat Parens, ut filio vel infanti coronam imponeret: Frater porro faſtidiebat infantem dominum pati, maximè cùm inſuſurratum à malevolis ſibi fuiſſet, *Andream* Regem, ut filiolo thronum firmaret, fraternam cædem clanculo machinari. Ne verò coronandi filii conſilium ſubditi everterent, graviter obtendit *Andreas*, ab *Henrico IV.* Germaniæ Rege, cujus Parens propterea pacem Hungariæ dederit, filióque *Salomoni* filiam ſuam ſpoponderit, hanc Coronationem perpetuis nunciis perurgeri. Inunctus eſt itaque *Salomon*, & ex more inter hæc ſolemnia cantatum: *Eſto Dominus Fratrum tuorum.* Quæ verba, uti Scriptores Ungari notant, *Belæ* Regio fratri bilem omnem commoverunt, bellúmque ac cædes intra viſcera excoxerunt.

Salomonis fuga, & tutela apud *Ernuſtum*.

III. Pergit *Aloldus* ad ANN. 1060. BELA *Regis* Andreæ *Frater Regnum contra legitimum hæredem* SALOMONEM *occupavit. Hic verò à Patre, ſub favore* HAINRICI quarti *Regis Pueri Romanorum, ad Caſtrum Medilik in Terram Auſtralem transmiſſus eſt, cum corona & Theſauro Regio tutus apud* ERNUSTUM *Marchionem.* Percommoda fuit ſub ævum iſtud periclitantibus Hungariæ Regibus Auſtria vicina, humaniſſimis Principibûs gubernata: ſed Hoſpitalitatis impenſæ officia plerumque præmii locò Æmulorum Regiorum furorem, hanc in provinciam illatum, retulerunt. Certè *Salomonis* tutela non minùs, atque antea *Petri*, Auſtriæ hoſpitali ferro & igne luenda fuit: id, quod paulo poſt audiemus. Cæterùm ſcriptores Ungari perfugium *Salomonis* teneri Reguli apud Regem *Henricum* fuiſſe, qui ipſe tunc puer erat, perperam tradiderunt: qui & in hoc pariter aberrârunt, aſſerentes, *Henricum* puerum *Salomoni* ſubmiſiſſe promiſſam Conjugem *Sophiam* puellulam, ſororem ſuam, in confiniis Auſtriæ Hungariæque matrimonio conjunctam, deinde apud Pannones adultam. Ante tempus referuntur hæc omnia, vel profectò ſic accipienda ſunt, ut res inter legatos duntaxat peracta ſit, qualiter & hodie fieri uſuvenit, *Henrico* nimirum non Sponſam ipſam, ſed nuncios ſubmittente, qui *Andreæ* Ungaro Regi pro *Salomone* filio *Sophiam*, jam à Patre *Henrico III.* promiſſam, iterum novis pactis pollicerentur. Ergo *Salomon*, jam quidem coronatus, non item Uxori adſtrictus, ſolus ſine conjuge profugus, conſcio, & apud *Ernuſtum* interveniente Rege *Henrico*, in Auſtria præſidium quæſivit, & reperit. Ita pariter, præter *Aloldum*, hoc eodem anno 1060. apud *Piſtorium* Tom. I. p. 299. *Bertoldus* Præsbyter Conſtantienſis, qui Chronicon *Hermanni Contracti* aliquantiſper proſecutus eſt, hoc paragrapho teſtatur. ANDREAS *Rex Pannoniarum, cùm à Fratre ſuo, Reg-*

num ſibi circumquaque vaſtante, multas injurias perpeſſus fuiſſet, tandem febre pulſatus, omnes theſauros ſuos in Caſtrum Medilheka (Medilik) *nec non & Filium ſuum* Henrico *Regi per* Tiedbaldum *Comitem transmiſit.*

Andreæ Regis infelix pugna.

IV. Ad ann. 1061. *Aloldus* ita ſubſequitur: Andreas *Rex cum* Bela *Fratre æmulo non ſatis providè pugnans, & equo decidens, ungulis conteritur.* Non ſegniter uterque Fratrum de auxiliis mutui belli comparandis ſolicitus erat, *Andrea* Teutones ac Bohemos, *Bela* Polonos ad ſtipendia vocante. Et vicerat jam prior in conflictu, niſi Ungari ſui, novarum rerum cupidi, ſenémque ac infirmum *Andream*, à quo nunc regerentur, puerúmque *Salomonem*, à quo poſtea ſub favore Germanorum regendi forent, pertæſi, ſeceſſionem in exercitu regio facientes, ad Æmulum tranſiiſſent. Ita pugna & fortuna cecidit *Andreas*, ſonipede quidem excuſſus, ungulíſque expoſitus, ereptus tamen, & verſus Auſtriam profugus. Sed inſtitêre velociter hoſtes, ægrúmque ac ſaucium capientes, in patriam retraxerunt: ubi in ſylvam deportatus, curâ ægritudinis ac vulnerum non pro neceſſitate ſibi adhibitâ, brevì vitam afflictam ritu Chriſtiano depoſuit. Ita Chronographi Ungari: in quos nihil *Aloldus*, tametſi oratione ſtrictior pugnæ ſolummodo fatum percenſuerit, narratione ſua offendit. Prolixiùs pariter iſta retulit *Lambertus* Schaffnaburgenſis hoc eod. anno apud *Piſtorium* Tom. I. pag. 325. ſeq.

Belæ irruptio in Auſtriam, & Victoria *Erneſti*: qui propterea *Strenuus* appellatus.

V. Quæ verò ad annum ſequentem 1062. *Aloldus* uberiùs exponit, nulliibi aliàs legi. Scribit námque: Bela *Regnum Ungariæ uſurpans, ob æmulum Salomonem irruit in Oſterrichiam, ubi is manſit, cum magno exercitu. Sed* Ernustus, *virtute Patris non minor, generosè reſtitit, & hoſtem fugavit, Azzone fortiſſimo Capitaneo ſuo utiliter uſus.* Bela *autem nova arma parans in Auſtrales, dum ad finem anni Placitum teneret apud Oppidum Temes, ruente domo graviter contritus obivit.* Ernustus *Marchio Cognomen* Strenui *à Victoria reportavit.* Aliter longè ſonat relatio *Petri Ranzani*, qui Annalium Ungaricorum Epitomen è Chronica *Joannis de Twrocz*, & *Anton. Bonfinii* Decadibus conſtruxit, ac Indice, ut appellat, ſive Capite X. in Scriptorib. Rer. Hungar. p. 228. ita habet. *Bela itaque Victor in Urbe Alba omnium favore Rex appellatur, inungitur, coronatur, magnáque cum tranquillitate regnum adminiſtravit. Cudi fecit argenteum numum, conſtituit menſuras & pondera, quibus in emendis vendendíſque rebus ſui populares uterentur. - - - Salomonem Nepotem, quem dixi ab Andrea Patre Regem fuiſſe coronatum, piè ſervavit, ſuáque ipſius impensâ docuit, aluit: ignovit & eis, qui illius favebant partibus. Eo Rege univerſi Hungariæ populi mirè locupletati ſunt: tanta pace, tantóque ordine ac diligenti cura Regni ſui rem adminiſtrare ſtuduit.* Ægrè admodùm iſta quiſpiam cum *Aloldi* narratione compoſuerit. Verumtamen

men Scriptores Ungari ſuprà laudati, aliunde Scriptore noſtro Seculo quarto, aut etiam quinto poſteriores, & quibus vel nulla eſt Chronologia, vel ſibi undequaque non cohærens, res ad Gentis ſuæ gloriam minùs facturas, maximè ſi ab exteris Gentibus in eos patratæ fuiſſent, uti omnibus eosdem diligenter volventibus ultro patebit, cautè declinaverunt, vel ſaltem eo narrationis genere involverunt, ut honorificæ fuiſſe quodammodo apparerent. Quam obrem apud cordatos Lectores conſtet *Aloldo* coævo fides, quámque ipſe nobis prodidit, *Ernuſto* Victori gloria ſua. De morte *Belæ*, tertio Regni Anno ex ruina domus accidente, omnium ſententia concors eſt.

VI. Poſtremo tandem paragrapho ſuo ad Ann. 1063. *Aloldus*, *Henricus IV.* Salomonem in regnum introducit, Comite Ernuſto.
qui hìc calamum poſuit, ita adhuc refert. *Hainricus quartus Romanorum Rex paulò plus quàm duodennis puer in Oſterrichiam veniens*, Salomoni *Ungaro Sponſam ſuam* Zophiam, *tanquam Frater ejus adduxit, & nuptias fecit. Deinde cum exercitu in Pannoniam progreſſus, Filios defuncti* Belæ *obſequentes habuit, & ſine ſanguine* Salomonem *in ſolium reſtituit. Comites fuerunt Ernustus Marchio in prelium denuo paratus, & filius Luipoldus puer.* Expeditionem *Henrici* IV. Regis in Pannoniam, factámque per eum *Salomonis* iterum coronati inſtitutionem in paternum ſolium Regium, ad hunc Annum tam Chronographi Auſtriaci, quàm exteri, itémque Hungarici unanimes aſſeruerunt. Hi verò poſtremi, ut antea jam obſervaveram, *Salomonis* nuptias cum Sorore *Henrici*, hoc primùm Anno in Auſtria celebratas, pluribûs Annis perperam anteoccupaverunt. De nomine novæ hujus nuptæ Regiæ controverſia eſt. *Aloldus* eam ſemper *Zophiam* i.|e. *Sophiam* appellat: qualis etiam *Turoczio*, *Bonfinio*, & *Inchoffero*, item *Dugloſſo* Polono ſcriptori nominatur. Contrà verò *Ebbo* in vita S. *Ottonis* Epiſc. Babenberg. apud Bollandianos I. Tom. Julii, p. 380. item *Gregorius* Papa VII. in epiſtola cum initio Anni 1075. ad hanc Reginam data apud Eminent. *Baronium* Tom. XI. p. 487. eandem *Judithbam* dixêre. An binomia illa, ſive duorum nominum fuiſſe credenda ſit, an verò exiſtimandum, *Zophiam*, vel *Zophoniam*, uti habet *Dugloſſus*, ungara dialecto idem ſonare, quod *Judith*, quicunque voluerit, æſtimet. *Ernuſto* Marchioni noſtro, Filióque Leopoldo laudi non minimæ eſt, ambos in hac expeditione, quæ tota pacata erat, animum heroinum ad prelia paratum ſecumtuliſſe.

§. III.

Acta reſidua ejusdem Principis, & obitus.

Reſiduæ epochæ *Ernuſti* de Ungaris triumphantis incertæ.

I. QUamquam Marchio noſter Ernustus duodecim adhuc annis hanc Terram proſperè gubernaverit, nihil tamen de Actis ejus ultra celebravit *Aloldus*, nihil quoque *Ortilo* noſter in iis ſupplevit, ſi anni ultimi fatum exceperis. Sed & aliunde pariter haud multum ſubſidii conquirere licuit. Maxima quidem claritudine fuiſſe Principem noſtrum, neque una adverſus Ungaros victoriâ inclitum, infrà audiemus: ſed qua demum occaſione, quibusque annis triumphaverit, cum certæ ejusdam epochæ fiducia nullibi diſco.

Cl. *Hanſizii* ſententia.

II. Cl. P. *Hanſizii* ſententia eſt Metrop. Laur. p. 259. bellandi cum Hungaris occaſionem *Erneſto* noſtro præbuiſſe ſeditionem *Joiadæ*, filii *Belæ*, adverſus *Salomonem* Hungariæ Regem: qui videlicet *Henricum* IV. Germanorum Regem, cùm eſſet Socer ejus, imploraverat, *Ernuſtum* vel ſolum, vel cum ipſo Cæſare, adjutorem nactus. Quod verò cum Scriptorum Hungaricorum epochis non cohæret, volentibus, *Salomonem* ab Anno 1063. quindecim annis, proinde usque ad Annum 1078. imperturbatè ſatis regnâſſe, tum demum à Patruelibus ſuis exactum fuiſſe. Unde flueret, eum non ab *Ernuſto*, ſed à *Leopoldo* potiùs Filio ſub auſpicio Cæſaris adjutum fuiſſe. Quem etiam *Bonfinius* diſertè, ſed cum elogio Ducis, inter ſubſidiarios ejus percenſet Decad. II. lib. IV. p. 220. ſeq. narrationi tamen ſuæ ipſe dividens, illico ſubdidit: *Plerique non* Leopoldum, *ſed neſcio quem* Hermichum *Teutonum Principem, ut Ungarici annales referunt, fuiſſe volunt. Quippe qui ob linguæ diverſitatem nomina ita confundunt, ut Hiſtoriæ veritatem ſæpè invertant*. Ego ſub nomine *Hermichi* malè ſcripto, ſive lecto, *Herniſtum*, *Ernuſtum*, *Erneſtum* denique latere exiſtimo. Annos quindecim regiminis *Salomoni* datos, accipiendos reor de omni tempore illo, quo ſolium ſuum primùm pacatè tenuit, poſtea verò dejectus impacatè adhuc, fruſtra tamen quæſivit.

Quo pacto *Salomoni* ſubrogatus *Geiſa*?

III. Erat nimirum *Salomon* Filius Andreæ Regis, quod ſuprà dictum eſt, ut puerulus jubente patre coronatus An. 1058. Contra eum tamen, quia Puer erat, *Bela I.* Patruus Regnum arripuit: qui geminos Filios *Geiſam* & *Ladislaum* reliquit, primum Pium, alterum etiam Sanctum. Defuncto *Bela* filii ejus nihil obſtiterant, quo minus *Salomon*, ab *Henrico* Rege ex Auſtria in Pannoniam reductus, iterum coronaretur An. 1063. Erant Regi

gi novo libenter obſequentes, inque pluribus locis manu ſtrenua utiliſſimi. Sed Magnatum aliqui, dum ſib*i* Regem à Germanis impoſitum ferre nequirent, conſiliis peſſimis eousque *Salomonem* dementårunt, ut necem amborum Patruelium innocentium ſine cauſa variis modis clancularìis quæreret. Unde hi vitæ ſervandæ tandem neceſſitate adacti, Polonorum Bohemorúmque ſubſidia implorårunt, atque illa conſecuti, contra Regem, aperto campo ſe perſequentem, repetitis victoriis decertårunt. Quo demum effectum eſt, ut *Salomon*, Ungaris inviſus contemtúsque evadens, defereretur, atque communibus comitiis *Geiſa*, plurimùm licèt invitus, imo reluctans, cum non pro regno, ſed vita pugnåſſet, diademate regio oneratus magis fuerit, quàm ornatus, promtus interim, ſi ſubditi acquieviſſent, illud quantocius *Salomoni* denuo concedere.

IV. Certum porro eſſe ex inſtrumento Erectionis Abbatiæ Benedictinæ ad Granum aſſeverat Doctiſſ. P. *Ladislaus Turoczi* S. J. in Ungaria cum ſuis Regibus compendio data p. 219. primum Regni Anno *Geiſæ* fuiſſe 1074. Neque ambigere licet, coronato *Geiſa* Auſtriæ Marchionem, qui tum *Ernuſtus* erat, non *Leopoldus*, à fugato *Salomone* in ſuppetias advocatum fuiſſe, teſte *Bonfinio*, per quem & vicit, non ita tamen, ut *Geiſa* ad internecionem deleretur. Quocirca *Salomon* ulteriùs ad ipſum Regem *Henricum IV.* accedens, Regnum Hungariæ, ſi ſibi recuperaretur, Germaniæ devotum ac tributarium fore ſpopondit. Id, quod eodem Anno 1074. factum eſſe, indubium reddit Epiſtola *Gregorii* Papæ VII.[mi] quæ eſt apud Eminent. *Baronium* Tom. XI. p. 486. ſeq. qua ſuccenſet *Salomoni*, quòd regnum Apoſtolicum, S. Stephano primo Regi per ſacram ſedem Romanam collatum, à laico Rege conducere voluerit. Expeditionem porro in Hungariam pro *Salomone* ab *Henrico* Rege hoc pariter Anno ſuſceptam fuiſſe, Chronographorum omnium conſenſus evincit. Ita námque tradunt *Lambertus* Schaffnaburgenſis apud Piſtor. I. 378. Chronicon *Reicherſpergenſe* apud Ludewig II. 228. Chronicon *Auſtrale* apud Freher. I. 441. Chronica *Mellicenſe*, *Salisburgenſe*, *Neoburgenſe*, *Leobienſe* apud *Pezium*, ſingula hoc anno: præterea Comes *Turoczius*, *Bonfinius*, *Ranzanus*, ac tandem *Aventinus* Annal. Boic. V. Cap. XII. §. 33. p. m. 537.

Expeditio Cæſaris pro *Salomone*, ſocio *Ernuſto*:

V. Horum porro Scriptorum omnium nemo nullus Æmulum *Salomonis*, ſi Ungaros exceperis, *Geiſam* appellat: ſed apud hos *Joas* ſive *Jojada*, apud alios *Lottſcho*, *Loitſco*, *Lotiſco*, *Toitſco* deſcribitur, quamvis ab omnibus vel *Beli* filius, vel Patruelis *Salomonis* dicatur. Unde advertat necdum in Chronicis veteribus verſatus, diſcendi tamen cupidus Lector, quàm cautè

Apud ſcriptores non quæcunque nomina deſcipta ad contradicendum temerè arripienda.

tè in hac lectione verſandum ſit, quámque non temerè quælibet nomina deſcripta ad contradicendum certiſſimæ alioquin hiſtoriæ arripienda. Nemo præterea horum omnium Scriptorum uſpiam commemoravit, Marchionem noſtrum *Ernuſtum* huic expeditioni interfuiſſe: quamquam id mihi adeò certum videatur, ut neminem aliter opinaturum mihi perſuadeam.

Sed non è voto ſucceſſit. Eventus belli hujus votis non admodum reſpondit, plerisque Chronicis atteſtantibûs, *Henricum* Regem *incaſſum rediiſſe.* Cauſam reddit *Lambertus* Schaffnaburgenſis, quia plerique Principum Imperii Regi excuſarunt, ſe aliis ejusdem bellis, ad quæ concurrerant, exhauſtos, hanc in expeditionem nihil jam poſſe conferre. Quare, ait, gregario tantum ac privato milite contentus, infeſto exercitu ingreſſus eſt Hungariam, & nonnullas ejus Regiones hoſtiliter peragravit. Cùm verò ad tanti belli adminiſtrationem nihil ſumtuum præparatum eſſet, graviſſima ſtatim inedia laborabant milites, hominesque & animalia fames ac peſtis brevi conſumſerunt. Falſo itaque rumore deceptus Chronographus Salisburgenſis, perperam ſcripſit. *Heinricus Rex contra* Loitſconem *patruelem* Salomonis *ivit*, *& Ungariam in deditionem accepit.* Dedebat eam *Salomon* ſolus promiſſo ſuo, ſi in eam reſtitueretur: minimè verò Pannones, non tam pugnantes in Regem Germanum, quàm pecuniis, ut habet *Bonfinius*, aliisque fraudibus, Germanos Duces corrumpendo, ut reditum *Henrico* ſuaderent, imo negatis obſequiis ab eo extorquerent. Hac ergo in expeditione *Ernuſto* noſtro, quamvis certiſſimè præſenti, campum virtutis ſuæ exerendæ permodicum aut nullum fuiſſe, facillimè arbitror.

Licèt non planè irritam *Aventinus* velit. VI. Fidem quidem nonnihil meliorem facere conatus eſt *Aventinus* valde verò intutam, dum aſſeruit: Cæſar ex Saxonia in Boiariam reverſus, pacem, quam ſui fecerant, confirmat. *Ugris, qui* Salomonem *Regem exegerant, bellum indicit.* Salomonem *Maritum Sororis ſuæ profugum in Ungariam reducit: Ugros in fugam vertit, ſuperiorem partem Regni* Salomoni *reſtituit. Ibi Ruſorum Regulus, à fratre regno pulſus, Cæſaris Rerum Domini, communisque orbis terrarum Parentis, opem implorat, reſtituíque in Regnum petit. Dum igitur Cæſar poſtulatis annuit, & ulteriora Ungariæ invadere*, Roxolanum *in Sarmatiam reducere meditatur, Pontifices, Proceres, Gregarii quoque milites, auro & muneribus ab Ugris corrupti, dicto audientes eſſe, ultra procedere recuſant.* Quæ ſi ita certò habuiſſent, Ugri in fugam verſi, ſtrenuam *Ernuſti* dextram, ac veroſimillimè Filii quoque *Leopoldi*, citra quod hæſitet quispiam, perſenſiſſent. Ut cunque tamen hìc alea Cæſaris cubârit, hoc ſaltem exploratum, *Salomonem* ſemel dejectum, in ſolium nunquam ampliùs quidquid contenderet, aſſurrexiſſe: dum Ungari, *Geiſa* defuncto, illico

illico Fratrem ejus *Ladiſlaum*, quamvis æquè graviter invitum, coronaverunt.

VII. *Salomonis* interim imaginem pererudito calamo ſuo ita breviter depinxit Doctiſſ. P. *Ladiſlaus Turoczius* unde ſuprà p. 218. *Ludus fortunæ* SALOMON, *cui Regnare aut bellare eſt, aut fugere. Ter Regnum tenet, ter amittit. Sed vel victus vincit, quando illudentibus toties coronis Victor glorioſus illudit, Soliúmque eremo mutat, & temporarium fugiendo, ſempiternum obtinet diadema.* Nempe ſubitò inter ſuos deperditus, poenitens in eremo, juxta nonnullos etiam cum opinione Sanctitatis, obiiſſe traditur apud Polam Iſtriæ Urbem ab Ungaris Scriptoribus: qui & addunt, ſemel duntaxat eundem in Pannonia ſub *Colomanno* Rege, cujus obitus in ANNUM 1114. aut ſequentem ſtatuitur, conſpectum, mox iterum diſparuiſſe. Verumtamen apud reverendiſſ. D *Jongelinum* Abbatem Montis S. Diſibodi in Notitia Abbatiar. Ord. Ciſterc. per orbem Libr. IV. ubi de Monaſteriis Auſtriæ tractat, p. 13. in Deſcriptione S. Crucis, ſibi è ſcriniis Monaſterii communicata, ita planè lego. *Illud denique certum eſt, quòd in Monaſterio noſtro ſepultus ſit* SALOMON *Regis Ungariæ* (nempe ANDREÆ) *Filius; qui Dignitatem Regiam fugiens, inſciis omnibus, ad mortis propè terminum, ad nos ſe proripuit, frater converſus profeſſus ſubulcum egit ignotus. Ubi verò determinate tumulatus ſit, certò non conſtat; probabiliter tamen penes dextram ſummi Altaris ante S. Sebaſtiani Altare legitur requieſcere.* Hæc ſi ſubſtiterint, oportuit *Salomonem* longè ultra ANNUM octuageſimum provixiſſe. Natus quippe fuerat AN. 1051. cùm ex antè dictis coronatus fuerit, jubente Patre, ſeptennis puer AN. 1058. Pro Monaſterio autem S. Crucis Auſtriæ in Locum tunc Sattelbach dictum primus Abbas è Gallia *Godeſcalcus* non advenerit ante ANN. 1134. Cænobio tunc primùm exſuſcitari incipiente. Quare traditionem iſtam fidei ſuæ relinquo, tantò tamen ægriùs ſubſtituram, ſi admittendum pariter foret, quod addiderat, Religioſiſſ. P. *Auguſtin. Sartorius* ſui Ciſtercii Bis-Tertii Titul. XVI. p. 424 nimirum *Salomonem* viginti quatuor ipſos annos ſub humillimo ſubulci ſchemate in S. Cruce ignotum delituiſſe, donec animam piam jamjam acturus, poſitâ fabulâ, coram accerſito Abbate, deperditum ob amorem DEI *Salomonem*, orbi in exemplum, reſtituerit.

Salomonis fatum, quem fecerunt in S. Cruce Auſtriæ converſum, ac ſepultum.

VIII. Cæterum circumlatum jam dudum fuit Privilegium *Henrici IV.* Regis, *Ernuſto* Marchioni conceſſum AN. Chr. MLVIII. Regni II.do in quo inter cætera habetur. *Nos preces præclariſſimi & nobiliſſimi Principis Domini* ERNESTI *Marggravii Auſtriæ, S. R. I. Prioris, & fideliſſimi Principis - - - per portas admiſimus exauditionis, eis favorabiliter annuere volentes: cùm ipſe Princeps*

Circumlatum *Henrici* IV. Privilegium pro *Ernuſto*.

dicti Imperii honores & ultilitates procuret, ſeu jugiter proſequatur, & nihilominus in inſtanti anno cum exercitibus ſuis, bellatoriè illas Terrarum partes contra paganos obtinuit vicibus trinis, eóſque exinde pepulit, cooperante divino auxilio potenter. Cujus Principis preces hoc exigunt, quòd Nos roboris firmitate perpetuemus conceſſiones, ſeu Privilegia, ſuo nobili Marchionatui Auſtriæ ab antiquis Paganorum Imperatoribus (nimirum *Julio Cæſare* ſub dato *Romæ in Capitolio Mundi die veneris Regni noſtri anno primo*; item *Neronis* cum ſuſcriptione, *Actum apud Lateranum Martis illius magni Dei*, expeditum) *conceſſa. - - - Propter hoc Nos illi Generoſo Principi prænominato* Ernesto *Marggravio Auſtriæ, & ſuis Hæredibus, ac ipſi Terræ Auſtriæ, coroboravimus, & fecimus innovari illas præſcriptas Literas.* Confirmatur itaque hìc Donatio Terræ Auſtriæ à *Julio Cæſare* cuidam Senatori ſuo facta, & aſſumtio ejusdem *in Conſiliarium Imperii ſecretiſſimum.* Item indulta à *Nerone* exemtio Orientalis Terræ ab omni penſione & cenſu. De novo autem conferuntur per *Henricum* Auſtriæ Marchionibus *Advocatiæ Eccleſiarum Juvavienſis & Laureacenſis*, ſive Salisburgenſis & Patavienſis, ac præterea facultas, *Gladium Judicii, & Banderiam*, i. e. Vexilium Terræ ſuæ, *publicè ante Imperium, & ante totum mundum, & populum deferendi: quia ipſe Marchio* Ernustus *benè meritus & dignus, ut eidem ipſum Sanctum Romanum Imperium adjutorioſum eſſe debeat, quia ipſe ſituatus & conſtitutus eſt in uno fine Chriſtianitatis, & omni tempore incitat, & exercet opera Domini noſtri JESU Chriſti: & quia ipſe, & ſua Terra ſæpè ſæpius laudabiliter in DEI ſervitio emicuit, & apparuit glorioſè.*

Acres Eruditorum in illud Cenſuræ.

IX. Legere hoc Privilegium licebit in Speculo Honoris Auſtriaci *Fuggeriano* p. 163. cum epochis & notis chronicis nullibi fallentibus, Regisque ipſius ſigno, ſed ſine ſigillo, quod ætate attritum, depingi non potuiſſe adſcribitur: præterea etiam apud *Lambecium* Biblioth. Cæſar. Tom. II. Libr. II. cap. 8. p. 962. Anteriùs porro illud evulgavit Jlluſtr. Baro *Streinius* in der Land Handveſt: Excerptum verò ejusdem reddidit *Wolfg. Lazius* Commentar. Reip. Roman. Libr. XII. Sect. VI. Cap. 9. Verumtamen jam etiam *Franciſco Petrarchæ* ævi ſui doctiſſimo Viro, & Archi-Diacono Parmenſi ſub Annum 1374. defuncto, in oculos hoc Diploma incurrerat, Carolo IV. Imperatore ſententiam ejus ſuper his literis rogante, quam ille hoc acri triverbio tulit: *claudum usquequaque mendacium eſt.* Epiſtol. Senil. Libr. XVI.^to Nihilo etiam benignius pronunciavit *Cuſpinianus* Tractat. de Auſtria ad vitam *Ernuſti Strenui* p. 596. ubi ait: *Quòd autem Privilegia idem* Henricus *Imperator Marchioni confirmaſſe fertur, quæ* Jul. Cæſar, & Nero *donâſſe dicuntur, meræ nugæ ſunt, à quodam impudenti fatuo, qui rationem temporum non obſervavit, conficta.*

- - - *Hæc*

- - - ***Hæc planè mendacia ſunt**, neſcio à quo demente & inſano Scriptore confiĉta ad emerendum hujus Terræ Principum favorem. Sed ignoravit ille nebulo, mendacium nullum poſſe ſeneſcere.* Quæ dum Cl. quoque *Hanſizius* breviter inſinuâſſet Metr. Laur. p. 253. ita demum ſubdidit: *Quo jamquis credat, inſipientem adeò fuiſſe* Henricum *Regem, ut rei tam ſtolidæ, ſi tamen, quod haud putem, ejus tempore figmentum iſthoc jam exſtiterit, ſacroſanĉtum Sigillum apponere ſuſtineret?*

Quæ his Cenſuris pro hoc Privilegio tuendo poſſent opponi.

X. Mihi hæc legenti, ſalvo ſapientiorum judicio, non tam præcipiti ſententia eſſet, ſed rem præſentem maturiùs aliquantulum expendere collibuit. Occurrebat itaque I^{mo}, Regem *Henricum* anno illo 1058. quo Privilegium iſtud emanâſſe notatur, ſi multum, non niſi ſeptennem fuiſſe; à cujus proinde infantia de Authentia paganicarum Literarum criſis prudens & æqua exſpectari non potuit, neque illi, qui non aliter tum quidem ſapiebat, niſi ut parvulus, inſipientiæ probrum recté impingitur. 2.do Si reponatur, ſaltem eos, qui nomine Reguli hoc diploma expediiſſent, ad idque firmandum ſacroſanĉto Sigillo abuſi fuiſſent, ſtoliditatis egregiæ reos cenſendos fore: ſuffecerit meminiſſe, quàm paſſim apud omnes decantata ſit ſeculi X. & XI.^{mi} obſcuritas, ſive ruditas, cui facillimè etiam in Viris dignitate ſublimibus poterat imponi. 3.^{tio} Mos eſt non ignotus Privilegiorum, ut in iisdem ea, quæ anteriorum ſunt temporum, ſub clauſula vel expreſſa, vel tacita, nimirum *uti prætenditur*, referantur & confirmentur, eo, qui confirmat, fidem duntaxat exhibitionis, non exhibitorum, in ſe ſuſcipiente. 4.to Videri planè poſſit, *Fridericum* I. Imperatorem in Diplomate ſuo Anni 1156. quo Auſtriæ Marchionatum in Ducatum erexit, Conceſſiones ſuas ac Libertates inibi expreſſas non ſoli primo Duci, ejúſque Conjugi, Liberis, & Succeſſoribus elargiendô, *verùm etiam Ipſi Terræ Auſtriæ, quæ Clypeus & Cor ſacri Romani Imperii eſſe dignoſcatur*, indulgendô, Diploma *Henricianum* præ oculis habuiſſe, & inde hanc phraſin excepiſſe, aliàs certè inſolitam, uti patere poteſt, vel ab iis exemplis variorum Ducatuum erectorum, quæ apud *Meibomium* Scriptor. Tom. III. à pag. 203. per extenſum leguntur. 5.to Quid, quòd *Fridericus* III. (aliis IV.) Imperator iis in Literis Regiis, quibùs An. 1453. omnia Auſtriæ Privilegia confirmavit, ſimúlque Imperiali conſtitutione decrevit, ut Auſtriæ Duces deinceps ab omnibus Archiducum Elogio honorarentur, Literas *Julii Cæſaris*, ac *Neronis*, & Privilegium *Henrici* IV.^{ti} æquè ac alia omnia Regum Cæſarúmque pro Domo Archiducali Privilegia diſertè renovaverit? 6.to Tandem & *Carolus* V. Imperator Anno 1530. pariter Auſtriaca Privilegia confirmans vernaculo ſermone, concepta hæc verba inſeruit. *Er* (der Fürſt von Oeſterreich) *ſoll auch ſeyn der allergeheimſte Rath des Römiſchen*

Reichs, *alſo das kein Sach*, *ſo die in Ewigkeit reicht*, *ohn ſein Vorwiſſen beſchloſſen werden*, *oder beſchehen ſoll.* Unde hæc Prærogativa certiùs deſumta fuiſſe credatur, niſi è Literis, quibûs *Julius Cæſar* ferebatur Senatorem quondam ſuum, Auſtriæ moderantem, *in Conſiliarium Imperii Secretiſſimum* aſſumſiſſe? Præterea idem Imperator paulò infrà ipſa integra verba Privilegii *Henriciani* vernaculè tranſumſit, quibûs Auſtriæ Principi, in fine Chriſtianitatis poſito, Advocatiæ Eccleſiarum Juvavienſis & Laureacenſis addicebantur, novo argumento, ſibi Privilegium iſtud planè ante oculos fuiſſe: maximè cùm Advocatiæ hujusmodi initium ſuum paſſim in Eccleſiis ab *Henrici* tempore duxerint, & Archiducalis Domus ceu Tutelaris ab ambabus nominatis Eccleſiis honoretur.

Quid ex his oppoſitis fluere videatur.

XI. His porro omnibus ex argumentis, quæ judicium meum non immeritò ſuſpendere videbantur, hoc demum conficio. Tametſi Authenticæ non emanaverint literæ, de quibus agitur, Paganicæ, quapropter non admodum contendo, ſed ab initio ſuppoſitæ fuerint atque confictæ: certum tamen videtur, eas verè exſtitiſſe, & fortè etiamnum exſtare in Archiducali Archivio, atque exhibitas fuiſſe *Henrico* IV. Regi, *Friderico* II. & III. ac *Carolo* V. Cæſaribus. Utcunque deinde ſe veritas earum habere credita ſit, conceſſionum tamen inibi contentarum tenorem, ubicunque à genuinitate defeciſſet, authoritate & indulgentia Confirmantium ſuppletum, omnique deinceps ævo valentem effectum fuiſſe exiſtimo. Quocirca laudes & elogia *Ernuſti* Marchionis, ſtilo quidem pro ea ætate nonnihil inſolentiori, in Privilegio *Henrici IV.* expreſſa, ſupráque excerpta, usquedum certioribûs argumentis convincar, nolim planè, ut *claudum uſquequaque mendacium*, ſive ut *nugas meras*, præpropera cum audacia exſibilare. Negotium verò potiſſimum faceſſit, inibi prædicari, *Ernuſtum in inſtanti anno*, nimirum 1058. quo ſubſignatum eſt Privilegium, *cum exercitibus ſuis bellatoriè illas terrarum*, nempe Auſtriæ, *partes contra paganos obtinuiſſe vicibus trinis, eósque exinde pepuliſſe cooperante divino auxilio potenter.* Paganorum nomine hìc Ungaros intelligi extra dubium eſt: licèt enim Ungariæ Regnum eſſet Chriſtianum, plebs tamen etiamnum in veterem ſuperſtitionem prona, teſtibus Scriptoribus Ungaris, etiam à *Bela* Rege, uti priùs ab *Andrea*, facta ſeditione, Chriſti ſacra aboleri petiit, ut eam immiſſo milite compeſcere cogeretur. Sed Anno 1058. in eos ab *Ernuſto* bellatum fuiſſe, neque *Ortilo* noſter ex *Aloldo* notavit, neque alibi legi. Ipſi tamen motus inteſtini, qui tum in Hungaria erant, cùm *Andreas* Filiolum *Salomonem* hoc ipſo Anno coronari diſponeret, invito *Bela* Fratre ſuo, mox arma corripiente, facilè ſuadere poſſunt, *Ernu-*

nuſtum à partibus *Andreæ* ſtantem, huic bello implicitum fuiſſe, & ſemel, iterum, ac tertium viciſſe, imo etiam *Belæ* copias Auſtriam adortas repuliſſe.

XII. Diploma *Ernuſti*, quod ego quidem ſciam, hucusque non niſi unicum publicè proſtat, jam aliàs à me ex Archivio Mellicenſi, ubi in capite eminet, laudatum. Donavit eodem *de redditibus ſuis predium quoddam Wikkendorf dictum Titulo* (i. e. Eccleſiæ) *Sanctæ Crucis, & ſancti Petri, & S. Cholomanni Martyris in Medlichenſi Cœnobio, quod ab Anteceſſoribus noſtris* (inquit) *fundatum eſt, in uſum ibi DEO militantium.* Sed Charta iſta ſine Anno & Conſule edita. Porro *Hiſtoria Fundationis Monaſterii Mellicenſis* ulteriùs de Principe iſto ſic prædicat. *Hic contulit loco noſtro Medlicenſi Lanceam S. Mauritii, in qua impreſſa videtur portio quædam Dominici Ligni S. Crucis, quam Angelus DEI ei impreſſit: & Craterem S. Udalrici Epiſcopi & Confeſſoris.* Conſonant huic narrationi etiam Lapis Sepulchralis Mellicenſis, & Necrologium ejusdem Monaſterii apud Cl. *Pezium.* Unde autem *Ernuſto* hæc ſacra Donaria, & quænam Lanceæ hujus origo, cùm præter ſanctum illum Thebeæ Legionis Ducem plures *Mauritii* Martyres exſtiterint, ægrè quisquam docebit. Sed clarus abinde fit Cultus pietatis, qui apud hunc Principem æquè non vulgariter viguit: ut adeò, quotquot Auſtriæ cum poteſtate præfuerant, felici quadam neceſſitate religionem curare, Domúmque DEI extollere, quodammodo coacti videantur.

Ernuſtus in Mellicium beneficus.

XIII. Supereſt adhuc ultima Marchionis noſtri linea, humana omnia claudens, Mors nimirum vitæ non impar, qua Elogium *Strenui*, quod vivus commeruit, ſupremo ſanguine fuſo æternæ Heroum memoriæ inſcripſit. Fidem nimirum Regi ſervaturus, contra ſubditos ejus, fidem ſervare nolentes, pugnandò, morte perpulchra occubuit. Notavit hoc unicum Ortilo noſter ad Ann. 1075, ſequentibus verbis. *Ernustus Marchio contra Saxones apud Unſtruth pro Imperatore* Hainrico IV. *ſtrenuè pugnavit, & cecidit in prelio.* Idem cum aliis propè omnibus aſſeruit Chronographus *Mellicenſis* hoc eodem anno referens: *Ernust Marchio Auſtriæ occiſus eſt in Saxonia in bello juxta fluvium, qui dicitur Unſtruoth, feria tertia V. Id. Junii, quod fuit primum bellum* Heinrici *Regis.* Exactiùs idipſum in Chronica ſua de rebus Germanorum conſignavit *Lambertus* Schaffnaburgenſis hac periodo, Principi noſtro admodum honorifica. *Ibi Ernost Marchio Bojariorum, Vir in Regno Clariſſimus, & multis ſæpe adverſus Ungarios victoriis inſignis, graviter vulneratus eſt, & cùm in Caſtra ſemivivus relatus fuiſſet, poſtero die exſpiravit.*

Concluſit fato Heroum.

Pugnans pro *Henrico* IV. non offendit in Eccleſiam.

XIV. Nemo hìc exiſtimet, cùm neminem lateat, qualem ſe *Henricus* IV. quámque adverſus Eccleſiam DEI imorigerum ſe geſſerit, nemo, inquam exiſtimet, malis ejusdem Marchionem noſtrum conjunctis armis commmunicâſſe, convitium potiùs, quàm laudem, eapropter commeritum. Nondum eo temporis Rex in Pontificis diras inciderat: non in Eccleſiam & Præſules bellabat: ſed contra Saxones, in ſe, & in religionem facinoroſos, ultûm proceſſit: id maximè ſe vindicaturum apud Principes in Comitiis profeſſus, quòd plebes Saxonicæ cæco furore non modò munimenta & moenia RegiiCaſtri in Hartesburg, quod ipſe permiſerat, deſtruxerint: verùm etiam Eccleſiam nobiliſſimam incenderint, Theſauros ejusdem ſacros absque diſcrimine diripuerint, ſanctorum & fidelium corpora exhumârint, ac omne demum inſolentiæ genus, more paganorum, ſacrum in Locum exercuerint. Hæc quia facta eſſe publicè conſtabant, tam etſi, ſe in vitis & inſciis, Præſules & Duces Saxoniæ effroene vulgus inſaniiſſe excuſarent, permovêre tamen Principes Imperii, movebant quoque *Ernuſtum* noſtrum, ut cum delecta quisque militum manu ad ſigna Regis libenter, haud ſecus, ac ad ſacrum quodpiam bellum, convolaret, DEO providente, ut plebes illæ, quæ tam ſceleſtè nuper egerant, immani numero contrucidatæ, poenas meritas infando ſceleri exolverent. Albo itaque Heroum, quos unquam ferebat Patria noſtra, fortiſſimorum, Principem noſtrum vel ſolo cognomine *Strenui* jam inſcriptum belli ſui poſtremi, mortísque cauſa, invidia nulla hoſtilis calami, nulla temporis caries, nulla temerè judicandi, vel cavillandi licentia, ſenſu prudentûm, expungere poterit. Cæterùm natus An. 1027. Patrique ſuccedens An. 1056. vitam produxit in annos 48. regimen geſſit annis 19. & ſi quid utrobique excurrat.

ELO-

Digitized by Google

ELOGIUM V.

LEOPOLDI hoc nomine III^tii, cognomine Pulchri, quinti Auſtriæ Marchionis, fato ſublati Anno 1096.

§. I.

Geneſis, Uxor, ac Soboles maſcula ejusdem.

I. QUamquam *Aloldo* exciderit, epocham nati LEOPOLDI *Pulchri* diſertè conſignare, ex iis tamen paragraphis, quibus ejusdem memoriam ingeſſit, non imprudenter natalem ejusdem conjectandò aſſequi licet. Ajebat enim ad AN. 1056. deplorata morte *Adalberti Victorioſi*, eidem ſucceſſiſſe *Ernuſtum* Filium, *qui jam tunc ex Uxore MECHTILDE Filium habuit Specioſum LEOPOLDUM.* Rurſum teſtatus eſt ad Ann. 1063. *Henrico* IV. Regi Puero, *Salomonem* in Regnum Ungariæ inſtituenti, comitem iviſſe *ERNUSTUM Marchionem cum Filio LEUPOLDO Puero.* Non itaque nimium peto, ſi contendam, *Leopoldum* noſtrum tanto itineri parem vix demum rectè cenſendum fore, niſi annum ſaltem tertium decimum attigerit: unde infero, eum ſub ANNUM 1050. veroſimillimè vitalem hanc lucem primùm aſpexiſſe. Dicitur porro ab *Aloldo* noſtro *Specioſus*: quod elogium Scriptores Auſtriaci, quibus hic Princeps communi conſenſu *Pulcher* cognominatur, & ex iis *Haſelbachius* diſertiùs ita reddiderunt. *LEOPOLDUS, ſicut erat procerus & venuſtus corpore, ita & virtuoſus erat in morum probatorum qualitate.* Pulcherimè autem illud repetiit *Joann. Franciſc. de Pavinis* Paduanus, Theol. & Jur. Doctor, cauſarum S. Palatii Apoſtolici Auditor, in Summario Canonizationis *LEOPOLDI Pii* Fundament. V. apud Cl. *Pezium* Tom. I. col. 612. dum ajebat. *Illi Pater exſtitit LEOPOLDUS Secundus* (nimirum Regimine, Stirpe verò hoc nomine Tertius) *in quo ſingulari atque excellentiſſima Corporis majeſtate dignitas animi nulla ex parte inferior viſa eſt.* Ecce tibi geminum fontem, unde Elogium *Pulchri* in *Leopoldum* hunc noſtrum profluxit. Corpore pulcher erat: quæ tamen Pul-

Natalis *Leopoldi* annus eruitur.

Pulchritudo emarcuit. Fuit autem & animo pulcher; & hæc demum ſola Venuſtas hodie pariter etiam inter probos, quibus corpora omnia vilent, fert adhuc ætatem. Quanta ea fuerit, paragraphis poſterioribus exponam, faciámque, ut iterum ſubſcribas Poëtæ dudum cantanti:

Gratior eſt PULCHRO veniens è CORPORE Virtus.

Itha Uxor *Leopoldi.* II. QUi interim ſtatim laudavit nobis Patrem *Leopoldi Sancti*, Principem quem nunc commendo, idem Orator Romanus, ad Sixtum IV. Pontificem ſub ANN. 1483. declamans, illico etiam commendavit Conjugem Marchionis noſtri, Divi *Leopoldi* Matrem, his paragraphis. *Mater verò* ITHA *nomine*, HENRICI *Secundi Imperatoris Filia*, *Mulier utique & Religone ac Devotione plena*: *quæ teſtibus* Ottone (Friſingenſi) *ac ſanctæ memoriæ Domino Pio ſecundo* (Pontifice Maximo, qui priùs *Aeneas Sylvius* audierat) *cum* Themone (Thyemone) *Juvavienſi Archiepiſcopo*, *qui deinde Chriſti Martyr fuit*, *&* Guelfone *Noricorum Duce*, *& aliis compluribus Baronibus*, *pro tutela Chriſtianæ Religionis Jeroſolymam petitura*, *dum Græciæ fines permeat*, Alexii *Conſtantinopolitani fraude intercepta*, *cum omni commitatu periit.* Dum Orator iſte *Itham* appellavit *Henrici Secundi* Imperatoris Filiam, Italorum more locutus eſt, qui ſuo adhuc ævo Imperatoris elogium nulli Germaniæ Regi, præterquam Romæ coronato, indulſerunt. Unde Romanis in faſtis *Henricus I. Auceps* Imperatorum numerum non ingreditur, ſed ejus locò *Henricus Sanctus*, nobis Secundus, caput *Henricorum* Imperatorum conſtituit. *Henricus* itaque nobis Tertius illis Secundus eſt, & ſic deinceps: donec à temporibus *Ferdinandi* I. mos apud Germaniæ Reges exoleverit, Coronæ capiendæ causâ Romam proficiſcendi. Tunc námque Itali, ne nimia confuſione à Germanis Scriptoribus jugiter diſſiderent, Reges noſtros ſcripsêre *Electos* Imperatores.

Itali Reges Germanos Romæ non coronatos. Imperatoribus non accenſuerunt.

Non fuit Filia *Henrici* III. neque IV. Imperatoris. III. Prædicavit itaque *Franciſcus de Pavinis*, Conjugem noſtri Principis *Itham* fuiſſe Filiam *Henrici* nobis III. Imperatoris, communi verò Scriptorum propè omnium errore, immo ipſe plurimis poſt ſe veroſimillimè ſic aberrandi Author fuit, uti firmiter contendit Cl. P. *Hier. Pezius* Elogio priori hanc in rem à me adductus: cùm liquidò ipſe Diſſertatione ſua VI. Prolegomena integra demonſtret, non fuiſſe ullam in *Henrici* III. Filiabus, quæ *Leopoldo* noſtro deſponſa ex vero dici credíque poſſit. *Beatrix* enim unica ejusdem Imperatoris ex prima Uxore *Chunegunde* Filia, facta eſt Antiſtita Quedlinburgenſis. *Mathildis*, ex altera Uxore *Agnete* genita, duxit *Rudolphum* Suevorum Ducem AN. 1059. ſequenti Anno mox defuncta. *Sophia* vel

Ju-

Juditha Maritum primum habuit *Salomonem* Ungariæ Regem; alterum deinde *Wladiſlaum* Poloniæ Ducem. *Albaida* rurſum fuit Monialis, & Abbatiſſa Quedlinburgenſis. Ergo nulla Filiarum *Henrici* III. *Leopoldo* Marchioni ſuperfuit. Minùs verò ducere poterat Filiam *Henrici* IV[ti]. Hic námque, quod omnibus certiſſimum, Filiam ſuam *Agnetem* elocavit *Friderico* Hohenſtauffio: quam deinde, hoc Marito defunćto, Frater *Henricus V.* nuptui iterum dedit *Leopoldo Sanćto.* Qui proinde ſi pariter ex altera aliqua *Henrici* IV. Filia natus fuiſſet, Matris ſuæ Sororem thalamo induxiſſet. Fateri igitur in hanc usque diem oportet, quod Vir Cl. *Pezius* ingenuè confeſſus eſt, Genus & Familiam *Ithæ*, certiſſimæ *Leopoldi Pulchri* Uxoris, & Matris *Leopoldi* Sanćti, etiamnum neſciri.

IV. Conjecerat ille quidem, eam forſitan fuiſſe Filiam *Guelfi* id nominis IV. primi ex ea gente Bavariæ Ducis, propter locum illum *Hiſtoriæ de Guelfis*, quam *Ladiſlaus Sundhemius* Canonicus Viennenſis conſcripſit, edidit verò Jll. *Leibnitius* Tom. I. Scriptor. Brunswicens. Ibi quippe p. 803. poſt iter infelix *Guelfi* hujus in Paleſtinam deſcriptum legitur: *ITHA ejus Uxor, Divi LEOPOLDI Marchionis Auſtriæ Mater, à Saracenorum quodam Principe rapta,* Alexium *ſceleratiſſimum Græcorum Cæſarem genuit, qui Chriſtianis plura mala intulit.* Quo in paragrapho *Pezius* vel *Sundhemium* memoria lapſum autumabat, vel tranſcriptorem aut typographum graviter erraſſe in voculis *Uxor ejus*, cùm Aućtor paulò antè appellârit Juditham Filiam Balduini Comitis Flandriæ, & relićtam Regis Angliæ: quæ nunquam eſſe poterat Mater S. *Leopoldi.* Suſpicatus eſt igitur, hoc ſphalma corrigendum, & locò *Uxor* legendum *Filia ejus.* Verumtamen D. *Hoffmannus* hanc emendationem vel ex eo non accipit, quia *Sundhemius* hujus Hiſtoriæ *Guelficæ*, ſimúlque Tabularum Clauſtro-Neoburgenſium Author, in poſtremis *Itham* diſertè appellavit *Henrici III.* Imperatoris Filiam: neque in Tabula Stemmatologica Guelforum, Hiſtoriæ præfixa, *Guelfo* IV. filiam *Itham* aſſignavit. Inſuper & Anonymus Monachus *Weingartenſis* apud eundem *Leibnitium* p. 784. ſeq. *Guelfo* aut *Guelfoni* IV. nullam Filiam adſcripſit in pari *de Guelfis* hiſtoria: in cæteris verò dixit. *ITHAM Comitiſſam Matrem LEOPOLDI Marchionis Orientalis, quæ ſimiliter in eodem Comitatu fuit, unus de Principibus Saracenorum rapuit, & impuriſſimo ſibi matrimonio copulavit, ex eáque* ſanguinem *illum ſceleratiſſimum* Utamut *progenuit.* Quæ poſtrema verba in codice corrupta *Leibnitius* ita reſtituenda putabat: *Ex eáque* Sanguinem *illum ſceleratiſſimum, ut ajunt*, progenuit. Huic lećtioni reſtitutæ favent *Abbas Urſpergenſis* ſive *Conradus à Lichtenau* huic itineri præſens, itemque *Vitus Arnpeckius* in utro-

Non etiam Guelfi Bavari.

que Chronico ſuo tam Auſtriaco, quàm Bavarico apud ambos Cll. FFr. *Peʒios.*

Vidua in Paleſtinam profecta haud ampliùs rediit.

V. Concludit itaque D. *Hoffmannus*, in ſupra ſcripto *Sundhemii* textu has voculas *Uxor ejus* habendas eſſe pro gloſſemate incruſtato imperiti cujusdam hominis, qui, cùm *Itha* & *Juditha* ſint idem nomen, exiſtimabat, Uxorem *Guelfi*, paulò ante *Judithbam* appellatam, Marito ſuo Comitem Hieroſolymam egiſſe, licèt in poſteriore paragrapho *Itha* ſcribatur. Adhuc verò Vir idem pereruditus cauſatur, in Lapide Sepulchrali Mellicenſi hanc etiam Dominam ibi ſepultam adſcribi, cùm tamen ex ipſius hiſtoriæ ratione multò ſit veroſimilius, eam nunquam ampliùs ex Paleſtina rediiſſe: Id, quod etiam diſertè habent Tabulæ Clauſtro-Neoburgenſes. Rectè eum ita ſenſiſſe, perſpicuè docet *Ortilo* noſter ad ANNUM 1101. ita notans: *ITHA*, *LIUPOLDI Tertii Marchionis Vidua devota*, *peregrinata eſt in Terram Sanctam cum* Thiemone *Archiepiſcopo Salzeburgenſi*, *& magna fidelium multitudine: quia ante duos annos* Godfridus Bullion *Jeroſolymam recuperavit: ſed pia Foemina triſtem vitæ exitum à barbaris paſſa*, *non ampliùs redivit.* Concordat *Aventinus* Annal. VI. cap. I. n. ult. per hæc verba: *UTHA* (i. e. YTHA) *& DITMARUS* (ſive Thiemo) *trucidati ſunt ab hoſtibus.* Nunc porro ad Liberos progrediendum, hìc verò ſolummodo quærendum de Filiis: nam Filiæ numero plures diſtinctos paragraphos poſcunt.

Filius unicus *Leopoldi Pulchri* erat *Leopoldus* Sanctus.

VI. Quàm pulchræ fuerint Viæ *Leopoldi Pulchri*, quàmque Zelatus ſit pro Domo Domini, quàm fortem ſe murum oppoſuerit contra perſecutionem Henricianam pro ſanctis Præſulibus, maximè *Altmanno* Patavienſi, fortia propterea agens & patiens cum æviterna gloria ſua, poſterioribus paragraphis edicam. Sed & Conjugem ejusdem audivimus prædicari tanquam *Mulierem Religione ac devotione plenam, Viduam devotam, Foeminam piam*, inque Peregrinatione ſanctiſſima non uno martyrii genere ad conſummationem gloriæ ſuæ affectam. Utrorúmque porro extra omnem controverſiam Filius *Leopoldus IV.* usque adeò virtutibus inclaruit, ut etiam ad gloriam Sanctitatis aſcenderit. Ergo ſi usquam, hoc certè in conjugio longè feliciſſimo benè beatéque impletum eſt illud Sapientis Proverb. 17. v. 6. *Corona ſenum Filii*, *& Gloria Filiorum Patres eorum.* Verumtamen Divo LEOPOLDO Elogium VI.[tum] poſtea, uti potero, concinnabo.

Non item *Poppo*, & *Albertus.*

VII. Non parum porro à vero aberrârunt *Sundhemius* in Tabulis Clauſtro-Neoburgenſibus, & ex eo *Vitus Arnpeckius* in Chronico Auſtriaco, *Pepponem* Archipræſulem Trevirenſem, quem

quem *Leopoldus* I. Jlluſtris genuerat, defunctum AN. 1047. retrahentes ad *Leopoldum* III. & S. *Leopoldi* fratrem Germanum conſtituentes, decumanô in omnem Chronologiam Hiſtoriámque piaculô. Certè Trevirenſis Eccleſia hoc tempore nullum penitus *Popponem* reveretur. Alii juxta D. *Hoffmannum* etiam tertium Filium *Albertum* Marchioni noſtro dederunt: quorum opinione ductus Eruditiſſ. *Hübnerus*, eum pariter Tabellæ ſuæ Genealogicæ 123*. Part. I. affricuit. Sed hi vel eodem errore cum prioribus decepti, cum diu crederetur, *Popponi* fratres *Henricum, Albertúm*que fuiſſe, quia *Poppo* ſemel in Filios *Leopoldi Pulchri* intruſus fuit, etiam *Albertum* ſuperaddiderunt: vel *Leopoldi Sancti* Primogenitum Filium *Albertum* ejus Fratrem exiſtimârunt.

§. II.

Eliſabetha LEOPOLDI Pulchri Filia, & Otocarus Marchio Stiriæ Maritus ejusdem.

I. FILIÆ Principis noſtri tres quidem, nullius autem nomine expreſſô, in Chronico Clauſtro-Neoburgenſi, Sex verò in Tabulis Clauſtro-Neoburgenſibus *Sundhemianis* recenſentur, duabus duntaxat ibidem ex nomine deſcriptis. Prima harum ELISABETA, aut ſi non prima, certè ſaltem notiſſima, prolixiùs nonnihil à me laudanda venit: tum, quia recta Mariti ejus cognitio difficultate non una circumſepta eſt: tum, ut pateat, unacum hac prima cognatione Pietatem quoque Auſtriacam in Marchiones Stirienſes feliciter propagatam fuiſſe: tum denique, ut occaſione hic è re nata Celeberrimæ Runæ Venerabili hodie Matri noſtræ debitum filii obſequium impenderem. Cur prolixiùs de hac Domina agatur?

II. Nupta illa fuit *Otocaro* Stiriæ Marchioni; quem alii IV.tum hac dignitate ſcribunt, uti Cl. P. *Sigismund. Puſchius* in ſua Chronologia Sacra Ducatus Stiriæ edita Græcii in 8.° AN. 1715. & ex eo Cl. P. *Schezius* in noviſſima Hiſtoria Ducum Stiriæ æquè Græcii vulgata in fol. AN. 1728. Quibus calculi ſui opinionem ingeneravit vetus Chronicon *Voravienſe*, in Bibliotheca Palatina Vindobonenſi aſſervatum, dum ita refert. *OTACHER Marchio Stirenſis, Filius OTACHTR Marchionis, genuit OZT Marchionem, qui temporibus Heinrici* III. *Imperatoris pollebat. Hic OZT genuit OTACHTR Marchionem, qui temporibus Imperatorum* Heinrici IV. *& V. inclitus fuit, qui accepit Uxorem ELIZABETH Sororem Marchionis Auſtriæ LEOPOLDI.* Quo etiam facere videtur Diploma *Ernuſti* Marchionis Mellicenſibus datum AN. 1075. niſi ante, cui ſubſcriptus legitur *OEZO Marchio de Styre.* Item *Bernardi Norici* Ejus Maritus *Otocarus* Marchio Stiriæ: quotus verò, dubium.

Faſtorum Campililienſ. Tom. I.

rici Monachi Cremiſanenſis teſtimonium, dum in Catalogo Epiſcoporum Patavienſium *Pilgrino* Epiſcopo Seculi X.^{m} coævum facit *Otacherum Marchionem Styriæ Filium Otacheri.* Suffragium denique ipſius D. *Altmanni* Patav. Epiſcopi, in Charta ſua de ann. 1088. teſtantis, Beneficia complura, quæ ſibi Otocherus Marchio tunc reſignaverat pro commutatione certæ Capellæ, Styræ Caſtro contiguæ, ejus Parentem Ottakerum à *Pilgrino* Epiſcopo tenuiſſe. Contra verò *Lazius* de Migrat. Libr. VI. p. 177.ſeq. itémque *Valentinus Prevenhueberus* Monopolii Ferarii in Urbe Stira multis annis Secretarius, Archivióque Urbis, quæ olim ad Stiriam attinuit, immo Stirienſium Principum Metropoliserat, hodie verò Auſtriæ ſupra Anaſum accenſetur, & inſuper Tabulis veteribûs Monaſterii proximi Garſtenſis probè uſus, Annal. Stirens. Libr. I. p. 12. contendunt, hunc *Otocarum* fuiſſe omnium I.^{mum} Stiriæ Marchionem, ob præclara merita ſua magna parte Marchiæ Carinthiacæ, qua Aflenz, Murzthal, Drugenmümmel continebantur, quæque hodie præcipuè Stiriam componit, & vernaculè *Steiermarch* dicitur, ab *Henrico IV.* Cæſare poſt annum 1072. auctum, ac præterea Principis, i. e. Marchionis Dignitate, feudi beneficio collata, remuneratum.

Statuitur fuiſſe Marchio I.^{mus}. III. Utramque hanc Sententiam compoſiturus Cl. P. *Hanſizius* Metrop. Laur. p. 273. prudenter, ut & mihi videtur, ita judicat: Anteceſſores nimirum omnes *Otocari*, Mariti *Eliſabetæ* noſtræ, re vera non fuiſſe niſi *Comites*, ſcriptos tamen *Marchiones*, non propter Dignitatem, ſed propter Officium, quia Comitatum ſuum, tanquam Limitem, ſeu Marcham verſus Ungaros & Bohemos, ſervare tenebantur. *Otocarum* verò tandem noſtrum publica & Imperiali Auctoritate, cum nova provincia, ex Carentanis decerpta, augeretur, ad gradum Principum, verorúmque Marchionum ſublimatum fuiſſe. Inde factum, ut poſtea Nepos ejus ex *Leopoldo* Filio, itidem *Otocharus* dictus, in Literis Monaſterio Cremiſanenſi An. 1179. datis, uti videre eſt apud Doctiſſ. P. *Simonem Rettenbacher* Annal. Cremiſanens. p. 170. diſertè ita ſcripſerit: Ego Odoakarus Marchio Styrenſis Tertius &c. Item in alio Decreto pro Cœnobio Traunkirchenſi de an. 1191. denuo ſic loqueretur: *Auctoritate Privilegii, quod illi* (Cœnobio) *contulit unus Proavorum meorum Otachar Comes.* Quàm autem parva religione fuerint ejus ævi Scribæ in permutandis honorum titulis, argumento eſſe poteſt Inſcriptio lapidi inciſa ante fores Eccleſiæ Garſtenſis, quæ ita inchoat: *Anno à partu Virgineo MLXXXII. Illuſtris Dux & Marchio Stiriæ Otocarus &c.* Ecce elogium Ducis huic *Otocaro* additum, cùm tamen Stiria ferè integro demum Seculo poſtea à *Friderico* I. Cæſare in Ducatum erecta

erecta ſit, primúsque ejus Dux *Otocarus* planè alter, hujus Pronepos, renunciatus fuerit.

IV. At verò hac prima difficultate utcunque interim complanata, ſtatim altera ſuboritur, an videlicet hic *Otocarus*, primus exſtiterit Monaſterii Garſtenſis Fundator, an ſolummodo Ordinis ibidem Benedictini Introductor? Cl. Stiriæ Chronologus P. *Puſchius* ſuprà laudatus tenet, *Otocarum* hoc nomine II.dum dignitate verò Marchionis I.mum, inclaruiſſe in Stiria circa annum 985. & obiiſſe Romæ circa annum 1038. cùm Cæſarem in Italiam comitatus fuiſſet. Huic *Piligrinum* Epiſcopum Patavienſem plura Eccleſiæ ſuæ Bona feudô conceſſiſſe. Patrem in Principatu Stiriæ excepiſſe *Otocarum* III.tium: cui *Altmannus* Epiſcopus Patavienſis, erga Bona prædicta, *quæ*, ut habent Præſulares Literæ, *Pater ejus* OTAKKERIUS, *qui Romæ obiit, à* PILEGRINO *Pataviensi Epiſcopo in beneficium ſuſceperat*, per commutationem tradidit *Capellam Tuedick nominatam, ex jure fundi ejus propriam, Caſtro Styræ contiguam*, chartâ his epochis conſignatâ: *Data apud Lauriacum Anno Domin. Incarn.* 1088. *XIV. Kal. Aug.* Ex quo infert, cùm his literis certiſſimum fiat, hunc *Otocarum* III. usque ad Annum hujus commutationis ſuperſtitem vixiſſe, primam Canonicorum Fundationem Garſtenſem An. 1082. cæptam, teſte inſcriptione Lapidis ante fores Eccleſiæ Garſtenſis exſtante, huic *Otocaro* tribuendam eſſe, Inſtitutionem verò Benedictinam ibidem, factam poſt Annum 1107. ejusdem Filio *Otocaro* IV. noſtræ *Eliſabetæ* conjugi, defuncto ſub An. 1122. Secus námque *Otocarus* III. cui ex allatis Literis Pater fuit *Otocarus* II. & commutatio bonorum cum *Altmanno* interceſſit An. 1088. provivere debuiſſet bonis centum annis: id, quod *Puſchio* nequaquam videtur. Cum ipſo faciunt *Wolfg. Lazius*, item *Prevenhueberus* in Hiſtor. Comit. Marchionum & Ducum Stiriæ, quamquam in Annalibus ſuis Stirenſib. poſtea ſcriptis aliter tradiderit.

Dubium alterum quisnam *Otocarus* Eccleſiam Garſtenſem primus condiderit?

V. E converſo Scriptor Anonymus Vitæ S. *Bertholdi* primi Abbatis Garſtenſis, eidem ætate ſuppar, apud Cl. *Pezium* Tom. II. col. 88. de Fundatore Canonicorum, & Introductore Benedictinorum quaſi de una perſona loquitur, ajens. *Fundator memoratiCœnobii venerabilis Marchio Stirenſis Dominus* OTACHER *exſtitit: qui & ibi in Eccleſia S. Laurentii in Chriſto requieſcit. Avus illius* OTACHER, *qui noviſſimus in Ungaria obiit itinere, quod ad viſitandum & honorandum ſanctum Domini Sepulchrum devotus arripuit. Quæ Fundatio, ſive Inchoatio primò per Clericos inſtituta eſt, ſub Præpoſito nomine* Eberhardo. *Quo mortuo, quadam die, dum Clerici in flumine locum præmanante balnearentur, quidam eorum ſubmerſi ſunt, taliquefua levitate, ſeu infortunio, Fundatoris voluntate*

Hæc quoque Fundatio Otocaro Marchioni I.mo vindicatur.

luntatem mutaverunt. - - - Quadam itaque die, cùm ad celebrandum Anniverſarium diem Dominæ Elizabeth *Marchioniſſæ, quæ in Choro ſepulta eſt, multi de more Clerici conveniſſent (nam ſingulis annis ob eandem cauſam rogatu Principis ſtudiosè adeſſe conſueverant) Venerabilis Marchio de loco eminenti ita eos per alium allocutus eſt. Noſſe vos volo, qui ad hunc Anniverſarium DEI, & noſtri cauſa veniſtis, quòd in hoc loco, quem in ſervitium Domini, & ſanctæ Genitricis ejus,* Pro Salute Mea, Et Dilectae Conjugis Erigendum Suscepi, Statum Religionis, *Divina largiente gratia,* In Melius Transmutare Disposui *& per Monachos, quorum beata opinio vitalem circumquaque ſpirat odorem, huic novellæ Plantationi deſiderati profectus providere ſuffragium &c.* Legere hoc loco, quem ipſe per fragmenta hinc inde allegat, utique poterat Cl. *Puſchius*, illum *Otocarum*, qui alterius in peregrinatione Jeroſolymitana defuncti *Otocari* etiam juxta ipſum *Avus* erat, quémque ipſe Ill.[tium] ſcribit, Garſtenſem locum primò *erigendum ſuſcepiſſe*, deinde *Statum Religionis* ibidem *in melius transmutare diſpoſuiſſe.* Ne autem hunc Principem ætate centenarium credere cogamur, facilè conſequetur, ſi mortem *Otocari* Patris ejus ultra annum 1038. decennio uno & altero differamus. Neque enim *Altmannus* Epiſcopus in Charta ſua annum obitus ejus expreſſit, ſed locum duntaxat, in quo obierit, nimirum Romam: quò peregrinationis cauſâ ad viſitanda SS. Apoſtolorum Limina, cùm adeundæ Hieroſolymæ ægra aut nulla tunc copia fuerit, pro ævi ejus devotione abire potuit, quod *Prevenhueberus* tradit. Certè eundem ſub annum 1038. in expeditione Cæſaris Italica obiiſſe merè conjecit *Puſchius*, nullo teſte aſſeruit.

Idem pariter, non avus, *Eliſabetam* noſtram Conjugem habuit.

VI. Idem igitur Stiriæ Princeps, qui in Garſtenſi Eccleſia primùm Clericos, deinde Monachos collocavit, Marchionis dignitate primus, quotuscunque inter *Otocaros* fuerit, *Eliſabetam* noſtram Conjugem habuit, non verò ejusdem Filius, uti Cl. *Puſchius* tradidit. Cujus aſſertò, quod ex *Euenchelio* hauſit fide ſæpè ſubleſta, Dotis locò hæc ſponſa Marito ſecum attulit Oppida Wilhelmſpurg usque Pieſtnich, Herzogburgum, Cheldorfium, Rapotonis, & Gumpoldi Fana, i.e. Rappoltskirchen, & Gumpoltskirchen; quod fidei authorum relinguo. (*) Perdidit hanc

(*) Maximè id improbabile reddit, quòd in poteſtate Marchionis, non Domini, ſed Præfecti duntaxat Regii in Auſtria, nequaquam fuiſſe cenſeri debeat, tantam Terræ Portionem, alienæ Provinciæ attribuere, vel etiam ejus Præfecturam duntaxat in alium Rectorem transferre, quod unius Regis, aut Imperatoris erat. Aliter habet res cum Sacris Fundationibus. Bona etenim Cœnobiis donata, quantumlibet ampla, nunquam abalienantur à Provincia, ſempérque ſub Tutela Principis Terræ perſiſtunt: à quibus & perpetuò confirmantur, ac bonæ eorum Adminiſtrationi, itemque Integritati, Suprema Authoritate cavetur. Quamvis, cùm DEI, & Eccleſiæ ſint, à Regularium poſſeſſione ac uſu abſtrahi nequeant.

hanc conjugem ſuam juxta Necrologium *Mellicenſe* in autumno ad VII. Id. Octobris, cùm ibi hac die ſcribatur: *Elisabeth Marchioniſſa de Styre Soror Liupoldi III.*tii (regimine, nomine IV.ti) *Marchionis obiit.* At vero hanc diem rectè corrigit *Necrologium* noſtrum, ſcribens ad VI. Id. Octobr. *Elizabeth Marchioniſſa de Styre Soror Fundatoris S. Crucis.* Cum hoc enim pariter conſonat lamina plumbea, in reſerato ante annos ferè quinquaginta vel ampliùs apud Garſtenſe Cœnobium Fundatorum Mauſoleo reperta, ubi legitur: *VI. Id. Octobr. Elisabeth Fundatrix Loci hujus obiit, & hæc ſunt Oſſa ejus.*

VII. Quamvis porro ex his annus, quo obierit ipſa, erui nequeat, colligere tamen licet, eam non longè ſaltem poſt Ann. 1001. deceſſiſſe; quia ad anniverſarium Depoſitionis ejus diem, ut ſuprà ex Biographo D. *Bertholdi* audivimus, Clerici rogatu Principis *ſingulis*, ergo aliquot *annis* adeſſe conſueverant, donec eis è ſuggeſtu denunciari curaret in hunc modum: *Ab hoc concurſu amodo abſiſtite, quia Monachis, qui hìc habitaturi ſunt, talem novimus conſuetudinem non convenire.* Id, quod factum eſſe aſſeritur ſub Ann. 1107. Poſt quæ *Biographus* pergit. *His itaque peroratis - - - ipſe Gotwic perrexit, & auxilio Amici ſui Auſtrienſis Marchionis Liupoldi, cujus Sororem, videlicet Dominam Elizabet habuerat, Fundationem ſuam Abbati regendam ſubjecit, & diligentiſſimè commendavit, Priorémque nomine Wirnt cum aliis Monachis acquiſitum Gerſten adduxit.* Cui Prioris nomen gerenti, poſtmodum ad Abbatiam Formbacenſem in Bavariam aſſumto, Sanctus Bertoldus, æquè ex Priore Gotwicenſi, primus Abbas ſubrogatus eſt Anno 1111.

Initia inſtituti Benedictini in Garſten.

VIII. Committere interim non poſſum, quia ad gloriam Conjugis facit honor Mariti, ut egregium *Otocari* hujus Elogium omittam, eidem á laudato Biographo ita contextum. *Erat egregius ille Fundator Vir valde memorabilis: & licet Princeps ſecularis, tamen aliis Potentibus multum diſſimilis, Cultor pacis, amator Juſtitiæ, & contra immanitatem perſecutionum Turris Eccleſiæ inexpugnabilis. Nam Saltzburgenſem Archiepiſcopum laudabilis memoriæ Dominum Chuonradum, qui in ſylvis & montium latebris per multos dies perſecutiones fugiens latitaverat, ad ſe venientem cum honore magno ſuſcepit, manu tenuit, quod nullus Principum facere auſus eſt. Hoc factum eſt ſub beato Bertoldo, etiam ipſum Pontificem devotè ſuſcipiente, atque in Monaſterio ſuo cum reverentia, quamdiu voluit, ſervante.* Confirmat hoc eximiè Cl. *Hanſizius* Metrop. Saliſb. p. 211. ubi *Otocarus* iſte non uni ſolùm *Conrado* I. Archi-Antiſtiti, ſed etiam Anteceſſoribus ejus *Gebhardo*, ac *Thiemoni* viriliter adſtitiſſe, eósque in Cæſarum Henrici IV. ac V.ti perſecutione Inveſtiturarum cauſa foviſſe laudatur. Subdidit verò ulteriùs idem Chronicon. *Igitur*

Elogia Otocari Marchionis.

Ejusdem Obitus, ac Poſteritas. *tur* Otachtr *Marchio accepit Uxorem* Elyzabet, *Sororem Marchionis Auſtriæ* Liupoldi, *ejus videlicet, qui poſtea Sororem* Henrici *IV.* (calculo Italorum, noſtrò V.[ti]) *Imperatoris accepit. Hac etiam cooperante prædictus* Otachtr *Marchio Garſtenſe Cœnobium fundavit, & genuit ex eadem Filium* Liupoldum *Fortem. Obiit autem* Otachtr *Marchio Senex & plenus dierum anno Incarn. Dom. MCXXII.* Liupoldus Fortis *Patri ſucceſſit, Reimenſe Monaſterium ſeu Rownenſe fundavit tam de ſuis, quàm de Comitiis* Waldonis *mediis. Et factus eſt hæres* Luipoldus *Marchio ex teſtamento poſſeſſionum & Miniſterialium* Henrici *Ducis de* Eppenſtein. *Duxit verò uxorem nobiliſſimam* Sophyam, *Sororem* Welſonis *Ducis* (nimirum Bavariæ è gente Guelfica dicti Henrici) *& genuit ex ea* Otachtr *Marchionem. Obiit autem anno Dom. MCXXIX.*

Error. Prevenbueberi notatur. IX. Hinc ſanè patet, quanta ſeipſum perplexitate confuderit *Prevenbueberus* Oper. Part. I. p. 393. ſeq. *Otocaro* noſtro, Marito *Eliſabetæ*, Fratrem tribuens *Leopoldum Fortem*, alium verò *Leopoldum* Filium, & propterea *Haſelbachium*, *Aventinum*, *Lazium*, horúmque ſequaces arguens, qui rectè unum tantum *Leopoldum* adſtruxerant, cùm ipſe perperam ex uno duos fabricârit. Allegavit quidem Chartam aliquam, qua Monaſterio Garſtenſi confirmantur Donationes quædam novæ, & Fundatio prior integra per manus Otochari, & Filii Liupoldi, hancque Chartam ſic ſubſignatam eſſe ſcribſit: *Acta ſunt hæc apud Laureacum in Cœmiterio S. Laurentii An. Domin. Incarn. 1143. indict. V.*[ta] Qua ex epocha arguit, non poſſe has literas tribui *Otocaro* Fundatori Garſtenſi, qui jam obierat An. 1122. uti & Filius ejus *Leopoldus Fortis* An. 1129. Neceſſariò proinde referendas eſſe ad *Otocarum* Fratrem *Leopoldi Fortis*, qui rurſum Filium *Leopoldum* habuerit. Sed valde vereor, aut *Prevenbueberum* ipſum, aut eum, qui hujus diplomatis notitiam cum eo communicavit, harum Literarum non ſatis curioſa inſpectione ſeductum fuiſſe, & cùm eædem emanaverint quidem Anno præſcripto ab *Otocaro* juniore, in iis tamen Literas anteriores *Otocari* Senioris, qui Garſtenſe Cœnobium fundavit, *Eliſabetam* noſtram Conjugem habuit, atque ex ea *Leopoldum Fortem* genuit, verbotenus, ut ſolet, inſertas fuiſſe: qua ex inſertione excerpta ſint verba: *Per manus meas, & Filii mei* Liupoldi: epocham verò ex ſubnotatione poſtrema factæ per *Otocarum* juniorem confirmationis adnexam fuiſſe. Ita vel ex eo colligo, quia inter Teſtes adſcriptos primo loco legitur *Liupoldus Junior Marchio de Auſtria*, qualem ſanè hæc noſtra Provincia An. 1143. nullum penitus novit. Exſtiterat autem uſque ad Annum 1096. præter *Leopoldum Pulchrum* Marchionem Filius ejus *Leopoldus* junior, poſtea Sanctus, aut cum *Leopoldo Sancto* rurſum Filius ejus *Leopoldus* dictus Larguus. Neminem ergo fallat hic *Preven-*

venbueberi imaginarius *Leopoldus* alter Stirienſis, de quo ipſe faſſus eſt, ſe extra adductas Litteras nihil nôſſe. *

Fundatio Runenſis Monaſterii.

X. Cæterùm anteriùs è Chronico *Voravienſi* didicimus, *Leopoldum Fortem* Filium *Eliſabetæ* noſtræ, tam de ſuis, quàm de Comitis *Waldonis* mediis Runenſe ſacri Ordinis noſtri Cœnobium fundâſſe: cujus Literæ Fundationis, tametſi necdum in orbem vulgatæ ſint, Cl. tamen *Puſchio* aliæ quædam hujus Marchionis Literæ inſpectæ ſunt, quibùs *Leopoldus* cuidam Miniſterialium ſuorum Rudigero nomine, inſtinctu dilectæ conjugis ſuæ *Sophiæ*, quoddam predium in Hartberg ea lege tradidit, ut, ſi is absque hærede decederet, hoc predium cœnobio Runenſi in proprietatem cederet. *Hunc enim locum*: (inquit) ipſi *Sanctæ DEI Genitrici ſempèrque Virgini* MARIÆ *pro mea, meorúmque ſalute, à fundo conſtruxi, fovi, dilexi &c.* Charta iſta notis quidem Chronicis deſtituta eſt: videtur tamen ſub annum 1129. emanâſſe, quo ipſe *Leopoldus* obiens novum dilectæ Runæ ſuæ opus imperfectum reliquit. Sed in curas Conſummationis Marito Relicta ejusdem *Sophia* Bavarica, Domina tam pia quàm prudens, filioli ſui *Otocari* nomine, ſtrenuò ſucceſſit, fabricam ad colophonem perducens, & Poſſeſſiones Comitis *Waldonis*, *Otocaro* ſeniori pro fundatione traditas, ab ipſò, & à *Leopoldo* Conjuge ſuo, atque à ſe, & filiolo *Otocaro* plurimùm auctas, omni quorumcunque jure alieno eliberans, ac tandem coram Archipræſule Salisburgenſi *Conrado* I. publicè in Eccleſia offerens. Sic námque teſtantur Confirmatoriæ hujus Archiepiſcopi literæ datæ VIII. Kal. Mart. Ann. MCXXXVIII. apud *Puſchium* maximam partem excerptæ p. 312. ſeq. in quibus & iſta leguntur. *Ergo bis omnibus legitimè redemtis, & in ſummam libertatem redactis, præſentibus nobis, ac Venerab. Fratre noſtro Gurcenſi Epiſcopo, aliisque compluribus Monachis, Clericis, ac Laicis, in Monaſterio, quod dicitur* Rune, *proceſſit Domina* SOPHIA *Marchioniſſa, Matrona admirabilis, ac bonorum memoriâ digna, cum Filio Marchione* OTOCARO *nomine, factaque ſolemniter Donatione tradidit poteſtativa manu, quidquid in Valle* Rune *- - - habuit. - - - Fecit hoc pro remiſſione peccatorum ſuorum, pro ſalute Filii, ac Filiarum,* OTOCARI *ſcil. Marchionis,* ELISABETH, *ac* MARGARETHÆ, *cæterorúmque fidelium ſuorum, maximéque pro redemtione animæ Mariti ſui* LEOPALDI *Marchionis, ſocerique ſui* OTOCARI *Senioris,* HENRICI *Ducis* (nimirum *Welfonis* Fratris ſui) OTTONIS *de* NATM, WALDONIS*que Comitis, cujus idem locus Patrimonium fuerat &c.* Exi-

(*) Habuit verò hic *Otocarus* Marchio Senior Sororem *Sophiam*, quæ fortè nemini innotuit: de qua tamen monumento pervetuſto Bibliothecæ noſtræ edocemur, eam an. 1106. Kal. Maji unacum Fratre Marchione interfuiſſe Nuptiis *Leopoldi Pii* Auſtriæ Marchionis cum *Agnete* ſua. Vide Elog. ſeq. §. I. n. XVI.

ſtimabat ſæpe laudatus Cl. Stiriæ Chronologus, hæc verba, *Matrona admirabilis*, *bonorum memoriâ digna*, hanc Principem Fundatricem tempore expeditæ hujus membranæ potiùs jam defunctam, quàm vivam arguere. Sed hæ aliæ voces, *præſentibus nobis proceſſit*, & *tradidit poteſtativa manu*, ſanè tunc viventem luculentè teſtantur: cùm interim neutiquam conſtet, confectionem hujus chartæ ab ipſa bonorum oblatione intervallo longiore remotam fuiſſe.

§. III.

Reliquæ LEOPOLDI Pulchri Filiæ.

Breviter de his, quia pauca nota: juvat tamen Necrologium noſtrum.

I. QUantò in *Eliſabeta* commendanda, ſic poſcente hiſtoria, uberior eſſe cogebar, tantò breviùs cæteras *Leopoldi Pulcbri* filias exequar, licèt numero plures: quoniam ad eas illuſtrandas monumentis ac teſtimoniis fidelibus oppidò deſtituor. Aliquantulam tamen lucem eisdem fœnerari noſtro è *Necrologio* licuit: in quod plures de Familia S. *Leopoldi* sereniſſimæ Perſonæ, ſine dubio è Necrologio aut notitiis S. Crucis, Venerabilis ab Origine Matris noſtræ, laudabili quorumdam apud nos curioſitate, charactere Seculi ſaltem XIV. tranſcriptæ fuerunt, cùm noſtram Fundationem compluribus Annorum decadibus anteceſſerint, & ipſis annis, quibus defungebantur, hìc loci annotari nequiverint. Pluribùs de hoc diſſeram in Præfatione ad Appendicem II. Tomi III. horum Faſtorum, ubi Excerpta Necrologii noſtri cum Eruditis communicabo.

Secunda Leopoldi Pulcbri Filia Itha.

II. Secunda itaque *Leopoldi Pulcbri* Filia, tacito Nomine, tam in Chronico Clauſtro-Neoburgenſi, quàm Tabulis Sundhemianis, nupta traditur *Leutoldo* Marchioni Moraviæ, Comiti Znoymæ, Filio *Conradi* Ducis Bohemiæ: cui pepererit *Conradum* juniorem Moraviæ Marchionem. Hoc ipſum porro, nec amplius aliquid, innotuit D. *Hoffmanno*: qui lectorem, rerum & fatorum *Leopoldi* Mariti hujus Dominæ cupidum, in cæteris ad *Coſmam* Pragenſem ablegat, deinde ad *Czecherodi* Martem Moraviæ, item *Bohuslai Balbini* Miſcellanea. Neque tamen ab his omnibus ei diſcere licuit, quod nomen huic ſecundæ *Leopoldi Pulcbri* Filiæ fuerit. Mihi verò feliciter id ſuggerit Necrologium noſtrum, XVIII. Cal. Maji ita notans: *IDHA Comitiſſa de Znoym Soror Fundatoris S.* ✠. nimirum S. Leopoldi. Matris ergo *Ithæ* ſive *Judithæ* nomen hæc Filia tulerat, defuncta die 14. Aprilis, Anno non prodito. Prima ipſa, quod conſtat, ſanguinem Auſtriaco-Babenbergicum in Stirpem Premiſlaicam Bohemico-Regiam induxit, cúmque S. *Wenceslao* in hujus Trinepote ex Fratre

tre *Boleslao Sevo* fratricida, Marito ſuo, affinitatem contraxit.

Genus, & fata Mariti, ac Filii ejus.

III. *Leopoldus* quippe conjux ejusdem, Avum habuit *Bretislaum* I.um Moraviæ, poſtea & Bohemiæ Ducem: Patrem *Conradum*, itidem Moraviæ, ac paucis ante obitum menſibûs etiam Bohemiæ dominantem: Fratrem *Udalricum* Brünnæ ſedentem, cúmque ipſo, Znoymæ morato, Moravis jura dantem: Patruos *Wratislaum* Bohemiæ Regem, & *Ottonem* Moraviæ Principem. Ita lego in Stemmatologia Regio-Bohemica *Thomæ Jordani* Medici, quam addidit *Joann. Dubravii* Epiſc. Olomucens. Hiſtoriæ Bohemicæ, editæ cum cæteris Scriptoribus Rerum Bohemicarum. Quibus etiam Tabellæ Genealogicæ *Hübnerianæ* 105. & 106.ta Partis I.mæ conſentiunt. Infeſtos ſibi perſenſit, teſte *Dubravio* Hiſtor. Libr. IX. p. 69. geminos Patrueles ſuos *Bretislaum* ac *Borivorium*, Bohemiæ Duces: à quibus Moraviâ cum Fratre depulſus, contentiosè, parùm verò efficaciter in eos pugnavit, tandem tamen in avitam ditionem reſtitutus. Obitum ejus *Hübnerus* conſignavit in ANNUM 1115. Filius ejus *Conradus* junior æquè vixit inquietus, à *Sobieslao* Patruele Bohemiæ Duce longa captivitate retentus: poſtea *Wladislaum* Ducem Bohemorum Principatu depellens, séque intrudens, donec à *Conrado* III. Romanorum Rege exturbatus fuit, *Wladislao* reſtituto, & Regia dignitate donato. *Hübnerus* eum obiiſſe tradit AN. 1150.

Tertia Filia *Heilbirgis*: Maritus *Borivorius* Bohemiæ Dux.

IV. Tertia *Leopoldi Pulchri* Filia, apud Chronicon Clauſtro-Neoburgenſe pariter Anomia, à *Sundhemio* appellatur *Helpirg*, aliis *Helluck*, *Hewick*, & *Heilwigis* vocata. Maritum indubium habuit *Borivorium*, qui aliis *Berês*, vel *Beroëz*, item *Borzswoius*, aut *Borzwaius*, tandem *Borivoius*, vel *Borivorius* dictus fuit. Hoc conjugium non modo Chronographus *Neoburgenſis*, atque *Sundhemius* teſtantur, verùm etiam innuit *Otto* Præſul Friſingenſis Chron. Libr. VII. Cap. IX. inquiens. *HENRICUS junior* (puta Imperator hoc nomine V. contra Parentem regnum arripiens) *omnes vires Patris ſui* (Henrici IV.) *in Duce Bohemiæ* BEROE, *ac Marchione* LEOPOLDO (Pio) *cujus ſororem præfatus Dux habuit, fore conſiderans, ipſos multis modis, promiſſa Sorore ſua, quæ tunc nuper à* Friderico *Suevorum Duce viduata fuerat, in* Uxorem *Marchioni, inductis ambobus, ut Patrem relinquerent, perſuaſit.* Clariùs unacum ANNO, die, ac loco nuptiarum hoc tradidit *Coſmas* primùm Decanus Pragenſis, deinde Olomucenſis Epiſcopus, apud Jll. *Menckenium* Scriptor Tom. I. p. 2081. dum refert ad ANnum 1100. *Item ejusdem Anni XV. Kal. Novembr.* BORIVORIUS, *Frater Ducis* BRECISLAI, *in Urbe Znoym faciens permagnificum Convivium, luxit* (lege duxit) *Uxorem nomine* HELLUCK, *Orientalis Mar-*

chionis Lupoldi *Sororem.* Cui per omnia conſentit *Anonymi* Chronicon Bohemicum apud eundem *Menckenium* Tom. III. p. 1638. Neque diſſentit *Dubravius*, quamvis nec Sponſam ex nomine prodat, nec Chronicas Notas adſignaverit: Cujus pariter relatu Hiſtor. Bohem. Libr. IX. & X.[mo] *Borivorius*, melior Princeps quám felicior, tertium Ducatu Bohemiæ per Cognatos ſuos, in quibus etiam *Leopoldus* ſuperior Maritus *Ithæ*, depulſus fuit, aliquot annis in cuſtodia ſervatus, pluribûs exul apud Polonos, tandem apud Ungaros obiit circa Annum 1124. Supervixit eidem *Heilbirgis* cum Filio *Jaromiro* : cujus mortem *Hübnerus* ponit An. 1138. uti Matris An. 1141. utraque epochâ fidei ejus per me relictâ. Matris autem funus commemorat Necrologium noſtrum VI. Id. Junii in hunc modum : *Heilbirg Duciſſa Bohemorum Soror Fundatoris S.* ✠.

Quarta Filia *Eufemia* comitiſſa de Pilſtein.

V. Quarta *Leopoldi Pulchri* Filia, quam unacum reliquis omnino prætermiſit Chronicon Clauſtro - Neoburgenſe, nec proinde D. *Hoffmannus* agnovit, *Sundhemius* absque nomine poſuit. Aſſeruit verò, eam à Patre nuptui traditam cuidam Comiti ex Bavaria advocato, dicto *Conrado*, cognomine *Hirſuto*, ſive *Piloſo* juxta *Lazium*, vernacule *Rauch*, Ratisbonenſi Comiti: cui pro Dote Comſtatus *Peilſtein* cum attinentibus tributus fuerit. Quantæ is amplitudinis etiam inditionibus intra Auſtriam ſitis olim exſtiterit, leges Tomo III. inter Familias in P. Laudatum porro *Conradum* cum elogio Comitis *de Pilſteine* Teſtem adhibuit S. *Leopoldus* in Charta Fundationis Eccleſiæ ſuæ Neoburgenſis. Conjugis verò ejusdem nomen diſco ex Necrologio noſtro XVI. Cal. Julii his verbis : *Eufemia Comitiſſa de Peilſtein Soror Fundatoris S.* ✠. Quoniam verò hic torus fœcundus non erat, tradente *Sundhemio*, dicta Dos & Comitatus denuo ad Marchionem redivêre.

Quinta *Sophia* Comitiſſa de Scala.

VI. Quintam Filiam, cujus nomen pariter ignoravit, idem *Sundhemius* elocatam ait Comiti *Sighardo*, dicto *Scharſchach*, una cum Comitatu *de Schalah* : cujus Caſtrum princeps non longè Mellicio diſtans hodie *Schalaburg* appellatur. Tradit ulteriùs, hoc è Conjugio hæredes aliquos ſecutos : quibûs verò deficientibûs & hæc Ditio nuptialis primum ad fontem ſuum redierit. Accipit hanc Filiam D. *Hoffmannus*, non propter Authoritatem *Sundhemii* perſæpe fallentis, ſed quia in Chronico Mellicenſi legit ad Ann. 1154. *Sophia Duciſſa Auſtriæ de Scala Soror noſtra obiit*: itémque ad Annum 1142. *Sigehardus Comes de Scala Frater noſter obiit.* Qui anni in Parentelam *Leopoldi Pulchri* Marchionis bellè congruunt. Præterea quoque in *Necrologio* Mellicenſi *XIII. Kal. Maji* Sighardus *Comes. VI. Non. Maji* Sophia *Duciſſa de Scala.* Ubi Duciſſæ Elogium additum fuit ſtilo Seculi tunc currentis, quo

quo Auſtria jam Duces habebat. Accipio & ego hanc Filiam, cùm in noſtro pariter *Necrologio* legam : *VI. Non. Maji* SOPHIA *Comitiſſa de Schalach Soror Fundatoris S.* ✠. In confirmationem porro relapſæ ad Principes noſtros Dotis ei traditæ valere forſitan videantur verba Seren.mi Ducis *Leopoldi VII.* in utraque Charta Fundationis noſtræ de Anno 1208. *Cæterùm in provincia, quæ vulgò Voſt dicitur, contulit eidem meo novo Monaſterio, quidquid à* COMITIBUS SCHALAHENSIBUS *in ullo juris aut poſſeſſionum genere hæreditavi, aut hæreditare debeo.* Unde fluit, hujus Filiæ poſteritatem Seculi XIII. initium haud multùm exceſſiſſe. Quare non omnes, qui *de Scala* ſcripti leguntur, continuò ad hanc Progeniem referendi ſunt, caſtro *Scala* aliis deinceps, aliisque in feudum collato : uti Tomo III. agens de hac Familia ampliùs docebo. Verumtamen Dotem *Sophiæ* hujus, ac ſuperioris *Euſemiæ* quod attinet, idem vereor, quod §.° priori de Dotalitio *Eliſabetæ.*

VII. Sextæ harum Filiarum præter *Sundhemium* nemo omnium ſuffragatur, qui eam duntaxat aſſerit potenti cuidam Domino maritatam, nec Mariti, nec Uxoris nomine expreſſo, in dotem verò Ibbſio & Poſenbegio aſſignatis. Quæ licèt aliunde comprobare non poſſim, ac proinde in medio relinquam: videtur tamen, poſſe & hæc vera eſſe, cùm in reliquis, uti aſſertum, Author non fefellerit. Et quamquam dubium injiciat, quòd *Necrologium* noſtrum, reliquas omnes Principis noſtri Filias laudans, hanc ſolam tacuerit : poterit tamen illa notata fuiſſe in ultimis ejusdem paginis, quas hodie avulſas dolemus. Fortè hæc filia appellabatur *Richardis*, quam D. *Joann. Henric. de Falckenſtein* Antiquitatum Nordgaviens. Part. II. pag. 369. ait in conjugio fuiſſe *Henrici* I. Comitis *de Stephaning* Burggravii Ratisbonenſis. Confer dicenda Elogio ſequenti §. VII. n. III.tio & VI.to Si *Lazium* audiverimus, hujus filiæ Maritus audiebat *Albertus* Comes *de Bogen :* Unde is hodiernos Comites *ab Arcu* deducit. Concepit autem adhuc Septimam *Leopoldi Pulchri* filiam annonymam, nuptam cuidam Nobili *de Stainpys* : cui credat, qui volet.

Sexta & Septima filia: quarum ultima non probata.

§. IV.

Acta LEOPOLDI Marchionis.

I. EXordium hujus paragraphi capere libuit brevi quidem, ſed ſanè tam præſtanti quàm eleganti præconio illo, quod Cl. P. *Hanſizius* M. L.:p. 253. n. 8. omnibus in univerſum Auſtriæ Principibus Babenbergicis hunc in modum ex merito publicè dixit, & ſcripſit. *Duobus maximè Principibus* (ait) *res Eccleſiæ Patavienſis omni tempore nitebatur, Boiariæ Duce, & Orientali Marchione. Et hac quidem parte, quod Marchiones attinet, res erant ſecundæ. Fide enim in Reges & Meritis perfecerunt, adhæc Pietate præſtanti, ut Regio Orientalis maneret imperturbata, perenni Filiorum in Ditionem Paternam ſucceſſione. Secùs in Boiaria, ubi multæ identidem vices.* Laus iſta ad *Leopoldum Pulchrum* non modicè pariter ſpectabat: cujus commentitio fratre *Alberto Levi* jam in Elogio ſuperiore §. I. per me rejecto, & exploſo impudenti mendacio mutui inceſti flagitii, ab his Fratribus in Conjuges ſuas perpetrati, magnopere gaudeo, me Acta *Leopoldi*, quorum vix aliqua *Ortilo* noſter conſignavit, à religioſiſſimo quopiam facto, extra omnem dubitationis aleam poſito, hic demum poſſe exordiri.

Laus pulchra Principum Auſtriæ.

Leopoldus beneficus in Monaſterium novum *S. Nicolai* Pataviæ.

II. Succeſſerat ille Patri *Ernuſto*, in bello Saxonico *Henrici* IV. Regis generosè cadenti, die 9. Junii AN. 1075. quo tempore *Altmannus* Epiſcopus Patavienſis occupabatur in fundando Cœnobio Canonicorum Regularium D. *Nicolai* in ſuburbano Patavienſi extra portam Oeni; atque huic ſe Operi ſancto Marchio noſter in felix fauſtúmque Regiminis ſui auſpicium Adjutorem percommodum præbuit. Gratus id profeſſus eſt ipſe ſanctus Antiſtes in Diplomate Fundationis, edito XII. Cal. Junii AN. MLXXVI. Hac enim in charta pius Præſul Bonorum, novo Monaſterio à ſe traditorum, & in Auſtria ſitorum, Advocatum conſtituiſſe ſe ait *Dominum* LEUPOLDUM *piiſſimum Marchionem Terræ Auſtralis*: infrà poſtmodùm ſubdens. *Ipſe illuſtriſſimus Marchio, tanquam pius & devotus, oblatam ſibi Advocatiam oculo gratuito in ſuæ poteſtatis dominium ſuſcipiens, ad incrementum noſtræ Plantationis, ita ut dici poſſit etiam* NOSTER COMPLANTATOR, *abſolvit & exemit, de maturo Conſilio ſuorum nobilium Baronum, eandem Eccleſiam per omnem diſtrictum ſui Marchionatus, in terris & in aquis, in foris & civitatibus, ab omni jure thelonei ſive mutæ: ita ut quolibet tempore anni vinum, annonam, piſces, & alia quæque pro domo neceſſaria, in terris & aquis liberè transducere debeant, vel ſi neceſſe fuerit, in Stain & Horn, ubi granum eorum tractari ſolet, nec non in aliis civitatibus,*

Digitized by Google

bus, aut foris vendere, vel locare, ſine omnibus exactionibus antè ſcriptis. Conceſſit etiam eidem Monaſterio, ut per nullum Judicem occaſione alicujus querimoniæ Victualia eorum in Aquis vel terris detineri debeant, niſi priùs ab eo, tanquam à vero Advocato, vel ab ipſo, quem adhoc ſpecialiter ſtatuit, juſtitia fuerit requiſita.

Altmannus Epiſcopatu pellitur: *Leopoldus* Bona Eccleſiæ Patavienſis in Auſtria ſua inferiore tuetur.

III. Anno 1076. *Altmannus*, qui jam antè Gotwici pariter Collegium Canonicorum erexerat, clero ſuo inviſus propter ingentes, quas fecerat eleemoſynas, & Monaſteriorum Fundationem, quibûs Eccleſiæ ſuæ ſubſtantiam haud modicùm acċidiſſe dicebatur, maximè ob executionem Bullæ *Gregorii* Papæ VII. adverſus concubinarios, conjugatos, & Simoniacos Sacerdotes, ex hujusmodi delatione ab *Henrico* Rege, jam tum prima Apoſtolici cenſurâ innodato, niſi Papæ de querelis adverſum ſe latis reſponderet, Sede ſua exturbatus fuit, nullo tamen tunc ei ſucceſſore dato. Bona itaque Eccleſiæ Patavienſis, quæ ſupra Anaſum erant, ceſsêre libidini Henricianorum: ſed quæ infra Anaſum, Marchio *Leopoldus* tutabatur, interim *Henrico* ea deferens obſequia, quæ Regi debebantur, non item alia, quibûs Perſecutorem Eccleſiæ juvaret. *Altmannus* Romam adiit, inde reverſus cum facultate Legati Pontificii ad Conventum Triburienſem Epiſcoporum ac Principum: quo decretum, indictúmque *Henrico*, muniis regiis abſiſteret, Spiræ privatus degeret, abſolutionem ſui ab excommunicatione ante finem anni, à lata in ſe ſententia computandi, impetraret: quod ni fieret: Regem alium ſciret eligendum. Quæſivit hanc veniam Rex ipſe, & obtinuit, cum conditione tamen, ut criminibus objectis coram Pontifice, in Germaniam venturo, & Principibus reſponderet. Mox verò ab Epiſcopis Italiæ, Papæ refractariis, præſtitæ humiliationis ſuæ cauſa irriſus, increpatus, & ad gerendum ſe, ut antea, interminatione deſertionis ſuæ, teſte *Baronio*, adactus fuit. Miſera Seculi illius conditio, quo Præſules Principem, ſuopte genio ad illa audenda pronum, quæ temera fuerant, cùm eum emendare debuerant, perversâ planè diſciplinâ in pejus perurſerunt.

Ab Henrico Rege ſe retrahit, ejúsque iram ſentit.

IV. Inde porro factum An. 1077. ut Germaniæ Principes eligerent *Rudolphum* Sueviæ Ducem, exauctorato *Henrico*. Sed Papa ipſe novæ electioni conſentire longiùs diſtulit, ſuadens etiam Epiſcopis ſibi fidelibus, ut communes inter utrumque Regem eſſent, usquedum cauſa utriúsque ex ordine diſcuteretur. Talis proinde etiam erat Marchio noſter: donec Anno ſequenti 1078. *Henricus* Pentecoſten Ratisbonæ celebraret. Tunc enim ſcribit *Bertoldus* Præsbyter Conſtantienſis, qui *Hermanni Contracti* Chronicon aliquantulum proſecutus eſt, cujúsque fragmentum longè plenius, ac eſt in impreſſis, ſe penes exiſte-

re teſtatus eſt Cl. P. *Hanſizius* M. L. p. 264. *Marchio* LIUTPALDUS *inde aliquantulum ab eo offenſus regreditur.* Cauſa offenſæ non liquet. Fortè verò ſuccenſuit Rex Principi noſtro, quòd Conventui Triburienſi adfuerit, vel eidem aſſenſerit, ſive quòd *Altmanni* Epiſcopi partes ac ditiones contra vim Clericorum malignatium tueretur. Quæcunque hæc offenſa fuerit, flammas dedit, iterum referente *Bertoldo*, vel in hunc, vel veriùs in ſequentem Annum 1079. HENRICUM *in Orientalibus Pagoariæ* (Boiariæ) *& Norici ſinus partibus, incolas illos devaſtandò, &* LIUPPALDUM *Marchionem ad deditionem ſibi, cum aliis quibusdam coartandò, usque in Pentecoſten fermè commoratum eſſe.* Hujusmodi Terræ hujus, ac Principis invaſionem Chronica omnia patria ſilent, fortè intra pauculas populationes conſiſtentem.

Henricus Antipapam creandô omnem Germaniam perturbat. In paucis fidelibus *Leopoldus* Marchio.

V. An. 1080. *Gregorius* Papa fulmen anathematis in Synodo Romana intorſit *Henrico* eò potiſſimùm, quòd ſua Authoritatè Præſules, Romanæ Sedi Conjugia Sacerdotum inhibenti refractarios, tueretur, dignos Antiſtites è cathedris ſuis extruderet, indignos pro pecunia illorum in locum ſubrogaret, & hæc crimina ſua neque agnoſcere, neque fateri, minùs omittere vellet: è converſo autem *Rudolphum* electum laudavit, eique *pro ſua humilitate, obedientia, ac veritate, Poteſtatem ac dignitatem Regni confirmavit.* Exinde *Henricus*, Moguntiæ primùm à ſe ſuiſque penitus abjuratâ *Gregorii* obedientiâ, Brixinæ deinde Rhætorum creari curavit *Guibertum* Antipapam, per hanc Regni ac Sacerdotii ſciſſionem univerſo orbe miſerandum in modum diſturbato. Paulò pòſt cum Saxonibus congreſſus, clade maxima affectus fuit æmulò tamen *Rudolphô* liberatus, qui ibi occiſus eſt. Res Pontificis in pauciſſimis Epiſcopis, quorum ferè præcipuus *Altmannus*, ex parte Principum verò duntaxat in S. *Ladislao* Hungariæ Rege, *Welfone* Bavariæ Duce, *Leopoldo* Auſtriæ Marchione, *Otocaro* Stiriæ Principe, & *Mathilda* Itala ſubſtitit. In populis ab Eccleſia Saxones & Suevi ſtetêre, Bavari plerique omnes averſi. Fidelium porro communi Conſilio, interea dum *Henricus* An. 1081. Romam cum Antipapa contenderet, novus Rex Germaniæ electus eſt *Hermannus*, tertia ſtatim die contra Bojos Henricianos Victor. Abinde Auguſtam Vindelicorum oppugnare aggreſſus, tribûs hanc Urbem hebdomadibûs obſedit, nec tamen occupavit. Statuerat poſtea *Henricum* in Italiam à tergo inſequi: ſed *Ottonis*, olim Bojorum Ducis, nunc Saxonum Præfecti, intempeſtiva mors conſilium iſtud abrupit. *Henricus* adorſus quidem Romam, fruſtratus tamen, diſcedere cogebatur.

VI. *Leopoldus* Marchio noſter, jam antehac, ut audivimus, ab *Henrico* ſe retrahens, poſtquam eum anathemate ſolemni devinctum, & Antipapæ electione ſe contaminantem audiſſet, apertè ab ejus obedientia diſceſſit, & Arma in eum liberè ſumſit. Interfuit itaque Electioni *Hermanni*, Pugnæ in Bojos, Obſidioni Auguſtanæ, ac in Expeditionem quoque Italicam erat paratus. Audire juvat in hanc rem Chronicon *Auguſtenſe* apud *Freherum* Tom. I. ad Ann. 1081. p. 502. *Pugna inter Ducem* Fridericum, *&* Welfonem, *ac* Hermannum *& Fautores apud Höchſtaet.* Hermannus *à Suevis Rex conſtitutus, cum Marchione* LEUPOLDO, *& aliis, Auguſtam invadentes per tres hebdomadas obſederunt, ſuburbana ſuccendentes. Loca vicina vaſtant, & invadunt, nilque proficientes, cum pactione fraudulenta diſcedunt.* Ita calamus fautor *Henrici.* Hoc porro eſt, quod innuit Chronicon *Salisburgenſe* eod. Anno. *RUDOLPHUS Rex occiditur. Altmannus Epiſcopus, & LIUPOLDUS Marchio conjurant adverſus Regem.* Item *Clauſtro-Neoburgenſe* hoc pariter Anno. *ALTMANNUS Patavienſis Epiſcopus, Marchióque LIUPOLDUS, aliique plures Principes jurabant in unum contra Regem HAINRICUM.* Si odioſum videatur verbum *conjurant*, longè odioſior eſt phraſis *Aventini* Annal. Libr. V. cap. XV. n. 5. ita ſcribentis. *In Orientali quoque Boiaria* (ſic ſemper Auſtriam partem Bavariæ facit) *LUITPOLDUS Auſtriaci Limitis Præfectus, ſuaſu ALTMANNI Epiſcopi Bathavenſis, res novas molitur, rebellionem facit.* Taliter Scriptor ejus Gentis, quæ tum temporis, excepto Duce ſuo *Welfone* exturbato, pauculiſque ſuorum, tota *Henriciana* fuit. Sed auſcultemus Biographis *Altmanni*, apud nos in membrana exiſtentibus, noſtróque ex Codice editis, aut ſaltem cum eo collatis à Cl. *Hier. Pezio* Tom. I. à pag. 115. quorum prior Anonymus Cœnobita Gotwicenſis ſcripſit ante medium Seculi XII.[mi] alter Abbas ibidem *Rubertus* nomine, anteriorem præ oculis habuit. Ajunt illi ſenſu eodem verbis non nihil diverſis. *Interea Marchio LIUPOLDUS coadunatis Primoribus ſui Regiminis in Villa, quæ Tulna dicitur, Dominium HAINRICI tiranni jurejurandô abnegat, ALTMANNUM Præſulem magnis laudibus prædicat, omnes fautores HEINRICI de ſua poteſtate expellit, omnes Apoſtolicæ Sedi, & ejus Legato obedientes totis armis defendit.* Audita jam parte utráque arbitrare, qui legis, eo animo, quo ipſe es, cauſam LEOPOLDI ex iis pariter, quæ ſequuntur.

Is apertè ab Henrico diſcedit.

VII. *Ortilonis* noſtri paragraphus eſt ad Ann. 1082. quo *Henricus* Italiam denuo ingreſſus, in captanda Roma iterum fruſtra fuit. *LIUPOLDUS Marchio contra HAINRICUM Quartum Imperatorem fœderatus pro Eccleſia DEI, crudelem cladem accipit apud Mauerberch à Bohemis, & eorum Sociis, quos HAINRICUS im-*

Cladem accepit apud Maurberg.

miſit. Chronicon *Mellicenſe* eod. An. refert. *Hoc anno IV. Id. Maji fer. V. bellum ad Mauriberch eſt actum, & cum maximo noſtratium excidio terminatum.* Chronographus Salisburgenſis æquè ad Ann. 1082. rem ita notavit. *Bavari & Bohemi pugnant ad Maurperc contra Liupoldum Marchionem, & vincunt.* Tandem Chronicon *Clauſtro - Neoburgenſe* aliquantò uberiùs habet. *MLXXXII. Hoc Ann. IV. Id. Maji feria VI. Chunradus Dux Bohemorum, auxilio Bawarorum, cum Marchione Auſtriæ Liupoldo ad Mauriberch bellum iniit, & cum maxima Orientalium hominum cæde terminavit, & Marchionem ad fugam compulit.* Conſentiunt in rem, & Annum Chronica *Auguſtenſe* apud Freherum, ac *Zwetlenſe* apud Pezium, & omnia ponunt IV. Id. Maji, quæ anno 1082. incidit in feriam quartam, non quintam aut ſextam, ut quidam ex his Chronographis adjecerunt. Exactior autem omnium eſt narratio *Coſmæ* Pragenſis Chron. Bohem. Libr. II. in Scriptorib. Rer. Bohemicar. poſterioris ac plenioris exempli p. 40. ſeq. Pugnatum is dicit prope confluentem Pulckæ amnis cum Teya: adfuiſſe prelio Leopoldum, qui à ſubulco usque ad bubulcum armatos omnigena ferri ſpecie à ſubula usque ad ſtimulum omnes juſſerit paratos eſſe ad bellum. Ex adverſo ſtetiſſe *Ottonem* cum Bavaris, ab Epiſcopo Ratisbonenſi conductis, *Bratislaum* cum Bohemis, *Conradum* cum Moravis, omnes Fratres: cæſos de Auſtralibus, vulneratos, & captos tantos, ut vix reſiduus fuerit, qui cum ipſo Marchione aufugeret: demum Bohemos, paucis ex ſuis amiſsis, famoſum de Plaga Orientali retuliſſe triumphum. Vereor, ne plura hic per auxeſin dicta, affectum patrium, & Henricianum, graviſſimè oleant. Interim hic *Coſmas*, & *Saxo* Chronographus apud *Eccardum*, nec non Chronicon *Wirzburgenſe*, apud *Steph. Baluzium*, hanc cædem collocant ad Ann. 1081. ſed perperam, quia tunc *Leopoldus* cum *Hermanno* novo Rege fuit: Chronica verò *Auſtrale* apud *Freherum*, & *Reicherſpergenſe* apud *Ludewigium* ad Ann. 1083. æquè falsò, quòd poſtea ex *Ortilone* patebit.

Cauſa hujus prelii ac cædis non fuit muta ultio *Leopoldi* & fictitii fratris ſui *Alberti Levis.* Scriptorum Authoritas nuda quomodo ſeducat.

VIII. Jam porro in cauſam hujus prelii cædisque indagandum. Quotquot *Enenchelii* & *Hageni* propudiosâ pollutarum mutuò à *Leopoldo* & *Alberto* Conjugum ſuarum fabulâ decepti fuerunt, hanc internecionem fraterna vindicta & ultione factam, ac ſcelera ſceleribus cumulata tradiderunt. Sic plures docti, & alioquin graves Viri in conſulta ad vetuſtatem ſcriptoris adhæſione dementati ſunt: quia ſola dicentis authoritate ducti, rem dictam ſanæ rationis arbitrio, & juſto eorum, quæ circumſtabant, examine diſcutere neglexerunt, vel pigritantes, & quidquid reperirent, exſcribere contenti, ſive lepidè veriti, in ætatem Authoris offendere dubitandò, quaſi ſeculis ſuperioribus error ac mendacium ab hominibus magis, ac hodie, abfuiſſent. Ho-

Horum interim omnium loco, unum ſaltem afferre lubet *Thomam Ebendorferum*, vulgò *Haſelbachium*, celebrem aliàs Theologum Viennenſem, & ablegatum ad Concilium Conſtantienſe, Canonicum, Sacellanum Aulicum, ac Plebanum: qui hanc fabulam apud Cl. *Pezium* Tom. II. col. 703. in cæteris ita frivolè executus eſt. *Interea* Albertus *infra anni ſpatium duxit in Uxorem filiam Ducis Poloniæ: cujus dum nuptias magno faſtu ordiretur in Sterz monte propè Caſtrum Meilberg, & Duces Bohemiæ atque Bavariæ cum fratre* Leopoldo, *& aliis multis invitâſſet,* Leopoldus *ducentis clam conductis Imperatoris Militibus de Longobardia & Rheno, peracto prandio, fratre in ſolatiis abſente, tentorium intravit Sobrinæ, & ſimiliter ei vim inferens, flore ſuo per inceſtum ſpoliavit pudicitiæ. Propter quod extrema gaudii teter luctus occupat, & altrinſecus malum malo cumulantes, correptis armis cruenta victoria ceſſit* Leopoldo: *ita ut de parte altera pauci ſalvâ vitâ poſſent evadere, quia cautior fuit in proviſione, anno Domini* 1081. *ſunt tamen, qui dicunt, Bohemis, Polonis, & Bavaris ceſſiſſe victoriam, & Marchionem* Leopoldum *bello ſuccubuiſſe. Sed primum verius judico; quia* Leopoldus *jacula futura prævidebat, & cautiùs procedebat, tanquam is, qui fortunæ viribus ſe minùs conſultè commiſiſſet. Fertur etiam, quòd parte ex utraque vix ſeptem viri, nomine Peregrini (alibi Preniger) ſalvati ſunt, qui poſt ad partes Ungariæ ſeceſſerunt.* Quòd ſi bonus *Haſelbachius* ſtatum Henricianæ perſecutionis, quæ tunc maximè currebat jam creato Antipapa, ac qualiter in ea ſe geſſerit *Altmannus* magnus ille Auſtriæ Antiſtes, quod in omnibus Chronicis legere poterat, vel modicùm attendiſſet, quomodo vel ſomniâſſet, Leopoldum Milites Imperatoris de Longobardia & Rheno conduxiſſe? Sic autem fit hominibus, qui imparati ſcribendæ ſe hiſtoriæ immittunt; unde etiam, notante Cl. *Pezio*, ad oram MS.ti *Haſelbachiani*, manus quædam recentior huic narrationi aſperiorem hanc criſin appoſuit: *Ignoras Theologe, quid ſcribas. O ſtultitiæ!*

§. IX. Alii, ne Virtuti & Pietati *Leopoldinæ* locum relinquere, aut è converſo impietatem hoſtium fateri cogerentur, bellum hoc propter metas & fines provinciarum, inque confiniis habitantium inquietudinem, obortum eſſe comminiſcebantur. Ita *Coſmas* Pragenſis unde ſuprà, cujus verba ſunt. *Videndum, unde ortæ ſint tantæ inimicitiæ inter* Ludolphum (Leopoldum) *&* Conradum *Diarcham Moraviæ: nam antea ſemper fuerunt amici ad invicem. Cùm enim utrarúmque provinciarum* (Auſtriæ nimirum & Moraviæ) *terminos non ſylva, non montes, non aliqua obſtacula dirimant, ſed rivulus nomine Dyia* (Teya) *fluens per plana loca vix eas diſterminat: ſemper nocte mali homines alternatim latrocinantes, pecora diripientes, villas vaſtantes, ex utroque populo prædam ſibi faciebant. Et ſicut ſæpè parvula ſcintilla magnum ex-* Neque contentio mera de metis ac finibus provinciarum.

citat ignem, ita iſti, de quibus diximus, Domini, quia noluerunt nocivum extinguere fomitem, ex his minimis rebus ad magnam ſuorum deveniunt perniciem. Nam cùm frequenter CONRADUS *ad Marchionem hujuſmodi de compeſcenda mitteret ſeditione, & ille tumido faſtu deſpiceret ejus verba: ſupplex adiit Fratrem ſuum* WRATISLAUM *Ducem Bohemorum, rogans eum in auxilium contra ſuperbiam Theutonicorum. Qui ſuis quamvis non diffidens viribus, tamen Ratisbonenſis Epiſcopi unam Scaram* (quaſi Schaaram i. e. Turmam) *ex electis militibus pretio conduxit ſibi in auxilium. Nec celabat Marchionem Dux adventum ſuum, ſed mittens unum de Satrapis, quaſi per antiphraſin loquens, ei mandat, ut ſibi paret grande Convivium, ſeque ipſum pollicetur aleam Martis citò venire luſum.* Adeò hæ veneres dictionis *Coſmianæ* placuerunt Annaliſtæ *Saxoni*, ac poſtea *Bonfinio*, ut eas totidem quaſi verbis ambo exſcriberent.

Veram cauſam, ob ſchisma nimirum *Henricianum*, ex parte fatetur *Dubravius*,

X. Ego, ut largiar, hujuſmodi laceſſitiones confinia habitantium prætentum belli hujus titulum fuiſſe, veram tamen ejus cauſam ulteriùs poſtulo: quam candidius nonnihil fatetur *Joan. Dubravius* Epiſcopus Olomucenſis, Scriptor quidem junior Seculi XVI.[ti], Hiſtor. Bohem. Libr. VIII. p. m. 62. ſalvo tamen per omnia in patriam ſuam affectu, gravibusque erroribus admixtis. Ait námque enarratâ *Rudolphi*, contra *Henricum* IV. electi, cæde. *Quo victo, ac profligato, in ejus locum* HENRICI *Filium & ipſum nomine* HENRICUM *ſufficiunt* (Hermannum dicere debuerat Sueviæ Ducem) *Cujus factionem* LEOPOLDUS *Auſtriæ Marchio (utendum eſt enim uſitatis vocabulis) plurimùm fovit: ſicut* URATISLAUS *patris* HENRICI, *à quo bonam Luſatiæ partem mercedis locò adeptus eſt. Cæterùm* LEOPOLDUS, *ut Imperatori ſuo ſtudium ſuum laceſſito* URATISLAO *magis approbaret, Moraviam perſultat, ac omnem circum Znoymam regionem devaſtat.* CONRADO, *qui tunc Brunnæ erat, objicere ſe tantæ multitudini non auſô, ægro id animo* URATISLAUS *accepit &c.* Relato poſtea prelio ac cæde, intolerabili ſphalmate ſubdidit: *Hic eſt ille* LEOPOLDUS, *qui cum Parente ſuo* ALBERTO *Hungaris eam Pannoniæ ſuperioris portionem ademit, quam nunc Auſtriam vocamus, tunc Marchiam Orientalem appellabant, illámque ſibi ac poſteris ſuis propriam dicavit.* Ecce, quomodo fides hiſtorica non Dignitate, ſed Eruditione, gnaváque Induſtria Scriptoris nitatur. Interim habemus jam, pugnam, de qua agitur, *Henrici* cauſâ ſuſceptam: tametſi aggreſſio ab hoc Authore *Leopoldo* præter æquum tribuatur.

Eam luculente prodidit Biographus S. Altmanni,

XI. Anonymo itaque Biographo *Altmanniano*, rem iſtam luculentiſſimè prodenti, verba cedamus, cui poſt hactenus allata citra dubium fides tantò amplior habenda eſt: & qui, poſtquam ſuprà jam dixiſſet, *Leopoldum* noſtrum omnes Apoſtolicæ

Sedi

Sedi obedientes totis armis defendiſſe, illico ſubſequitur. *Unde* HEINRICUS *ira ſuccenſus, Marchiam* LIUPALDI *tradidit Duci Boemiorum, inſtigans eum ad odium Chriſti bellatorum. Dux verò animo crudelis, collectis Slavis & Bawaris, fines* ALTMANNI & LIUPALDI *hoſtiliter intrat, cuncta igne & ferro vaſtat. Cui* LIUPALDUS *cum omni populo ſuo in Loco, qui Muoriberch dicitur, occurrit, cúmque ultra progredi non ſinit. Ibi inſtructa acie, utrimque tubis clangentibus, primitus cum telis & pilis concurrunt, deinde gladios cominus ſtringunt. Ingens ibi certamen magnis viribus geritur, multus utrinque populus ſaucius ſternitur, tandem occulto* DEI *judicio hoſtis victoriâ potitur. Noſtrates victi fugam ineunt: quos Adverſarii inſequentes, paſſim per campos cædentes ſternunt, alios captivos cum præda abducunt, totam terram illam in ſoilitudinem redigunt.*

XII. Paribus porro narratis ſubdidit *Rubertus* Abbas Gotwicenſis alter Vitæ S. Altmanni Scriptor, è noſtro Codice MS.to à Cl. *Pezio* editus. *Hæc ſunt Judicia tua Domine: ſic tu Domine taces, impio conculcante juſtiorem ſe. Nunquid Victrix cauſa tibi placuit? Si placuit, non ad vincentium placuit ſalutem, ſed ad damnationem. Sic enim perditorum perfici ſinis perditionem: ſic eos ruere facis in tuam ſeveriſſimam diſtrictionem. Victi autem cauſa haud dubium tibi placuit: quia meliore devotione circa Eccleſiam tuam, & Romanum Pontificem, tam gravem hoſtem exacerbare non timuerunt. Et quia putabant, obſequium ſe præſtare tibi, ſi hoſtes tuos repreſſiſſent: non pepercerunt animabus ſuis, ſed in Caſtris tuis, victoribus fide fortiores, devoti occubuerunt.* Pergit abinde. *Secuta eſt autem ſtragem iſtam fames maxima, ut fideles ſuos Dominus experiretur in operibus Miſericordiæ, quos ſatis probaverat in operibus Conſtantiæ. Nihil ſibi in hac neceſſitate Pater* ALTMANNUS *retinuit, usque adipſum linteamen, cunctam Epiſcopii ſui ſuppellectilem vendidit, & indigentibus diſtribuit: unde quoque Pater pauperum dictus eſt. Præcipuè tamen in Monte Gotwicenſi plurima millia pauperum à famis periculo conſervavit.*

Reflexio ſuper cædem in cauſa juſta à DEO permiſſam.

XIII. Vide, ſumtibus quàm graviſſimis Principi noſtro Pietas ſua, ac fides in DEUM & Eccleſiam ſteterit, honore nimirum, ſanguine, opibus, hominibus, provincia. Hæc enim ferro & igne vaſtata, & magna ſui parte in ſolitudinem redacta eſt: homines clade interemti, vulneribus mutili, ſive captivitate abducti: Opes bello inſumtæ: Sanguis pugna effuſus: honor proſcriptione temeratus. Audivimus quippe ſuprà ex Biographo Anonymo, HENRICUM *ira ſuccenſum Marchiam tradidiſſe Duci Boëmorum:* quod ſimiliter aſſeruit *Aventinus* Annal.

Quàm multò conſtiterit *Leopoldo* ſua fides erga Eccleſiam.

nal. Libr. V. cap. XV. n. 6. referens: *Conradus Frater Uratiſlai Boiemorum Reguli cum Boiorum ac Venedorum viribus Auſtriam depopulatur, Luitpoldum magna clade afficit quarto Idus Maji: Auſtriam Orientalem, Regni Boioariæ Limitem ab Imperatore in tutelam accipit.* Quo in aſſerto tantâ fiduciâ fuit, ut poſtea Cap. XV. n. 13. diſertè ſcriberet, *Henricum IV.* ex Italia reducem in Boiariam, *Divo Luitpoldo Auſtriacum Boioariæ Limitem* (nempe Patri ademtum) *Welphoni ſummum Boiariæ Principatum reddidiſſe.* In quo tamen certiſſimè falſus eſt: cùm *Leopoldus Pulcher* poſt cladem, æquè ut antè, Auſtriæ Principem egerit, & S. *Leopoldum* Filium continuò ſucceſſorem habuerit. Quod vel ſequens *Ortilonis* noſtri paragraphus perſpicuum reddit.

Eosdem hoſtes rurſum vincit. XIV. Notat ſiquidem ille ad Ann. 1083. *Idem Marchio, adjuvante DEO, & ope* Azzonis *fortiſſimi Capitanei ſui, de iisdem hoſtibus* (nempe Bohemis) *ſimilem vindictam ſumit.* Hujus autem victoriæ ego nullum ex omnibus teſtem antiquiorem, minùs verò ſynchronum reperio, præter Anonymum Chronographum *Zwetlenſem* recentiorem, qui ſcripſit ante medium Seculi XIV.[ti], & ad Ann. 1076. ita habet, multùm tamen pro parte erroneè, neque diſtinctè, plurium annorum acta uno paragrapho cumulans. *Heinricus* (corrige Ernustus) *Marchio Auſtriæ obiit: cui ſucceſſit Frater* (lege Filius) *ejus Leupoldus. Hi habuerunt Fratrem nomine Popponem* (hoc verò planè falſum) *Epiſcopum Treverenſem, & Cognatum nomine Azzonem: quorum* (cujus) *auxilio vicit Babaros, Ungaros, & Bohemos.* Obſcuriſſimum & mendoſiſſimum hunc locum perſanat *Ortilo* noſter. Cæterùm noviſſimi Annales Auſtriaco-Claravallenſes ſive Zwetlenſes Reverendiſs.[orum] DD.[orum] *Ebronis*, & *Linckii* Abbatum, poſt Apparatum præmiſſum, inchoantes ab hoc Anno 1083. Narrationem ſuam à glorioſa hac Victoria auſpicantur: per quam virtute *Azzonis* rem anno priori perditam recuperatam ajunt ſuffragio alterius Chronici ſui domeſtici veteris, præter jam vulgata adhuc apud ſe MS.[ti] Addunt porro, in hujus victoriæ, non ſine prævio omine obtentæ, Monumentum perpetuum ab *Azzone* in prato quodam ſuô, à ſe *Azmanswiſen* compellato, Eccleſiam erectam fuiſſe: quam poſtea *Altmannus* Epiſcopus DEO, Divisque *Philippo & Jacobo* Apoſtolis conſecraverit. Abinde Nepotes *Azzonis*, Zuetlæ Fundatores, juxta hanc Eccleſiam ædificâſſe Caſtrum novum, *Chunring* dictum, ac eapropter univerſam deinceps potentiſſimam plurimúmque illuſtrem Propaginem *Chunringiorum* nomen tuliſſe. Conferre cum his licebit *Cuſpinianum* in Auſtria ſua, qui paria novit & retulit ſub *Leopoldo Pulchro.* Romæ hoc Anno *Henricus* occupavit civitatem Leoninam, *Altmannus* verò abſolutam à ſe Eccleſiam Gotwicen-

cenſem dedicâſſe putatur. Hungariæ ſolium S. *Ladislaus* conſcendit, Corpúsque S. *Stephani* Regis prodigiis clarens elevatum eſt.

XV. Quadriennio demum propè inſumto *Henricus* Ann. 1084. Romam & Lateranum occupavit, à *Guiberto* Antipapa ſuo, quem *Clementem III.* dixère, coronatus. *Gregorius* Papa VII. fugit in Montem Caſſinum. *Henricus* porro brevì à *Roberto* Apuliæ Duce iterum Urbe ejectus, in Germaniam rediit. *Altmannus* inſtaurationem Dœceſis ſuæ, diſciplinam Cleri, Monaſteriorum reformationem, nitorem Templorum tantò promtiùs executus eſt, ait Cl. *Hanſizius*, *quantò faventem in omnibus* LEOPOLDUM *Marchionem habebat.* Sed Anno inſequenti universâ Germania inter Papam & Henricum diviſâ, utriusque partis Epiſcopi Synodo celebrata alterutram partem damnârunt, Pontificii apud oppidum Quedlinburg, & Henriciani Moguntiæ. A quibus poſtremis *Altmannus* quoque Sede ſua Pataviensi dejectus fuit, *Hermanno* Liutoldi Ducis Carentanorum fratre intruſo. Sed pius Antiſtes in Auſtriam inferiorem ſe reducens, ac Gotwici reſidens, præſidio *Leopoldi* Marchionis undique tutus, hac ſaltem in provincia Epiſcopum egit. *Gregorius* verò Papa VII. Salerni obivit.

Epiſcopus alius Pataviæ pro *Altmanno* intruſus: ſed hic ope ac præſidio *Leopoldi* tutus agit.

XVI. Anno 1086. Boiaria maxima ex parte reſipuit. Ducíque ſuo *Guelſoni* conciliata, Eccleſiæ conſenſit, cúmque Suevis & Saxonibus conjuncta, *Henricum* Ratisbona ejectum, inſigni victoria apud Herbipolim profligari adjuvit. Reſtituti ſunt Wirciburgi *Adalbero* Epiſcopus, Saliſburgi Archiepiſcopus *Gebbardus*, non item Pataviæ *Altmannus* ob contumaciam factionis ſibi adverſæ: qui tres maximi & religioſiſſimi Præſules, quibùs tunc in Germania cauſa Pontificis ferè unicè nitebatur, cùm Adoleſcentes in ludis ſcholaribus conjuncti eſſent, Infulas ſuas ſibi ipſis erant vaticinati. Anno 1087. *Altmanni* Æmulus *Hermannus*, iniquitate ſua probè agnita, inexpiatus tamen, fato præventus fuit: cujus damno nihil ſapientior *Thiemo* Canonicus Wirceburgenſis, infulam Patavienſem pecunia emit. Romæ Petri Sedem, jam quidem anno priori electus, ſed vehementiſſimè reluctatus, invitus tamen conſcendit *Deſiderius* Abbas Caſſinenſis ſub nomine Victoris III.[tii], quatuor autem ſolummodo menſium Pontifex, ſeptémque dierum. Cui anno proximo 1088. ſubrogatus fuit *Otto* Oſtienſis, dictus *Urbanus* II.[dus] Atque hi ambo *Gregorii* VII. veſtigiis preſsè inſtiterunt cum immenſo Henricianorum dolore.

Pro *Altmanno* alter Epiſcopus intruditur.

XVII. Ad Annum 1089. *Ortilo* noſter ita adnotavit. *Idem Leopoldus Marchio ad cultum DEI magis promovendum in Medilick pro Canoni-*

Leopoldus Mellicii Ordinem Benedicti-

num intro- ducit. *nonicis Monachos S. Benedicti inſtituit.* Ita pariter Chronica patria propè omnia. Hoc ſcilicet perpulchrum negotium erat, quod ſibi anterioribus annis dederat *Leopoldus Pulcher*, hoc anno feliciter abſolvit, ipſo Feſto SS. Patriarchæ & Legiſlatoris Benedicti, remotis Canonicis contra Canones viventibûs, Coloniâ novâ Benedictinâ ſub *Sigiboldo* Abbate Mellicii introductâ, quæ è Sublaco Italiæ petebatur. Id ipſum Lambaci in Auſtria ſuperiori hoc eodem anno perfecit *Adalbero* Epiſcopus Wirceburgenſis, è Collegiata ibidem Eccleſia, à Parente ſuo Arnoldo Comite de Welas ſub Annum 1032. extructa, Monaſterium de ſuo patrimonio erigens. Utrobique porro *Altmanni* Conſilium & aſſenſus intervenit. Miro tunc flore Sacer Ordo Benedictinus Cluniacenſis enituit, ipſis *Victore* Papa III. & *Urbano* II.do ejusdem Tironibûs: ſubſequenti quoque Anno 1090. in ſedem Metripolitanam Salisburgenſem evecto *Thiemone*, Monacho primum Altahenſi, deinde S. Petri Salisburgi Abbate, quem *Altmannus* conſecravit, beatiſſimum poſtea Martyrem in Paleſtina futurum.

S. *Altmannus* moritur, S. *Bernardus* naſcitur. XVIII. An. 1091. vices in terra mutârunt gemina illuſtria Sidera, quorum unum in Germania occiderat, alterum in Gallia oriebatur, utrúmque ſplendore ſuo Auſtriæ gratioſum. Nempe B. *Altmannus*, in camino tribulationis, quaſi auri vas purum & ſolidum, diu multúmque probatum, hanc vallem miſeriarum, ut ejus Biographus ait, in villa Zeinzinmure, hodie Zeiſſelmauer, VI. Id. Auguſti beata morte egreſſus, requiem & gloriam, exactis in Epiſcopatu ſupra modum laborioſo ac utili ſex & viginti annis, in patria capeſſivit. Nemo dubitet, id non ſine gemitu, ſed nec ſine gratulatione *Leopoldi Pulchri* accidiſſe, quippe qui patientem in terra ſemper protexit, glorioſo in cælis nequaquam invidit. In Gallia porro Fontanis, Caſtro propè Divionem in Burgundia ſito, Mundi hujus lucem primùm aſpexit *Bernardus*, futurus Sacræ Ciſtercienſis Reformationis noſtræ propagatione Patriarcha, Eccleſiæ Doctor Mellifluus, & in ſchismate Petri Leonis Sanctæ Sedi Romanæ idem, quod *Altmannus*, officium univerſo in orbe præſtiturus: in Auſtria præterea, omnibúsque ejusdem hodie provinciis, ubertim mellificaturus.

Laudabilis *Leopoldi* in bono perſeverantia. XIX. Anno 1092. ſaniorum ac meliorum votis *Altmanno* Pataviæ Succeſſor datus eſt *Udalricus* I. Comes ab Hoefft Præpoſitus Auguſtanus, tametſi hanc Cathedram pluribûs adhuc annis *Thiemo* intruſus magnam partem uſurparet. Geſſit æquè, ut Anteceſſor, Legati Apoſtolici munus, & perſecutionis turbine non impariter jactabatur: ut adeò *Leopoldo Pulchro* Marchioni, cujus indubiè in eo promovendo multæ partes fuerunt, occaſio minimè elaberetur, pro fide ſua in Eccleſiam, hunc

quo-

quoque novum Antiſtitem ſolita pietate potenter tutandi. Cæterùm utique Principem noſtrum Filii ſui *Leopoldi*, cæterarúmque Prolium ſuarum ad omnem probitatem inſtituendarum ſollicitudo plurimùm diſtinuerat; nec dubium, eundem frequentibûs in Eccleſias ac Cœnobia favoribûs inſigniter liberalem extitiſſe. Verumtamen hujusmodi Acta illius pulcherrima Antiquitas nobis legenda invidit, cælum ſibi præmianda reſervavit. Illud ſaltem exploratum eſt, Marchionem noſtrum, quo ſemel cæperat probitatis & juſtitiæ tramite ingredi, laudabiliſſimo ſtudio perſeverâſſe. E converſo *Henrici* quoque improbitas ita occalluit, ut nunquam emolliretur: qui Anno 1090. Italiam rurſus ingreſſus, ſeptennio integro in eam furebat.

XX. Aſt nihilo ſecius, cùm An. 1093. *Conradus* à patre ſuo *Henrico* diſceſſionem feciſſet, & inter hæc tempora Orientales barbari ſive Saraceni Paleſtinam omnem rapuiſſent: *Urbanus* Papa II. vel in oculis *Henrici* Synodum Trojæ in Apulia congregavit: iterum deinde An. 1095. Claromonte in Gallia Concilium egit, Antipapa *Guiberto*, ejúsque fautoribus omnibus novo anathemate percuſſis, &, ad iteratas Conſtantinopolitanorum Imperatorum preces, Prima omnium Sacra in Paleſtinam Expeditione decreta. Pro cujus conſilii feliciore ſucceſſu impetrando, ſimul in Concilio ſtatutum, ut Officium Beatæ Virginis, quod hodie Curſum Marianum dicimus, hucusque inter Monachos Eremitas Inſtitutionis S. Petri Damiani frequentatum, etiam à Clericis perſolveretur: quo pacto hæc utiliſſima devotio miris incrementis ad Laicos pariter propagata fuit. Expeditionæ Sacræ prædictæ, affixis veſti Crucibûs, unde nomen *Cruciatæ*, Itali, Galli, Britanni tam infinito numero addixêre nomina ſua, ut, quanta primùm induſtria prædicatorum fuerat ad id ſuadendum, tanta poſtea eſſe deberet contentio id quamplurimis diſſuadendi. Itum eſt in hoc bellum ſacrum ab infinita multitudine An. 1096. viis, ac Ducibus variis, quo præcipuus *Godefridus Bullionius*. Quemadmodùm verò ſolemne eſt multitudini, parere confuſionem, & ſicut illi, qui non fervent, nihil eximiè agunt, contra verò qui ſine prudentia fervent, eximia omnia corrumpunt: ita quò plures ſub hac Cruce exierunt, tantò minus proſperè proceſſerunt. Vitium præcipuum erat fervor inconſultus, quo factum, ut plurimi ſine pecuniis, ſine commeatu, fœminæ etiam plurimæ habitu Viros mentitæ, iſtis ſe cætibus conjungerent. Cogente ergo pauperie, quocunque tranſitum, ſine diſcretione ſævitum eſt in Judeos, quaſi contra hos Expeditio indicta. In Hugaria deinde, comunes rapinæ exercitæ, adeo, ut Sanctus quoque Rex Ladislaus tranſitum negare cogeretur. Atque ſic accidit, ut in confiniis Auſtriæ & Hungariæ innumera multitudo fame morbísque conſumeretur. Ita teſtantur *Bertoldus Conſtantienſis*, & maximè *Wilhelmus Tyrius* de Bello Sacro. Tranſitum per Hungariam quod attinet,

Prima Expeditio Sacra in Paleſtinam, & Officii B.V. inter fideles mitium.

eum inhibere *S. Ladiſlaus* non potuit, Anno 1095. jam defunctus, ſed Succeſſor ejusdem in Regno *Colomannus*, non paris virtutis: quem tamen cruce ſignati ſibi vi ſua, permittente tandem, ac promovente Rege, aperuerunt. Ita *Scriptores Ungari.*

Obitus *Leopoldi*, non tamen in hac Expeditione, & Laus ejusdem ſpecioſiſſima.

XXI. Huic porro Expeditioni ſe etiam conjunxiſſe *Leopoldum Pulchrum*, poſtquam Marchiæ regimen Filio tradidiſſet, & in itinere obiiſſe, ex *Theodorici Piespordii* Genealogia Habſpurgico-Auſtriaca referunt Annales Zwetlenſes An. 1096. nullo autem penitus veteri teſte: quibus proinde adſtipulari in hac parte haud poſſum, Epiſcopi Patavienſis Tutela tanti apud omnes nominis Principem domi requirente: quod pariter ipſa, Auſtriam tunc tranſeuntium multitudo, & ex occluſa ſibi Hungaria reditus, fatíque ſupradicti, quod ſubierant, miſeria omnino poſtulâſſe videbantur: ne dicam, veroſimillimè infirmitate mortem præcurrente Principem noſtrum ejusmodi à profectione cogitanda prorſus retractum fuiſſe. *Ortilo* certè noſter hoc altè diſſimulat ſcribens ad eundem Ann. 1096. *Idem Marchio piè obiit: cujus maxima gloria fuit* Liupoldus *Quartus Filius, cui Marchiam reliquit.* Ecce *reliquit, non tradidit.* Eundem porro obitus annum, tacito penitus itinere Sacro, pariter indicant Chronica, *Mellicenſe*, *Salisburgenſe*, *Zwetlenſe* vetus, & *Auſtrale*, diem IV. Id. Octobr. addente *Necrologio* Mellicenſi. Verumtamen *Saxo* Chronographus, Chronicon *Wirzburgenſe* apud *Baluzium*, itémque *Bertoldus* Conſtantienſis Præsbyter, annum anteriorem Principi noſtro fatalem voluerunt: èquibus poſtremus hac exquiſita ſententia ſpecioſiſſimum ſanè & invidendum multis Elogium compoſuit, inquiens: *Lutolfus ditiſſimus Marchio de Orientali Regno* (i. e. Auſtria) *in cauſa ſancti Petri fideliſſimus contra Schiſmaticos, diem clauſit extremum: de cujus obitu quantum Catholici doluerunt, tantum Adverſarii Sanctæ Eccleſiæ gaviſi ſunt.* Quid, obſecro, honorificentius audieris de Principe, eò temporis Auſtriam continente, quo Mundus reliquus propè omnis fidem fallebat, & Eccleſiam Chriſti procellæ quàm ſæviſſimæ quaterent? Annum piè ſoluti *Leopoldi* quod attinet, *Ortilonis*, ac cæterorum Scriptorum patriorum ſententiam præ calculis exterorum ſtare omnino debere, nobile quoddam monumentum Bibliothecæ noſtræ, tantum non fini Seculi XI.mi coævum, paulò poſt in ſequenti Elogio perſpicuè edocebit. Interim *Anonymus* quidam apud *Caniſium*, & Chronicon *Reicherſpergenſe* apud *Ludewigium*, noſtri Marchionis obitum usque ad Ann. 1086. Retrahentes, niſi tranſcriptores hoc mendo, X. uno omiſſo, peccaverint, à vero longiſſimè aberrârunt. Quòd ſi cæteroquin *Leopoldus*, ut initio hujus Elogii conjeci, ſub An. 1050. Patri *Ernuſto* genitus, An. 1096. obierit, Annos non plures quàm ſex & quadraginta ſuperavit, Regimine piiſſimo, meritis ac audibus pleno, in Annum ſextum & vigeſimum protracto.

ELO-

ELOGIUM VI.

LEOPOLDI IV. cognomento *Pii* hodie *Sancti*, Auſtriæ Marchionis VI. beato fine conſumati AN. 1136.

Excerptis coævæ Hiſtoriæ de Sancto hoc Principe è Bibliotheca noſtra illuſtratum.

OBSERVATIO PRÆVIA.

I. REfugit quidem calamus, reſugit pariter, ut ne verum diſſimulem, piâ quædam reverentiâ ipſe etiam animus, Sancti hujus Principis, cujus laus eſt in omni Eccleſia, Elogium concinnare: dum ſe omni ex parte indignum, & imparem fatetur. Sed poſtulat Ordo, æquitas exigit, urget devotio, gratitudo denique penitus cogit, non ſilere Magnalia DEI, quibus ipſe Dilectum ſuum LEOPOLDUM ad usque prodigium decoravit, Domum ejus Babenbergicam extulit, Auſtriæ Tutelam beatam providit, omni Eccleſiæ lumen illuſtre accendit. Decet hic certè, linguam vel infantem ſilentium rumpere, calamum quemlibet indiſertum ad obſequia feſtinare. Nolim tamen, immo non auſim hoc loco Sancti agere præconem: ſed ſufficit mihi ordine cæpto Hiſtoriam Babenbergico-Auſtriacam in hoc Principe perſequi. Quæ quidem Chronographi calamo tantò difficilior eſt, quantò magis, cùm ipſe quadragenarium Regimen ſuum propè totum in Operibus Pietatis inſumeret, fama Virtutis ejus in omnem terram exivit. Inde etenim factum, ut admiratio Sanctitatis ejus omnium animos obſidens, incurios eos quodammodo reliquorum omnium Actorum *Leopoldinorum* reddiderit, quæ in piis piiſſima non fuerant. Quare geſta ejusdem peculiaria, extra Monaſteriorum fundationes, parciſſimo à Scriptoribus calamo admenſa, Tabulíſque veteribus illata ſunt: calculi verò Chronici undique propè neglecti.

Elogium ſancti hujus Principis præceteris difficile, quia tam pauca de eo perſcripta, præter opera Virtutis, & Sanctitatis.

II. Dicat forſitan aliquis, aut certè apud animum ſuum concipiat, ad *Leopoldum*, qui totus DEI erat, more Sanctorum,

Non potuit non pluri-ma præclara, rè egiſſe.

ea, quæ Mundi fuêre, parum attinuiſſe, neque cœleſti ejusdem animo, à vanitate & ambitu omni terreno procul diſtanti, curam inſediſſe, ut in Faſtis hominum, ſed ut in Libro Vitæ ſcriberetur. Verumtamen probè noverat ille, qui ex DEO toto pectore ſapuit, providenda eſſe bona non coram DEO ſolùm, verùm etiam coram hominibus. Bonum Principem non ſemper deſidem, inter ſacella tantùm & aras Regnum agere, ſed medio ingenio eſſe debere, Numæ, Quirinos inter Reges cultu in Deos præcipui, atque Romuli, manu fortiſſimi, pariter memorem, ut animo ac opere ambos miſceat, utrúmque complectatur. *Leopoldi* certè Principatum adeò diuturnum curæ tam Domus, quàm provinciæ ſuæ, ſpinis tantis involverant, à quibus ut ſe tam eximia profectò arte, quàm egregia felicitate expediret, omnino neceſſe fuit, neutrum aſſecuturus, niſi plurima per omnem vitam præclariſſimè geſſiſſet. Novendecim quippe Liberorum fœcundus Parens, undecim ex iis adultos avita pietate ſua inſtruere, próque deinde dignitate eorum, meritum in gradum ſubvehere debuit: hoc porro labor erat. Romam Antipapæ, Imperium Anticæſares ætate ſua turbaverant: Auſtriam omni ex parte tumultus Bavarorum, Ungarorum, Bohemorum circumtonabant. Et nihil in his omnibus, à populo ſuo compeſcendis, negotii, ſolicitudinis, curæ, vigiliæ, laboris, diſcriminis impendiſſe *Leopoldo* noſtro, nihil denique, niſi ut Eccleſias curaret, operæ ſuperfuiſſe, ſibi quiſquam prudenter perſuadeat? Vel credat aliquis, futurum fuiſſe, ut in *Leopoldum* noſtrum Principes omnes Proceréſque Imperii, novum Germaniæ Regem daturi, animos, oculos, deſideria, vota converterent, ſi ſolis à precibus, cultúque templorum per orbem inclaruiſſet? Egit ergo ſanè magnifica, qui tantam de ſe fidem fecit, ut Orbem Romanum dignè ſuſtentaturus videretur. Quæ verò tuba hodie ſupereſt, aures ad minus noſtras veraci, perſpicua, tutáque narratione tam beatas efficiens, ac ævo illo felici Majorum noſtrorum oculi fuêre, in ipſa *Leopoldi* magnalia præſenti lumine intuentes? Teſtatus eſt Vir Cl. Hier. *Pezius* in Obſervat. præv. ad Narrat. de Elect. Lotharii Tom. I. p. 567. ſe non modò domi, edita opera & opuſcula volvendô, verùm etiam in itineribus ſuis Literariis Bibliothecas excutiendô, toto animo ad id incubuiſſe, ut quæcunque ornandis amplificandíſque S. *Leopoldi* rebus geſtis conducere valerent, ſumma cum diligentia & contentione conquireret. Neque tamen Vir tantus ferè quidquam aliud retulit, niſi ut, ingenti quidem & acerbiſſimo cum dolore, fateri ac deplorare cogeretur vel hominum Seculi XII. negligentiam in conſignando, vel inferiorum ſeculorum in deperdendo infelicitatem.

III.

Illa ego veſtigiis omnibus inquiram, veterrimo monumento noviter adjutus.

III. Verſabor nihilominus ego jactam jam aleam, & cùm omnes, quos legimus, ſolius propè *Leopoldinæ* Pietatis commendatione contenti, quod Hagiographi magis, vel Oratoris, quàm Hiſtorici & Chronographi munus eſt, à cæteris calamum abſtinuerint, audebo tandem, *Pium* hunc Marchionem veſtigiis omnibus inquirere, & ibo, quà potero, calculósque Geſtorum ejusdem Chronicos, quacunque licuerit, induſtria ſubducam. Id, quod auguror me bono cùm DEO facturum: qui ad auſum hunc pium ejusmodi mihi ſubſidia domi meæ contulit, qualia foris à nemine putem in hanc diem reperta. Exſtant nimirum apud nos Volumina V. MSS.^ta^ membranea formæ quaſi Regiæ, charactere maſculo Seculum XIII. referentia, in quibus Vitæ SS.^orum^ ordine Calendarii continentur. Porro planè in calce I. Voluminis, folii ultimi pagina poſteriore, duas in columnas diſſecta, initio ſtatim hoc breve Proœmium reperi, charactere oppidò minuto Seculi XIV. exaratum, qui mediocris elegantiæ eſt, cúmque calamo vix fallente ſit factus, ac præterea verba commodè ſejuncta ſint, tametſi ſyllabîs eorum frequentiùs contractis, non magnum legendi negotium facit, præterquàm quòd atramentum ſubpallidum, & emortuum, hebetes forſitan oculos fatigaret. Sic autem habet, ut omnia verba in eo doceant. En illud.

Ejus Proœmium.

IV. *Quia hoc anno M. ccc. lv. divino inſpirante conſilio Illuſtris Dux noſter* ALBERTUS (nempe II. *Sapiens* dictus) *& Filius ejus* RUDOLPHUS (IV.) *diſponunt agere & ſupplicare apud Sanctiſſimum Dominum Papam* INNOCENTIUM VI.^tum^ *pro Canonizatione* LEWPOLDI, *quondam Marchionis Pii Auſtriæ, cum Clero, & omni Populo, moventibus innumeris beneficiis & prodigiis, quæ ad ejus Sepulchrum à die Depoſitionis ſuæ fiunt, & nunc multò magis multiplicantur: rectè utique facio, ſi in hoc fine Codicis hujus de Vitis Sanctorum annoto hiſtorica quædam de* PIO LEWPOLDO, *quæ in nullis Chronicis leguntur: & præcipuè, quo anno & die quælibet facta ſunt, ex Hiſtoria Domini* RIKARDI *Canonici de Newburga, quam ſtatim poſt obitum Sancti Marchionis ſcripſit. Quam habuit Avus meus à Majoribus ſuis in Civitate Newburch: quæ proh dolor ante triginta tres annos media, cum toto Monaſterio, conflagravit in feſto Exaltatæ Crucis, & multa nimis perierunt. Sunt autem pauca, quæ ſequuntur: quæ enim ſunt in Chronicis, omitto.*

Cætera contenta paucula, ſed ſingularia.

V. Subjuncta ſunt deinde verè paucà, omnia tamen ſingularia, vel quod rem ipſam ſpectat, aut ſaltem ea, quæ circumſtant. Continentur non niſi quatuor paragraphis hiſtoricis, & abſolvuntur lineis quinquaginta tribus. Adjicitur poſtea: *Reliqua - - - - leguntur in Chronicis. Sed quia ibi Filii ejus ponuntur ſecundùm dignitatem, ſeculares primùm, deinde Eccleſiaſtici, hìc*

 ponun-

ponuntur ſecundùm nativitatem. Succedit illicò hæc Rubrica: *Poſteritas* LEWPOLDI *Pii Marchionis.* Tum omnes Liberi hujus Principis ordine, quo naſcebantur, Filii ac Filiæ promiſcuè, ne quidem infantibus omiſſis, breviculè deſcribuntur, additis non modò annis, ſed etiam diebus Natalibus, & emortualibus, actionúmque & mutationum circa eos præcipuarum accuratis epochis. Ubi, quæ ultra ANNUM 1157. excurrunt, uncinis incluſa ſunt, ut videlicet advertas, ea non ex primigenio Scriptore excerpta, ſed ab Excerptore addita fuiſſe, quod ſemel tantùm, ac iterum contingit. Manus verò ubique eadem. Poſtremò tandem ille ſe prodidit, cui iſta debemus, his verbis: *Fr.* LEWPOLDUS *de Newnburga griſeus Monachus in Campolitiorum ab anno M. ccc. xxx. Benedictus* DEUS.

Utilitas eorum.

VI. Verè benedictus DEUS, qui hoc tenuiſſimo, molem ſi ſpectes, Excerpto paginæ ne quidem unius, quod veriùs Indiculum Chronologicum Actorum, & Liberorum *S. Leopoldi* Marchionis dixeris, ejus tamen hiſtoriam ampliùs, quàm omnibûs hucusque Chronicis factum videmus, illuſtrari, hócque ſubſidium exiguæ huic ſcriptioni meæ reſervari, ſingulari beneficio diſpoſuit. Non minùs certè huic LEWPOLDO noſtro, quàm *Ortiloni*, debeo ego, debet & Auſtria, tantò profectò magis, quantò amplius Divo huic Tutelari Patrio quamcunque ſuam etiam in terris gloriam favet. Iterum præterea diſcimus, quantum com̃odi Hiſtoria vel ex unius hominis perſpicacis, & naturam ejus, utilitatémque ritè pervadentis, ac perſequentis, vel parvula induſtria capere poſſit. Quantum denique interſit nudam inter narrationem, etſi volumine integro diffuſam, & breviculam, ſed Chronologicam exactámque recenſionem.

De primigenio Authore reflexiones.

VII. De primigenio *Hiſtoriæ* LEOPOLDI PII Scriptore, unde hæc excerpta ſunt, *Lewpoldus* noſter non alia docet, niſi quòd ipſi appelletur *Dominus* RIKARDUS *Canonicus de Newburga, qui ſtatim poſt obitum Sancti Marchionis* ſcripſerit. Habemus ergo rurſum, DEO laudes, coævum ac domeſticum Scriptorem, cujus verò memoria unacum hiſtoria ſua hucusque intercidit. Certè *Franciſcus Patavinus*, IC.^tus^, & Advocatus Romanus Conſiſtorialis, in Oratione, qua AN. 1484. ab *Innocentio* Papa VIII. coram univerſo Eccleſiæ Senatu contendit, ut LEOPOLDO PIO Auſtriæ Marchioni publicus Sanctorum cultus decerneretur, complurium veterum Scriptorum meminit, variis in Bibliothecis ab iis deprehenſorum, quibus Inquiſitio in vitam & miracula hujus beati Principis demandata fuerat. *Rikardum* tamen noſtrum apud eum non lego. Niſi fortè aut ſub *Reguberto*, vel *Regumberto* lateret, cujus opus primo loco dilaudat, tanquam *Singulare Monumentum de probatiſſima* LEOPOLDI *Vita*

&

& ſanctiſſimis moribus: quamvis id mihi ob nimiam nominum diſtantiam haud videatur. Aut forſitan verius ſub *Vetuſto*, ut ait, *Cœnobii Clauſtriburgenſis Codice, in quo* Leopoldorum *Familia ſumma cum veneratione, & præcipuè præſentis* Leopoldi *Natalis dies, tenorque vitæ legatur.* Nemo exiſtimet, hìc *Tabulas Clauſtro - Neoburgenſes* intelligi: quippe quæ declamante *Patavino* necdum exſtiterant, primùm ſub Annum 1491. à *Sundheimio* confectæ, neque Natalem D. *Leopoldi* ullo in loco prodiderunt. Sive autem *Rikardi* hiſtoriam in prædictis innuerit Orator ille Romanus, ſive ignoraverit, id ſaltem mihi quaſi pro explorato eſt, eam Clauſtro-Neoburgi fruſtra jam quæri. Quod ſi ſecus eſſet, Reverendiſſimi DD. Præpoſiti *Poltzmannus*, ac *Scharrerus*, itémque noviſſimè A. R. Cl. D. *Auguſtin. Rüſtel* Canonicus ibidem: conqueri non debuerant, vitam *Leopoldi* integram jam edi non poſſe, ſed quaſi merum duntaxat ejuſdem fragmentum. Cujus culpam conferunt in repetita incendia, maximè decumanum illud Anni 1322. ſub D. Præpoſito *Stephano de Syrndorf*, quo univerſam Canoniam flammæ, nulla via ſopiendæ, cum ſcriptis quamplurimis veterrimis abſumſerunt: item in furorem Acatholicorum, Seculo decimo ſexto in Auſtria fœdè graſſantium, quorum rabie, Vulcano antea ſubtracta, iterum peſſumdata fuêre.

VIII. Inſinuat hoc ipſum Excerptor noſter Lewpoldus, Alia de Excerptore. dum in adducto proœmiolo ſuo ſcribebat: *Quam* (Hiſtoriam Rikardi) *habuit Avus meus à Majoribus ſuis in Civitate Newburch: quæ prob dolor ante triginta tres annos* (ab anno ſcil. 1355. quo iſta ſcripſit, retrò computandos, proinde A. 1322.) *media cum toto Monaſterio conflagravit in feſto Exaltatæ Crucis, & multa nimis perierunt.* Conſimilia planè leguntur in Jubilo Seculari Clauſtro-Neoburgenſi An. 1714. in fol. Vienn. edito ſub titulo, *Triſaria Domus Auſtriacæ Gloria*, propè finem in Serie DD. Præpoſitor. Sec. III.tii ubi miro non impar habetur, uno eodémque Anno præſcripto, in feſto Inventionis S. Crucis gelidiſſimâ pruinâ vineas omnes Monaſterii fuiſſe decoctas, & in feſto Exaltationis Clauſtrum ipſum in cineres ac favillas redactum. Tametſi autem Excerptum iſtud (hoc enim nomine breve hoc ſcriptum deinceps compellabo) Fr. Lewpoldus noſter Volumini apud nos *I.*mo de Vitis SS. in calce inſeruerit An. 1355. tunc annos viginti quinque jam in Ordine actitans, cùm ſe ab Anno 1330. apud nos Monachum ſcripſerit: ferè tamen videtur, eum, vel alium, Excerptionem iſtam jam ante, ac ipſe ad religionem converteretur, domi ſuæ feciſſe, vivente adhuc Avo ſuo, & demum ante Annum 1322. quo veroſimillimè *Rikardiana Hiſtoria* in domo ſua paterna flammis perierit. Aliàs námque vel Hiſto-

Hiſtoriam ipſam aut acquiſiviſſet nobis, aut ipſe integram tranſcripſiſſet, ſive tranſcribi curâſſet.

Brevitas Excerptorum coarcenſatur exactitudine epocharum.

IX. Felices interim vel hæ tenues etiam tabulæ, è naufragio relictæ, queîs hodie ad ſcribendum S. Leopoldi Elogium aliæ nullæ opportuniores. His certè felix iſte Excerptor nomen ſuum non Campililio tantùm, verùm etiam Auſtriæ omni, Orbique Erudito celebre facit: cujus cæteroquin nulla apud nos memoria ſupererat. Legimus quidem in Chartis Archivii noſtri *Leopoldum* aliquem apud nos Priorem Annis 1319. 1321. & 1332. item Camerarium A. 1329. tandem Abbatem ab An. 1336. usque 1342. quem unum eundémque fuiſſe exiſtimo, at verò ab hoc præſenti Excerptore omnino alium, & ſeniorem. Poterat hic in Geſtis tam Optimi Principis excerpendis citra dubium uberior eſſe, & ut fuiſſet, magnopere optâſſim: voluit autem omnino, ut ego quidem conjicio, ſancti *Leopoldi* memoriam cum Sanctis in Volumine vitas Sanctorum continente perennare. Cùm proinde ibidem non plures, quàm unam, eámque poſtremam duntaxat paginam vacare videret, prolixitati materiæ de ſpatio metuens, breviſſimus fuit in excerptis, tantò autem in epochis conſignandis exactior & ſtudioſior, idque prudentiſſimo ſanè conſilio: abſque etenim Chronologiæ tuta fidáque ſupputatione hiſtoria quælibet nervis & articulis caret, ac veluti manibus pedibúsque deſtituitur. Calculi interim *Leopoldinæ* Hiſtoriæ, in his pauculis excerptis ſumma cum diligentia undique ſubducti, tales exiſtunt, quos ego, tam ratione, quàm Authoritate aliorum Scriptorum ſedulò examinatos, non poſſum non juſtos arbitrari: tametſi vel primigenii Scriptoris, vel Excerptoris fidem tota mea credendi libertate ambiguam haberem. Securè jam igitur his ventis optatis Leopoldini Elogii mei vela comitto, id unum adhuc præmonens, quoniam in ſubſequentibus Faſtis noſtris Res etiam ſacri Ordinis noſtri, obiter ſaltem delibare conſtitui, qui ſub *Leopoldo Pio* Marchione cœpit, eúmque primum in Auſtria Parentem habuit munificum, me nunc ea pariter, quæ Ciſtercium ſpectant, ſuis in locis breviuſculè inſinuaturum potiùs eſſe quàm enarraturum. Cæptis aſpiret bonus DEUS.

§. I.

§. I.

Natalis, initium Regiminis, Nuptiæ, & Acta priora LEOPOLDI Pii.

I. NEque Natalem *Leopoldi* ANNUM, neque ætatem ejusdem, quam obiens confecit, quisquam Scriptorum, quos viderim, definivit: Juvenem tamen illum ad Regimen acceſſiſſe pro comperto habebatur. Hariolabar diu, donec tandem apud memet fere concluderem, veroſimillimè credi, illuſtre hoc Sidus circa ANNUM 1073. Mundo primùm illuxiſſe: quò etiam *Jubilus Secul. Clauſtro-Neob.* mecum, ſubdubitandò tamen conſpiravit. Ratio mihi erat, quòd, uti Elogio ſuperiori edixi, omnino conjecerim ex aſſertis *Ordilonis* de *Leopoldo Pulchro*, immo ipſius *Aloldi* teſtimoniis, hunc Patrem *Leopoldi Pii* natum ſub ANN. 1050. maritalem thorum vix ante ANNUM 1070. ſubintrâſſe, in quo ſex ad minus Liberos genuit, Filium unum, Filias quinque, niſi plures. Unde intuli, potuiſſe *Leopoldum* unam alterámve Sororum naſcendo præiviſſe, idque tantò etiam pronius arbitrabar, quantò rectiùs me cenſere exiſtimaveram, eundem AN. 1096. quo Pater ante medium Octobris deceſſit, annum tertium & viceſimum vix, aut ne vix quidem expleviſſe. Conjecta hæc erant, ſatis tamen ex tripode. Ecce enim, Excerptum *Rikardianum*, bonis avibus à me in tempore repertum, primum paragraphum ſuum ita inchoat. *Anno M. xc. vj. LEUPOLDUS Marchio defenſor Eccleſiæ moritur. LEUPOLDUS Pius Filius ſuccedit Anno Ætat. ſuæ XXIIII. Quia natus eſt in Melikh anno M. lxxiii. iii. Kl. Octobr. devotione & boneſtate omni à puero plenus.* Editus ergo fuit in lucem vitalem verus hic Filius lucis ipſo feſto S. Michaelis Archangeli die 29. Septembris, húncque Principem Angelicum primis cunis excipiendi felicitas celeberrimo Mellicio obtigit, Palatinis tunc ædibûs Marchionum inſigni. Nonne verò *Rikardus*, cujus jam debita laus in omni Auſtria reviviſcet, unáque cum eo *Leupoldus* noſter Campililienſis, nec ipſe ſine honore futurus, adoleſcentiam ac juventutem Marchionis noſtri, ſummo licet compendio, omni tamen preconiorum genere cumulârunt, ajentes, eundem *devotione & boneſtate omni à puero plenum?* Quem nimirum ætas Juvenem oſtendit, Pietas Virum probavit.

Natalis Leopoldi Pii Mellicii.

II. Aſt mihi, ex munere ſcriptionis meæ, laudes curæ non ſunt, ſed hiſtoria. Obiit *Leopoldus Pulcher*, quod antehac audivimus, AN. 1096. IV. Id. Octobris die ejuſdem duodecima: quem proinde *Leopoldus Pius* Filius è veſtigio in Principatu excepit AN-

Succeſſit Patri à morte, non ejus ceſſione. Initium Regiminis arduum.

anni ætatis ſuæ viceſimi quarti die 14.^a Non itaque à Patre in Paleſtinam abeunte, ut eſt in *Annalibus Zwetlenſibus*, & ego ſuprà jam refellebam, traditam ſibi Marchiam regendam ſuſcepit, ſed ei defuncto ſucceſſit, primo ſtatim Regiminis initio, ita comparato, ut perdifficile eſſet, & Virtuti novi Principis, atque Sapientiæ, quam de cælo hauſerat, locum ampliſſimum faceret, Provinciæ verò univerſæ dignam de utraque exiſtimationem, cum plurimo emolumento ſuo conjunctam, ingereret. Pergit nàmque *Excerptum* noſtrum. *Hoc anno pars Exercitus fidelium in terram ſanctam tendens, multitudine Auſtriam inundavit : & quia* Colomannus *Rex Ungrorum noluit tranſitum concedere, fortiſſimi gladio ſibi viam fecerunt, egentes plurimi redire coacti, Auſtriæ graves fuerunt. Sed Pius Marchio prudenter expedivit eos largis cibariis, & eleemoſinis.* Ita Principes modeſti agere ſolent, ſi quando in exſpectata bellandi cauſa ſubnaſcatur. Non illico, metu cujuslibet jacturæ, in arma proſiliunt, ſed nonnullo etiam ſumtu ſuo gravia provinciarum excidia, ex bello impendentia, prudenti bonóque animo redimunt, & antevertunt. Non ita volare id ſolet per hominum ora, atque Victoriæ & triumphi. Sed ex lege Chriſti eſt, & provinciis multò amplius expedit. Prudenter *Leopoldus* exemplò *Colomanni* Ungari ſapuit, aut veriùs damno profecit: qui abhinc anno *S. Ladiſlao* Regi ſucceſſerat, tanquam natu major ejusdem ex Fratre *Geiſa* Rege Nepos. Suas erat quidem Rex pius, *Almum* potiùs, *Colomanni* fratrem, coronandum, cùm in hoc forma Corporis, undique indecora, pulchram animam omninonon proderet. Nec malè vidit, qui ut Sanctus vidit.

Res Cæſaris, & Orientis. *Leopoldus* Tutor Epiſcopi Patav.

III. Res *Henrici* Imperatoris, contra quem Filius *Conradus* coronam Lombardiæ arripuerat, & partes Antipapæ *Guiberti* ita profligatæ fuerunt, ut poſt ſeptennem in Latio moram, ac turbationem, AN. 1097. re infecta Germaniam repetere cogeretur. Paleſtinæ negotium Chriſtianis difficillimè quidem, ſed non improſperè ceſſit. Suſtinuêre clades plurimas, teſte Chronographo *Malleacenſi* Monacho Abbatiæ S. Maxentii Diœceſis Pictavienſis apud *Labbeum*, ob infinitam Saracenorum multitudinem, annonæ etiam penuria plurimùm afflicti; ſed, opitulante DEO, ipſi pariter cædes ingentes in barbaris fecerunt, ac præter Nicæam Romaniæ Metropolim, quadraginta alias Urbes, & Caſtella plusquam ducenta capientes, etiam Antiochiæ Caſtra admoverunt. *Leopoldus* domi *Udalrico* Patavienſi Præſuli contra *Tbiemonem* intruſum pari, quo antea Pater, forti tutóque præſidio fuit.

Chriſtiani capiunt Antiochi-

IV. Anno 1098. Chriſtiani Antiochiam, Urbem præpotentem occupaverunt, mox tamen in eadem iterum obſeſſi, ſummum

múmque in diſcrimen perditionis adducti; ex quo eos benignus Dominus eripuit, Sacram Lanceam, quæ olim in Cruce confixus fuit, ibidem latentem eis oſtendens, & in Vexillum proponens. Eminent. *Baron.* & in eum Cl. *Anton. Pagi* h. a. ex *Wilh. Tyrio*: item *Magnum Chron. Belgicum* apud *Piſtorium*, & Chronographus *Malleacenſis*. Hoc ipſo deinde Anno in nomine DEI feliciter cæpit Reformatio Sacri Ordinis Ciſtercienſis in Burgundia Gallica, Fons parvus, orbem poſtea totum fluentis doctrinæ, gratiæ, & ſanctitatis irrigaturus: cui in Auſtriam deducendo Canalem primum DEUS Munificentiam *Leopoldi Pii* providebit, qui & gloriam ac honorem novæ hujus profeſſionis gemino Filio ſuo ampliſſimè provehet. De Exordio Ordinis plura dicturus ſum Tom. III.^tio ubi Diplomata Archivii noſtri domeſtica à Reverendiſſimis DD. Abbatibus Generalibus Ciſtercienſibus ad nos directa ſuo ordine promam. Hic interim ſufficiat hos tritos verſiculos adjungere, in fronte Eccleſiæ Archi-Cœnobii Ciſtercienſis publicè legendos.

am: Incipit Ordo Ciſtercienſis, à *Leopoldo* gloriam & incrementum, immo exordium in Auſtria ſumturus.

Anno Milleno Centeno bis minus uno,
Pontifice URBANO, Gallorum Rege PHILIPPO,
Burgundis ODONE Duce, & fundamina dante,
Sub Patre ROBERTO cœpit CISTERCIUS Ordo.

Sanctus porro Pater *Robertus*, de Moliſmo Abbatia Benedictina, cujus Præſul erat, cum octodecim ſociis, meliore ſpiritu actis, ſtrictioris obſervantiæ cauſa egreſſus, Vallem horridam Ciſtercienſem, tanquam Locum ſibi cælitus demonſtratum, reperit, & elegit. Et cùm ipſum adhuc in utero materno Magna DEIPARA deſponſaverit ſibi, Propago deinde Religioſa, ab ipſo cœpta, Proles quodammodo Virginea effecta eſt, certè Virgini Virginum ex aſſe devota.

V. Anno 1099. Sacris in Paleſtina Bellatoribus Crucis ita Numen adſpiravit, ut VII. Id. Junii ſive die ejusdem 7.ma enarrante iterum Chronographo *Malleacenſi*, ſanctam Urbem Jeroſolymam obſidere aggreſſi, *quinta decima Menſis Julii feria ſexta circa horam diei nonam*, die & hora, qua mortem extra eam oppetiit Salvator, adnotante *Wilhelmo Tyrio*, unanimi, ſed maximè dubio aſſultu ſuperaverint, *anno tertio, ex quo fidelis Populus tantæ peregrinationis ſibi onus aſſumſerat.* Octavo abinde die celebraverunt feſtivitatem Ereptionis per omnem Civitatem Hieruſalem, & legerunt Principem GUODOFREDUM (Bullionium) *qui pugnaret in paganos, & cuſtodiret Chriſtianos. Promotus autem, humilitatis cauſa Coronâ aureâ, Regum more, in Sancta Civitate noluit inſigniri, ea contentus, & illi reveren-*

Capitur à Chriſtianis Sancta Urbs Jeruſalem.

verentiam exhibens; *quam humani Generis Reparator in eodem Loco usque ad Crucis patibulum pro noſtra ſalute Spineam deportavit.* Læta verò hæc nuncia priusquam inaudiiſſet *Urbanus* Papa II.^dus ipſe de Mundi hujus exilio cœleſtem ad Hieroſolymam, Anno Sedis undecimo, menſe quinto contendit; Succeſſorem poſt ſedecim dies nactus *Reinerum* ex Ordine Benedictino Cluniacenſi, dictum *Paſchalem* II.^dum Quemadmodùm autem, ut vinceretur in Oriente, gemitibùs inceſſabilibus in Occidente ſupplicatum fuit, maximè per ſanctos: ita & *Leopoldi Pii* eam ob rem apud DEUM ſuſpiria, neque pauca, neque inefficacia fuiſſe, facilè colligas ex eo, quod iterum mihi ſuggerit Excerptum *Rikardianum*, denuo pergens de Marchione noſtro in hunc modum. *Quia verò ipſe in obſequium Crucis ire non poterat, ut boni operis meritum quæreret, an. M. XCIX. per Nobiles Terræ* Adalramum *de* Perge, Hadamarum *de* Cuopharn, & Udalricum *de* Wolinſteine, *tantam pecuniam pro ſublevanda penuria Militum Chriſti in Orientem miſit, qua potuiſſet trecentos Milites illuc ducere, & alere.* Summam ingentis Eleemoſinæ hujus multis Millibus computandam eſſe nemo diffitebitur, qui longitudinem & arduitatem tanti itineris, ac ſuſtentationis in iis partibus difficultatem, æquâ rationis trutinâ appenderit.

Eleemoſinæ Leopoldi in Orientem ſubmiſſæ.

Henricus Imperator Filium *Henricum* regem declarat.

VI. Interea *Henricus* Imperator, omnium propè, etiam meliorum, tam Eccleſiaſticorum quàm Secularium auribùs ad iterata toties Anathematum tonitrua obſurdeſcentibùs, eo Principes permovit, ut in Epiphania hujus anni, frequente Senatu in Filium ejus juniorem *Henricum*, reprobato *Conrado* natu majore, pro Rege à ſe commendatum, faciles conſentirent. Quem tamen ſacroſancta ſponſione devinxit, ne, dum ipſe viveret, ullo ſe modo Regno, imperióque ingereret. Illud verò ſolita obſtinatione adjecit, ut Epiſcopos omnes in verba *Guiberti* Antipapæ jurare compelleret, nullis, niſi qui fugiſſent, in quibus & *Udalricus* Patavienſis, exemtis. Paſcha Cæſar Ratisbonæ celebravit, Cremiſanenſibus favens, utpote quibus, ſupplicante *Adalramo* Abbate, diploma expediit II. Cal. Maji An. 1099. in quo ita ajebat. *Predium Patinpach, & alia duo predia, olim à* Chriſtiano *Epiſcopo Monaſterio ablata, & longo tempore injuſtè abalienata, & à Marchione* Liutpoldo, *& à Comitibus* Berengario *&* Engelberto, *qui illa injuſtè tenebant, juſtitia & judicio convictis, in manus noſtras, &* Tyemonis *Patavienſis Electi reddita, memorata Monaſterio reſtituimus, ut Fratres illa ſecurè teneant, & pro Nobis, & pro Filio noſtro* HENRICO *Rege orare non deſiſtant &c.* Diſcimus hoc paragrapho, & *Henricum* juniorem in Paſchate hujus Anni jam Regem, & *Thyemonem* adhuc Patavienſis Præſulatus uſurpatorem fuiſſe, *Leopoldum* verò Marchionem, in judicium attractum. Sed felix cauſa, in qua actor alio

Leopoldus in judicium vocat.

non

non eget, niſi ut ſuæ quæſtionis fundamentum adducat: is verò, quem convenit, non pro dignitate Principis obnititur, quin potiùs, pro more Sancti, ipſe beatius judicat eſſe, dare, quàm accipere. In Novo, ut tum dicebatur, Monaſterio, i. e. Ciſtercii, S. *Robertus*, qui illud Anno priori inchoaverat, hoc Anno, optante, non verò jubente *Urbano* Pontifice, regreditur ad ſuos Monachos Moliſmenſes, impensè id flagitantes, eique Ciſtercii S. *Albericus* ſubrogatur: quo pio ſub Patre Habitus Ciſtercienſium, qui hucusque ut Benedictinorum niger erat, agente Magna DEIpara, in album commutatus eſt, teſtante Rev.^mo D. *Manriqueo* Annal. Ciſt. Tom. I. ad Ann. 1099. cujus calamum non ſolùm, quia pius & ſacer, ſed etiam quia criticè rigidus eſt, admodum Religioſum, in rebus Ordinis noſtri tutiſſimè inſequor. Ciſtercii ſecundus Abbas S. *Albericus.*

VII. Secularis Annus 1100. non ſine jubilis fuit. Ciſtercio quippe firmitatem attulit, *Paſchali* Papa cæptam reformationem noſtram confirmante, eúmque locum ſub immediatam Sanctæ Sedis Apoſtolicæ protectionem recipiente; quo pacto in univerſum deinde Ordinem Exemtio ab ipſa Origine profluxit. Ipſi verò huic Pontifici, & Eccleſiæ, Annus iſte morte Antipapæ *Guiberti* quietem procuravit. Quamvis enim Henriciani in ejus locum tres continenter Pſeudopontifices nominâſſent, hi tamen breviſſimo temporis intervallo captivitate & exilio imaginarii ſui honoris lenocinium fabulámque luerunt. Marchio quoque noſter *Leopoldus* Sororem ſuam *Heilwigem* Znoymæ cum *Borivorio*, futuro Bohemiæ Duce, connubio junxit, velut antea priori Elogio §. III. uberiùs docui. De reliquarum Sororum illius nuptiis, cùm anni lateant, tutò nihil aſſerere licet. Ciſtercium confirmatur. Mors Antipapæ peperit Eccleſiæ quietem. *Leopoldus* Sororem ſuam *Heilwigem* deſpondet.

VIII. Inſequentis Seculi XII.^mi Anno 1.mo nova & ingens Cruce ſignatorum in Terram ſanctam Expeditio ſuſcepta eſt: plurimi quoque piæ Peregrinationis cauſa eò contenderunt. Quibus cùm etiam *Itha* Marchioniſſa Mater *Leopoldi* vehementi in Crucifixum amore ſe adjunxiſſet, Sponſum hunc Sanguinum in lectulo proprii doloris ac paſſionis ſuæ reperiens, de quo ego pariter Elogio anteriore §. I.^mo Pius Princeps noſter dulciſſimæ Parentis ſolatio celeriùs, ac ipſe metuerat, privatus eſt. Minimè hoc diſſimulat Excerptum *Rikardianum*, & præterea novum me aliquid atque amplius docet his verbis. *Poſt duos annos* (ab anno nimirum 1099. computandos, i. e. An. 1101. *Domina* Itha *Marchioniſſa*, Leupoldi *Pii Mater*, *cum* Guelfo *Duce Bawariæ*, *&* Thymone *Archiep. Salzeburgenſi*, *&* Udalrico *Epiſcop. Patav. devotè peregrinata eſt in Terram ſanctam: cui Filius iterum dedit trecentas marchas argenti, offerri in Jeroſolymis prò bello ſacro. Ipſa verò proh dolor cum theſauro ſuo preda facta eſt in-* *Itha* Mater *Leopoldi* in Orientem profecta, eò detulit ſecum novam Filii Eleemoſinam: ipſa tamen cum theſauro facta præda barbarorum.

fidelibus. O quantus luctus Filii, & populi noſtri! Aditur deinde: *Ipſe verò ſibi Curiam conſtruxit in Monte Cetio.* Plura hìc addiſcimus ſynchrono teſtimonio, hucusque tradita quidem, necdum verò ſatis conſtabilita, nec annis tutis alligata. Quorum primum eſt peregrinatio *Udalrici* Epiſcopi Patavienſis in Paleſtinam: quam, licèt à pluribus aſſertam, inter dubia tamen repoſuerat Cl. *Hanſizius* Metr. Laur. pag. 289. eò quòd veterem ejus teſtem nullum reperiſſet. Alterum, non ampliùs è ſacro hoc itinere *Itham* rediviſſe: quam tamen reverſam, ac poſtea in Auſtria ſuo tempore demortuam, & Mellicii conditam nonnulli crediderant. Tertium, Curiam *Leopoldinam* in monte Cetio annodemum 1101. ſurgere cœpiſſe. Quartum tandem, planè hucusque ignotum, eſt iterata *Leopoldi* in Bellum ſacrum Orientale Munificentia & Largitio trecentarum Marcarum argenti: cujusmodi Donum & Oblatio illo ævo non poterat niſi ab opulentiſſimo quoque & liberaliſſimo Principe proficiſci. Cæterùm hoc pariter anno *Conradus* Filius *Henrici IV.* Imperatoris, Longobardorum Rex fine, ut referunt, admodum pie vitam concluſit.

Leopoldus ipſe in Paleſtinam ire diſpoſuit, propterea accinctus Gladio.

IX. Anno 1102. *Paſchalis* Papa II. in Concilio Romano in *Henricum* Cæſarem repetitas diras intorſit. Quæ fulmina ut leniùs aliquantiſper ferirent, aut ſaltem minùs terrerent, animósque Principum à ſe abalienarent, vafer Imperator AN. 1103. ſe quoque in Paleſtinam cum exercitu iturum, cùm apud Papam, tum apud Imperium, ficto animo prætendit. Quæ cauſa erat, ut cùm aliis pluribus etiam *Leopoldus* noſter à Cæſare ſtaret, iis tamen in rebus, quæ Imperium, non item quæ Eccleſiam ſpectarent. Erant quoque è Principibus, qui Imperatorem in Orientem comitaturi, futuræ ſacræ Expeditioni jamjam milites, annonam, cenſúsque præpararent. Hos inter fuiſſe pariter *Leopoldum Pium*, rurſum lego in ſolo & unico Excerpto *Rikardiano* ita pergente. *Anno Mciii.* LEWPOLDUS *Pius fuit Maguntie in Curia* HEINRICI *Imp. qui promiſit ſe ire in Jeroſolymam: quo Principes valde lætati ſunt. Et habens* LEWPOLDUS *animum comitari Imperatorem, An. Mciv. iii. Id. Nov. in Melikh per* Udalricum *Ep. Patav. accinctus eſt gladio, ut Militis honorem acciperet.* Ecce, quantus in Principe noſtro Crucifixi amor! quàm incenſa charitas, poſt opes jam ſemel, ac iterum profuſas, & eas inſuper nuperrimo infortunio Marchioniſſæ Matris à barbaris direptas, nec non præſenti periculo propterea ob oculos verſante, noluiſſe tamen ſeparari à bellatoribus Crucis, ſed reſiduos quoque theſauros, Principatum, fortunam, libertatem, ſanguinem, vitam, Redemtori offerre volluiſſe! Venerare in *Leopoldo* victimam holocauſti, ſua voluntate oblationi etiam cruentæ paratam, DEI verò providentiâ pro majori ejus gloria, plurimo-

rúm-

rimque ſalute, ad magnifica deinceps Sacrificia incruenta, ſuo tempore ſibi adolenda, ſervatam.

Variæ opiniones quid portenderit accinctio Gladii.

X. Gladium, non modò adverſus inimicos Crucis Chriſti, ſed etiam, ut ferret occaſio, in omnes juſtitiæ hoſtes ſtringendum, devotè à manu ſacrata *Udalrici* Epiſcopi Pataviensis Mellicii accepit III. Id. Novembris die ejusdem 11.^{mi} ipſo feſto S. Martini: quæ adjuncta uni *Excerpto* noſtro debemus. Chronica porro, *Auſtrale* apud *Freberum*, item *Clauſtro-Neoburgenſe*, ac *Zwetlenſe* tertium, aliique apud *Pezium* patrii Scriptores, aliud nihil referunt, niſi, *Anno M. CIV.* LEOPOLDUS *Marchio noſter accinctus eſt gladio.* Quæ res apud ſubſequos etiam Principes tam exteros, quàm noſtros diligenter à Scriptoribus adnotata, & pecculiari utique ſolemnitate olim celebrata, cùm ſine prægnanti cauſâ neutiquam fieret, in ea tamen aſſignanda mirum eſt, quàm diverſâ hodie Viri docti opinentur, nemine reperto, qui eandem ſolidè invictéque demonſtrâſſet. Erant, qui perſuaderent ſibi, accinctionem hanc gladii, vel cinguli, aut baltei militaris, idem ferè apud Principes fuiſſe, quod olim inter Quirites fuerat prætextam ponere, togámque ſumere virilem, de pueritia adultiorem in Adoleſcentiam tranſire, & quod hodie dicimus majorennem declarari. Aliis videbatur, accinctu Gladii Principes ineunte quodammodo ad Regimen capeſſendum ſolemniter initiatos inſtitutóſque fuiſſe. Quidam exiſtimârunt, feſtivum hunc Actum extoto ſacrum, ſpectâſſe Expeditionem Orientalem, idémque ferè fuiſſe, ac ipſa Cruce ſignari. Tandem nonnulli, & forſitan omnium rectiſſimè, Ceremoniam Militarem ad Militiam duntaxat retulerunt, & Equeſtris dignitatis Collationem, illi Equitum hodiernæ Creationi æquivalentem, qua Summi nunc Principes per humeros Equitum novorum enſem militarem leniter ducere, & vibrare conſueverunt.

Fiebat plerumque in Adleſcentiam egredientibus.

XI. Fateor equidem, olim haud ita facilè alios Gladio ac cinctos fuiſſe quàm qui adoleſcentiores erant: contrà, quàm hodie accidit, ubi mox nati infantes Regii & Ducales Equeſtri honore inſigniuntur. Commiſſus tunc Enſis non alii dextræ, niſi pugnare potenti. Cui ſententiæ favet locus ille *Ottonis* Præſulis Friſingenſis Libr. I. Geſtor. Frider. cap. XXXII. de *Geiſa* Ungariæ Rege, *Belæ* Cæci Filio, in Caſtris adverſus Auſtriacos ſtante, ita ſcribentis. *Altera die Rex in prædicto Campo ad quamdam ligneam Eccleſiam accedit, ibique ab Epiſcopis (nam eousque* IN PUERILIBUS ANNIS *poſitus, nondum* MILITEM *induerat) accepta Sacerdotali Benedictione ad hoc inſtituta, Armis accingitur.* Neque diſſonat ea deſcriptio veteris Ritus in accinctione Gladii adhiberi ſoliti, quam de viſu ſuo fecit *Petrus* Monachus Ciſterc.

ſterc. Vallium Sarnaii, vulgò *Sarnenſis*, Hiſtor. Albigens. cap. LXX. loquens de Simone Comite Montfortio, in Biblioth. PP. Ciſterc. Tom. VII. p. 54. quam appoſitè obſervavit Reverendiſſimus D. CHRYSOSTOMUS Præſul noſter Ampliſſimus in Serie ſua Genealog. MS. Sereniſſimæ Proſap. Babenb. §. 25." quæ deſcriptio ita habet. *Anno M.CCXIII. ſequenti ritu in feſto S. Joannis Baptiſtæ Comitis* MONTFORTII *Filius factus eſt* MILES. *Aurelianenſis Epiſcopus induit ſe Pontificalibus indumentis, celebraturus in papilione quodam Miſſæ ſolemnitatem. Convenerunt autem tam Clerici, quàm Milites ad audiendam Miſſam. Adſtante igitur Epiſcopo ante Altare, & Miſſam celebrante, apprehendens Comes* ALMARICUM *Primogenitum Filium ſuum per dextram, & Comitiſſam per ſiniſtram, acceſſerunt ad Altare, & obtulerunt illum Domino, rogantes Epiſcopum, ut faceret eum* MILITEM *ad ſervitium JESU Chriſti. Statim Aurelianenſis & Autiſſiodorenſis Epiſcopi, flexis Genibus ante Altare, cinxerunt* PUERUM *Cingulo Militari, incipientes cum devotione maxima:* Veni Creator Spiritus. *Hoc modo & ordine ſæpe dictus* PUER *cum magna ſolemnitate factus eſt novus* MILES. Ubi addere libet ex *Julii Chifletii* Breviar. Hiſtor. de Ord. Equit. Aur. Veller. cap. 1. §. 2. uſuveniſſe pariter ea ætate, ut illi, cui Cingulum Militare collatum, Enſisque appenſus fuit, calcaria quoque Equeſtria donarentur, aurea illa, ſi dignitas poſceret. Præterea juverit forſitan pariter obſervare paragraphum illum Privilegii illius, quod Fridericus I. Imperator ANNO 1156. *Henrico Jaſomirgott* creato à ſe Primo Auſtriæ Duci & Succeſſoribus ejus conceſſit, ajens in cæteris indultis. *Inſuper poteſt idem Dux Auſtriæ, quando impugnatus fuerit ab aliquo de duello, per unum idoneum, non* MINORENNITATIS *macula detentum, vices ſuas prorſus ſupplere.* Ecce *Minorennitatem* hic *maculam* appellari, in Equite non tolerandam. E quibus omnibus collatis confici videtur, accinctione Gladii Minorennitatem ſublatam, ac proinde factam eam non fuiſſe, niſi in confinio eorum Annorum, qui Adoleſcentiam à Juventute diſgregabant; ANNO fortè ætatis XV. aut XVI."

Ritus ejusdem.

Non erat Mojorennitatis declaratio, ſed Equeſtris honoris collatio.

XII. Ego verò nihilominus in id conſentire non poſſum, accingendi Enſis cauſam, aut occaſionem unicam, Majorennitatis duntaxat Declarationem vel ſolam, vel ſemper fuiſſe. Manifeſtè enim huic Aſſerto obſtat *Pii Leopoldi* noſtri exemplum: quippe qui, ut audivimus, natus AN. 1073. & AN. 1096. Principatum ingreſſus, dum AN. 1104. Gladio accingeretur, ANNO primo ſupra trigeſimum jam integrè expleto, Vir erat juſtæ ætatis. Ex quo etiam patet, hæc Solemnia Gladii ſuſcepti neque Inſtitutionem vel Inaugurationem ad Regimen portendiſſe, cùm *Leopoldus* jam octo integris annis, antequam militariter cingeretur,

retur, Marchiam gubernaverit. Aliud inſuper fuiſſe, Militem fieri, & aliud item Cruce ſignari, patulum ſit vel ex uno Chronico *Clauſtro-Neoburgenſi*: quod de *Leopoldo VII.* Fundatore noſtro *Glorioſo*, ut alibi ampliùs dicam, ad ANN. 1200. ita refert. *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ & Stiriæ* (ecce denuo proximè Vir Annorum viginti quatuor) *in die Pentecoſtes ambitione magna accinctus eſt gladio.* Iterum verò ad ANN. 1208. *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ & Stiriæ, Zelo fidei accenſus, cum pluribus Nobilibus Terræ ſuæ in Niwenburch ſigno S. Crucis inſignitur.* Tenet ergo, ac teneat, Ceremoniam Militarem rectè ad Militiam referri, Excerpto *Rikardiano* diſertis id verbis confirmante, dum ait: *Accinctus eſt Gladio, ut Militis Honorem acciperet.* Atque hoc Genus Honoris, cujus magna ſolemnitas, & Exiſtimatio maxima erat, Principes aut ipſi ſibi ſumſerunt, quandocunque libuerat, Manu Epiſcopi plerúmque miniſtra, ut à Jove principium fieret, ac Muneris Equeſtris ſanctus finis pateret: Vel ipſi Filiis, Propinguis, Amicis, aut Fidelibus ſuis impenderunt, varia conferendi ratione. Poſterioris modi exempla pervetuſta gemina offendi apud Jll. D. *Eckartum* in Francia ſua Orientali. Primum Tom. I. Libr. IX. p. 118. ubi refert ex Gregorio Turonenſi ſynchrono, Reginam *Fredegundim*, Viduam *Chilperici* Regis, indignatione commotam, *Leonardo* cuidam ex Optimatibus *Baltheum, quem ex munere Chilperici habebat*, ſuis manibus è corpore detraxiſſe. Alterum Tom. II. Libr. XXIX. pag. 301. ubi recenſet ex Biographo coævo, *Ludovicum* Imperatorem *Carolum* Filium ſuum (nempe *Calvum* dictum) *Armis Virilibus h. e. Enſe cinxiſſe.* Sed de his hactenus: de quibus latiſſima leges apud *du Freſne* Gloſſar. Lat. voce *Militia*: item *Pfeffing.* Vitr. Illuſtr. Tom. 2. ad Libr. I. Tit. XX. Nota c. à pag. 866.

XIII. Anno 1105. Res ad finem cùm Imperatore *Henrico* IV. vergebat. Etenim *Henricus* proprius Filius ejus, Rex à Patre, ſed ſine poteſtate, dictus, poſtquam Boiariæ Regimen iniens opibus accreviſſet, alieno ſine dubio hortatu adverſus Parentem imperium ſumſit, ejus erga Sanctam Sedem inobedientiam, Orbiſque per eum inductam ſciſſionem cauſatus. Contrà verò Parens querebatur, quamcunque demum culpam haberet, quodcunque ſupplicii genus promeritus foret, per Filium tamen ſuum à ſe ſumendum non fore. Initio itaque res ad arma ſpectabat, caſtris utriuſque Regis apud Ratiſbonam adverſum ſe conſiſtentibus. Sed quoniam illa Patris multò fortiora erant, Filius congredi non auſus, ad artes converſus eſt. Teſte ſiquidem *Ottone* Friſingenſi, cujus locum jam aliàs exſcripſi, cùm *Henricus* junior omnes propè vires Patris in Duce Bohemiæ *Borivorio*, & *Leopoldo* Auſtriæ Marchione fore

Leopoldus partes Cæſaris fidem piam falentis relinquit.

conſideraſſet, hos verò utróſque Affinitatis cauſâ eodem ſtudio duci arbitraretur (*Borivorius* quippe *Leopoldi* Sororem conjugem habebat) Marchioni noſtro arietem admovit, quo uno ipſum ſimul, ac Socerum, à fide Patris amoveret, Cælibi nimirum Principi noſtro Sororem ſuam *Agnetem*, noviſſimè à *Friderico* Duce Sueviæ relictam, in thorum promittens. Adeò ad votum hæc alea ceſſit, ut *Leopoldus* ea ipſa nocte cum copiis ſuis è Caſtris Patris Regis exceſſerit: quem Bohemi paulò poſt inſecuti. Ego verò omnino exiſtimari hîc velim, Marchionem piiſſimum non tam amore Sponſæ promiſſæ, quàm odio belli parricidialis, ejúſque avertendi juſto deſiderio, pedem retraxiſſe, & ne quidem ſine proborum conſilio. Quamquam rectiſſimè ſenſerint, qui credent, digito DEI hoc factum: qui & contra Davidem peccantem proprium filium Abſolonem ſuſcitavit, cujus tamen cauſâ nihil planè æquitatis præſetulit. Audiamus verò Excerptum *Rikardianum*, quod ſic breviſſimè habet. *Altero An. M. c. v.* LEUPOLDUS *cum Nobilibus ſuis proceſſit Ratiſponam* Heinrico *Imperatori in auxilium contra Filium* Heinricum, *qui Regnum arripuit. Sed quia ab hoc Patris fallaciam didicit circa bellum ſacrum, è Caſtris Imperatoris receſſit. Et quia promiſſa fuit ei à Filio Rege Soror ſua AGNES in Uxorem, piè præparavit ſe ad nuptias, propter amorem Prolis, & bonum Provinciæ.* Vide in *Leopoldo* ſancta omnia. Sinceriſſimus ipſe, Cæſarem, anno elapſo Bellum ſacrum tam ſanctè ſpondentem, non præſumſit fore doloſum. Unde, quia putabat, pium ejus propoſitum molitione Filii interturbari, præſtò erat Patri auxilio ſuo. Vafritiem verò Cæſaris edoctus, retraxit opem ſuam, ne in communionem mali veniret. Conjugis promiſſum nactus, quam ſibi ac provinciæ ſuæ tam utilem, quàm honorificam ex Cognatione Regis ſperaverat, præparavit ſe ad nuptias, non luxu, ſed pietate, prolem cupiens, quàm DEO, ac provinciæ nutriret, voluptate poſthabita. Hoc modo ſancti nubunt: hac arte, benedicente DEO, creſcunt & multiplicantur; ſic præparatus Conjugalis thalamus cum thoro cælibe æmulatur.

Sanctè ſe ad nuptias præparat.

Henricus Imperator Inſignia Regalia extradere cogitur.

XIV. Porro taliter, uti dictum eſt, exarmato quodammodo Cæſare Patre, *Henricus* Filius eum in Caſtris accedens, proſtratus etiam coram eo, ut ajunt, veniam rogavit, ſimúlque, ut in gratiam Eccleſiæ redire vellet, obſecravit, ſanctè proteſtatus, ſe id omne, quod nunc quidem egit, nullo Regni ambitu, ſed ſolius Imperii pacandi intuitu, plurimorum ſuaſu atque conſilio attentaſſe. Pater hæc, ſalvo honore ſuo, optatóque cum ſucceſſu, fieri non poſſe, niſi in publico Principum Conventu, reſpondit. Quare Moguntiam ad Natalem Dominicum ſolemnia Imperii Comitia indicta, tantóque numero Prin-

Principum, quali vix aliàs unquam, frequentata fuêre, omnium animos exſpectatione tenente, quem res tanta finem ſortiretur. Præſentem tamen pariter *Leopoldum* fuiſſe, Excerptum noſtrum non dicit. Ibi verò primùm à Legatis Apoſtolicis fulmina omnia Sacræ Sedis hucusque in *Henricum* lata, magno cum audientium horrore, confirmata denuo, iterúmque intorta, ac promulgata fuêre. Cæſar abſens per nuncios requiſivit, an, ſi ad Comitia venturus ſatisfaceret, abſolvendus eſſet? quod ſuæ poteſtatis non eſſe, ſed ad Pontificem ſpectare, Legati repoſuerunt. Quoniam autem eum dejicere decretum jam erat, vulgus tamen timebatur in eum propenſius: *Henricus* Filius eum accedens, ſpe facta conciliandorum ſibi Legatorum ac Principum, ut ſecum interea Caſtrum Bingen propinguum ingredi, ibíque exitum rei præſtolari vellet, perſuaſit. Sic Aviculâ in caveam inductâ, facilè erat, eidem imperare, quæ libuit, jam non de imperio, ſed vita ipſa ſolicito. Juſſus proinde, Inſignia Imperialia reddidit: quibus poſtea Filius ornatus, nova acclamatione Rex cum poteſtate decernitur.

XV. Sunt quidem, qui negent, Patrem hæc omnia, metu adactum, ſed mera Filii ſuaſione liberè feciſſe. Certum interim eſt, eum fuga elapſum per Auſtriæ fines in Moraviam, Bohemiámque, favore *Borivorii* Ducis, rurſum ad partes Imperii, ac tandem Leodium ſe Ann. 1106. recepiſſe. Ibi Epiſcopus, aliique nonnulli, cauſam ejus contra Filium inſtructis armis ſuſceperunt: adeò, ut *Henricus* novus Rex ipſo triduo ante Paſcha, diebus alioquin ſanctiſſimis, eum ibidem capere cum exercitu tentaret. Verumtamen infecta opera, cúmque ſuorum jactura non parva, pudore præterea, fortè & pœnitudine plenus, recedere cogebatur. Sed lugendæ tragædia finem ſubſequente menſe Auguſto mors miſeri Cæſaris fecit, quam, pœnitens quidem more Chriſtiano, ſed anathemate non abſolutus, die 7.ma ejusdem menſis illo in loco obivit. Sepelivit eum Epiſcopus, Filius verò rurſum effodi juſſit, Spirámque deferri: ubi in quadam Capella repoſitus, poſt plurium tandem annorum lapſum diris Pontificiis exolutus, funere Regio depoſitus fuit. Lubet hic *Ottonis* Friſingenſis epiphonema ſubjungere. *Hæc omnia*, ſcribit ille, *utrùm licitè, an ſecus acta ſint, nos non diſcernimus. Sunt tamen, qui credant, ei ad probationem, non ad damnationem, hanc tentationem circa finem ſuum contigiſſe, affirmántque, ipſum Eleemoſinis, multíſque miſericordiæ operibus à Domino meruiſſe, ut exceſſus ejus, laſcivíaque ex faſtigio Regni converſatio, hoc modo in præſenti puniretur.*

Ejusdem fuga, & mors.

XVI. Auſtriæ hoc anno, conſentientibus Chronicis omnibus, Hymeneus optatus non minima gaudia fecit, *Leopoldo* Mar-

Leopoldus nubit.

Marchione cum *Agnete* Matrona Regia, ſimúlque piiſſima, nuptias, non ſoli ſibi, ſed univerſæ pariter Patriæ fauſtas ac felices agente. Quæ Solemnia quo die, quo loco, in quorum præſentia celebrata ſint, adeò altùm hucusque ignorabatur ab omnibus, ut reſciri eadem aliquandò poſſe nemo propè ſperaret. Mihi tamen iſta ex tripode eloqui per Excerptum *Rikardianum* feliciſſimè datur. Lego ibidem, ut ſequitur. *Poſtea anno ſequenti* (nempe M. c. vj.) *Kl.' Maji cum* AGNETE *Vidua* FRIDERICI *de Hohenſtouffe fecit Nuptias magnificas in Melikh, in præſentia* UDALRICI *Epiſc. Patau.* OTACHARI *Marchionis Styriæ*, *&* SOPHIÆ *Sororis ejus*, *& Nobiliam plurimorum de Terra noſtra*, *& de Suevia. Octavo poſt Nuptias die, in timore DEI actat, cæleſtis favonius Velum abſtulit de capite* AGNETIS. Beatum verè ter inclitum Mellicium, tot Solemniis ſancti noſtri Marchionis, Nativitate, accinctione Gladii, Deſponſatione ejus honoratum. Unde mirum nemini ſit, Pium hunc Principem in Locum illum, unde tanta beneficia acceperat, rurſum ſumma dilectione, & tam inſigni, támque jugi Munificentia abundâſſe, ut liberè confeſſus fuerit coram Orbe univerſo Cl. *Pezius*, Mellicium hujus maximi Benefactoris Clementiæ omnia propè ſua debere.

Cur Mellicii?

XVII. Obſervandum porro hìc venit, prætacta Solemnia indubiè ideo Melicii acta fuiſſe, quòd nullus eo temporis in Auſtria celebrior Locus exiſteret, Templúmque capacius ac ſitum præterea commodiorem habuiſſe videatur, ipſa veteri Principis Curia, quamquam ipſe Cetium Montem jam habitaret, adhuc tamen ſuperſtite, & in omne commodum apta. Exploratum verò eſſe, Pios Conjuges, actis in timore DEI, eóque cum ſplendore nuptiis, qui Principes deceret, ſanctos tamen animos eorum vanitate non diſſolveret, reverſos eſſe in Cetii Montis noviſſimam Curiam, ibíque, non Mellicii, octavo à Nuptiis die ablationem Veli de Capite *Agnetis* accidiſſe: quam tum quidem caſui datam eſſe facilè crediderim, usquedum ſuo tempore Divinam peculiariter hìc luſiſſe Providentiam manifeſto indicio patefactum ſit. Suffeceratverò Excerptori noſtro, ſolam diem mirabilis hujus facti hoc loco deſcribere, cùm in omnibus Chronicis ac Monumentis Neoburgenſibus legatur, id eveniſſe, dum beati hi conjuges de feneſtra quapiam Curiæ ſuæ Cetianæ animi causâ junctim proſpicientes, ſermonem ſanctum de condenda nova Eccleſia, ejúsque Loco congruo deligendo miſcuiſſent. Adfuiſſe Nuptiarum ſolemniis *Ottocarum* Stiriæ Marchionem, ejúsque Sororem *Sophiam*, quam Dominam, quod mihi quidem conſtet, omnis hucusque Stiriæ Hiſtoria ignoravit, novum apud hujus provinciæ Chronologos paragraphum faciet. Cæterùm veteribus Favianis, ſive Vindobonæ in Ruderibus ſquallenti, propiore ſibi jam Principe ſuo, tempus optatum his

Velum de Capite Conjugis ventô raptum in Curia Montis Cetii.

Præſens nuptiis *Otocarus* Stiriæ Marchio cum Sorore.

his annis illuxiſſe tandem videtur, quo, veluti Phœnix redivivus, ſenſim è cineribus ſuis exurgeret, & quotidianis deinde incrementis ad Orbis prodigium, quale eſt hodie, dignitatémque Palatinam excreſceret. Initium tamen à vilibus mapalibus erat, nec aliæ ædiculæ, quàm Venatoribus aptæ, tam deinceps ſpatioſæ Auguſtæque plurimorum Cæſarum Metropoli originem dedêre.

Initia Viennæ.

XVIII. *Anno M. c. vii. & ſequentibus* (Excerptum *Rikardianum* proſequitur) *Pii conjuges benefici fuerunt in omnes ferè pauperes & ruinoſas Eccleſias per provinciam, ac egentes homines, communi voluntate & ſtudio benefaciendi. Lewpoldus Marchio ſæpe, dum potuit, Melikh uſitavit, & cum Monachis pſallebat, eorum devotione gaudens, & ipſos devotiores reddens: quibus multum benefecit.* Ecce, quàm verè antea ſcriptum, nuptias actas eſſe in timore DEI. *Qui timet Dominum, faciet bona.* O pulchræ primitiæ ſancti Conjugii, communis voluntas & ſtudium utriusque Conjugis, extollendi Domum DEI, benefaciendi pauperibus Chriſti! O Princeps amabilis Leopoldus conjunctus pſallentibus, novus David in purpura Auſtriaca! O vir miſericordiæ, Pater omnium in provincia pauperum, cujus pietates non defuerunt. Sanè beati hi Conjuges non vanæ ac profanæ, ſed cæleſtis pulchritudinis ſtudium habebant; in quibus probè impletum illud Divini ſpiritus Oraculum: *Non eſt melior illo, qui timet Dominum.* Exempla Bonitatis dabunt anni ſequentes: quibûs & leges, quantam gratiam & gloriam his Conjugibus dederit Dominus, quantúmque caſto eorum thoro benedixerit, qui ſic Dominum timuerunt.

Commune horum Conjugum benefaciendi ſtudium.

XIX. Primum caſtæ dilectionis pignus *Leopoldo Agnetíque* in cunas venit Idib. Februar. An. 1107. *Adalbertus*, Patriæ Virtutis tam egregius hæres, ut poſtea ore populi *Devoti* elogium auferret. Teſte hoc dico Excerpto *Rikardiano*. Eodem porro anno *Otocarus*, Stiriæ Marchio hoc nomine Primus, antea ut Conviva nuptialis laudatus, Fundator Eccleſiæ Garſtenſis, Princeps pariter Religioſus, cùm Canonici dicto in loco ſub An. 1082 à ſe inſtituti vita liberiore ſibi diſplicerent, animum ad S. Benedicti religionem adjiciens, Eccleſiam ſuam Gotwicenſi Antiſtiti ſubjecit: à quo proinde, teſte Biographo S. Bertholdi, *auxilio Amici ſui Auſtrenſis Marchionis Liupoldi, cujus Sororem, videlicet Dominam Elizabeth habuerat,* Priorem nomine *Wirnt* cum aliis Monachis acquiſitum in Garſten adduxit. Anno 1108. Kalend. Januarii nova cæli benedictione piis noſtris Conjugibus alter obtigit Hæres *Leopoldus*, futurus poſt Patrem Patriæ Pater, iterum contra *Chronica* diſertè perhibente *Excerpto* noſtro. Ubi & hæc lego: *Anno M. c. viii. Heinricum quintum Regem comitatus eſt*

Primogenitus eorum *Adalbertus.*

Leopoldus impetrat Otocaro Stiriæ Marchioni Monachos ex Gotwico.

Filius alter *Leopoldus*.

ad fines Ungrorum cum Militibus ſuis: ſed non pugnatum, quia Cholomannus *Rex Fratri ſuo* Almo *metu Imperatoris conciliatus eſt.* Ego verò res *Leopoldi* cum Ungaris infrà §.° II.do uno cumulo pertractaturus, hunc etiam Excerpti paragraphum illuc differo.

Leopoldus Pius in Mellicium inſigniter beneficus.

XX. Interim pius Princeps noſter in Eccleſiam Mellicenſem præ omnibus inſigniter beneficus exſtitit: cui, præter ædificia in melius compoſita, & perfecta, ſex inſuper Eccleſias Parochiales, Medlingenſem, Traskirchenſem, Rauelſpacenſem, Lauchſeenſem, Wullerſtorfenſem, & Weickerſtorfenſem, unà cum partibus decimarum ad ſe attinentibus, munifica manu indulſit, juxta *Anonymum* Scriptorem Hiſtoriæ Fundationis Monaſterii Mellicenſis. Quarum unam Wullerſtorfenſem *Udalricus* Ep. Patav. jam hoc anno 1108. vj. Id. Octobr. dedicaverat, teſte Charta ſua ex Archiv. Mellic. edita p. 2. n. 3. *Terminum ejus, ſicut ab Egregio Marchione* Luipaldo *poteſtativa manu Eccleſiæ S. Petri in Medilick dotata eſt de cultis & colendis, eodem die banno ſuo ſtabiliens &c.* Neque hìc Pietas Principis acquievit, illud quoque excellens beneficii genus conferens in Mellicum, ut illud, Epiſcopali Jurisdictione immune, uni S. Sedi Apoſtolicæ absque medio obnoxium redderet. Quod negotium an. 1109. apud ſummum Pontificem ſedulò egit, ipſe interim rurſus tertio Filio *Ottone* à DEO donatus Non. Decembris. Ciſtercii D. *Alberico* in Abbatis munere S. *Stephanus* tertio loco ſucceſſit.

Accipit tertium Filium *Ottonem* Ciſtercii ſuccedit S. *Stephanus*.

Leopoldus obtinet Filiam *Bertham*.

XXI. Anno M. c. x. tres Filios *Leopoldi* excepit *Bertha* primogenita Filiarum. Pater verò, obtentâ hoc anno Menſe Aprili *Paſchalis* Papæ II. Bullâ, Exemtionem Mellicenſium feliciter ſe impetrâſſe ſibi gratulabatur. Aiebat ibidem Pontifex. *Religioſis deſideriis dignum eſt facilem præbere conſenſum, ut fidelis devotio celerem ſortiatur effectum.* Leupaldus *ſiquidem Marchio beati Petri Eccleſiam & Monaſterium, à Parentibus ſuis ædificatum in Loco* Medilickh *in Parochia Patavienſi, & ſub Patronatus ſui jure Poſſeſſionem, beato Petro, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ obtulit, ſub ejus tuitione perpetuò confovendum. Quamobrem Religioſis ejus deſideriis annuentes, juxta Poſtulationem Confratris noſtri* Udalrici *Patavienſis Epiſcopi, Monaſterium ipſum ſub tutela Apoſtolicæ Sedis recipimus &c. --- Advocatus ejusdem Loci* Luipaldus *Marchio maneat, vel ejus Hæres, quicunque impoſterum Marchiam obtinuerit &c.*

Mellicenſibus verò Exemtionem. Parochialem Eccleſiam in Meusling reædificavit, & dotavit.

XXII. Dum verò hæc ita fiebant, alia Parochialis Eccleſia, origine quidem longè vetuſtior, ſed quacunque injuria temporum in ruinis ſubſidens, pia *Leopoldi* in Domum DEI prodigalitate imis è fundamentis denuo nova exurrexit, novitérque dota-

dotata eſt, Muzliche videlicet tum appellata, hodie Meusling, trans Danubium, & ultra Cremſium Urbem tertio lapide ad rivum Cremſæ minoris anguſto & aſpero Vallium introitu ſuprà colliculum ſita. Quæ cùm Jure Patronatus à primordio Fundationis noſtræ Campililio attinuerit, Charta quoque Conſecrationis ejusdem ad nos delata eſt, & propter æræ ſuæ antiquitatem in Capite univerſi Archivii noſtri adhuc integra cubat. Unde eandem primus hoc loco per extenſum cum Eruditis communico, ita habentem.

Diploma Conſecrationis ejusdem Eccleſiæ.

Anno Dominicæ Incarnationis Mill. C. XI. Indictione XV. iii. Non. Octobris. Ego UDALRICUS *Pataviensis dictus Epiſcopus, petente Marchione* LUITPOLDO, *in Predio ſuo in Villa, quæ dicitur* MUZLICHE, *Eccleſie noviter conſtructe debitam Conſecrationis benedictionem benigniſſimè contuli: & Primatum Parochie, ſicut antiqua Eccleſia tenuerat, aſſignavi. Cujus Eccleſie Parochiam ſecundùm priſtinos terminos à vicinis Parochiis placuit iterata conſideratione diſtinguere, diſtinctámque authoritate noſtre ſententie roborare. Hanc eandem ſanè Parochiam duo rivuli*, minor Chremiſa *ſcilicet*, & minor Champ *ſuis propriis alveis ab ipſo exortu longa temporis antiquitate diu ante diſtinxerant, & ſuis decurſibus antiquos fines per finitima quæque monſtrabant. Hos itaque predictos rivulos à ſummo usque deorſum ab uno rivulo ad alterum, nullis cultis aut incultis exceptis, ſicut predicte Parochie conſtat antiquitus fuiſſe certiſſimos terminos, ſic nihilominus eidem immutabiliter concedo, concedendo conſtituo, conſtituendo confirmo ſemper habendos. Hujus rei Teſtes ſunt iſti. De Clero Majoris Eccleſie. Pabo. Udalricus Scholaſticus. Wernzo Archipresbiter. Adololdus Archipresbiter. Elbuvinus. Herbord Decanus. Udalricus Plebanus. Woffo Plebanus. Vokko Capellanus. Oppold & Immo Capellani. Iſti verò Laici ad ejusdem rei Confirmationem Teſtes attracti. Scilicet Hizzo. Adolold. Ansbalmus. Adelbero. Adalbertus & frater ſuus Rudigerus. Carman. Wigpoto. Wigman. Chunrat. Oeudarm. Goteſchalchus. Taur. Wrſo. Hegez. Jazira. Vorſo. Domiszat. Graft. Goteſchalch. Germunt, & frater ejus Poppo. Dietmar. Præterea quod ipſi Parochie prefatus Marchio ſui Predii in dotem dederit: Baſilicam videlicet beati Stephani in Monte, ſitam in Villa, quæ Chremiſa dicitur, & Villam cum Curia eidem Eccleſie attinentem, & duos Manſus: unum in Villa, quæ dicitur Windiſcendorf, cujus Poſſeſſor Suarzman dictus eſt, & alterum Ruitarin, cujus Poſſeſſor Zahr nomine. Et in ipſa Villa Muzliche tria feoda. Hi Teſtes ſunt. Wernzo. Udalricus. Adolold. Wigpoto. Chunrat. Taur. Domiszar. Et alii quamplurimi.*

Teſtes olim auribùs attracti.

Indictio hujus Chartæ mendo Scribæ corrupta eſt, litera numerali X. pro J. perperam ſuppoſita, cùm in Annum M.CXI.

In-

Indictio IV. non XV.[ta] convenerit. Voces: *Iſti vero Laici ad ejuſdem Rei confirmationem Teſtes attracti:* morem Veterum, pluribus è Chartis comprobatum confirmant, eos videlicet, qui teſtari rogabantur, auribûs ad Notarium attrahi ſolitos fuiſſe, ſi tamen Laici eſſent: Clero námque pro dignitate ſua ab hac irreverenti quodammodo imploratione parcitum.

Leopoldus jurat Erectionem Canoniæ, quæ hodie dicitur Ducumburgenſis.

XXIII. Cl. *Hanſizio* videtur *Udalricus* Epiſcopus Pataviensis Fundationem ſuam ad Traſamuram in Inſula adjacente, Canoniæ videlicet regularis, quam voverat in itinere Hieroſolymitano, ſi ſalvus reverteretur, & quæ poſtmodum, Aquarum exundatione propè demerſa, Ducumburgum tranſlata fuit, inchoâſſe ſub ANNUM 1108. perfeciſſe verò quadriennio poſtea ANNO 1112. Cui conſonat Excerptum noſtrum *Rikardianum*, ajens de *Leopoldo*, qui nulli Eccleſiæ defuit: *Anno M. c. xi. & ſequenti Domino* UDALRICO *Ep. Patav. adjutor fuit in ſuo erecto Monaſterio ad Traſamure.* Atque ſancto huic Operi, niſi collatâ pecuniâ, quorundam tamen fundorum donatione, aut ſaltem teloniorum immunitate conceſſa, manum opitulatricem porrexiſſe Pium Principem noſtrum omnino exiſtimo. Geminas deinde his annis iterum Proles ex fœcundiſſima Conjuge ſua ſuſcepit, eodem *Excerpto* fidem faciente: quas tamen illico ut infantes cœlo ſubmiſit, ruinas Cœleſtis Hieroſolymæ Angelis novis inſtauraturus. Tertiodecimo poſtea ANNO, Conjugii ſeptimo, pia *Agnes*, quaſi Ager fertiliſſimus, à fruge ferenda aliquando quievit, mox iterum fœcundiùs germinatura.

Acquirit alias duas Proles mox in cælum revertentes.

Henricus V. Imper. Romæ Papam capit, & ab eo Inveſtituras extorquet.

XXIV. Rex *Henricus* V. à pietate Sororis *Agnetis Leopoldinæ* plurimùm remotus, qui non alia de cauſa reverentiam Filii erga Patrem ſe exuiſſe antea prætenderat, niſi ut in eo irreverentiam erga Sanctam Sedem Romanam ulciſceretur, pari ſe crimine æquè, niſi ampliùs ac Pater, obſtrinxit. Anno etenim 1110. Italiam ingreſſus, & epiſtolis ac nunciis ovem obedientiſſimam præſeferens, lupum crudelem animo recondidit. Inſequenti quippe ANNO 1111. Romam intrans, & à *Paſchali* Pontifice dignis obſequiis exceptus, cùm Romani in Milites ejus, qui inſolentiùs egerant, vindicâſſent, prætentâ juſtæ ultionis causâ, per furtivas inſidias clanculò diſpoſitas, ipſa Dominica Quinquageſimæ, Papam, Cardinales, Præſules, Clericos, Proceres, ſubito impetu comprehendit, & in cuſtodiam detruſit. Cauſæ erant, quæ apud Patrem, Inveſtituræ Eccleſiarum ſibi per fas nefáſque aſſerendæ. In carcere porro, certè cuſtodia arctiſſima, qua Papam bonis octo hebdomatibus concluſit, ab eodem ſub ſanctiſſimo jurejurando conceſſionem Inveſtiturarum, ſponſionem de Excommunicatione in eum non vibran-

vibranda, promiſſionémque Coronationis extorſit: quam proinde Dominica in Albis ſubſequente obtinuit.

XXV. Quid verò? Lite hoc pacto quaſi à ſtirpe, ut videbatur, convulſa, ait Cl. *Hanſizius*, gaudebat *Henricus* gaudium breve: nam continuò invidiam Orbis terrarum, & quidquid erat Orthodoxorum Præſulum, in ſe Diras excitavit. Anno ſiquidem altero, quod ipſe Papa jurisjurandi cauſâ non poterat, Concilium egit, Romæ coactum: quod videlicet, non Cæſarem ipſum, ſed Privilegium de Inveſtituris, à *Paſchali* capto extortum, irritum caſſúmque pronunciatum, perpetuo anathemate obligans. Ita Eminent. *Baronius*, & ejuſdem Criticus Doctiſſ. *Pagius* ad Ann. 1112. Hoc autem cùm Romæ menſe Martio fieret, *Ludovicus* VI. Galliæ Rex indignitate criminis, in Pontificem admiſſi, ſua ſponte permotus, Viennæ Galliæ menſe Septembri Synodum cogi præcepit: ubi Inveſtitura Epiſcopatuum & Abbatiarum, de manu laica ſuſcepta, hæreſis judicata eſt, & *Henricus* Germaniæ Rex, quòd *Paſchalem* Papam II.dum indignè tractâſſet, ac deteſtabile Scriptum ab eo violentè extorſiſſet, excommunicatus fuit. Cui *Sugerius* S. Dionyſii Abbas Pariſienſ. in Vita *Ludov. VI.* Regis Cap. IX. ita ſubjecit. *Dominus J. Chr. Redemtor & Defenſor Eccleſiæ ſuæ nec eam diutius conculcari, nec Imperatorem impunè ferre ſuſtinuit. Qui etenim* (videl. Patres Synodi Galliæ) *nec tenti* (captivitate) *nec fide* (jurejurandi) *obligati fuerant, cauſam Eccleſiæ fluctuantis ſuſcipientes* ... *Imperatorem tirannum annathemate innodantes, mucrone beati Petri perfoderunt.* Diræ in eum idcirco intortæ.

§. II.

Acta Leopoldi Pii ulteriora.

I. Interea dum prædicta omnia agerentur, vicina Auſtriæ Regna Ungariæ atquè Bohemiæ fraternis odiis, veluti triſtia quædam buſta, exarſerunt. Apud Ungaros quippe *Colomannus* Rex, Fraterque *Almus* Dux, malignorum artibûs ſeſe interita commiſſi fuêre, ut alter alterum, veluti ſicarium ſuum, oderit, ac pertimuerit. Apud Bohemos *Suatoplucus* Moraviæ Dux Fratri *Borivorio* Bohemiæ Ducatum invidit. Inſuper verò ambæ pariter Gentes, Ungari, Bohemíque, in ſe mutuò involârunt. Facilè capias, Auſtriam in medio conſiſtentem vix, aut ne vix quidem, dum proximus utrinque arderet Ucalegon, contagione flammarum, tot annis circum crepitantium, eximi potuiſſe. Saluti eidem fuit, habuiſſe Principem per omnia Pium, ſedatis planè affectibus conten- Ungariæ & Bohemiæ turbæ.

tum ſuo, alienis non inhiantem. Verumtamen ne nihil omnino incendii noſtram in provinciam ſerperet, ex parte Ungarorum Ducis *Almi* ad Auſtriam, ac præcipuè Pataviam, perfugium, ſemel iterúmque ſuſceptum, effecit. Bohemorum turbis *Leopoldum* affinitas cum *Borivorio* Duce ferè immiſcuit. Quantumlibet verò tam Hungaricos, quam Bohemicos Scriptores volverem, ac revolverem, nullam ibidem *Leopoldi* noſtri, vel Auſtriacorum memoriam offendi: niſi noſtros communi Germanorum nomine ab iis comprehenſos intelligam. Omnium autem minimè calculos Geſtorum Chronologicos tutè abinde eruere licuit: cùm interim Scriptores Auſtriaci Principem noſtrum peregregiis iteratíſque laureis, de Ungaria Relatis, onèrent, atque exornent.

Leopoldus Cæſarem *Henricum* in Ungariam comitatus: ubi tamen non pugnatum.

II. Cauſam dediſſe videri poterat *Henricus V.* Cæſar, de quo Chronica Patria *Peziana*, cum Auſtrali *Freberiano*, phraſi propè eadem. *An. MCVIII. HAINRICUS Rex obſedit Caſtrum Preſpurch.* Ampliùs paululum *Dodechinus* Append. ad *Marian. Scot.* apud *Piſtorium*, ajens: *HENRICUS Rex Pannoniam ingreditur, ubi ob infidelitatem quorumdam Principum nihil memoria dignum ab eo agitur.* Plus iterum Annaliſta *Saxo* apud *Eckartum*, qui ſic habet. *Rex HENRICUS*, Almi *querelis motus, inſuper etiam, quòd* Colomannus *fines Regni ſui, ſcil. in Locis maritimis* (dalmatinis) *invaſerit, Ungariam cum exercitu petit. Sed præparatis multiformiter adverſariis, maximeque per obſtructa fluminis undique vada, poſt moroſam & caſſam obſidionem Caſtri Bresburh penè inactè rediit.* Contrà *Bonfinius* ex *Thwroczio* Decad. II. Libr. V. pag. 246. uti ad horum ſenſum *Petrus* quoque *Ranzanus* in Epitome ita tradunt. *Imperator itaque,* Almi *precibus motus, evocatis undique copiis ad Ungariæ fines venit, ut aut Fratrem Regi conciliaret, aut iniquè renitentem vi ad Concordiam redigeret. Vix Ungariæ fines attigerat, quum per Oratores* Colomannum *ad Colloquium invitat, ſignificans, de publico commodo, & fraterna concordia ſe cum eo multa communicaturum. Ad præſtitutum diem* Colomannus *advênit, ne ab honeſta cauſa decedere videretur. Præmiſerat Imperatori honorificentiſſima dona, quibûs ſeveritatem Principis enervaret, ne quid in ipſum ſeverius decerneret - - - Oratione Cæſaris utèrque* (Fratrum) *caſtigatus, coràm Reconciliatur. - - Abituro dudum Imperatori certatim ab utroque actæ Gratiæ, & adjecta munera.* Vide rem unam quàm variè à variis narratam! Nonne Colligas, Scriptores iſtos, non, quid re vera acciderit, ſed quid accidiſſe, aut quomòdo hanc expeditionem caſſam evaſiſſe ſuo quilibet ingenio conceperat, in Chartam truſiſſe? Jllud ergo certum eſt, Regi per Auſtriam ad Pannones accedenti *Leopoldum Pium* cum copiis ſuis comitem iviſſe: ubi tamen hac vice

vios nullæ laureæ creverunt. Habet námque diſertè Excerptum *Rikardianum* de hac anni 1108. expeditione conformiter Chronographis Ungaris: *Sed non pugnatum, quia* Cholomannus *Rex Fratri ſuo* Almo *metu Imperatoris conciliatus eſt.* Scriptores verò Germani irritam Poſonii obſidionem, quæ ab *Henrico* III. Imperatore an. 1048. facta erat, ad *Henricum V.* tranſtulerunt.

Neque de Ungaris triumphavit Anno 1112.

III. Quid verò demum *Colomannus* Cæſare redeunte? Pergit *Bonfinius* unde ſuprà pòſt paulò. *Continuata aliquamdiu Concordia. Tandem priſtina malorum Arte ſimultas & ſuſpicio redintegratur.* . . . *Rex quamvis de morte nihil audire voluit* . . . *Fratrem tamen, ac Nepotes, accito carnifice occæcari juſſit.* Inde aliquibus ſuſpicari ſubibat, apud *Colomannum* præſentiæ Auſtriacorum in exercitu Cæſaris memoriam aliquando cum indignatione recruduiſſe, eúmque ad ultionem inſtigâſſe. Quò proinde trahi debere putabant paragraphum illum Chronici *Mellicenſis* ad Ann. 1112. *Rex Ungarorum de terra ſua egreſſus manubias ac prædam magnam de provincia noſtra abduxit. In ejus ultionem LIUPALDUS Marchio cum valida manu quasdam ejusdem Regis provincias invaſit: & cæde magna perpetrata, ac qua jam Civitate deprædata, atque combuſta, cum pace remeavit ad propria.* Hunc paragraphum Interpolator Chronici hujus quaſi emendaturus, hunc Regem Ungarorum appellat *Stephanum* Filium *Cholomanni*: Principem noſtrum ait ſibi adjunxiſſe Ducem Bohemorum: Urbem expugnatam vult fuiſſe *Caſtrum, quod Ferrum* (Ferreum) *vocatur*, vulgò *Eiſenſtadt.* Verumtamen *Colomannus* non ante annum 1114. defunctus eſt: ut adeò *Stephanus* ejus Filius biennio antè Rex eſſe, & Auſtriam adoriri non potuerit, niſi Patris nomine id attentâſſet. Chronicon *Mellicenſe* ad verbum exſcripſit Anonymus quidam Annaliſta Auſtriacus apud Cl. *Pezium* Tom. I. col. 556. Quibus conſonat *Bernardus Noricus* eodem latice ebrius, ibid. col. 693. qui omnes non niſi teſtem unicum agunt. Ab alio porro nemine ad hunc annum quidquam ſimile diſco, tam Excerpto *Rikardiano*, quàm *Ortilone* noſtro de hoc altùm ſilentibus. Ait autem Annaliſta *Saxo* ad ann. 1108. vel potiùs locum ſuprà exſcriptum ita proſequitur. *Factum eſt autem, cùm Rex* HEINRICUS *ſoluta obſidione* (nempe imaginaria Poſonii, de qua antea) *reverteretur ab Hungaria*, COLOMANNUS *volens illatas ſibi à* SUATOPLUCK *ulciſci injurias, intrat Moraviam, eámque hoſtiliter devaſtat.* Item ad ann. 1109. *Menſe Februario, quia magnum frigus inhorruerat, & omnes aquæ congelaverant, Dux* SUATOPLUCK *coadunato iterum exercitu tribus diebus & tribus noctibus feſtinans intrat Ungariam, & omni Regione illa devaſtata, cum multis captivis & magna præda Reverſus eſt.* Hæc veroſimillimè

audivit, ſive legit Chronographus *Mellicenſis*, credidit, que, cùm Dux Moravorum, & Auſtriæ Marchio ſimul in Caſtris *Henrici* ſocii fuerint, *Colomannum* in ambos vindicâſſe, & Moraviam invadendò, Auſtriæ quoque vicinæ non pepercisse, ſociis verò poſtea utrorúmque Principum armis talionem recepiſſe. Quod addidit ipſe de Civitate, ſeu Caſtro Ferreo deſtructo, manifeſtè anteoccupatum eſt ex annis poſterioribus, uti ad Ann. 1117. infrà patebit. Ergo laureis Anni 1112. ut eas Principi noſtro libentiſſimè faverem, coronare tamen eundem, ſolidis deſtitutus fundamentis, minimè audeo.

Leopoldus adfuit Dedicationi Eccleſiæ Mellicenſis, iterum in eam munificus,

IV. Anno 1113. *Leopoldus* noſter ab Caſtro ſuo Cetio cum *Udalrico* Epiſcopo Patavienſi Mellicium deſcendit, ut ibidem Conſecrationi Templi intereſſet, novámque & ingentem Munificentiam ſuam eum in Locum profunderet, Dedicatione III. Id. Octobr. ipſo D. *Colomanni* feſto peracta. Ibidem effuſa liberalitate Bonitatem DEI ampliùs in ſe provocaturus, præter ſenas Eccleſias Parochiales jam antè memoratas, ſive recenti Donatione Mellicenſibus contulit, vel antea donata ſolemni banno Epiſcopali conſtabiliri fecit novem Predia juxta *Hiſtoriam Fundationis Mellicenſis*. Unum, quod Monaſterio Medlicenſi adjacet, videlicet Melchk.: aliud in Landfridſtetten: tertium in Czedlmaringen: quartum in Newnhofen: quintum in Rar: ſextum in Grefendorf: ſeptimum in Raddendorf: octavum in Blewinckel: nonum in Weyckendorf, cum omnibus poſſeſſionibus ad eadem Predia attinentibus.

Ciſtercium accipit S. *Bernardum* in Filium: & genuit primam Filiam Firmitatem.

Ciſtercii hoc eodem Anno S. *Stephanus* tertius Abbas, cùm diu multúmque, ſi nova Reformatio Ciſtercienſis, quæ in uno hucusque Monaſterio ſubſtiterat, ad quod nimii rigoris cauſa accedere omnes refugerant, DEO placeret, pro ejus dilatatione orâſſet, cœlico reſponſo præmonitus, D. *Bernardum* cum triginta ſociis doctis & nobilibus ad Converſionem ſuſcepit. Quo egregio agmine ſubſidiario auctus, è veſtigio primam è Ciſtercio coloniam hoc adhuc anno novum ad Monaſterium, cui nomen *Firmitatis* omine optimo impoſitum, emiſit.

Leopoldus reperit Velum *Agnetis*, & eodem in loco Eccleſiæ Neoburgenſis primum Lapidem poni curat.

V. Anno 1114. referente Excerpto *Rikardiano*, *prid. Kal. Junii Marchio* Lewpoldus *venatus in ſylva infra Montem Cetium, ope canum allatrantium, reperit nono abbinc anno è capite* Agnetis *ablatum velum, in omni tempeſtate illæſum, è ſambuco pendens, & credidit, hoc ſigno ſibi de cælo oſtendi locum, quo ædificare deberet Eccleſiam, quam pridem uoverat pro ſalute patrie, & heredibus habendis. Unde ſtatim excidi ſylvam, & jam parata pro edificiis advehi juſſit: & IV. Id. Julii Primum Lapidem, ſe & Uxore præſente, poni curavit per* Ottonem, *parve Collegiate Eccleſie, quam ibi erexerat, Prepoſitum.* Uber eſt hic pa-

ragra-

ragraphus, ne verbulo quidem vacuo, quod non doceat. Inſinuavit id quidem ad eundem annum *Ortilo* noſter his verbis pauciſſimis: *Pius Marchio* LEUPOLDUS *Quartus primum Lapidem poſuit apud Eccleſiam ſuam in Nüwenburch.* Conſonant quoque eidem patrii omnes Scriptores, unacum *Franc. Patavino* Oratore Romano. Quis verò omnium docuit nos annum diémquem certum, tum ablati, tum reperti flammeoli, annis pluſquam octo integris ſub dio ex arbore hærentis, ab omni tamen aeris cæliſque injuria per tot æſtates hyeméſque abſque detrimento ſervati? quod quidem adhuc Clauſtro-Neoburgi ſupereſſe aſſeritur, ibſque rerum ſacrarum curioſis oſtenditur. Atque de hoc ego infrà §. V.to inter præconia *Agnetis* paulò uberius agam. Peculiare hìc pariter eſt, Velum iſtud Pio Marchioni venanti ope canum allatrantium proditum fuiſſe: qua de cauſa ajunt, canes venaticos, in uſum Principis Terræ venaturi, hac in Antiquiſſima longéque Celeberrima Canonia condicto pane in hanc uſque diem nutriri. A quo nam præterea didicimus, *Leopoldum* hanc Eccleſiam Domúmque Canonicam voviſſe DEO pro Salute Patriæ, atque Hæredibus habendis? Beata certè Patria ſub ejusmodi Principe, qui ſe ſalvum abſque ſuorum ſalute non reputat. Nititur Reipublicæ Salus his duobus præcipuè fulcris, favore Cæli, Bonóque Principe. DEUS in vota trahitur ſedulo Religionis cultu, qui præcipuè in Templ[illegible] exhibetur. Bonus Princeps ille eſt, qui pietate accendit, Juſtitia vigilat, Clementia fovet, Fortitudine tuetur. Deeſt autem Optimo cuique Rectori, quod homo ſit, & ferrea mortis lege æternum præeſſe non poſſit. Atque inde eſt, quòd melioris cujuslibet populi ardentiſſimis votis nihil æquè ac Patriæ virtutis Hæres exoretur. Utroque hoc bono ne Auſtria ſua fraudaretur, votô apud Omnipotens Numen egit *Leopoldus*, & exauditus eſt pro Reverentia ſua. Non jam ergo Templum Clauſtro-Neoburgenſe ab hoc Sancto Principe ſoli Sacro Canonico Ordini Regia Munificentia ſtructum, ſed pro Salute Patriæ poſitum ex voto, Auſtria univerſa læta intelligat, grata recognoſcat.

Principis boni Elogium.

VI. Primi Lapidis poſitionem quod attinet, *Ortilo* noſter ad ſenſum pervulgati Canonis, quod quis per alium facit, per ſe ipſum facere cenſetur, ajebat, *Leopoldum* noſtrum *primum Lapidem poſuiſſe apud Eccleſiam ſuam in Nüwenburg.* Conſtat quippe, tum fide *Excerpti* noſtri, tum Chronici *Clauſtro-Neoburgenſtris*, tum etiàm alterius cujusdam *Florianenſis* adhuc MS. in Biblioth. Palatina Vindobonenſi, quod vidit, & excerpſit *Wenceſl. Adalbert. Czerwencka* in Annal. Pietat. Habſpurg. Part. I. Libr. II. §. IV. p. 217. Principem noſtrum, ſingulari ſummæ ſuæ Modeſtiæ, & in Clerum Reverentiæ documento, *cùm ab*

Modeſtia *Leopoldi* in primi Lapidis poſitione.

ipſo tanquam à Fundatore cuncti coram adſtantes exigerent, ut fundamento Nüwenburgenſis Baſilicæ Primum Lapidem poneret, ipſum, ut erat Vir piiſſimus, omnino contradixiſſe, & hoc à Clerico fieri debere, dignum & juſtum affirmâſſe. Rectè poſtea ab utroque Chronico additur, uti & ab aliis, qui eadem ſecuti ſunt, Saxum Templi Angulare ac princeps, petente Principe, ab *Ottone* primo Loci Præpoſito fundamentis immiſſum fuiſſe: nemo verò parvæ Collegiatæ Eccleſiæ, quam ibi *Leopoldus*, aut ſpatio non multùm abinde diſtante, jam ante erexerat, cujúsque hic *Otto* Præpoſitus erat, duos fortaſſe ſecum aut tres duntaxat Canonicos numerans, uſpiam meminit: quod verò ab *Excerpto* noſtro clariſſimè diſcimus. Unde fluit, de quo infra iterum dicam, tres à *Leopoldo* Canonicorum Inſtitutiones diverſis oppidóque diſtantibûs annîs factas fuiſſe: Primam parvæ Collegiatæ Eccleſiæ ante ANNUM 1114. ut nimirum in vicinia Cetii Montis, ac Curiæ ſuæ, locus eſſet, ubi Divinis, ſolemniùs actis, temporibus ſuis intereſſet. Cui tamen Eccleſiæ, quia & amplitudo, & copia Clericorum defuerat, ideò accinctionem Gladii, Nuptiáſque ſuas Mellicii celebravit. Alteram deinde integri Canonicorum, ſed nulla regulâ adſtrictorum, Collegii AN. 1122. cui Primum Præpoſitum *Ottonem* Filium præfecit. Tertiam tandem AN. 1133. Canonicis Regularibûs in locum Secularium ſubſtitutîs, Præpoſitô primô *Hartmannô.*

Tres ejusdem Canonicorum Inſtitutiones Clauſtro-Neoburgi.

VII. Sed neque de die primi Lapidis poſiti omnes conveniunt. Chronicon etenim Clauſtro-Neoburgenſe appoſuit II. Id. Junii, ſive diem 12um Menſis ejusdem, Sanctis Baſilidi, Cyrino, Nabori, ac Nazario ſacram: quam etiam *Jubilus Secular. Clauſtron.* aſſignavit. Contrà verò Rev.^{mus} D. Præpoſitus *Scharrerus* tunc quidem, cùm ſcriberet Decanus, in Marchionibus ſuis Auſtriacis *p. 72.* deſcripſit diem 12.^{am} Julii, planè è ſenſu Excerpti *Rikardiani*, ubi notatur IV. Id. Julii. Et ſanè, cùm repertio flammeoli evenerit pridie Kal. Junii, ſive ultima Maii, abinde verò exciſio ſylvæ, & convectio lapidum fieri cœperit, tantis laboribus, quamvis multorum ſedulâ operâ peractis, quinque hebdomadarum intercurrentium ſpatium planè neceſſarium fuiſſe videtur. Cæterùm pius Princeps Voti ſui hæredum habendorum tam clementer à DEO damnatus eſt, ut, qui tres jam Filiolos in primo tenellulæ ætatis flore coram ſe amabiliter ludere gauderet, novo iterum pignore benedicentis DEI hoc anno recrearetur, IV. Non. April. ſibi nato quarto Filio *Henrico*, teſte *Excerpto* noſtro, Patriam ANNIS ſex & triginta poſt Fratrem natu majorem, cum illata in Auſtriam Ducatus eminentia, optimè gubernaturo. Germinavit verò pariter Ciſtercium, S. *Stephano* ex Apiario ſuo novam turmam emittente, alterámque Filiam *Pontigniacum* gignente.

Dies primi Lapidis poſiti.

Naſcitur *Leopoldo* quartus Filius *Henricus*

Ciſtercio altera Filia Pontigniacum.

VIII.

Leopoldo naſciturFilia *Agnes.*

VIII. Anno 1115. utraque hæc Fœcunditas prolibus novis promota fuit. Diſco námque ab *Excerpto* noſtro, hoc anno *Leopoldo* Pio natam eſſe Filiarum ſuperviventium alteram *Agnetem.* Ciſtercium verò ſemel ac iterum mellificavit, duabus rurſum è Gremio ſuo Filiabûs eductis: quarum uni *Claraevallis*, & alteri *Morimundi* nomen dabatur. His porro quatuor primis Filiabûs, ut eas adhuc compellamus, enatis, Reformatio noſtra novus in Eccleſia Ordo fiebat, regula quidem non alius, quàm Benedictinus, profeſſione tamen, & nomine ubique invaleſcente, Ciſterciensis, vel, ut multi ajebant, atque ſcribebant, diſtinctionis cauſa à Benedictinis, quorum habitus niger erat, Monachorum Griſeorum. Ab his etenim quatuor Filiabus, quaſi totidem Lineis, addita quintâ & rectâ ipſius Ciſtercii, univerſa per Mundum utriusque Sexus Cœnobia Ciſtercienſia propagata ſunt: neque ullum eſt per orbem Monaſterium Obſervantiæ noſtræ, quod ſe ad unam Linearum harum non referat, Campililio in Linea Morimundi deſcriptô. Claraevalli autem, mirantibûs quidem omnibûs, à S. *Stephano* primus Abbas datus eſt *Bernardus*, heri vix demum Ordinem profeſſus, gemino documento, uti obſervavit Rev.[mus] *Manriquesus* noſter, Exiſtimationis nimirum ſuæ ob innocentiam morum, & abundantiam Gratiæ: difficultatis deinde, quam ſummam inter Exordia Præfecturæ ſubivit ob inexpertam Juventutem, quantumlibet ſanctam, necdum tamen ſatis ad ſobrietatem ſapere doctam.

Ciſtercium peperit Claramvallem, ac Morimundum.

Prioris Abbas primus Sanctus Juvenis *Bernardus.*

Leopoldi Proles duæ mox denatæ.

IX. Anno 1116. quo, & ſequenti Pius Princeps noſter geminas denuo Proles cælo potiùs quàm mundo genuit, Angelicis Choris illico ſociatas, nihil convenientius apto, præter egregia Cl. *Hanſizii* verba Metrop. Laur. p. 293. n. 15. Enarratîs enim, quæ *Udalricus* Epiſcopus, & *Leopoldus* Marchio in fundandis, inſtaurandis, perficiendis Cœnobiis & Eccleſiis mutua æmulatione ſumma cum laude actitârunt, ita ſubjungit. *Magna ſanè Eccleſiæ Patavienſis proſperitas tam ſancto Magiſtratu, Principe, & Antiſtite, quibus inter ſe de ſanctimonia certamen erat, ut dubites, uter alteri concederet: cùm interim Germania reliqua iteratas audiret in Henricum diras: fingebantur Concordiæ formulæ: cogebantur Cœtus: quærebatur medicina efferatiore indies morbo: quin ardente inter Henricum & Lotharium Saxonem bello, incendiis, & vaſtationibûs per Germaniam ſævientibûs. A queis omnibus procul abſens Udalricus, Leopoldi præſidio tectus, etſi ætate gravis, quippe nonagenario major, tamen in Eccleſiaſticis miniſteriis impiger, in conſtituendis, & conſecrandis Eccleſiis occupabatur.*

Ejus contentio de Sanctimonia cum *Udalrico* Ep. Patav.

X.

Henricus V. Cæſar à morte *Paſchalis* Papæ II. contra *Gelaſium* II. creat Antipapam *Gregorium* VIII. Sed *Gelaſio* defuncto ſubrogatur *Calixtus* II.

X. Anno 1117. *Henricus* Rex prioribûs annis per Saxones inſigniter humiliatus, & graviſſima clade affectus, rurſum Italiam intravit, atque à *Paſchali* II. iniquum Privilegium de Inveſtituris, de quo ſuperiùs, confirmari, ſéque rurſus coronari poſtulavit, ut ſcilicet anathemate liber evaderet. Cùm verò in his fruſtra eſſet, à *Burduino* Cardinali, quem Pontifex ad ſe antea legaverat, Coronam extorſit. Anno 1118. die 21. Jan. vitæ hujus miſeriis *Paſchalis* Papa pia morte exemtus, eíque tri-duo poſtea Joannes Cajetanus Monachus Caſſinenſis, dictus *Gelaſius II.* concorditer ſubrogatus fuit, ingratiis tamen *Henrici*. Qui, ut nihil auſus paterni intentatum relinqueret, antefatum *Burdinum*, ſibi *Gregorii* VIII. nomen arrogantem, Pſeudo-Pontificem eſſe juſſit, iterum ab eo Inſigne Imperii capiens. *Gelaſius* Papa in fuga ſalutem quæſivit, anno altero 1119. ſub finem Januarii jam iterum defunctus: pro quo legitima electione Guido Archiepiſcopus Viennenſis Galliæ aſſumtus in Petri Sedem, nomen *Calixti* II. elegit.

Leopoldus irritatur ab Ungaris, & de iis triumphat.

XI. Juxta Excerptum porro *Rikardianum* tribus his annis *Stephanus Ungrorum Rex, omnium vicinorum pacem turbans, Lewpoldum coëgit ad arma jungenda cum Duce Bohemorum, ut graves Terræ noſtræ vaſtationes, & abductas prædas ulciſceretur. Primô ergo, & ſecundô Ungros gravi clade repulit: tertiô* (anno) *ejus terras invaſit, & Caſtrum Ferreum deſtruxit. Suam autem Curiam in Monte Cecio ceu Caſtrum munivit. Sic & alia Loca. Nec Ungri contriti auſi ſunt iterum redire.* Aliquid horum inſinuârunt Chronicon *Auſtrale* apud *Freherum*, item *Neoburgenſe, Zwetlenſia, Vatzonis*, & *Anonymi* cujusdam apud Cl. *Pezium*, hac periodo omnibus ferè communi. *Anno MCXVIII. Ungari juxta Lytham Theutonicos* (vel) *nos vaſtaverunt.* Inde Scriptores Auſtriaci recentiores, uti *Sundhemius, Haſelbachius, Cuſpinianus, Lazius*, Annales *Zwetlenſes*, *Poltzmannus, Scharreius, Jubilæ Secular. Cl. Neob.* ſpecioſis elogiis *Leopoldum* noſtrum, ceu novum Triumphatorem exornârunt, repetitis tropheis illuſtrem. Alii verò ex his ſolius noſtri Principis arma extulerunt: alii Ducem Bohemorum eidem percommodum ſocium adjunxerunt: alii eum uno anno ſemel, ac iterum, alii diverſis, longiúsque ſejunctis annis, cum triumpho bellâſſe prædicaverunt. Hoc autem ex more veterum, quorum ſolita erat libertas, modum ac ordinem rerum ſuo plerumque ingenio definiendi. Sed hoc pacto ipſi fidem ſuam hodie inter prudentes plurimum in diſcrimen conjiciunt. Scriptores Ungari, quamquam *Stephanum* II. Regem ſuum, *Colomanni* Filium, hominem prorſus turbulentum, & qui nullam finitimis pacem concederet, fateantur, dicantque eum cum Polonis, Ruthenis, Bohemis, Græcis, Venetiſque commiſſum eſſe, Au-

ſtria tamen eum cladem aliquam intuliſſe, vel retuliſſe ab ea, ne verbulo commemorant. Sed nec *Coſmas* Pragenſis, aut *Dubravius*, alterque aliquis Scriptor Bohemus fœderata cujusdam Ducis ſui cum *Leopoldo* noſtro Arma, partamque per hæc aliquam victoriam laudant.

XII. Quoniam verò *Excerptum* noſtrum tam disertè docet, Marchionem noſtrum annis 1117. & 1118. in Auſtriam prædatum incurrentes inflicta gemina clade fortiter rejeciſſe, tertio deinde anno 1119. ſociis Bohemorum copiis expeditionem in Ungaros ſuſcepiſſe, *Caſtrum Ferreum* Urbem finitimam adoriendô, ac deſtruendô, jam non eſt, quòd de Laureis Principis noſtri ultrà dubii hæreamus. Confirmat id inſuper *Otto* Præſul Friſingenſis, qui hoc ipſo tempore apud Patrem Marchionem in Auſtria adolevit, Chronicor. Libr. VII. Cap. XV. in fine ſic referens. Ea quoque tempeſtate STEPHANUS *Ungarorum Rex*, Colomanni *Filius, cum magna multitudine fines regni clanculum invaſit, ac vaſtatis terminis manubias abduxit. Quem Illuſtris Vir* LEOPALDUS *Marchio, adjuncto ſibi Duce Bohemorum, ſubſecutus, uſque ad Clauſtra Terræ progreditur, captóque, ac ſuccenſo Caſtro, quod* Ferreum *vocatur, & cuncta in circuitu ferro ignéque vaſtata terrâ, ſine damno ad propria revertitur.* Ecce, quod initio Obſervationis præviæ dixeram, uno pectore Principis noſtri, Numam pariter Romulúmque concluſos: neque putes, Gladium è baltheo ejusdem militari, quo tam ſolemniter accinctus fuerat, fruſtra ſemper ac otioſum pependiſſe. In præcipuis boni Principis officiis cenſetur, Rempublicam ab inſolenti aggreſſore tutari. Pietati bellum non obeſt, quòd in piorum tutelam adverſus impietatem, ipſa pietate Magiſtra, ſuſcipitur. Quoties ipſe DEUS, communis omnium Pater, & Pater Miſericordiarum, DEUS totius Bonitatis, nihilominus in Scripturis hoſtium internecionem præcepit? quinimmo Populo ſuo, niſi hanc feciſſet, talionis pœnam inflixit?

Pietati bellum adverſus impios non obeſt.

XIII. Hæc interim ſub armorum claſſica non quievit conjugalis *Leopoldi* thalamus reddere obſides pacis, Non. Junii An. 1118. nato *Conrado*, quintò Principe Juventutis: & iterum VII. Cal. Mart. An. 1119. in lucem edita Filia tertia *Gertrude*, ſic mihi ſuggerente nobili *Excerpto* noſtro. Quod idem annis pariter 1120. & 1121 *Agnetem* fœcundatam laudat floſculis, non in terra; ſed in patria beata Adoleſcentibus. Aliàs porro hos in annos commodiſſimè mihi reponere videor illa Jubili Cl. Neoburgens. Encomia, eleganti ingenio in Principem noſtrum collata, quæ in omnes ſanctiſſimæ vitæ ejus annos certiſſimè quadrarent. *Superſtitem* (ibi dicitur) *paganiſmum* (ex Ungarorum nimirum reliquiis) *latrocinia, rapinas, aliáque id generis graſſantia publica vitia rigidiſſimis legibus proſcripſit. Votis ac precibus omnibus nil ma-*

Leopoldus conſequitur quintum Filium Conradum, & Filiam tertiam Gertrudem.

Ejus nonnulla elogia generalia.

gis ſuſpirans, quàm Cæſarum unionem, Imperii pacem, Eccleſiæ tranquillitatem, gloriam DEI, populi ſalutem, Rempublicam, exteráſque nationes, Morum Integritate, Religionis fervore, Amoris ac Timoris Divini ſignis, perpetuo Pietatis ac Devotionis ſtudio, Clementiæ, Liberalitatis, Miſericordiæ teſtimoniis, regióque Virtutum omnium fulgore in ſuum trahere exemplum diu noctúque connitebatur.

Ciſtercii conficitur chartaCharitatis.

XIV. Ciſtercii An. 1119. S. *Stephanus* congregato Capitulo Generali, ubi jam decem Abbates congrediebantur, communi omnium conſilio, Ciſtercienſibus omnibus ſacram D. Benedicti Regulam exactè ſervandam decrevit, additis paucis peculiaribus Conſtitutionibûs, Uniformitatem ac Libertatem Ordinis præcipuè ſpectantibus, inque *Charta*, quam aiebant *Charitatis*, deſcriptis, ſummo à Pontifice libenter approbata. Anno 1120. S. *Bernardus*, D. *Norberto* ſancta charitate conjunctus, locum, qui *Præmonſtratum* dicebatur, conceſſit, ſicque novello huic Germini Norbertino, Ordini, inquam, Præmonſtratenſium, agrum benedictum præparavit. *Manrique* ad hos annos. Pataviæ venerandus Præſul *Udalricus*, Vir ſanctis moribus, S. *Valentini* Epiſcopi ſacrum Corpus, diu ibidem latens An. 1119. feliciter reperit, & ſolemni Translatione honoravit. Anno verò poſteriore felix iſte repertor ipſemet ad chorum Sanctorum beata morte anno ætatis quinto ſuprà centeſimum, calculo quidem Cl. *Hanſizii*, translatus eſt: quamvis *Hundius* aliter ſupputet, ejus obitum adhuc triennio differens, ſed contra Chronica ferè omnia. Suffectus eidem *Reginmarus*.

S. *Bernardus* D. Norberto concedit Præmonſtratum. *Udalricus* Ep. Patav. reperit Corpus S. Valentini.

Ipſe moritur: ſuccedit *Reginmarus*.

XV. Anno 1121. Sutrii apud Italos capto Antipapa *Gregorio*, & in Monaſterium retruſo, Eccleſiæ denuo triennali à ſchismate optata quies redivit. Hoc verò gaudium plenius effectum eſt Anno inſequenti, dum adſpirante DEO in Comitiis Wormatienſibus, menſe Septembri in Nativitate B. MARIÆ inchoatis, concordia pariter Regni ac Sacerdotii feliciter tandem reſarſa eſt. In unum quippe *Calixtus* Papa II. ſacerque Cardinalium Senatus, *Henricus* item Cæſar cum Collegio Principum conſensêre, ut perpetuis deinceps temporibûs liberæ absque omni ſimonia fierent Electiones ac Conſecrationes Epiſcoporum & Abbatum coram Imperatore, iſque in ſpiritualibus per annulum & baculum ab Eccleſia inſtituerentur, Regalia verò ſeu temporalium poſſeſſionem Sceptro Regio conſequerentur. Ita tandem propitio Numine, immo, ut videtur, ipſis hominibus malitia ſuâ fatigatis, hic lapis offenſionis & ſcandali, tanto tempore univerſam Eccleſiam conturbans, benè beatéque ſubmotus eſt. Utinam ſaluberrimum hoc conſilium dudum occurriſſet, vel placuiſſet hominibus: quantis animabus parcitum fuiſſet! Conferantur *Baron.* & *Pagius* h. a.

Capto antipapa, inita concordia de Inveſtituris inter Pontificem, ac Cæſarem.

XVI. Ad

XVI. Ad Ann. 1122. *Ortilo* noſter ita notavit: *Idem Marchio* (Liupoldus) *ibidem* (i. e. in Nuwenburch) *Canonicos ſine Regula ordinavit, licèt Eccleſia nondum perfecta eſſet. Præpoſitum eorum fecit* Ottonem *Filium ſuum Adoleſcentem, pro quo præfuit Vicarius: ipſe ad Parrhiſienſem Scholam dimiſſus eſt.* Tria hic referuntur, Ordinatio Canonicorum abſque Regula, Inſtitutio *Ottonis* Filii in Præpoſitum, hujúsque ad Scholas Pariſienſes dimiſſio: quæ verò uni epochæ alliganda non videantur. Sed alliganda ſunt tamen. Ut námque ſuprà n. VI. à me obſervatum, *Leopoldus* Marchio, ſic innuente Excerpto *Rikardiano*, jam, priusquam primum lapidem Ædificii Clauſtro-Neoburgenſis An. 1114. poni curâſſet, vicino quopiam in loco parvam Eccleſiam collegiatam aliquot ſolummodo Canonicorum erexerat, cujus primo Præpoſito *Ottoni* prædictam ſacram functionem imperaverat. Provectô autem poſtea, præter Templi fabricam, novi quoque collegii ædificio, & Filio ſuo *Ottone* interea nonnihil adoleſcente, acturus jam Pius Princeps, quod initio præcogitaverat, cùm Otto Præpoſitus prior vel obiiſſet, vel aliò translatus eſſet, integrum Canonicorum collegium An. 1122. inſtituit, ejúsque primum Præpoſitum nominavit Filium ſuum *Ottonem*. Qui verò cum Annum ætatis decimum quartum vixdum numeraret, ætate ſimul literiſque debitis deſtitutus, vices ejus in Præpoſituræ Munere *Opoldum* quempiam agere juſſit, uti habet Chronicon *Florianenſe*: Filium autem eo ipſo Anno Parrhiſios ad ſcholas humaniores dimiſit, dum ea ætate Germania Scholas publicas nullas haberet, ſolſisque in Monaſteriis literæ pauculis traderentur.

Leopoldus Filium *Ottonem* conſtituit Præpoſitum Cl. Neob. & ad Scholas Pariſienſes dimittit.

XVII. Anno 1123. *Calixtus* II. Papa menſe Martio ad primum Concilium Generale Lateranenſe Romam, *conſilio ſalutis accepto, ultra montanos omnes ferè Epiſcopos, & Archiepiſcopos, & Abbates, & totius, ut ita dicam* (ſcribit Falco) *Italiæ Eccleſiarum Paſtores accerſiri præcepit, quatenus ſancta Synodali collatione Pactum cum Imperatore* Henrico *poſitum perpetuò confirmaret.* Erat hoc Concilium CCC. Epiſcoporum, referente *Simeone* Dunelmenſi in Hiſtor. Anglor. qui & ſubdidit. *His Synodalibus Decretis ſubſcriptis, & confirmatis, Imperatorem, per Legatos ſuos & ſcripta ſecundum præmiſſorum Scriptorum tenorem promittentem, ſe S. Rom. Eccleſiæ juſta ſervaturum, Generalis Concilii ſententia ab Excomunicationis abſolvit vinculo, quo in Rhemenſi Concilio fuerat ligatus.* Ita, largiente DEO, pacem Eccleſiæ & Imperii finaliter compleri oportuit, prudenter metuente, ac præcavente *Henrico* V. Cæſare, ne, ſi diutiùs pervicax obniteretur, fatum Patris & ipſe perſentiſceret. *Leopoldo* noſtro hoc Anno Cal. Septem. genita eſt Filia quinta *Eliſabeth*.

Pax Eccleſiæ & Imperii firmatur Concilio.

Leopoldo obtingit Filia quinta *Eliſabet*.

Et ſextus Filius *Erneſtus*.

XVIII. Anno 1124. XVIII. Cal. Septembr. rurſum perhibente Excerpto *Rikardiano*, Sororem excepit *Erneſtus*, ſextus Principis noſtri Filius. Contrà verò *Pandolphus* Cardinalis ita lamentatur. *Jam Chriſtus continuè in mentibus fidelium naſcebatur, dum febris inopina proveniens Papam repentè conſumit, & in ſolo Papa Caput nobis omnibus cecidit. Nec mora: confeſſus, & ordinatus, omnibus ululantibus obdormivit in Domino, & ſic Pater Pacis cum ipſa Pace receſſit in feſtivitate S. Luciæ.* i.e. die 13. Decembris. Huic eodem adhuc menſe ſubrogatus Lambertus Cardinalis Oſtienſis, dictus *Honorius* II.^dus^, anteaſ ex parte Pontificis initæ concordiæ cum Imperatore princeps felixque Internuncius. E Ciſtercienſibus omnium primus Cathedram Præſularem hoc anno conſcendit *Petrus*, ex Abbate Firmitatis electus Archiepiſcopus Tarantaſienſis.

Moritur *Calixtus* II. Papa: ſuccedit *Honorius II.*

Otto è Scholis Pariſienſibus reverſus inſignes SS. Reliquias ſecum attulit.

XIX. Inter hæc neceſſariò actum, quod cum Chronico *Cl. Neob.* alii quoque affirmant, Excerptum autem *Rikardianum*, uti & omnia alia, quæ ſequentur, tanquam jam è Chronicis nota, prætermiſit: *Ottonem* nimirum Filium *Leopoldi* adoleſcentem, lubrica ejus ætate pêr piam ſolicitudinem Patris non diu vagari permiſſâ, quotannis ad Scholas Pariſienſes iſſe, & rediiſſe, quemadmodum *Conradus* Proſecutor *Radevici* adnotavit: aliquando verò revertentem, inſignes quaſdam Sanctorum Reliquias ſecum detuliſſe. Quas præmonitus Religioſiſſimus Parens, ſolemni ſupplicatione, cui ipſe interfuit, ſuſcipi, & in quodam ſacratiore tunc ſurgentis Eccleſiæ Clauſtro - Neoburgenſis loco cum honore recondi curaverit. Cui additur, quales, & quorum hæ Reliquiæ forent, *Ottonem nemini prodere voluiſſe, ut ei perpetuò remanerent.* Quo ex facto Rev.^mus^ *Manriquetus* noſter Annal. Ciſterc. Tom. I. ad ann. 1126. cap. V. n. 5. pag. 172. non modò peculiaris in tam Juvene Principe devotionis, verùm etiam prudentiæ præmaturæ argumentum deducit. Inſederat præterea utique jam tunc piiſſimi ſimul, ac Jlluſtriſſimi Juvenis animum omnem ingens illa de Ordine Ciſtercienſi opinio, quæ totam Galliam, maximè propter patulam Bernardi Sanctitatem repleverat, ac propè decretum ſibi fuit, ſanctæ huic Militiæ nomen dare: quamvis à Patre Clericali ſe Statui, & Regimini Canonicorum deputatum non ignoraret. Hoc porro propoſitum ſuum an celaverit Patrem, an de eodem cum ipſo deliberaverit, cui faciliùs aſſentior, tutò non conſtat.

Moritur *Henricus* V. Cæſar: ſuccedit *Lotharius*. Fuit verò & *Leopoldus*

XX. Anno 1125. Mors inexorabilis *Henricum V.* Cæſarem, cui Filius non erat, è throno rapuit, liberæque Principum Electioni locum fecit. *Quare*, ait *Otto* mox laudatus, è Monacho Ciſtercienſi poſtea Præſul Friſingenſis Chron. VII. cap. XVII. *Principes Moguntiæ conveniunt, ibique habito de ſucceſſore, conſilio*

ſilio, *quatuor Regni Optimates*, *Lotharius Dux Saxonum*, *Fridericus Dux Suevorum*, *LEOPALDUS Marchio Orientalis*, *CAROLUS Comes Flandriæ*, *ad Regnum deſignantur*. *Tandem Lotharius natione Saxo*, *Patre* Gebehardo, *voto omnium*, *renitens valde ac reclamans*, *ad Regnum tractus*, *ſub præſentia Sedis Apoſtolicæ Legati*; XCIII.^{nus} *ab* Auguſto (primo videlicet Romanorum Imperatore) *regnavit*. Vides, quàm obiter hic Magnus Antiſtes Sereniſſimi Patris ſui meminerit: quod cùm ubivis de Propinguis ſuis loquens facere conſueverit, aut nunquam, aut rarò eosdem, Patrem, vel Fratres ſuos appellans, firmatur, quod aliàs obſervavi, eum pro ſumma Modeſtia ſua, ne in laude ſuorum facundior ſibi ipſi Gloriam daret, quia terrena ſemel ſpreta ſemper faſtidiit, cæleſtia ſapuit, propriæ Stirpis ſuæ, ſive è vetuſtate eruendæ, ſive de præſentibus commendandæ, admodum incurioſum fuiſſe. Quam in rem omnino mecum conſenſit Cl. Friſingens. Hiſtor. Scriptor *Meichelbeckius* Tom. I. Part. I. p. 330. in ſimili ajens: *Unde prædictum* Ottonis *ſilentium non ignaviæ*, *verecundiæ*, *aut oſcitantiæ*, *ſed potiùs Virtuti Humilitatis rectè tribuimus*. Obtinuit inſuper hac propinguitatis diſſimulatione, rerúmque à ſuis laudabiliter geſtarum præteritione, feliciùs geminum illud: primum, quod *Radevicus* de eo teſtatus eſt, nimirum, ut, *cùm ſibi gloria laudem*, *laus invidiam*, *ut aſſolet*, *peperiſſet*, *laqueos adverſantium imperterritus declinaret*, *& obloquentium ore ſine læſione probè probus evaderet*: alterum, quod in eo *Æneas Sylvius* commendavit, inquiens in ejus Vita: *Illud in* Ottone *laude dignum qui licèt Fratris Nepotiſque geſta memoriæ traderet*, *qui Romanorum Pontificum hoſtes fuère*, *ita tamen Hiſtoriæ legem ſervavit*, *ut neque Cognatio Veritati*, *neque Cognationi officeret veritas*.

Modeſtia Ottonis Filii in hoc recenſendo.

XXI. Providit autem DEUS Gloriæ *Leopoldi*, etiam apud homines & ævum præſens agnoſcendæ, Teſtem omni acceptione dignum, quia indubiè ſynchronum, licèt Anonymum, *Narrationis* illius *de Electione* Lottarii *Saxoniæ Ducis in Imperatorem Romanorum* Auctorem: quem Cl. *Pezius* Tom. I. Scriptor. Auſtr. à col. 570. ex celeberrima Bibliotheca Gotwicenſi felici ſidere evulgavit. Hic etenim poſtquam narrâſſet, in Comitiis univerſorum conſenſu ex omnibus Imperii Provinciis decem conſilio utiliores Principes deſignatos fuiſſe ad electionem faciendam, omnibûs in eos compromittentibûs, quóſque, vel quem elegerint, ratos ſe habituros ſpondentibûs, hóſque in Concione tres in cunctis, *tam divitiis*, *quàm virtute animi præſtantiores*, velut Imperii Candidatos deſignaſſe, *Fridericum* Suevum (*Agnetis* ex priore Conjuge Filium, *Leopoldi* Privignum) *Leopoldum* Auſtriacum, & *Lotharium* Saxonem, unúmque ex his, qui præplaceret omnibus, in Regem eligi ſuaſiſſe: illicò pergit.

Quàm inſigni cum humilitate *Leopoldus* Auguſtam Dignitatem iterum iterumque deprecatus ſit.

git. *Abſente autem Duce* FRIDERICO *, reliqui duo, qui aderant, oblatum ſibi Regii nomen Imperii profuſis lacbrymis, genibúſque terræ defixis, humiliter Renuebant. Hoc itaque magnum decus & memorabile, nec priùs auditum, jam noſtro tempore DEUS ſuæ conceſſit Eccleſiæ, ut Laicorum ſcilicet illiteratorum Humilitas ſanctiſſima oſtenderit in majoribus non ambiendis, quàm pernicioſè Clericorum & Literatorum in minoribus, magis tamen ſpiritalibus, ambitio damnoſa deliquerit.* Enarratô deinde, *Fridericum*, qui Imperium unicè cupiebat, ſpéque firmiſſima, ſed vana, præcipiebat, opinatum, ſibi indubiè obventurum, quod ambo præfati Repudiâſſent, & ipſum ſine conductu ad Principum Conventum veniſſe: denuo ſubjecit. *Surgens verò Moguntinus Archiepiſcopus conſultò requiſivit à tribus præfatis Principibus, utrùm ſine contradictione, ſine retractione, & invidia ſinguli quique tertio, communiter à Priucipibus electo vellent obedire? Ad quæ verba Dux* LOTHARIUS*, ſicut & pridie, ne ipſe ullatenus eligeretur, humiliter expetiit, & eligendo cuicunque ſe, ut Domino & Imperatori Romano, obedire promiſit. Idem de ſe Marchio* LIUPOLDUS *publicè profeſſus, & Regni ambitionem, & futuri Regis æmulationem, ſacramento à ſe Removere volebat.* Non idem *Friderico* Duci erat ſenſus. Requiſitus enim & ipſe, *ſine conſilio ſuorum, incaſtris Relictorum, ſe reſpondere nec velle, nec poſſe aſſeruit.*

Lotharius magis raptus, quam electus.

XXII. Sic porro ſpernens, ipſe pariter ſpretus eſt. Moguntinus námque Archipræſul, refutata eligendorum anteriori deſignatione, poſtera die rurſum ex *Lothario*, ac *Leopoldo* percontatus eſt, velléntne concorditer & benignè in eligenda quacunque perſona Principum voluntati acquieſcere? *Quod humiliter & devotè ſimul utrique laudabant, & quaſi non ampliùs ſolicitandi, ſed de alio quopiam eligendo ſoliciti, ſimul in una ſede conſidebant.* Sed iis dimiſſis, & admonitis de Electione facienda Principibûs, conclamatum à Laicis compluribus: *Lo*THARIUS *ſit Rex.* Neque conclamatum ſolummodo: ſed raptus ille, humeríſque ſublatus, renitens, ac Reclamans, immo indignatus, & vindictam de vi illata Repoſcens. Sedato verò tumultu, victas manus poſtremùm dare, & imperium admittere, cùm aliud nihil jam ſupereſſet, coactus eſt. Hæc ferè *Anonymus.* Nempe agunt homines: providet autem ex alto DEUS. Ferunt alii Scriptores, permultos Principum, niſi plurimos, propendiſſe in *Fridericum* Suevum. Quoniam verò hic antea nonnullos Præſules offenderat, horum operâ tumultum in Conventu factum, & *Lotharium* raptum magis, quàm electum fuiſſe, *Friderico* interim cum Fratre *Conrado*, è veſtigio graves, diuturnas, moleſtáſque turbas novo Cæſari facientibûs. Manſiſſet ſors iſta miſera etiam *Leopoldum* noſtrum, ſi

Cul-

Culmen Regalis apicis concupiiſſet. Sed facilè prævidit iſta, DEUSque Dilecto ſuo ab iniqua hac fortuna clementer pepercit. Nihil de hoc *Excerptum Rikardianum*, niſi quòd ajat, in Chronicis legi, *quomodo Pius Marchio debebat fieri Rex Germaniæ, ſed fugiebat Honorem, ne deberet deſerere Pietatem.*

XXIII. Victo itaque *Lothario* in hac paleſtra Humilitatis, Victori *Leopoldo* Triumphum decrevit DEUS. Ter gloriam Repulit, ſanctiſſimo etiam jurejurando in ſubſidium advocatô: ter proinde etiam vicit in tanto Principum Theatro, *quot & quantos*, ait Anonymus, *nulla noſtro tempore Curia ceperat.* Nec dubium, hunc ſonum Victoriæ ejus feliciſſimo ævo illo in omnem terram exiviſſe. Parum autem hoc erat ad Curiam Cælitum, quæ tunc utique jubilabat, & ad conſpectum DEI viventis, in hunc triumphum intenti, quo Servus Chriſti Dominum ſuum fugientem à turba, quæ rapere eum, & Regem facere vellet, preſſo veſtigio conſequebatur. Siſtamus paululum, Lector, & reſpiciamus in exemplum *Leopoldi*, priuſquam in Actis ejus pergamus.

Leopoldi Humilitas triumphavit.

§. III.

Acta Leopoldi Pii reſidua.

I. ANno 1126. prid. Id. Julii *Leopoldo*, juxta Excerptum *Rikardianum*, nata eſt Filia quinta, adultarum ultima, *Jutha*. Præterea *Ortilo* noſter ſic notat. *Hoc anno Dictus OTTO Adoleſcens, aliquando è Scholis rediens cum quindecim Nobilibus & egregiis Clericis, hoſpitium unius noctis, vocante DEO petiit, & obtinuit in Morimundo, quod fuit unum de quatuor primis Ciſtercii Filiabus. Ibi omnes compuncti devotione Loci, Novitii facti ſunt.* Ad Annum deinde 1127. *Iidem Socii omnes per Profeſſionem fiunt Monachi. OTTO iterum Parrhiſios mittitur ad Scholas altiores ex Ordine.* Paragraphi iſti bellè firmant Reverendiſſimi *Manriquei* noſtri calculum chronicum de converſione *Ottonis*, non imprudenti conjectura ab ipſo ſubductum. Quid interim religioſius apud Juvenem Principem, jam tum Præpoſitum Neoburgenſem, tot Clericorum Contubernio? quid præterea felicius tam pari omnium ſpiritu? poſtremò quid glorioſius, quàm omnium in tam ſancto opere cæpto, & Ordine, tum temporis inter aſperos omnes ferè aſperrimo, non modò perſeverantia, verùm etiam profectus tam inſignis, ut nemo eorum eſſet, quem lapſu temporis nulla Infula exornâſſet? Atque hoc ſatis rarum in tanta talique tam tenerorum, Nobiliúmque, ac delicatorum hominum turba, *Manriquius* meritò miratur. Quo præterea advertente, *Ottò* tum

Nata eidem quinta Filia Jutha.

Otto Filius ejus in Morimundo convertitur ad Ordinem Ciſterciensem.

rum ſolummodo humanioribûs imbutus, ſacratiorum Literarum adhuc expers, pro Parentis *Leopoldi*, atque Auſtriacæ Domus Reverentia, contra morem Pariſios miſſus eſt, Philoſophiam ac Theologiam docendus: qui ejusdem ad ſtudia reditus mox à profeſſione fiebat, nullo ad id usque tempus in Ordine exemplo. Quamquam ſapienter exiſtimet idem illuſtris Chronologus noſter, aliquot pariter è Sociis cum ipſo tunc transmiſſos, qui & uſui, ſimúlque decentiæ forent. Cæterùm in ANNUM 1127. ſtatuitur initium Celeberrimi in Franconia Monaſterii *Ebracenſis* de Linea Morimundi, ab *Eberbaco* Clarævallis Filia probè diſtinguendi: cujus prioris pauló pòſt Filia effecta eſt Inclita *Runa*, hodie Venerabilis Mater noſtra.

S.*Bernardus* jubetur ſcribere Regulam Equitum.

II. Anno 1128. Trecis in Gallia celebre Concilium agitur, *S.Stephano* Archi-Abbate Ciſtercii, & S. *Bernardo* Claræ vallenſi Abbate ad illud ex nomine advocatis: ubi poſteriori, Regula pro Equitibus Teutonicis, ac Templariis ſcribenda injungitur. *Lothario* Imperatori *Fridericus* Sueviæ Dux, hujúsque Frater *Conradus*, Privigni *Leopoldi* noſtri, ab ejus autem virtute longè alieni, pertinacia Arma oppoſuêre, de Regno certantes: adeò ut hoc anno *Conradus* Italiam penetrans, Mediolani ab Archiepiſcopo Coronam Ferream Longobardicam ſumeret. *Honorius* verò Papa Præſulem audacem depoſuit, Pſeudo-Regem anathemate feriit. Anno 1129. Runa in Stiria, de qua mox, primùm ſurgere cœpit Fundatore *Leopoldo* Stiriæ Marchione, *Leopoldi Pii* Auſtriaci ex Sorore *Eliſabeta* Nepote, ſed ſub ipſa condendi Monaſterii initia defuncto. Utróque interim hoc anno immaculatus *Leopoldi* noſtri thorus Conjugalis poſtrema adhuc pignora ſuſcepit, duas, inquam, ultimas Proles, ſibi quidem oſtenſas, mox verò à Creatore DEO in Cælum repetitas. Tunc demum *Agnes* quinquagenaria à labore puerperii, abunde frugifera, quievit.

In *Lothari-um* Imperatorem Rebellio.

Runa ſurgit.

Leopoldo duæ ultimæ Proles naſcuntur, & moriuntur.

Moritur *Honorius* Papa, ſuccedit *Innocentius*, utérque II. Sed intruditur *Petrus Leonis*.

III. Anno 1130. *Honorius* Papa II. viam omnis carnis inivit die 14. Februarii: cui altero mox die, etſi maximè invitus, tamen ſubrogabatur Gregorius Cardinalis S. Angeli, appellatus *Innocentius* II.dus Contra quem verò tertia die Petrus, Leonis Filius, ſub nomine *Anacleti* II. à nonnullis intruſus fuit. Inde Schisma graviſſimum Eccleſiam iterum turbavit: in quod verò, pertinaci tandem labore ſedandum, DEUS beatum *Bernardum* paravit, & virtute ex alto munivit. *Innocentius* legitimus Pontifex hoc anno Purpura Eccleſiæ Ciſtercienſem Ordinem primus honoravit, *Balduino* Claræ vallenſi in Cardinalem creato. Abbate deinde *Urſpergenſi* ad ANN. 1130. & qui ex illò tranſcripſerunt, *Lazio* de Migrat. Libr. VII. p. m. 301.

Primus Ciſtercienſium Cardinalis.

301. item *Aventino* Annal. Libr. VI. cap. III. n. 18. p. m. 592. atteſtantibûs, *Leopoldi* arma hunc ſub annum etiam in Boicam illata fuêre hac quidem occaſione. Obierat *Chuno*, ſive *Conradus* Epiſcopus Ratisbonenſis ann. 1130. eique, præcipuo Promotore *Friderico* Comite *de Bogen* Advocato Ratisbonenſi, ſuffectus eſt *Henricus* Comes à Wolfrathshauſen, inconſulto *Henrico*, dicto *Superbo*, tunc Bavariæ Duce. Qui cùm armis auſum iſtum vindicaret, adverſarios habuit Epiſcopum novum, Cognatum *Ottonem* de Wolfrathshauſen, & ſupradictum *Fridericum* cum Cognato Alberto, ac plures Bavariæ Regulos, Epiſcopo per fœdus conjunctos, in quibus *Aventinus* diſertè *Lupoldum*, ut ſcribit, etiam noſtrum connumerat. Quod ideò fortaſſis faciliùs concedendum, ſi *Lazius* falſus non fuerit, aſſerens, unam Sororem *Leopoldi Pii* Comiti *Alberto de Bogen* nuptam fuiſſe. Quoniam verò fœderatæ omnes copiæ iſtæ Bavaro Duci expugnando pares non erant: præcipua hujus fœderis capita ſatius habebant pacem rogare, duris licèt conditionibûs impetratam, per quas tamen Epiſcopus in poſſeſſione manebat. Subſidiarii verò omnes, quin ad pugnam veniretur, ultro abſceſſerunt. Unde facilè colligas, *Leopoldum*, ſi in hoc fœdere fuerit, cui tam fortiter non adſtipulor, neque ipſum in hanc aciem veniſſe, neque magnam fœderatis militum ſuorum manum, quin exiguos tantùm manipulos ſubmiſiſſe, ſtipendiô potiùs alienô ſua in provincia liberè conductos, quàm imperiô ſuô directos.

Leopoldus armis opitulatur Epiſcopo Ratisbonenſi.

IV. Anno 1131. Principi noſtro claſſicum denuò canendum erat, peregrina quidem rurſum, pia tamen ex cauſa. Etenim, uti quidem jam ante me obſervavit Cl. *Hanſizius* Metrop. Salisb. pag. 230. Anonymus Vitæ *Conradi* I. Archiep. Salisb. Scriptor ſive Abbas, ſive Monachus Raitenhaslacenſis in Bavaria Ordinis noſtri cap. XII. apud Cl. *Bern. Pez.* Anecdot. Tom. II. Part. III. col. 242. me ſequentia docuit. Eſt in Carinthia Caſtrum cum Oppido, *Friſacum* nomine, ditionis ac juris Salisburgenſis. Illud *Conradus* I. Archiepiſcopus *Hildepoldo* Epiſcopo Gurcenſi feudi nomine, confirmante *Lothario* Cæſare, pro Metropolitana Eccleſia cuſtodiendum commiſerat. Affectabant verò illud Carinthiæ Duces, *Henrici* II. Senior ac Junior, ac poſterioris Frater *Engilbertus*: quorum ultimus Caſtrum hoc acerrimè, diùque, caſſo tamen labore obſedit, Epiſcopo Gurcenſi illud adeò ſtrenuè tuente, ut hoſtes abſcedere cogerentur. Circùm tamen aliquot Munitiones militibûs probè firmatas Dux Carenthanus reliquit, ut egreſſum è Caſtro prohiberet. Qua afflictione nimiùm coarctatus *Hildeboldus* Præſul, ut habet Anonymus laudatus, *Marchionem de Auſtria* Liupuldum, *Patrem* Heinrici, *qui adhuc ſupereſt*,

Suppetias præterea tulit Epiſcopo Gurcenſi ad Friſacum Carinthiæ.

pereſt, & *Ducis nomine pollet*, *pecunia conduxit*, *ſeſeque ab his quibus diu circumdatus erat*, *preſſuris auxilio illius liberavit*, *deſtructis Caſtris*, *quibus vallatus erat*, & *Adverſariis omnibus longè diſperſis*. Patet hoc è Paragrapho, ſcripta iſta fuiſſe poſt annum 1156. quo Auſtria Ducatûs dignitatem adepta fuit: ſed annum lati hujus Auxilii Anonymus non poſuit. Quem tamen Cl. *Hanſizius* fuiſſe 1131. affirmat, quo Archiepiſcopus abſens Leodii in Belgio apud Synodum, per *Lotharium* Cæſarem in cauſa *Innocentii* II. congregatam, adfuerat. Ego porro Rem iſtam, æquè ut anteriorem in Bavaria, nequaquam per *Leopoldum* ipſum, ſed ejus Milites duntaxat actam exiſtimo, niſi *Adalbertus* Filius Natu maximus Patris Copias opitulatrices in Carenthanos duxerit. Victoriam, eámque non aſpernandam, cùm hoſtiles munitiones deſtructæ, ipſique Adverſarii longè diſperſi ſint, in laudibus Principis noſtri nihilominus jure merito cenſeo.

Otto fit Abbas Morimundi.

V. Hoc eodem interea anno ſcripſit *Ortilo* noſter: *OTTO ſtudiis altioribus excellenter doctus*, *fit Abbas in ſuo Monaſterio Morimundi*. Quod Epitomator Vitæ *Ottonis* apud *Manriquezum* elegantiùs ita dixit: *Quibus in Rebus* (puta Studiis Philoſophicis ac Theologicis) *cùm Reliquis ſui ævi doctiſſimis etiam Viris præſtare videretur*, *eorum Magiſterium conſequi meruit*, *quorum antea diſcipulus exſtiterat*. Morimundi nimirum, ubi ante quadriennium tironem exuit, *Gualtero* Abbati decedenti in Præſulis locum ſubvectus, non levem ſarcinam juvenis ſuſcepit: quoniam Cœnobium illud multarum Filiarum Mater jam erat, quarum proinde Abbates ad Patrem ſuum Immediatum, ut phraſi Ordinis loquimur, in omnibus difficilibus cauſis identidem recurrere debuerant. Sed manus Domini erat cum illo, uteque habet Vitæ Scriptor, *ordinatus in Morimundo Abbas*, *multa laudatiſſimæ Converſationis ſuæ documenta reliquit*. Ne autem mirere: Patris Sancti non degener Filius pietatem cum lacte ſugebat, Sanctitatem in Vita utriusque Parentis apertis quotidie oculis legit. Beatus porro *Bernardus* hoc pariter anno cum *Innocentio* Papa ad ſuprafatam Synodum Leodienſem profectus, Lapidem egit angularem, qui fecit utraque unum. *Lotharius* quippe Cæſar, quantumlibet pius, cùm tamen Papam, Papæque fortunam ſuis in manibus cerneret, quorum neſcio turbulentis ſuggeſtibûs, Inveſtituras Eccleſiarum iterum repetere auſus eſt. Sed *Bernardus*, in ſanandis Corporibus Patrator mirificus, eâdem gratia DEI etiam in animos valuit, & ne Concordia Sacerdotii ac Regni, paulò antè reſarta, iterum ſcinderetur, primum ejus hiatum mellitæ aculeo linguæ ociùs compaginavit. Quamquam

S. Bernardus Lapis angularis, Sacerdotium & Imperium, ne iterum ſcinderentur, compingens.

quam

quam *Otto* Friſingenſis Chron. Libr. VII. cap. XVIII. ſcripſerit, *Lotharium* Pontifici, opem poſtulanti adverſus Antipapam, nihil cunctatum, ſolummodo antea expoſuiſſe, quantopere Germaniæ Regnum amore Eccleſiarum attenuatum, & quanto cum diſpendio Inveſtituram earum remiſerit.

Ordo Ciſtercienſis obtinet Libertatem ab adeundis Synodis, & Immunitatem à præſtandis decimis.

S. Stephano Ciſtercii Reinardus ſuccedit.

VI. Anno 1132. *Innocentius* II. Papa legitimus, cui Ciſtercienſes præ omnibus non modò fideliſſimè adhæſerunt, verùm etiam in ejus obſequium Galliam, Germaniam, plurimóſque alios pertraxerunt, petente S. *Stephano* Archi-Abbate Ciſtercii, primus omnium Ordini noſtro indulſit Libertatem, ne Abbates ab Epiſcopis vel Archiepiſcopis ad Synodos, aut Concilia cogi poſſent, niſi pro fide. Item Immunitatem à decimis cuicunque præſtandis de iis, quæ propriis ipſi manibus, aut ſumtibus excolerent. Quæ verò Gratiæ inſignes haud modicam Ordini invidiam pepererunt. Anno 1133. S. *Stephanus*, ſenio ſuadente, clavum Ciſtercii, totiúſque Ordinis Poteſtatem Generalem, ſponte ac humiliter poſuit, ſuffecto ſibi per vota primùm quidem *Widone* aliquo, ſed inutili: quo mox abjecto prælatus eſt *Reinardus*. Ipſe verò Pater Sanctus altero anno in pace quievit. Romam *Lotharius*, cum non magna militum manu, fortiter tamen ingreſſus, *Innocentium* Papam ſancta in ſede collocavit, ipſe ab eo Coronam Romanam ſuſcipiens. De hoc *Falco*, aliis *Folco*, *Folcardus*, ſive *Fulco*, Beneventanus, Sacri Palatii Notarius, deinde Judex Patriæ Urbis ſuæ, Chronici, ab eo Beneventani dicti, Scriptor, horum ſinchronus. *INNOCENTIUS Papa ſimul cum LOTHARIO Romam perveniunt. Audivimus revera, duo tantùm millia militum ſecum duxiſſe.* Et S. *Bernardus*, qui interfuit, in Epiſtola ad *Lothar.* Imp. priore, quæ hodie Oper. Tom. I. Edit. Mabillon. Paris. col. 145. n. CXXXIX. legitur, ita ſcribebat. *Ipſius profectò* (nimirum DEI) *nuper opus & virtus fuit, quod iter ſatis laborioſum & meticuloſum, pro pace Regni, & Eccleſiæ liberatione ſuſceptum, in tanta proſperitate peregiſtis. Romæ ſiquidem Imperialis Culminis plenitudinem* (i. e. Coronationem) *glorioſiſſimè aſſecuti, idque, quod majus fuit, in manu non magna, ut animi fideique magnitudo clarius emineret.* Eminuit illa, cùm Antipapa *Anacletus* tunc temporis maximam Urbis partem, cum Vaticano, Lateranóque, actu teneret. Unde Inſtitutio *Innocentii* in Baſilica Conſtantiniana S. Salvatoris fieri debuerat. Urbs autem, & Italia omnis, eidem à Cæſare, quouſque Pſeudo-pontifex in vivis ſupereſſet, reddi non potuit. Diſcedente proinde *Lothario*, etiam *Innocentius* abivit: *Bernardo* verò Legationem primùm ad Mediolanenſes, ut ab *Anacleto* Antipapa, & à *Conrado* Pſeudo-Rege Longobardiæ abſcederent, deinde ad Cæſarem injunxit, ut *Conradum* mox di-

Lotharius Papam Innocentium Romam deducit, & ab eo coronatur.

S. Bernardi utiles Legationes.

ctum æquîs conditionibûs ad deditionem admitteret. Utriuſque optatus eventus hoc, & proximis annis ſucceſſit. Quare hoc pacto Mellifluus hic Pater, uti Eccleſiæ verum Pontificem, ita Imperio ac Germaniæ unum ſolúmque legitimum Imperatorem firmavit.

Leopoldus Clauſtro-Neoburgi Canonicos Regulares inſtituit.

VII. *Leopoldus* Marchio, fidelis ſemper Petri Filius, prædicta negotia, quamvis pia, ſua tamen non fecit, præordinatis à DEO ea relinquens: tametſi *Sundhemius* tradat, eum cum *Lothario* Romam petiiſſe: quod autem ego ſuo loco permitto. Quæ verò cæpit Princeps noſter, ea perficere cupiens, ac conſummare, ut vidit, *Ottonem* Filium ſuum ſecùs, quàm ipſe cogitaverat, providentiâ Numinis duci, jámque Morimundi firmatum, ac proinde Præpoſituram Clauſtri ſui Neoburgenſis vacare: præterea verò Canonicos Seculares, quos ibi inſtituit, Divina negligenter nimis ac remiſsè agere cenſuerat (Sanctus enim non modò ſancta fieri, ſed & ſancta ſanctè agi concupiit, abſque quo ſancta à ſanctitate quodammodo excidunt) ad Canonicos Regulares S. Auguſtini ſubſtituendos totum animum ſuum advertit, unicè de tali tantóque Viro adipiſcendo ſollicitus, qui novi moliminis opus dignis firmíſque fundamentis inædificaret. Adſpiravit DEUS, bonæ omnis voluntatis Auctor, & inter ardua quælibet Conſummator, eíque Virum Virtutis *Hartmannum* providit, ex Canonico Regulari S. Nicolai Pataviæ, Decanum Metropolitanæ Eccleſiæ Salisburgenſis, ubi *Conradus* I. Archiepiſcopus æque Canonicos Regulares induxerat, abinde Præpoſitum Chiemenſem. Ubique micuit hæc Gemma, & apud ſuos fundamenta jecit virtutis: quare nullibi ſine acerbo animi dolore perdebatur. *Leopoldo*, ut ea potiretur, *Conradi* Archipræſulis benevolentia profuit, qui *Hartmannum* hoc anno ſecum Clauſtro-Neoburgum deduxit. Tunc eodem Archimyſta, itémque *Reginmaro* Patavienſi, & *Romano* Gurcenſi Epiſcopo præſentibus, rémque procurantibus, ut habent Neoburgenſes Tabulæ, *Canonicos Seculares decentiſſimè avertit, & Regularibus B. Auguſtini, Viam regiam, & optimam formam vitæ tenentibus, eundem locum perpetuò tenendum poteſtativa manu tradidit*, Præpoſitum eis tribuens ante laudatum *Hartmannum*. Quem verò DEUS, transactis aliquot annis, altiori candelabro, Cathedræ nimirum Epiſcopali Brixinenſi deſtinavit.

Prim. Præpoſitò *Hartmanno* Vir. Virtutis.

Qui non admiſit omnem profuſam *Leopoldi* liberalitatem.

VIII. Cujus Vir iſte ſpiritus eſſet, vel ex hoc uno diſcere, præter novum *Leopoldi* elogium, licet, quod Biographus ejus apud Cl. *Hier. Pez.* Tom. I. col. 502. n. 5. ita refert. *Inclitus autem Marchio, voti ſui cum magno gaudio compos effectus, Virum DEI cum debita veneratione ſuſcepit, benedicens DEUM,*

qui,

qui, quod ei inſpiraverat, adjuvando proſequebatur. Volens autem Eccleſiam illam abundare de pinguedine terræ, obtulit beato Viro plures Eccleſias, in quibus jus præſentandi habebat: ut abundaret in opus bonum, & haberet, unde tribueret neceſſitatem patientibus. Vir autem Domini, ſicut voluntariæ paupertatis amator, omnino recuſavit, dicens: Non ſibi tutum fore, ſuſcipere curam tot animarum, ſatisque periculoſum eſſe, de his rationem reddere, qui ſecum in Monaſterio converſari debebant, & quorum Regimini per ſe ipſum paſtorali ſolicitudine intendere poſſet: Tandem cùm poſt multa conſilia nullo modo poſſet eum inducere Nobilis Marchio, ut Eccleſias illas omnes reciperet, providere volens impoſterum ſuæ novæ Fundationi, perſuaſit ei, ut ſaltem illam non recuſaret, in qua illa nova Eccleſia fundata erat, dicens, nullo pacto ſe pacem habere poſſe cum Plebano, ſi alter illi plebeſanæ Eccleſiæ præeſſe deberet. Hac ratione victus ſuccubuit, & Eccleſiam illam, licèt cum magno timore, tamen pro bono pacis ſuſcepit. Non erat *Hartmannus* eorum è numero, quibus laici hoc ſcomma intorquent: *papa ſine fundo*.

IX. Anno 1134. notante *Ortilone* noſtro, LEOPOLDUS *Pius Marchio, antea rogatus à ſuo Filio* OTTONE *in Morimundo, ut Ordinem Ciſtercienſem in Patria ſua inducere vellet, elegit locum* SATELBACH. *Ad quem* OTTO *hoc anno ex Morimundo miſit* GOTSCHALCHUM *Abbatem*, & WILHALMUM *Priorem cum undecim Monachis: quos Marchio aluit, & ſtatim Monaſterium conſtruere cæpit.* Mirabile DEI in Sanctis Conſilium! Cùm *Leopoldus* ex *Ottone* converſionis ſuæ regularis propoſitum annis anterioribus audiſſet, quantumlibet ſibi peregrinum id foret, non conqueſtus, non indignatus, omnibus potiùs modis hortator ei fuit, DEO ſe totum conſecrandi, ſibi quidem partes fidemque Abrahæ ſumens, dum Filius Iſaac evaderet. Ne verò tanta virtus repromiſſione careret, poſt paulò, Nati loco, quem DEO ceſſit, Filios ejúsdem, quaſi Novellas olivarum in circuitu Menſæ ſuæ (ipſe enim Pater eorum, ipſe pavit eos) lætabundus & laudans recepit, inſuper verò & Filios Filiorum, pariter ad numerum quodammodo Stellarum cenſendos, in quibus & minimi Campililienſes, lætiſſimo proventu in hæc usque tempora obtinet. Quidni laudemus Viros glorioſos & Parentes noſtros LEOPOLDUM ac OTTONEM in Generatione ſua? Quandonam verò ſatis, & quomodò dignè laudabimus? Sanè non antea, quàm ſanctos eorum in inſtitutione noſtra fines exactâ legum noſtrarum obſervantiâ adimpleamus.

Leopoldus rogatu Filii Ottonis advocat in Auſtriam Monachos Ciſtercienſes ad Locum Satelbach.

X. *Innocentius* Papa, Piſis hoc anno Concilio coactô, *Petrum Leonis* ſive *Anacletum* Antipapam, ejúsque fautores omnes anathemate feriit, *Anſelmum* Archiepiſcopum Mediolanenſem gradu ſuo dejecit iterum, *Conradi* Coronationem irritam declaravit.

S. *Bernardus* fugit Archiepiſcopatum Mediolanenſem.

ravit. S. *Bernardus* Mediolani Legatione functus, & in Archiepiſcopum poſtulatus, ex Urbe fugit, & effugit exoſam humilitati ſuæ dignitatem, quam neque pacatam tenuiſſet, felicior S. *Ambroſio*: qui olim pariter noctu Urbem excedens, cùm tota nocte equitâſſet, séque Ticino proximum putâſſet, nutu tamen divino manè ad portam Mediolani attonitus conſtiterat.

Leopoldus novæ Canoniæ ſuæ impetrat Exemtionem.

Leopoldus verò prædicto in Concilio per Nuncios Canoniam ſuam Clauſtro-Neoburgenſem, ut antea Mellicium, Divo Petro obtulit, ab *Innocentio* Papa Bullam conſecutus, qua & hanc Canoniam, à Juriſdictione Epiſcoporum exemtam, ſub immediatam S. Sedis Romanæ protectionem recepit: *Leopoldum* autem, vel qui de Familia ejus in Principatu eidem ſuccederent, perpetuos hujus Eccleſiæ Advocatos conſtituit, non, ut ipſi exinde ditiores evaderent, ſed ut Eccleſia indemnitatis ſuæ tantò ſecurior eſſet. Quis námque rem ſuam, præ ſe ipſo, ſolicitiùs curat? quis inſuper vim adverſam, præ Principe Terræ dominante, potentiùs repellat? Cæterùm peculiari hujusmodi impetrandæ Exemtionis favore Monaſteria Ciſtercienſia non indigent, ipſo univerſo ſacro Ordine noſtro ab Origine ſua exemto.

Benefacit Benedictinis San-Petrenſibus Salisburgi.

XI. Ad hunc porro, vel certè proximum aliquem annum, referendæ etiam omnino videntur Chartæ geminæ achronæ, Principem noſtrum laudantes. Prima earum apud Cl. *Bern. Pez.* occurrit Cod. Diplom. Part. I. col. 312. ſeq. n. XCII. eſtque ex Autographo Archivii San-Petrani Salisb. Vi cujus Donationem quampiam *Sigbardi* Comitis eidem Monaſterio factam, ſed injuria temporis diſtractam, conſilio *Conradi* Archiep. Salisb. & *Romani* Gurcenſis admonitus *Liupoldus Marchio, ſicut miſericors, & totus DEO devotus, non ſolùm ad Altare Saltzburgenſis Cœnobii beati Petri reaſſignavit: verùm etiam, conſentiente Religioſa Uxore Agnete, & Filiis ſuis, de propria Hæreditate ſua Montem, qui antique Poſſeſſioni B. Petri adhæreret, ab uno latere usque ad aliud ex transverſo Montis per medium cacumen - - - ad Altare ſæpe jam dictum delegavit, & ſub Sigillo Nominis ſui inconvulſa ſtabilitate firmavit.* Epocha deeſt: in Teſtibus verò primi omnium leguntur *Adalbertus & Liupoldus Filii ejus.* Circa hunc quoque annum Cl. *Mezgerus* Hiſtor. Salisb. Libr. IV. cap. VII. pag. 375. pariter refert Predium Dornbach propè Viennam extra Als, hodie Herren-Als, Situatum, æquè liberali D. *Leopoldi* Donatione Monaſterio S. Petri collatum, una cum Eccleſia, quam ipſe ibidem excitaverat, quæque nunc Parochialis effecta, S. Petro incorporatione, ut ajunt, perpetuò unita eſt. Cujus quidem Beneficii Chartam nullam adduxit, actorum, quæ intervenerant, ac perſonarum, atque temporum teſtem. Chartam alteram exhibet Hiſtoria

Teſtem ſegit Epiſcopo Friſingenſi.

Fri-

Friſing. Tom. I. Part. alt. Inſtrum. p. 535. ſeq. n. 1282. a. qua *Heinricus* I. Friſ. Epiſc. cum *Friderico* Comite de Pilſtein tria predia commutavit. Teſtes primi eſſe dignabantur Leopaldus *Marchio Auſtriæ*: Otachar *Marchio Stiriæ*: *Acta ſunt hæc in Monte Medlicenſi.* Annus, & reliqua intra calamum adhæſerunt.

XII. Canoniæ ſuæ Neuburgenſi perficiendæ, aliiſque Eccleſiis dotandis totus intentus, qui bonorum agendorum nunquam ſatur fuit Leopoldus, novos Fratres ſuos Ciſtercienſes, quin potiùs Filios, in Sattelbach, de facultatibus interim ſuis ſuſtentabat, paucis adhuc, aut nullis poſſeſſionibus donatos. Tandem verò An. 1135. III. Id. Septembr. cum *Reginmaro* Antiſtite Patavienſi, hanc novam plantationem ſuam ipſe viſitare dignatus, eam latè circumjacentibus terris piâ ſolitâque Munificentiâ liberaliſſimè dotavit. Ita legere eſt ex Monumentis San-Crucianis domeſticis apud *Jongelinum* in Notit. Abbatiar. Ciſterc. Libr. IV. p. 4. ubi in ſubſequentibus ipſum Fundationis Diploma, anno altero expeditum, per extenſum adſcribitur: ſed multò integrius apud Cl. *Bernard. Pez.* Cod. Diplom. Part. I. col. 318. exhibetur: ex quo ſequentia jam hic præoccupando excerpere, ut materia cohæreat, planè congruum videbatur. Fundat S. Crucem in Sattelbach.

XIII. *In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Omnibus Chriſti fidelibus preſentis etatis, & futuræ Generationis, pax & exultatio multiplicetur in perpetuum. Acta Principum, vel Donationes eorum, ut Venerabilibus Locis firma permaneant & inconvulſa, utile eſt, ea ſcriptis annotare: utile eſt, ea ſub omni Cautela poſterorum memoriæ commendare. Inde eſt, quòd ego Luipoldus DEI gratia Marchio Auſtriæ in preſenti pagina exprimendum curavi, quemadmodum ipſo, à quo omne bonum eſt, inſpirante, atque Ottone dilecto Filio meo, qui ſe apud Morimundum Ordini ſubjecit Ciſtercienſi, adhortante, Fratres à prefato Morimundenſi Cenobio evocavimus, & in Loco, qui actenus Satelbach dicebatur, nunc verò ob victorioſiſſimum noſtre Salvationis Signum ad Sanctam Crucem vocatur, collocavimus. Quorum congaudens Religioni, & providens indigentiæ, manu poteſtativa, hoc idem annuente, & petente conparticipe Thori noſtri Agnete, & Filiis noſtris Alberto, Heinrico, Liupoldo, Ernesto, tradidi DEO, & Beate MARIE ſemper Virgini, & Fratribus, in jam dicto Loco congregatis, ſeu congregandis, terram circumjacentem, noſtróque juri pertinentem, in agris, pratis, paſcuis, aquis, ſilvis, cultis, & colendis, cum terminis, quos ei circum limitavimus, & hic annotare cenſemus. - - - - Hanc autem noſtram Donationem, atque ejuſdem Monaſterii conſtitutionem non ſolùm Noſtræ incolumitati, paci, & tranquillitati, ſed etiam Parentum no-* Excerpta è Diplomate Fundationis.

noſtrorum, in Chriſto dormientium ſaluti proficere optamus, & quieti: ſperantes, apud Divinam Clementiam noſtræ fragilitati aliquatenus profuturum, ſi, cùm ipſi fructum boni operis non facimus, eos ſaltem, qui verè Domino fructificant, ut Vitem Ulmus, de noſtra facultate ſuſtentamus &c.

In hoc Inclito Monaſterio pro nomine *S. Crucis* longis adhuc annis apud vulgus perſeveravit nomen *Satelbach.*

XIV. His paragraphis plura antè dicta egregiè ſtabiliuntur, poſthac verò dicenda robore invicto confirmantur: ante omnia autem Optimi Principis noſtri ſancta Virtus ac Pietas teſtimonio certiſſimo edocentur. Quid, obſecro, humilius, quàm quòd ſe Ulmo infrugiferæ, Vitem frugibûs fœcundam ſuſtentanti, ſimilem profiteatur? Mihi verò hoc è Diplomate præcipuè obſervare libet, voluiſſe quidem Fundatorem Clementiſſimum, ut Locus iſte, abrogato veteri nomine *Satelbach*, deinceps *ad Sanctam Crucem* appellaretur: vulgus tamen antiquam oris ſui conſuetudinem longis adhuc annis retinuiſſe, ac Cœnobium iſtud *Satelbach* nihilominus appellare perrexiſſe, teſte *Ortilone* noſtro, primùm San-Crucenſi Monacho, deinde Campililienſi. Quàm porro tenaciter populus aſſuetis vocabulis inhæreat, jam initio ſtatim hujus Operis in Deſcriptione Monaſterii noſtri §. I. n. II. admonui. Ea enim ratione factum, ut, licèt Sereniſſimus Fundator quoque noſter Locum noſtrum, *actenus*, ut habent ambæ Chartæ noſtræ Fundationis, *Lilienveld dictum, amodo Vallem B. MARIÆ dicendum* ſtatuerit, quod vernaculè *Marientball* ſonaret: in hanc tamen usque diem Monaſterium noſtrum undique, & inter omnes, *Lilienfeld*, latinè *Campililium*, dicatur pariter & ſcribatur, vix ullo nos imitante, ſi Locum noſtrum *Vallem Ducalis Monaſterii B. MARIÆ V. de Campo Liliorum* ſcribamus. Quam ego rem alibi uberiùs deducam.

Eccleſiæ Patavienſi Decimas tredecim Parochiarum reſtituit,

XV. Quoniam verò Calix inebrians, de vinea Naboth injuſtè ſurrepta, coram Domino præclarus non eſt, neque rectè offert, quisquis rectè non dividit: *Leopoldus* id unum contendens, ut Sacrificium ſuum pingue fieret, laudabili rurſum exemplo, una quidem manu ſpoliatos reſtituit, altera de ſuo diſperſit, deditque pauperibus. Condiſcimus hoc ex Diplomate *Reginmari* Epiſcopi Patavienſis, denuo apud *Bernard. Pezium* unde ſuprà col. 313. exhibito, ubi legitur. *Chriſtianæ omnibus Religionis amatoribus tam futuris quàm præſentibus notificamus: quòd Venerabilis Princeps Marchio Liupoldus, iniquitatem de finibus ſuis volens expellere, invaſiones & injurias mitigare, lites & rixas ſopire, & ante omnia Eccleſias DEI ſumma cautela & tutela munire, à Domino Reginmaro Sanctæ Patavienſis Eccleſiæ Epiſcopo ſæpè paternè admonitus, devotè inſtructus, humiliter rogatus, Decimas Parochiarum* Nüwenburch, Holarprunnen,

Gors,

Gors, Polan, Echindorſh, Ruſpach, Miſtilpach, Valchinſteine, Liche, Mubliche, Wiedervelt, *Major Bulca, Adalethe, quas tam Ipſe, quàm Generoſi Anteceſſores ſui, ſeculari conſuetudine, non canonico jure poſſederunt, preſentibus Filiis ſuis* Adalberto *&* Luipaldo *devoto conſenſu conſentientibus, & concordi voce factum Patris eorum approbantibus, in manu præfati Epiſcopi, pro ſalute & tranquilitate vitæ ſuæ, nec non Nobilis thalami ſui Conſortis, & Filiorum ſuorum, & omnis Generoſe Cognationis ſue, tam preterite, quàm preſentis, & future, Sancle preſate Eccleſie remiſit, & remittendô filiis alienis, qui irreverentiſſimè os ſuum in celum ponunt, & lingua eorum tranſit in terram, Sanctorum Inſtitutiones Patrum infirmandô, & judicia eorum retractandô, omnem occaſionem, illicitam Decimationis poſſeſſionem tetinendi, abſtulit &c.* Poſt hæc gratitudinis ergo idem Præſul fatetur, ſe Clauſtro-Neoburgenſibus ſuæ Parochiæ decimas pro quatuor Virorum beneficiis, ſibi ab ea Eccleſia traditis, perpetua commutatione reliquiſſe. *Griſinſteine Anno ab Incarnat. Dom. MCXXXV.*

XVI. Ne verò tam illuſtre boni operis, neque minimi ſumtus exemplum fruſtra dederit Leopoldus, & Reginmarus col laudaverit, atque ad imitandum propoſuerit: quemadmodùm Princeps hortatibus Epiſcopi benignè obaudiit, ita viciſſim apud hunc inſtitit, ut paria tum ipſe faceret, tum ab aliis quoque fieri procuraret. Abſtulerat quippe *Reginmarus* Mellicenſibus geminas Villas cum decimationibus: præterea *Otto de Mazaut, & Artwichus*, Miniſteriales *Henrici*, Filii *Leopoldi* Marchionis, eidem Cœnobio alias quaſdam decimas ſurripuerant. Sicut itaque *Reginmarus* ad Recuperandas à *Leopoldo* Eccleſiæ ſuæ decimas *Lotharii* Imperatoris Authoritatem interpoſuit: ita *Leopoldus* favori Mellicenſium ſua interceſſione *Innocentium* Papam inclinavit. Qui proinde initio anni ſequentis ternas Bullas dedit: unam ad Epiſcopum, ut per ſe ablata Reſtituat, ſurrepta à Miniſterialibus reſtitui faciat: alias geminas ad Mellicenſes, quibûs eorum Exemtionem ac Poſſeſſionem confirmat, & item, quid *Reginmaro* mandaverit, inſinuat. Hoc porro eſt, quod in Chronico *Mellicenſi* legimus ad ann. 1136. *Epiſcopus* Reginmarus *Eccleſiæ DEI moleſtus & amarus, Libertatem Monaſterii noſtri molitus eſt infringere, & Decimationes Eccleſiarum noſtrarum auferre. Pro qua re* Erchinfridus *Abbas Domnum Apoſtolicum, vita & nomine* Innocentium *adiit, & Privilegium noſtrum tertiò innovavit, & Epiſcopi factiones Apoſtolica Authoritate adnihilavit.* Bullæ Pontificis ad Mellicenſes ſunt apud Cl. *Philib. Hueber.* in Auſtr. ex Archiv. Mellic. illuſtr. p. 8. & 9. Rem porro omnem pariter narravit Cl.

Mellicenſibus duas villas ac Decimas reſtitui procurat.

Hanſizius Metr. Laur. p. 301. Et quamquam in adducto Chron. Mell. loco nulla *Leopoldi* memoriæ, attamen Cl. *Anſelmus Schram.* in Hiſtor. Mellic. diſertè fatetur, *Erchenfridum* Abbatem, *favente*, & *adjuvante Leopoldo Pio* (Cui ut Advocato res aliunde ex munere incumbebat) *Conatus Reginmari fruſtratum fuiſſe.*

Ædificavit Templum in Celis Marianis Auſtriæ. XVII. Reſtat jam Annus 1136. Piiſſimo Principi noſtro non tam fatalis, quàm Natalis. Naſcimur omnes iterum morituri: moriuntur verò, qui juſti ſunt, æternùm victuri. Bonum fatum & factum, defungi exiliô, & reverti ad patriam: maximè ſi detur, pretioſam in conſpectu Domini mortem Sanctorum oppetere. Verumtamen uti natura duce motus in fine velocior: ita pariter apud Sanctos unctione Gratiæ, quando mortem præſentiunt, Charitas eſſe ſolet in ſingula momenta ardentior. *Leopoldo* noſtro nihil bonorum fatis, ac meritorum. Cùm námque Germani quidam duo Fratres *Henricus* & *Rapoto* de Paterna hæreditate ſua Inclitum Monaſterium Benedictinum Cellæ MARIÆ in Auſtria condere propoſuiſſent, moras verò necterent longiores, neſciente tarda molimina Spiritus ſancti gratia: Princeps noſter fructum boni operis tardantibus præripuit. Ait námque denuo in Diplomate Fundationis ejuſdem Eccleſiæ, quod ſimiliter legas in *Cod. Diplom. Pez.* col. 320. *Cùm autem iidem Fratres de Oratorii conſtructione, jam dudum mente habita, tractarent: Ego* LEUPOLDUS *Marchio, Divinæ mercedis intuitu, conſilio cum meis habito, hæſitantes prævêni, idémque Oratorium in meo jure fundavi, eo pacto, ut ego, quoad viverem, Loci ipſius, & omnium, quæ ad eum pertinent, Advocatus exiſterem, ſine omni rerum exactione, & perſonarum gravamine; poſt me verò, ſi quis de Filiis ac Nepotibus meis impoſterum Principatum obtineret.*

Tradita eidem propterea Monaſterii adſuper vocatia; hujus Traditionis Solemnitates. XVIII. Subditur: *Hæc Traditionis Actio celebrata eſt in Præſentia noſtra in* NOVA CIVITATE *in Purificatione Sanctæ MARIÆ ſuper allatas prædicti Loci Reliquias MCXXXVI. Domin. Incarnat. anno, XIV. Indictione, IV. Nonas Februarii, præſente Domino* CHUNRADO *Salzpurgenſi Archiepiſcopo, unacum Domino* ROMANO *Suffraganeo ſuo & Coëpiſcopo, & Domino* REGINMARO *Pataviensi Epiſcopo, & Domina* AGNETE *Marchioniſſa, & tribus Filiis ſuis* LEUPOLDO, ADELBERTO, ERNESTO, *magna Optimatum circumſtante frequentia. Et cùm eſſent hujus rei Teſtes innumeri, ex pluribus ſunt pauci electi, nominatim expreſſi, aure tracti, qui & hic habentur inſcripti.* ..... *Hæc eadem Traditio nihilominus ſecundò, & tertiò apud* Tulnum *Oppidum, & item apud* Sanctum Ypolitum *promulgatur, & confirmatur conſenſu omnium Nobilium. Cujus rei ſunt Teſtes totius Provinciæ Principes.*

XIX.

XIX. Continentur hoc Diplomate ſingularia quædam, absque brevi ſaltem obſervatione non tranſeunda. Primum eſt, hoc totum hujus Chartæ negotium appellari *Traditionis Actionem*: quia nimirum duo Fratres Germani, hujus Fundationis Auctores, & Bonorum ac Poſſeſſionum, in Charta deſcriptarum, de ſua hæreditate Collatores, Principi, duntaxat ædificia ſuo ſumtu erigenti, Advocatiæ Jus, quod alioquin Fundatores ſibi reſervare poterant, atque ſolebant, ſolemniter ceſſerunt, ac tradiderunt, actione hac tribus in Civitatibus Auſtriæ coram Præſulibus, omníque tam ſumma, quàm infima Nobilitate præſente, & aſſentiente, ſtudioſè ac providè celebrata: unde gravitas negotii hujus perſpicuè elucet. Alterum, depactum eſſe hoc loco *Leopoldum*, ut ipſe, dum viveret, loci hujus Advocatus exiſteret: *poſt me verò*, ſubjungit, *ſi quis de Filiis ac Nepotibus meis impoſterum Principatum obtineret.* Quare cum conditione loquitur, *ſi obtineret*? eccur non abſolutè ajebat, *qui obtinebit*? An ideo ſolùm, quia metuebat, omnes Filios ſuos vel ante ſe, vel poſt ſe, absque hæredibus maſculis deceſſuros? Nónne potiùs ea de cauſa, quia necdum tempore ſuo Marchionatus Auſtriæ hæreditate adiri ſolebat, ſed mera Cæſaris nominatione, tanquam Præfectura Imperii? Quod planè ſtabit, tametſi Cæſares, ob inviolatam perpetuò puramque Patrum fidem erga Imperium, ſemper Filios eorundem in præmium devotionis hac Provincia iterum iterumque donaverint. Sic ego interim colligo, donec alius quisquam graviòri & apertiori documento Succeſſionem hæreditariam in Marchionatu Auſtriaco, priusquam ille in Ducatum commutaretur, edocuerit. Tertium: celebratam ſcribi hanc actionem *in Nova Civitate*. Omnium porro recentiorum Scriptorum Auſtriacorum conſenſu, poſt *Vitum Arenpeckium* in Chronico Auſtriaco, *Nova Civitas* à *Leopoldo* VII. *Glorioſo*, Seren.[mo] Duce Fundatore noſtro, extructa fuiſſe aſſeritur: quinimmo etiam *Ortilo* noſter ad An. 1200. ſic diſertè notavit, de hoc Principe loquens: *Et ut irruptionibus Ungarorum obicem poneret*, CIVITATEM NOVAM *in eorum finibus exſtruere cæpit.* Hæc ſi teneant, quomodo jam *Leopoldus Pius*, annis quinque & ſexaginta priùs, ſuam Traditionis Actionem in hac Urbe celebratam publico diplomate edicere potuit? Mihi denuo hoc loco hariolari ſubit, an non in præſenti diplomate per *Civitatem novam* forſitan intelligi debeat, non Urbs illa ad Leitam fluvium hodie Neoſtadium dicta, ſed ipſa Vienna tunc noviter jamjam in formam Civitatis conſurgens? De hoc verò alibi plura. Quartum tandem: inſinuari, & confirmari per hanc chartam veteres mores, celebrandi Fundationes, Traditiones, Donationes, Transactiones ſacras, vel in ipſis Templis ſuper Reliquias Sanctorum in ara repoſitas, aut extra Templa illuc deportatis propriis cujusdam Eccleſiæ, quam Actio illa attinuit, Reliquiis

Obſervationes nonnullæ ex hoc diplomate.

Ceſſio hujus Cænobii & Advocatiæ *Leopoldo* facta.

Ejus tempore Marchionatus Auſtriæ necdum hæreditarius.

Nova Civitas, quam commemorat, videtur fuiſſe Vienna noviter ſurgens.

Actiones celebratæ ſuper Reliquias SS.

Teſtes auribûs attracti.

ſacris, etiam ad longè diſtantia loca: item è plurimis Teſtibus Actioni adhibitis paucos electos, qui firmioris reminiſcentiæ ergò, auribûs attracti, diſertis Nominibus ſuis ſubſcriberentur. Quos ambos mores tametſi ego primns non obſervem, conſultum tamen videbatur, eosdem hìc breviter notare, ut conſtaret, etiam in Auſtria adhuc ævo *Leopoldi Pii* illos obtinuiſſe.

Leopoldus San-Crucenſibus impetrat à *Reginmaro* Epiſcopo Decimas.

XX. Hic interim Princeps Fratribus quoque S. Crucis in Satelbach à *Reginmaro* Epiſcopo impetravit, ut eis Decimationem omnem culturæ eorum, ac Novalium præſentium, & futurorum, concambiô remitteret, acceptis nimirum à Marchione duobus Manſis in duobus pagis *Aleth* & *Murlingen*. Ait porro Præſul in Literis Cambialibus iterum apud Cl. *Bern. Pez.* ſæpelaudati Cod. Diplom. Col. 319 ſe id feciſſe *Dilectione, & Religione* GODESCHALCHI *Abbatis, ac Fratrum inſtinctum, nec non humili Strenuiſſimi Marchionis* LIUPOLDI *petitione, atque Venerandæ & Nobiliſſimæ Conſortis Thori ſui* AGNETIS, *Filiæ* HENRICI *Imperatoris interventu, inſuper precibûs Filiorum eorum* ALBERTI, LIUPOLDI, HENRICI, ERNESTI *exoratum.*

Curavit ſolemniter conſecrari Eccleſiam Neoburgenſem.

XXI. Conſummatâ deinde Fabricâ Templi Neoburgenſis, veroſimillimè præſcius *Leopoldus*, quòd paulò pòſt beata morte conſummandus foret & ipſe, feſtinavit admodum, publicè dare Gloriam DEO, convocatîs ad ſolemnem Dedicationem Præſulibus, invitatîs Proceribûs, & ampliſſima Donatione ac Dotatione palàm iterata, ipſo S. Michaelis Archangeli feſto III. Kal. Octobris. Dignum eſt, utipſum in Diplomate ſuo rurſum loquentem audiamus, quod apud *Bern. Pez.* unde aliàs, planè integrum leges. -- *Igitur ego* (ſcribebat) LIUPOLDUS *Marchio Orientalis, cum nobiliſſima Conjuge* AGNETE, *cum unanimi omnium Filiorum & Filiarum mearum conſenſione, omni quorumcunque Mortalium ſopita contradictione - - - cum Davidica devotione in ſimplicitate cordis mei, lætus univerſa DEO, & Eccleſiæ Niwenburgenſi, quam ipſe in honorem ſanctæ DEI Genitricis ſemperque Virginis MARIÆ fundavi, obtuli, ut Fratribus ſub Regula S. Auguſtini Chriſto ſervientibus in perpetuum deſerviant. In qua Traditione ſemel, bis, terque omnibus libera data facultas eſt requirendi, ſi quid ſui quisque juris recognoſceret, in omnibus his, quæ oblata ſunt. Sed nec vir, nec mulier, qui quid contradiceret, inveniri potuerunt.*

Ubi promulgata Exemtionis Bulla.

XXII. *Proinde in Conſecratione ejusdem Baſilicæ, Domino* CHUNRADO *Saltzeburgenſi Archiepiſcopo, &* REGINMARO *Pataviénſi noſtro Diœceſano, &* ROMANO *Gurcenſi Epiſcopo, cum Clero & Populo, qui ea die in infinitum confluxerant, notificavi, quòd Locum prædictum, cum omnibus poſſeſſionibus ſuis, Sancto Petro, & Beato*

Beato Innocentio *Apoſtolico ipſe obtuleram per manum* Volframi *Nobilis Viri* de Pubenkirchen. *Quo Legato in Piſenſem ſynodum veniente, & coram Epiſcopis quinquaginta ſex delegata delegante, beatus Apoſtolicus in liberam Defenſionem prædictam Eccleſiam ſuſcepit, & omnium unanimi Epiſcoporum, qui aderant, banno & ſubſcriptione confirmatam, pro libertate Loci ejusdem nobis remiſit Privilegium, quod etiam coram frequentia totius Populi recitari feci. Huic rei teſtificantur Comites, & quique Nobiliores Orientalis Regionis:* Ottakarus *Marchio Stirienſis:* Dietericus *Griſanſteine &c.* Tandem additur, Epiſcopos præſentes in omnes bonorum hujus Eccleſiæ invaſores juxta tenorem Bullæ bannum pronunciâſſe. In fine notatur: *Anno ab Incarnat. Dom. noſtri* JESU *Chriſti M. C. XXXVI. Indict. XV. Kal. Octobr. in Chriſto feliciter acta ſunt.*

XXIII. Porro prædicta propè omnia uno paragrapho extulit *Ortilo* noſter una cum ſanctiſſimo Piiſſimi Principis Obitu, notans ad Ann. 1136. *Pius Marchio* Liupoldus *Eccleſiam ſuam in Nüwenburch abſolutam conſecrari fecit, & ibi Canonicos Regulares inſtituit. Loco Satelbach, qui erat in opere, Fundationem largam aſſignavit. Cellam quoque S. MARIÆ pro Benedictinis extruxit. Poſt hæc verò præclara Opera, & Merita, fine ſancto quievit hoc eodem Anno XVII. Kal. Decembris, & in Nüwenburch ſepultus eſt.* Quid ſupererat ei poſt hanc ultimam rerum omnium mortalium lineam? Sanè Circulus beatæ æternitatis, Orbita illa, quæ ſemper in ſe ipſam recurrens, finem non habet. Curſum conſummavit, fidem ſervavit hoc Illuſtre Germaniæ Lumen, æternum Auſtriæ Decus: ivit ergo ad repoſitam ſibi Coronam Juſtitiæ, & tanquam Servus bonus ac fidelis intravit in gaudium Domini ſui. Hoc fructu contemnitur Mundus, ſuper omnia diligitur DEUS. Neque deſtitit pius Dominus *Leopoldum*, qui eum tam fideliter confeſſus eſt coram hominibus, confiteri rurſum coram Patre ſuo, & ita quidem, ut noſtri Principis Gloria jam pleni ſint cæli & terra. Unde *Ortilo* priori paragrapho illico ſubnexuit: *DEUS fidelem ſervum ſuum ſtatim fecit prodigiis clarum.* Sed hoc ſit paragraphi inſequentis argumentum.

Beatus Leopldi Obitus.

§. IV.
Gloria Leopoldi poſt mortem.

I. Plures hactenus egregios Auſtriæ Principes commendavi, pietate plenos, Religione præcipuos, juſtitia, clementia, Munificentia ſacra conſpicuos, plures item poſtea commendabo: quorum Devotionem tot Cœnobia, quæ adhuc florent, tanquam viva Monumenta teſtantur. Sed in his omnibus non

Ratio hujus novi paragraphi.

eſt inventus ſimilis LEOPOLDO, qui ſic conſervaret legem Excelſi: qui cum vita Patriæ prodeſſe non deſiiſſet, ſed Populorum voce, ſuffragio Prodigiorum, Eccleſiæ oraculo, de tumulo properans ad Aram, Auſtriæ & Orbi, dum ſtabit Mundus, ageret Patronum. Novum hunc ergo paragraphum, qui ſolus promeruit, ſolus quoque popoſcit.

Sepulturæ honor, & continuò ſubſecuta prodigia.

II. Quam ſanctò ac Chriſtiano ritu, quo pulcherrimo virtutum heroicarum apparatu, ſupremum agonem perfecerit Princeps noſter, Oratoribus declamandum relinquo. Excerptum *Rikardianum* inter ea, quæ in Chronicis legantur, ponit: *Quomodo Pius Marchio noſter ædificaverit Clauſtra, & coluerit omnem juſtitiam: quàm ſanctè obierit An. MCXXXVI. xvii. Kl. Decembris in Curia ſua, & accurrentibus ſummis & imis; per triduum expoſitus, deinde in Newnburch xiii. Kl. à Domino* REGINMARO *Ep. Patav. ſepultus, ac ſtatim à DEO prodigiis primis diebus fuerit honoratus.* Ego tamen triduanam venerandi corporis Expoſitionem, pompæque funebris Ductorem *Reginmarum* Epiſcopum nullibi legi. Grave etiam teſtimonium hujus *Excerpti*, hunc Servum ſuum *ſtatim à DEO prodigiis primis diebus honoratum fuiſſe:* quod bellè conſonat cum *Ortilone*, qui notavit in hunc modum: *DEUS fidelem ſervum ſuum ſtatim fecit prodigiis clarum.*

Calculus Vitæ, & Regiminis.

Calculum ætatis ejus, quod nemo alius in hanc diem potuit, *Excerptum* quidem noſtrum non ſubduxit: ſed quia natum eundem prodit iij. Kal. Octobris, i. e. die 29. Septembr. AN. 1073. denatum verò communi omnium conſenſu xvij. Kal. Decembr. i. e. die 15.ta Novembr. jam tutiſſime conficitur, eum vivendo confeciſſe ANNOS tres & ſexaginta, menſem unum, atque ſedecim dies. Regimen ſuum, omni virtute, laude, ac gloria plenum, à die 12. Octobris ANNI 1096. quo Pater deceſſit, usque ad diem 15. Novembris ANNI 1136. quadraginta annis, menſe uno, tribusque diebus duravit.

Officia hominum in defunctum.

III. Funus ejusdem, quem *Otto* Filius Chron. VII. cap. xxj. *Virum Chriſtianiſſimum, Clericorum, & pauperum Patrem* prædicabat irremediabilibus lachrymis Auſtria fleviſſet, niſi cælum ipſum, uti mox dictum, luculento operum, quæ DEUS per neminem alium facit, teſtimoniò, verè Sanctum comprobâſſet. Homines tamen agebant, quod hominum eſt. Præſules namque, Conjunx, Liberi, Clerus, Optimates, ac populus infinito conventu eidem Clauſtro-Neoburgi devotiſſimas exequias ibant, nunquam melioris Principis Funus viſuri: ubi & Sepulchrum ejus hodie quoque glorioſum. Summus Pontifex, cui *Agnes* moeſtiſſima Vidua, ſuo, ac Filiorum nomine, obitum Pii Mariti conqueſta fuit, útque jura, omnémque fortunam Domus ſuæ, *Lothario* Imperatori enixiùs commendare vellet, ſuppli-

ſupplicaverat, memor utique & ſolicitus inſcrutabilium judiciorum DEI, itémque periculi, quod Principibus populi à fragilitate propria, atque à culpa aliena, gravi pondere incubat, in Conſolatoriis, quas ad eam ſub dato *Piſis VIII. Januar. Ann. MCXXXVII.* reſcripſerat, conteſtatus eſt, ſe *Leopoldo* defuncto Apoſtolicam Abſolutionem diligenter impendiſſe. Tenor Literarum majori ex parte ejusmodi eſt.

Literæ Conſolatoriæ Innocentii Papæ II.

IV. *INNOCENTIUS Epiſcopus Servus Servorum DEI Dilectæ in Chriſto Filiæ* AGNETI *Uxori quondam* LIUPOLDI *Marchionis, & Filiis ejus, ſalutem, atque Apſtolicam Benedictionem. Audita morte Nobilis Viri* LIUPOLDI *Mariti tui, humanitatis ratione tantò ampliùs condoluimus, quantò ipſum, uti beato Petro, Nobíſque devotum, in vita ſua affectione paterna dileximus. De cujus nimirum obitu certitudine habita, eidem Auctoritate Apoſtolica Abſolutionem fecimus, & pro Animæ ſuæ Remedio in noſtris Orationibus Dominum deprecamur. Proinde Nobilitatem Veſtram Apoſtolicis literis viſitantes, rogandò mandamus, ut pro eo, quod tam de* PROBO VIRO *Divinâ providentiâ factum eſt dolorem ſuper dolorem, triſtitiam ſuper triſtitiam non addatis: ſed potiùs tam Mater erga Filios, quàm Filii erga Matrem, omnimodam dilectionem, atque Reverentiam ſtudeant adhibere, & in pace & concordia vivere. Et ut ejusdem Viri Anima de ſuis peccatis veniam conſequatur, & vos in temporalibus, & ſpiritualibus, gratum percipiatis feliciter incrementum: dilectos Filios noſtros,* ERCHENFRIDUM *Abbatem & Fratres Mellicenſis Cœnobii honoretis, & nullam eis moleſtiam irrogetis, vel ab aliquo permittatis inferri.* Deſcripſi potiſſimam hujus Epiſtolæ partem ex *Franc. Patavini* Summario Canonizationis, reſidua ex *Hanſizio.* In poſtrema verò parte ſpondet Pontifex piæ Viduæ, ac Filiis, Paternum Amorem, immo & cultum, ſi in obedientia S. Petri perſeveraverint. Pollicetur præterea, ſe *Lothario* Imperatori, tunc in Italia verſanti, quamprimum eundem convenerit, cauſam, commodúmque ipſorum ſolicitè & efficaciter commendaturum. Integrum Epiſtolæ hujus tenorem, ſermone tamen vernaculo converſum, noviſſimè exhibuit A. R. Cl. D. *Auguſtinus Riſſl* Canon. Cl. Neob. in Libello ſuo vernaculo edito Vienn. 8.° 1736. cui titulus: Aula ſancta LEOPOLDI PII Marchionis: p. 251. ſeqq. Ubi & additur altera Epiſtola, qua idem Pontifex ſub dato *Laterani die XI. April. MCXXXVII.* eidem *Agneti* Marchioniſſæ, & *Illuſtribus Viris* ejusdem Filiis, Leopoldo Marchioni Auſtriæ, Advocato Eccleſiarum, ac cæteris Fratribus ſuis Canoniam Clauſtro-Neoburgenſem commendat.

V.

Miraculorum copia ad *Leopoldi* tumulum.

V. Sed ne orationibûs diutinis pro Sancto, eidem injuria fieret, DEUS homines, quemadmodum continuò, ſic & inceſſanter, manifeſtis prodigiis docuit, ſe potiùs per Sanctum orare. *LEOPOLDI* quippe *Sanctimoniam* (ut habet Bulla Canonizationis) *DEUS Omnipotens innumerabilibus miraculis, ad ejus Invocationem editis, comprobavit: Miraculis profectò, quæ tum in facti ſubſtantia, tum in eo, quod factum fuit, tum in modo faciendi & ordine, vim & poteſtatem naturæ exceſſerunt.* Ejus certè implorato auxilio per DEI miſericordiam Ægri ſanati, claudi reſtituti, cæci illuminati, muti vocem, ſurdi auditum recepêre, afflictis variis conſolatio & adjutorium obtigit, quin & mortui ſuſcitati. Calculum in his omnibus, vel è ſolis Inquiſitionibus Apoſtolicis, ſeverè ſolemnitérque deſuper factis, eductum ſcire qui volet, in Summario Canonizationis apud Cl. *Hier. Pez.* adeat Fundamentum X. à col.631. ſeqq. vel antè laudatum Cl. *Riſtelium* cap. 16.to quamquam neque à Rev.[mis] DD. Præpoſitis *Polzmano*, & *Scharrero*, aut *Laurent. Surio* Tom.VI. de SS. ad diem XV. Novembris vacuus dimittetur. Meum non erat, Legendam, ſed Hiſtoriam duntaxat Genealogicam Auſtriaco-Babenbergicam his Elogiis concludere.

Ejus abinde per orbem celebritas.

VI. *Per hæc maxima verò Sanctitatis, Divinæque Approbationis Signa* (iterum pergit Canonizationis Bulla) *humanam exſpectationem, ac ſpem excedentia, & tamen clariſſimis documentis comprobata, jam inde ab anno Chriſti Milleſimo Centeſimo & trigeſimo ſexto, quo LEOPOLDUS vita functus ex terris ad cæleſtem Jeruſalem tranſivit, in noſtra uſque tempora, & præſentem diem magis atque magis manifeſtata, mira de illo mentibus hominum, in Auſtria præcipue, & per omnem Danubii ripam, Devotio cælitus infundebatur.* Adeò, ut, perhibente D. *Scharrero*, marmorea tabula ejusdem Sepulchro ſuperimpoſita, jam ſuo tempore pridem ab infinitorum ſuper eodem ſupplicantium genibus excavata comparuerit, Beneficus verò hic Thaumaturgus Auſtriacus, ore quodammodo uno omnium Germanorum, Seculis integris, priùs, quàm à Sancta Apoſtolica Sede hoc elogio publicè honorandus decerneretur, in omni loco Sanctus pervulgato præconio appellaretur.

Prima pro ejusdem Apotheoſi ſupplicatio.

VII. Primus proinde, qui apud Sanctam Sedem Romanam pro publico *Leopoldi* cultu permittendo ac decernendo ſuppliciter, cum Prælatis ac Baronibus Provinciæ ſuæ Auſtriacæ, inſtitit, erat *Rudolphus* IV. qui primus Archiducis elogium aſſumpſit, non tamen ſine conſilio, inſtinctu, immo diſpoſitione *Alberti* II. Ducis Patris ſui, cognomine *Sapientis*, aut *Contracti*. Sic etenim erudior ipſo Exordio Excerpti noſtri *Rikardiani*,

quod

quod ita inchoat: *Quia hoc anno M. ccc. lv. Divino inſpirante Conſilio Illuſtris Dux noſter* ALBERTUS, *& Filius ejus* RUDOLPHUS *diſponunt agere, & ſupplicare apud ſanctiſſimum Dominum Papam* INNOCENTIUM *Sextum pro Canonizatione* LEWPOLDI, *quondam Marchionis Pii Auſtriæ, cum Clero, & omni Populo, moventibus innumeris beneficiis, & prodigiis, quæ ad ejus Sepulchrum à die Depoſitionis ſuæ fiunt, & nunc multò magis multiplicantur &c.* Qua devota petitione motus Pontifex literis Apoſtolicis, emanantibùs *Avinione prid. Cal. Januar. Pontificatus Anno Sexto*, i. e. ut rectè computavit *Spondanus*, die ultima Decembr. An. 1357. Inquiſitionem ſuper Vita & Miraculis *Leopoldi* demandavit *Erneſto*, primo Archiepiſcopo Pragenſi, Olomucenſi item Epiſcopo *Joanni*, & *Conrado* Abbati S. Crucis Auſtriæ tunc exiſtenti. Nec obſtat, quod cauſatur contra hanc æram Cl. *Hanſizius*, in his Literis *Rudolphum* appellatum eſſe *Seniorem Ducem Auſtriæ*, cùm tamen Patrem ejus *Albertum* ſupervixiſſe, ac præfuiſſe Provinciæ huic usque ad Menſem Julium Anni 1358. certiſſimè conſtet. *Rudolphus* namque à Pontifice *Innocentio* VI. non ſummodo ſcriptus videtur *Senior Dux* reſpectu Fratrum, non Patris, ut adeò voculæ illæ adhibitæ fuerint quaſi pro voce *Primogenitus*. Certi enim jam ſumus ex anterioribus, ipſum *Albertum* Patrem huic ſancto negotio interveniſſe. *Veruntamen*, inquit Bulla Canonizationis, *cùm ea de re agi cœptum eſſet, morte* INNOCENTII, *ſurgentibusque bellorum apud Auſtrales & Pannonios diverſis turbinibus, immenſisque procellis in Eccleſia DEI exortis, uſque ad tempora Pauli II. Prædeceſſoris noſtri Inquiſitio intermiſſa eſt.*

VIII. Tam longæ porro intercapedinis annorum propè centum ac triginta, donec *Leopoldo* debitus, totque votis poſtulatus honor obtingeret, cujusdam alioquin Eruditiſſimi Viri calamô, in Sedem Romanam liberrimô, in expoſitione Monetæ alicujus, D. *Leopoldum* referentis, imaginaria cauſa collata fuit in defectum pecuniæ, ſine qua Romæ nihil, cum illa omnia effici cauſatur, & cavillatur. Sed cùm is ipſe Hiſtoriam ex munere profiteatur, nôſſe utique potuerat, tam arcui negotii ſucceſſum longè aliis de cauſis ſufflaminatum fuiſſe, ut ex ipſa in Bulla Canonizationis per allata verba ſincerè ſubindicatis. Etenim An. 1358. deceſſit *Albertus* II. Auſtriæ Dux. *Rudolpho* Filio bella cum Patriarcha Aquilegienſi, propè etiam cum *Carolo IV.* Cæſare Ungarorum causâ, deinde cum Bavaris propter Tirolim enata ſunt. *Innocentius* Papa VI. obiit An. 1362. An. 1365. *Rudolphum* ipſum mors præmatura ſuſtulerat. Mox diſſidia inter Fratres ejus circa regimen exorta, omnes provincias Auſtriacas in ſtudia contraria diſſciderunt. Quod idem inteſtinum malum iterum recruduit ob tutelam *Alberti* V.

Quibus de cauſis effectum non conſecuta ſit.

Ut ſileam Helveticum bellum, Auſtriacis infeliciſſimum: ac deinde Huſſiticum, in quo *Albertum* V. ſemper arma vibrare oportuit. Hoc defuncto, Filii *Ladislai* poſthumi causâ, qui Hungariæ, Bohemiæ, & Auſtriæ hæres erat, quanti in his omnibus provinciis tumultus *Friderico* Cæſari tutori creabantur? Et hæc impedimenta perpetua Auſtriam ferè impotentem, inceptamque ad *Leopoldinæ* Apotheoſis negotium ritè curandum, quod ſanè pacis otia poſtulat, effecêre. Romam deinde ſcindebant Schiſmata terribilia: quorum primum, ob ſedem in Avenionem Galliæ translatam, & inde revocatam, ab anno 1378. usque 1430. jugi univerſæ Eccleſiæ diſcordia perduravit: alterum novennio poſtea ſubſecutum, decem iterum annos turbavit.

Refumitur Supplicatio pro Leopoldi Pii cultu canonico.

IX. Poſteaquam verò tandem, Ducatu Auſtriæ ſic, uti dictum eſt, plus quàm integri Seculi curriculò acerbiſſimè attrito, Romæ autem pace reducta, ipſi Auſtrales in animum induxerunt, ea ſe forſitan præcipuè de cauſa his tantis malis & incommodis attritos fuiſſe, quòd *Pii Leopoldi* cultum canonicum procurare hucusque ſegniùs contenderint, immo planè neglexerint: malis ſuis, ac rebus adverſis mederi ſeriò cupientes, *Fridericum* Imperatorem inſtantibus precibus ad negotium iſtud, omni jam cura & ſolicitudine proſequendum, perurſerunt. Cujus proinde non ſolius tantùm ſupplices ad *Paulum* II. Papam preces ac literæ expeditæ ſunt: verùm etiam peculiares pariter aliæ, ab *Eleonora* Imperatrice, ab *Udalrico III.* Epiſcopo Patavienſi, ab Abbatibus, in quibus diſertè *Petrus I.* Abbas Campililienſis, & Præpoſitis Cœnobiorum, à Comitibus & Baronibus, ab Univerſitate Viennenſi, ab Urbibus & Communitatibus totius ferè Provinciæ, annis 1465. & 1466. ſingillatim Romam dimiſſæ ſunt. Quibûs receptis Pontifex denuo commiſit tribus S. R. E. Cardinalibus, *Beſſarioni* Tuſculano, & *Alano* Præneſtino, Epiſcopis, *Franciſco* item S. Euſtachii Diacono Cardinali, ſolitam exactamque in Pii Principis noſtri Vitam, ac mores, & miracula, cum facultate tamen ſubdelegandi, Inquiſitionem: qui eam *Ulrico* Patavienſi, & *Michaeli* Petinenſi Epiſcopis, *Mathiæ* Scotorum Viennæ, & *Joanni* Cellæ MARIÆ in Auſtria Abbatibus injunxerunt, Per quos & facta, & Romam relata fuit an. 1470.

Urgetur denuo.

X. Quare preces ſuas novis literis inſtaurans Imperator, Oratores adjunxit, *Thomam* de Cilia Decretorum Doctorem Protonotarium Cancellariæ, *Nicolaum de Creuzenath* Magiſtrum in Theologia, *Thomam Harder* Cuſtodem Canoniæ Clauſtro-Neoburgenſis. Addidit ſupplicationem ſuam *Mathias Corvinus* Hungariæ Rex, tum Viennæ Imperatoris hoſpitio exceptus, ſcribens in literis ſuis, non minus gratam ſe laturum eſ-

ſe

ſe Canonizationem Leopoldi Auſtriaci, quàm ſi unum de Hungariæ Regibus inter Divos referri contingeret. Sed & *Laurentius* quoque Ferrarienſis Epiſcopus, iis in partibus eo tempore Legatus Apoſtolicus, hoc pro negotio pariter inſtitit. Uti & Epiſcopus Patavienſis, Prælati, Comites, non Auſtriaci modò, verùm etiam Ungari ac Bohemi, item Urbes & Communitates, anteriores preces ſuas rurſum devotiſſimè ingeminârunt, præprimis verò Præpoſitus atque Capitulum Clauſtro-Neoburgenſe. Et confecta jam propè Res videbatur, dum ecce, obiit *Paulus* Papa II. an. 1470. Qui ſucceſſit *Sixtus* IV. ut in re adeò delicata nihil humanæ induſtriæ prætermitteret, omníque ob- & ſubreptioni viam præcluderet, novam Inquiſitionem, vel potiùs anterioris Perquiſitionem quàm rigidiſſimam injunxit *Marco* Cardinali tunc Præsbytero S. Marci, & Germaniæ Legato, poſtea Epiſcopo Præneſtino, per ſe ipſum omnia exequenti. Ad cujus relationem, quam Romæ delegati Cardinales ſumma cum exactitudine diſcuſſerunt, univerſi ſacri Cardinalium Collegii ſententiâ pro *Leopoldo* pronuntiatum fuit. Verumtamen etiam *Sixto* IV. ne Sanctimoniæ Principis noſtri Præco Apoſtolicus eſſet, mors intempeſtiva invîdit.

XI. Ergo demum *Innocentius* VIII.^vus^, prævîè demandata antè Actorum repetita reviſione, atque diſcuſſione, flammantibus, ac propè jam impatientibus Auſtriæ Votis, ipſo feſto Epiphaniæ Domini an. 1485. Pontificatus ſui primo, ſatisfecit, bonóque omine ea die, qua Magi *ab Oriente* venerunt, *Terræ Orientalis* Marchionem, Leopoldum inquam, Principem noſtrum, è Cathedra publicè Sanctorum deinceps cultu venerandum proclamavit. Qua utique ratione, quod ex adverſo ſanctæ Eccleſiæ ſtantes ſubſannandô irrident, ſanctum eum non fecit, quod ſolius eſt DEI; ſed fidem ſuam, tanquam Univerſalis Eccleſiæ ſupremus Paſtor & Rector, ſolummodo interpoſuit, ſigna illa, quibus DEUS Servi ſui Sanctitatem per tam innumera, tamque manifeſta Prodigia, ſeveriſſima Inquiſitione explorata, totque jurejurandis confirmata, Orbi teſtatus eſt, ſincera, vera, & irrefragabilia meritò cenſeri debere. Quo certè proceſſu opus eſt, ne inconſulta populi credulitate, quidquid fucato ſplendore fulget, aurum eſſe putetur, & quisquis deforis ſpeciem nonnullam probitatis mentitur, impius corde ad aram rapiatur. Quem porro pecuniæ, in hanc rem expendendæ, offendunt (offendunt autem plurimos, nihil magis quàm nundinationem Sanctitatis pro libidine ingenii ſui cauſantes) dicat, obſecro, an tot Inquiſitiones per integras provincias, tot Conſultationes, Diſquiſitiones, Deliberationes, ab hominibus aurâ victitantibus ſuſcipi queant? an ipſa ſolemnis renunciatio, & Proclamatio nullam Templi ſolemnitatem, pom-

Tandem *Leopoldus* ab *Innocentio* VIII. Papa Sanctus decernitur.

pamque, ac proinde ſumtus nullos requirat, ipſa eorum, qui pro Sancto laborant, devotione in alterutrum æmulante, cùm in Sanctis ſuis ipſe DEUS honoretur? Quid verò non credentes diutiùs moror? Profiteor potiùs, me, qui Sancto huic Patriæ Tutelari, ut initio fatebar, indiſerto impuróque calamo meo Elogium concinnare auſus non ſum, quia tamen eidem poſt DEUM, DEIPARAMque, hos omnes labores, & quantulamcunque in toto hoc opere induſtriam meam devotiſſimè conſecro, jam committere pro affectu meo non poſſe, quin ſaltem pauculas quaſdam periodos Laudum ejuſdem, oraculo Apoſtolico editarum, è Bulla INNOCENTII exſcribam, quæ ita habent.

Ejus Præconia.

XII. *Inter cætera ſaluberrima Sanctitatis Exempla Divina Miſericordia Sidus quoddam Mundo fulgere dedit LEOPOLDUM Auſtriæ Principem, PIUM Marchionem cognomento appellatum, Innocentiæ, Sapientiæ, & Juſtitiæ veſtimentis quibûs veſtiri Eccleſiam diximus, decorum, Bonitate, Manſuetudine, atque Clementia conſpicuum, Simplicitate, Continentia, Munificentia præclarum: cujus Integritas, Vitæ Sanctimonia, Humilitas, Pietas, Fides, adeò apud Chriſti fideles invaluerunt, ut una omnium Germanorum voce pro SANCTO hactenus telebratus fuerit. Cujus Liberalitatem, ſanctæque Religionis Cultum nonnulla Monaſteria, & quidem celeberrima, ab eo cum ampliſſimis cenſibus conſtructa, alia etiam magno ſumtu illuſtrata, abundè teſtantur. Hic Princeps Optimus Sacerdotes & Viros Religioſos admodum coluit, Summóſque Pontifices tanta Veneratione proſecutus fuit, ut ab INNOCENTIO II. Romanorum Pontifice Prædeceſſore noſtro PECULIARIS S. PETRI FILIUS appellaretur, & Apoſtolica commendatione, atque ea Plenaria, quam vulgò dicunt, Abſolutione dignus ab eodem INNOCENTIO, etiam mortuus, judicatus fuerit.*

Circumſtantiæ, quibus laudes ejus inſigniter amplificantur.

XIII. *Hic vir DEI, in ſummis opibus educatus, in magna peccandi licentia conſtitutus, Conjugalibus curis implicitus, Principatus Regimine impeditus, ſedulo tamen Pietatis & Miſericordiæ munera ſubibat, laſſos roborans, vacillantes confirmans, oppreſſos ſublevans, inopes fovens, inter curas Domus, inter Conjugales anxietates, inter affectus Pignorum, inter multiplices Principatus ſolicitudines, inter ſtudia tot laborum, immaculatum ſeſe ab hoc Seculo cuſtodivit, & temporalia tractandò, æterna diſpoſuit. Quadraginta annis Principatum Auſtriæ Regens, & quod majus eſt, illis præcipuè temporibûs, quibus propter Henricorum Patris & Filii mutuas concertationes, & poſtea propter Henrici Quarti* (Stilô Romano & Italorum, aliàs Quinti) *cum Lothario acerrimas contentiones, in Germania bellis, incendiis, & agrorum vaſtationibus tumultuatum eſt, ſumma cum Juſtitia, Humilitate, & Tranquillitate, cuncta*

cta adminiſtravit, & aliis cæde ac ſanguine madentibus, creditam ſibi Auſtriæ provinciam in diutina pace continuit. Quibus ex meritis æternæ Retributionis, & pacis præmia à DEO optimo Maximóque, qui centuplicato fœnore merita hominum penſat, eſt conſecutus. -----.

Præmia Meritorum ejus.

XIV. *Cùm autem verbo Sapientiæ Dominus affirmet homini, qui eum laudaverit, ac dilexerit DEUM, qui fecit illum, quòd in medio populi ſui exaltabitur, in plenitudine ſancta admirabitur, & in multitudine Electorum habebit laudem, & inter benedictos benedicetur: mirúmque in modum LEOPOLDUS in medio populorum exaltatus ſit, ac plenitudine cæleſtis gratiæ admirabilis refulgeat: reſtat, ut noſtra Approbatione inter Electos & Sanctos laudetur, inter Benedictos benedicatur. Quod illi abundè impertiemur, ſi eum inter Sanctos Eccleſiæ adnumerandum, pro* Sancto *venerandum, ac publicis & ſolemnibus ſupplicationibus, votisque in Miſſarum celebrationibus, aliisque Divinis Officiis invocandum, Apoſtolica auctoritate judicaverimus &c.* Abſiſto pluribûs, ipſa Bulla per extenſum exſtante apud *Surium*, *Poltzmannum*, *Pezium*, atque vernaculè apud *Scharrerum*, & *Riſtelium*, Viros omnes notiſſimos, & maximè Reverendos. Interim Vir eruditus, de quo ego jam ſemel ac iterum, cum cæteris heterodoxis contribulibus ſuis, caput movet, calamúmque denuo agitat contra poſtremæ Periodi, à me excerptæ, voces: *Reſtat, ut noſtra Approbatione inter Electos & ſanctos laudetur.* Item contra hæc alia verba: *Quod illi abunde impertiemur, ſi eum inter Sanctos Eccleſiæ adnumerandum --- Apoſtolica Auctoritate judicaverimus.* Quid *approbavit*, quid *judicavit* ſummus Pontifex? an fortè, rectè feciſſe DEUM, quod ſervaverit Divo Leopoldo promiſſum Verbi Sapientiæ? Minime gentium. Sed hoc *approbavit*, hoc *judicavit Auctoritate Apoſtolica*, Leopoldum certiſſimè & infallibiliter, teſtimonio tot prodigiorum, ad ejus interceſſionem factorum, támque evidenter comprobatorum, obtinuiſſe promiſſionem DEI, & ideo de ejus Sanctitate, à DEO manifeſtata, dubitare jam neminem deinceps debere. Quæ ſanè Approbatio, quod judicium, non eſt membrorum, ſed Capitis Eccleſiæ.

Solemnitas Canonizationis in Auſtria, unacum Sacri Corporis Translatione diu dilata.

XV. Impetratâ porro Apoſtolicâ Sententiâ, plurium Seculorum votis exſpectatâ, oportuiſſet quidem, ex more Catholico, Sanctæ hujus Inaugurationis jubilum Auſtriacâ, i. e. Auguſtâ pompâ è veſtigio celebrari. Sed non modò hæc omnis Provincia cùm inteſtino, tum Pannonico bello tunc quidem miſerimè flagrabat, ipſo anno 1485. *Mathia Corvino* Ungaro Rege Viennam obtinente usque ad annum 1490. Verùm etiam in Flandria, & alibi, tam *Friderico* Cæſare, quàm *Maximilia-*

no

no ejuſdem Filio, novo Romanorum Rege, acri varióque diſcrimine implicitis. Præterea ſacra S. Leopoldi oſſa primo in tumulo adhuc compoſita, cùm nunquam tranſlata fuerint, apud *Innocentium* VIII. rurſum inſtandum erat *Maximiliano* pro facultate Tranſlationis, facillimè autem indulta, teſte R. D. *Wencesl. Adalberto Czerwenka* Canonico Cathedrali Litomericenſi in Actis Pietat. Habſp. Auſtr. p. 580. Idem porro Princeps, dum interim divitem argento, & arte excelentem, gravémque pondere Sarcophagum Regio ſumtu apparari curaret, peculiari decreto, ad *Jacobum* Præpoſitum, Capitulúmque Neoburgenſe, ſub dato Feriâ ſextâ poſt Mathiæ Apoſtoli 1495. directo, ſtrictiſſimè inhibuit, ne Sancti Tranſlatio ab eis fieret, usquequo ipſe ſuâ eandem præſentiâ, pro teneritudine ſui affectus, ad univerſi populi ædificationem, condecorare poſſet: quem defacto graviſſima Imperii negotia (jam enim Pater ejus Auguſtus in Domino quieverat) licèt invitum diſtinerent. *Scharrer. & Riſtel.* Nihilominus tamen *Fridericus* II. Epiſcopus Patavienſis An. 1487. Officium S. Leopoldi in Choro per omnem Diœceſin die XV. Novembris una cum Miſſâ diei præcepit. Cl. *Hanſiz.* Metr. Laur. pag. 594.

Ejus Officium inſtitutum.

Tranſlationis Solemnia.

XVI. Tandem Annus Domini 1506. à decreto publico cultu jam 22.^{dus} inchoatus, Pietatis Auſtriacæ Theatrum in conſpectu Orbis feliciter aperuit die 15.^{a} Februarii ipſa Dominica Sexageſimæ. Prævie quippe indictis per omnem Diœceſin Pataviensem Solemniis iſtis, conſtitutam ad diem Clauſtro-Neoburgi convenêre Maximilianus I. Imperator Auguſtus, Leonardus Archiepiſcopus Salisburgenſis, Wigileus Epiſcopus Patavienſis Matheus *Langius* S. R. E. Cardinalis & Epiſcopus Gurcenſis, Abbates, ac Præpoſiti, juxta Chronicon *Mellicenſe*, circiter viginti ſeptem, Clerúsque alius Eccleſiaſticus ac Regularis ferè innumerus: DUX quidam Juliacenſis, Optimates, Proceres, Nobilitas omnis Auſtriaca, Populus denique infinitus. Itum cum ardentibus cereis, ac facibus, omnique ſplendidiſſimæ ſupplicationis Apparatu ad Cryptam *Leopoldinam*: Apperta reverenter tumba, media inter Sarcophagos *Agnetis* Conjugis, & *Adalberti* Filii: Corpus beatum novæ Arcæ argenteæ, vitris transparentibûs apertæ, impoſitum, atque ſolemni Proceſſionis pompa ad Eccleſiam, picturis & Auleis, foris, ac intus, magnificè decoratam, tranſlatum, ſplendidóque ſub papilione aræ quàm devotiſſimè ſuperpoſitum fuit, ſub Hymni Ambroſiani melodia dulciſſima, ſubjuncta excellenti Panegyri, Sacróque ſolemni lætiſſimè decantato. Planè verò peculiare fuerat in Solemniis iſtis, quæ Principi ac Tutelari Auſtriæ agebantur, *Maximilianum* Cæſarem non Cultu Auguſto, ſed Habitu Archiducali, qualis adhiberi ſolet, dum Feuda hujus Provinciæ capiuntur,

tur, Pileo pinnato tectum, cum tenerrimæ devotionis exuberante ſenſu, omnium lachrymas provocante, interfuiſſe. Sic aſſeruit *Cuſpinianus* Spectator præſens in Auſtria ſua, quem omnes hæc Solemnia narrantes exſcripſerunt, & hoc ex illo addentes, Habitum poſtea iſtum à Cæſare, ſingulari Clementia, Ciſtercienſibus noſtris, ad SS. Trinitatem in Nova Civitate DEO famulantibus, dono conceſſum.

XVII. Exinde pretioſiſſimum hoc Pignus veræ & admirabilis Sanctitatis etiamnum Clauſtro-Neoburgi inviſitur, & colitur, tanquam æviternum DEI, Angelorum, & hominum Spectaculum, piorum dulce Objectum, vivum quodammodo omnium viventium Speculum, peccatorum deſiderabile Aſylum, miſerorum commune Refugium. Divinarum Repromiſſionum irrefragabile teſtimonium. Dici nequit, quanta ab his Solemniis quotidie incrementa ceperit Auſtriaca in S. *Leopoldum* Devotio. Non enim Clauſtro-Neoburgi ſolummodo votiva Anathemata atque Donaria numerum exceſſerunt, hujúſque ſancti Principis Imago in Aureis atque Argenteis Numiſmatibus per Rev.^mos Loci Præpoſitos excuſis, paſſim radiabat, quorum & nos Aureum unum, tréſque Argenteos in cætera ſupellectili noſtra Numaria repoſuimus: verùm etiam in omni propemodum loco Capellæ, Altaria, Statuæ, Coloſſi, in ejus honorem, certante pietate, ſurgebant: peculiari inſuper Translationis feſto, atque Officio inſtituto, quod etiamnum Clauſtro-Neoburgi quotannis die XV. Februarii Religioſè celebratur, à *Polzmanno* vulgatum: principali interim Solemnitate in die Obitus ejus XV. Novembris agi per omnem Auſtriam ſolita, ex quo hanc diem etiam in foro, quod ajunt, ſacram, cúmque ceſſatione ab omni opere ſervili celebrandam, primùm quidem D. *Caſparus* Epiſcopus Neoſtadienſis ſuam per Diœceſin conſtituit An. 1593. deinde An. 1662. Seren.^mus *Leopoldus Wilhelmus* Archidux Auſtriæ & Epiſcopus Patavienſis per omnem Auſtriam præcepit. Cl. *Riſtelius* p. 304 ſeq. De Bohemia teſtatur D. *Czerwenka* p. 614. Micro-Pragæ An. 1691. poſitum fuiſſe ſolemniter primum Lapidem novæ Eccleſiæ S. *Leopoldi* die 15. Novembris, ſimúlque decretum eſſe, ut eodem die, juxta inſtitutionem Summi Pontificis, & communem Auſtriæ obſervantiam, etiam Officium de hoc Sancto ibidem deinceps diceretur, feſto Præſentationis B. V. ab eodem die in 21.^mum Novembris translato. Clauſtro-Neoburgi, & ad S. Crucem, ejus Feſtum ſolemnem Octavam habet: à nobis quoque Campililienſibus ſub ritu majori, cúmque Laudum cantu ſolemni honoratur. Quam quidem peculiarem erga hunc Sanctum devotionem Majores jam noſtros illico ſuſcepiſſe, eò quòd Piiſſimus hic Princeps, S. Crucem fundandô, toti Ordini Ciſtercienſi in Auſtria ſua initium dederit,

[Margin: Incrementa Cultus S. Leopoldi.]

[Margin: Feſtum fori de eo præceptum.]

pro-

proinde eidem etiam Campililium ſuam quodammodo Originem debeat, argumento eſt Codiculus Membraneus in fol. Seculi XV. inclinantis apud nos ſuperſtes MS.[tus] duodecim ſolummodo foliorum: ubi inter cæteras ſic dictas *Hiſtorias*, i. e. Officia de variis Sanctis etiam Officium de S. *Leopoldo* diligenter deſcriptum eſt. Servat præterea Bibliotheca noſtra quinque alia Volumina Vetera impreſſa. Primum quidem *Hiſtoriam* ſive Officium ac Miſſam *S. LEOPOLDI Marchionis Auſtriæ* editam Pataviæ in 4.to apud *Joannem Alakraw* AN. 1490. Item *Miſſale ſecundum Chorum Patavienſem*, Librum per omnia curioſum, in quo viſuntur Imagines nonnullæ integrum folium opplentes, & aliæ minores, quæ Literas initiales prægrandes includunt, buxô expreſſæ, coloribûs verò auróque illuminatæ: ubi præterea Paſſionem Domini ſecundum omnes quatuor Evangeliſtas notis expreſſam offendas tono veteri: item Canonem totum Membranis impreſſum: qui Liber editus eſt in fol. *in clariſſima* (uti ſcribitur) *Urbe ſuperioris Pannoniæ, quæ olim Flaviana, nunc Vienna dicta* per *Joannem Winterburger*, qui ſe aliàs converſione latina *Joannem ex Arce Hyberna* ſcribebat, AN. 1512. Præterea *Miſſale* aliud *Patavienſe* editum fol. parv. Auguſtæ Vindelicorum apud *Erhardum Ratdolt* AN. 1513. Rurſum *Breviarium ſecundum Chorum Patavienſis Eccleſiæ*, quod impenſis *Leonardi Alantſee* Bibliopolæ Wiennenſis Venetiis in 8.vo impreſit *Petrus Liechtenſtein* AN. 1518. Tandem *Miſſale* tertium *Patavienſe* in 4.to impenſis *Lucæ Alentſee* Wiennens. per eundem *Petrum Liechtenſtein* Venetiis Gothico Charactere effigiatum AN. 1522. In quibus omnibus Veteribus tertii jam Seculi Monumentis ubique ad 15.[tum] Novembris eadem Miſſa occurrit, quæ hodie in uſu eſt, excepto verſu ad Alleluja, qui olim erat: *Gaudeat ergo Terra Auſtriæ, tanti Principis* LEOPOLDI *ſublimata triumphis*: item Sequentia poſt Epiſtolam, quæ incipit: *Regem Regum veneremur, ſcriptum cujus habet femur, Dominus Dominantium.* Integram eam hoc loco dediſſem, niſi affectum meum in ſanctum hunc Principem dudum prævenieſſet *Cl. Hier. Pezius* Tom. I. col. 679. ſeq.

Officium ac Miſſa vetus de eodem.

XVII. Inter Donaria præcipuè eminet pretioſiſſimus ille Pileus Archiducalis, quem D. LEOPOLDO ſub annum 1616. devotiſſimè obtulit *Maximilianus* Archidux, Electus Poloniæ Rex, *Maximilianus II.* Imp. Filius, *Rudolphi II.* & *Mathiæ* Cæſarum Frater, Magnus Pruſſiæ Adminiſtrator, Ordiníſque Teutonici per Germaniam & Italiam Magiſter: quo ad leges Heraldicæ pretioſè efformato, cum radiis Coronæ Regiæ, arcubus item, pomóque Imperiali impoſito, auro, gemmis, unionibûs decorato, ipſe ſimul à ſe oblatam Protomen Argenteam Leopoldinam, ad veterrimas imagines ſudioſè efformatam, incluſíſque

Pileus Archiducalis eidem oblatus.

que ſacri corporis Reliquiis conſecratam, ſua manu coronavit: quoniam, ut ajebat in diplomate ſuo, minimè dubitaverat, D. *Leopoldi* interventu factum fuiſſe, ut Marchionatus Auſtriæ usque ad Archiducatus Dignitatem ſublimaretur. Quo ex tempore Cæſares Auſtriaci, & noviſſimè Auguſta Regina, hoc ipſo Pileo toties uti conſueverunt, quoties Auſtria inferior ab ipſis ſub initium Regiminis ſolito, ut ajunt, homagio in fidem recipienda fuerat, ea tamen lege mente Donantis conſtituta, atque à *Paulo* V. Papa, ac *Mathia* Imperatore, graviſſimis pœnis in ſuis diplomatibus cauta, ut Monile iſtud, ſive cimelium quodammodo Auguſtum, ſemper in Cuſtodia D. Præpoſiti & Canoniæ Neoburgenſis permaneret: ſin verò pro Homagii ſolemniis aliquando Viennam, vel aliò deportaretur, ultra trigeſimum diem à nemine omnino, & ne à Majeſtate quidem Regnante, retineretur. Conferatur *Riſtelius* cap. ult.

XIX. Temporum verò, quibus DEUS hominum flagellavit peccata, iterata acerbitas effecit, ut ſacrum D. LEOPOLDI Corpus tertiùm fuga ſubduci oportuerit. Cùm namque hoſtis Odryſius An. 1529. Viennam primùm incurſaret, D. *Georgius* Præpoſitus Sacra hæc Lipſana unacum cætero Eccleſiæ ſuæ theſauro celeri fuga Paſſavium avexit. An. 1603. *Stephano Botskaio* cum Ungaris ſuis in Auſtria ſæviſſimè furente, D. *Thomas* Præpoſitus cum ſacro hoc Depoſito Mellicii Aſylum tutum quæſivit, & reperit, ac tanta humanitate à D. *Caſparo* ejus Loci Abbate recreabatur, ut ipſum D. LEOPOLDUM obæratum exiſtimans, in grati animi ſignum Pollicem ejuſdem, humaniſſimo Mellicio Reliquerit. An. 1683. Turca iterum Viennam terribili inſultu horrendum in modum adoriente, D. *Sebaſtiano* Præpoſito denuo cum ſacris Pignoribus Patavium velociter effugiendum fuit. Quantumvis autem hoc pacto Domicilio, immo Sanctuario ſuo, ad tempus ſemel, iterum, ac tertiùm exceſſerit Magnus hic Auſtriæ Tutelaris: adfuit tamen Domui ſuæ præſidiò, & à tota demum Patria Divinæ iracundiæ flagella potenti interceſſione rurſum avertit. *Sacrum Corpus tertiùm fugâ ſubduci oportuit.*

XX. Quare tantò æquiùs Auguſtiſſimi Monarchæ Auſtriaci ſe ferè quotannis, niſi Metropoli ſua abſentes, morbóque, aut tempeſtate, vel alia quadam negotiorum mole impedente Retinerentur, feſto S. LEOPOLDI die ſe Clauſtro-Neoburgi ad Aram ejus humillimè ſupplices ſiſtere conſueverunt, quantum afferrent Devotionis, tantùm Benedictionis referentes, eo proventu, ut cùm ſæpiuſculè ſuper Auſtriam fractus quaſi Orbis illapſurus videretur, Auguſtiſſima tamen Archiducalis Domus antiquæ ſemper Majeſtatis Culmen imperturbabilis tueretur. Nihil itaque dignius, quàm ut *Leopoldus* Cæſar Piiſſimus An. 1670. *Eccleſia Viennæ in ejus honorem erecta, & inde cum Suburbium dictum Leopoldinum.*

deſtructâ in Suburbio Synagogâ Judaicâ, ejus in locum Viennæ D. LEOPOLDI Eccleſiam excitârit, à qua univerſum Suburbium illud *Leopoldinum* appellatur. Quòd præterea idem Auguſtiſſimus Monarcha, poſteaquam An. 1683. immanis Turcarum exercitus Palatinam hanc Cæſarum Urbem barbara obſidione acerrimè exagitâſſet, Caſtris præcipuis in Monte Cetio poſitis, pérque appropinquantem ſubſidiarium Chriſtianorum exercitum imperterrita aggreſſione ſolicitatus, turbatus, fuſus, & in fugam actus fuit, victricibûs deinde Cæſaris Aquilis vehementer à tergo inſtantibûs, iterum iterúmque vincentibus, ac ita triumphantibus, ut hoſtis temerarius iteratis maximis victoriis magna Hungariæ parte depelleretur: Nihil, inquam, dignius fuit, quàm quòd Altefatus laudatiſſimus Cæſar An. 1693. die 15. Auguſti, quæ Glorioſiſſimæ Virgini Aſſumtæ ſolemnis eſt, in Templo D. Stephani Viennæ, inter alia Vota, æviternæ Gratitudinis ergo ſuſcepta, hoc pariter nuncupaverit. *Spondeo prætereà, me ad perpetuam tanti Beneficii memoriam S. LEOPOLDI Sacellum in Monte Ceſio, unde primò ſingulare Protectionis Auxilium acceptum in propulſandis hoſtibus apparuit, reſtauraturum, ac in eodem Loco Aram D. Virgini ſub Titulo AUXILII CHRISTIANORUM dedicaturum.* Reſtauraturum dixit: Longè enim antea, & ultra hominum memoriam Ædes *Leopoldi* Seculo XII. Palatinæ, ſive Curia ejusdem, immo Caſtrum in hoſtes monitum, devotione patria, aſt incerto tempore, & Authore, in humile Tempellum commutatæ.

Reſtauratum Templum in Monte Cetio votô Cæſaris.

XXI. Qui porro votum hoc nuncupavit, idem & ſolvere cœpit; Filius verò Auguſtus *Carolus* VI plenè exolvit, duabus Turribus adjectis, quæ cupro intectæ, ære harmonico latè perſonant: ſex itidem elegantiſſimis Altaribus inibi erectis. Teſtatur id marmor, quod in introitu ita loquitur. *Hæc Eccleſia, S. LEOPOLDI, Auſtriæ Marchionis, & Patroni Honoribus ſacra, Ejusdem olim Principi Aulæ contigua, tum & iniquitate temporum, & Turcorum impietate diruta, Munifica dein Pietate LEOPOLDI I. & CAROLI VI. Patris, & Filii, Impp. reſtaurata, & ampliata MDCCXXX. per Joann. Iſendyck Comitem Sacrarum Largi ion.* Confer R. P. *Matheum Fuhrmann* Ord. Eremitar. S. Pauli Vet. & Nov. Auſtriæ vernaculæ Part. I. p. 417. ſeq. Atque ſic habes jam, Lector, Hiſtoriæ D. *Leopoldi* ſpicilegium tenue, ex Antiquitate, quæ plurima ſepeliit, mihi quidem relictum. Jam porro pro more ad Uxorem, & Liberos ejus tranſeunti, nonnullam adhuc morulam indulge.

Idem perfectum.

§. V.

§. V.

De Agnete Uxore D. Leopoldi.

I. Cùm in Elogiis anterioribus Uxores, Liberoſque laudatorum Principum noſtrorum primò ubique paragrapho exequerer, argumenti dubietate cogebar: quia non expedita, ad Geſta Marchionum commodè progredi non poteram. Hic verò ordinem verto, quia nemo de Connubio D. Leopoldi cum Agnete *Henriciana* quidquam dubii injicit. Quam tamen Dominam ut in ſancti Conjugis & Liberorum honorem nonnihil illuſtrem, æquitas depoſcit. Geminum illa venit in thorum: DEI autem gratiâ effectum eſt, ut, qui ſanctior erat, longior quoque & fœcundior foret. Sed prius de Glorioſiſſimæ hujus Matronæ, ſi Seculum ſpectem, Regio Genere congruè dixero: immò ne prolixiùs de eo dicere compellar, Stemma ejuſdem aliquâ ſaltem ſui particulâ in brevem, quæ poſtea ſequetur, Tabellam compoſui: in quâ tamen uti majorum, ſic & Nepotum illius non niſi præcipua nomina cenſeo, ex propriis quoque Liberis ejuſdem illos ſollummodo apponens, per quos propagatio Stirpis evenit. Oculis in hoc parvo ſchemate hauries Genus verè Auguſtum, rari, aut fortè nullius, extra unam Auguſtiſſimam Domum Habſpurgicam, exempli. Expende ſis illud, atque in eodem Majeſtatem, Felicitatem, ac tandem etiam Vanitatem conſidera. Franconico Sanguine oriunda *Agnes* noſtra, ex utroque Marito Suevicam Auſtriacamque Propaginem Senis utrinque Generationibus complevit. Quid porro Auguſtius, quàm in unius rectæ lineæ aſſenſu deſcenſuque, Suevicam Stirpem quod attinet, novem Imperatores Regeſque Romanos in calculum ducere, cui Frater adhuc decimus accedat? Quid felicius, quàm tot Cæſarum Regumque Neptem, & Filiam, & Sororem, Aviam inſuper ac Proaviam, & quod ultra eſt extitiſſe? Quid verò vanius tandem, niſi, utramque tantæ Dominæ Propaginem coronatam, Suevicam quidem in *Conradino*, Auſtriacam in *Friderico*, florentiſſimis juvenibus uno anno, menſe, die, hora, uno in loco, ac ferè unius carnificis ictu Neapoli An. 1269. tam indignè, quàm infeliciſſimè præciſam fuiſſe? O magnum in rebus, quas Mundus habet, inane! Infelix foret profectò *Agnes* noſtra, ſi ſolo duntaxat longo Stemmate Regum cenſenda, fortunam virtute non ſuperâſſet. Sed ipſam jam Tabulam inſpice.

Agnetis Genus Regium.

* * *

Henricus Dux Franconiæ.

Conradus II. Salicus Imperator. ob. an. 1093.

Henricus III. Niger Imperator. ob. an. 1056.

Henricus IV. Imperator. Obiit an. 1106.

Conradus Rex ob. a. 1101. AGNES: *Henricus* V. Imper. o. 1125.

Ex qua geniti.

Primo Marito FRIDERICO *de Hohenſtaufen Duci Sueviæ.*		*Secundo Marito* LEOPOLDO *Pio Marchioni Auſtriæ.*	
Fridericus Dux Sueviæ. ob. an. 1147.	*Conradus* III. Imperator. o. 1152.	*Leopoldus* V. Dux Bavariæ March. Auſtr. ob. a. 1141.	*Henricus* Primus Dux Auſtriæ. ob. a. 1177.
Fridericus I. Barbaroſſa Imperator. ob. a. 1190.		*Leopoldus* VI. Dux Auſtriæ & Stiriæ. ob. an. 1195.	
Henricus VI. Imperator. ob. an. 1197.		*Fridericus* I. Dux Auſtr. ob. 1198.	*Leopoldus* VII. Dux Auſtr. & Stir. o. a. 1230.
Fridericus II. Imperator, & Rex Siciliæ. o. a. 1250.		*Fridericus* II. Dux Auſtr. Stiriæ, Carniolæ. o. 1246.	Henricus Dux Medliçenſis. ✠ 1227.
Henricus Rom. Rex. o. a. 1234.	*Conradus* IV. Imp. & Rex Siciliæ. o. 1254.	*Gertrudis.* Maritus: *Hermannus* Marchio Badenſis Dux Auſtriæ. ob. a. 1250.	
Conradinus Stirpis Ultimus capite plexus Neapoli. a. 1269.		*Fridericus* Stirpis Ultimus capite plexus Neapoli. a. 1269.	

* * *

Primus Agnetis Maritus commendatur.

II. Primum hujus Dominæ Maritum *Otto* Præſul Friſingenſis, Filius *Agnetis*, tanquam Vitricum ſuum, de Geſt. Frider. I. Imper. Libr. I. cap. 8. ita commendat. „Ea tempeſtate Comes „quidam FRIDERICUS nomine, ex nobiliſſimis Sueviæ Comiti„bus Originem trahens, *in Caſtro* Stoyphe *dicto* Coloniam poſue„rat. Hic cùm eſſet conſilio providus, armis ſtrenuus, ad Cu„riam Imperatoris (Henrici IV.) aſſumtus, per multos dies „ibi militârat, Strenuiſſimiſque ac Nobiliſſimi Militis Officium „implens, in omnibus periculis ſuis viriliter Imperatori adſtite„rat. Videns ergo Princeps Reipublicæ tam dubium ſtatum, „vocato ad ſe ſecretè præfato Comite, ſic eum alloquitur. *Vi„rorum Optime, quem inter omnes in pace fideliſſimum, in bello „fortiſſimum expertus ſum: cerne, qualiter Romanus Orbis tene„bris involutus, fide vacuus ... ad auſus nefarios, factáque nefandiſſima*

diſſima concitatur. --- Aſſurge igitur huic tam peſſimo morbo, atque ad debellandos Imperii hoſtes viriliter accingere. Neque enim priorum Meritorum tuorum immemor exiſto, nec futurorum ingratus ero. Filiam quippe, quam habeo Unicam, tibi in matrimonio ſortiendam tradam, Ducatúmque Sueviæ, quem Bertolfus *invaſit, concedam.*, Infrà autem Cap. 9.no pergit. *Suſcepit verò ex Nobiliſſima Compare ſua Agnete duos Filios, Fridericum & Conradum: & ipſe poſt multa Virtutum ſuarum Inſignia in Senectute bona diem ultimum claudens, in Monaſterio Laureacenſi, in proprio fundo conſtructo, humatus eſt.* Confirmantur & illuſtrantur poſtrema hæc Verba ipſo Fundationis Diplomate Monaſterii Benedictini *Laureacenſis:* quod in colle ſupra Raemſiam Vallem, quam Raemſa amnis præterfluit, exſtructum eſt, & ubi antea Arx quædam, Antiqua Ducum Sueviæ ſedes, conſtiterat, cujúſque proprium nomen foret Mons Mariæ, vernaculè *Unſer Frauen Berg*, plebe tamen illud ex antiquato Uſu *Lorch* compellante propter ſubjectum huic Monticulo paris nominis Pagum, juxta *Cruſium* Annal. Suev. Part. II. Libr. IX. Cap. 2. Inchoant Literæ illæ in hunc modum: *In Nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Fridericus Divina favente Clementia Suevorum Dux & Francorum. Omnibus Chriſti noſtrîque fidelibus --- notum fieri volumus: Qualiter ego Fridericus, & Uxor mea Agnes, cum duobus Filiis noſtris, Friderico ſcilicet & Cunrado --- Abbatiam quamdam Loricha beato Petro --- juſtè & liberè tradidimus &c. Anno. Dom. Inc. MCII. Ind. X. V. Non. Maji.* Vide Chartam extentam in *Document. rediviv. Monaſterior. Wirtenbergens.* p. 713. ſeqq. Fallit verò, quod *Arnpeckius*, poſt *Sundhemium* in Tabulis Neoburgenſibus, tranſcripſit: hunc nimirum Fridericum Ducem cum Agnete alterum quoque in Suevia Monaſterium *Adel-* vel *Madelbergenſe* Ord. Præmonſtratenſis fundaſſe. Hoc quippe ſub favore *Friderici I.* Barbaroſſæ Imperatoris *Volknandus* Baro de Eberſperg conſtruxit An. 1181. cùm interim *Fridericus* noſter jam An. 1105. è vivis excedens, *Agneti* ſuæ Thori poſterioris copiam aperuerit. Oblatum hoc Monaſterium initio fuit Ciſtercienſibus noſtris: ſed quoniam reſervatum ſibi & Familiæ ſuæ à Fundatore Jus Patronatus Libertati & Exemtioni Ordinis adverſabatur, ſuſcipi non potuit. Unde & à Præmonſtratenſibus iterum dimiſſum fuit, usquequo Fundator noxia conditione plenè abſceſſiſſet. *Cruſius* in Docum. Monaſt. Wirt. p. 6. & 7.

Fundârunt ſimul Monaſterium Laureacenſe.

Non item Adelbergenſe.

III. Aliàs paria cum ſuperiori *Ottonis* Narratione etiam retulit *Paul. Langius* in Chron. Citizens. apud *Piſtor.* Tom. I. p. 1146. Item *Hulderic. Mutius* Chron. de Reb. Germanor. Libr. XV. ad Ann. 1084. qui in cæteris ait. *Hoc tempore Friderico Duci Sueviæ Imperator dedit Uxorem Filiam ſuam Hagnem -- Hæc Hagnes, mortuo primo Marito Friderico, nupſit Marchio-*

Proles non plures, quàm geminos Filios procreârunt.

ni Auſtrio Liupoldo. Quod iterum clariùs exſplicat *Otto* unde ſupra Cap. X. *Mortuo Alemannorum Duce* Friderico, Agnetem *ab ipſo viduatam Frater ſuus* Henricus, *Imperatoris* Henrici *Filius, in ſua ſuſcepit, eámque* Leopaldo *Orientali Marchioni --- in Uxorem dedit, -- Filiis ipſius* Friderico *quindecim,* Conrado *duodecim Annos habentibus.* His porro omnibus teſtimoniis conſtat, *Agnetem* priori Conjugi genuiſſe duos Filios, in morte Patris adhuc non multùm adultos: nullum autem iis favet, qui eam ex *Friderico* Hohenſtaufio tertii adhuc Filii *Hermanni*, quem quidem infantem obiiſſe tradunt, & duarum inſuper Filiarum Matrem faciunt. Quarum unam *Hübnerus* Part. I. Tab. 28. adſcripſit *Luitgardim*, & *Conrado* Marchioni Miſniæ Conjugem attribuit: alteram *Hermingardim* appellavit, docuitque Duci Brabantiæ *Godofredo* II. locatam. Primam porro Miſnicam apud Ill. D. *Eckartum* Origg. Saxon. col. 72. & 73. ex Appendic. Chron. Montis Sereni, quam Canoniam Regularem, dictam B. Petri, *Conradus* Marchio Miſniæ conſtruxit, & ipſe ibidem in fine converſus eſt, appellatam lego *Luccardam*, nequaquam autem *Friderici* Ducis, ſed *Alberti* cujusdam Suevize Comitis Filiam: tametſi ea vulgò, ſed planè perperam, circumferatur quaſi *Conradi* III. Cæſaris Germana, ac proinde Nata *Agnetis* noſtræ. De *Hermingarde* Brabantica jam nulla, quam opponam, Authoritas gravior in promtu eſt. Quoniam verò *Otto* Præſul eo in loco, quo ſibi conſtitutum erat, *Friderici* Ænobarbi Cæſaris Familiam omnino in palàm prodere, nullius Filiæ *Friderici* Vitrici ſui, atque *Agnetis* Matris alicubi meminit: hanc pariter *Hermingardim* inſuper habeo, & *Agneti* noſtræ ex primo Marito, juxta communem ferè omnium relatum, duos, non plures, Liberos ac Filios imputo.

Maritus alter Leopoldus Pius, cum quo fœcundum Conjugium.

IV. Marito alteri Pio & Sancto, Leopoldo nimirum Auſtriaco, eam Octodecim Liberos mirabili fœcunditate protuliſſe, quorum verò ſeptem infantilis Innocentia ſive mox, ſive poſt paulò, cælis inſeruerit, Authoritate Scriptorum omnium Auſtriacorum ſuſtentatur: neque quempiam vidi numero huic derogare cupientem. Sed illum *Rikardus* noſter una adhuc Prole, in infantiæ demortuæ, adauget: cui, tanquam ſinchrono, Résque S. Marchionis ex inſtituto ſtudiosè pertractanti, tutus, ut arbitror, aſſurgo. Perfacilè illi, qui primus octodecim Liberos deſcripſit, una Proles infans excidere potuit: cujus deinde errorem ii omnes, quibus ipſe pro exemplo erat, ſimiliter errârunt. De undecim prolibus adultis, quod oportunum erit, ſequentibus paragraphis videbo. Hic potius decernendum foret, quo anno nata fuerit *Agnes*, quo item alio primas cum *Friderico* Suevo nuptias egerit. Sed hæc tuto adſignata mihi nullibi occurrerunt: quid porro de iis cenſeam, ſub finem hujus paragraphi

phi computabo. Jam autem, quibus Animi dotibus, qua virtute, qua inſigni pietate incomparabilis hæc Princeps effulſerit, hoc loco nonnihil deprædicandum eſt. Oratore autem id faciam illo, qui pro Apotheoſi *Leopoldi Pii* apud *Innocentium* Papam VIII. An. 1484. in publico Conſiſtorio ſupplicavit, ſæpè nimirum laudato *Franciſco Patavino*, hisque ejusdem elegantibus verbis, apud Cl. *Hier. Pezium* Tom. I. col. 579. legendis.

V. *Uxor* (ait) *ei* (nempe LEOPOLDO) *pari Sanctitate, ac Moribus, DEOque Maximo ita jubente, Anno MCVI. oblata* AGNES, *Imperatoris Filia, Pudicitia inſignis, & quæ Viro, ſponte ad bona opera properanti, calcaria ſubderet. Et quod præcipuum Munus Mulierum dicit Juriſconſultus, fœcundiſſima Liberos duos de viginti enixa eſt: ita, quod ex ipſa fœcunditate intelligi poteſt, verum DEI Cultum, quo Vir & Uxor ducebantur, ipſis viventibus hæc beatitudinis pignora non denegâſſe: ut illud verè teſtari poſſint.* Uxor mea ſicut vitis abundans in lateribus domus meæ: Filii mei ſicut Novellæ Olivarum in circuitu Menſæ meæ: Ecce ſic benedicetur homo, qui timet Dominum. *Inerat enim illi fœcunditati juncta continentia quædam, quod ait D.* Hieronymus, *quæ non voluptatis impetu præceps in mutuum ferebatur affectum. --- Hi ergo ſic ſanctiſſimo copulati matrimonio, mira cùm eſſent ambo prædici bonitate, ambo in Redemptorem noſtrum pientiſſimi, nilque indies cogitarent, niſi quo maximè pacto placere, ac Summo DEO gratificari poſſent: concordes animi, & uno ſpiritu, arbitrati, rem gratam Altiſſimo fore, ſi quam ære proprio ſacram conſtruerent Ædem, cui quæque commoda & Miniſteria præſtò eſſent: Beatæ MARIÆ Templum condere, in eoque ſanctæ approbatæ Religionis Viros collocare decreverunt, quorum precibus, beata DEI Genitrice intercedente, Salutis eorum æternæ felicitas impetretur.*

Pietatis in Leopoldo & Agnete par ſtudium.

VI. Subdidit poſtea Narrationem Flammeoli, vento de capite *Agnetis* ablati, & nono poſtea anno à *Leopoldo* in Venatione, cùm adhuc è Sambuco illæſum penderet, reperti: qui eventus prodigio par cenſebatur. Facti porro hujus imago cùm in Numulis aureis & argenteis, Clauſtro-Neoburgi per Rev.mos DD. Præpoſitos olim cudi, & piæ *Leopoldinæ* memoriæ causâ paſſim dono diſtribui ſolitis, exhiberetur: unum horum Cl. D. *Joannes David. Kelerus* Hiſtoriar. PP. Deliciar. Hebdomadal. Numariar. Author Part. VII. p. 360. typo æneo propoſuit, poſteà verò in Expoſitione Hiſtorica vernacula p. 364. ajebat: Admodum ſe mirari, rei tam inſolitæ neque ab ipſo *Leopoldo* in prolixa Charta Fundationis ſuæ Neoburgenſis, neque in Bulla Canonizationis ejus ab *Innocentio* Papa VIII. vel minimam mentionem ingeſtam. Unde pro ea, qua ipſe eſt, religione ſubinfert, hunc eventum nullo fide digno argumento fulciri, ſed me-

Dubium de Flammeolo *Agnetis*.

ra

ra demum puráque Traditione antiqua ad nos usque propagatam, permultis meritò fidem tutam non facere.

Diſolvitur. VII. Mihi verò non minùs eſt mirum, ſi Viri prudentes inde argumenta requirant, ubi locus eorum petendorum non eſt. Publica utique Inſtrumenta non poſſunt niſi veritatem inconvulſam, nulliqne dubio ſubjectam in iis, quæ clarè exprimunt, referre: quia fiunt de re præſenti, quorum notitia vel ipſis oculis ſubjecta, vel in recenti memoria eſſe debet, atque talis, quam adhibiti teſtes ex certa ſcientia comprobent. Duo ſunt porro, ac planè diverſa, Flammeolum de capite *Agnetis* vento ablatum, à *Leopoldo* in Venatione poſt plures annos illæſum è ſambuco pendens repertum, & ominis, atque ſigni prò ædificanda ibidem Eccleſia è cælo dati locò acceptum fuiſſe: & item hanc ablationem atque repertionem re vera prodigio factam, & ſigni locò à DEO proviſam fuiſſe. Quamvis primum accidiſſe patuerit omnibus, caſu tamen, licèt præter conſuetudinem, eveniſſe potuerat: neque vires naturæ egrediebatur, ſindonem ramis, ope venti flantis atque reflantis, probe obvolutam, imbrium niviumque injurias incolumem ſuperâſſe. Certiſſima itaque ſpecie facti, de modo interim prodigioſo, certóque Divinæ diſpoſitionis interventu, eò temporis certò tutóque conſtare nemini potuit. Quo igitur pacto hic Eventus, tanquam Signum deſtinati à DEO pro Eccleſia loci prodigiò conſtitutum, per chartam ſolemnem Fundationis ad æviternam poſterorum memoriam tradi potuerat? vel quisnam Teſtium adhibitorum prodigium hoc fidè ſua interpoſita corroborare auſus fuiſſet? Æquè parum convenerat *Innocentio* Papæ, hoc factum, quod cum, vel ſine Numine accidiſſe potuerat, miraculo dare; quippe qui integram Bullam ſuam, facta hiſtorica quod attinet, ex iis duntaxat conſtruxit, quæ in præmiſſis Inquiſitionibus rigidis vel oculo inſpectori viſibili ſpecie patuerant, vel ſacroſancto Teſtium jurejurando firmata fuêre. Quare hæc Traditio patria & Neoburgenſis apud æquos rerum Arbitros eo ex capite, quòd in charta *Leopoldina*, & Bulla *Innocentii* altiſſimo ſilentio prætermiſſa ſit, ne minimum quidem veritatis, & antiquæ poſſeſſionis periculum ſubit: id ſolummodo ſi adverteris, admiſsâ flammeoli hiſtoriâ, neminem propterea prodigium novum in orbem intrudere, ſed eventum duntaxat ſingularem mirari.

Teſtimonium grave & ſinchronum hujus Eventus expenſum. VIII. Fidei interim hujus Eventus momentum ſanè grave conciliat, eúmque ferè certum conſtituit Excerptum noſtrum *Rikardianum*: quod eum non modò pari, ut alii patrii Scriptores, narratione recenſet, verùm etiam annum ſimul ac diem tam ablati quàm Reperti flammeoli teſtimonio coævo deſig-

deſignat, de quibus aliàs hucusque nemini uni conſtiterat. Majus, menſium omnium gratiſſimus, ubi molles Zephyri, blandique Favonii cum novellis arborum frondibus amœniter jocari ce[illegible]auntur, luſit pariter cum peplo piæ Dominæ noſtræ. Nam ut habet Excerptum noſtrum, *Octavo poſt Nuptias die in timore DEI actas* (Cal. Maji An. 1106.) proinde die 8.va ejusdem Menſis *Cæleſtis Favonius velum abſtulit de Capite Agnetis.* Rurſum An. 1114. *prid. Kal. Junii* (i. e. die 31. & ultima Maji) *Marchio Leupoldus venatus in Sylva infra Montem Cetium, reperit ope canum allatrantium nono abhinc anno* (puta inchoato) *ablatum à Capite Agnetis Velum, in omni tempeſtate illæſum, è Sambuco pendens: & credidit hoc ſigno ſibi de Cælo oſtendi Locum, quo ædificare deberet Eccleſiam, quam pridem voverat pro ſalute Patriæ, & Hæredibus habendis.* Fluxerunt itaque ab ipſa Flammeoli ablatione, donec reperiretur, Anni octo, dies quatuor & viginti. Neque ſcribebat *Rikardus* Canonicus, quod probè obſervatum velim., *Cognovit*, ſed *Credidit* Leopoldus, *hoc Signo ſibi de Cælo oſtendi Locum*: neque meminit eidem ibi apparentis DEIparæ Virginis, qua viſione interveniente ſine dubio prodigii convictus, adſtruere illud omnino in Charta Fundationis cum certitudine poterat: niſi, quamvis hæc Apparitio actu interveniſſet, eam tamen, more Sanctorum, humili ſilentio dedita operâ involvere maluiſſet, ne vanè omne in ævum gloriari videretur. Ergò Eventum cum flammeolo ex Auctoritate præmiſſa veluti certum habeo, & exploratum: prodigioſum verò fuiſſe, ut non diffitear, unde tamen invictè ſtabiliam, me non habere, libenter confiteor.

IX. Clariſſimo porro D. *Riſtelio* in Aula Sancta Leopoldi Pii, quam vernaculè ſcripſit, cap. 9. p. 120. ſeqq. arduum videbatur admittere, Flammeolum nono primùm anno à die, quo ablatum fuerat, ac proinde Anno demum 1114. repertum fuiſſe, eò, quòd illo ipſo Anno die 12. Junii in feſto SS. Cirini Naboris & Nazarii primus Lapis Baſilicæ Clauſtro-Neoburgenſis poſitus fuerit. Delineationem quippe Templi, Domusque Canonicæ tam amplæ, exciſionem ſylvæ aſperæ, conductionem Artificum, & multiplicium operarum, Convectionem lapidum, Calcis, arenæ, & hujusmodi neceſſariorum tantam ad fabricam vel imis è fundamentis duntaxat inchoandam, paucos intra menſes fieri nequaquam potuiſſe, Vir doctus omnino ſibi perſuaſerat. Verumtamen jam è ſuperioribus *Excerpti* noſtri poſtremis verbis didicimus, *Leopoldum* crediſſe, hoc ſigno ſibi de Cælo oſtendi locum, quo ædificare deberet Eccleſiam, *quam pridem voverat* pro Salute Patriæ, & Hæredibus habendis. Unde conſequitur, cum de ſolo Loco dubium, totam interim fabricam non modò mentè præconcepiſſe, verùm eti-

Epocha reperti Flammeoli defenditur.

am plures ejuſdem delineationes, omnem præterea ſtruendi Apparatum pluribûs annis jam in promtu habuiſſe, ut è veſtigio operi manus admovere liceret, quamprimum tale quidpiam eventurum ſibi eſſet ad iteratas preces ſuas, quod ominis locò cum ratione accipere poſſet. Affirmat hoc ipſum *Excerptum* noſtrum, dum prioribus illico ſubdit. *Unde ſtatim excîdi ſylvam, & jam parata pro Ædificio advehi juſſit, & IV. Id. Julii* (non Junii) *primum Lapidem, ſe & Uxore præſente, poni curavit per* OTTONEM, *parvæ Collegiatæ Eccleſiæ, quam ibi erexerat, Præpoſitum.* Arduum non erat Principi Terræ, opibûs atque imperio cuncta, quæ vellet, promtè valenti, tantum operarum numerum oportuniſſimo anni tempore in unum cogere, per quem ſpatio quadraginta dierum maxima Sylvæ pars excîdi, non minima Materialium copia, à Monte Cetio aliunde haud longè diſtans, convehi, & terra pro fundamentis ex parte ſaltem effodi, haud planè incommodè poſſet. Multæ manus celerem obtinent finem. Ædificia hæc in propinquo Ædium Palatinarum, neque extra conſpectum earum conſtruere, indubiè Pio Principi ſemper animo ſederat; neque de ſpatio, quod abundè amplum foret, ullatenus fuerat ambigendum. Animi ſui propoſitum aperire Præſulibus, & maximè Diœceſani conſilium atque facultatem exquirere, devoto Fundatori interea, dum omen Loci exſpectaretur, centies pronum fuit. Quare nihil jam impendit, quo minus & hoc libenter aſſentiar, Flammeolum *Agnetis*, nono demum anno ab ejus ablatione inchoato, & ſemi altero tantùm menſe ante Lapidis primi poſitionem, repertum fuiſſe.

Præconia Agnetis. X. Cæterùm quòd *Patavinus* ſuprà prædicaverit, *Agnetem*, Viro ſponte ad bona Opera currenti calcaria ſubdidiſſe, & ambos concordis animi, uno ſpiritu gratificari DEO contendiſſe, quàm eximium, tam exploratum eſt. Impletum planè in *Agnete*, quod illapſu Spiritus S. edixit Eccleſiaſticus Cap. XXXVI. v. 1. 2. 3. *Mulieris bonæ beatus Vir: Numerus enim annorum illius duplex. Mulier fortis* (virtute nimirum imbecillitatem ſuam ſupergreſſa) *oblectat Virum ſuum, & Annos vitæ illius in pace implebit. Pars bona Mulier bona, in parte timentium DEUM, dabitur viro pro factis bonis. Mulier timens Dominum ipſa laudabitur.* Videtur ſanè has laudes jam in primo Conjugio promerita, ubi, quod ſuprà adduxi, unacum *Friderico* Duce, Laureacenſi in Suevia Cœnobio Fundatricem egit. Sive deinde *Leopoldus*, Pius alter ejuſdem Maritus, in San-Petrenſes Saliſburgi beneficus eſſet, ſive Patavienſi Eccleſiæ decimas reſtitueret, ſive S. Crucem conderet, aut Eccleſiam Neoburgenſem exſtrueret, ſive *Reginmarus* Epiſcopus Pataavienſis utrique Cœnobio per Cambium decimas relinqueret: ſingu-

ſingula, teſtibûs Chartis antehac adductis, *annuente, conſentiente, interveniente* Agnete fiebant.

XI. Congruebat planè in eam Elogium illud perelegans, quod *Petrus* noſter *Sarnenſis* jam aliàs laudatus Hiſtor. Albigens. cap. XX. Biblioth. PP. Ciſterciens. Tom. VII. p. 14. Conjugi *Simonis* Comitis *Montfortii* hunc in modum bellè tribuerat. *Cùm tantus ſit & talis Comes iſte, providit ei Dominus adjutorium ſimile ſibi, Uxorem videlicet, quæ, ut breviter dicamus, Religioſa eſſet, Sapiens, & Solicita. In ea quippe Religio Solicitudinem & Sapientiam adornabat: Sapientia Religionem & Solicitudinem informabat: Solicitudo Religionem & Sapientiam excitabat. Inſuper & Dominus benedixerat ei in Familiæ procreatione.* Attuli jam aliàs verba brevia, ſed eximii ſenſûs, quæ leguntur in *Excerpto* noſtro *Rikardiano*, ita habentia. *Anno* Mcvji. *& ſequentibus pii Conjuges benefici fuerunt in omnes ferè pauperes & ruinoſas Eccleſias per Provinciam, & egentes homines, communi voluntate & ſtudio benè faciendi.* Chronographus inſuper *Neoburgenſis* ad Ann. 1114. in cæteris *Leopoldi Pii* laudibus ita ſcribebat. *Accedat ad hæc, quòd hujus Pietatis gratia DEUS ſibi providit* Conjugem piissimam, *&* æque bonam, *de Regia Proſapia Ortam, Agnetem nomine, Imperatoris* Hainrici *IV. Filiam,* Genuina Virtute omnino Claram. Hic certè de ea ſenſus omnis Populi non modò erat, dum viveret, verùm etiam à morte ejus conſtanter usque hodie perſeverat: & qualiter Leopoldus pro *Sancto*, ita & Agnes pro *Beata* omni tempore habita fuit.

Habebatur pro Beata.

XII. Unde & ſæpe laudatus Orator Romanus Conſiſtorialis *Franciſc. Patavinus* in Summario Canonizat. Fundament. V. denuo ſic prædicavit. *Perſeverantes enim in eadem fide & Caſtimonia usque ad extremum vitæ exitum, ſicut in vita unus Spiritus, & una caro fuiſſe noſcuntur, ita & morientes alter ad latus alterius conſepelliri voluit. .... In quorum cujuslibet obitus die eorum Sepulchra à circum vicinis populis ſingulis annis viſitari conſuevêre.* Neque refu iebant Reverendiſſimi DD. Præpoſiti Clauſtro-Neoburgenſes Aurea & Argentea Numiſmata excudere, ac diſtribuere: quorum unum ovalis formæ ipſe teneo. Quæ in Antica Protomen Mariti cum epigraphe: S. Leopoldus: in Poſtica Protomen Conjugis cum Legenda B. Agnes repræſentant, in ſegmento expreſſâ infulâ, & appoſitis hinc inde literis E.*rneſtus* P.*ræpoſitus*. Quæ quidem omnia ſpectatam vulgò noſtræ Principis Virtutem, & pervagatam in populo de ea vetuſtiſſimam opinionem Sanctitatis liquidò conteſtantur.

Ejus Sepulchrum à populo piè viſitatum.

Comparet in Numis cum Elogio Beatæ.

XIII. Superſunt verò jam Quæſtiones de Annis Nativitatis ejus, primi item, ſecundíque Conjugii, Ætatis tandem, ac Obitus ejus, quæ maximè ſunt præſentis argumenti, atque Tracta-

Epochæ Nativitatis, Obitus, & Ætatis ejusdem perquiſitæ.

tionis meæ Hiſtoricæ, à nemine tamen, quod ſciam, feriò attactæ, minùs expeditæ. Lego quidem apud quemdam, qui ſe ex parte *Chonographi Saxonis* teſtimonio fulcit, *Agnetem* noſtram *Friderico* Suevo primas in manus conveniſſe AN. 1080. Filium eidem primum genuiſſe *Fridericum* AN. 1090. alterum *Conradum* AN. 1093. perdidiſſe hunc priorem Maritum ſuum AN. 1105. duxiſſe alterum *Leopoldum Pium* AN. 1106. Cui, ſuſceptis ex ea Octodecim Liberis AN. 1136. demortuo ipſa ſupervixerit ſeptem annis, tandem defuncta AN. 1143. die 24. Septembris. Quibus calculis ſi teſtes quæram, Conúbium Suevicum quod attinet, jam ſuprà à me laudati *Paul. Langius* ad AN. 1080. & *Hulderic. Mutius* ad AN. 1084. ajunt, *circa hoc tempus*, vel *hoc tempore* Imperatorem *Henricum IV.* contuliſſe *Friderico* Suevo Ducatum Sueviæ, ſed armîs à ſe vindicandum, ac præterea Filiam ſuam *Agnetem*. Sed hi Scriptores, præterquam, quòd nuptiis primis *Agnetis* Annum 1080. non determinent, ſed vicino duntaxat alicui anno tam collationem Suevici Ducatus quàm elocationem Filiæ aſſignent, quas tamen ſimul eodemque anno factas fuiſſe non conſequitur: inſuper coevi non ſunt, ſed Seculi XV[ti] planè cadentis. *Saxo* Chronographus, alius ab Annaliſta *Saxone*, Scriptor vetuſtus mihi jam nunc, quod ægrè fero, ad manus non eſt. *Otto* Friſingenſis annum nuptiarum Suevicarum non prodidit, id ſolummodo, quod antea exſcripſeram, teſtatus, in morte *Friderici* Patris, Alemannorum i. e. Suevorum Ducis, natu majorem Filium *Fridericum* quindecim, natu minorem *Conradum* duodecim Annos habuiſſe. Alteras *Agnetis* nuptias cum *Leopoldo* Auſtriaco actas eſſe Ann. 1106. poſtquam *Fridericus* prior ejusdem Maritus Anno priori obiviſſet, nemo ambigit. De obitu ejus, quem à Chronographo *Saxone* Ann. 1143. alligatum aſſerunt, *Sundbemius* in Tabulis Cl. Neoburg. ita habet. *Domina* AGNES *obiit aliquot annis poſt Conjugem ſuum, éique conſepulta jacet hìc Clauſtro-Neoburgi in Capitulo.* Diem 24. Septembris, qua piè deceſſerit Princeps noſtra, concordi ſuffragio approbant Necrologia, *Mellicenſe*, *Neoburgenſe*, ac *Campililienſe*. Primum ſiquidem VIII. Cal. Octobr. ita habet: *AGNES Marchioniſſa Uxor* LIUPOLDI *IV. Marchionis Auſtriæ Fundatoris Newnburgenſium.* Alterum: *AGNES Marchioniſſa Fundatrix hujus Eccleſiæ.* Tertium: *AGNES Uxor Fundatoris S. Crucis.*

Eædem ritè determinatæ.

XIV. Longè verò certiora me & Orbem Eruditum edocet Excerptum noſtrum *Rikardianum*, adſtipulante pariter *Ortilone* noſtro, quibûs Teſtibus verè gravibûs, & domeſticis, Epochæ *Agnetis* diverſo planè calculo prodeunt. In calce etenim *Excerpti* ſic lego. *Domina* AGNES LEWPOLDI *Pii Pia Conjunx, & fœcunda Mater, beato fine Vitam longævam clauſit viii. Kl. Octobr. Anno Mclvij. Ætatis lxxxi.* Verba deinde *Ortilonis* ad

eun-

eundem ANN. 1157. ejuſmodi ſunt. *AGNES Piiſſima Mater HAIN-RICI Novi Ducis* (Auſtriæ priori anno creati) *LIUPOLDI Pii Marchionis Relicta*, *pio fine quievit.* Cùm ergo hæc Domina ANNO 1157. quo obiit, numeraverit ANNUM ætatis Octuageſimum primum, nata eſſe debuit ANNO 1076. ac proinde an. 1080. ubi quinquennis erat, *Friderico* Suevo nubere nondum potuit. Quare ego hoc primum ejuſdem Connubium, ratione ipſa ſic efflagitante, meritò differo in ANNUM 1089. quo ipſa ANNUM 15.^tum inchoavit, & ſatis matura fœcunditate ANNO ſequenti genuerit *Fridericum*, teſte *Ottone*, ipſo ANNO 1105. quo Pater obivit, annos quindecim numerantem. Ipſa tunc Vidua facta, anno ſequenti, quo ducta eſt à *Leopoldo*, agebat ANNUM trigeſimum. Ultimam prolem, notante *Excerpto* noſtro, enixa eſt AN. 1129. cùm ANNUM quinquageſimum tertium duceret. Quæ ſingula ita habent, ut ea quivis facillimè largiatur. Iterum viduata AN. 1136. Sexagenaria erat, & adhuc in annum primum atque vigeſimum ſupervixit, donec annum ætatis primum ſuprà octuageſimum attigerit, tandem conſummata, & ad Præmia Pietatis evocata AN. 1157. Gravis eſt, fateor, hæc Ætas Principis, in utróque Conjugio viginti ſaltem Liberis fœcundæ: ſed ne noſtris quidem temporibûs ſine exemplis.

Longè Viduitatis Decora lugendo ſilentio ſepulta.

XV. Mirandum interim, ſimulque lugendum arbitror, tantam tantæ Dominæ longævitatem, diligenti Scriptorum memoriâ adeò dignam, neglectam tamen ab iis fuiſſe, ut illam ſine *Excerpto* noſtro ignoraſſemus. Gravius verò damnum eſt, copioſa illa, ac citra dubium plena boni exempli, Pietatis opera, quibûs devotiſſima DEO hæc Matrona Regia Viduitatem ſuam ornaverit, nos altum ignorare debere. Quæ non apud ipſam fuerit frequentia Orationum? quæ in Templis Religioſitas? quæ in Clerum Reverentia, & Munificentia? quæ erga pauperes miſeratio, & liberalitas profuſa? quæ ægrorum ſancta cura? quàm ſolicitè Principibus Filiis emolumenta ſubditorum commendaverit, ſupplicum preces adjuverit, pupillorum ac viduarum cauſas promoverit, delinquentibus veniam exoraverit? Fortè, ſi hæc talia legere potuiſſent Eliſabethæ Hungaricæ, Hedwiges Polonicæ, lætiſſimo imitandi ſtudio Sanctitatem ſuam ampliùs adhuc provexiſſent. Quorum tamen ſolatiis gaudebant experti, quorum merita penſavit DEUS, quorum præmia retulit ipſa, quæ egit, eorum nobis notitiam longi temporis inhumanitas invidit. Hoc attamen conſtat, hanc Dominam adeò provectam non minimo Superûm favore potiſſimam ſuæ Domus utrinque Gloriam vita comite præſentem ſpectare potuiſſe. Suevici quidem Thori ſui Filium *Conradum*, & ex altero Filio Nepotem *Fridericum* Ænobarbum Cæſares. Auſtriaci verò Thalami Sanctum Conjugem quotidianis prodigiis fulgentem:

Leopoldum Filium Bavariæ, & *Henricum* Primum Auſtriæ Ducem: *Ottonem* Friſingenſis, & *Conradum* Pataviensis Eccleſiæ excellentiſſimos Præſules: Filias cunctas, quæ adoleverant, illuſtriſſimorum Principum Conjugiis beatas. Hæc enim ſingula, uti ſequentibus paragraphis ampliùs patebit, ante Annum 1157. evenêre. Sed hæc proſpera triſtes pariter ſcenæ iterum iterumque interpolârunt, non una chariſſimarum Prolium morte Pectus Maternum lancinante. Hac verò, non alia via probatur Virtus, nutritur Pietas, acquiritur Sanctitas, itur ad aſtra. Mihi hoc epiphonemate concludere libet: Agnes *Leopoldina*, Princeps admirabilis Pietate, Fœcunditate, Longævitate, unum quodammodo in omni vita ſua Prodigium fuit.

§. VI.

Filii Leopoldi Pii.

Ordo Filiorum *Leopoldi Pii* apud Scriptores Auſtriacos, quàm concors, tam præpoſterus.

I. SEx adultos Leopoldi *Pii* Filios Scriptores omnes Auſtriaci, quorum poſterior priorem ſemper ſibi Magiſtrum, ſanctiſſima, ſed non æquè probata religione conſtituerat, hoc ordine collocârunt, ut natumaximum ſtatuerent *Adalbertum*, proximum *Henricum*, quem finxerant à Patre minus dilectum, tertium *Leopoldum*, quartum *Erneſtum*, quintum *Ottonem*, ſextum *Conradum*. Qui ordo in hanc usque diem, quin ei quisquam in melius reformando medelam quærere auderet, ſola Scriptorum fide nitebatur: quamquam neque Diplomatum conſtanti ſuffragio ſuſtineretur, neque cum hiſtoria horum Principum, à nemine penſiculatius expenſa, ritè cohæreret. Id, quod ego, hanc in rem ſolicitiùs intentus, etiam inconſulto adhuc Excerpto noſtro *Rikardianô*, haud difficulter adverti, illo autem relecto, me benè vidiſſe luculentè perſpexi. Et Hiſtoriamq uidem Filiorum *Leopoldi* cum ordine Nativitatis eorum præſcripto non cohærere, ea, quæ de ſingulis docebo, clariùs pandent, Diplomatum ſuffragia claudicare in utramque partem, ac proinde nihil in hoc ordine conficere, ſtatim demonſtro.

Diplomata varia, in quibus Filii *Leopoldi* deſcribuntur.

II. Quinque vulgatas hucusque Chartas, ſive ab ipſo *Leopoldo Pio* cum Filiorum ſuorum commemoratione exaratas, ſive ab aliis cum pari memoria editas, evolvere licet, ex quo eas Cl. P. *Bern. Bezius* in Cod. ſuo Diplomatico cum Orbe erudito communicavit, à me jam antea allegatas & excerptas §.°III. In prima earum, quæ continet Donationem S. Petro Salisburgi à Marchione noſtro factam, teſtes laudantur ejusdem Filii *Adalbertus* & *Liupoldus*. In altera, qua *Reginmarus* Epiſcopus Pataviensis Eccleſiæ Clauſtro-Necburgenſi decimas conceſſit, memo-

moratur conſenſus *Adalberti* ſimiliter ac *Liupaldi* mox laudatorum. In tertia, qua idem Epiſcopus etiam S. Cruci decimas indulſit, hoc ſe feciſſe ſcribit precibûs *Adalberti*, *Liupoldi*, *Henrici*, *Erneſti*. In quarta, quæ eſt Diploma *Leopoldinum* Fundationis S. Crucis, eam Pater ſe feciſſe teſtatur *Ottone* dilecto Filio ſuo, qui ſe apud Morimundum Ordini ſubjecit Ciſtercienſi, adhortante, annuentibus Filiis ſuis *Alberto*, *Heinrico*, *Liupoldo*, *Erneſto*. In quinta demum, qua idem Marchio ſe Cellas Marianas Auſtriæ in ſuo jure fundâſſe aſſeruit, & ideo Patronatum hujus Eccleſiæ à primis Authoribus ſibi conceſſum, ac traditum eſſe, addi curavit, hanc Traditionis actionem celebratam fuiſſe præſentibus Filiis ſuis *Leupoldo*, *Adelberto*, *Erneſto*. In ſexta, quam adhuc tenemus, Charta Fundationis Clauſtro-Neoburgenſis generatim ſolummodo unanimis conſenſionis omnium Filiorum & Filiarum ſuarum memoriam ingeſſit.

III. Adverte ſis autem, quàm vario his in Chartis ac permutato ferè undique Ordine Filii *Leopoldi* deſcribantur, & *Leopoldus* præcipuè jam præcedat, jam ſequatur *Henricum*, immo aliquando ipſi *Adalberto* præponatur. Incuriâ Notariorum Veterum id accidit, quæ non infrequenter adeò ſupina fuit, ut etiam in uno eodémque Inſtrumento ipſius Patris, Nomina Filiorum, aut Filiarum ejus alio ſub initium, alio ſub finem ordine deſcriberent, nulla planè ætatis, qua alter alterum præiverat, vel uniformitatis in ſcribendo religione: quod me in evolutione Archivii noſtri, & ex Chartis noſtris Familiarum extractione, peringratus uſus propè ſexcenties edocuit. Unde manifeſtum fit, quàm ægrè in ordinandis Stirpibus Nobilibus vel Illuſtribus, immo & Principum, vel ipſis quoque Chartis confidere liceat: hoc porro Chartarum *Leopoldinarum* perſpicuo exemplo ipſis oculis ſubjicitur, cum Ordinem Filiorum S. Marchionis noſtri, quem Scriptores Auſtriaci inſtruxerunt, Diplomatico fundamento nequaquam ſuſtentari. Subit autem & hoc mirari, quòd *Conradi* planè in nullo allegatorum Inſtrumentorum vel tenuiſſima memoria ingeratur: ex quo profectò illi, qui in veteri aliqua Genealogia Perſonam nullam, ſuffragio Diplomatum non probatam, tutò ſatis accipi poſſe contendunt, arguere poſſent, *Conradum* non niſi dubiè *Leopoldo Pio* tanquam Filium imputari. Verumtamen ſi ſolis Diplomatibus fidem dederimus, infinita ignorabimus, quæ nulli unquam Inſtrumento publico commiſſa fuêre. Ergo & ab Hiſtoria, concordi calamo firmata, aliquando eſt ſtandum, ſi tamen nihil in ea repugnet. Deficit porro ab hac conditione Ordo Filiorum *Leopoldi*, de quo nunc diſputo, cauſam inſinuante Excerpto *Rikardiano*, dum ait: *Sed quia ibi* (puta in Chronicis) *Filii ejus* (i.e. *Leopoldi*) *ponuntur ſecundum Dignitatem, Secula-*

Ordo tamen eorum ibi perpetuò varius.

Rectus eorum Ordo ex *Rikardiano* Excerpto.

culares primùm (qui nimirum Patri in provincia ſuccedentes Principes Terræ effecti ſunt) *deinde Eccleſiaſtici : hic ponuntur ſecundum Nativitatem.* Notatur itaque ibidem primus *Adelbertus* : Secundus *Leupoldus* : Tertius *Otto* : Quartus *Henricus* : Quintus *Chunradus* : Sextus *Erneſtus*. Atque hoc ego ordine jam ad eorum Hiſtoriam compendio ſcrutandam accedo, exceptis *Leopoldo* & *Henrico*, Patris in Principatu Succeſſoribûs, quibus peculiaria Elogia integra, deinceps ſecutura, debentur.

Adelbertus Primogenitus.

IV. De primo itaque Pignore ſancti Thori Nuptialis *Leopoldini*, Anno 1106. initiati, *Excerptum* noſtrum ſub Rubrica: *Poſteritas LEOPOLDI Pii Marchionis*: principio ita refert. *ADELBERTUS naſcitur Idib. Februarii An. M.c. vij. Vir Devotus, & Fortis in bello, Advocatus Eccleſiarum.* Hunc omnes rectè Primogenitum ſtatuerunt : nemo tamen auſus eſt Annum ejuſdem, minùs Diem Natalem deſignare, quæ erat dies 13.^tia^ Februarii.

Cognomine *Devotus*, & Advocatus Eccleſiarum.

Devoti Cognomen nemo eſt, qui ei non fateatur : luculentô inſignis cujuſdam Pietatis ex eo relucentis teſtimoniô. Cui non minimum quoque ſuffragium ferre videtur Piiſſimi Patris tanta de ejus Virtute opinio, tanta fiducia, ut eum Eccleſiarum omnium, quarum exaltatio, profectus, incrementum, ac commodum ſibi unicè cordi erant, ſui locô Advocatum, ſive Tutorem ac Protectorem conſtitueret. Teſtis hujus Præconii ac Muneris ſui non quidem eſt *Udalricus* Epiſcopus Patavienſis apud Cl. *Philib. Hueber* in Auſtr. ex Archiv. Mell. illuſtr. p. 6. ubi in gemina Charta ſua de annis 1115. & 1120. ſcribebat, loquens de Donatione Decimarum facta Eccleſiæ Mellicenſi, *tradidimus poteſtativa manu noſtra, & ADVOCATI NOSTRI ADALBERTI :* item in altera Charta : *quam erga nos, & Dominum ADALBERTUM Advocatum noſtrum commutavit &c.* His quippe annis *Adalbertus* noſter Primogenitus *Leopoldi*, puer erat annorum duntaxat octo & tredecim, proinde tam arduo ac conſpicuo Muneri per ætatem prorſùs impar : quòd ideo hîc adverto, ne minùs exercitati ſtatim ex quolibet diplomate nomen, quod plures geſſerunt, incauti arripiant, & uni perſonæ attribuant, conditionibûs temporis, loci, ac perſonæ non expenſîs. Ritè verò idem confirmatur verbîs *Anonymi* Fundationem Mellicenſem deſcribentis apud Cl. *H. Pez*. Tom. I. col. 299. *Primogenitus ADALBERTUS, qui factus eſt Advocatus omnium Monaſteriorum iſtius Terræ noſtræ.* Item *Chron. Cl. Neoburg*. ibid. col. 441. ita referentis : *Primogenitus ALBERTUS nomine, Advocatus Nüwenburgenſis Eccleſiæ factus eſt, & omnium Clauſtrorum ad Advocatiam Marchionis pertinentium.*

Fit Miles.

V. Præter verò Elogium *Viri Devoti* in Excerpto *Rikardiano* laudatur inſuper ac prædicatur *Fortis in bello*. Nemo tamen

men exiſtimet, eum antea Militem egiſſe, quàm Cingulo Militari ornaretur, ac forſitan ſibi perſuadeat, exerendæ Fortitudinis ſuæ campum ei præbitum fuiſſe annis 1117. ac duobûs ſequentibûs, quibûs *Stephanus II.* Hungariæ Rex Auſtriam barbaro furore adorſus, à Patre Pio glorioſè debellatus fuit. Tener quippe Adoleſcentulus 12. annorum quid potuiſſet? Exſpectavit itaque ſolemnem ſui ad Equeſtre munus inaugurationem, de qua *Excerptum* noſtrum ita breviſſime habet: *Miles factus eſt in Melikh An. M. c. xxv.* In *Tabulis Cl. Neoburg.* Eques hoc eodem anno creatus dicitur cum CXX. Nobilibus. Cl. *Riſtel.* pariter in annum conſentiens, hæc tamen Solemnia Moguntiæ peracta autumabat in Comitiis Principum, quæ eligendi novi Cæſaris causâ ibidem Menſe Auguſto habebantur, & in quibus *Leopoldus Pius* Majeſtatem Imperatoriam ſibi delatam deprecatus eſt, *Lotharius* verò invitus eam admittere cogebatur. Illuc enim à Patre *Adalbertum* Primogenitum ſuum, qui annum ætatis decimum nonum jam ageret, ſecum adductum, novíque Cæſaris obtutui ac Gratiæ oblatum fuiſſe, Vir Cl. judicio non imprudenti arguebat. Verumtamen fide *Excerpti* noſtri, quod Sociorum Nobilium non meminit, Inauguratio iſta ſive antè, ſive poſt ſtatim dictam Electionem, in Auſtria Mellicii peracta fuit.

Militaris Inaugurationis exiſtimatio ſumma.

VI. Equidem de hujus Solemnitatis cauſis, ac ritibus, jam ſuprà §. I. hujus Elogii n. X. XI. XII. plura diſſerui: libet nihilominus hac quoque occaſione nonnulla breviter monere ex *Hiſtor. Aur. Veller.* Viennæ Auſtr. in fol. Authore *Anonymo quodam S. J.* pro Diſputat. Philoſoph. edita Ann. 1728. Reſpondente Prænob. *D. Paulo Antonio Gundl* Auſtriaco. Vienn. Cæſareæ poſtea, nunc Regiæ Aulæ Vienn. ad Galliam Legation. Secretario. Ubi primum diſco, hanc Equeſtrem Inaugurationem jam Longobardorum tempore adeò ſacroſanctam fuiſſe, ut ipſi quoque Regum Filii Sceptro, Regnóque, immo & Regia Patrum ſuorum menſâ digni, priusquam ornamenta Militaria ſumſiſſent, judicati non fuerint. Cæteri verò, ſi baltheus Militaris eis deeſſet, quantalibet eſſent Generis Claritate, haud multum in publico honoris & exiſtimationis conſequerentur. Atque propterea, ſi de inſigni quopiam Munere apud Principem conſequendo inter æmulos contentio eſſet, illi, qui Miles non fuiſſet, victoriæ ſpem propè nullam ſuperfuiſſe. Plurimam deinde operam noviter enſe cingendos in eo poſuiſſe, ut honorem iſtum à digniſſimo quoque ſive Rege, ſive Pontifice obtinerent.

Ejuſdem varii Ritus.

VII. Sed & Ritus varii hujus Inaugurationis pro temporum ac provinciarum diverſitate placuerunt. Induebantur no-

vi Milites Baltheis, Cingulo circumdabantur, appendebatur eiſdem Enſis, donabantur Calcari uno vel gemino Aureo: à quo poſtremo Equitum Auratorum elogium. Neque hoc ſine prævio aliquo Tirocinio fiebat. Innuit hoc Epiſtola *Conradi* IV. Regis, Filii *Friderici* II. Imperatoris ad Panormitanos, quæ eſt apud *Petrum de Vineis* Libr. III. Epiſt. 20. & ita habet. *Licèt ex Generoſitate Sanguinis, qua nos à primis componentibus natura dotavit, & ex Dignitatis officio, quæ duorum Regnorum Nos in ſolio gratia Divina præfecit, Nobis Militaris Honoris auſpicia non deeſſent: quia tamen* Militiæ Cingulum, *quod reverenda ſancivit Antiquitas, nondum Serenitas Noſtra ſuſceperat, die præſentis Menſis Auguſti cum Solemnitate* Tirocinii *latus noſtrum elegimus decorandum.* Erat autem ejuſdem apud Francos hæc ratio, teſte *Ignulpho* ſinchrono, ut Equites futuri diu in armis vigilarent, corporibus ſuis ſæpius diligenter lavatis: quo edocerentur, mundos puróſque criminibus, præterea virtutis cauſâ omnes inter labores perſeverare, & infractos eſſe claros laudibûs Equites debere. Apud Anglos, ac Nortmannos, fidem faciente *Joanne Saliſberienſi in Policratico*, Tirones Cinguli Militaris pridie Epiſcopum, Abbatem, Monachum, aut Sacerdotem accedere, ſeque de peccatis expiare debuerant: abſoluti deinde, orantes pernoctabant in Templo. Manè ſacra audituri, Gladios ſuper Altare offerebant, quibûs poſtea benedictis per Præſulem poſt Evangelium accincti, ſacroſanctum Dominicum Corpus devotiſſimè ſumſerunt. Inde celebrata Convivia, pérque Torneamentorum ludicra primum fortitudinis periculum fiebat. *Petri Blæſenſis* hoc deſuper Gloſſema erat Epiſt. 94. *Hodie Tirones Enſes ſuos recipiunt de Altari, ut profiteantur ſe filios Eccleſiæ, atque ad honorem Sacerdotii propugnandum, ad tuitionem Pauperum, ad vindictam malefactorum, ad defenſionem Virginum, & Patriæ liberationem Gladios accepiſſe.*

Aliæ hujus Inaugurationis formæ.

VIII. Aliàs, perhibente *Joanne Becano*, præſentatus Pontifici novus Armiger, docebatur ab illo concepta Oratione de dignitate, munere, ac præceptis Equeſtris Militiæ: ac deinde impoſitis Libro Miſſali manibûs, ſpondebat, velle ſe Lege prædicta vivere, novámque Dignitatem ſuam optimis moribus ornare. Quo peracto Imperator, aut Rex, à quo Gladium ſuſcepit, eidem non lenem, ſed gravem Colaphum in faciem, ſive ictum in collum inflixit, ferè ut hodie in ſuſceptione Sacramenti Confirmationis fieri aſſolet, addita monitione, ut meminerit Chriſti colaphizati, flagellati, ignominiis ac tormentis acerbiſſimè affecti, cujus Crucem acceptet, injurias vindicet, fidem tueatur, mortem ulciſcatur. Tanta erat Religio veterum, dum adhuc Charitas ferveret, & in omnibus laudaretur

retur DEUS. Hodie diſceſſio Equitum facta eſt, & Religione Militaribus Ordinibus relicta, cætera Equitum Creatio pompam habet, ſacrum nihil ampliùs præfefert. Quæ porro hìc non ingrato, ut reor, excurſu, obiter ac compendio dixi, nec non multò plura ſcitu non indigna, fusè deſcripta, ampliſſimisque Scriptorum Veterum teſtimoniis & exemplis conſtabilita, Reperies in laudata *Hiſtoria Aurei Velleris* Cap. I. §. II.

IX. *Adalbertus* hac Religione, qua dictum eſt, Miles effectus, citra dubium, ubi affulſit occaſio, quæ à Pietate ſua ac devotione non abluderet, Equitis Chriſtiani officia, explere undique promtus erat: ſed nihil de eo literis conſignatum. Fortè Annis 1130. & 1131. Epiſcopis, Ratisbonenſi in Bojariam, & Seccovienſi in Carinthiam ſuppetias ivit: quibus de bellis inter Geſta Pii Parentis ejus eſt actum. Geſta ejus Annorum ſequentium ita refert Excerptum *Rikardianum* ſummo compendio. *Uxorem habuit* HATHWIGEM, *Filiam* ALMI *Ungrorum Ducis*, *Sororem* BELÆ *Cæci Regis, quam Duxit An. M.c.xxxij. Et altero anno Soceram ſuum Regem ſtrenuè & victorioſè juvit adverſus* BORICHIUM. *Non habuit Prolem.* Rev.[mus] *Scharrerus* Cap. VII. p. 82. ſeq. has Nuptias, pugnámque eveniſſe Retulit, antequam *Adalbertus* An. 1125. Equeſtri honore auctus fuiſſet. Hoc verò Cl. *Riſtelius*, tempus quod attinet, rectè in dubium vocavit, immo confutavit ex eo, quòd *Bela* non ante annum 1131. Hungariæ Regnum inierit. Sed in hoc nimius fuit, quòd etiam Affinitatem *Adalberti* cum *Bela* penitus inficias iverit, ajens, *Ubi ſcriptum eſt, Cæco huic Regi aliquando Sororem fuiſſe?* Sic autem ſcripſiſſe *Ottonem* Præſulem Fratrem *Adalberti*, paulò poſt audiemus: quem ſine dubio ſequebantur *Sundhemius* in Tabul. Neob. & *Arnpekius* in Chron. Auſtr. ac noviſſimè demum Doctiſſ. P. *Ladisl. Turoczi* in Ungaria cum ſuis Regib. compendio data p. 221. In quibus proinde omnibus hoc Connubium *Adalberti* Cl. *Riſtelius* legere poterat. Eruditiſſ. *Hübnerus* Tab. Geneal. 123. *Hedwigem* hanc, *Adalberto* nuptam, dixit *Belæ* Regis Filiam, quod planè fallit. D. *Hoffmannus* in Stemmat Babenberg. emendat. nomen *Hedwigis* in dubium vocavit. Sed has omnes Virorum doctorum ambiguitates ac diſceptationes præallegata Excerpti noſtri *Rikardiani* verba clariſſimè diſſolvunt.

Nuptiæ Adalberti.

X. Res verò tota ut apertior fiat, in Ungaria hi motus oriebantur. Erat *Almus* Regis *Geiſæ* I. Filius natu minor: quem Frater *Colomannus* Rex Ungariæ ducem conſtituerat, poſtea verò poſt longàm ſimultatem oculis privavit, unacum *Bela* ejusdem Filio, utrumque hoc pactò Regno inidoneum efficere cupiens, quo tutiùs ipſe, & filius *Stephanus* regnarent. Sed cum huic po-

Turbæ Hungaricæ circa Belam.

ſtremo hæres non eſſet, *Belam*, jam defuncti *Almi* filium, etſi cæcum, è latebris extractum, admodùm verò probum, in Regem deſignavit, ipſe ſub vitæ finem Monachum profeſſus. Regnum itaque *Bela* cæpit AN. 1131. atque tunc demum Sorori ejus Juno pronuba propitia evaſit. Quo enim pacto Pater *Almus*, aut Frater *Bela*, profugi ambo, & exules eàm dignè elocâſſent? Vel *Albertus* tam proſtratæ fortunæ Virginem elegiſſet? Mox verò contra *Belam* Regem inſurrexit *Borichius*, ſive *Boritius*, Filius *Colomanni* Regis vel ſpurius, ut ferunt, vel eidem planè falsò imputatus: qui auxiliares copias pro molitione ſua ex Polonis Requiſivit. Audiendus jam *Otto* Friſingenſis de re ſuis temporibûs acta, propriúmque ad Fratrem ſuum proximè attinente. Scripſit ille Chron. Libr. VII. cap. 21. hunc in modum. *BORITIUS, qui & ipſe COLOMANNI Filius, ſed ex alia Matre natus dicebatur, Regnum Paternum requirit --- ac pòſt Poloniam ingrediens, Ducem Terræ illius ad voluntatem ſuam inclinavit, sicque cum exercitu, adjutoriô illius. --- Pannoniam ingreditur. Verùm BELA Rex, mox aſcitô ſibi ALBERTO, LIUPALDI Marchionis Filio, qui ejus SOROREM habuerat, ac quibusdam de Regno noſtro* (i.e. ſive Auſtria, ſive Germania) *Nobilibus, BORITIO occurrit. Ille verò audito ſtrepitu, ac adhortantium voce, ex linquæ idiomate multitudinem Teutonicorum in acie fore cognoſcens, illorum potiùs, quàm Ungarorum terrore perculſus: unacum Polonorum Duce, amiſſis in fuga multis, terga vertit.* Non imparia legas apud *Albericum Triſontanum* ad An. 1135. in *Acceſſion. Hiſtoric. Leibnitianis.*

Varia earum relatis. XI. Sed Scriptores Ungari, cùm nihil Germanis debere vellent, de *Adalberti* auxilio altùm ſilentes, rem longè aliter referunt. Ait namque *Joann. Turoczius* cæterorum Archiſtrategus Chron. Hungaror. Cap. LXIV. p. m. 74. prætermiſsô annô. *BORICH autem cum magna multitudine Ruthenorum & Polonorum caſtra metatus eſt propè ad Regem. Proceres autem Regni Hungariæ miſerunt ad Ducem Ruthenorum & Polonorum, qui pro BORICHIO venerant, dicentes. Non decet vos contra juſtitiam quærere Regnum homini adulterino ---- His auditis Duces Ruſciæ & Poloniæ deſtiterunt ampliùs adjuvare BORICHIUM, & reverſi ſunt ſinguli in ſuas Provincias. PORICH autem cum multitudine populorum venit pugnare contra Regem. Rex autem Divino fretus conſilio & auxilio, contrivit omne robur BORICHII in prelio, & fugavit illum in gladio, concluſitque exercitum Polonorum in morte, in ipſa feſtivitate Mariæ Magdalenæ, accipiens ſpolia eorum, & reverſus eſt cum magna victoria.* Quantumvis Narrationes iſtæ admodum à ſe invicem diſtare videantur, ambæ tamen non malè etiam cohærent, modò *Turoczius* in hac Victoria auxiliarium Germanorum memoriæ tribuere aliquid dignatus fuiſſet, ſi tamen hujusmodi ſubſidii ab *Adalberto* lati quædam ad ipſum

Certum tamen, *Adalbertum* Regi *Belæ* ſuppetias utiles tuliſſe.

no-

notitia pervenerit. Interim ex *Ottone* certi ſumus de Conjugio Principis noſtri cum *Hedwige*, Regia Principe Hungarica, déque laureatis ſuppetiis, quas ipſe Regi Socero tulit. Nomen Conjugis, certáſque Nuptiarum & Victoriæ epochas edocuit nos Excerptum *Rikardianum*: diem prelii triumphalis contra *Borichium* novimus ex *Twroczio*, nimirum 22.dam Julii, quæ ipſi tutis è monumentis conſtare potuerat. Nulla tamen prole hos Conjuges beatos fuiſſe, eodem Excerpto conſtat, qualis etiam à nemine commemoratur.

Alia ejuſdem decora.

XII. Extra hæc porro paucula, quæ hactenus attuli, cæteram *Adalberti* Gloriam Antiquitas nobis invidit. Patris quidem Piiſſimi ſanctæ in Eccleſias Indulgentiæ, & munificæ liberalitati eum annutu, quandoque & interventu ſuo, communicâſſe, & unacum ipſo indulgentem ac liberalem fuiſſe, ex dudum allatis ſancti Parentis, vel *Reginmari* Patav. Epiſcopi Chartis, liquidò patet. Advocatiam Monaſteriorum eum cum egregio Eccleſiarum emolumento geſſiſſe, nullatenus ambigendum. Devotione ſua eum multorum pietatem accendiſſe quis ambigat? ſic namque *Devoti* cognomen promeruit. Probatum autem illum in camino patientiæ, quia placita DEO erat anima ejus, Paternæ Maternæque Virtutis probè æmula, iterum ſuggerit nobis Excerptum *Rikardianum*, adhuc de eo referens: *Qui rexiſſet poſt Patrem, niſi graviter infirmus, quaſi per annum reſponſum mortis habuiſſet in ſe, uſquedum obiit vj. Id. Novembr. An. M. c. xxxvij.* Concordat & *Ortilo* noſter notans ad eundem annum: *Adalbertus Senior Filius Leupoldi Pii obiit.* Utriusque Teſtis hujus fide dirimitur jam cæterorum Scriptorum fluctuans de anno Mortis *Adalberti* traditio & authoritas. Cùm namque Chronicon *Cl. Neoburg.* item *Sundbernius*, aliique Patrii Scriptores tradiderint, eum *paulò poſt Mortem Genitoris ſui deceſſiſſe, huicque conſepultum fuiſſe*, quibus etiam *Polzmannus* conſenſit: contra *Schaverius*, Jubilus Secul. Cl. Neoburgenſis, atque *Riſtelius* citra hæſitationem ſcribebant, S. Leopoldum defunctum Adalberto Filio, *paucis diebus præmortuo*, Neoburgi appoſitum fuiſſe. D. *Hoffmannus* rem in incerto reliquit, rectè tamen arbitratus, veroſimilius eſſe, eum poſt Patrem obiiſſe. Atque ita erat: huic namque anno integro, demtis diebus novem, ſupervixit, à die 13. Februarii anni 1107. qua natus eſt, tota ætate ſua usque ad 6tum Novembris, qua obiit, complens annos triginta, menſes octo, dies quinque & viginti.

Obitus, & Epochæ ætatis.

XIII. Secundo loco juxta Excerptum *Rikardianum* natus eſt *Leopoldus* ipſis Calend. Januarii An. 1108. præter omnium aliorum calculum, qui eum tertio loco collocârunt: ne urgeretur objectione, cur ergo, ſi natu minor fuerit, Fratrem ſeniorem in Principatu præceſſerit, cauſati, *Henricum* ſecundò genitum

Leopoldus Secundogenitus D. *Leopoldi* Filius: qui perperam hucusque

tradebatur affectu Patris Henrico natu majori prælatus. Auſtria tunc non erat Hæreditaria.

à Patre minus dilectum fuiſſe. Ita præcinuit Chronographus *Neoburgenſis*: quem uno agmine cæteri omnes eodem tono inſequebantur. Si cauſam minoris dilectionis ab Authoribus ſic tradentibus requiras, altùm obmuteſcunt: ſi omnem *Henrici* hiſtoriam veſtiges, nullam prorſus tam præpoſteri Patrii affectus rationem vel occaſionem reperias. Fingebant nonnulli ſua meditatione, teſtamentô ſupremiſque tabulis Patris ſeniorem Filium Principatu excluſum eſſe: quod verò uſquequaque claudicat. Neque enim, quod conſtanter aſſero, Marchionatus Auſtriæ eo tempore hæreditarius erat, ſed liberâ Imperatoris gratiâ conferebatur, commendatione forſitan, & interceſſione Patris de Imperio benè meriti, in Filium jugi ſuccedendi ordine propagatus, ac unam eandémque intra Familiam per ſecula conſiſtens, nequaquam jure Sanguinis, & ſucceſſione quadam Hæreditatis poſſeſſus, uſquedum erecto Ducatu, is Feudum perpetuum, Maſculum, ac Fœmineum revaderet. Ut quid aliàs, quod antea jam obſervavi, in Charta Fundationis Cellæ Mariæ ſcripſiſſet *Leopoldus Pius* Pater: - - - *Hæſitantes prævêni, idemque Oratorium in meo jure fundavi eo pacto, ut ego, quoad viverem, loci ipſius, & omnium, quæ ad eum pertinent, Advocatus exiſterem ſine omni rerum exactione, & perſonarum gravamine: poſt me verò SI QUIS DE FILIIS AC NEPOTIBUS MEIS INPOSTERUM PRINCIPATUM OBTINERET?* Nónne, ſi ea tempeſtate Marchia Auſtriaca hæreditate adibatur, ſcribere multò rectiùs debuerat: *Poſt me verò qui de Filiis ac Nepotibus meis impoſterum Principatum obtinebit?* Ut quid præterea, ſi jure ſanguinis Auſtria à morte Patris in poteſtatem Filii ipſo facto conceſſiſſet, opus erat, ut *Agnes* Marchioniſſa, *Leopoldi Pii* relicta, ſupplicaret *Innocentio* Papæ pro cauſæ ſuæ, ac Filiorum, commendatione apud *Lotharium* Imperatorem tunc in Italia verſantem? Ita porro ab ea ſupplicatum eſſe, liquidum fit his verbis Epiſtolæ Pontificiæ reſponſoriæ, quæ eſt apud *Polzmannum* p. 11. ſeqq. *Nos ſanè Perſonas veſtras, ſi in Beati Petri ſervitio permanſeritis, Paterno amore complecti volumus, & juxta petitiones veſtras, Chariſſimum Filium Imperatorem* LOTHARIUM, *cùm ipſum nos videre contigerit, ut* VESTRAM VOBIS JUSTITIAM *conſervet, libenter & affectuoſè rogabimus.*

Id ulteriùs confirmatur.

XIV. Hanc porro in rem & id non otioſè obſervo, Pontificem in Literis, quas AN. 1134. ad ipſum *Leopoldum Pium* dederat, à quo ei Eccleſia Neoburgenſis oblata fuit, & in quibus Marchionem noſtrum elogio *Peculiaris Beati Petri Filii* honoraverat, hanc clauſulam appoſuiſſe. *Dilectam Filiam noſtram* AGNETEM *Uxorem Tuam, &* ALBERTUM *Marchionem cum cæteris Filiis tuis, in Domino ſalutamus, ac benedicimus.* In literis verò alteris,

Digitized by Google

alteris, unde ſuperiora excerpſi, initium ita feciſſe: *Dilectæ in Chriſto Filiæ* Agneti *Uxori quondam* Leopoldi *Marchionis, & Filiis ejus Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.* Dabat has literas 8. Januar. An. 1137. In tertiis tandem ſub dato III. Id. April. ejusd. anni ſic exorſum eſſe. *Dilectæ in Chriſto Filiæ* Agneti *Marchioniſſæ, & Illuſtribus Viris, & Filiis LEOPOLDO Marchioni, & Auſtriæ Advocato, cæteriſque Fratribus Salutem &c.* Quare, obſecro, ſolum Epiſtolium primum *Adalberti* ex nomine meminit, alterum plane nullius Filii nomen deſcripſit, tertium verò unum *Leopoldum* cæteris omnibus prætulit cum præconio Marchionis, & Auſtriæ Advocati? Sanè ideo, niſi planè lævo Apolline fallar, quia 1.mo innotuit ei, *Adalbertum* primogenitum jam ſub exceſſum Patris cum fatali morbo ita conflictatum eſſe, ut ei Vitæ, aut ſaltem integræ Valetudinis recuperandæ ſpes nulla ſupereſſet, & indies moriturus præſumeretur. 2.do Quia dum alteras Literas daret, commendationem ſuam apud Imperatorem primùm ſpoponderat: unde per hunc nullo adhuc novo Marchione denominato, Pontifex nullum Filiorum *Agnetis* cæteris Fratribus præferre voluerat. 3.^tio^ Quia exaratis Literis poſtremis *Leopoldus* à Cæſare Marchiæ jam præpoſitus erat: quem proinde & Pontifex honore debito fraudare noluerat. Hæc omnia ſi ex tripode ſentiam, Paternis Tabulis ſupremis non ſtetit, uter Filiorum in Marchionatu ſuccederet.

Patris non erat, Succeſſorem inſtituere;

XV. Eſto autem ſtetiſſet, & aſſerto meo falſus ego eſſem, quod non admodum vereor: quis demum ſibi perſuadeat, Parentem tam Pium, tam Sanctum, tantúmque Juſtitiæ adverſus omnes Cultorem, unis propriis Filiis tam iniquum futurum fuiſſe, contra communem Legis, Conſuetudinis, Æquitatíſque tenorem, ut Natu majoribus debitam in Principatu Succeſſionem, abſque graviſſimis culpis ſic exigentibus, & niſi ſe illi veros Abſolones præbuiſſent, pro mero libitu ſuo, leviſſimamque ob diſplicentiam forſitan morum, uti prætenditur, abjudicaſſet? Hócne Sanctum decuiſſet? Primus hæres indubiè fuerat Primogenitus *Adalbertus.* Quid porro ille peccavit, ut Provinciam non mereretur, *Leopoldo* potius addictam? Sed ille filius mortis erat, cui per morbum ne vivere quidem, minùs imperare liceret. Si itaque rectus Ordo Nativitatis ad *Henricum* vertiſſet, quo iſte demum palmari crimine tam fœdus erat, ut hæreditate prohiberi debuerit? Mirum, ſi tam abditum illud erat, ut neminem conſcium pateretur. Hæc qui, meâ opinione, ritè diligenterque expenderit, nunquam eò adducetur, ut ſibi perſuadeat, *Henricum* ſecundò genitum fuiſſe, & ordinatione Patris *Leopoldo* juniori poſtpoſitum. Neque id affirmavit *Ortilo* noſter, quamvis notaverit ad Ann. 1136. enarrata morte *Leopoldi Pii* Patris: *Succeſſit ei Filius* Liupoldus *Quintus, licèt Fratrum ſuorum Senior non eſſet.* Dixit enim *Fratrum,*

Aut ſi fuerat, nequiit is à jure communi recedere.

om-

omnes communi nomine complexus, & in his *Adalbertum* pariter tunc adhuc ſuperſtitem ; quo, tanquam Primogenito, Senior eſſe non poterat. Iſta interim hactenus de Ordine Nativitatis, qui contigit *Leopoldum*, ſecundò inerFratres loco in lucem editum : reliquam ejusdem Hiſtoriam, tanquam Principis Dominantis, ſequenti Elogio diffuſius exquiſitam percenſebo.

Otto Tertiogenitus *Leopoldi Pii* Filius.

XVI. Tertio genitum in Fratribus OTTONEM, quem communis Chronicorum calculus quinto demum loco recenſuit, edixit Exceptum *Rikardianum* his verbis: *OTTO natus Ann. M. c.ix. Non. Decembris, valde Pius.* Hiſtoriam deinde ejus, quæ vel ipſa prudenter conſiderata epocham aliam Nativitatis non admitteret, ita ſtrictiſſimè proſequitur. *Fit Præpoſitus in Newnburg Canoniæ integræ non Regularis* (quam nimirum Pius Parens locò primæ parvæ Collegiatæ Eccleſiæ inſtituit) *ſed ſtatim it Parrhiſios ad ſcholas An. M. c. xxij. Fit Monachus Griſeus in Morimundo An. M.c. xxvj. Abbas ibi An. M.c. xxxj. Mittit Monachos ſuos ad Patrem An. M. c. xxxiv.* Hæc ſingula jam in ſuperioribus Paragraphis inter Acta *Leopoldina* ſuis ubique, & his ipſis, quibushìc adſcribuntur, annis, ex *Ortilone* noſtro, itémque Rev.^mo Annalium Ciſtercienſium Conditore *Angelo Manriqueo* pauld uberiùs expoſui, inde, ſi libeat, repetenda. Certè verò non poterat *Otto* profectioni ad Scholas inferiores Pariſienſes aptus exiſtimari, donec annum ætatis decimum tertium ageret, vel par ſubeundæ Diſciplinæ Monaſticæ credi ante ANNUM decimum ſextum. Inſuper verò præmaturè ſatis, neque ſine peculiari Gratiæ Supernæ illapſu, factum eſt, ut jam ANNO ætatis vigeſimo ſecundo Abbatiali Oneri humeros ſubmittere potuerit ejusmodi in Monaſterio, quod jam complurium aliorum ex ſe propagatorum communis Mater exiſteret. Hanc ille fœcunditatem adeò promovit, ut ſolo ſuo è gremio Morimundenſi coloniis primis emiſſis Undecim nova Ordinis Cænobia inſtruxerit, compluribus aliis, ſe adhuc Abbate, per Filias ſuas excitatis. Unde, elogio *Manriquei*, Fœcunditate Propagationis S. *Stephano* par, ſoli S. *Bernardo* ſecundus fuit. Ad ipſius quoque ſacram Parentelam Ordines Militares, quotquot Inſtitutum Ciſtercienſe profitentur, omni jure ſe referunt. Quare nonſuæ ſolummodo Sereniſſimæ Domus, verùm etiam Sacri Ordinis noſtri Sidus verè illuſtre evaſit.

Ordinem noſtrum profeſſus, & ejusdem Abbas.

Fit Epiſcopus Friſingenſis.

XVII. Quò verò non intra domeſticos ſolummodo Clauſtrorum parietes, ſed etiam in medio Eccleſiæ illuſtriùs ſplenderet, à morte *Henrici* I. Epiſcopi Friſingenſis, quæ poſt initium Octobris ANNI 1137. evenerat, ſublimem ad clavum Eccleſiæ hujus deſignatus eſt *Otto* noſter, incertum verò, an ſola Canonicorum Electione, an Cæſaris, vel aliorum quorumlibet

com-

commendatione, ait Cl. *Meichelbeckius* Benedictinus Benedicto-buranus Hiſtor. Friſingens. percelebris ac eruditæ Part. I. Libr. V. Cap. II. §. I. p. 316. Illico autem *Radevici* coævi ſtilo ſubjungit, undecunque promotus ſit, *cælitùs* tamen eum *& à DEO miſſum, ut Eccleſiâ omnibus ferè bonis deſtituta, diſtractis facultatibus, collapſis palatiis, familia attrita, Religionis Monaſteriorum nulla vel parva memoriâ, ope divina tandem Clero Religionem, familiæ Libertatem, facultatibus copiam, ædificiis decorem, Monaſteriis Colonos Religioſos reſtitueret.* Quoniam verò Electioni, aut Poſtulationi ſui, Humilitatis inſtinctu diu acriterque reſtiterat, ANNO demum 1138. Cathedram iſtam re vera aſcendit: Excerpto nihilominus *Rikardiano*, atque etiam *Ortilone* noſtro ANNUM 1137. ponentibus, quo nimirum eidem hic Præſulatus primùm conſtituebatur. Hanc porro in Sedem non tam ſucceſſit, quàm novum ſe ei Fundatorem exhibuit, idcirco Cognomen *Magni* promeritus. Cancellarii Munus eum apud *Conradum III.* & *Fridericum I.* Imperatorem geſſiſſe, Cl. *Meichelbeckius* in dubio ponit: neque *Grutero*, & *Mallinkrotio* ſic tradentibus adſtipulatur Rev.^mus D. *Godefridus* Abbas Fautor meus Gratioſiſſimus, ſed longe ſupra laudes meas poſitus, celeberrimi Chronici ſui Gotwicens. Tom. I. Part. I. Libr. II. Cap. XII. p. 355.

XVIII. Monaſterium Scheffllarienſe ſuo præcipuè beneficio inſtauravit, & Præmonſtratenſibus tradidit AN. 1140. Sequenti fundavit pro eiſdem Aſceterium Neo-Cellenſe: alia Canonicis Regularibus, reducta veteri fundatione, contradidit. Eccleſiam ſuam Advocatorum importunitate liberavit. *Eugenium III.* Papam, qui Inſtituti noſtri erat, Viterbii inviſit. Anno 1147. S. *Bernardo* noſtro Crucem juſſu Pontificis prædicante, ipſe eâdem ſignatus, cum *Friderico I.* Cæſare Paleſtinam petiit: ubi ex infelici in Cappadocia prelio ægrè fuga elapſus, ſumma cum incommoditate Hieroſolymam pertigit. Sub ANNUM 1156. utilem operam poſuit in ſopienda per Cæſarem gravi Lite inter Fratrem ſuum *Henricum*, & *Henricum Leonem* ſuper Ducatu Bavariæ, Auſtriâ abinde in Ducatum erectâ. Proximo anno nec parvo, nec inutili labore deſudavit in Pontifice ac Cæſare conciliandis. Suæ quoque Eccleſiæ lites vigilanter ac proſperè egit. Capituli præterea ſui Cathedralis antiquos vivendi Canones, Proventus, ac Poſſeſſiones felici decreto innovavit, auxit, confirmavit AN. 1158. Acta ejus illuſtriora.

XIX. Neque verò aut ſoli ſibi vixit, aut iis tantùm, qui ſecum degebant, ſanctimonia Vitæ, diſciplinæ zelo, Virtutum omnium ſtudio, ſanctâque Munificentiâ præluxit, aut profuit, ſive egregiâ multa tulit ſolummodo, fecitque, verùm etiam di- Scripta complura egregia.

xit & ſcripſit, ut poſteris conſuleret. *Radevico* ſiquidem teſte, cui cum hoc Maximo Præſule neceſſitudo ſumma interceſſit, *literali Sapientia non mediocriter, non vulgariter inſtructus, inter Epiſcopos Alemanniæ vel primus, vel inter primos habitus, non modò Sacræ Paginæ, & abditorum ſenſuum ejus cognitione egregiè pollebat: ſed etiam Theologicis omnibus Diſciplinis probè imbutus, Ariſtotelicam inſuper Philoſophiæ ſubtilitatem primus noſtris finibus apportavit. Ob ea, & multarum aliarum privilegia Gratiarum, fiducia quoque tam ſecularis prudentiæ, quàm eloquio fretus facundiſſimæ linguæ, ſæpius in cauſis Eccleſiæ coram Regibus & Principibus conſtantiſſimè egit, Gloria ſibi laudem, laude verò, ut aſſolet, invidiam non modicam pariente: quam vel humili prudentia declinavit, vel Celſitudine animi feliciter ſuperavit.* Scripſit præterea *Chronicon* ab Origine Mundi usque ad Annum 1146. *nubiloſi temporis turbulentia, animique propterea amaritudine inductus*, ut ipſe ait, *non tam rerum ſeriem texendô, quàm earundem ordinem in modum Tragœdiæ Repræſentandô.* Inſuper & *Geſta Friderici I. Cæſaris*, ſic petentis, Libris duobus digeſſit *Radevico* reliqua proſequenda committens. Fertur quoque *Hiſtoriam Auſtriacam* compilâſſe: quam penes *Lazium* inventam aſſerit *Guilelm. Cave*, necdum autem in lucem à quoquam productam. *Æneâ Sylvio* perhibente Opuſcula quoque nonnulla Dialectica, & Philoſophica compoſuit, primúsque diſputandi ſubtilitatem ad Bajorios, & Auſtrales deduxit.

Obitus Religioſus.

XX. Mortem porro ſuam, niſi planè ejusdem præſcius, præſenſiſſe tamen videtur. Cùm námque à Cæſare, contra Mediolanenſes expeditionem parante, tanquam Comes itineris Conſilio longè utiliſſimus, immo & neceſſarius, inſtanter expoſceretur, humiliter id deprecatus, Eccleſiam duntaxat ſuam eidem, ne quid in illa turbari ſineret, humilimè commendavit. Mori interim potiùs prælegit in corona Fratrum ſuorum Ciſtercienſium: quorum uti Amorem, ita & habitum ſacrum in Epiſcopatu nunquam depoſuit. Quare itineri in Galliam ad Capitulum Ordinis Generale, licèt æger, ſe accingens, ac Morimundum perveniens, ubi ea vice, non verò Ciſtercii, Patres congregabantur, teſte *Manriqueo* Annal. Ciſterc. Tom. II. p. 323. diebus aliquot ibidem in lectulo doloris decubuit: quo ſe tempore ad ſanctum exitum ſumma cum compunctione, animíque teneritudine accinxit, etiam Scripta ſua, ſi quid erroris culpâ ſuâ adverſus fidem & Eccleſiam continerent, corrigenda & expungenda circumſtantibus tradens, ſummámque ſimul Eccleſiæ obedientiam publicè profeſſus. Poſtremò ſepulturæ locum extra Templum, ubi ab omnibus calcari debuerat, ſibi poſt mortem dari cum lachrymis obteſtabatur: ac tandem in medio Multitudinis ſanctorum, tam Epiſcoporum, quàm

quàm Abbatum, ſancto fine beatum animam egit X. Cal. Octobr. die Septembr. 22. An. 1158. Præſulatus 21.mo poſtquam vixiſſet Annos 48. Menſes novem, dies ſeptendecim. Apud *Radevicum* verò in deſcriptione Obitus *Ottonis* errore Librarii aut Typographi pro anno MCLVIII. poſitum fuiſſe MCLVIIII. poſt Cl. *Pagium* jam obſervavit Chronographus Friſingenſis *Meichelbekius*.

XXI. Mira mihi eſt interim phraſis *Necrologii* noſtri, ejus obitum ita conſignantis: *X. Cal. Octob. OTTO Monachus Morimundenſis: qui poſtea revocatus à Patre ſuo, factus eſt Epiſcopus Friſingenſis: qui etiam fuit Filius Fundatoris S. Crucis.* Suprà jam attuli ex *Hiſtoria Friſingenſi*, incertum eſſe, an *Otto* eam in Cathedram Electione Canonica, an verò Cæſaris, vel aliorum quorumlibet commendatione ſubrogatus ſit. His autem verbis *Necrologii* noſtri: *Qui poſtea revocatus à Patre, factus eſt Epiſcopus Friſingenſis*: ferè innuitur, D. *Leopoldi* interventu hoc negotium actum fuiſſe, nec apud Pontificem, nec apud Cæſarem nec apud Capitulum Friſingenſe obtentu difficile futurum, cùm Pii Marchionis tanta Sanctimonia Orbem omnem in admirationem & affectum rapuerit. Obſtat autem, *Leopoldum* Anno 1137. quo ab exceſſu *Henrici I.* Epiſcopi Cathedra Friſingenſis vacavit, jam undecim menſes requie Sanctorum pauſâſſe. Opinandum itaque foret, Patrem adhuc vivente Præſule Anteceſſore, ſuffragia pro Filii ſubrogatione collegiſſe: non utique, quod carnem & ſanguinem ſuum ita amaret, ſed quòd Virtutem Filii probè noſcens, eam, ſuper Candelabrum publicum poſitam, Eccleſiæ DEI periculoſis illis temporibus eximiè profuturam crederet, & optaret. Fortè verò hac etiam de cauſa, ut Ordini Ciſtercienſi, è quo plurimæ tunc Eccleſiæ extra Germaniam Epiſcopos flagitabant, etiam in Germania ejusmodi Lumen procuraret. Ego verò hæc præfiſcinè dicta velim, tantò magis, quia Necrologium noſtrum in hac parte, qua coævum non eſt, ſummam fidem non facere facilè alicui videretur. An, & qualiter Patris commendatione potuerit fieri Præſul?

XXII. Cæterùm DEI miſericordiâ magnâ, ait Eminent.mus *Baronius*, ſuæque Virtutis meritò, Annorum necdum gravis, ab hoc Mundo ſubtractus eſt OTTO, ne imminenti nova Eccleſiæ perſecutione Schiſmaticorum communione inficeretur: quod quidem, ſi ſecundum hominem penſetur, tantò pronius futurum timeri poterat, quantò arctiùs Cæſarem & Sanguine Cognato, & perquam familiari neceſſitudine, Præſul noſter contigerat. *Radevici* item opinione, ſingulari DEI munere hac etiam de cauſa velociùs de hac Vita raptus credi poſſit, ne unicam Dilectam ſuam Eccleſiam Friſingenſem, quod paucis à morte ſua menſibus infeliciter acciderat, in cinerem & favillam ſubſidere conſpicaretur. *Ultimæ verò ejus circa* Cur fato maturiori mundo ſubtractus?

Sepulturam Voluntati Patres obviandum cenſuerunt, idem ait, qui *Ottonis* extrema lumina ſe clauſiſſe fatebatur, *& intra Septa Eccleſiæ juxta Majus Altare honorificè tumulatus eſt*, *ejusque Sepulcbrum à cunctis Fratribus honore ac veneratione dignum babetur.* Tumbam illius elatam hodie adhuc, ad Gradus Altaris maximi, Morimundi conſpici, *Manriquent* fidem facit, addens, à Patribus, ut ita fieret, indubiè ob ſummam Virtutis ejus, ac ferè Sanctitatis, exiſtimationem judicatum fuiſſe. Aliàs enim Perſonæ Ordinis, licèt Infulis conſpicuæ, mortuæ tamen Eccleſiis noſtris non inferebantur. Et quamquam Profapiæ Regiæ, quali & *Otto* fuit, honor iſte tribueretur: cenſendum tamen putat, non propterea hunc Præſulem, quia Mundi Gloriam abnegaverat, ſed ſolius Vitæ meritô, Aræ admotum fuiſſe. Non deſunt, qui de Prodigiis ad ejus tumbam actis narraverunt, eúmque Beati, immo Sancti elogio extulerunt: in quibus *Miſale Vetus* Ordinis MS.[tum] & *Arenpeckius*, aliique.

Cur contra voluntatem in Templo ſepultus?

Proles Leopoldinæ intermediæ.

XXIII. Proxima *Ottoni* Fratri, teſte Excerpto *Rikardiano*, Soror natumaxima *Bertha* nata fuit AN. 1110. de qua & reliquis omnibus *Leopoldi Pii* Filiabus exactiùs §.° ſequenti. Hanc exceperunt geminæ Proles, ut infantes demortuæ. Anno 1114. vitalem in Auram productus quartus Filiorum *Henricus*, ſecundogenitus aliàs in hanc diem creditus: cui fama, ut ſuprà expoſui, tantùm quodammodo de virtute ſua, quantum de affectu & dilectione Patris detraxerat. Sed largiente DEO omnes ipſe Fratres ſuos longævitate Vitæ, *Leopoldum* verò, in Principatu Anteceſſorem, Dignitate Provinciæ ſub ipſo in Ducatum erectæ, Rerúmque Geſtarum Gloria, & copia, multùm ſuperavit: quæ mihi deinceps Elogii VIII.[vi] illuſtre Argumentum præbebunt. Tum nata *Agnes* altera Filiarum ANN. 1115. Iterum deinde Floſculi duo tenelli vix hodie è Thalamo *Leopoldino* exorti, proximâ ſtatim pruinâ decocti fuère.

Henricus quartus Filius: de quo aliàs.

Aliæ iterum Proles.

XXIV. Tandem Ordo vertebat ad *Conradum*, quintum D. *Leopoldi* Filium, ab aliis ſexto & ultimo loco collocatum: quem *Excerptum* noſtrum prodiiſſe vult in lucem Non. Junii AN. M.c.xviij. Totus de eo paragraphus ibidem ita habet. *CHUNRADUS natus Non. Junii an. M.cxviij. poſt duos infantes extinctos, mittitur. Parbiſios an. M. cxxxiij. Fit Monachus Griſeus ad Sanctam Crucem in Satelbacb an. M. cxxxvij. Abbas ibidem an. M.cxlj. Epiſcopus Patav. an. M. cxlviij.* Atque hæc ex *Rikardo*. Sequentia uncis incluſa addidit Fr. *Leupoldus* Excerptor. [*Arcbiep. Salzeburg. an. Mclxiv. Obiit an. Mclxviij.*] Notavit præterea etiam *Ortilo* noſter ad ANN. 1137. *CHUNRADUS Junior Frater* (ADALBERTI nimirum, quem ſcripſit hoc Anno mortuum, &

Conradus Leopoldi Pii Quintus Filius.

OTTO-

Ottonis, quem ait eodem anno Præſulem Friſingenſem factum) *in Satelbach induit Habitum Monaſticum.* Item ad Ann. 1141. *Chunradus ejus* (i. e. Leopoldi tunc defuncti) *Frater ex Monacho fit Abbas in Satelbach poſt Dominum Gotſchalchum.* Quàm concordes, tam juſtos eſſe hos calculos, ipſa etiam ratio ſuadet. Certè etenim oportet *Conrado* indulgere ante Monachatum ſuum ſufficiens tempus non modò adoleſcendi, nempe ſaltem quindecim annos, quibûs interea humaniora ſtudia egerit, verùm etiam pro ſtudiis altioribus, adhuc in Seculo egregiè peractis, minimum quatuor annos. Inſigni quippe elogio à Scriptore Commentarior. Admontens. apud *Canisium* Lection. Antiquar. Tom. VI. latè commendatus, in cæteris dicitur *Scientia quoque & morum probitate nobiliſſimus*: item ab *Hundio* in Metrop. Salisb. *Princeps egregiè doctus, & DEI timens.* Porro cum jam Monachum, quemadmodum antea *Ottoni* Fratri ejus Morimundi factum fuerat, ex Ordine Pariſios ad ſtudia miſſum eſſe, nullibi legitur, nec facilè exiſtimari poſſit ob nimiam S. Crucis à Gallia diſtantiam: atque hoc nequidem ſumtibus Patris. Quod ſi enim ita, certocertius in Tabulas Ciſtercienſes æquè diligenter, ac ſtudia *Ottonis*, illatum fuiſſet: cujus tamen *Manriqueus* noſter nihil penitus meminit. Qui perexiguam, quam Annal. Tom. I. cap. V. n. 7. p. 254. obiter præbet, *Conradi* notitiam unicè hauſit ex *Seifridi* Abbat. Zwetal. *Arboris Anicianæ* Epiſt. præfixa ad *Mathiam* Imperatorem. Quinimmo hanc ipſam *Conradi*, necdum ad Ordinem noſtrum converſi, in ſtudiis Pariſinis abſentiam in cauſa fuiſſe exiſtimo, quòd ejus Nomen in nullo Diplomate Paterno legatur. Ergo quindecim Annis domi adoleſcens, & elementa Literarum doctus, quatuor aliis Annis Pariſiis in Altioribus Scholis verſatus, An. 1137. quo Monaſterium ingreſſus eſt, Annum Ætatis decimum nonum citra dubium numerare, atque adeò ſub Annum 1118. naſci debuerat.

XXV. Quinto poſtea Anno, ſubvehentibus meritis, Pedum Domeſticum Abbatiale capeſſivit, conſentientibus cum Excerpto *Rikardiano* & *Ortilone* noſtro Monumentis Domeſticis S. Crucis, per *Jongelinum* communicatis, hoc paragrapho annum prætermittente: *Conradus, Sancti Leopoldi Auſtriæ Marchionis & Primarii S. Crucis Fundatoris Filius, ſucceſſit Godescalco.* Præfuit ibidem in annum octavum: quanta verò cum fama & exiſtimatione Virtutis ſuæ, inſequentia, quæ conſcendere cogebatur, honorum ſubſellia planè liquidum reddunt. Sub eo inclitum S. Crucis Cænobium, quod primam Filiam Zwetlam jam habuerat, ſemel ac iterum emiſſis novis Colonis fœcundum fuit, teſte *Ortilone* ad Ann. 1142. quo refert. *Fundari incipiunt Mons Pomerius ſecunda Filia Clauſtri* Ex Monacho fit Abbas S. Crucis.

 in

in Satelbach, & *tertia Filia Beata MARIA de Zikador in Ungaria.* Unde non malè *Manriqueus* noſter crediderat, *Sanctam Crucem non ſecus creviſſe ſub* CONRADO, *ac Morimundum ſub* OTTONE, ejúſque ſanctâ plantatione & irrigatione adeò prolificum effectum eſſe, utpoſtea Filiabus & Neptibus, in utraque Auſtria, Hungaria, & Bohemia abundaverit.

Abinde Epiſcopus Pataviensis. XXVI. Poſteaquam verò *Reginbertus* Præſul Patavienſis deceſſiſſet, *Conradus* noſter è Cœnobii latebris eductus in lucem, Candelabrum Sedis Patavienſis coactus occupare debuit, ita perhibente Chronicô *Waldhuſano* apud Cl. D. *Raymund. Duellium* Miſcellaneor. Libr. I. p. 56. ubi legitur ad ANNUM 1148. REIMBERTUS *Epiſcopus Patavienſis obiit*, & CHUNRADUS *Filius* LEUPOLDI *Pii Marchionis Epiſc. Patav. electus eſt.* Cui non obviat ſententia Chronici *Admontenſis*, dum ait ad ANN. 1149. REINBERTUS *Patav. Ep. obiit, cui* CHUNRADUS, CHUNRADI *Regis Frater* (Uterinus) *ſucceſſit.* Prior enim Chronographus initium aditi Epiſcopatus deſignavit: alter decurrentem primum Cathedræ annum adnotabat. Utrumque verò rectè compoſuit, & expoſuit *Ortilo* noſter: qui, cùm ſibi ſubvectio *Conradi* loco debito notanda aliquantiſper memoriâ elapſa fuiſſet, errorem ſuum poſtea ad ANN. 1158. emendavit, ita ſcribens: *Obiit Otto Epiſcopus Friſingenſis, Frater Ducis* (tunc Auſtriam gubernantis i. e. HENRICI) & CHUNRADI, *qui in fine anni MCXLVIII. ex Abbate Clauſtri in Satelbach factus eſt Epiſcopus Patavienſis.* Quo loco cùm Scriptor noſter geminos Fratres, quaſi Caſtorem & Pollucem, conjunxerit, occidentem unum, alterum orientem in Polo Eccleſiæ: nata hac opportunitate, eleganti ſſimum Elogium, ambobus his Fratribus à Cl. *Hanſizio* Metrop. Laur. p. 311. ſolita facundia ſcriptum, quin integrum tranſcribam, non potui committere, nec etiam debui. Ita verò id habet.

Ottonis & Conradi Fratrum conjunctæ laudes. XXVII. *Ergo illuſtria duo Lumina, Germani Fratres, ſanctiſſimi* LEOPOLDI *Marchionis Filii, eodem tempore Eccleſiam Boicam illuſtrârunt,* OTTO *Friſingenſis,* & CONRADUS *Patavienſis, uterque è diſciplina S. BERNARDI profectus, ut Sanguine, ſic Virtute Gemini. Quorum ille in aula* CONRADI, *ac ſubinde* FRIDERICI, *omnia potuit, magnô Eccleſiæ commodô: ad cujus pacem tuendam ſtudium univerſum contulit.* CONRADUS, *quod authoritate perficere non poterat, exemplo & conſtantia, quoad potuit, ſuſtinebat. Ille felicior, quòd ea tempora, quæ deinde ſecuta ſunt, turbulenta non attigit: iſte, quòd in medias conjectus procellas, animum à recto non flexit, tolerandô clarior. Hunc DEUS Saluti Auſtriæ primùm, deinde univerſæ Boicæ ad Cathedram Saltzburgenſem ſervavit: qui labefactata plerorumque in Germania fide, oves ſuas in partibus Legitimi Paſtoris conſtanter retineret. Et*

hanc

banc Virtutem in Schola Ciſtercienſi hauſerat : cujus Ordinis Viri ferè præcipui tunc erant, qui murum ſe opponebant pro Domo DEI, *indignationem Principis, & exilia, ea propter perpeſſi.*

Conradus fit Archiepiſcopus Salisburgenſis.

XXVIII. Ego jam nihil his addo, quia paragraphus iſte jam ſatis hactenus prolixus excurrit, & Geſta *Conradi*, tanquam Auſtriaca, ſequentibus in Elogiis locum ſuum Annis ſuis aliunde habere debebunt. Adnoto ſolùm, hunc Præſulem ipſa die, qua *Eberhardi* I. Archiepiſcopi Salisburgenſis ſanctæ exuviæ tumulo compoſitæ fuerunt, nimirum III. Cal. Julii Ann. 1164. feſtinato Canonicorum Conſilio ad Sedem illam Metropolitanam electum fuiſſe. Quam Annis quatuor ac Menſibus tribus inter juges perſecutionis ærumnas tenuit : à Cæſare autem Eccleſiæ cauſâ proſcriptus, & exul, morte ſancta in inclito Cænobio Admontenſi denuo Viduam reliquit. Sic *Ortilo* noſter cum aliis omnibus, qui notat: *Anno MCLXIV. Chunradus prædictus ex Patavia tranſiit ad Metropolitanam Sedem Saltzeburgenſem. Sed poſt multam tribulationem propter obedientiam Papæ moritur An. MCLXVIII. IV. Kal. Octobr. apud Atmunt, ubi feliciter pauſat.* Conſonat Fr. *Lewpoldus* noſter, Excerpti ſui *Rikardiani* paragrapho ſuprà adſcripto hæc verba adjiciens : [*Archiepiſc. Saltzeburg. An. Mclxiv. Obiit An. Mclxviij.*] Natus itaque die 5. Junii. An. 1118. denatus die 28. Septembr. An. 1168. vixit Annos 50. Menſes tres dies viginti tres : Abbas in Annum Octavum, Epiſcopus in Annum decimum ſextum, Archiepiſcopus in Annum quintum, ubique Lumen ſplendidum, Virtutis Speculum, Magiſter Sanctitatis.

Ejusdem Epochæ.

Proles reſiduæ *Leopoldinæ.*

XXIX. Poſt *Conradum* fœcundiſſimus ſanctiſſimúsque *Leopoldi Pii* Thorus Conjugalis, nullo propè anno flore ac benedictione carens, Ann. 1119. in cunas excepit *Gertrudem* tertiam Filiam, quæ adolevit, iterúmque duobus proximis Annis Proles alias duas oſtenſas Mundo, ſtatim autem à cælo repetitas. Tum, vacante Anno 1122. proximo rurſum nata eſt *Eliſabeth* Filiarum ſuperviventium quarta. Cui tandem An. 1124. xviij Cal. Sept. die Auguſti 15.ta ipſo Aſſumtæ Virginis Feſto ſucceſſit in lucem hanc mortalem *Ernuſtus* Filiorum ſextus : bienniò poſtea *Jutham* Sororem Quintam accepturus. Quæ omnia unum docet Excerptum *Rikardianum*, adhuc annectens, ultimas duas Piiſſimorum Conjugum Proles ortas fuiſſe Annis 1128. & 1129. ſed ambas non hominum, potiùs verò Angelorum, quos inter ſtatim receptæ ſunt, conſortio natas, ideóque duntaxat Mundum ingreſſas, ut lavacra ſalutis regeneratæ, cælum introirent. Noſtro interim Excerpto *Rikardiano*, adeò exactè hæc percenſenti, quid, amabò, præſtantius, quid optabilius

In quibus *Ernuſtus* Filiorum ad ultorum Sextus.

lius Auſtria, pro D. Leopoldi Sanctiſſimi Tutelaris ſui Hiſtoria, præ omnibus digniſſima, cupiat? Felix profectò noſtri Fr. *Leopoldi* Excerptoris calamus, cui uni hodie tam præclara, tam multa prorſus ſingularia, tam magna felicitate noſtra, quàm laude ſua, debemus. Bellè propitiô DEO jam currunt Acta *Leopoldina*, quæ hucusque ſaltem ad Chronologiæ ſcopulum ferè undique adhæſerunt.

Perperam hucusque ſcribebatur *Ottonis* Frater Senior. Moriebatur Adoleſcens.

XXX. Circa *Ernuſtum* porro multum ſanè aberratum fuit à *Sundbemio*, quem & *Arenpeckius*, & D. *Scharrerus*, immo omnes inſecuti ſunt: quorum relatione, uti & ipſius Chronographi *Neoburgenſis*, hic *Erneſtus* Quartus Fratrum ſuorum conſtituitur, qui ordine Nativitatis *Ottonem* atque *Conradum* præceſſerit. Brevis ætatis causâ eidem tribuunt Cognomen *Adoleſcentis*: Formâ fuiſſe excellentiſſimâ dicunt, omniique genere Venationis delectatum, cujus fama ad Rhenum usque volaverit: innuptum autem, ſub annum ætatis octavum decimum An. 1137. die 23. Januarii defunctum aſſerunt, & ad latus Fratris ſui *Leopoldi* in Capitulo ad S. Crucem requieſcere affirmant: atque ſic demum omnem illius Hiſtoriam abſolvunt. Hæc ſi tenerent, naſci eundem oportuerat Ann. 1119. At verò, quo pacto ſub annum 1137. mori potuit agens annum decimum octavum, & nihilominus fuiſſe Senior Frater *Ottonis*, qui eo ipſo anno jam Præſul Friſingenſis electus eſt? Ad oculum hæc pugnant: attamen ſumma inconſideratione à tam multis perſcripta ſunt. Nihil palmari huic errori communicavit *Ortilo* noſter: qui licèt ad ann. 1137. *Adalberti* mortem, *Ottonis* Epiſcopatum, & *Conradi* Monachatum induſtriè notaverit, *Ernuſti* tamen ne verbulo quidem meminit, certè non ignorans eundem, ſed probè Gnarus, eum tunc non niſi puerum fuiſſe. Multò itaque veriora cenſenda ſunt, quæ nobis de hoc Juvene illuſtriſſimo Excerptum noſtrum *Rikardianum* ita breviſſimè refert. *Ernustus Adoleſcens naſcitur xviij Kal. Septembr. Ann. Mcxxiv. Obiit. in flore x. Kal. Februarii An. Mcxlij.* Unde conſtiterit *Sundbemio*, eundem Venationum ſtudio impensè delectatum fuiſſe, mihi non liquet: neque explicat ille, qua ratione promeruerit, laudes ejus ad Rhenum ſublimiter celebratas fuiſſe. Id ſi verum ſit, fortè cum Fratre *Leopoldo* Bavariæ Duce ad Bellum Boicum profectus, in Caſtris ejus egregium Militiæ tirocinium poſuit, ſpémque futuri aliquando Herois de ſe primitiis armis vulgavit. Mirum autem, cur in ſancta Cruce, non Clauſtro-Neoburgi tumulum acceperit? Anne hoc peculiarem horum Fratrum mutuúmque erga ſe affectum ſubindicet? An ſuſpicemur, cùm *Leopoldus* mortem propinato venenô hauſiſſe à nonnullis ſcribatur, *Ernuſtum* quoque Armorum ſocium conſimili poculo bibiſſe, ut mortem viſceribus circum-

cumferens, aliquantò diutiùs ægrotârit, tertio menſe Fratrem in terram ſubſecutus: Sed miſsis tam incertis, jam tandem de Filiabus S. *Leopoldi* videndum.

§. VII.

Filiæ Leopoldi Pii.

I. Doctiſſimo *Hoffmanno*, qui in Diſſertat. ſua de Stemmat. Babenbergico, quod Filios *Leopoldi Pii* attinet, Religiosè ſtetit à ſcriptorum Auſtriacorum vulgato hucusque ordine, ut nihil penitus in eo immutandum cenſeret, contrà in Filiabus ejusdem intricata, ac dubia, viſa ſunt omnia. Harum porro *Ortilo* noſter ne ulla quidem literula meminit: Excerptum verò *Rikardianum* eas eodem planè ordine, quo cæteri omnes Scriptores Auſtriaci, breviſſimè autem recenſet, ſolis propemodum epochis earum deſcriptis, & inſinuatis Maritis. Sed hac ipſa brevitate earum Hiſtoriæ ampliſſimam lucem affundit. Primùm itaque habet: *Bertha nata An. Mcx. nupſit Henrico Burgravio Ratisponenſi An. Mcxxxiij.* Sic & Chronicon *Neoburgenſe* ait: *Primogenita Filiarum fuit Bertha; quam duxit Hainricus Burggravius Ratisbonenſis.* Multùm differt, multò commodior eſt, multò ſincerior creditur Narratio notis chronicis adornata, quàm quæ epochâ nullâ convestitur. Mox enim ut annus adjectus eſt, intento veluti digito ad veſtigandam aſſerti veritatem conducimur, & pronum eſt, Hiſtoriam Stirpis unius cum altera, quò illa ſe refert, conferre. Atque hoc vel unius hujus de *Bertha* paragraphi exemplo conſtare poteſt.

Bertha prima Leopoldi Pii Filia.

II. Refelluntur quippe eodem *Radevicus*, tametſi Scriptor coævus, & item Anonymus Chronographus *Admontenſis*: quorum prior Libr. I. de Geſt. Frid. I. Imp. Cap. XI. contexens Elogium *Ottonis* Præſulis Friſingenſis, ejúsque Regium Genus deſcribens, ait in cæteris: *Habebis Sorores, Gertrudem Duciſſam Bohemiæ, & Berchtam Duciſſam Polonorum, ac Itham Marchioniſſam de Monteferrato.* Alter apud Cl. *Pezium* Tom. II. col. 189. in laudibus *Conradi* Epiſcopi Patavienſis, ac poſtea Metropolitæ Salisburgenſis, qui erat Frater *Ottonis*, hæc eadem verba ad apicem repetit, ex priori exſcripta. Revincitur item D. *Hoffmannus*, qui quidem benè advertit errorem *Radevici*, quantumque fallat, *Bertham* ab ipſo dictam eſſe *Duciſſam Polonorum*, cùm *Burggravio* cuidam *Ratisbonenſi* in manus thorúmque convenerit: attamen contra Scriptores Auſtriacos tuendum ſuſcepit, Maritum ejus *Fridericum*, non *Henricum*, appellatum fuiſſe. Hoc porro ut ſtabiliret, ex Annal. Cremi-

Nupta Henrico Burggravio Ratisbonenſi.

ſanenſibus Cl. *Simonis Rettenbacher* ibi Cœnobitæ p. 165. allegavit Diploma *Friderici* I. Imper. pro Monaſterio eodem de an. 1181. ubi inter Teſtes leguntur *Marchio* BERTOLDUS *de Iſtria, &* *Filius ſuus Marchio* BERTOLDUS *de Vobburch, & Frater ſuus* FRIDERICUS *Burggravius Ratisbonenſis*. Ergò, ait, illo tempore Ratisbonæ Burggravii Munus *Fridericus* geſſit, non *Henricus*. Præterea, ſubdit, hic *Fridericus* ortus erat ex Comitibus de *Andechs*, unde Comites *de Wolfratshauſen*. Fatebatur autem *Henricus Jaſomirgott* Dux Auſtriæ, *Berthæ* Frater in Epiſtola ſua ad *Rupertum* Abbatem Tegernſeenſem, quæ exſtat apud Cl. P. *Bernard. Pezium* Cod. Diplom. Epiſtolar. Part II. p. 16. n. 20. Conſanguinitatem cum Familia poſteriore, ſcribens in cæteris: *Conqueſtus eſt mihi chariſſimus Conſanguineus meus Comes H. de Wolfrathesbuſen &c.* Quæ ſanguinis neceſſitudo alia nulla ratione demonſtrari poſſit, quàm Nuptiis *Berthæ* cum *Friderico* Andecenſi.

Refellitur Sententia, quæ ejus Maritum Fridericum Burggravium fuiſſe contendit.

III. At verò D. *Joann. Henricus de Falckenſtein* Antiquitatum Nordgaviens. Part. II. Cap. VIII. p. 368. ſeqq. docet, etiam *Landgravios de Stephaning*, Veteribus *Stevening*, aut *Stefling*, fuiſſe ſubinde Burggravios Ratisbonenſes, qui ſimul erant Comites de *Rietenburg, Lengfeld, Calmünz, & Ror*. Atque horum in Stemmate ponit *Henricum* I. è ſuis Burggravium primum Ratisbonenſem, defunctum in Paleſtina AN. 1101. cui Uxor fuerit *Richardis* Soror D. *Leopoldi* Auſtriaci. Nepotes verò eidem ex Filio *Ottone* tribuit *Henricum* II. itidem Burggravium, qui *Bertham* D. *Leopoldi* Filiam Conjugem habuerit, denatum AN. 1162. & *Ottonem* II.^{dum} Ex hoc poſteriore denuo genitos ait *Fridericum, Henricum* III. & *Ottonem* III.^{tium} in quibus hoc Stemma defecerit. Quæ ſi ita ſe habeant, valde veroſimile eſt, hunc *Fridericum* eundem ipſum eſſe, qui in prææallegato Diplomate Fridericiano Cremifanenſi tanquam teſtis ſubſcribitur, ac proinde Comes *de Stephaning*, non *de Andechs*, cenſendus ſit. Eſto autem hi *Friderici* revera diſtincti, ac diverſæ Stirpis exſtiterint, quod meâ hoc loco parum admodum refert: ſciſcitor tamen, quid porro cauſæ ſit, unde cogamur *Bertham* in thorum *Friderici* differre, qui ANNO 1181. Ratisbonæ Burggravius fuerat? Eccur non potiùs eam Conjugem agnoſcamus *Henrici* Burggravii AN. 1162. defuncti? Ita profectò repoſcere videtur teſtimonium diſertum Excerpti *Rikardiani*: cujus fide *Bertha* AN. 1133. dum ageret annum ætatis 23.^{tium}, *Henrico* Burggraviò nupta fuit. Si D. *Hoffmannus* Conſanguinitatem urgeat inter Comites Andecenſes, & Familiam Auſtriacam: aut non ſalvabit illam per *Fridericum* Burggravium ſuum, aut æquè demonſtratam fateri debebit per *Henricum* Stephaningenſem. In eodem Diplomate Fridericiano Cremifanenſi jam ſemel, ac iterum laudato, quod

non

non advertit D. *Hoffmannus* idem pro ſe allegans, inter Teſtes ita lego: *FRIDERICUS Burggravius Ratisbonenſis, & Frater ejus Otto Landgravius de STEVENING.* Qua igitur ſtirpe fuêre Comites Andecenſes, & Wolfrathuſenſes, eadem pariter fuêre Stephaningenſes: quia hoc loco *Friderici* Burggravii, quem D. *Hoffmannus* aſſerit Andecenſem fuiſſe, Frater ſcribitur *Otto* Stephaningenſis. Unde cuicunque ex his Lineis nupſerit *Bertha*, undique neceſſitudo Sanguinis cum *Henrico* Duce Auſtriæ, *Berthæ* Germano, enata fuit. Hæc pro tuenda veritate Mariti *Henrici* Burggravii, quem Excerptum noſtrum cæterique Scriptores Auſtriaci huic Primæ D. *Leopoldi* Filiæ aſſignârunt. (*)

IV. Cæterùm *Henrico* iſti Stephaningenſi, Reginoburgi Præfecto, etiam *Aventinus* Annal. Boicor. Libr. VII. Cap. II. n. 2. p. m. 624. *Bertham* D. *Leopoldi* Filiam Uxorem aſſignat, ſimul verò ex ea tres Filios *Fridericum*, *Hainricum*, & *Ottonem*: totidem autem Filios, ac eorundem nominum, ſimiliter *Ottoni* Fratri *Henrici* tribuens ex *Adelhaide* Wittelſpachia: quos tamen omnes utriusque Filios improles deceſſiſſe affirmat. Quod quàm verum ſit, decernere ego nequeo. D. *Falckenſteinius*, ut ſuprà jam attuli, *Henrico* & *Berthæ* nullum Filium indulget. Quinimmo, teſte quidem nullo laudato, aſſerit, Comitem iſtum & Burggravium Ratisbonenſem, utique Conjuge citò amiſſa, ac prole deſtitutum, relictis omnibûs bonis ac poſſeſſionibûs, pietatis inſtinctu, quadraginta propè annis, tanquam Peregrinum ignotum, Loca ſine dubio ſacra oberrâſſe: donec in Nordgaviam rediens, apud pagum Ebertzhauſen propè Geiſenfeld agnitus, non longè poſt mortem beatam obierit, ibique ſepultus ſit. Tumulum ejus, opinione Sanctitatis, à plebe maximo concurſu frequentatum fuiſſe, &, uti fertur, prodigiis quoque illuſtratum. Indagavi in Hiſtoriam iſtam, quæ, ſi veritate nitatur, *Berthæ* noſtræ non infimam gloriam pariet: ſed nullibi ejusdem veſtigium reperi. Cùm Chronologia eidem non omnino convenit. Etenim Excerptum *Rikardianum* Nuptias *Berthæ* cum *Henrico* Burggravio Ratisbonenſi ſtatuit An. 1133. vivente adhuc *Leopoldo Pio*, Sponſæ Patre, celebratas. *Falckenſteinius* verò Maritum *Henricum* vigeſimo nono anno

Traditio de *Henrici*, Mariti *Berthæ*, Sanctitate.

(*) Apud *Hund.* Metr. Sal. II. p. 148. In Addition. *Gewoldi* exſtat Catalogus Abbatum Piburgenſium Ord. S. Ben. in Bavaria, quem *Joann. Aventinus* ſua manu ſcripſit, ubi in cæteris legitur. *JOANNES Primus impetravit à LUITPOLDO Duce Auſtriæ* (nempe VI.[to]) *Decimas in Tangrintt, quæ fuerant HENRICI Ultimi Comitis* de Rietnburg, *qui fuit Filius BERTHÆ, Filiæ S. LEOPOLDI, Avi hujus Ducis. LUITPOLDI.* Et anteà p. 139. ſummariè refertur tenor Privilegii, quo ait *Leopoldus*, ſe, cùm poſt obitum Cognati ſui *Henrici* Ratisbonenſis Burggravii Beneficium, quòd ille à Bambergenſi Eccleſia habuerat, plenariè obtinuerit, in quo etiam Advocatiam Biburgenſis Cœnobii in Tangrintt: quam ſine emolumento ullo ſolummodo pro remedio Animæ ſuæ, Parentum, & prædicti *Henrici* poſſidere vellet: proinde Decimationes inibi de reditibus eorum, & quidquid Reliquum juris in bonis ipſorum habuerit, unacum quodam Nemore, prædicto Monaſterio donâſſe. *Actum apud Ens An. 1185.* Ecce liquidum Teſtimonium Conjugii *Berthæ* cum *Henrico* II. Burggravio.

poſtea, nimirum an. 1162. jam obiiſſe, ſemel ac iterum aſſeverat. Quo certè pacto annis propè quadraginta à mortè Conjugis peregrinari non potuit: tametſi *Bertham* primo ſtatim Connubii anno deceſſiſſe largiremur: quam & ipſe, & *Aventinus*, Reginoburgi ſive Ratisbonæ in Monaſterio Scotorum requieſcere affirmat. Unde ut antè narrata hiſtoria fidem mereatur, vel Mors *Henrici* Burggravii ultra decennium differri, vel anni Peregrinationis ejus multò minori numero conſtringi deberent, fortè ad vicennium. Ego rem totam fidei Eruditiſſimi Authoris relinquo.

An fuerit Fundator Domus Teutonicæ in Altmül-münſter?

V. Quemadmodum verò ſi res ita ſe habuerit, *Berthæ* noſtræ, quæ citra dubium Paternæ *Leopoldinæ* Pietatis pariter hæres fuerit, gratia Numinis non modicum favit, ut Mariti propè ſancti conjugali conſortio bearetur: ità eidem tametſi etiam hæc narratio undique falleret, aliundè tamen occaſio & copia quotidiana non defuit, Templa & Viros religioſos bona voluntate, crebráque beneficentia demerendi. Nam tradente iterum D. *Falckenſteinio* l. c. *Henricus* I. Comes de Stephaning, Rietenburg, Lengfeld, Calmünz, & Ror, Burggravius Ratisbonenſis, Mariti *Berthæ* Avus, cum Filio *Ottone*, Domum Teutonicam *Altmühlmünſter* dictam Ordini Equitum S. Joannis fundavit, & *Otto* Filius Monaſterium *Walderbach* ſupra Ratisbonam. At verò priorem Domum Teutonicam quod attinet, *Aventinus* p. m. 621. docet, *Henricum* & *Ottonem* Comites Rietenburgenſes, non Patrem & Filium, ſed Fratres, Alemanni Monaſterium Ratisbonæ, i. e. S. Magni, Equitibus Sacris, quos à *Templo Paleſtino* cognominant, dedicâſſe, his excisis, *Rhodiis* Equitibus, quos *Joannitas* vocant, contraditum. Quod exſplicans *Hundius* Metrop. Salisburg. Tom. II. p. m. 60. adſtipulante *Gewoldo*, ait, hanc Domum Equitum vetuſtam, Ratisbonæ olim exſtantem, ob nimium tenues reditus translatam eſſe ad Altmilam fluvium ſupra Vicum Rietenburg, abinde Altmülmünſter appellatam, per *Henricum* ac *Ottonem* Fratres Comites Rietenburgenſes an. 1155. traditamque Equitibus Templariis: poſteaquam verò hi extincti fuiſſent, Equitibus Hoſpitalariis S. Joannis, poſtea *Rhodiis* dictis, hodie Melitenſibus, conceſſam fuiſſe à *Ludovico* Utr. Bavariæ Duce an. 1311. E quibus eruo, potuiſſe forſitan *Henricum* I. Comitem ac Burggravium, qui an. 1101. in Paleſtina obiiſſe à *Falckenſteinio* refertur, cum Filio *Ottone* I. vetuſtam illam Ratisbonenſem Domum Teutonicam *S. Magni* fundâſſe: novam verò, quæ apud *Altmilam* an. 1155. excitata eſt, omnino referendam eſſe ad *Henricum* II. noſtræ *Berthæ* Maritum, & *Ottonem* Fratrem ejus, ſuperioris *Henrici* Nepotes. Sic porro ipſæ epochæ, à *Gewoldo* appoſitæ evincunt. Sed ſi ita, non potuit *Henricus Berthæ* noſtræ Maritus

ſteus, qualiter antea narratum, peregrinus tot annis oberraſſe: niſi dixerimus, hanc Fundationem factam fuiſſe per *Henricum* III. & *Ottonem* III. Filios anteriorum Fratrum. Ecce denuo nodum implexum, quem fortè evolverent Literæ Fundationis: quas tamen *Hundius* & *Gewoldus* non ſuppeditaverunt.

Fundatio Walderſpacenſis Cœnobii Ciſtercienſis, facta per *Ottonem* Filium *Richardis* Sororis S. *Leopoldi* & Patrem Mariti *Berthæ*.

VI. De altera Fundatione *Aventinus* ita refert: *Otto* (Comes de Rietenburg hoc nomine I.^mus, *Henrici* II. Mariti *Berthæ* Pater, ſi *Falckenſteinium* ſequar) *Allerspach condidit Ciſtercienſium Monachorum Templum, Reginoburgii in veſtibulo ædis divi Haimerani ſepultus.* Fallit verò hic Scriptor in Loci nomine, D. *Falckenſteinio* rectiùs ponente Walderspach. Teſte enim Doct. P. *Auguſtino Sartorio* Ciſtercii Bis Tertii germanicè à ſe converſi Tit. XXVI. p. 606. & 973. *Allerſpach* ſeu *Alderſpach*, & *Walderbach* duo planè diverſa ſunt ſacri Ordinis noſtri Cœnobia: quorum prius in Bavaria inferiore propè Vilshovium à S. *Ottone* Epiſcopo Babenbergenſi pro Canoncis fundatum ſub Ann. 1139. deinde Ciſtercienſibus ceſſit ſub ann. 1146. etiamnum lætiſſimè florens: poſterius, de quo hìc ſermo, ſitum eſt ad fluvium Reginum, vulgò Regen, in Palatinatu ſuperiori, quarto milliari Reginoburgò diſtans, initio æquè Canonicis Regularibus conſtructum. Quemadmodùm verò laudatus *Sartorius* è Notitiis ſibi ex Alderſpacho communicatis refert, hoc Cœnobium ab *Ottone* Comite *de Hepling* (lege *Stepbling*, aut *Stephaning*) Burggravio Ratisbonenſi, Domino de Riedenburg (meliùs Comite Rietenburgenſi) efficaciter inſtante D. Matre ejus *Richarda* Sorore S. *Leopoldi* Auſtriæ Marchionis, an. 1143. Ciſtercienſibus traditum fuit. Scribitur præterea ibidem ipſe, cum Conjuge ſua *Adelbeyde*, Filiisque *Henrico* ac Friderico, immo & Fratre *Ottone* Juniore, ibi Monacho ſeveriſſimæ diſciplinæ, ſepultus. Et Sepulturæ quidem ejus in hoc Cœnobio contradicit ſuprà adductus *Aventinus*, dum ajebat, eum Reginoburgi i. e. Ratisbonæ in Templo Benedictino S. Emerammi ſub Ædis Veſtibulum requieſcere. Refragatur pariter vetus Tabula, teſte D. *Falckenſteinio* ibi ad ſepulchrum ſuſpenſa, in qua legitur: *Otto Comes de Stepbling, & de Rietenburg, & Burggravius Ratiſponenſis, Fundator Monaſterii Walderpach, & hic ſub Janua ſepultus.* Genealogiæ quoque ordinem *Aventinus* & *Falckenſteinius* longè alium ponunt: quorum ſententiâ *Henricus* I. Comes de Stephaning ex *Richarde* Auſtriaca, D. *Leopoldi* Sorore, genuit *Ottonem* I. Fundatorem Walderſpacenſem: cui verò *Sophia* Conjunx erat, non *Adelbaidis*. Filios ille habuit, non *Fridericum* aliquem, ſed *Henricum* II. Maritum *Berthæ* Auſtriacæ, Filiæ S. *Leopoldi*, item *Ottonem*, II. Maritum *Adelbaidis* Boicæ. Fallere proinde multùm videntur Notitiæ de Sepulturis Walderſpacenſibus, Doctiſſimo P. *Sartario* noſtro ex Alderſpa-

derſpaco præbitæ: quæ *Ottoni* Fundatori *Ottonem* juniorem, quem Filium habebat, Fratrem tribuerunt, & *Albaidem*, quæ Soror ejus fuit, Conjugem dixerunt, *Fridericum*, qui Nepos erat, Filium appellârunt. Sic interim vereor propter fidem, quam Eruditiſſ. D. *Falckenſteinio* habeo, qui Stirpes Nordgavienſes dedita opera, magnóque ſtudio exquiſivit. Jlle verò una mecum libenter Veritati acquieſcet, ſi DD.[ni] Walderſpacenſes Genealogiam ſuam firmioribûs liquidisque monumentis tueri ac defendere poſſint. Manſit hoc Antiquiſſimum Cænobium ſub diſciplina Ciſtercienſi, donec Ann. 1553. Seren.[mus] Elector Palatinus ejusdem Adminiſtrationem Acatholico cuidam Nobili Domino crediderit, per quem Religio vetus brevì peſſumdata fuit. Ubi verò Palatinatus Superior *Maximiliano I.* Duci Bavariæ à *Ferdinando II.* Cæſare collatus fuit, urgente D. Abbate Alderſpacenſi tanquam Vicario Generali, hoc Cænobium Ordini denuo reſtitutum fuit An. 1669.

Agnes Secunda Leopoldi Pii Filia: cujus Maritus Uladislaus Polonus acerrimæ quæſtioni ſubſtat.

VII. Pergit Chronicon *Neoburgenſe* in Filiabus *Leopoldi Pii* ajens: *Secunda* AGNES, *quam accepit* POLEZLAUS *Dux de Polan* (i.e. *Uladislaus* Dux Poloniæ hoc nomine II.[dus] Filius *Boleslai Crivouſti.*) Hunc verò Maritum Scriptores diverſi acerrima inter ſe contentione, quam ego meam non facio, diverſis aliis Conjugibus tribuunt. *Radevicus* námque de Geſt. Frider. Libr. I. Cap. II. *Gertrudem*, pariter D. *Leopoldi* Filiam, non verò *Agnetem*, huic *Uladislao* Uxorem aſſignavit: qui tamen poſtea Libr. II. Cap. XI. pro *Gertrude* Sororem ejus *Bertham* ſubſtituens, primum errorem ſuum geminavit potiùs, quàm correxit, quamvis eſſet Scriptor coævus. Poloni autem Chronographi propè omnes *Uladislao* adſcripsêre Conthoralem *Chriſtinam*, Filiam *Henrici* V. Imperatoris, planè verò perperam, cùm Cæſari huic nulla planè proles exſtiterit. Mirum interim lectu, quantîs hæc *Chriſtina* dicteriis ab Scriptoribus iſtis oneretur: quæ videlicet ſuperbia ſua, tanquam Filia & Neptis Imperatorum, diſcordiæ illius, omni Poloniæ fatalis, quæ erat inter *Uladislaum*, trésque Fratres ſuos, & infortunii, ut nempe Maritus, licèt Primogenitus, Poloniâ expelleretur, cauſa unica exſtiterit. Hi minùs aberrâſſe cenſeri poſſent, ait D. *Hoffmannus*, ſi locò *Chriſtinæ*, commentitiæ *Henrici* V. Filiæ, *Agnetem Leopoldinam*, ejus ex Sorore Neptem, verè Regii Generis ſplendore ex Matre inclitam, nominâſſent. Sed hoc ego non ſentio ex iis, quæ infra oſtendam.

Habuit is geminam Conjugem.

VIII. Graviùs urget eorum ſententia, qui *Uladislaum* Polonum in thoro habuiſſe *Adelbaidem* Filiam *Henrici* IV. Imperatoris conſtanter propugnant. Fortiſſimè illi, ac certè invictè nituntur Diplomate illo Fundationis ſecundæ Monaſterii Lubenſis

benſis Ordinis noſtri in Sileſia, quod An. 1178. in Legeniz i.e. Lignicii dederat *Boleſlaus*, cognomine *Altus*, ſive Longus aut Procerus, noſtri *Uladiſlai* natumaximus Filius, quod ita inchoat. *J. N. S. & J. T. Ego* Boleslaus *Filius Primogenitus Illuſtris quondam Principis* Wladislai *Maximi Ducis Zleſiæ, Inclitæque Dominæ* Adelheidis *Filiæ Imperatoris* Henrici *Quarti &c*, Hanc Chartam laudavit Eruditiſſ. D. *Gottfrid. Dewerdeckius* Siles. Numiſmat. p. 98. addiditque, fore aliquando, ut integra legatur in D. *Thebeſii* Opere de Memorabilib. Urb. Lignicens. Et Principum ejusd. Genealog. Quem verò in ejusdem editione præveniſſe Dominum *de Sommersberg* in Specimine Cod. Diplomat. n. 128. teſtantur D. *Joann. David Kœlerus* Deliciar. Numariar. Hebdomadal. Part. VI. p. 331. itémque D. *Hoffmannus*. Qui ambo, cùm hujus Diplomatis fidei opponi & exponi nihil undique poſſit, ſupereſſe id unum, atque omnino tenendum affirmant, fuiſſe *Uladiſlao* Polono geminas Conjuges. Secùs enim Scriptoribus Auſtriacis adeò concordibus, *Radevico* item coævo, quantumvis in nomine Conjugis erraverit memoriâ lapſus, atque *Alberico* Monacho Trium Fontium Ciſtercienſi Genealogo perdiligenti, fidem conſtare non poſſe, quæ tamen negari non debeat: cùm præſertim cætera quoque Scriptorum turba uno ore calamóque conteſtetur, *Uladiſlaum* duxiſſe Regis *Conradi* Sororem, vel ſaltem Conjugem ejus ita deſcribant, ut facillimè intelligas, eam D. *Leopoldi* Filiam extitiſſe. Cujusmodi phraſi uſus eſt, ut exemplo res pateat, *Bogupbalus* II. Poſnanienſis Epiſcopus in Chron. Polonor. inter Scriptor. Siles. Tom. II. p. 11. ajens: *Fuit enim ſecundùm quosdam* (Uxor Wladislai) *Conſanguinea Imperatoris* Henrici (V. nempe ex Sorore Neptis) *Regis Pragitarum* (i. e. Bohemorum, nimirum *Wladiſlai*, qui *Gertrudem* tertiam *Leopoldi Pii* Filiam habuit) *Propinqua*. Secum verò à parte Scriptorum Auſtriacorum pariter ſtare Virum Cl. *Simon. Frider. Habnium* Hiſtor. Imperial. Part. III. Cap. V. §. III. not. f & conſentire in geminam *Uladiſlai* Uxorem, aſſerit, ac gratulatur ſibi D. *Hoffmannus*: quos ambos fortè ſecutus eſt, ſaltem eisdem acceſſit, Celeberr. D. *Kœlerus*.

IX. Accedo & ego, quamvis non planè cum utróque conſentiens. Neque enim *Agnetem Leopoldinam* aſſero ſecundam *Uladiſlai* Conjugem, quod ſentit D. *Hoffmannus*, ſed primam: D. *Kœlero* autem tradenti opinantíque, *Uladiſlaum* An. 1121. duxiſſe vel *Agnetem*, vel *Gertrudem* Auſtriacam, æquè non adſtipulor. Excerptum etenim noſtrum *Rikardianum* ita me docet in Poſteritate *Leopoldi Pii* Marchionis deſcripta: *Agnes nata An. M.c.xv. nupta* Wlastao *Bolono Duci Ziezorum An. M.c.xxxiv.* Quarum prima *Agnes* noſtrâ.

Ob.

Ob. A.M.cxxxix. Concordat cum hoc paragrapho *Necrologium* noſtrum, in quo lego: *VI. Cal. Octobr. Agnes Uxor Wlaslai Ducis Zlezorum Filia Fundatoris S.✠.* Hinc porro diſcimus, Principem noſtram, natam An. 1115. cùm ageret annum decimum nonum, aut inchoâſſet vigeſſimum, nuptam fuiſſe *Uladislao* non An. 1121. quo ipſa ſexennis tantùm fuerat, ſed An. 1134. Sponſum porro ejus, Primogenitum Fratrum ſuorum, jam tum à Patre Sileſiæ præfectum fuiſſe. Poſteaquam autem hoc in Conjugio, aut omnino improlis, aut abſque prole Adoleſcente, quintum in Annum perſtitiſſet, futuris acerbiſſimis Poloniæ turbis placida morte ereptam fuiſſe die 26. Septembr. An. 1139. ſive paulò ante Mariti ſui Patrem *Boleslaum III. Grivouſtum* vel *Diſtortum* dictum, quòd vi morbi ore diſtorto fuiſſet, aut ſtatim poſt illum: nam & hujus obitus communi Scriptorum calculo eidem Anno 1139. alligatur. Præmatura fuit hæc mors, quia *Agnes* vel annum ætatis vigeſimum quartum nondum egreſſa, vel vigeſimum quintum non multum ingreſſa erat: calamitatem tamen ab ea ingentem avertit. Ex his porro omnibus liquet, dicteria graviſſima à Polonis Chronographis in Conjugem *Uladislai* intorta, ad *Agnetem* noſtram, Piam utique Dominam, ac beatorum Parentum æmulam, nihil attinere.

Fatum *Uladislai*, & ſecundæ Conjugis ejus.

X. Quo poſtea anno *Uladislaus*, quem *Sputatorem* ab aſſiduâ exſpuendi conſuetudine dixêre, *Adelhaidem* alteram Conjugem ſuperinduxerit, neque conſtat mihi, neque ut ſciam, tantopere apud me refert. Supremis ille Tabulis Paternis an. 1139. inter publica Comitia probatis, è Polonicis eo ævo Provinciis obtinuerat Cracovienſem Diſtrictum, Siradiam, Lencziz, Sileſiam, ac Pomeraniam, cum prærogativa Supremi Ducis in Fratres imperantis. Horum tres erant adulti, *Boleslaus, Miecislaus, & Henricus*, nobilibus etiam provinciis dotati: ſed qui Fratri ſubeſſe, ægerrimum ducebant. Quam ille amaritudinem adeò non ſanavit, ut à Conjuge ſua *Adelhaide* inductus, quod ferunt Scriptores Poloni, jure Primogeniti, ad imitationem Germanorum, contra omnem Patriæ ſuæ morem, Provinciis Polonicis univerſis, unus ipſe ſolúsque dominari affectaret. Indignati eapropter Fratres, nec ſuſtinere volentes, ut avita hæreditate ejicerentur, præſidium in armis poſuêre, tanta acerbitate, ut ſcripſerit *Otto* Friſingenſis Chron. Libr. VII. Cap. XXXIV. *In Polonia etiam inter tres Fratres, Terræ Principes, miſerabilis auditur Tumultuatio.* Succubuit *Uladislaus*, regione omni totáque Patria expulſus: poſt quem Uxor quoque ac Liberi ejus relegati. *Conradum* III. Regem, ne Propinquum, tametſi cum Uxore multùm ſupplicem, reſtituere poſſet, primam Expeditio ſacra in Paleſtinam ſuſcepta impedierat; inde verò reduci

mors

mors celerior adjutorium interdixit. *Fridericus* I. Imperator effecit quidem, ut exuli tot annis *Uladislao* ſola ſaltem Sileſia reſtitueretur: cùm verò eam adire vellet, die 4. Julii. an. 1159. Altenburgi in Ditione Bambergenſi omnino è vivis exceſſit. Sileſia Filiis ejus *Boleslao*, *Mieslao*, & *Conrado*, non ante annum 1163. extradita fuit: quam an. 1169. ita diviſerunt, ut *Boleslaus Altus* mediam, *Mieslaus* ſuperiorem, *Conradus* inferiorem Sileſiam obtineret.

Fundatio Cænobii *Lubenſis* Ordinis noſtri in Sileſia primi, ab Origine tamen Benedictini.

XI. Quoniam verò ſuprà Diploma Fundationis Monaſterii *Lubuſienſis*, ut illud apellavit *Dewerdeckius*, aliàs *Lubenſis* adductum, ex eóque demonſtratum eſt ſecundum *Uladislai* Poloni Conjugium: libet jam Celeberrimi hujus Cænobii Ciſtercienſis, inque tota Sileſia primi, breviter commemorare initium è Ciſtercio Bis Tertio Doctiſſ. P. *Sartorii* noſtri, ejúsque Relationem de eo è Notitiis Lubecenſibus Tit. XXVIII. Edit. Latin. à p. 1111. & Tit. XXVI. Edit. German. à p. 762. nonnihil emendare. Prima incliti Loci hujus Fundatio pro Benedictinis facta ſcribitur ſub ann. 1050. *Caſimirus* quippe, quem Beati elogio inſigniunt, *Mieceslai II.* Polonorum Regis Filius, à morte Patris, quòd Regni Proceres *Rikſchæ* Matris ejus Regimen ferre non poſſent, adhuc juvenis è Regno pulſus, Cluniacum ſeceſſit, ibi Monachus effectus, & Diaconus ordinatus. Crebreſcentibus autem in Polonia diſſidiis calamitates eò ſuccreverunt, ut reſtituendæ tranquilitatis ſpes alia nulla affulgeret, quàm ſi Regnum *Caſimiro* reſtitueretur. Unde abſentem eum & ignarum elegerunt, ignari ipſi, ubi degeret, ac proinde Legationem ad eum ubique inquirendum deſtinârunt. Prodidit, quæ ſola ferè noverat, Mater, eum Cluniaci Monachum eſſe. Ibi ergo ſalutatus à Legatis, & ad Coronam invitatus, à S. *Odilone* Abbate ſuo dimiſſus non eſt, nec dimittendi promiſſio facta, cùm eam facultatem non haberet. Niſi id ſummus Pontifex Romanus largiretur pariter, & diſſertè juberet. Sederat eo tempore *Benedictus IX.* qui Regni Polonici miſerè ſciſſi compaſſione permotus, authoritate Apoſtolica profeſſionem Ordinis, Votúmque Caſtitatis, erga certas, Regnicolis, ac præcipuè Nobilibus, injunctas conditiones diſſolvit. Ita factum, ut *Caſimirus* Regnum Paternum ſub ann. 1041. inire cogeretur, defunctus an. 1058. Succeſſore Filio *Boleslao* II.^do Amore porro Religionis ſuæ inductus, Lubæ in Sileſia ad Viadrum ſive Oderam fluvium Cœnobium conſtruxit, tribus à Lignicio milliaribùs diſtans, illudque nonnullis Fratribus Benedictinis è Cluniaco advocatis contradidit. Ita ex parte *Acta SS. Ord. S. Benedict.* Sec. VI. Part. I. in Elog. *S. Odilon.* ad ann. 1049. p. 588. & 589. item *Sartorius* laudatus.

Quando noſtri Ordinis effectum?

XII. Eodem ulteriùs tradente, elapſo Seculò, urgente *Walthero* Epiſcopo, Capitulóque Wratislavienſi, Benedictinis hu-

jus Loci Patribûs ad Monaſterium Lublinenſe in Polonia translatîs, *Boleslaus Altus* Dux Sileſiæ AN. 1150. *Lubam* Ciſtercienſi Ordini tranſcripſit, primâ colonia è *Portenſi* Saxoniæ Cænobio traductâ: quæ verò Epocha, nullo veteri fidémque certam faciente monumento ſtabilita, accipi vix poteſt. Certè Reverendiſſimus *Jongelinus* noſter in Notit. Abbatiar. Ciſtercienſ. Libr. V. p. 53. multò rectius Ordinem noſtrum hoc Loco inchoatum notat AN. 1175. Cùm námque, ut antea dictum, Sileſia *Uladislai* Filiis, quorum *Boleslaus Altus* natumaximus erat, à *Boleslao* Polono Patruo, evincente tandem *Friderico I.* Cæſare, non ante Annum 1163. reſtituta fuerit, quomodo *Boleslaus*, necdum Sileſiam tenens cum Fratribus, in ejusdem provinciæ Antiquo Cænobio Ordinis mutationem præſumere, & Novi Inſtituti Fratribus Jura alta, ipſi aliàs Duci competentia, concedere potuiſſet? Patet profectò ex ipſa epocha Diplomatis, quod *Boleslaus* tanquam ſecundæ Fundationis Chartam dedit, hanc Ciſtercienſium Lubæ inſtitutionem longè poſt Annum 1150. accidiſſe. Eam enim D. *Kælerus* ſubſignatam ſcribit AN. 1178. Quamquam *Dewerdeckius* poſuerit æram 1187. numeri forſitan poſtremis errore typographi permutatis. Quis verò ſibi facilè perſuadeat, Privilegia novis Cænobitis plusquam 20. demum aut 30. annis poſtea, ex quo inſtituti fuerant, indulta fuiſſe? Nihiloſecius tamen etiam Cl. D. *Kælerus* vernaculo quidem ſermone Deliciar. Numar. Part. VI. p. 336. de *Boleslao Alto* ſcribere voluit, *ab eo Ciſtercienſe Monaſterium* Leubus *ab An.* 1150. *inſtitutum An.* 1178. *inſigni Fundatione adhuc amplius exaltatum fuiſſe.* Certè, ſi Ordo Ciſtercienſis Lubæ jam cœperit AN. 1150. exordium ſuum *Boleslao Criſpo* Patruo *Boleslai Alti*, non huic debebit. Hic námque cum Patre *Uladislao*, cæteriſque Fratribus ſuis, ab Anno 1146. usque 1159. quo Pater obierat, à tota Patria exul fuit, ipſo *Kælero* ſic referente: deinde Cæſarem in Italiam ſecutus, pro eo ad Mediolanum pugnavit, in Sileſiam demum ANN. 1163. reverſus, eámque provinciam AN. 1169. cum duobus Fratribus partitus, ex eo primùm tempore mediæ Sileſiæ, in qua *Luba*, Dominus effectus eſt. Obiit AN. 1201. *Lubæ* cum elogio Fundatoris ſepultus, ita loquente marmore ejus:

> Dux BOLEZLAUS, Honor Patriæ, Virtute deinceps
> Cui par nullus erit per Regna Polonica Princeps,
> Conditur hoc Loculo: LOCUS A QUO CONDITUS
> ISTE. &c.

Filium in cæteris, inque Ducatu Succeſſorem habuit *Henricum*, cognomine *barbatum*, Conjugem S. *Hedwigis*, Fundatorem Barthe-

Parthenonis *Trebniciani* Ciſtercienſis: in quo beata *Hedwigis* dies Viduitatis ſuæ ſanctè tranſegit atque clauſit, Filia ejus *Gertrude* ibidem Abbatiſſam agente. Addam autem & hoc, per *Boleslaum Altum*, ejúsque Fratrem *Miecislaum*, Duces Sileſiæ Sanguinis *Piaſtei*, inter Polonos ſummè incliti, feliciter cœptos, & quina per Secula feliciter propagatos fuiſſe.

Gertrudis Tertia Leopoldi Pii Filia.

XIII. Tertia *Leopoldi Pii* Filia GERTRUDIS (ait Chronographus Neoburgenſis) *copulata eſt* LAZLAV (Uladislao) *Duci Bohemiæ: qui ob meritum Uxoris, & Nobilium Parentum ejus, ab Imperatore* FRIDERICO (I.mo) *de Duce in Regem coronatus, vocatus eſt Rex Bohemiæ omnibus Diebus vitæ ſuæ* In hac verò Principe æquè diſſenſiſſe Scriptores, mirum ex antea dictis non eſt: dum quidam, Nomine Mariti decepti, & *Uladislaum* Polonum pro Bohemo accipientes, illi potiùs, quàm huic, poſt *Radevicum*, & qui hujus errorem improvidè arripuit, *Güntherum* Ligurinum Monachum Elnonenſem Belgam in Poëmate de Reb. Geſt. Frider. I. Cæſaris, *Gertrudem* noſtram copulârunt. Alii è converſo utrique *Uladislao* hanc Uxorem prorſus abnegârunt. Aſt Excerptum noſtrum *Rikardianum* clarè habet: GERTRUDIS *naſcitur vij. Kal. Martii An. M.c.xix. Nupta* WLADISLAO *Duci Bohemiæ, poſtea Regi, An. M.c.xl.*

Maritus ejusdem Uladislaus II. primùm Bohemiæ Dux, poſtea Rex.

XIV. Erat porro *Uladislaus* hoc nomine II.dus Filius *Uladislai I.* Ducis, à Patruo ſuo *Sobieslao* I.mo extrema ſua prævidente, *Conrado* III. Cæſari, pro Succeſſione commendatus, ab hoc verò in Ducatu Bohemiæ libenter inſtitutus, referente *Dubravio* Hiſtor. Bohem. Libr. XI. ſub finem, ubi & addit: CONRADUS, *Cognita* SOBIESLAI *tam amica erga ſe voluntate, ſic talem amicum amplexus, ſic exoſculatus eſt, ut contentus non fuerit, votum ejus ratum firmúmque habere, ſed quò teſtatior omnibus atque illuſtrior Gratia ſua in Boiemos fieret,* SORORE*M inſuper ſuam* GERTRUDIM ULADISLAO *Conjugem dedit, tantóque beneficio præter ſpem auctos, cum maxima lætitia à ſe domum ad penates remiſit,* SOBIESLAO *poſthac non diu ſuperſtite.* Contigit hæc Deſponſatio AN. 1139. quo *Conradus* in Regem electus eſt Confluentiæ circa medium Quadrageſimæ, teſte *Ottone* Friſingenſi Chron. VII. Cap. XXII. *Sobieslao* Duce eum illico recognoſcente, & ſua ei fideliſſima obſequia liberali animo deferente. *Gertrudis* porro verè *Conradi* Soror Uterina fuit, quoniam *Agnes* hunc quidem *Friderico* Suevo primo Marito ſuo, illam *Leopoldo Pio*, Conjugi ſuo alteri, pepererat. Nuptiæ ejus cum *Uladislao*, nominato quidem jam Duce, ſed necdum regnante, indubiè celebratæ ſunt ANNO ſequenti 1140. quo *Sobieslaus* deceſſit, ſive ipſo adhuc vivente, ſive, quod veroſimilius mihi, eo jam defuncto. Non deerant eidem Filii, ſed minorennes, neque Propingui Seniores; ipſe autem de *Uladislai* virtute, ac in ſuos fide, amplio-

ra ſperans, huic præ cæteris nobiliſſimum Bohemiæ Ducatum favit. Sic verò pariter eidem invidiam peperit, cauſantibûs ſummorum Procerum quamplurimis, incentore *Conrado* Moraviæ Duce, æquum non eſſe, ut natu minor, & inſuper non à Statibus, ſed à Cæſare lectus, Senioribus Propinguis faſces eripiat. Corripiuntur itaque arma, pugnatur acriter, & *Uladislaus*, quamvis non planè victus, campo tamen excedere cogitur. Confugiebat ergo iterum ad Cæſarem: qui, rurſum narrante *Dubravio* Libr. II. poſt initium, cum ingenti exercitu ſuppetias veniens, *expulſo* Conrado *Pragam ingreſſus, & à* Gertrude *Sorore honorificentiſſimè exceptus, cuncta in Boiemia pacata reddidit ac tranquilla,* Uladislao *in ſuum locum, ſtatúmque reſtituto.* Hæc eadem confirmat *Otto* Friſing. unde ſuprà Cap. XXVI. At verò *Bobusl. Balbinus* Cl. è S. J. Scriptor in Epitom. Rer. Bohem. Libr. III. Cap. X. p. 225. huic reſtitutioni aſſignat Annum 1142. Quem ſi ſequi oporteat, Deſponſatio *Gertrudis* noſtræ per *Conradum* Regem facta foret An. 1138. quo anno vult à *Sobieslao* Bambergæ novum Electum die 21. Junii ſalutatum, & pro deſignando poſt ſe in Ducem *Vladislao* interpellatum. Pendet hæc Epocha à *Lotharii* Imp. morte, quam plurimi in fine Anni 1138. ſtatuunt: *Balbinus* verò, concordante ſecum Clar. *Anton. Pagio*, refert ad Annum 1137. unde fluit, *Conradum* jam An. 1138. electum, & paulò pòſt à *Sobieslao* conventum fuiſſe. Hoc verò quamvis ita ſe habeat, poterant nihilominus Nuptiæ *Vladislai* cum *Gertrude*, ob interveniens Ducis *Sobieslai* fatum, longiùs nonnihil extrahi, ac proinde non illico ruere debet Veritas Excerpti noſtri *Rikardiani*, hoc Connubium Anno 1140. alligantis.

Laudes ejusdem Regis.

XV. Sic in Ducali Solio conſtabilitus, omnes Optimi Principis curas ſedulò ſtudioſéque aſſumſit, quas meum non eſt hoc loco prolixiùs exequi. In iis tamen Religio apud eum non immeritò præcipua fuit. Certè complura enarrantur Templa, item Cœnobia, quæ vel inſtauravit, auxit, & poſſeſſionibus dotavit, vel planè è fundamento erexit. Quia tamen de nonnullis eorum diſceptatur, ùtrùm ad *Vladislai*, an magis aliorum pietatem referenda ſint: commemorare hìc ſolummodo libet Monaſterium Strahovienſe, quod nemine in dubium vocante An. 1143. Præmonſtratenſibus excitavit, ab ipſo Montem Sion dictum, ídque in Urbe Praga: alterum Plaſſenſe, duobus à Pilsna Civitate Regia milliaribus diſtans, pro Ciſtercienſibus noſtris, primâ Regulari Colonia è Lanckheimio Franconiæ Cœnobio advocatâ. Cujus Fundationis Diploma exhibuit *Sartorius* Ciſt. biſtert. p. 999. quódque etiam D. *Hoffmannus* ibidem requiſivit, ejúſque verba hìc adſcripta eum in uſum adhibuit, ut Conjugium *Vladislai* cum *Gertrude Leopoldina* invictè com-

Condidit Monaſterium Strahovienſe Præmonſtratenſium.

pro-

probaret. Legitur ibidem: *Unde ego* WLADISLAUS *gratia DEI Bohemorum Rex, cum Socia Thori mei* GERTRUDE, *ſub obtentu indulgentiæ peccatorum &c. - - - Facta ſunt hæc Anno Dom. Incarn. MCXLVI. - - - Anno Ducatus mei V.° - - - Nonas Auguſti.* Plura ſunt in his pauculis verbis obſervatione digna. Primùm námque hinc quidem probatur, fuiſſe *Vladiſlao* Conjugem *Gertrudem*, non tamen dicitur, aut innuitur, eam fuiſſe Filiam *Leopoldinam*. Satis quidem id ſuprà ex *Dubravio* demonſtratum: cui verò Scriptor iſte recentior fidem non faciet, audiat Synchronum *Ottonem* Friſingenſem Chron. Libr. VII. Cap. XXXIV. ad Ann. 1146. ita ſcribentem. *Rex quoque* (Conradus) *eadem Nativitate* (Chriſti) *in Palatio Aquis celebrata, Baioariam ingreditur. Ibi eum Boemorum Dux* LABEZLAUS, *ſuprà nominatum Brittium* (Ungarum) *ſecum ducens, adiit. Is flebili ac miſerabili voce querimoniam ſuam de privatione Paterni Regni depromens, quatenus Auctoritate Imperiali, ad quam totius Orbis ſpectat Patrocinium, ei ſubveniat, depoſcit: ejusque ſuper hoc promiſſum: interventu prædicti Bohemorum Ducis, ejúsque Conſortis* GERTRUDIS, *Regis* SORORIS, *honeſto intercedente placito impetravit.* Ecce, ut *Otto*, qui æque *Gertrudis* noſtræ ex Patre & Matre Frater erat, eam ſimul Conſortem *Vladiſlai* Ducis, Regiſque *Conradi* Sororem, nimirum Uterinam, appellet, uti *Dubravius*. Alterum eſt, *Vladiſlaum* initio hujus diplomatis ſe ſcribere *Bohemorum Regem*, & in fine Principatum ſuum appellare ſolummodo *Ducatum*: de quo poſtea ſermo redibit. Tertium denique, in ſubſignatione hîc conjungi Annum Chriſti 1146. cum Anno Ducatus 5to: cùm tamen *Vladiſlaus* jam An. 1138. aut 1139. à Cæſare, petente Patruo *Sobieslao*, eidem Succeſſor deſignatus fuerit, ac proinde à morte hujus, quæ Menſe Martio Anni 1140. eveniſſe aſſeritur, illico Ducatum auſpicatus, eundem Non. Junii An. 1146. jam anno 7.mo tenuerit. Exiſtimandum itaque, vel in Exſcriptione Diplomatis numeros errare, vel *Vladiſlaum* Annos Ducatûs ſui non ab obitu *Sobieslai*, primóque ſui regiminis ingreſſu, ſed ab An. 1142. quo à Cæſare, devicto æmulo *Conrado*, ſtabilitus fuit, numeráſſe: vel certe, ſi neutrum placeat, ipſa *Sobieslai* mors in annum 1142. differenda erit. De quibus videant, quorum intereſt.

XVI. De *Gertrude* prædicatur, eam An. 1144. Doxanenſe Cænobium Virginum Præmonſtratenſium fundáſſe, ampliſque Donationibus dotáſſe. Ann. 1147. *Uladiſlaus* Expeditionem Sacram in Paleſtinam cum *Conrado* Cæſare ſuſcepit. An. 1151. die 25. Junii, uti vult *Balbinus* Epitom. Libr. III. c. x. p. 229. *Gertrudis* noſtra, *virtutibus clara*, piè obivit, in Cænobio Strahovienſi Pragæ ſepulta. Quod niſi fallat, nata VII. Cal. Martii, i. e. die 23. Februarii An. 1119. juxta Excerptum no-

Gertrudis fundat Parthenonem Doxanenſem.

Obiit: ejus Proles.

noſtrum, vixit annos triginta duos, menſes quatuor, dies geminos, ab anno 1140. nupta annos undecim, Filios poſt ſe relinquens *Fridericum* Ducem, *Theobaldum*, *Suatoplucum*, & *Adalbertum* Archiepiſcopum Salisburgenſem, de quo alibi ſermo erit, præterea Filiam *Ludmillam*, poſtea Bavariæ Duciſſam. Hæc fide *Hübneri* Par. I. Tab. 106. Sequenti Anno die 15. Februarii eam in æterna ſecutus eſt *Conradus* Cæſar Frater, electo in ejus Locum alterius Fratris Uterini *Friderici* Seviæ Ducis Filio *Friderico* hoc nomine I.^mo qui à barba rufa nomen tulit *Barbaroſſæ*. An. 1153. *Uladislaus* alteram Conjugem ſuperinduxit *Juditham*, *Ludovici* III. Landgravii Thuringiæ Filiam, *Lotharii* Imperatoris Neptem è Filia *Hedwige*. An. 1155. novus Cæſar Romam Coronæ ſumendæ causâ profectus, *Uladislaum* Romani Imperii Vicarium in Germania conſtituit. Qui pariter anno ſequenti in Comitiis Ratisbonenſibus ejusdem Imperatoris promulgavit Sententiam, qua Auſtriæ Marchionatum in Ducatum erexit.

Uladislaus iterum nubit.

Uladislaus quando Rex declaratus?

XVIII. Anno 1158. aut 1159. in publicis Comitiis Ratisbonenſibus die 13. Januar. à *Friderico* I. Cæſare, juxta pervulgatam Authorum opinionem, *Uladislaus* ob ſingularem tam ſuam, quàm anteriorum Ducum, erga Imperium fidem, Rex declaratus, & Bohemiæ Elogium Regni in perpetuum indultum fuit, jure Reges coronandi in Epiſcopos Pragenſem, aut Olomucenſem, collato. Statim porro Rex novus Cæſarem ad Bellum Mediolanenſe ſecutus, quod annis tribûs durabat, cum copiis ſuis ſtrenuiſſimè ante hanc Urbem pugnavit ac vicit, cum ingenti Cæſaris commendatione: adeò ut Coronam, è Capite ſuo detractam, *Uladislao* ante Aram juſſerit imponi, Regnóque pro teſſera Gentilitia Leonem exurgentem cum cauda biſurcata tribuerit Ann. 1162. Libet hìc pauliſper exſcribere *Radevicum* ſinchronum de Geſt. Frid. Libr. I. cap. XIII. ita ſcribentem. *In eadem Curia* (nempe Ratisbonæ An. 1158. in Octava Epiphaniæ habita) *Dux Boëmorum* LABEZLAUS, *Vir ingenio validus, viribus præpollens, Conſilio, manu, audaciáque magnus, cujus antehac induſtriæ, obſequii, multa præceſſerant experimenta, maximeque nuper in Expeditione Polonica magna Virtus claruerat, adeò, ut ob merita ſua omnibus charus eſſet, ab Imperatore, ac Imperii Primis, ex DUCE REX creatur anno ab Incarnatione Domini MCLVIII. Suſcepto itaque Privilegio de Uſu Diadematis, aliisque Regni Inſignibus, lætus revertitur, & ad Italicam Expeditionem Rex pariter cum Imperatore faſtu Regali profecturus accingitur.* Idem poſtea Scriptor in ſubſequentibus Capitibus de profectione, ipſóque bello Mediolanenſi loquens, perpetuo hoc elogio utitur, *Rex Boëmorum.* Sic verò pariter & alii.

XVIII.

Balbini de hoc ſententia ſingularis.

XVIII. Nihiloſecius *Balbinus* in Epitome Rer. Bohem. Libr. III. in Notis ad Cap. X. p. 235. ſeqq. item Cap. XIV. p. 260. unus propè contra omnes totis viribus, & argumentis tam multis, quàm gravibus, potiſſimùm diplomaticis, tuetur; *Uladislaum* in Comitiis præfatis nihil aliud conſecutum fuiſſe, quàm eam gratiam ac facultatem, ut quibusdam certis ac præcipuis per annum feſtitivitatibus Circulum Aureum, ad modum Epiſcopalis Mitræ, ſibi in ſingulas vices ab Epiſcopo Pragenſi, vel Olomucenſi, imponendum geſtare poſſet: quod in eo nequaquam Dignitatem Regiam, ſed in cæteris Ducibus eminentiam, Regibus proximam, declararet. Und eo ipſo in Diplomate *Friderici* Imperatoris, quo hæc Gratia confertur, *Uladislaum* nuſpiam Regem, ſed ſemper Jlluſtrem ac Strenuiſſimum Ducem Bohemiæ appellari. At verò poſt expugnationem Mediolani, ubi Bohemorum opera Cæſari longè utiliſſima fuit, *Vladislaum* verè demum Regem, & Bohemiam Regnum eſſe dictum, próque Armis Gentilitiis Leonem eſſe datum, Jure interim coronandi in Archiepiſcopum Moguntinum collato, apud quem remanſit, uſquedum illud *Carolus* IV. Imperator pro Archiepiſcopo Pragenſi contractu perpetuò redemerit. Ita *Balbinus*, cujus ego diſceptationem prorſus in medio relinquo: mei quippe in præſens inſtituti Auſtriaca, non verò Bohemica ſunt.

Uladislaus Regno pro pietate iterum exutus, Religiosè, ſed exul, obit.

XIX. Id ſolummodo adhuc adverto, jam S. *Wenceslaum* à Cæſaribus Regem fuiſſe appellatum: item *Wratislaum* quoque II. ab Imperatore *Henrico* IV. Coronam, Noménque Regium reportâſſe: quin tamen cæteri ſummi Bohemiæ Principes Dignitatem Regiam affectarent, aſſumerent, & præferrent, Ducum nomine contenti. Id porro vel ea de cauſa, quòd antè laudatis geminis Principibus Dignitatem Regiam pro ſuis duntaxat perſonis collatam noviſſent: vel hujus Beneficii uſu nollent ſe, ſuáſque provincias Imperio devotas, & obnoxias reddere, atque fateri. Unde videtur, *Vladislaum* in ſuprà allegato Fundationis Plaſſenſis diplomate ſe Regem ſcribendô innuere ſolummodo voluiſſe, quod ſibi facultas Imperialis non deforet, ſe ut Regem gerendi: deeſſe tamen voluntatem Coronam actu ſumendi, ut eò liberior eſſet: & ideo in ſubſignatione non annos Regni, ſed ſolummodo Ducatus ſui computavit. Idem verò Imperator *Fridericus* I.^mus^ qui eum poſtea actu Regem inſtituit, immo proprio ſuo diademate coronari fecit, An. 1173. ut legitur in Chronico *Steronis*, Regno iterum depoſuit, Patruele ejus *Sobieslao* Bohemiæ in Regem dato, ea de cauſa, ut aſſerunt vulgo Scriptores, quòd inconſulto Cæſare Filium ſuum *Fridericum* Regno pro ſe præfeciſſet, ipſe ſtudio pietatis ſe Regimine abdicans, & in Cœnobio Strahovienſi privatam intra cellulam annos æternos meditatus. Cl. *Balbino* multò verius videtur, Cæſarem ideo in *Vladis-*

Vladiſlaum vindicâſſe, quòd ſibi adverſus Eccleſiam erecto, ejúsque diris devoto, non ampliùs ea fide ac promtitudine obſecutus fuerit, quam antea exhibuit. Immo credibile admodum eſt, Regem ea de cauſa, ſuadente Filio *Adalberto* Archipræſule Saliſburgenſi, quem Imperator pariter ob fidem Pontificis ab Eccleſia ſua depulit, curas Regiminis depoſuiſſe, ne Cæſari adverſus Eccleſiam adjutor ire deberet. Ergo Regno ſuo pulſus, in Luſatiam cum Conjuge ac Liberis profugit, ibíque pro pietate exul, religiosè defunctus eſt in arce Meer die 17. Januarii AN. 1174., biennio poſtea in Cœnobio Strahovienſi, tanquam Fundator ejusdem, Regia translatione tumulatus. Placuit porro mihi, hoc brevi compendio præcipua hujus optimi Regis decora in unum pro honore primæ Conjugis ſuæ *Gertrudis Leopoldinæ* colligere. Nos *Vladiſlai* memoriam in duobus Groſſis, dictis Pragenſibus, conſervamus; cujusmodi amplas, ſolidas, & admodum probas Monetas ipſe primus cudebat. Redhibent illi Coronam veterrimo cultu, & in Adverſa Leonem, cum axiomate Regio: de quibus ego Tomo III. alia ex occaſione diplomatica amplius aliquid ediſſeram.

Eliſabet Quarta *Leopoldi Pii* Filia: perperam aliis dicta *Margareta*, & Conjunx aſſignata *Ludovico Pio* Thuringico.

XX. Pergit Chronicon *Neoburgenſe* in Filiabus *Leopoldi Pii* ajens: *Quarta* ELIZABETH: *hanc accepit* HERMANNUS *Nobilis homo & dives*, *Lancravius Saxoniæ.* Multus eſt hic D. *Hoffmannus*, ut eorum errorem amoliatur, qui hanc *Leopoldi* Filiam appellant *Margaretam*, volúntque, non *Hermanno*, ſed *Ludovico*, dicto *Pio*, Landgravio Thuringiæ deſponſam, ſeducti loco illo Hiſtoriæ de Landgraviis Thuringiæ apud *Piſtorium*, & emendatius apud Jll. D. *Eckartum* in Origg. Saxon. qui ita habet. *Hic Landgravius* (LUDOVICUS) *de Uxore ſua* MARGARETA, *Filia Ducis* (Marchionis) *Auſtriæ non habuit Filios*, Pariter, ſed vernaculo ſermone, ſcribebat *Adam. Urſinus* apud *Menckenium* Tom. II. Scriptor. p. 823. Ivit quoque hanc in ſententiam Eruditiſſ. *Hübnerus* Part. I. Tab. 155. adnotans, hos Conjuges divortio iterum ſejunctos. Quod & *Arnoldus* Lubecenſis Libr. III. cap. 5. diſertè enunciat, ajens, *Landgravium eam repudiâſſe*, *opponendô ei titulum Conſanguinitatis.* Verumtamen, inquit D. *Hoffmannus*, ab Jlluſtri D. *Eckarto* unde ſuprà p. 331. non conjicitur modò, ſed etiam concluditur, primam Conjugem *Ludovici* repudiatam, cui nomen *Margaretæ*, non fuiſſe Auſtriacam, ſed Comitiſſam Clivenſem. Etenim *Henricus de Veldecken* Poëta vernaculus in Aula Thuringica, qui Æneidem Virgilii Rythmis Germanicis convertere auſus fuit, in Epilogo retulit, ſe librum ſuum legendum dediſſe Comiti Clivenſi; qua primas nuptias celebrante cum Landgravio *Ludovico*, Comes *Henricus* Schwarzburgius Librum abſtulerit, inque Thuringiam ſecum avexerit, ſe neſciente,

ente; donec eum elapſis propè novem annis apud *Hermannum* Landgravium denuo repererit. Porro repudiata prima Uxore, ut pergit *Arnoldus* Lubecenſis, *Uxorem duxit Matrem* CANUTI *Regis Danorum*. Hæc autem dicta eſt *Sophia*, ut eruit *Eckartus* ex *Alberico* Monacho Trium Fontium ad ann. 1141. Quam tamen rurſum, ob inimicitias *Canuti* cum *Friderico* Rege, rejecit. Tertias autem nuptias *Ludovici* nemo commemorat. Ergo exploratum eſt, *Ludovico Pio* Thuringico perperam Conjugem aſſignari *Eliſabetam Leopoldinam*.

XXI. Stabit itaque Aſſertum non modò Chronographi Cl. Neoburgenſis, ſed etiam cæterorum Scriptorum Auſtriacorum omnium, accepiſſe eandem *Hermannum*. Aſt verò quotum, & qualem Stirpis ſuæ? Fuit *Ludovico* hucusque laudato, Frater *Hermannus*, poſt eum Thuringiam gubernans, & huic denuo Filius, atque ex hoc iterum Nepos, ambo *Hermanni*. Sed Pater geminam Conjugem habuit, utrámque *Sopiam* appellatam, primam Palatinam Gozecenſem, alteram Bavaricam, uti docet *Landgraviorum Hiſtoria*. Filium ejus, ac Nepotem, Ætas & Chronologia removent à Conjugio *Eliſabethæ* noſtræ. Amplexus eſt itaque D. *Hoffmannus* opinionem Celeberr. *Struvii*, quam in *Piſtorii* nova editione à ſe adornata Tom. I. p. 1318. addidit ad cap. XXVIII. Hiſtor. not. f. intelligendum hic fore *Hermannum* Comitem *de Winceburg* Landgravium Thuringiæ. Quoniam verò tres *Winceburgii* Comites, omnes *Hermanni* dicti, & in hæc tempora congruentes, à *Meibomio* Scriptor. Tom. III. in Chron. Marienthalenſi p. 256. deſcribuntur, Avus, Pater, & Filius: *Struvius* exiſtimabat, medium commodiſſimè credi poſſe *Eliſabethæ Leopoldinæ* Maritum: *Hoffmannus* autem prætulit noviſſimum, medii Filium, primi Nepotem. Hoc verò benè admodùm, egregium ei ſuffragium ferente Excerpto noſtro *Rikardiano*, docente: *ELIZABETH nata Kl. Septembr. Ann. M.c.xxiij. nupta* HERMANNO *de Wintzeburg Thuringiæ Landgravio Ann. M.c.xlij. in primo partu cum Prole obiit.* **Sed nupta Hermanno Comiti de Winceburg Landgravio Thuringiæ.**

XXII. Breve admodum hoc Connubium fuit, fortè primum annum non penitus explens: ejus tamen feſtina diſſolutio felicior videtur, quàm longior duratio futura fuiſſet. Erat quippe Maritus ſtirpe infeliciori, animo intemperanti, fortunâ acerbâ. Patrem ejus *Lotharius* Imperator ob cædem *Burckbardi* Comitis Lockenheimenſis Comitatu privavit, Caſtrúmque Winceburg deſtruxit ſub annum 1130. Nihilominus tamen ipſe, cum Fratre *Henrico* Comite Daſſilienſi, Monaſterium Dernburgenſe erexit in Principatu Halberſtadenſi. *Hermannus* junior, qui primo Connubio *Eliſabetham Leopoldinam* An. 1142. duxerat, cùm fortè annum ætatis 20.um ingreſſa eſ- **Hujus Conjugii brevitas ex obitu Eliſabethæ.**

ſet, vel 19.um adhuc ageret, eâ primo anno præcoci morte amiſsâ, cùm eſſet *Vir potens, & magnarum divitiarum*, ut habent *Theodoric. Engelhuſius* Einbeccenſis Præsbyter in Chron. apud *Leibnitz.* Tom. II. p. 1099. & *Meibomius* in Chron. Marienthalenſi Tom. III. p. 250. ſuperinductam alteram Uxorem, cujus nomen & genus prætermiſſa, repudiavit, tertiùm tandem cum *Luckarda*, ſive *Lutgardi*, Marchioniſſa Brandenburgica, in manus conveniens. Fidei autem conjugalis immemor, perpetrato adulterio cum Conjuge Equitis Suevi, ab hoc in cubiculo, vel planè in lecto proprio domeſtico, mucrone perfoſſus eſt. Quod facinus dum *Luckarda* Uxor præſens, occiſori atrociùs exprobrâſſet, ultionem minitata illam pariter eâdem ficâ, Mariti recenti cruore madidâ, interemit ann. 1152. aut ſequenti. *Engelbuſius* tamen de adulterio nihil: ſed cauſam cædis in *Hermanni* nimiam erga ſubditos tirannidem refundit. Comes porro Stirpem ſuam poſtremus omnium hoc iniquiſſimo fato concluſit.

Subſequens Mariti infelicitas.

XXIII. Concludit tandem *Chron. Neoburgenſe*, poſtremùm referens: *Quinta* (Leopoldi Pii Filia) *JUDITHA, quam duxit* REGENGERUS *Marchio de Monte Pherran*, i. e. de Monte Ferrato. Longè hìc aberratum fuiſſe in Nomine *Regingeri* ſive *Reineri*, perſpicue docet D. *Hoffmannus*: cùm Patris nomen pro Filii *Wilhelmi* IV. nomine deſcriptum fuerit. Affert etenim Chartam illam, quæ eſt apud Rev.^{mum} *Ferdinand. Ughellum* noſtrum Ital. Sacr. Tom. IV. col. 781. ſeq. & qua hic ipſe Marchio Cœnobio *Graſſiano*, inter Padum & Aſtenſe Territorium ſito Diœceſis Vercellenſis, Fundationem, à Tertio Tritavo ſuo *Alramo* primo Montferrati Marchione factam, confirmavit, novámque Donationem adjecit. Ex qua ego ſequentia prolixiùs aliquantulum, atque D. *Hoffmannus* excerpo. *Anno ab Incarnatione Domini noſtri JESU Chriſti MCLVI. quarta die Menſis Maji Indictione IV. Quoniam in hac fragili, caduca, & brevi vita degentibus admodum utile, & ſaluberrimum eſt, de æterna & feliciſſima Vita præcogitare: Nos* GUILLELMUS *Marchio, Filius quondam* RAYNERI *item Marchionis, &* JULITA (nobis JUDITHA) *Jugales, Filia quondam* Marchionis LEOPOLDI de Auſtria, *illud agentes pro noſtro poſſe præcogitavimus, qualiter in illa felici Vita conviventibus DEI Miſericordia aliquid participare promeremur. Nos itaque ſupradicti Jugales, qui profeſſi ſumus ex Natione noſtra Lege vivere Salica, ſed ego* JULITH *ex natione mea vivere videor Alemannorum, mortifica peccata à nobis abjicere cupientes --- Donationem facimus Monaſterio conſtructo in Caſtro, quod vocatur* Granarcim, *in honorem* S. Petri, *& beatiſſimorum Martyrum* Victoris *&* Coronæ, *&* S. Chriſtinæ --- *de omnibus rebus illis, quæ ab* ALDERAMO Primario Anteceſſore noſtro in Marchia,

Juditha Quinta *Leopoldi Pii* Filia: cujus Maritus non *Reinerus*, ſed Wilhelmus IV. Marchio Montisferrati.

Idem probatur communi diplomate utrorúmque Conjugum.

chia, *ſeu à quolibet alio Anteceſſore*, de ejuſdem ALDERAMI Stirpe *deſcendente, jam dicto Monaſterio collatæ ſunt - - - - - Inſuper donamus & offerimus in eodem Monaſterio Fictum Canciarum* (Cenſum ſeu telonium de pannis intertextis juxta Cangium) *quod habemus, vel habituri ſumus in Caſtro* Lugi, *& decimam partem omnium reddituum, qui veniebant nobis de Portu* Felicinit. *qui currit in fluvio* Tanari: *& hæc ſpecialiter in refectione infirmorum diſtributa eſſe Volumus. ----- Actum in prædicto Caſtro, quod vocatur* Græcianum. *Signa - - - Manuum iſtorum Jugalium, qui hanc Cartulam Offerſionis, & Refutationis fieri rogaverunt &c.*

XXIV. Adjecit D. *Hoffmannus*, Vir in illuſtrando Babenbergico Stemmate permagnæ induſtriæ, amplioris Confirmationis ergò etiam locum illum *Wilhelmi* Tyrens. Archiep. inter Auctores, qui *Geſta DEI per Francos* deſcribunt, editi Libr. XXI. Cap. XIII. p. 1004. ubi *Wilhelmum* Marchionem Montferratenſem hoc nomine V.^tum noſtrorum Conjugum Filium, dictum *de Longa Spatha*, commendat. *Pater quippe ejus* (ait) *Domini* PHILIPPI *Francorum Regis Avunculus erat. - - - - Mater verò ejus Ducis* CONRADI *Jlluſtris Romanorum Imperatoris SOROR fuerat Domini* FRIDERICI, *qui nunc Romanum ſtrenuè adminiſtrat Imperium*, AMITA. Addo ego hunc poſtremum Excerpti noſtri *Rikardiani* paragraphum: *JUTHA nata prid. Id. Julii An. M. c. xxvj. nupta* WILHELMO *Marchioni de Monteſerat An. Mcxlvj.* Appellatur hìc *Jutha* per ſyncopen nominis *Juditha*, uti paſſim hodie creditur: *Arenpeckius* legere maluit *GUTTA*, quod ipſi idem eſt ac *Bonitas*: Notarius verò Italus in ſuprà excerpto diplomate ſemel ac iterum ſcripſit *Julita*. Poterat hoc ejus verum nomen eſſe: cùm utique *Judithæ* nomen ei peregrinum eſſe vix potuiſſet. Laudatur S. *Julitta* vidua de Cogni cum Filiolo ſuo *Cerico* vel *Quirico*, in Martyrologio Romano ad diem 16. Junii, paſſíque ſunt apud Tarſum in Cilicia: neque eorum incelebris memoria eſt, cùm Religuiæ illorum in Hiſpania, Gallia, Italia, & Belgio colantur. Forte Princeps noſtra ejus feſto die nata, nomen tulit: quamquam ſuo ævo ea nominum imponendorum Religio, quæ hodie eſt, non adeò viguerit.

Confirmatur ulterius.

XXV. Cæterùm hi Conjuges Thoro non ſterili fuêre: Filios enim habebant *Wilhelmum* V.^tum *Bonifacium* III.^tium ac *Reinerum*, omnes in Paleſtina bello inclitos. Primi Filius *Balduinus* evaſit Rex Hieroſolymorum: cæteri duo facti ſunt Reges Theſſaliæ. *Bonifacius* Gentem ſuam usque in Seculum XVI. ubertim propagavit. Quoniam verò ſuprà memini *Alrami*, Primi Marchionis Montferratenſis, qui Cœnobium *Graſſianum* ſub

Conjugii hujus fœcunditas.

Ingone Epiſcopo Vercellenſi An. 961. fundavit calculo Rev.mi D. *Ughelli*, & apud eundem Tom. IV. ubi ſuprà col. 770. ſeq. ipſum Fundationis Diploma per extenſum lego, placuit hæc paucula ſaltem verba hîc excerpere. - *Prævidimus Nos Aledramus Marchio, Filius Guillelmi Comitis, & Gelberga, Filia Domini Berengarii Regis, & Anſelmus, ſeu Oddo Germani, viventes Lege Salica, ipſi námque Jugales, modo, quo ſuprà, Genitorum noſtrorum, & Anſelmi ſeu Oddoni gratia nobis conſentiente, & ſupter confirmante, de noſtra facultate - - - ante hos dies ædificavimus Monaſterium in propriis rebus noſtris in loco, & fundo* Graſſani *infra Caſtrum ipſius Loci &c.* Qui ad hunc paragraphum Diplomaticum examinaverit Eruditiſſ. Hübneri Stemma Marchionum Montferratenſium Part. I. Tab. 296. plurimum ſanè habebit, quod corrigat. Ego hæc è re nata in gratiam Genealogorum.

Genealogia Primi Marchionis Montferratenſis.

ELOGIUM VII.

LEOPOLDI V. cognomine Largi, Auſtriæ Marchionis Septimi, Bavariæ Ducis I.mi, fatô rapti Anno 1141.

§. I.

Acta ejusdem priora.

Creſcens noſtrorum Principum Celſitudo.

I. CReſcere jam incipit noſtrorum Principum Celſitudo, ſuæ utique merito Pietatis, quique hactenus Marchionibus Jlluſtribus Elogia ſcripſi, famulum deinceps calamum Sereniſſimis Ducibus adſternere ſatago. Horum primus Leopoldus, hoc nomine V.tus quem *Largum* dixêre. Cognomen iſtud, omnium auribus dulce, citra dubium Munificentia ſuâ ac Liberalitate ſibi peperit. Quæ Virtus, uti nonniſi Magnorum eſt, ita Principum propria rectè omnino cenſetur, ac creditur, eosdem Beneficentiâ ſuâ DEO ſimillimos fieri. Hujus quippe exemplo, quisquis in Regno ſuo eſt ſummus, meritò etiam optimus eſt.

Cognomen *Largi* perpulchrum.

II. Hunc

Natalis *Leopoldi* ſecundò-geniti Fratrum: & Accinctio Militaris.

II. Hunc porro *Leopoldum* in Filiis D. Parentis *Leopoldi*, atque *Agnetis*, Secundo-non Tertio-genitum exſtitiſſe, fide Excerpti noſtri *Rickardiani* jam ſuperiùs docui: quod eundem natum perhibet *Calend. Januarii An. M.c.viij.* utique in Curia Patrum latina Montis Cetii. Prædicatur ibidem *Armatus Fortis*, & ſcribitur *Factus Miles An. M.c. xxxj. in Newnburch*, dum Virilem jam propè ætatem adiret, annùmque ageret Vigeſimum quartum: quorum Solemnium memoriam nullibi aliàs reperi. A morte Piiſſimi Parentis, quem veluti vivam Virtutis Scholam quotidie præ oculis habuit, An. 1136. Fratre ſuo Natumajore *Adalberto*, ut eodem Excerpto erudior, fatali cum morbo jam graviter conflictante, ſpem ſecuriſſimam iniit obtinendi Marchionatus. Eapropter verò una cum Matre ſupplices ad *Innocentium* Papam II. literas dedit, interventum ejus apud *Lotharium* Imperatorem, cujus erat, Marchiam Gratia Imperiali indulgere, cum fiducia implorans. Etenim, teſte Chronographo *Hildesheimenſi* ad Ann. 1136. *circa Aſſumtionem Sanctæ Mariæ Expeditio Imperatoris in Italiam facta eſt*, ut videlicet Urbes, ibidem ab Antipapa ſtantes, maximè verò *Rogerium* Siciliæ Regem omnium pertinaciſſimum, ad veri Papæ obedientiam compelleret. Perhibente deinde *Falcone* Beneventano ad Ann. 1137. *Menſe Martio - - - Innocentius, qui tunc Piſis morabatur - - exivit, & apud Civitatem Biterbum* (i. e. Viterbium) *advênit, præfatum Imperatorem allocuturus.* Cæſaris itaque, qui tum in Germania conveniri non poterat, annutus ac favor commodiùs, ac per Pontificem, obtineri non valuit, eſtque etiam tam feliciter obtentus, ut Pontifex in poſterioribus literis ſuis ad *Agnetem* Viduam, omiſsô *Adalberto*, quem reſciverat mortis Filium eſſe, *Leopoldum* jam ut *Marchionem Auſtriæque Advocatum*, Cæſare benignè conſtituente, ſalutaverit. Conferantur dicta *Elog. priori* §. *VI. n. XIII.*

In Succeſſionem Patris à Cæſare deſtinatus.

III. Haud itaque ritè illa tenent, quæ Cl. *Hanſizius* Metr. Laureac. p. 302. n. 11. è communi hucuſque Chronicorum ſenſu, omniúmque propè Scriptorum, quibus unus Chronographus Neoburgenſis ita præcinuerat, hunc in modum percenſuit. Nimirum Patre *Leopoldo* in cælum recepto, Filiorum ejus Majorem *Adalbertum* continuò ſtrenuam *Belæ* Ungaro Regi operam navâſſe: brevì autem V. Id. Novembr. An. 1137. defunctum fuiſſe, *Principatu ad* Leopoldum, *tertiògenitum* (*hanc enim Pater* Henrico *ſecundò genito prætulerat*) *delato.* Tenore ſiquidem Excerpti noſtri *Adalbertus* Regem *Belam* Socerum ſuum ſtrenuè juvit contra *Borichium* Anno 1133. vivente Patre: *poſtquem rexiſſet, niſi graviter infirmus, quaſi per annum reſponſum Mortis habuiſſet in ſe.* Unde non ipſe, ſed Leopoldus *ſucceſſit Patri An. M.c.xxxvij.* quia videlicet exſpectari debuerat

Neque ſecutus eſt in regimine *Adalbertum* Fratrem, neque *Henrico* Fratri favore Patris prælatus fuit.

Gratia, Annutus, & Nominatio Cæſaris. Neque enim Auſtriæ Marchionatus eò temporis Hæreditarius erat, vel ex Patris voluntate pependerat, quem vellet Filiorum, Principem inſtituere. Imperatorum fuit, Imperii Provinciam, cui vellent, concredere: qui tamen, ubi Patres ſemper fideliſſimi fuerant, libenter Filios in ſucceſſionem deſignare ſolebant. Conſtat quidem licentia Ducum nonnullorum ac Principum, qui ſub *Henrico* IV. Cæſare, cujus Imperium ſummè afflictum erat, Provincias à ſe adminiſtratas quaſi avitam Hæreditatem in Filios, correptis etiam in Cæſarem armis, transmittere præſumſerunt, quod verò certè non jure, ſed injuria fiebat: cujusmodi aliquid vel ab ullo Babenbergico-Auſtriaco Marchione attentatum fuiſſe, nemo ſanè Hiſtoricorum commemorat. Sacroſanctam noſtri Principes fidem ſervabant Cæſaribus, & pro fide perpetuam Regum gratiam, jugémque in hac provincia non interruptam Succeſſionem reportârunt.

Mero favore Cæſaris inſtitutus.

Quatuor Fratres hoc uno anno ſublimati.

IV. Mirum interim, unico hoc anno quatuor *Leopoldi* Pii Filios gradum ad ſublimiora feciſſe. *Adalbertus* quippe morte reſolutus, meritò Religionis ſuæ, quæ ſibi in terris *Devoti* cognomen pepererat, indubiè ad æthera abivit. *Leopoldus* Principatum Paternum addiit. *Otto* ad Cathedram Friſingenſem poſtulatus eſt. *Conradus*, abnegato Seculo, Scholam Perfectionis Religioſæ in S. Cruce ſubintravit. Hæc omnia *Ortilo* noſter uno hoc paragrapho pariter conjunxit, ita notans ad Ann. 1137. *Adalbertus Senior Filius Liupoldi Pii obiit. Otto Morimundenſis fit Epiſcopus Friſingenſis. Chunradus junior Frater in Satelbach induit Habitum Monaſticum. Cui Loco Liupoldus Marchio Regnans bona Predia Trumowe, & Dalbern donavit.* Hanc congenitam ſibi Largitatem Munificus Princeps, Fratris ergò, noviter converſi, indubiè tantò promtiùs, partitis autem vicibûs, eidem Cœnobio impendit.

Leopoldus S. Cruci ſolemniter donat Predium Trumau.

V. Narrant quippe domeſtica S. Crucis Monumenta, per *Jongelinum* Libr. IV. p. 6. jam dudum vulgata in orbem, & noviſſimè Cl. D. *Riſtelio* è Scriniis Monaſterii iterum communicata ad Aulam Sanctam Leopoldi Pii vernaculam tantò ampliùs adornandam, ubi id pariter lego p. 229. ſeq. hunc in modum. Quantumvis Fundator Sanctus Monaſterio S. Crucis Dotem ſuam non parca manu admenſus fuerit, nimius tamen ad Converſionem accurrentium numerus brevì effecit, ut Reditus annui tanto Monachorum numero alendo impares evaſerint. Unde *Godeſchalcus* primus Loci Abbas neceſſitate compulſus, *Leopoldum* novum Marchionem humillima cum ſupplicatione adiit, alterutrum rogans, vel, ut proventus clementer augere dignaretur, vel, ut facultatem ſibi tribueret, cum Conventu

ſuo

ſuo in Hungariam tranſeundi, quorſum à Rege *Bela* cæco multis poſtulationibus invitaretur. Condolens Fratum indigentiæ Largus, & in omnes perbeneficus Princeps, hortatur Abbatem, ut ſtaret, & qua parte à ſe juvari poſſet, plena cum fiducia ſibi ſuggereret. Rogabat ille predium Trumau: quod ſtatim & animo promtiſſimo pius Marchio aſſenſit, paulò pòſt Optimates Provinciæ convocans ad Civitatem Tulnam, quo & Abbatem evocavit, jubens, ut ſecum Crucem ex Eccleſia ſua deferret. Congregatis omnibûs, neceſſitatem Fratrum publicè expoſuit, & Abbati ſolemnem ſuprà dicti Predii Donationem, unacum omni jure, quo illud ipſe poſſederat, coram omnibus fecit, in perpetuæ firmitatis Monumentum, manum propriam in modum jurantis Cruci imponens. Cujus facti Religioſiſſimi memoriam etiamnum hodie referre putant Inſignia Monaſterii hujus, in Scuto Crucem magnam redhibentia, una cum manu, extentis duobus digitis jurante, pedi ejusdem impoſita. Donatio Predii Tallern ſuprema ejusdem Voluntate facta, alibi recenſebitur.

Ex ejus modo jurandi Inſignia Monaſterii.

VI. Hæc in Auſtria dum fierent, *Innocentio II.* Papa, atque *Lothario* Imperatore, adverſus eos, qui fautore præcipuo *Rogerio* Siciliæ Rege, *Petri Leonis*, ſive *Anacleti* Antipapæ factionem pertinaciùs tuebantur, arma fortiter ſociantibûs, Sanctus *Bernardus* noſter, tam Pontificis, quàm Cæſaris poſtulationibûs, rurſum in Italiam advocatus, legationibûs, exhórtationibûs, epiſtolîs, & prodigiîs effecit, quantumcunque DEUS dedit, & id ſaltem conſecutus eſt, ut, niſi ſtatim converterentur, qui crimen foverent, intelligerent ſaltem è ſermonibus Viri ſancti, malè ſe agere, paverent propterea, & converſioni proximiores evaderent. Ne nunc ad frugem redirent, pudor effecit confitendi errorem ſuum, metus item animadverſionis apud Papam ſubeundæ, ac perſecutionis ab Antipapa tolerandæ timor, præter jacturam honorum ac commodorum, quæ cuilibet ex ſchismate provenerunt. Adeò graviter hujusmodi paſſiones lancinant humana corda, ut etiam peccato ſuo agnito indignantes, ſpontè tamen ſub eo laborent, animas ſuas, ſive commoda vitæ præſentis majori curæ, quàm ſalutem æternam conſectantes. Et hæc eſt grandis illa, miſera, veréque damnabilis humanæ vitæ Deceptio. Malo interim præſenti opportuniſſimum remedium attulit Mors Antipapæ, quam DEUS menſe Januario Anni inſequentis providit. Sed hoc ingens Eccleſiæ ſolatium in terris percipere haud ampliùs potuit *Lotharius* Imperator, conſilio Melliflui noſtri totus pro tuendo legitimo Vicario Chriſti intentus: qui, ſpecioſo Abbatis *Urſpergenſis* teſtimonio, *erat Strenuus Belli Ductor, præcipuus in Armis, providus in Conſilio, terribilis inimicis DEI, & ſanctæ Eccleſiæ: qui quamdiu vixit, totum Romanum*

S. Bernardi novus labor in ſchismate Petri Leonis.

Mors Lotharii Imperatoris.

num Imperium titubare non potuit. Referente ſiquidem *Ottone* Præſule Friſingenſi Chron. Libr. VII. cap. XX.^mo *Rogerii Victor Lotharius, ex Italia rediens, apud Tridentum morbo correptus, in ipſis Montibus in viliſſima caſa Imperator potentiſſimus, miſeram humanæ conditionis relinquens memoriam XIII.^m Regni ſui, Imperii VII.^mo Anno Chr. M.C.XXXVII.^mo plenus dierum obiit, futurus, niſi morte præventus fuiſſet, cujus virtute & induſtria Corona Imperii ad priſtinam Dignitatem reduceretur.* Quem *Otto* plenum dierum appellat, alii propè Centenarium tradunt.

Antipapæ Obitus, & Schismaticorum Converſio.

VII. Anno 1138. die 25. Januarii, ut ante præinſinuaveram, DEUS de Eccleſia ſua petram ſcandali, & lapidem offenſionis, *Anacletum* Antipapam, qui in annum octavum res turbidiſſimas fecerat, miſericorditer ſuſtulit. Subrogatus eidem à Schiſmaticis, diſponente *Rogerio*, fuerat quidem *Gregorius* Cardinalis, *Victoris* nomen aſſumens: qui verò, ſuaſione D. *Bernardi*, paucos intra dies ad *Innocentii* pedes ſeſe abjecit, cum quo poſtea omnes, quotquot usque eò averſi erant, ad legitimum Eccleſiæ Paſtorem, largiente Spiritu Pacis, in Octavis Pentecoſtes, uti ſcripſit Mellifluus, feliciter rediverunt. Aſt non ita pacatè Electio novi Imperatoris in Germania ſucceſſit. *Henricus* quippe Dux Bavariæ, Saxoniæ item, & Brunswigæ, inſuper Marchio Tuſciæ, *Lotharii* Imperatoris defuncti Gener, Vir potentia metuendus, manu ſtrenuus, de Eccleſia & Imperatore optimè meritus, & ideò animo tantò excellior, tam ſua, quàm omnium ferè opinione, Cæſar erat futurus. Quam ob fiduciam ipſe nullius Principis favorem quæſivit, & à morte *Lotharii* Inſignia Imperialia, quæ nemini quàm ſibi induenda reputaverat, apud ſe retinuit. Hoc verò Principes præſumtionem non minimam interpretati, metum ſimul concepêre, eum, qui nullius favori Electionem ſuam debere vellet, graviter nimis ac ſeverè imperaturum. Unde, licèt ad Pentecoſten anni hujus (non ſequentis, uti ex *Ottone* Friſingenſi perperam intellecto erroneè ſcripſiſſe *Baronium* luculentis argumentis *Pagius* confecit) Moguntiæ pro eligendo Novo Rege Comitia indicta fuiſſent, nonnulli tamen Principum, maximè Sacrorum, *timentes*, ut habet *Otto* Chron. VII. C.XX.^mo *ne ipſe forſitan in Generali Curia per potentiam prævaleret*, inſuper, quod alii notabant, *Conradi* Suevi, Franconiæ Ducis, qui jam antè ſub *Lothario* aliquot annis ut Regem ſeſe in Italia geſſerat, abdicare quidem coactus, tacitis artibûs inducti, in medio Quadrageſimæ, licèt pauciores numerô, ad Confluentiam congredientes, laudatum *Conradum*, Fratrem Uterinum *Leopoldi* Marchionis noſtri, in ſolium elevârunt.

Conradus Suevus, Uterinus Frater *Leopoldi* noſtri, novus Cæſar eligitur.

Contra eum inſurgens *Henricus Superbus* Boiariæ & Saxoniæ Dux proſcribitur.

VIII. Indignabatur adhæc non modò *Henricus* Dux, cui cognomen *Superbi* affrictum fuit, verùm cum illo Saxones etiam ſui, atque *Conrado* Regi, tanquam non legitimè, ſed per ſurreptionem electo, rebellârunt, teſte *Ottone* unde ſuprà Cap. XXII. ac XXIII.tio hos verò ope *Sobieslai* Bohemiæ Ducis Cæſar novus eas brevì in anguſtias redegit, ut, *Henrico* Duce ſuo deſerto, pacem rogarent Bambergæ, clementer in gratiam admiſſi. Dux verò à *Conrado* pariter quidem eò advocatus, haud tamen comparuit. Inde Ratisbonam poſtulatus, ſecum quidem Inſignia Imperialia attulit, & extradidit, veniam verò ac gratiam non conſecutus, eò, quòd Imperiales nonnullas Urbes à *Lothario* acceptas reddere nollet, quin inſuper grandia ſibi nova promiſſa apud *Conradum* paciſci præſumeret. Horum pactorum tractandorum causâ novum diem apud Auguſtam Vindelicorum accepit: quæ verò ut obtineret, hanc Urbem copioſo milite, caſtrisque circum locatis acceſſit, armatis precibus, quod exigeret, obtenturus. Imparatus Cæſar, cùm hoſtem inopinum videret, occultè Herbipolim fugâ elabi compulſus fuit. Tandem Goslariæ ipſo Natali Domini *Henricum* rebellem Principem publicè proſcripſit, ſuisque Ducatibus exuit, Saxoniâ *Alberto* Brandeburgico addictâ. Ita ruebat, qui ſe ruere poſſe in animum ſuum nunquam induxit.

Leopoldus nubit Mariæ Bohemicæ.

IX. *Leopoldus* noſter, qui citra dubium prællegatis Comitiis ac Conventibus Principum in favorem & obſequium Fratris ſui Uterini diligenter interfuerat, & hoc novo ſub Cæſare ſpes maximas conceperat, Sorore ſua *Gertrude* per hunc *Uladislao* Bohemo deſponſata, ipſe viciſſim *Sobieslai* Ducis Bohemiæ, qui *Uladislai* Patruus erat, vel ſecundum *Pulckawam* Pater, Filiam, nomine *Mariam*, Conjugem duxit, Nuptiis Olomucii, ut vult Cl. *Balbinus*, conſentiente *Dubravio*, hoc eodem anno Menſe Octobri celebratis. Adſtruxit hoc pariter Excerptum noſtrum *Rikardianum*, ubi lego de Principe noſtro: *Uxorem accepit MARIAM*, *Sobieslai Bohemiæ Ducis Filiam Ann. M.c.xxxviij.* Subjungit verò: *Non reliquit prolem.* Cl. deinde *Hanſizius* refert, *Reginmarum* Epiſcopum Patavienſem, quem ante Novembrem hujus ejusdem anni deceſſiſſe tuetur, Monaſterio S. Nicolai Pataviæ duas partes decimationis in predio Swarzach, *rogante LEOPOLDO* noſtro, dediſſe. Succeſſorem hic Epiſcopus hoc ſimiliter anno in Sede Patavienſi *Reginbertum* accepit.

Gratioſus in Cænobium S. Nicolai Pataviæ.

Reginmaro Epiſcopo Patav. ſuccedit *Reginbertus*.

Leopoldus fit Bavariæ Dux.

X. *CONRADUS* Cæſar, ait *Otto* Fril. *poſt initium anni* 1139. *in Bavariam ingreſſus, eum Ducatum LEOPALDO Juniori LEOPALDI* (nimirum *Pii* jam defuncti) *Marchionis Filio, Fratri ſuo ex parte Matris, tradidit: & ex hinc Provincia noſtra*

(i. e. Bavaria, ubi Friſinga) *multis malis ſubjacere cœpit.* Notavit hoc quidem etiam *Ortilo* noſter, attamen ad annum 1138. Dejectionem videlicet *Henrici Superbi*, noſtrique Principis Exaltationem eâdem fideliâ referens, ut plerúmque Chronographi ſolent, ubi ait: *HAINRICUS Superbus Saxoniæ & Bavariæ Dux à CHUNRADO Tertio Romanorum Rege ſuis Terris privatur, & LIUPOLDUS Marchio Auſtriæ fit Dux Bavariæ.* Exactiùs verò Excerptum *Rickardianum* habet de eo: *Fit Bavariæ Dux Anno M. c. xxxix.* Accidit autem hìc pariter, quod uſuveniſſe Seculis omnibus diſcimus, ut vix ulla demum provincia, ex toto pacata, Dominum novum alterius Familiæ admittat, quocunque tandem is jure, quantumvis æquiſſimo, faſces ſupremos accipiat. Bellô nempe, cui ex veteri Cantilena *Nulla ſalus*, Bavaria à *Leopoldo* obtinenda & retinenda fuit. Armis porro ſuis, quæ, dum incaleſcunt, impotenti ſæpenumero ardore, Regioni magis, quàm Religioni, intendunt, initio ſaltem præſidium & benedictionem à DEO quæſivit.

Juvat Fundationem Zwetlenſem. XI. Cùm nàmque Vir potens, ac nobilis, & eximiè pius, *Hadmarus de Cuophארn*, cum ipſo Anni hujus initio, Fundationi ſuæ incliti Cœnobii Zwetalenſis Ordinis noſtri, primæque Filiæ S. Crucis, exetutricem manum apponens, poſſeſſiones peramplas, quas eidem tradere conſtituerat, *Leopoldo* Principi recenſeret, ejus annutum exorans; Religioſus hic Marchio, ſtatim Dux nominatus, quemadmodum *Annales Zwetl.* Tom. I. ad A. 1139. p. 130. grati deprædicant, non modò annuit libenter, ac conſenſit, verùm etiam adjuvit Fundatorem, & una cum eo rogavit *Conradum* Cæſarem, ut & ipſe hanc Fundationem ratam habere, ac confirmare vellet. Id, quod factum eſt *apud Salſam* (quod Rev.[mus] Annaliſta Zwetlenſis interpretatur Salisburgum, ubi tunc Cæſar cum Duce Belli Bavarici cauſâ conſultabat) *Anno Dom. Incarn. MCXXXIX. Indict. III. Regnante CHUNRADO Romanor. Rege II. Anno verò Regni ejus II.* proinde Menſe Martio. Legi hìc oportet *Indict. II.* quæ convenit cum An. 1139. Iturus poſtea in Bavariam cum exercitu *Leopoldus*, antea S. Crucem acceſſit, ſe, aciémque ſuam, devotis & im-

Nova promiſſa facit S. Cruci, ſi de poſthac eximiè liberata. penſis Fratrum precibus enixè commendans. Ubi verò adverterat, neque ſanis, neque ægrotantibus vinum in menſa apponi: compaſſus paupertati, nemine ſupplicante, ultrò promiſit, ſe mox, ut incolumis è Boica rediret, Monaſterii fundationem Vineis bonis adaucturum. Liberavit fidem, tametſi conditio ſalvi reditus non impleretur, velin Bavaria moriturus.

XII. Romæ, ait *Otto* Friſinganus, mediâ Quadrageſimâ Synodus maxima circiter mille Epiſcoporum, præſidente Summo Pontifice *Innocentio*, in Laterano celebrata fuit, ibique, poſt multa

multa ſalutifera Decreta promulgata, Schismatici, in quibus & *Rogerius* Siculorum Rex, damnabantur. Hic verò Princeps, poſtquam Legatos pro pace componenda, ſuíque Reconciliatione ad *Innocentium* miſiſſet, & hic eam in rem animi promtus, Urbe ad condictum locum egreſſus fuiſſet, eundem, diſpoſitis retro Militibus, per Filium ſuum capi curavit. Cum capto deinde commodiùs ad votum transegit, ſéque à Pontifice tanquam Regem agnoſci impetravit. Neque Papa, iterum liber, quod nonnulli volebant, inita ſemel cum Rege pacta, pacis unicè cupidus, reſcìdit. *Pagius* ad h. a. Sacro Ordini noſtro decus ingens acceſſit ex D. *Malachia* Hyberniæ Apoſtolo, Archiepiſcopo, & Primate: qui Romam acceſſurus, priùs Claramvallem viſitavit, ibique Habitum Monaſticum induit, Monachum acturus in Clauſtro, ſi per Pontificem Summum Præſulatu abire liceret, ſi secùs, in Epiſcopatu Monachi norma victurus. *Manriq.* h. a.

Innocentius Papa capitur à *Rogerio* ſiciliæ Rege.

S. *Malachias* induit Habitum Ciſtercienſem.

XIII. *Leopoldus* Bavariam ingreſſus, teſtante Fratre Præſule unde ſuprà Cap. XXV^to^, *omnibus penè Baronibus, eam ad Provinciam pertinentibus, amore, ſeu terrore ad ſe confluentibus, primò Metropolim ac Sedem Ducatûs Ratiſponam ditioni ſuæ ſubdidit. Poſt, collecto Milite copioſo totam Boioariam pertranſiens, in ipſo ejus termino juxta Lycum fluvium, contra Urbem Auguſtenſem, Negotia Terræ per triduum tractans, ſtrenui Judicis officium exercuit.* Interea *Henricus* proſcriptus *Albertum* Brandeburgicum, qui Saxoniam ſibi à Cæſare collatam invaſerat, amicorum ope non ſolùm ea provinciâ facilè iterum depulit; verùm etiam propriis eundem ditionibûs extruſit. Sed in Bavaria omnes à ſe deſciviſſe comperiens, præter Fratrem ſuum *Guelfonem*, & geminos Comites *de Valai*, nempe *Ottonem* atque *Conradum*, indignatus caſui ſuo tam profundo de ſumma fortuna, acerbitatem animi ſalvo corpore ſuperare non potuit, lethali triſtitia in mortem impulſus: quamvis multi eum veneno porrecto interiiſſe ſint arbitrati. *Aventini* verba ſunt Annal. Boicor. Libr. VI. Cap. III. n. 41. *Tabulæ Proſcriptionis ubi in Boiariam delatæ ſunt, novus Princeps haud dubiè potentiſſimus, párque Regibus, quippe qui à mari inferno ſupernóque ad Oceanum Germanicum, Sinúmque Codanum longè latéque dominabatur, levi momento perculſus, omnibus ab eo brevì deficientibûs, quatuor duntaxat Comitibus profugus in Saxoniam elabitur, animique ægritudine invaleſcente decubuit,* Gertrudin *Uxorem, infantem* Hainricum, *calamitatem ac ſtatum ſuum deplorandô, Saxonibus collacbrymantibus commendat, eodémque anno, nempe à Chriſto Nato Milleſimo Centeſimo Undequadrageſimo exul animam efflat, in Mauſoleo Soceri ſui* (Lotharii Imperatoris) *conditur, Poteſtatis anno Quartodecimo.*

Leopoldus Bavariam ingreditur, & obtinet.

Henricus proſcriptus moritur.

Diverſa de genere & anno Mortis ejus opinio,

XIV. Hunc in annum pariter conſentiunt Additiones ad *Lambertum* Schaffnaburgenſem apud *Piſtor.* Tom. I. p. 428. & alii plerique. *Hermannus* verò *Cornerus* Ord. Præd. apud *Eccard.* Tom. II. col. 682. ita habet. *Primo Anno CONRADI, qui eſt Domini MCXL.* (fallit hoc, & ſcribendum erat MCXXXIX.) *HENRICUS CATULUS*, id eſt, WOLPE (Guelpho ſeu Guelfus) *Dux Bayoariæ & Saxoniæ obiit ſecundum Egghardum.* Rurſum Chronicon Rythmicum Principum Brunſwicenſium lingua Saxonica ſcriptum apud *Leibnit.* Scr, Brunswi. Tom III. p. 49. in hunc modum cecinit,

-- To der tit, do grade	*---. Zu der Zeit, da grade*
Waren vorſwonden M. Jar.	*Waren verſchwunden tauſend Jar*
Hundert eyn unde XL. gar,	*Hundert ein und vierziggar,*
Erſtarf ſin Vader ut Beygerland,	*Sarb ſein Vatter aus Beyerlandt,*
Unde van Saſſen, der was genant	*Und von Sachſen, der war genandt*
Ok Forſte in Brunſwyck,	*Auch Fürſt in Braũſchweig,*
Unde dat WELP Hertoge HENRIK.	*Und der WELF Hertzog HENRICH.*
He wart begraven mit groten Eren	*Wart begraben mit groſſen Ehren*
To Luttere bi ſinem Heren.	*Zu Luttere bei ſeinen Heren.*

Fallunt verò Calculi Annorum 1140. & 1141. Cùm & Chronica Regia S. *Pantaleonis* apud *Eccard.* Scr. Tom. II. col. 931. ad ANN. 1139. hujus Principis mortem, ſed venenô inductam, referat his verbis. *Anno Domini MCXXXIX. circa feſtum S. Jacobi Expeditio Regis in Saxoniam contra HENRICUM Ducem. Sed illo viriliter cum magno exercitu juxta Crucenberg occurrente, Rex infecto negotio rediit. Nec multò poſt idem Dux veneno, ut fertur, vitam finivit.* Pari ferè ſenſu etiam loquitur Chronicon Luneburgicum linguâ vernaculâ ibidem col. 1377. ubi lego: *De Koning CONRAD vor da mit groteme Here uppe de Saſſen: he quam to Cruceburch: dar quam jegen ine de Hertoge HEINRICH mit den Saſſen. Se wolden ſtriden: dat ward uppgehalten van den Biſchopen, de dar weren in beiden thalven. Nicht lang darna ward vergeven deme Hertoge HEINRIKE.* Porro morti ejus enarratæ ſubdidit *Otto* Friſingenſis: *Saxones amore Filii ſui parvuli, quem eis adhuc vivens commendaverat, Regi denuo rebellant,*

§. II.

§. II.

Acta Leopoldi poſteriora.

I. LEOPALDUS *verò*, pergit laudatus toties Friſingenſis Præſul, quod ad Annum 1140. pertinet, *Ducatum exbinc Noricum potenter ſe habere confidens, dum in obſidione Caſtri Phaleia duorum Fratrum, qui ſoli ex Noricis Baronibus in parte Ducis* Henrici *ſteterant, incautè moraretur,* Guelfo *Ducis* Henrici *Frater ex improviſo collecto Milite ſuperveniens, fortiſſimè pugnandô, cæſis exutrâque parte pluribus, multis captivatis, Ducem cedere coëgit.* Infelix hæc pugna damnum non parvum, dedecus verò multò amplius attulit. Ea enim tempeſtate Principum quilibet tantò clarior, quantò armis felicior fuit. Ut victus eſt aliquis, fama & amore plurimùm excidit. Abbas *Urſpergenſis* hanc cladem Idib. Auguſti accidiſſe notavit: poſtquem ſimiliter *Aventinus* hanc diem 15.[um] ejusdem Menſis, aliàs D. Virgini Aſſumtæ ſacram, aſſignavit. Aſſerit verò inſuper, *Welſonem*, Fratrem *Henrici* proſcripti Reguli Boiorum & Saxonum, Boioariæ Ducatum hæreditario jure ad ſe poſt fata Fratris rediiſſe cauſatum, arma corripuiſſe. At verò non ſolum Ducem *Leopoldum* ſubitis copiis conſcriptis adortum eſſe, verùm etiam, primâ victoriâ elatum, Cæſarem quoque *Conradum* armis laceſſere præſumſiſſe. Contra quem ſi pari felicitate pugnâſſet, recuperatam ab ipſo fuiſſe Bavariam, compluribûs, deſerto, & ob ſuſceptam cladem deſpecto quodammodo *Leopoldô* noſtrô, Signa priſtina reſpicientibûs. Neque contemnendi ponderis erant Amor, vel odium Statuum Bavariæ erga Principem ſibi imponendum. Quamvis enim Cæſaris fuerit, Ducem Provinciæ deſignare: fieri tamen id debuit non inconſultis, vel certè conciliatis antea Provincialibus. Sine horum nàmque favore Res nova indubiè ad tumultum ſpectabat.

Leopoldus ad Valeiam victus à Guelfo.

II. Verumtamen *Guelſoni* res cùm Cæſare planè infeliciter ceſſit. Vel enim ipſo *Conrado* Imperatore, vel juxta alios *Henrico* Filio ejus, niſi forſitan utroque ſimul Caſtrum Weinſperg, hodie in Ducatu Wirtenbergico propè Fontem Salutis in Confiniis Palatinatus inferioris conſitum, tum verò *Guelſoni* attinens, inter ipſos hyemis algores obſidente, rurſum quidem Dominus iſte, ſubditos eliberaturus, magna fortique cum manu accurrit. Conſilium tamen ejus haud ita hìc Regios, uti antea apud Valeiam *Leopoldum* noſtrum, latuerat. Parati itaque *Guelſoni* obviam euntes, internecina clade omnem illius excercitum ipſo feſto S. Thomæ Apoſtoli elabentis Anni 1140.

Guelfo à Cæſare victus ad Weinſperg.

ita contriverunt, ut vix demum ipſe tutum in vicinis montibus latibulum reperiret. Peracta clade auxiliantium, ipſum ſtatim Caſtrum fame, ut ſe dederet, Victoríſque voluntati permitteret, adactum fuit.

Fœminarum Weinſpergenſium factum peculiare.

III. Porro, ſic primùm narrante Chronica Regia S. *Pantaleonis* apud *Eccard.* Scr. Tom. I. col. 931. ad ann. 1140. deinde *Joann. Tritbemio* Abbate Chron. Hirſaug. ad h. a. quem ſequebantur *Nauclerus* in Chron. Mundi Generat. 38. p. 287. *Hulderic Mutius* in Chron. Germanor. Libr. XVII. apud *Piſtor.* II. 767. *Cruſius* Annal. Suev. Part. II. Libr. X. Cap. 3. *Schatenius* Annal Paderbornenſ. Tom. I. p. 755. & noviſſimè Cl. *Puſchius* Chronol. Sacr. Ducat Stir. Part. I. p. 319. ac tandem D. *Riſtelius* Aul. Sanct. Leopold. p. 74. ſeq. Weinſpergæ obſeſſis, deditionem facturis, hæc una conditio permiſſa fuit, ut ſolis Fœminis in Caſtello morantibus ſecum efferre liceat; quidquid humeris unaquæque ſuis ſuſtentare valeret. Inde porro factum, ut ſingulæ Maritos ſuos, aut Sponſos tergori imponerent, Liberîs in ſinum abſconſîs. Quod illuſtre fidei Conjugalis, & Amoris Materni exemplum Cæſarem, quantumvis iratum, ita emollierit, ut obſtrepente incaſſum Duce *Friderico* Fratre, Vitam ſimul ac libertatem exportatis omnibus Viris, licèt hoſtibus ſuis internecinis, indulſerit, ajens: *Non decet Verbum Regium immutari.*

A nonnullis ad fabulas relegatum.

IV. Clar.^mi autem Viri *Burckard Gottbelff Struvius* apud *Piſtorium* à ſe curatum Notâ ad *Hulder. Mutium* unde ſuprà, item Jll. *Leibnitius* Tom. I. Scriptor. p. 789. Notâ ad Anonymi Weingart. Hiſtor. de Guelf. præterea Jll. *Eccardus* de Uſu & præſtant. Studii Ethymolog. in Hiſtoria. §. 5.to hanc Fœminarum Weinſpergenſium cum Viris ſuis proceſſionem, actúmque quodammodo Amoris Triumphum, in Fabulis deputant. Quomodò námque, ajunt, vel id ſaltem cohæret, quod narrent, ipſam *Guelfi* Conjugem, ſarcinâ Mariti ſui Ducis oneratam, Reliquum Fœminarum chorum præceſſiſſe? Cùm tamen *Guelfus* in Caſtro obſeſſus non fuerit, ſed illud obſidentes exercitu ab extra adducto depellere ſit adniſus. Certè *Otto* Friſingenſis Libr. VII. Chron. Cap. XXV.^to diſertè ita ſcripſit. *His elatus ſucceſſibus* (adverſus *Leopoldum* nempe *Guelfo*) *dum Regem quoque non multò pôſt in obſidione Caſtri Winſperg morantem pugna aggredi attentat, amiſſis multis, cum paucis fugit è prelio.* Non igitur è Caſtro dedito Uxoris humeris ſubductus fuit: quod neque in S. *Pantaleonis* Chronica Regia Coæva adjectum fuit.

V. In

S. Bernardus ſuperat *Petrum Abaëlardum.*

V. In Galliis Mellifluo noſtro *Bernardo* hoc anno natum eſt Bellum ſacrum, ſed linguæ, non enſis, cum *Petro Abaëlardo* Magiſtro, Réſque ad conflictum Diſputationis in publico Concilio, Senonis habito circa medium Quadrageſimæ, devênit, præſentibûs aliquot Epiſcopis, plurimiſque Abbatibus, item in Theologia Magiſtris, *Ludovico* præterea Rege, ac Optimatibus Regni. Appellavit autem *Abaëlardus* ad Pontificem: unde nihil decrevit Concilium, informatione duntaxat ad *Innocentium* tranſcripta. Qui poſtea Propoſitiones hujus Magiſtri, de quibus diſceptatum, non verò ipſum damnavit. Ipſe ſe Cluniacum recipiens, ibi, mediante *Petro Venerabili* ejus Loci Abbate, cum B. *Bernardo* diſſidium compoſuit, & errores confeſſùs, eosdem retractavit, pertinaciam abjecit, cúmque fidei Catholicæ profeſſione obivit. Pontifex verò Summus ingenti ſanè erga noſtros propenſione hoc ſimiliter anno Ciſtercienſibus Romæ Monaſterium ad Aquas Salvias, ſive SS. Vincentii & Anaſtaſii, exſtruxit, fundavit, atque dotavit, Coloniâ primâ è Claravalle illuc deductâ: quod Monaſterium nomen pariter tulit Trium Fontium, cùm eo loco conſiſteret, quem S. Paulus Apoſtolus, Magnus ille Gentium Doctor, Martyrio conſecravit, & ubi reſectum ejus Caput ternis, ut ajunt, ſaltibûs exiliens, totidem Fontes adhuc ibi ſcaturientes prolicuit. Incrementum hujus Loci paulò pòſt tantum erat, ut inde Summus Eccleſiæ Paſtor *Eugenius III.* feliciter prodiret. *Manriqu.* Annal. I. ad h. a. Cap. 8. n. 1. ſeq. p. 391.

Innocentius Papa II. Ciſtercienſibus Romæ Monaſterium Trium Fontium conſtruit.

S. Bernardus diſſidium Regis Galliæ cum Papa componere ſtuduit.

VI. Anno 1141. Bituricenſis Eccleſiæ causâ *Ludovicus* VII. Rex Juvenis Galliæ in grave diſſidium cum *Innocentio* Papa declinavit: dum nimirum pars una Canonicorum *Cadurcum*, altera *Petrum* in Archiepiſcopum elegiſſet, quorum priorem Rex, alterum Pontifex tuebatur. Et Rex quidem ea propter Galliam cruento funeſtóque bello involvit: Papa è converſo Regno illi Divinis omnibus præſente Rege interdixit. Hæc attamen mala non ſtatim evenêre, quia nova iſta Eccleſiæ Sciſſio vix cuiquam præ Mellifluo noſtro ampliùs doluit: adeò ut ipſe, quamplurimis epiſtolis ultro citróque miſſis, Paci reſtituendæ ſtudium omne diligentiſſimè, nec ſine fructu, impenderit. Verumtamen Concordia iſta, ab ipſo reſarta, aliis novíſque de cauſis denuò dirupta fuit. Conferatur *Manriquez* h. a. Tom. 1. p. 410. ſeq.

Leopoldus Ratisbonæ periculum evadens, hanc Urbem rurſum ſibi ſubdidit.

VII. *Leopoldus* noſter poſt cladem à *Welfone* acceptam, dimiſſo exercitu, in Urbe Ratisbona Civilia Jura diſpoſuit, uti denuo ex *Ottone* Friſingenſi addiſcimus, quem *Arenpeckius* & *Aventinus* exſcripſerunt, cæteris Chronographis turbas Bavaricas alto ſilentio, quia non internecinas, prætereuntibûs.

Unde

Unde Hiſtoria Principis noſtri admodum curta, & imperfecta evadit. Ejus tamen laudi non minimæ danda eſt tam diligens Juſtitiæ adminiſtratio, tantis curis reaſſumta: per quam ſubditorum favorem præcipuè mercari debuerat. Horum quippe adhuc plurimi in *Guelfum* fide antiqua admodum propendebant. Ex quo etiam factum eſt, ut, cùm *Otto* Comes Palatinus Præfectus Prætorio, vel ſua, vel Domini jura, importuniùs nonnihil exegiſſet, ſeditio in Urbe tam gravis exoriretur, ut ne *Leopoldus* quidem Dux aliâ ſe viâ ſalvum evadere poſſe prævideret, niſi Prætoriano Milite partim in Rebelles ſtricto ferro irruere, partim injecto igne in variis Urbis partibus incendia excitare juſſiſſet. Hoc etenim pacto Civibûs, tam armorum declinandorum, quàm incendii ſopiendi causâ, hinc inde diſcurrentibûs, *Leopoldus* in fugam ſe dedit, atque Urbe excedens, ultionis meritæ ergò, Agros in circuitu vaſtavit. Conſcripto deinde novo exercitu, Caſtra, Obſidionis in morem, ad mœnia applicuit, & Annonam Urbi prohibuit: usquedum illa terrore, & egeſtate cibariorum compulſa, pecuniæ larga pactione gratiam emit, ſuíque deditionem ſupplicibus precibus fecerit, id potiſſimùm excuſans, paucorum duntaxat, è *Guelfi* factione Reſiduorum temeritate, atque malitia, ſeditionem noviſſimam, invitis cæterîs, commotam fuiſſe.

Inde ultionem de hoſtibus agrorum populatione ſumebat, ne quidem ditionibus Friſingenſibus parcens.

VIII. Urbe rurſum in fidem accepta, & pacata, *Leopoldum* illatæ ſibi priori anno à *Guelfo* cladis, & inde in ſe profectæ ignominiæ, concuſſæque propterea apud ſubditos erga ſe fidei recordatio momordit. *Quare*, ait *Otto* Præſul, *dedecus à* GUELFONE *ſibi apud Phaleia illatum ulciſci ſtatuens, armata manu ad Lycum* (Fluvium) *usque progreditur, ibique deſtructis quorumdam inimicorum ſuorum munitionibus, cunctisque circumquaque vaſtatis, per fines noſtros cum multo Eccleſiæ noſtræ* (Friſingenſis) *detrimento revertitur.* Iſte belli eſt mos, cujus furor dum fervet, latè omnia, torrentis in morem aggeribûs elapſi, undequaque inundat, putantque Milites, quæ divinis, quæ humanis juribus omnibus vetantur, jure belli non licere modò, verùm etiam imperari. Nulli curæ eſt, ſontes vel inſontes plectantur & luant, dum hoſti noceatur. Acrior vindex, quàm par erat, multis *Leopoldus* videbatur: an porro ſuo, an Militum, aut Sociorum, frœna non ferentium, calore, in medio ſit. Certum interim, haud ſemper in Ducis eſſe poteſtate, Militem furentem, illum præcipuè, qui ex fœdere ſervit, cohibere.

Nocuit id tam Vitæ, quàm Famæ ejus,

IX. Invidiam tamen eapropter pertulit Princeps noſter, quæ Vitæ, ac Famæ ejus lethalis erat. Vitæ quidem, dum Ratis-

tisbonam redux, propè è veſtigio languere cæpit, uti certè ſuſpicio fuit, ex veneno porrecto. Morti ſaltem undecunque profectæ, & inter viſcera ſerpenti, nihil obfuit aura mutata, ac celeri itinere repetita Auſtria. Priusquam enim eam attingeret, in Antiquiſſimo Boiariæ inferioris Monaſterio Benedictino, cui Quercus, vel Altahæ inferioris nomina, quódque vetuſtiſſimam Originem ſuam ad Annum 731. refert, & omnium Bavariæ Cænobiorum primum ac princeps eſt, vitam juvenem cum morte commutavit. Famæ deinde, quia, ex more ſummæ illius ævi ad hujusmodi judicia proclivitatis, non deerant, qui mortem ejus tam præcocem veluti pœnam populationum, in agris præſertim Eccleſiarum, propalam jactarent. Sanè Hiſtoria Friſingenſis Tom. I. Part. I. p. 325. ne hodie quidem hoc diſſimulavit, dum ita retulit. *Leopoldus Dux*, *Ottonis Epiſcopi noſtri Frater*, *dum unacum exercitu ſuo à Lyco fluvio per fines fundósque Friſingenſes Ratisbonam regrederetur*, *nulla Epiſcopi Fratris ſui habita ratione*, *omnia licentiæ Militum permiſit*, *eaſ ropter ab* Ottone *noſtro in ſuo Chronico* (verbis nempe ſupra exſcriptis) *perpetuo ſtigmate inuſtus.*

Obiit enim citò.

& obiiſſe dicebatur in pœnam.

X. Ut ego iſta non abnegem, neque etiam probem : de duobus tamen minimè ambigo. Primum eſt, *Leopoldum* noſtrum nequaquam omnia militari licentiæ ſua voluntate permiſiſſe, ſed invitum potiùs toleraſſe, quod inſolentiæ Ævi illius inhibere non potuit. Alia námque olim, alia hodie Militum erat ratio, & diſciplina. Tunc enim copiæ Militum ſtipendiô non legebantur, ſed evocatæ ſunt in aciem jure feudi. Qui vaſallus, idem & Miles erat, cúmque pacis tempore præſtationibus eſſet immunis, exorto bello vocantem Dominum, ſuúmque vexillum levantem, ſumtu ſuo comitari debuerat. In acie panis & fœnum præbita ſunt : cæterùm præda quærebatur. Quæ Militiæ ratio cùm talis eſſet, facilè liquet, diſciplinæ hodiernæ nihil propemodum olim viguiſſe. Et quomodo hoc pacto ſteterat penes Ducem, legem Vaſallorum ſuorum licentiæ ponere? Cui accedit, Friſingæ condictos *Guelfonis* amicos, fautores, adjutores exſtitiſſe, ac proinde *Leopoldi* certiſſimos hoſtes : ideo quippe poſtea *Henricus* Dux, *Leopoldi* Frater, ipſos Friſingæ Muros deſtruxit, ut alibi dicam. Ergò agri Friſingenſes ab exercitu *Leopoldino* pro terra hoſtili habebantur : à quorum proinde populatione Miles tantò minùs compeſci, ac prohiberi potuerat. Alterum, quod omnino mihi perſuadeo, eſt, Principem noſtrum, ſi fata ſpatium vitæ longius indulſiſſent, ac præterea provinciæ tranquillitatem reſtituiſſent, religiosè debitáque cum reverentia de damnis illatis monitum, Fratri ſuo Epiſcopo, & Eccleſiæ, compenſationem dignam libenter facturum fuiſſe. Argumento eſt Charta ejus-

Excuſatur ab invito ad licentiam militum animo.

Item à promtitudine damna Eccleſiæ compenſandi.

dem, Canonicis Reicherſpergenſibus data, quæ exſtat in Chronico *Reicherſpergenſi* apud Jll. *Ludewigium* Scriptor. Tom. II, col. 252. & ita inchoat.

Sic fecit Canoniæ Reicherſpergenſi.

XI. *In Nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego* LUITPOLDUS *Dux Bavariorum, DEI Gratia cupiens hæreditare beatitudinem, de qua dicitur:* Beatus, qui intelligit ſuper egenum & pauperem: *egenorum & pauperum Chriſti, in Cænobio Reicherſpergenſi DEO militantium, intellexi paupertatem, ſimulque animadverti,* quædam eorum Predia vaſtata, dum Exercitus, vel Patre meo LUITPOLDO, vel me ipſo ducente, perterras eorum iret, ac rediret. *Unde* commonitus à præfati Cænobii Præpoſito GERHOHO, *ad uſus Fratrum, inibi DEO ſervientium, ac ſerviturorum, ex nunc impoſterum tradidi duo Beneficia in Villa, quæ dicitur* Laubes, *cum omni utilitate ad illa pertinentia.* Inſuper verò in contextu contulit facultatem, ut ad excolenda Beneficia iſta, in tam libera poteſtate eorum deinceps futura, & permanſura, ac antea in ſua erant, absque omni exactione & onere, & ad alias Cænobii utilitates, liber omni tempore eisdem cum duobus plauſtris, ſive curribus, pateret Acceſſus ad Sylvam, quæ *Vorſt* dicitur, ſitam inter duos fluvios *Campam* & *Chiemeſam*, nimirum in Auſtria inferiori. Traditionem nomine Ducis fecit *Liutoldus* Comes *de Bleien:* Teſtem primum egit *Otaker Marchio* videlicet Stiriæ. Subſignatio in Chronico omiſſa, ubi tamen antea ſcriptum: *Eodem anno* (1141.) LUITPOLDUS *Dux Bawariorum dederat Privilegium Richerſpergenſi Eccleſiæ hunc in modum.* Et poſt finem Chartæ: *Eodem Anno ipſe* LUITPOLDUS *Dux Bawariorum obiit.*

Urgentur ex tenore hujus Chartæ priora Excuſationis capita.

XII. Satis, ut arbitror, vel hac ſola è charta, cujusmodi forſitan aliæ plures ab ipſo editæ hodie in oblivionem venerunt, pia Principis noſtra Voluntas, & alienus à damnis Eccleſiarum Animus innoteſcit, adeò quidem ad compenſationem pronus, ut non modò, quæ ſuus, ſed etiam, quæ olim Patris ſui *Leopoldi Pii* Exercitus, nempe *Henrico* Epiſcopo Ratisbonenſi ſub Annum 1130. in ſuppetias miſſus, Reicherſpergenſibus intulerat, de iis devotè commonitus, perpetuis beneficiis, viciſſim impenſis, reluere voluerit. Arguo præterea, quem admodum vaſtationem prediorum Richerſpergenſium per Exercitum *Leopoldi Pii* factam, quam hæc charta diſertè fatetur, nemo utique Sancti illius Principis imperio, aut Voluntariæ ac iniquæ Permiſſioni imputabit: ita pariter Vaſtationem, per exercitum noſtri Principis diverſis Eccleſiis illatam, hujus nequaquam incompoſitæ Voluntati, ſed ſoli Militum, diſciplinæ impatientium, feroci licentiæ meritò rectiſſiméque adſcribi.

XIII.

XIII. Erant verò adhuc alia ſanctè & religioſè facta, quibus *Leopoldus* noſter, Vitam juvenem ex DEI Arbitrio cum ſumma animi compoſitione apud Altaham poſiturus, finem ſuum tanto feliciorem, boniſque exempli pleniorem efficere voluit. Probè etenim memor eorum, quæ quondam promiſerat, primùm quidem predium Chrumpenawe, ſibi ab *Anſelmo*, Patruo *Hadmari de Cuopharn* Fundatoris Zwetlenſis, jamjam morituro, ea cum obſecratione reſignatum, ut ex illo vel novum aliquod Monaſterium erigeret, vel id cuidam jam fundato Cænobio pro Animæ ſuæ ſalute tribueret, cum pertinentibus omnibus coram toto Miniſterialium ſibi tunc aſſiſtentium Collegio, qui lectulum decumbentis lugentes circumdederant, Monaſterio Zwetlenſi clementiſſimè aſſignavit. Quo pacto Elogium illud probè promeritus eſt, quod ei Cl. *Hanſizius* Metrop. Laur. p. 306. ita breviter ſcripſerat: *Zwetlam ſibi præcipuè curandam ſuſceperat, & omnimodis ampliare intenderat.* Deinde Cænobii S. Crucis, ante omnia ſibi dilecti, pariter piiſſimè recordatus, cui ad bella procedens abhinc triennio ad ſublevandum vini defectum nonnullas Vineas adpromiſerat, prævie quidem primos Optimatum ſibi adſtantium ſacroſanctè adjuravit, ut Corpus ſuum à morte in Auſtriam devectum, non alibi, quàm ad Sanctam Crucem deponerent: mox verò Comiti *Luitoldo de Pleigen*, ſive *Bleien*, Predium Tallern cum Vineis, Vinitoribus, Agris, paſcuis, Manſis, Colonis, torcularibus omnibus, ac juribus, quæ in eo, & ad illud habuerat, univerſis reſignavit, ſuo nomine per manus ejus ſuper Altare B. Virginis in S. Cruce in perpetuos uſus Fratrum delegandum. Ita *Jongelinus* ex Monumentis Domeſticis San-Crucenſibus. Si inſuper *Arenpeckio* fides, quamquam id aliunde non conſtet, Gotwicenſe pariter perilluſtre Cænobium, plurium tamen bonorum ſuorum jacturam injuria temporis paſſum, novis denuo neque exiguis cenſibus iterum locupletavit.

Leopoldus ante obitum benefecit Zwetlenſibus;

San-Crucenſibus;

Gotwicenſibus.

XIV. Videſis, quàm benè Largitori munerum DEO, à quo Ducatus Boici gloriâ præ omnibus majoribus ſuis glorioſior effectus eſt, viciſſim ſe *Largum* redhibuerit LEOPOLDUS *Largus* quamque probè & ipſe Orbi teſtatus ſit, eo ſe Sanguine Sereniſſimo cretum, cui Divina curare, ſeipſum extollere fuit. Ecce Eccleſiæ, ac præcipuè Sacro Ordini noſtro devotiſſimum Principem! Dubitáre ne liceat, quin tantus Servorum DEI, támque Munificus Benefactor, in pace in idipſum dormierit, & requieverit, maximè, cùm in Cænobio Altahenſi inter circumſtantium Religioſorum devotas preces ac hymnos in manus Domini ſpiritum ſuum benè beatéque commendaverit? Mihi tamen permirum interim eſt, in brevi Chronica vernacula Cænobii

Obiiſſe eum Altahæ domeſticum Chronicon non niſi dubiè adſtruit.

nobii Altahenſis, quam Cl. *Placidus Haiden* Loci illius Aſceta & Præpoſitus in Rinchna, fuſioribus Annalibus mihi hucusque non viſis, linguâ vernaculâ Ratisbonæ in 4.° An. 1731. præmiſit cùm Altaha Millenarii Seculi ſui Jubilum ageret, hanc mortem *Leopoldi* noſtri ſuo in Monaſterio, cui nihil penitus eum boni feciſſe vix perſuadeor, obitam p. 78. nonniſi dubiè innuat, quaſi quæ nullo Monumento domeſtico conſtans, ab aliis ſolummodo exterisque tradatur. Sic intercidunt prô dolor! acta & facta notatu digniſſima.

XV. Neque hoc edixit *Otto* Friſingenſis Chron. VII. 25. cujus hæc tantummodo verba ſunt. *Ipſe verò non multò poſt Ratisponæ infirmatus, in Territorio Patavienſi diem obiit, & in Monaſterio S. Crucis, quod à Patre ſuo fundatum ipſe plurimùm ditaverat, humatur, eique in Marchia ſucceſſit Frater ſuus* Henricus. Teſtem autem propè cœvum ſe ſiſtit *Ortilo* noſter referens ad Ann. 1141. *Liupoldus novus Dux, & Marchio, poſt multa bella moritur ex ſubito morbo in Bawaria apud Altaham in Clauſtro. Succedit* Hainricus *Frater, Avus noſtri Fundatoris.* Idem disertè pariter atteſtati ſunt apud Cl. *Pezium* primùm Sundhemius, deinde & *Arenpeckius.* Excerptum porro *Rickardianum* diem inſuper fatalem adnotavit, ubi lego: *Obiit An. M. c. xlj. xv. Kal. Novembr.* Cum quo præter meliora alia, etiam Chronicon Mellicenſe ritè conſentit: Interpolatore tamen ejusdem ſanè aberrante, dum ſequentia infarſit: *cum* Chunrado *Rege in Saxoniam profectus, & moritur.* Spectat hoc ad *Henricum* Fratrem Succeſſorem: *Leopoldo* Bavaria ſua ſat ſupérque negotii faceſſebat. Vixit itaque, natus Cal. Januar. An. 1108. usque ad 18.^{vum} Octob. An. 1141. annos tres & triginta, menſes novem, dies octodecim, gloria & honore in terris, ſed pro merito Virtutis ampliùs utique in cælis coronatus. *Mariam* Conjugem ejus nullam prolem ei genuiſſe, vel ſi genuerit, eam non adoleviſſe, clarè docemur Excerpto noſtro *Rikardiano* ita notante: *Non reliquit Prolem.* Illa verò quando, qualitérque obierit, nullo veſtigio aſſequi licuit. Hieron. *Megiſerus* Annal. Carinth. Libr. VIII. Cap. I. p. 832. nihil hæſitans tradit, *Hermannum* Ortenburgicum Ducem Carinthiæ primo in Conjugio habuiſſe *Mariam* hanc, *Leopoldo* noſtro viduatam: quod fidei ejusdem relinquo.

Tutô autem ex aliis conſtat.

Calculus ætatis ejus.

ELO-

ELOGIUM VIII.

HENRICI II. cognomento Jaſomirgott, Ducis Bavariæ II.di Auſtriæ Marchionis VIII.vi deinde abdicatâ Bavaria Ducis I.mi Auſtriaci, obeuntis Anno 1177.

§. I.

Ejusdem Acta priora.

I. QUotquot in hanc ferè diem Principis hujus Hiſtoriam publicas in tabulas retulerant, Chronographi *Pezia-ni* Neuburgenſis relatione ſiniſtra inducti, illum principiô ſtatim Commentationum ſuarum dedecore ſimul, & honore affecerunt. Dedecore quidem, dum eum, licèt Secundo-genitum, quod ipſi tradunt, *Leopoldi Pii* Filium, *à Patre tamen minus dilectum*, & ideo *Leopoldo Largo*, Tertium genito Fratri, in provinciæ Succeſſione ſuprema voluntate poſtpoſitum aſſeverârunt. Honore poſtea, dum Laudum ejusdem primum Caput à ſumma modeſtia, qua Fratris natu minoris ante ſe Principatum æquo ſemper pacatóque animo tulerit, eleganter adornant. Id verò quàm perperam factum ſit, antehac Elogio VI.to §.o VI. ubi de Filiis *Leopoldi Pii* ex condicto agebam, nn. XIII.-XV. urgentibus motivis perhibui. Aliter longè de hoc Quartum-genito Fratre habet Excerptum noſtrum *Rikardianum* ajiens: *HENRICUS naſcitur IV. Non. April.* (i. e. die ejusdem 4.ta *Anno Mcxiv.* Sextô itaque poſt *Leopoldum* anno: cum quo autem *Miles factus eſt in Newnburch An. Mcxxxj.* Juvenis eo temporis annum agens octavum decimum. Natalis Henrici, & accinctio Gladii.

II. Quid potiſſimùm egerit ad mortem usque Fratris, decimo poſtea anno accidentem, altiſſimo ſilentio cuncti preſſerunt. Certum porro apparet, perbono probóque animo eum paſſim converſatum: & cùm ei proverbium iſtud, *Ita me DEUS*, adeò frequenter in ore fuerit, ut exinde apud vulgus cognomen *Ja ſo mir Gott* contraxerit, ex abundantia cordis os pariter ejus devotum locutum eſſe, eique DEUM, ut ſemper in ore, ſic & in corde jugiter fuiſſe, vix demum ambigere liceat. Quod ſi ita, aliter quàm eximiè Pius credi non de- Pietas ejus præcipua.

 bet.

bet. Plantavit hoc pacto in ſe juvene raram illam Religionem, quam *Jubilus Secularis Cl. Neoburgenſis* è Monumentis domeſticis celebrat, nimirum HENRICUM ſæpe ex devotionis *fervore nudipedem Ædes ſacras viſitâſſe, ſummâque Religione ſuas in DEUM preces profudiſſe.* Fuerant ipſi, necdum Faſces Auſtriacos tenenti, ſuæ tamen, tam ſub Patre, quàm ſub Fratre, Ditiones propriæ, proinde & à ſervitiis propriis homines. Etenim *Innocentius* Papa II. in Bulla ad Mellicenſes apud Cl. *Hueberi* Auſtr. Jlluſtrat. p. 9. quæ eſt de An. 1136. VII. Id. Februarii, ſcribebat, ſe præcepiſſe *Reginmaro* Epiſcopo Pataviensi, ut Mellicio Decimationes, quas *Otto de Mazaut*, & *Artwichus*, *Miniſteriales* HENRICI *Marchionis* eis abſtulerant, reſtitui faciat. Jllam juxta Danubium longè amœniſſimam Regionem, ubi hodie Auguſta Cæſarum Regia ſuperbit, Principi noſtro gratum ſæpe diverſorium præbuiſſe, argumento eſt, quòd interea, dum ipſe ſine faſcibus eſſet, Vindobona novella è cineribus reviviſcens, adeò jam conſurgeret, ut nomen Civitatis ſuſtinere inciperet, tantúmque numero ædium quotidie increſceret, ut primis jam Ducis *Henrici* annis Eccleſiam, Curiámque Palatinam promereretur. Ibi eundem, dum Frater Bavariam ad obſequium flecteret, ejus nomine Auſtriacis jura dixiſſe, Caſtra præterea ipſius, aut Regis *Conradi*, aliquando ſecutum fuiſſe, vix aliquem diffiteri velle opinor.

Ut ſe habuerit, quidve egerit ſub Fratre;

III. Fratre *Leopoldo* poſt medium Octobris An. 1141. defuncto, primum erat, ut ad *Conradum* Cæſarem, niſi aliunde lateri ejus adhæſerit, feſtinaret, Auſtriæ ab eo Marchionatum conſecuturus: cujus hac in parte integerrima gratia fruebatur. Fuêre autem tunc undique turbæ. Saxones quippe ſtabant pro *Henrico* Filio puero *Henrici Superbi* proſcripti Ducis, appellato deinceps *Leone*, nolebántque *Alberto* Brandeburgico ſubdi, maximè invita, & potentiſſimè per amicos armatos obluctante *Richeza*, Vidua *Lotharii* Imperatoris, quæ Nepotem ſuum ex *Gertrude* Filia fortiſſimè tuebatur. *Guelfo* proſcripti Ducis Frater poſtulabat Bavariam, armíſque minitabatur. In Ungaria defuncto Regi *Belæ* cæco ſucceſſit Filius *Geiſa* II.dus contra quem *Boritius* moliebatur. Boëmiæ Ducem *Wladiſlaum* Moraviæ Comes *Conradus* Regno expulit. Apud Polonos ſupremi Imperii cauſâ tres Fratres cum quarto lethales diſcordias exercuêre. *Rogerius* Siciliæ Rex tam Romanum quàm Græcum Imperium temerè invaſit. Tandem & Romani adverſum *Innocentium* Papam inſurgentes reſtitui ſibi volebant antiqui apud Quiritum Rem publicam Senatus Auctoritatem, ſolis divinis Pontificatui relictis. Undique *Conradi* Regis manus in opem poſcebatur: quæ, cùm ſufficere omnibus nequiret, vici-

Obtinet Auſtriæ Marchionatum.

Turbæ ejus tempore,

vicinioribus intenta, Saxoniam ſaltem, Bavariam, atque Bohemiam pacare, prudentia omni & fortitudine contendebat. Quo ſucceſſu, anno altero videbimus.

Otto Friſingenſis tria Monaſteria inſtauravit, quartum excitavit:

IV. Interim *Otto* Friſingenſis Præſul, quamvis in Bavaria graviter tumultuatum ſit compluribus annis, *volens* tamen, ut ipſe ſuo in diplomate ait, *Epiſcopatus ſui diruta inſtaurare, Religionis plantare Seminaria, plantata rigare*, inſuper verò ac præcipuè reparato pietatis cultu DEUM, qui tot malis Patriam flagellabat, propitium reddere, tria Diœceſis ſuæ Monaſteria, ab aliquot Seculis Hunnorum ſive Ungarorum furore diruta, videlicet *Scheffilarienſe*, *Schlehdorffenſe*, & *Schlierſeenſe* reſtauravit: quorum primum, cùm omnia ab Origine Benedictina fuiſſent, Præmonſtratenſibus, poſteriora duo Canonicis Regularibus tradidit. Quartum inſuper extra muros Urbis Friſingenſis è fundamentis erexit, *Novam Cellam* dictum, paritérque Aſcetis Norbertinis concredidit. Quæ quidem omnia, juxta Cl. *Meichelbeckium* Hiſtor. Friſing. Tom. I. p. 318. ſeqq. acta ſunt intra annos 1140. & 1142. Verumtamen *Aventinus* in Annalibus, & ex eo *Hundius* Metrop. Saliſb. Tom. II. p. 364. item Tom. III. pp. 121. 199. & 223. quaterna hæc Monaſteria etiam *Henrico* Duci noſtro, ac inſuper *Conradi* Archipræſuli Saliſburgenſi, Germanis Fratribus *Ottonis* Friſingenſis, excitationem ac reparationem ſuam exparte debere aſſeruerunt: quamvis id ſola pecuniarum forſitan collatione factum velint, non item poſſeſſionum largitione, quarum nullas in Boiaria habebant. Quibus opponit *Meichelbeckius*, ægre hoc concedendum videri, cùm annis præſcriptis neque *Henricus* Ducis, neque *Conradus* Archipræſulis dignitate effulſerit. Fortè autem *Aventinus* ac *Hundius* aſſeruerunt, more haud invulgato Scriptorum, *Henricum*, non cùm eſſet Dux, ſed qui deinde Dux evaſerat, *Conradum* item, non jam Archipræſulem, ſed poſtea ad Metropolim ſubvectum, his Monaſteriis erigendis opem commodâſſe. Quamquam Chartæ à *Meichelbeckio* adductæ ſint ſolius *Ottonis*, nullámque Fratrum memoriam ingerant.

Auxilio, ut fertur, *Henrici* noſtri, & *Conradi* Præſulis, Fratrum ſuorum.

Conradus Frater *Henrici* fit Abbas S. Crucis.

V. Porro de *Conrado* ad ANN. 1141. ita notat *Ortilo* noſter, conſentiente Excerpto *Rikardiano*. CHUNRADUS *ejus* (i. e. *Henrici* Ducis) *Frater ex Monacho fit Abbas in Satelbach poſt Dominum* Gotſchalchum. Et hoc quidem pariter apud alios Scriptores Auſtriacos legas. Id autem penitus novum, fuiſſe *Conradum* noſtrum non longè pòſt etiam Præpoſitum Hildesheimenſem, & Ultrajectenſem: quod attamen disertè refert Chronicon *Luneburgicum* vernaculum apud Jll. *Eccard.* Scriptor. I. col. 1378. ubi de *Conrado* Rege loquens ait. *Danen*

quam

Traditur fuiſſe Præpoſitus Hildeshei-menſis, & Ultraje-ctenſis: quod novum.

quam he do to Hildenſim, dar ward ſin Bruder Dumproveſt: he was oc Dumproveſt to Utrecht. Darna ward he Biſchop tu Buzzowe. Id eſt noſtra dialecto: *Von dannen Kamme er bin zu Hildesheim, da war ſein Bruder Domprobſt: er war auch Domprobſt zu Utrecht: darnach ward er Biſchof zu Paſſau.* Niſi hujus Chronicæ, quam *Eccardus* in Monaſterio S. Michaëlis apud Lüneburg conſcriptam putat, multúmque dilaudat, & horum verborum Scriptor ſeſe *Conradi* nomine deceperit, aliúmque hujus nominis pro Fratre Regis uterino, ac poſtea Patavienſi Epiſcopo habuerit, ſanè has geminas Præpoſituræ dignitates *Conrado* noſtro ſolam Regis pro exaltando Fratre ſolicitudinem, vel ipſo neſcio ac invito, procuráſſe cenſeri deberet. Quid enim Monacho & Abbati Auſtriaco cum infulis Regionum adeò diſſitarum? Ego, qui Monumenta vetera Hildesheimenſia non pauca, apud *Leibnitium* exhibita, uti Annales, Catalogos Epiſcoporum, Necrologia &c. ſtudio ea propter exploravi, nullum veſtigium noſtri *Conradi* Regii Fratris inibi reperi. Aſſertum ergo hoc Chronicæ *Luneburgicæ* in medio Relinquo: cui fortè ſolertior alius Lector ſuffragia reperiet. Jam pro pace in provinciis reducenda quid egerit *Conradus* Rex anno inſequenti, pervidendum. Cui negotio, Saxoniam quod attinet, opportuna accidit *Richezæ* Imperatricis Viduæ Mors, quam hoc anno, juxta *Chronicam Regiam* S. Pantaleonis, & alteram mox laudatam Luneburgenſem, atque alios obivit.

Conradus Rex reſtituit *Uladislaum* Bohemum.

VI. Anno itaque 1142. *primùm Rex miſericordia motus* Uladislaum *Ducem, ad ſe profugum & ſupplicem, cum exercitu in Bohemiam reduxit, ac Pentecoſte in Urbe Praga provinciæ illius Metropoli celebrata*, Conrado (æmulo Moraviæ Comite) *fugato, in Ducatum reſtituit.* Ita *Otto* Friſingenſis Chron. VII, cap. 26.[10] Habuit autem *Uladislaus* iſte Conjugem *Gertrudem*, Principis noſtri Sororem. *Bohemia Redux*, juxta Chronicam Reg. S. Pantal. apud *Eccard.* ad h. a. Script. I. 931. *Rex Pentecoſten Frankenefurt celebrat, coadunata Principum tam Bavariæ, quàm Saxoniæ univerſitate. Ibi quorumdam familiarium ſuorum Principum fretus auxilio, Dominam* Gertrud, *famoſiſſimam Saxoniæ Matronam, Filiam videlicet* Lotharii *Imperatoris, & prædicti* Heinrici *Ducis* (Superbi ac proſcripti) *Viduam,* Unice Fratribus suis *conjunxit, ſciens, hac conjunctione multos confœderari, quod & factum eſt. Nam Principes hactenus diſcordantes hac occaſione Regi conciliantur.* Idem propè habet vernaculâ ſuâ Chronicon *Luneburgicum* apud eund. *Eccard.* unde ſuprà col. 1378. in hæc verba. *De Koning makede da enen Hof to Vrankenevorde an der Himmelvard unſes Heren: do gaf he des Hertogen* Heinrikes *Wedewen* Gertrude, *des Koning*

Henrico dat Conjugem *Gertrudem*, & cum ea Ducatum Bavariæ.

Koning LUDERS *Dochter, ſinem Broder* HEINRIKE *deme Marcgreven van Oſterrike. Darmide gewan de Koning al der Saſſen Gunſte, unde ward grot Vrede imme Lande.* Rectè habent iſta, præter Solemnia huic Regiæ Curiæ Francofurtenſi aſſignata. Cùm námque, teſte ſuperiùs *Ottone*, Pentecoſten *Conradus* Rex hoc ipſo anno Pragæ egerit, neque eandem, neque præviam Aſcenſionem Dominicam Francofurti agere potuit: ſed neceſſe erat, hanc Curiam poſt Pentecoſten celebratum fuiſſe. Unde *Otto* Friſingenſis indeterminata die ait: *Non multò pòſt* (acta nimirum in Bohemia) *Saxoniam ingreſſus, datâ in Uxorem Viduâ Ducis* HENRICI, LOTHARII *Imperatoris Filia, Fratri ſuo* HENRICO *Marchioni, pacem cum Saxonibus fecit, eidemque Marchioni Noricum Ducatum, quem, conſilio Matris, Ducis* HENRICI *Filius jam abdicaverat, conceſſit.*

VII. Plura nos præallegati §§.ⁱ coævorum ac conterraneorum docent. I^mo: *Gertrudem*, Viduam *Henrici Superbi* proſcripti Bavariæ atque Saxoniæ Ducis, Matrem *Henrici Leonis* tunc pueri, huic Filiolo ſuo perſuaſiſſe, ut reſtituta ſibi à Rege Saxonia contentus, Bavariæ renunciaret. II^do: Hoc ita facto, Regem *Henrico* noſtro Auſtriaco dediſſe Conjugem *Gertrudem*, ac pro dote Bavariam. III^tio: Conſenſiſſe in hæc Saxones, & proptereà omnes pacatos fuiſſe. Ergo *Henricus* noſter Fratri ſuo *Leopoldo* non anno priori, neque tanquam Hæres, in Bavariam, uti ne in Auſtriam quidem, è veſtigio ſucceſſit: ſed hoc demum anno, ſola Regis *Conradi* gratia, Conjugem ſimul ac Provinciam obtinuit. Pergit abhinc *Chronica Regia*, ubi ſuprà deſierat. *Celebrantur ergo Nuptiæ Regali Apparatu per XIV. dies, quas ipſe Rex per ſe amminiſtravit.* Splendidus profectò Hymeneus: quem forſitan brevì inſequebatur, niſi præiverit, Connubium alterum, quo juxta Excerptum *Rikardianum* Soror Novi Ducis noſtri *Eliſabet* hoc eodem anno cum *Hermanno* Comite de Winceburg Landgravio Thuringiæ conjuncta fuit. Paranymphus in geminis Nuptiis iſtis ne eſſet *Erneſtus* natu minimus *Henrici* Ducis Frater, Libithina præcox invidit: quoniam hunc Florem, nondum annos octodecim plenè adultum, X. Cal. Febr. poſt anni hujus initium mors acerba falce immiti ſuccîdit, ad S. Crucem *Leopoldo* Fratri Duci conſepultum.

Nuptiæ ejús per Regem curatæ.

Nuptiæ Sororis *Eliſabeth.*

Mors Fratris *Erneſti.*

VIII. Dum verò Saxoniam optata quies mulceret, Mars intra Bavariam truculentè inhorruit. *Guelfo* enim videns, provinciam iſtam tam *Henrico Leoni* puero, ſuo ex Fratre Nepoti, quàm ſibi à Rege ereptam, rurſúmque Auſtrió collatam, excanduit, iram, bella, cædéſque ſpiravit. Audiamus *Ottonis* Præſulis lamenta. *Quæ res* (ait) *in Terra noſtra maximæ diſ-*

Bavariæ vaſtatio provocante Guelfone ulciſcente Henrico.

cordiæ Seminarium fuit. Guelfo enim Princeps præfatum Ducatum ſe jure hæreditario attigiſſe calumnians, armata manu, in præſentia Ducis, Boioariam ingreditur, partéque provinciæ vaſtata regreditur. Ob ea Dux inflammatus, immenſo coadunato militie fines noſtros ingreditur, multiſque Eccleſiarum reditibus direptis, tandem etiam ipſius noſtræ Civitatis (Friſingæ) *munitiones, propter quoſdam ex ipſa, qui fautores Guelfonis dicebantur, deſtruxit. Cui dum Guelfo cum copiis occurrere parat, auditô, quod Rex ſuperventurus eſſet, ceſſit. Porro Dux ſimul cum Rege Caſtrum Comitis* Cunradi, *qui ex parte Guelfonis erat, obſidione clauſit, vaſtatiſque in circuitu univerſis, adjutorio Regis in deditionem coëgit, ac igne ſuccendit.* Ecce, quantus Gradivi urentis æſtus, ut nec ille Princeps, cujus alioquin in Eccleſias tanta pietas, & largitas maxima, arma ſua, ab æmulo incitata, cùm ad fraternas etiam ſacráſque Friſingæ ditiones ventum eſſet, continere valeret.

S. Bernardus graviter increpat Regem Galliæ, & patienter fertur.

IX. Atque hoc pariter erat, quod ſimiliter in Galliis hoc ipſo anno Mellifluus noſter *Bernardus* Regi *Ludovico VII.* graviſſimis & vehementibûs Literis exprobravit, cùm nullis, ſive *Innocentii* Papæ, ſive quorumlibet Præſulum admonitionibus precibúſque acquieſcens, in *Theobaldum* Comitem Campaniæ ſive Bleſenſem, Principem Religioſiſſimum, igne ferróque ſæviendò, Divina omnia, atque profana, pari ruina, non provocatus, uti Princeps noſter, ſed ipſe provocans, involveret. Utebatur Vir DEI, poſt lenia multa, quæ præmiſerat, libertate ſpiritus, qui eſt in Sanctis: & quamquam cor ferocis ac juvenis Regis, quod in manu ſolius DEI erat, tunc nondum penetraret, tantam tamen ſui reverentiam ei extorſit, ut à Rege neque faſtidioſo ſilentio contemneretur, neque ſcripta reprehenderetur exprobratione: ſed literas ab eo prolixas reſponſi locò obtineret, quibus nil niſi facta ſua adductis cauſis excuſare molitus eſt. Tanta erat vel apud coronata capita de *Bernardo* opinio.

Fundantur Mons Pomerius, & B. Maria de Zikador Filiæ S. Crucis.

In Auſtria *Conradus*, Ducis *Henrici* Frater, novus Abbas S. Crucis, ſemel hoc anno iterúmque feliciter germinavit, emiſſâ gemina è gremio ſuo Regulari colonia, Montémque Pomerium in provincia ſupra Anaſum, quæ tunc Bavarici juris erat, & in Hungaria B. Mariam de Zikador, ſecundam ac tertiam S. Crucis Filiam progignendô. Sic etenim notat *Ortilo* noſter ad Ann. 1142. *Fundari incipiunt Mons Pomerius in Auſtria ſecunda Filia Clauſtri in Satelbach, & tertia Filia Beata Maria de Zikador in Hungaria.*

X. Annus 1143. undequaque veluti luctuoſis funeribûs totus ſquallebat. Ut enim à Capite ordiar, *Innocentium* Papam II^{dum}, quia, ſive blandus, ſive ſeverus eſſet, compeſcere ſeditionem

tionem Romanorum non poterat, Regimen Urbis ad modum veteris Romæ adminiſtrare volentium auctoritate Senatus, Sacris duntaxat ad Pontificem remiſsis, acuta febris invaſit, & abſumſit die 24. Menſis Septembris, uti Cl. *Pagius* probat, tertio ab ejus obitu die ſibi ſubrogato *Cæleſtino* II.ª Atque hic novus univerſæ Eccleſiæ Paſtor ſubmiſſis ad ſe à *Ludovico* VII. Franciæ Rege Legatis ad pacem facillimus, triennali Galliam interdicto lubens libénsque exolvit. Quid verò ipſo in Regno? Patratum ibidem decumanum ſanè, & atrox, infandum, atque horribile crimen. Exercitus nempe Regius *Theobaldum* Comitem perſequens non alia de cauſa, niſi quia *Petrum* canonicè electum, ab *Innocentio* Papa Confirmatum, & conſecratum Archiepiſcopum Bituricenſem, quem Rex noluerat, & Regno excluſerat, hoſpitio recepit, ac fovit, Vitriacum Oppidum occupans, Eccleſiam, in quam tria hominum millia atque trecenti, niſi plures, confugerant, arctiſſimè concluſam deforis accendit, intúsque latentes ad unum omnes combuſſit. Ita plures Chronographi, quamquam alii huic, alii priori anno truculentiſſimum hoc factum alligaverint. Videantur *Pagius*, & *Manriqueus*. Ferunt, Regem fleviſſe, cùm nefandum hoc facinus exercitus ſui audiiſſet, votúmque peregrinationis Hieroſolymitanæ nuncupâſſe. Nondum tamen propterea armis abſtinuit. Maturiore ictu cæca & indiſcreta mors poſt medium Aprilem proſtravit Dominam *Gertrudem* Ducis noſtri *Henrici* ſuperiori anno tanto cum jubilo ductam Uxorem. Refert ſiquidem Chronica Regia S. Pantaleonis apud *Eccard* Scr. I. col. 931. ad AN. 1143. *Domina* GERTRUD *prædicta Ductrix* (*Duciſſa*) *Conjunx* HEINRICI, *Fratris Regis, ob difficultatem partûs, diem clauſit extremum, & apud Patrem & Matrem, & priorem Conjugem ſuum HEINRICUM, cum mærore totius Saxoniæ ſepelitur in Lutheren.* Hoc porro cum teſtimonio alia conferam §.ª ultimo, ubi de Uxoribus & Liberis Ducis noſtri peculiariter diſſeram: unde patebit, hanc Dominam in Auſtria veriùs, quàm in Saxonia ſepultam. Hic verò præmaturus ac triſtiſſimus obitus planè in cauſa fuit, ut bella pro Bavaria tantò ampliùs recrudeſcerent, nec ſopirentur, donec Ducatus iſte ab *Henrico* noſtro denuo ad *Henricum Leonem* Saxonem tranſiret. Tertium denique Funus ANNI hujus innuere videtur Excerptum *Rikardianum*, ajens de *Eliſabeta* Sorore Ducis noſtri, *Hermanno Winceburgico* æquè priori anno nupta: *In primo partu cum prole obiit*: veroſimillimè itaque hoc anno.

Moritur Innocentius Papa II. Succedit Cæleſtinus II.

Facinus infandum Exercitus Regii in Gallia.

Immaturus Obitus Gertrudis Conjugis Ducis noſtri.

Item Sororis Eliſabethæ.

XI. Triſtibus autem præſentis anni fatis lætum jam aliquid, ſacróque cumprimis Ordini noſtro perhonorificum ſubjungere libet. Aucta fuit Europa ſuperioribus annis novo Luſita-

Novum Europæ Regnum Portugalliæ, Eccleſiæ vectigale.

ſitaniæ ſeu Portugalliæ Regno. *Alfonſus* quippe, quem alii *Ildefonſum*, nonnulli *Alfonſum Henricum* appellant, Portugalliæ Comes, non tam ditionem ſuam, quàm fidem Chriſti dilataturus, collecto copioſo ac fortiſſimo Milite Tagum transgreſſus, *Iſmarem* Maurorum Regem aggredi paravit, pérque fines ejus populabundus diſcurrit. Hic verò quatuor aliis Regibus in ſocietatem adſcitis, decumanum aggreſſori exercitum oppoſuit. Viſum autem, hos quinque ideo duntaxat in unum ſociatos, ut unico prelio juncti debellarentur. Vincenti ſanè in virtute Crucis *Alfonſo* ex multis victis una Corona compacta fuit, qua victoria ſibi tempora exornaret. Adeo certè inclita ejus Victoria fuit, ut ſubditi eidem, Comitis locò, Regis Elogium unanimi plauſu acclamarent, idque ſub Annum 1139. Horum igitur hortatu rem omnem Summo Pontifici *Innocentio* II. tranſcribens, ſimul apud eum ſupplicavit, ut ſibi non modò Regis axioma confirmaret, verùm etiam Portugalliam Regni deinceps epiphonemate honoratum, ſoli Sanctæ Sedi devotam, & vectigalem, alteri verò nemini obnoxiam decerneret. Obſtitit quidem vehementer *Alfonſus* alter Caſtellæ Rex, Hiſpaniarum Imperator: interventu tamen Melliflui *Bernardi* noſtri exauditæ ſunt Luſitanorum preces. Utrum porro ab *Innocentio* primùm implorato, aut verò à *Lucio* II.do, vel demum ab *Eugenio* III.tio, litigant quidem Viri docti: ſed ab uno demum horum Regis voto ſubſcriptum fuiſſe, vix quiſpiam diffitetur. *Alfonſus* novus Rex gratitudinis vicem redditurus, Regnum ſuum Sacræ Sedi annus quatuor auri marcis perpetuò vectigale conſtituit. Cl. *Pagius* ad annos 1139. 1140.

Quin & Ciſtercio.

XII. Quod interim vel ignoravit, vel diſſimulavit doctiſſimus iſte Criticus, luculentè edocet Rev.mus *Manriqueus* noſter Annal. Ciſterc. Tom. I. ad Ann. 1142. p. 425. ſeq. per extenſum adſcribens ex Archivio Alcobacienſi integrum *Alfonſi* Diploma, ita ſubſignatum: *Facta charta in Eccleſia Lamecenſi quarto Kalendas Maji Aera MCXLIII.* Hujus tenore Rex ita ait. --- *Ego ALFONSUS miſeratione Divina Portugallenſium Rex noviter DEO jubente creatus --- qui jam me, & omnia beato Petro, & ejus Succeſſoribus vectigalem conſtitui: cupiens & nunc beatam DEI Genitricem apud DEUM Advocatam habere, de conſenſu Vaſallorum meorum, qui abſque externo adjutorio me in Regium ſolium conſtituerunt, me ipſum, Regnum meum, Gentem meam, & Succeſſores meos ſub BEATÆ MARIÆ DE CLARAVALLE Tutelam, Protectionem, Defenſionem, & Patrocinium conſtituo --- mandando omnibus & ſingulis Succeſſoribus meis, in hæreditatem hujus Regni legitimè intrantibus, ut ſingulis annis eidem Sanctæ Eccleſiæ Sanctæ MARIÆ de Clarevalle, quæ eſt Ciſtercienſis Ordinis, poſi-*

poſita in Regno Franciæ in Diœceſi Lingonienſi, **tribuant in modum Feudi & Vaſallitii** *Quinquaginta Marabitinos auri probati, boni, & digni, quod recipiatur. - - - Abbas verò Dominus* BERNARDUS, *& ejus Succeſſores in perpetuum, hujusmodi Feudum annuatim habebunt in die Annunciationis beatæ MARIÆ Virginis &c.* Omitto, ut brevis ſim, reliqua, ex ipſo fonte petenda. Grandis profectò & invidenda Ciſtercii Dignitas Regnum Tributarium, fortè ſine exemplo. Cui *Manriqueus* ſequens epiphonema ſubjunxit. *Sic olim Regna Cœnobiis vectigalia, hodie Cœnobia vectigalia Regnis. An minor pietas? an indigentia major? Sed hæc fortè major,* quia minor eſt illa. Majoris porro fidei ergo idem Præſul Illuſtriſſimus addidit ibidem exempla gemina Chartarum Acceptilationis, ſive Apocharum, exſtantium in Archivio Lorvanienſi: unde liquet, hoc vectigal plusquam centum annis juxta tenorem Diplomatis præmiſſi à DD. Abbatibus Claravallenſibus in annos ſingulos perceptum fuiſſe. Quarum primam tradidit *Radulfus* Abbas AN. 1230. Alteram *Bernardus* Prior in abſentia D. Abbatis. Tertiam inſuper ex Tabulario Tarouccenſi *Bernardus Brito evulgavit.*

XIII. Anno 1144. *Cœleſtinus* II. ne ſemiſexti quidem menſis integri Pontifex die 9. Martii ad eum perrexit, cujus in terris Vicarium egit. Poſt quem ſors Electionis cecidit ſuper *Gerardum Caccianimicum* Cardinalem, antea Canonicum Regularem, dictum *Lucium* II.^{dum}. Cæpit hic Pontifex, niſi Anteceſſor, Curiæ Romanæ hunc Uſum inducere, ut in Bullis Literisque Apoſtolicis Annus Chriſti inchoaretur à die 25. Martii ſive feſto Annunciationis B. Virginis: uti obſervant *Papebrochius* in Conatu ad Hiſtor. Pontif. Part. II. p. 20. item *Pagius* Crit. Tom. IV. p. 541. Imploravit præterea contra Romanos, Dominatum Urbis Senatui ſuo arrogantes, *Conradum* Regem: quem & ipſi ſeditioſi è converſo repetitis literis in Italiam ad Pontificem deprimendum invitarunt. Sed ne Papam adjuvare poſſet, Germaniæ inquietudo effecit: Populum Romanum rebellem audire contemſit. Teſtis *Otto* Fris. de Geſt. Frid. I. c. 28. In Galliis hoc tandem ANNO, meritis, opera, & prædictione D. *Bernardi* truculentum illud bellum Regem inter Ludovicum VII. Comitemque *Theobaldum*, pace tam firma compoſitum fuit, ut Rex tertiis poſtea nuptiis Comitis Filiam duxerit, procreato ex ea *Philippo*, Poſt Patrem Regium in thronum evecto. *Manriq.* I. p. 457.

Cœleſtinus II. Papa obiit: ei ſucceſſit Lucius II.

Quem juvare nequiit *Conradus* Rex.

Pax Galliæ ex prædictione *Bernardi*.

XIV. Doctus porro ſed Anonymus S. J. Scriptor *Memorabilium de Templo ac Turri S. Stephani Viennæ*, qui Libellus ibidem in Gradu Academico prodiit AN. 1721. in 8.°, p. 3. poſt variam

Viennæ ab *Henrico* Duce condſtruitur prima Eccleſia S. Stephani:

riam diſputationem tandem judicavit, commodiſſimè credi poſſe, primum D. Stephani Odeum hoc eodem loco, quo moderna Auguſtiſſima ejusdem Sancti Baſilica conſiſtit, ab *Henrico* Duce noſtro primùm excitari cœpiſſe hoc eodem Anno 1144. argumentô abinde ductô, quia triennio poſtea, conſentientibus melioribus Chronicis, à *Reginberto* Epiſcopo Pataviensi conſecrata, ad ſui ſtructuram tertium annum facilè popoſciſſe videtur. Cui non obnititur Cl. P. *Anton. Steyerer* æquè S. J. in Commentar. ad Hiſtor. *Alberti* II. Ducis Auſtriæ: id verò in Additionib. p. 282. undique negat, hoc Templum primigenium ab *Henrico* Duce Omnium SS. honoribus conditum fuiſſe: quod quidem *Lazius* in Commentar. Rer. Vienn. non uno loco tradidit, & ejus Auctoritate in communem veluti opinionem tranſivit. Ille porro è converſo, compluribus chartis ac diplomatibus adductis, firmiter tuetur, antiquam illam Eccleſiam ab origine *S. Stephani* titulum geſſiſſe, donec *Rudolphus* IV. Archidux Præpoſituram ſuam, ad novam Eccleſiam à ſe conditam, *Omnibúsque Sanctis* ſe petente conſecratam, transtulerit ſub Ann. 1365. Quæ quia claræ literæ, conceptísque verbis non unius *Rudolphini* Diplomatis, tam perſpicuè innituntur: nimirum: *Haben wyr dieſelbigen Stifft - - - gelegt in die Pfarkirichen ze Sand STEPHAN ze Wienn Pazzauer Piſtumbs unſers Lebens, die für bas genant iſt ze allen Heiligen &c.* ea diffiteri non licet. Patet autem, non obſtante hac ordinatione Ducis de novo Eccleſiæ titulo, vulgus à conſueta veteri hujus Templi appellatione haud receſſiſſe. Quæ ipſa populi obfirmatio in diuturna conſuetudine ſua cùm non attenderetur, ſeduxiſſe videtur *Lazium*, ut novum *Omnium SS.* titulum habuerit pro veteri & antiquato, primigenium verò S. *Stephani* quaſi novum aſſeruerit.

perperam dicta omnium SS.

Vulgus non receſſit à conſuetis locorum nominibus.

Edeſſa in Oriente à Saracenis capta.

XV. In Oriente Chriſtianis hoc anno fortuna prorſus iniqua fuit. Ut namque *Abbas Urſpergenſis* habet, qui Æræ cujuslibet Chriſtianæ initium à Nativitate Domini more complurium ejus ætatis Scriptorum cæpit, *Anno Domini MCXLV. incipiente* (noſtro calculo Anno MCXLIV. exeunte) *in ipſa Sacroſancta Nativitatis Chriſti Solemnitate lugubre & miſerabile ex peccato Chriſtiani populi accidit in Oriente piaculum. SANGUINUS enim Halapenſis, Syriæ ac Meſopotamiæ, excepta Antochia & Damaſco, Princeps - - Ediſſam* (aliis Edeſſam) *quæ nunc* Rohas *dicitur, unicum Hieroſolymitanæ Eccleſiæ pro magnitudine ac abundantia ſui refugium, cum infinita Saracenorum multitudine circumdedit, ac in ipſa, ut dixi, Nativitate Domini irrupit, cunctis ibidem cum Urbe Chriſtianis in ore gladii occiſis, vel miſerabili captivitate in ſervitutem redactis.* Qua propudio-

ſa de cauſa hæc tanta Civitas, murorum robore fortiſſima, pluribusque Seculis inexpugnabilis, tam ſubitò ceciderit, *Guilelmus Neubrigens.* in Hiſtor. Gentis Anglor. Libr. I. cap. 18.vo ita pandebat. *Armenius quidam Civis Edeſſenus, habitans in turri, mari contigua, ob filiam ſuam à Principe Civitatis corruptam coquens animo vindictam, invitatos pactis inteſtinis Turcos ipſa nocte Nativitatis Dominicæ intromiſit in Urbem. Qui irruentes in populum, ſecurè in Eccleſia excubantem, Archiepiſcopum quidem Altari aſſiſtentem mactârunt, Populum verò non reſiſtentem, ſed ſubiti caſus ſtupore rigentem, gladiis trucidârunt.* Quoniam porro captæ hujus Civitatis triſtiſſima fama in Germaniam anno demum ſequenti pervênit, plurimi Scriptorum lugendum hoc factum in annum alterum perperam retulêre. Excitatus eſt autem terrifica hac tuba denuo Occidens univerſus, ut Orienti ſuppetias iret.

XVI. Annus 1145. primis menſibus Vaticanam Sedem graviter iterum turbavit. Quod nàmque jam antea ſæpius ingeſſeram, *bis temporibus* (utor verbis *Godefridi* Viterbiens. in Pantheo Libr. XVII. apud *Piſtor.* Tom. II. p. 349.) *Romani cæperunt innovare Senatum. - - - Lucius II. Papa itaque intendens Senatum extinguere, cum ingenti militia Capitolium Romæ conſcendit, ut ſedentes ibi tunc Senatores cum dedecore removeret. Senatus autem Populúsque Romanus ad arma converſus, Papam cum ſuis omnibus à Capitolio in momento repellunt. Ubi Papa, ſicut tunc audivimus, lapidibus magnis percuſſus, usque ad obitus ſui diem, qui proximè ſecutus eſt, non ſedit in Sede.* Obiit omnino *Lucius* Papa V. Cal. Mart. i. e. die Febr. 25.ta, ſic pariter teſtante Emin.^mo *Baronio* ad h. a. Tom. XII. col. 322. & addente, non quidem ex *Godefrido*, ſed ex Codice *Vaticano* de Privileg. Rom. Eccleſiæ, eandem, quam ſtatim retuli, mortis cauſam & occaſionem. Quaſi tamen de veritate facti, & relationis hujus ſubdubitans, adjecit, *Ottonem* Friſingenſem, ejus temporis Auctorem de ictu lapidis nihil commemorandô, id ſolum aſſerere, Papam iſtum quotidianis cruciatibus de ejusmodi Romanorum rebellione, tædióque vitæ affectum, infra Anni ſpatium geſti Pontificatus diem ſuum obiiſſe. Cl. verò *Pagius* exiſtimat, *Godefrido*, cui Codex *Vaticanus* adſtipulatur, hac in parte fidem derogandam neutiquam videri.

Turbæ Romanæ, & Obitus *Lucii II.* Papæ.

XVII. Porro Cl. *Puſchius* Chronolog. Stir. I. 325. *properâſſe quodammodo fata* exiſtimabat, *ut locus daretur EUGENIO III.^tio, qui è ſacra Ciſtercienſium Familia Romanum Solium die ſubſequa* (Pagius die tertia ab obitu *Lucii*, i. e. 27. Februarii) *conſcendit, idque integro octennio inſedit.* Emin. *Baronius* refert, ob tumultuantes Romanos Arnaldiſtas (erat quippe *Arnal-*

Electio *Eugenii III.* ex Ordine Ciſtercienſi.

dus quidam hæreticus Brixianus, *Religionis habitum habens*, ut ait *Otto* Præſul, in Frider. Libr. I. cap. 27. *ſed eum minimè, ut ex doctrina ejus patuit, ſervans*, qui Populum ad reſtituendam veteris Reipublicæ Liberæ formam adverſus Pontifices concitaverat) ob tumultuantes, inquam, Romanos Arnaldiſtas, convenerunt unanimes Cardinales metuentes in Eccleſiam Monaſterii S. Cæſarii, illicque *DEI nutu haud de gremio ex more aliquem eligendum putarunt*, ſed Convertentes Oculos in Abbatem Monaſtrii S. Anaſtaſii Trium Fontium Ordinis Ciſtercienſis, Bernardum nominatum, patria Piſanum, *Virum probitate inſignem, & Prudentia in obeundis negotiis locupletem, tempore perditiſſimo, quo hujuſcemodi bello civili Urbs flagraret, putârunt fore aptiſſimum.* Deductus eſt ad Lateranum, & in Sede poſitus, dictus fuit Eugenius III. Sed rebellis populus in eo jam fuit, ut ejus Electionem retractaret, niſi è voto eorum uſurpatum Senatum Apoſtolica Auctoritate confirmaret. Sub noctis proinde ſilentium ex Urbe fugiens ad Arcem Monticellenſem, tutum ſe reddidit, & congregatis, qui pariter fugerant, Patribûs, ad Farſenſe Monaſterium in Sabinis profectus, ibi Conſecrationem recepit. Ecce honos quàm ſubitò onus! Mox ut alto te loco collocavit fortuna, palo affixit, ut in te, quaſi metam, perfidiæ ſuæ tela exoneret. Interim, uti ſubdidit *Baronius* ex Vaticano Codice MS.[to], *Exiit rumor iſte ſicut Vox lætitiæ ad omnes gentes, & de tam ſancta Promotione univerſa Eccleſia exultavit, dicens cum Pſalmiſta: Benedictus DEUS in donis ſuis, & ſanctus in omnibus Operibus ſuis: quoniam ex inſperato exaltavit humilem, & ſublimavit Cornu Chriſti ſui.*

S. Bernardi ad eum gratulatio. XVIII. Quid verò *Bernardus* Pater Mellifluus in tanta Filii gloria? Scribebat in cæteris: - - - *Auditum eſt in terra noſtra, & celebri ſermone vulgatum verbum, quod factum eſt de Vobis à Domino. - - Quia ſemel cæpi, loquar ad Dominum meum: jam enim Filium dicere non audeo, quia Filius in Patrem, Pater mutatus eſt in Filium. Qui poſt me venit, ante me factus eſt: ſed non invideo. Quia, quod mibi deerat, in eo me habere confido, qui non ſolùm poſt me, ſed etiam per me venit. Nam ſi dignaris, quodammodo per Evangelium ego genui te. Quæ eſt ergo ſpes noſtra, & gaudium noſtrum, & corona gloriæ? nonne vos ante DEUM? Denique Filius ſapiens Gloria eſt Patris. Amodo tamen non vocaberis Filius: ſed vocabitur tibi nomen novum, quod Os Domini nominavit. Hæc eſt mutatio Dexteræ Excelſi, & multi in mutatione iſta gaudebunt. Nam quemadmodum olim* Abram *in* Abraham, Jacob *in* Iſraël, *& ut de tuis magis Prædeceſſoribus tibi proponam, ſicut* Simon *in* Cepham, Saulus *in* Paulum, *ſic Filius meus* Bernardus *in Patrem meum* Eugenium *læta prorſus, & utili, ut ſperamus, translatione promotus eſt. Digitus DEI eſt*

iſte

iſte, ſuſcitans de pulvere egenum, & de ſtercore exigens pauperem; ut ſedeat cum Principibus, & ſolium Gloriæ teneat. Supereſt, ut Jacta hac commutatione tui, ipſa quoque, quæ tibi commiſſa eſt, Domini tui Sponſa mutetur in melius, & jam nequaquam Sarai, *ſed* Sara *de cætero nominetur &c.*

XIX. Novus Pontifex, importunitate ſeditionis Romanæ, barbaro modo furentis, coactus, cum Cardinalibus Viterbium ſeceſſit: ubi eundem, Venerationis & antiquæ neceſſitudinis ergó, *Otto* Præſul Friſingenſis gratulabundus acceſſit, quæ ibidem ſuis oculis hauſerat, Libr. VII. Chron. cap. 32. ſeq. teſtatus. Advenerant nempe Armeniorum ac Syriorum Legati, in quibus Gabulenſis Epiſcopus, Romanam Eccleſiam judicem eligentes in controverſiis Fidei, quæ inter ſe Græcóſque interceſſerant de Sacrificii Divini ritibus, aliiſque ad fidei ſacra atinentibus. Quos Pontifex Divino officio, à ſe ſolemniter celebrato, adhibuit, ut normam formámque ejusdem ex uſu Eccleſiæ Latinæ ſuis oculis caperent. Ubi accidiſſe ait, quemdam è Legatis Epiſcopum, Summo Pontifice Divina Myſteria agente, Solis radium ſplendido fulgore ſuper caput ejus coruſcantem, & in ipſo duas columbas aſcendentes ac deſcendentes vidiſſe. Quod Deificum eſſe cognoſcens, cunctis cum ſtupore aperuerit, Papa eo audito dicente, hoc à Cælo ſignum Legatis datum, unde cognoſcerent, Sanctam Romanam Eccleſiam Divinæ Veritatis luce per virtutem Sacramentorum eſſe perfuſam. Altera Legationis cauſa erat, ut periculum Transmarinæ Eccleſiæ poſt captam Edeſſam cum lachrymis conquererentur, eique ſuppetias ab Occidente exorarent. Quapropter *Eugenius* è veſtigio *Ludovicum* Galliæ Regem miſſâ epiſtolâ ſacram in Expeditionem inflammavit. Interea cum Romanis quidquam induciarum quidem pactum fuit, redivitque Papa: ſed illis mox ad vomitum ſeditionis redeuntibus, afflictus Populi rebellis Paſtor mœrens iterum Tiburtinos acceſſit.

Fugit Viterbium, ubi eum viſitat Otto Præſul Friſingenſis, & accedunt Legati Syriæ, opem pro Paleſtina implorantes.

XX. Germaniam turbis aſſiduis revindicandæ Bavariæ cauſa miſcuit *Guelfo*, tam *Conradum* Regem, quàm Ducem noſtrum *Henricum*, quibus potuit modis, & provinciis, absque ceſſatione infeſtans. Ut poſſet, multorum potentiúmque auxilio effecit. Ab *Ottone* enim Præſule Chron. VII. cap. 28. diſcimus, inter *Calo-Joannem* Imperatorem Conſtantinopolitanum, hujúsque Filium *Manuelem* Comnenos, atque *Conradum* Romanorum Regem, contra *Rogerium* Siciliæ Uſurpatorem, & utriusque Imperii Invaſorem, fœdus initum fuiſſe, intercedentibus nuptiis firmatum, cùm *Gertrudis* Soror Reginæ Romanorum, *Manueli* in Conjugem data ſit. Eapropter indignatus peſſiméque ſuſpicatus *Rogerius*, quem antehac *Lotha-*

Guelfo Regem Ducémque noſtrum exagitat.

rius Imperator tam arduè debellaverat, & nunc idem à *Conrado* metuens, ut intellexit, *Guelfonem* eidem rebellem eſſe, hunc omnibus modis in Regem incitavit, auróque ſubſidiario ampliſſimo juvit, ut ſibi, in Italia ſecuro, potentiam ſuam, quà vellet, proferre liceret. *Godefridus* Viterbiens. hac de re apud *Piſtor.* II. 350. ita cecinit, loquens de Rege Conrado:

Stipendio conductus à Rogerio Siciliæ Rege.

Dum timet hunc SICULUS dum perdere Regna veretur,
WELFONI dat dona Duci, quo ſéque tuetur:
Hoc Duce ſuſtinuit bella ferente decus.
Undique CONRADUS Siculus arctare minatur:
Præmia WELFONI magis ille referre paratur,
Diráque ſic Regi prelia WELFO movet.

Arenbeckius in Excerpt. de Guelf. è Chron. ſuo Bojar. apud *Leibnit.* III. p. 665. retulit, *Rogerium* Regem *Guelfoni* in ſingulos annos mille marcas ad hoc ſe daturum jurejurando affirmâſſe. *Aventinus* Annal. VI. Cap. 4. n. 12. pondo auri quingenta annuatim ſoluta aſſeruit.

XXI. Rurſum deinde ſuggerit *Otto*, unde ſuprà Cap. 34. *Uladiſlaum* Bohemiæ Ducem ſecum Aquiſgranum ad *Conradum* Regem adduxiſſe *Boritium* Ungarum, ſpurium *Colomanni* filium, qui, ut antea contra *Belam* cæcum, ita & modò pariter contra *Geiſam* Filium ejus, Ungariæ Regnum quaſi avitum prætendebat, hujúsque flebili ac miſerabili querimonia commotum Regem, opem illi promiſiſſe. *Ex hinc*, ibi *Otto* ſubinfert, *inter noſtrum & Ungarorum Regnum non ſolum iſto militem inſtaurante, ſed & illo multos ex noſtris pecunia corrumpente, valida exſpectatur commotio.* Nempe, ut iterum *Arenpeckius*, & *Aventinus* adſtruunt, *Geiſa* quoque II. Ungarorum Rex accitum ad ſe *Guelfonem* auro explet, ſtipendia annua promiſit, ſi Cæſarem impugnans, à Pannonia averteret. Tanta vi auri utrinque ſibi à Siculo, Ungaróque certatim affluente, non modò facilè militem legit, arma comparavit, ſed etiam Amicos, & Socios conduxit. In his præcipuè erant *Henricus* Epiſcopus Ratisbonenſis, & Marchio Stirienſis *Otocarus*, qui *Guelfonis* è ſorore *Sophia* Nepos exſtiterat. Communis ferè omnium ſcopus, in quem inimica tela converterent, fuêre Marchio noſter *Henricus*, & Auſtria ſua. Hic námque Bavariam tenebat, propter quam ſolam pugnari *Guelfo*, ſociíque jactabant.

Item à Geiſa Rege Ungariæ.

Bellorum ſcopus Dux noſter, & Auſtria.

XXII. Et *Guelfo* quidem, quod nomen latinè *catulum* ſonat, rabidi ſanè canis in morem, quaquaverſum diſcurrens, &

& mordere attentans, jam in Boiaria, jam in Suevia, nunc ad Rhenum, nunc ad Danubium erumpens, atque irrumpens, vaſtavit, quod potuit, rapiebat, quod libuit. Finis erat, ut hinc quidem Ducem noſtrum, quem Bavariæ ſuæ Uſurpatorem calumniabatur, avita ditione expelleret, aut ſaltem viribûs attereret: inde verò Regem, ad Germaniam tutandam undequaque compulſum, ab Italis pariter, Ungaríſque averteret. Pari ſtudio fuit Epiſcopus Ratisbonenſis. Stirii verò, ad quos ævo illo magna adhuc pars ejus Regionis, quæ hodie eſt Auſtria Superior, attinuerat, transdanubiana Auſtriæ loca populationibûs deſolaverunt. Neque friguit inter hæc Martia Virtus Auſtriaca, par pari maſculè referens, incerto tamen & alterno belli eventu, jam hoc, jam illo hoſtiles per gladios conſumto. Jllud miſerrimum erat, vaſtatas fuiſſe Regiones, ſqualuiſſe prata & ſata, undique triſtiſſimæ patriæ buſta fumâſſe. Atque hoc eſt, quod apud *Freberum* Tom. I. p. 445. Chronicon *Auſtrale* his verbis lamentatur. *Miniſteriales HAINRICI Ducis Bavariæ & Marchionis, & Miniſteriales Marchionis Stiriæ OTOCARI totam penè Auſtriam præda & incendiis devaſtant.* Cui conſonat Chronicon *Cl. Neoburgenſe* apud Cl. *Pezium* I. 445. Mutuæ populationes.

XXIII. Chronicon *Reicherſpergenſe* apud *Ludewig.* Scr. II. 256. ad eundem hunc ANNUM ita habet. *Hoc anno plures Eccleſiæ violatæ ſunt in Epiſcopatu Ratisbonenſi à Boëmis, qui erant in obſidione ejusdem Civitatis cum HEINRICO Duce Bavariæ, & Orientis.* Et *Otto* Friſin. Chron. VII. Cap. 34. indignans ita conqueritur. *Apud nos verò tam tetra jam videtur confuſio, ut non ſolùm reliquo anni circulo præda & incendio cuncta permiſceant: ſed & in ipſo Quadrageſimali & pœnitentiali tempora contra Divinas & humanas leges deſævire non pertimeſcant.* Ita hominibus Legum incuriis, etiam DEUS ad iracundiam provocatus flagellis inſonuit. Refert enim Chronicon *Mellicenſe* apud Cl. Pez. I. 230. *Ventus validus ab occidente irruens, Galliam, Franciam, Bavariam, totámque Theutonicam terram pertranſiens, multas Eccleſias, plurimáque Ædificia ſubruit: Arborum etiam & vinearum partem quamdam delevit. Fames valida totum Theutonicum Regnum devaſtavit duobus annis.* Cui denuo Chronicon *Reicherſpergenſe* c. l. ſic adſtipulatur. *Maxima fames erat - - - - In qua ſterilitate per omnes penè terras innumerabilis hominum multitudo fame occubuit, cæteris vitam ex herbis terræ, & radicibus herbarum, ſimul & Arborum corticibus miſerè tranſigentibûs. Quidam etiam jumentis per ſingulas hebdomadas ſanguinem minuere ſoliti, tali edulio vitam reſocillabant.* Nec Locis, nec Tempori Sacro parcitum. Vindicans propterea DEUS tempeſtate, & fame.

Auſtrales quidam à *Boritio* conducti, ſubita irruptione Poſonium capiunt.

XXIV. Eo porro tempore, quo Dux noſter cum prædictis Adverſariis collidebatur, quidam Auſtriacorum Nobilium, à *Boritio* pecunia conducti, duce *Rapotone* quodam, Pannoniam latenter ingreſſi, Poſonium Caſtrum nocte intempeſta adoriebantur, & ceperant, teſte Præſule Friſingenſi *de Geſt. Frid.* I. Cap. 30. Indignatus *Geiſa* Rex, copiis proximis quantocius ad ſigna vocatis, accurrit, & poſtquam per nuncios præcurrentes ab Auſtralibus temerarii hujus & inſolentis facti ſui rationem poſtulâſſet, audirétque, incurſum iſtum neque *Conradi* Regis, neque *Henrici* Ducis imperio, ſed *Boritii* duntaxat Domini ac Principis ſui nutibus à ſe factum eſſe: illico Urbem copiis circumdedit, machinis oppugnavit, telíſque ita fatigavit, ut obſeſſi noſtri, quoniam Dux in Bavaria pugnabat, *Boritius* alibi ſuppetias ampliores quæſierat, deditionem facere cogerentur, hoc ſaltem pacto impetrato, ut Urbem tradentes, tria millia librarum argenti numerati ab Ungaro Rege reciperent. Hic porro vindictam cogitans, quippe qui nullatenus dubitabat, *Henricum* Ducem noſtrum ita ſuos juſſiſſe, poſtquam noſtri abſceſſiſſent, apertum ei bellum denunciavit, lectiſſimum in omni Regno ſuo militem ſcripſit, & ingentem exercitum coëgit.

Inde novum Duci noſtro bellum cum Ungaris enatum.

Conſertum acre prælium, in quo noſtri ſuccumbunt.

XXV. Ergo Rex *Geiſa* inſequenti Anno 1146. cum ſeptuaginta vel ampliùs pugnatorum millibus aſcendens per Portam Mæſiam ad Leitam fluvium, decumano prelio omnia paravit. Cúmque juvenis eſſet, necdum Gladio accinctus, in proxima quadam Capella lignea ab Epiſcopis, qui ſecum aderant, conſecratum Enſem recepit, magnóque animo aciem ſuam inſtruxit. Ex adverſo Dux noſter *Henricus* non minimum pariter exercitum ex Auſtralibus, Boiis, & Saxonibus, aliiſque conflatum, nondum tamen integrum oppoſuit; miſſiſque exploratoribus, quis eſſet hoſtium ſtatus, numerus, conditio, motus, diligentiſſimè inquiri præcepit. Sed hi, ſive ſocordia pigritantes, ſive pecunia corrupti, dum Ungari Leitam jam transvadâſſent, & loca proxima ſuccenderent, necdum reverſi, noſtros rerum omnium quaſi neſcios reliquerunt. Inde factum, ut Acies Germana ritè inſtrui ordinarique non poſſet, & animadverſo jam in præſentia hoſti turmatim duntaxat obviam iretur: maximè cùm Dux ipſe, ut infit *Otto* Frater ejus Præſul, *manu quidem fortis, mente audax eſſet, ſed moræ impatiens*. Nihilosecius adeò à noſtris, quantumvis abſque ordine, pugnatum eſt fortiter, ut primis hoſtium cuneis ſtatim in fugam averſis, ſecundis magna clade affectis, tertii, qui ipſius Regis erant, jam & ipſi de pedibus cogitarent. Verumtamen poſtremi exercitus noſtri, ut immanem hoſtium undequaque diſperſorum pulverem, hinc & inde in aridiſſima

terra

terra excitatum conſpexêre, primos noſtrûm fugere rati, terga inopinatò verterunt. Quo factum, ut Rex contra Ducem à ſuis deſertum vi tota inſurgens, ipſum quoque ad præcipitem fugam compelleret: quam in vicinum Oppidum *Viennis*, quod olim à Romanis habitatum *Fabianis* dicebatur, arripuit. Sic ferè *Otto*, qui & ſubdidit: *Cecidit in hoc prelio Virorum nobilium & Illuſtrium pars magna, vulgi verò multitudo innumerabilis, major tamen, ut dicitur, ex Ungaris. Cujus rei, & tam dedecoris facinoris ultio nondum facta, DEO opitulante à victrice præſentis Imperatoris* (nimirum Friderici I.) *dextra futura exſpectatur.*

XXVI. *Thwroczius* Chron. cap. 65. itémque *Bonfinius* Dec. II. L. VI. p. 259. ſeq. eadem ferè tradunt, in hoc ſolummodo falſi, quòd *Henricum* Ducem noſtrum appellent *Henrici Leonis* pueri Tutorem, ajantque, eum ex veteri duntaxat invidia, cúmque Ungaris æmulatione, ùltrò hoc bellum ſuſcepiſſe, cautè ſtipendia illa diſſimulantes, quæ *Geiſa* Rex turbulento *Guelfoni*, ut *Conradum* Regem, Ducémque noſtrum perpetuò impeteret, elargitus eſt. In prelio ipſimet fatentur, Teutones ut gygantes ſtetiſſe, omnémque propè Hungaricam aciem inclinâſſe, adeò, ut victoriam, quam tandem conſecuta eſt, nequaquam ſibi, ſed uni DEO, DEIparæque attribueret. Noſtrorum ſeptem, niſi plura millia occubuiſſe tradunt, ſuorum tria duntaxat fatentur. Annum decumani hujus prelii neque ipſi notârunt, neque *Otto* Friſingenſis adſcripſit. Chronica verò Auſtriaca prope omnia illud cum clade noſtrorum An. 1146. peractum eſſe aſſeverant, Chronographo *Zwetlenſi* III. Id. Septembris, i. e. undecimam illius menſis eidem adſignante. Quo anno ac die pugnatum.

XXVII. Romæ pariter ad arma ventum eſt. Cùm námque Populus indomitus *Eugenium* Papam ſuum præ omnibus perurgeret, ut adverſarios Tiburtinos, quos odio vatiniano ob acceptam aliquando ab eis cladem perſequebantur, funditus exſcinderet, quod jam ab *Innocentio*, *Celeſtino*, *Lucio*, anterioribus Pontificibus contentioſiſſimè repopoſcerant: coëgerunt reluctantem cum fine anni priores Urbe iterum excedere. Cujus rei cauſa hoc anno Mellifluus noſter vehementem ad Romanos Epiſtolam dedit, ſua eos malitia manifeſtè coarguens: aliam quoque ad *Conradum* Romanorum Regem, Pontificis tutelam ei committens. Sed cùm hic per *Guelfonis* turbulentiam Germaniam excedere nequiret, duraque cervicis Populus Romanus niſi in manu forti & armata coërceri non poſſet, *Eugenius* Papa in Italia amicos conquirere, Militéſque præcipuè è Tiburtinis legere compulſus fuit. Quo pacto Rebellem Urbem denuo ad ultroneam deditionem ita adegit, ut revertenti ſibi cum Romanos humiliat *Eugenius*: led iterum refractarios deſerit.

palmis obviam irent,& accinerent: *Benedictus, qui venit in nomine Domini.* Verumtamen ne nunc quidem populus effrons in quiete ſibi conſtitit, brevì priorem ad inſaniam relapſus: ut nihil jam ſupereſſet, afflicto Pontifici, niſi fuga in Galliam. Cui Regno ut propinguior eſſet, inclinante hoc anno ad extrema Italiæ loca abivit.

S. Bernardo committitur Prædicatio Crucis,

XXVIII. Ibi acceptis à Rege Galliæ nunciis, pronum ſe cum multis Regni Proceribus eſſe ad Expeditionem Sanctam Jeroſolymitanam, magno cum gaudio Literas Apoſtolicas, Gratiis plenas, pro iis, qui eò proficiſcerentur, expedivit, Crucíſque Prædicationem D. *Bernardo* impoſuit. Non recuſans Pater Sanctus, quantumvis exhauſto ac decrepito undique corpore, tam arduum laborem, brevi omnem propè Galliam in obſequium Crucis adegit. Lætus hoc ſucceſſu *Ludovicus* VII. Rex, cum univerſis Regni ſui Ordinibus in medium conſuli diſpoſuit de univerſæ hujus Expeditionis digno atque commodo Duce: ſed aptior nemo præ D. *Bernardo* omnibus viſus. Hic verò nihil circa ſe conſiliis hominum, ſed ſolo DEI conſilio agi deſiderans, hac de re ad *Eugenium* Papam ita perſcripſit. - - - - *De cætero Verbum illud, quod jam, ni fallor, audiſtis, quomodo videlicet in Carnotenſi Conventu (quonam judicio, ſatis miror) me quaſi in Ducem & Principem Militiæ elegerunt, certum ſit Vobis, nec conſilii mei, nec Voluntatis meæ fuiſſe, vel eſſe: ſed nec poſſibilitatis meæ, quantum metior vires meas, pervenire uſque illuc. Quis ſum ego, ut diſponam Caſtrorum acies? ut egrediar ante facies armatorum? Aut quid tam remotum à profeſſione mea, etiamſi vires ſuppeterent, etiamſi peritia non deeſſet? Sed neque hoc meum eſt, veſtram docere ſapientiam: noſtis hæc omnia. Tantùm obſecro per illam charitatem, qua mibi ſpecialiter debitor eſtis, ne me humanis voluntatibus exponatis: ſed ſicut ſingulariter vobis incumbit, Divinum Conſilium perquiratis, & operam detis, ut, ſicut fuerit voluntas in Cælo, ſic fiat.*

Eligitur Expeditionis ſanctæ Dux.

Quid ea propter ſcripſerit Pontifici.

Expenditur S. Bernardi cæleſtis in hac parte Sapientia.

XXIX. Ardua erat hæc Reſponſio. Aſſentiri quippe ducatui ſacro delato, res plena periculi fuerat: quæ ſi benè cederet, efferret facilè in ſuperbiam, plurimámque invidiam pareret. Si malè, ora detrahentium in mille dicteria reſolveret. Interea verò, dum agenda eſſet, infinita mole curarum animum diſtraheret, angeret, opprimeret. Recuſare ducatum res non modici ſcandali videbatur, dum ille, qui Crucem, ſumma utique cum formidine, moleſtia, difficultate conjunctam, nulli non alteri modis omnibus ſuadebat, eam digito tangere ipſe penitus nollet. Sed ô ſapientiam Sanctorum, qua affluebat *Bernardus*! conſtitit in medio Virtus ejus, ubi labi non potuit. Neque conſenſit, neque diſſenſit: ſed *ſicut fuerit voluntas in cælo,*

cælo, ait, *ſic fiat.* Suo judicio non aſſentiendum fore, ſuadebat ſumma Humilitas: *Quis ſum ego*? Debilitas: *Sed nec poſſibilitatis meæ.* Profeſſionis ratio: *Quid tam Remotum*? Voluntatis denique, non ſuæ, ſed quæ univerſi quoque Concilii foret, agnitum tamen periculum: *Ne me*, inquit, *humanis voluntatibus exponatis.* Non movit illum vulgare iſtud: *Vox populi, vox DEI:* ſed rapuit illum æternum hoc: *Qui vos audit, me audit.* Quid populus? Multi: ſed meri homines. Quid ſuperior? Vox DEI clamantis in terris, DEI, inquam, qui ſolus neque falli, neque fallere poteſt. Concluſit ergo: *Sicut fuerit voluntas in cœlo*, ex Vicario Chriſti, quaſi ex ore Chriſti, mihi audienda, *ſic fiat.* Parce Lector paululum excurrenti. Libuit aliquando verum & ultimum Hiſtoriæ finem in memoriam reducere, qui non eſt, facta nôſſe, ſed ex factis ritè expenſis facienda decernere. Verus ac ultimatus Hiſtoriæ finis.

XXX. Reſcripſit Pontifex *Bernardo*, ſibi opus non eſſe materiali ipſius gladio, vel ductu bellico, quamvis id etiam Galli Principes poſcant: opus verò eſſe Gladio ſpirituali, qui eſt Verbum DEI. Eat igitur, ſacerdotali tuba bellum ſacrum indicat Occidenti univerſo pro Oriente: urgeat Fratres, ut Fratribus opitulentur. Hoc egit Mellifluus in omni Gallia primùm, tanto, poſt Regem, plurimóſque Principes, accurſu, ut ad Cruces veſtibus affigendas, deficiente tela, propriam veſtem in parte præſcindere deberet, & inde Cruces formare. Exteras provincias, quas adire ſtatim nequibat, præmiſſis epiſtolis in opus Crucis excitavit: paulò pòſt ipſe Germaniam omnem, quà ſuperiorem, quà inferiorem, peragravit. Et quoniam Dominus cooperabatur, ubique ſermonem confirmans ſequentibus ſignis, vix erat, qui virtuti ejuſdem reſiſtere poſſet. *Conradus* Rex Virum Sanctum ſummè reveritus, quantumvis initio eidem ſe ad obſequendum oppidò difficilem præbuerit, Spiræ nihilominus in Templo victas manus dare debuit, Cruce ſignatus, & Vexillum Dominicum de Altari, tanquam ſupremus univerſi Exercitus ſacri Strategus, accipiens. Non ego hîc modum & ordinem prædicatæ Crucis, vel infinita prodigia ſub eam patrata, exequi velim. Adeas, licet, *Ottonem* Friſingenſem, Vitæ S. *Bernardi* Scriptores, *Baronium*, *Manriqueum*, *Pagium*, alióſque quam plurimos. Pontifex ducatu Bernardum exolvens, Prædicationem ei denuo injungit, immenſo cum fructu peractam.

XXXI. Mihi ſolummodo ſupereſt ex anni præſentis Hiſtoria primùm quidem, ut juxta Excerptum *Rikardianum* hîc iterum commemorem, quod jam alibi latiùs dixi, nempe *Jutham*, ſeu *Judithbam*, niſi *Julitam*, Ducis noſtri *Henrici* Sororem, nuptam fuiſſe *Guilielmo* Marchioni Montferratenſi. Deinde juxta *Hundium*, & *Gewoldum* adſtipulantem, Metrop. Nupta eſt Juditha Soror noſtri Ducis.

Sal.

Alderſpacum Bavariæ ipſo favente fit Ciſtercienſe.

Sal. Tom. II. p. 39. ſub hunc ANNUM *Alderſpaci* in Bavaria pro Canonicis Regularibus S. Auguſtini, quos ibidem *Otto* Babenbergenſis Epiſcopus, teſte Charta ſua de anno 1139. fundaverat, & inſtituerat, agente S. *Bernardo*, tunc omnem propè Germaniam circumeunte, introductos eſſe Ciſtercienſes, exſtante Bulla Confirmationis *Eugenii* Papæ III. de ANNO 1147. Quod quidem citra Requiſitionem, ANNUTUM, & favorem *Henrici* Ducis noſtri, tanquam Principis Terræ, factum haud fuiſſe, nemo non facillimè largietur. Qui, ſi aliud nihil contulerit, Remiſſionem Cenſus tamen ex vinea Crems, quam ſuo tempore Canonicis hujus Loci Pater ejus D. *Leopoldus* jam indulſerat, certocertiùs confirmavit.

§. II.

Acta ulteriora uſque ad Obitum CONRADI Regis.

S. *Bernardus* redit in Galliam, ubi advenit *Eugenius* Papa, Rex abit in Paleſtinam.

I. ANno 1147. exantlatis in Germania prædicatæ Crucis laboribus, Mellifluus noſter in Galliam reverſus, Dominica Septuageſimæ comparuit Stampis in Conventu Regis, ac Ordinum, ad electionem Adminiſtratorum Regni, interea, dum Rex in Expeditione ſacra verſaturus eſſet. Media Quadrageſima *Eugenius* Papa Galliam intrans, cum Rege Paſcha ad S. Dionyſium celebravit: à quo Sancto Tutelari, more Majorum, abeundi facultatem roganti Regi, Pontifex Vexillum, peram, & benedictionem impertiit. Movit verò Rex è S. Dionyſio ipſa Pentecoſte. *Pagius* Crit. IV. p. 553.

Adam Abbas Eboracenſis in Germania Cruce ſignat poſt *Bernardum*.

In Germania D. *Bernardus*, ſui locò, negotium Crucis perficiendum commiſit *Adamo*, Eboracenſi noſtri Ordinis Abbati, Viro Venerabili: qui in Generali Curia, Ratisbonæ menſe Februario per *Conradum* Regem acta, lectis tam Apoſtolicis, quàm *Bernardi* literis, adjectóque brevi ſermone, penè omnibus, qui aderant, præfatam Militiam profiteri perſuaſit. Eadem proinde horâ Cruces accepêre tres Epiſcopi, *Henricus* Ratisbonenſis, hucusque tam inquietus *Guelfi* aſſecla: *Otto* Friſingenſis, qui hæc narravit: *Reginbertus* Pataviensis: Dux Noricorum *Henricus* noſter, Comites, Nobiles, Jlluſtres abſque numero. Plebes infinitæ erant ex omni Gente, & natione: prædonum etiam ac latronum turmæ ingentes: adeò, ait *Otto* in Frider. c. 40. *ut nullus, ſani capitis, hanc tam ſubitam, quàm inſolitam mutationem, ex dextera Excelſi provenire non cognoſceret, cognoſcendô attonita mente non obſtupeſceret.* Cruce ſignatus cum Rege ante jam fuerat *Fridericus*, Sueviæ Dux juvenis, qui poſtea Imperator evaſit. Poſt paulò eandem teſſeram

Eam pariter accepit *Henricus* Dux noſter.

ſeram ſuſcepêre *Guelfo* turbulentus ille, *Uladislaus* Bohemorum Dux, & *Otocarus* Marchio Stiriæ. Unde, ut denuo Præſul Friſing. Cap. 41°, *Repente ſic totus penè Occidens ſiluit, ut non ſolum bella movere, ſed & arma quempiam in publico portare, nefas haberetur.*

II. Sub medium Quadrageſimæ Cæſar quoque Imperio vice ſui de Capite præſente proſpecturus, in Francofurtanis Comitiis Filium ſuum *Henricum* Puerum, per Electionem Principum, Regem conſtitui, & Aquisgrani coronari fecit, Regnique participem dixit. Acceſſit porro ea ad Comitia *Henricus Leo* jamjam adoleſcens, & à Rege Bavariam ſibi reſtitui flagitavit. *Quem autem Princeps multa prudentia & ingenio inductum, usque ad reditum ſuum ſuſpendens, quietè exſpectare perſuaſit.* Sic *Otto* Cap. 43, Poſt Paſcha Rex Expeditionem aggreſſus, Aſcenſionem Dominicam in Auſtria apud Ardacker egit: ubi triduo ſuos, aliis aliisque turmis inſequentes, exſpectavit. Pentecoſten ad fluvium Viſcha tranſigens, ſuperato Leyta amne in Pannoniam tendit, aliis navali, aliis terreſtri itinere tanto numero pergentibûs, *ut & flumina adnavigandum, Camporúmque latitudo ad ambulandum vix demum ſufficere viderentur.* Inſequebatur eundem *Ludovicus* Galliæ Rex, curam ſuæ Gentis, & Lotharingorum, ac Italorum Legionibus: in quibus poſtremis etiam *Guilelmus* Montferratenſis, cui *Juditha* Soror *Henrici* Ducis noſtri Anno priori connubio juncta erat.

Conradus Rex Filium Henricum coronari fecit.

Henricum Leonem in poſtulatione Bavariæ ſuſpendit.

Expeditionem Sacram aggreditur.

III. Atque hanc profectionem neque *Ortilo* noſter diſſimulavit, ita notans ad Ann. 1147. *CONRADUS Rex, & HAINRICUS Dux Bawariæ, atque Marchio Auſtriæ, OTTO quoque Epiſcopus Friſingenſis, cum innumerabili multitudine armatorum, ad prædicationem Crucis, his annis factam à noſtro BERNARDO Abbate Claræ vallenſi, quem omnes ut Sanctum habebant, proficiſcuntur in Terram Sanctam, diſponente EUGENIO III. Papa de Ordine noſtro.* Sunt certè, qui omnem tunc Cruce ſignatorum multitudinem ſeptingentis millibus definirent: in quibus *Leibnitius*, Scr. Brunsw. Tom. II. p. 587. nota a. ad *Helmoldi* Præsbyt. Chron. Slavor. Libr. I. Cap. 60.um ex *Cornero*, de Nobilibus duntaxat, putà Ducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, Liberis, LXXX. Millia numerare eſt auſus. Verba *Helmoldi* ſunt Cap. 59.no. *Non eſt recognitum vicinis temporibus, nec auditum à diebus ſeculi, tantum conveniſſe Exercitum, Exercitum, inquam, grandem nimis. Fueruntque ſignati titulo Crucis in veſtibus, & armatura. Viſum autem fuit Auctoribus Expeditionis, partem Exercitus unam deſtinari in partes Orientis, alteram in Hiſpaniam, tertiam verò ad Slavos, qui juxta nos habitant.*

Ingens Cruce ſignatorum multitudo quorum alii aliò deſtinati.

IV. Qui ad Orientem ducente Cæſare & Galliæ Rege perrexerunt, ut ad fines Græciæ pertigerant, miſſis ad Imperatorem Conſtantinopolitanum Legatis, tranſitum, conductúmque, & mercatum liberum popoſcêre. Admiſſi ſunt quidem, ſi pacifici venirent. At verò ne tales eſſent, à tanta multitudine univerſa Græcia pertimuit. Et ideo ſuo Imperio à Francis, uti ſemper, plus nimiò metuens, etiam hac vice, ita tranſitum eorum adjuvit, ut ipſa certa foret, nunquam eos pari numero rediturros. Præſtitit itaque infidos viæ ductores, quorum fraude neceſſe erat, inter inhoſpitas & aſperrimas terras, pleróſque Militum Chriſti frigore, calore, fame, ſiti, eluvionibus, fatigatione denique nimia certiſſimam in mortem impelli. Annonam deinde talem ſuppeditabat, quæ comedentibus eſca mortis eſſet, non vitæ. Sic certè univerſus Occidens poſtea conqueſtus eſt, quidquid Oriens in ſui defenſionem adverſus convitia contenderet. Prævidiſſe hoc videtur Melliſluus noſter, & ſtuduiſſe, ut præcaveret: quod quidem vix demum Scriptorum aliquis, præter *Manriquem* noſtrum advertit.

Græcorum adverſus Milites Chriſti, qui in Orientem tendebant, perfidia.

V. Hic námque Annal Ciſterc. Tom. II. p. 127. attulit Epiſtolam D. *Bernardi*, ejus nomine ſcriptam à *Nicolao*, quo tunc à ſecretis utebatur, ad *Manuelem Commenum* Græcorum Imperatorem: quæ Opp. S. Bern. Edit. Mabill. Paris. de Ann. 1719. Tom. I. col. 379. n. 427. habetur. Ibi certè, non, quòd requiſitus eſſet ab aliquo, ſed ut occaſionem caperet ſcribendi, commendat Imperatori Græco Filium *Theobaldi* Comitis in hunc modum. *Præſentium latorem*, ait, *Juvenem magnæ Nobilitatis* commendo vobis, *ut eum Sacramentis Militaribus applicetis, & accingatis ei Enſem contra inimicos Crucis Chriſti, qui adverſus eum extulerunt caput. Et Juveni quidem ſublimium patebat aditus Curiarum: ſed altiori conſilio mittimus ad illius Imperii veſtri Gloriam ſingularem, ut memor ſit omnibus diebus vitæ ſuæ, à quo Militaris diſciplinæ dignitatem ſuſceperit.* Hanc *Bernardus* arripuit occaſionem, reliquum, quod ſupereſt, cum fiducia ſcribendi. *De cætero,* itaque pergit, *Glorioſiſſime Imperator, nunc opus eſt oſtendendi, & extendendi abundantiam ſuavitatis veſtræ.* Reducto deinde in memoriam periculo Terræ Sanctæ, & exſplicato Occidentalium populorum propoſito eam vindicandi, ſubdidit. *Veſtrum erit, eos honorificè ſuſcipere, & agendum nunc pro Loco, quem tenetis, pro Poteſtate, quam accepiſtis, pro Dignitate, qua polletis, pro Divitiis, quibus abundatis, quod conveniat Imperiali Excellentiæ, Honori Perſonæ Veſtræ, & ſaluti Animæ Veſtræ in æternum, & in ſeculum ſeculi.* In fine addidit. *Pro his omnibus vos participem facimus omnium beneficiorum, quæ in Domo noſtra* (Claraval-

Eandem præcavere ſtuduerat S. Bernardus.

len-

lenſi) *fiunt, & fient, ut Vos faciat Victorioſum in terris, in cælis Glorioſum Sponſus Eccleſiæ, Filius MARIÆ, Dominus DEUS noſter.*

Caſſa tamen evaſit Expeditio Orientis, quàm damnoſa corporibus, tam animabus ſalutaris.

VI. Verumtamen quidquid egerint homines, tanta Expeditio occulto DEI judicio penitus caſſa evaſit, occupationem Terræ, & hoſtium contritionem quod attinet. Placuit potiùs Divinæ Majeſtati, tot animabus, pro amore nominis ejus corpora ſua morti exponentibus, & veluti lentiori quodammodo Martyrio culpas ſuas feliciter expiantibus, locò Paleſtinæ terreſtris, quæ in hac Valle lachrymarum conſiſtit, Patriam beatam, ſecus fortè à plurimis negligendam, aperire, eóſque intra cæleſtis Hieroſolymæ mœnia nunquam peritura civitate donare. Quantò beatius erat, è tot militibus Chriſti ruinas Angelorum reparari, quàm occupari ab eisdem Loca, Chriſti ſanguine rigata, & illa veſtigia, ubi ſteterunt pedes ejus, carnalibus labiis deoſculari, cùm nihil proſit, Jeroſolymis fuiſſe, niſi ſanctè ibi vixiſſe contingat?

Pars alia ejusdem in Hiſpania præclarè vicit.

VII. Exercitus alter Cruce ſignatorum, maritimo itinere pergens, ſive ex propoſito Hiſpaniam petierit, ſive, quod alii tradunt, contrario vento ad oſtia Tagi rejectus fuerit, *Alfonſo* Portugalliæ Regi adverſus Mauros Hiſpanos inſigne auxilium præſtitit. *Helmoldi* certè, à Chronica Slavorum antè laudati, ſententiâ, *hoc ſolum proſperè ceſſit de univerſo opere, quod peregrinus patravit Exercitus.* Cauſam ſic reddit *Rogerius Hovedenus* Annal. Anglicor. Libr. I. apud Cl. Pagium Tom. IV. p. 556. *Interea quidam Exercitus Virorum non potentum, nec alicui magno Domino innixus, niſi DEO omnipotenti, quia humiliter profeſſi ſunt, gratiam DEI meruerunt, & magnam probitatem oſtenderunt. Civitatem namque in Hiſpania famoſam Ulixisbonam* (hodie Uliſſipponem, ſive Lisbonam) *& Regiones adjacentes, à multis pauci, DEO cooperante, bellantes obtinuerunt.*

Alcobatiæ in Portugallia fundatio, & *Bernardi* prophetia.

VIII. Has ante ſuppetias *Alfonſus* Luſitanorum Rex, precibus D. *Bernardi* imploratis, & voto facto de condenda Ciſtercienſi Abbatia, *Scalabim*, vulgò *Santerenum*, Urbem ampliſſimam feliciter Mauris eripuit, Mellifluo noſtro communes in Claravalle pro Rege preces cum Conventu tamdiu faciente, donec, revelatione Divina de capta Civitate edoctus, abruptis ſubitò precibûs, Hymnum Ambroſianum, annunciatâ ſuis Victoriâ, intonâſſet. Abinde Rex, occupatis inſuper Cruce ſignatorum ope *Liſſabona* & *Almeria*, voti ſui pluries reus, *Alcobatiam* nobiliſſimum Ordinis noſtri Monaſterium condere cæpit, miſsâ *Benrardo* epiſtolâ. Cui Vir ſanctus reſpondens, & gratias agens, iterum prophetico ſpiritu prædixit, tamdiu Portugalliæ Coronam apud Stemma ejusdem perſtituram, quam-

diu Reges hujus Monaſterii Dotem integram reliquerint: *In diviſione redituum*, ſcribebat, *dividetur à Vobis Corona Veſtra.* Quæ prophetia qnadringentos poſt annos impleta eſt, dum *Henricus* Cardinalis, depoſitâ purpura ſacra, Regiam induit, & Alcobatiæ reditus diviſit, parte una in Commendam data, altera Monaſterio relicta. Mox namque Portugallia ſub jugum Hiſpaniæ miſſa fuit. *Manriqu. h. a.*

Tertia pars Cruce ſignatorum contra Slavos, æquè non feliciſſima.

IX. Pro tertia parte Exercitus ſacri *Helmoldus* computavit Saxones, qui accepta quidem Cruce noluerunt tamen in Orientem proficiſci, ſed elegerunt ſibi Slavos vicinos, aliàs Obotritos, ſeu Loticios paganos expugnare, ſed fato pariter haud multum proſpero: quod exponere ad me nihil ulterius attinet. Mellifluo autem noſtro Expeditio alia ſuſcipienda erat pro Eccleſia DEI, cui nunquam ille defuerat. Toloſanam provinciam erroribus infecerat, & ſubſecutis poſtea Albigenſibus quaſi præcurrit *Henricus* hæreſiarcha, antea Monachus, deinde Apoſtata ab Ordine, ac fide, peſſimæ vitæ, pernicioſæ doctrinæ, verbis autem admodum perſuaſibilibus. Contra hunc *Eugenius* Papa delegavit *Albericum* Cardinalem Epiſcopum Oſtienſem: hic verò ſocium ſibi poſtulavit *Bernardum.* Feliciter induſtria ceſſit: Confutata hæreſis, perſanata provincia, ſeductor fugatus, tandem & captus. *Manriquem* Annal. II. 75. ſeqq.

Felicior S. *Bernardus* adverſus *Henricum* hæreſiarcham.

Difficilior eidem pugna cum *Gilberto Porretano.*

X. Difficilior verò ac pericloſior pugna Viri ſancti in Concilio Remenſi, quod *Eugenius* Papa, referente *Ottone* Friſingenſi An. 1148. die 19. vel proximarum aliqua Martii in Gallia celebravit: cujus negotium ferè præcipuè erat diſcuſſio doctrinæ *Gilberti Porretani* Epiſcopi Pictavienſis. Vocatus *Bernardus*, qui jam antea hanc novitatem periculi arguerat. Diſputatum ab eo cum homine mirè ſubtili, & cùm ille propoſitiones ſuas magnoperè involveret, fideíque, quam teneret, confeſſionem ſcriberet, *Bernardus* cum Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus rectè ſentientibus, formulam aliam fidei dictavit, quæ una ipſorum omnium eſſet, *Gilberti* doctrinæ oppoſita, Pontifici exhibenda. Indignati eapropter Cardinales, quorum plures *Gilberto*, cujus quondam fuêre diſcipuli, favebant, acri ſermone inſtabant *Eugenio*: Privatum affectum poneret, Eccleſiæ Patrem ſe exhiberet, ausúmque confectæ formulæ fidei, qualiter decet, caſtiget. Papæ tantum, & ſolis unîſque Cardinalibus, competere ſymbola ejuſmodi conficiendi poteſtatem, quæ omnem Eccleſiam ligent. Nec integra Concilia poſſe ſtatuere in fide, abſque Patris, & Senatus Apoſtolici deciſione.

XI.

XI. Poterat res iſta præter omnium opinionem ad Schiſma pertinere, niſi Prudentia Sanctorum intervenisſet. Ingenti DEI beneficio factum, ut *Eugenius* hac audacia Cardinalium, quam quidem Eminentiſſ. *Baronius* æmulum Pauli, Cephæ in faciem reſiſtentis, zelum appellaverat, non commoveretur: ſed eos blando duntaxat ſermone leniret, ſéque ex *Bernardo* ipſo, quid, ac quare ſit geſtum, coram ipſis audire velle aſſereret. Bonum denuo factum, quòd, advocatô *Bernardô*, unacum ipſo ſolita ſua prodiret humilitas. Excuſabat enim ille, neque ſe, neque Epiſcopos, quidquam de controverſis Capitulis definire, ſed ſuam duntaxat fidem *Gilberti* confeſſioni opponere, ac ſimpliciter, quid, ab Eccleſia edocti, ſentirent, exponere voluiſſe. His contentus Pontifex, placati Cardinales, pacatum omne Concilium, *Gilbertus* ipſe compoſitus. Sic reſponſio, utrinque mollis, fregit iram. Id ſollummodo reclamatum, ne præfata fidei formula *Bernardina*, tanquam inconſultâ Curiâ privatim edita, pro Symbolo in Eccleſia haberetur. *Gilberti* Capitulum præcipuum, in quo reliqua ejus Aſſerta nitebantur, ne in Eccleſia teneretur, definitum. Ipſe ſententiæ Pontificis devotè obtemperans, cum Ordinis integritate, & honoris plenitudine ad Eccleſiam ſuam reverſus eſt. Videatur *Otto* Friſing. in Frider. Libr. I. cap. 50. - 57. *Manriqu.* II. p. 94. - 97.

Unde Schiſmatis periculum gliſcebat, prudentiâ Sanctorum averſum.

XII. Solutô Conciliô, rediturus è Galliis *Eugenius*, primùm Claramvallem ſuam viſitavit, cujus olim è Gremio fuerat, cujúsque Habitum ſub Ornatu Pontificio perpetuò retinuit, Ordiníſque paupertatem in lecto, etſi ſub ſtragulis purpureis, nunquam deſeruit. Allocutus eſt Fratres, cum iisque converſatus eſt, non ut Dominus vel Magiſter, ſed ut Confrater & Socius, plúsque dolere videbatur, ſe jam non eſſe, quod olim fuit, quàm gaviſus fuerit, ſe eſſe, quod erat. Inde Ciſtercium movit ad Capitulum Generale, rurſum inter hos Patres non tam præſidens Apoſtolica Authoritate, quam charitate fraterna inter eos reſidens, quaſi unus ex eis. Ibi *Serlo*, Abbas longè piiſſimus Saviniaci, ſe, & omnem Congregationem ſuam, triginta Abbatias numerantem, Sacro Ordini Ciſterciensi ſociavit, & Claravalli devotè ſubmiſit. Eodem exemplo etiam *Stephanus* Obacienſis Abbas, cum tribus cœnobiis ſuis, unóque Parthenone, in hoc ipſo Capitulo ſe noſtris univit. Tandem Pontifice in Italiam reverſo, ſeriùs cum in Gallia inquirens S. *Malachias* Hiberniæ Primas, non modò Claramvallem ad immenſum omnium ſolatium inviſit: verùm etiam ſanctiſſimo ibidem fine hoc ipſo anno conſummatus, pretioſiſſimum ſui Corporis pignus beatæ illi Domui reliquit, *Manriq.* & *Pagi*, h. a.

Eugenius viſitavit Claramvallem, & Ciſtercium.

Multa ſe Monaſteria Ordini univerunt.

S. *Malachias* in claravalle moritur.

Cæſar atque Dux *Henricus* in Oriente ſocii paſſionum.

XIII. Quid verò tandem cum Cæſare Princeps noſter *Henricus* in Oriente? Nihil melius dixero, quàm ſocios eos fuiſſe paſſionum, laborum, atque dolorum. Neque fideles Græci: neque Hieroſolymitani conſtantes. Utrique enim potius timuerunt Regno ſuo, ne illud Cruce ſignati, ſi vincerent, ſibi attraherent, quàm ſtuduerint hoſtes Chriſti communi ſtudio exterminare. Quæ quidem indigniſſima æmulatio plerarumque Expeditionum ſacrarum fructum in herba præcidit. Quærebant Principes magis, quæ ſua erant, quám quæ JESU Chriſti, eóque inſipientiæ devenerunt, ut, cùm alter alteri ea, quæ hoſti eripi poterant inviderent, agerent potiùs mutuis aſtibus, ut barbari ſua ſervarent. Plurimo Cruce ſignatorum exercitu jam, ſive aquis exundantibus hauſto, ſive clanculariis per viam Saracenorum irruptionibus trucidato, multis etiam per procellas æquoreas ſub navigandum demerſis, quotquot evadere poterant, nullo ordine diverſa ad litora appulerunt, atque Jeroſolymam, adoraturi ſaltem, cum pugnare pro ea non liceret, contenderunt. In his Cæſar, & cum eo *Henricus* noſter poſt Paſca aliquot ibi diebus agebant. Concidit animo Populus, miſeriis maximis, & potiſſimum pauperie fractus, atque ira DEI, quam ſenſerat, attonitus: tametſi Cæſar, & Galliæ Rex, quantum uterque valuerat, liberali pecuniarum largitione miſeris animum addere ſatagerent. Non ommittebantur congregandi, inſtaurandi, & ordinandi reſidui exercitus crebra conſilia. Cur porro parum tamen promoveretur, *Otto* Friſingenſis præſens, ſed ſcribendi in hoc argumento parciſſimus, ita breviſſimè edicit. *Nondum ex tot & tantis attritionibus faſtus inter eos regalis decoctus conquievit.*

Viſitant Jeroſolymam.

Fruſtranei Cruce ſignatorum conatus, aſtu negotia diſſolvente.

XIV. *Roberti de Monte* relatu Append. ad Sigebert. Gemlac. apud Piſtor. I. p. 881. ſeq. *Obſeſſa per triduum Damaſco à Francis, Germanis, Hieroſolymitanis, captis jam muris exterioribus, qui hortos ambiebant, cum in brevi Civitas capienda putaretur, dolo, ut ajunt, Principum Paleſtinorum* (qui nimirum, quod alii tradunt, ingentem ab hoſtibus pecuniam pacti erant) *obſidio removetur. Facta diſceſſione Rex Francorum, & Imperator condicto die ad obſidendam Aſcalonem cum ſuis Joppe conveniunt. Sed Hieroſolymitis minimè juxta condictum occurrentibus, Imperator Conſtantinopolim navibus evehitur: Rex, ſuis quoque repatriantibus, cum paucis Hieroſolymis per annum moratur. Reginbertus* Epiſcopus Patavienſis in Græcia obiit: *Otto* Frinſingenſis nudis pedibus, ſciſſis tunicis, rebus omnibus amiſſis vix reverſus eſt. *Henricus* Dux noſter cum Cæſare, qui longitudine viæ, faſtidio maris, curis, atque laboribus ferè inutilibus fractus, neque modica ægritudine correptus erat, Conſtanti-

nopoli

nopoli apud *Manuelem* Imperatorem aliquamdiu verſabatur, neque ſine commodo ſuo. Auguſti ſiquidem Sanguinis Græci illuſtriſſimam Conjugem *Theodoram*, quia Viduus erat, favore *Conradi* Regis accepit. Ego de illa uberiùs Elogii hujus §.° poſtremo.

Dux noſter Conſtantinopoli alteram Conjugem accipit *Theodoram*.

XV. Hic ſolummodo adducere libet verba Chronici *Luneburgenſis* apud *Eccardum* Scr. I. col. 1381. linguæ Saxonicæ, unde docemur, Imperatorem Græcorum, cui imputata eſt perditio Sacri Exercitus, omni humanitate ac liberalitate fuiſſe in Cæſarem, & quoslibet de expeditione, ſibi jam non ampliùs metuenda, reverſos, ut à ſe ſuſpicionem pravam amoliretur, & mediantibus Nuptiis *Henrici* noſtri conciliationem cum Germanis quæſiviſſe. Sic námque lego ibidem. *Koning CONRAD ward do ſek to Conſtantinople. De Keiſer van Conſtantinople dede ime vile lieves, unde nam ſin grote ware. Alſo dede he den verdorſenen Pilegrinen alen, uppe dat he ſic darmide untſchulgdede, wante man ine tech, dat von ſinen Schulden dat Here verdorven were. He gaf oc ſine Suſter-Dochter deme Marcgreven HEINRICKE van Oſterik, Koning. CONRADES Brodere, unde verevenede ſic darmide mit dem Dudiſchen Rike.* Quæ noſtro dialecto ita ſonarent. „ König CONRAD war„ de da ſiech (i. e. kranck) zu Conſtantinopel. Der Keiſer „ von Conſtantinopel thete ihme ville Liebe, und nahme ſei„ ner groswar. Alſo thate er den verdorbenen Pilgramen allen, „ auf das er ſich darmit entſchuldigte, weil man ihn zeihete, „ das aus ſeiner Schuld das Herr verdorben were. Er gab auch „ ſeiner Schweſter Tochter dem Marggrafen HEINRICH von „ Oeſterreich, König CONRADENS Bruedern, und vereinig„ te (oder verſönete) ſich dardurch mit dem Teutſchen Reich.‘

Quid intenderit Imperator Græcorum his nuptiis.

XVI. Porro è ſenſu hujus Chronographi, ſine dubio vetuſti, ac ſupparis, niſi coævi, quem Jll. D. *Eccardus* putat fuiſſe Monachum, S. *Michaelis* Luneburgi, hæc facta ſunt, priusquam Damaſcus obſideretur. Subjungit enim poſt pauca., *Do de Koning genas, he vor to Jeruſalem, unde beſat Damaſch. Dar vertech ſin de Patriarcha, unde de Koning van Jeruſalem mit Untruwen, unde'ne gewan de Stat nicht. He vor wider to Conſtantinople, alſe he gelovet hadde, unde ſwor, dat he deme Keiſere helpen wolde wider den Koning van Pulle Roczieré.* I. e., Da der König genaſe, fuhre er nach Jeruſalem, und be„ lagerte Damaſc. Da verzihen ſich ſeiner der Patriarch, und „ der König von Jeruſalem mit Untreu, und er gewanne die „ Stadt nicht. Er fuhre wider nach Conſtantinopel, wie er „ verſprochen hatte, und ſchwure, das er dem Keiſer helffen „ wolte wider den König in Apulien Rogerium. „ *Mit der Re-*

Hæc contracta ante obſidionem Damaſci.

de

Conradus Ducis Frater ex Abbate S. Crucis fit Epiſcopus Pataavienſis.

, *de quam be wider to Dudiſcheme Lande.* Nach ſolcher Unterredung kam er wider nach Teutſchland.' Hæc inter Frater quoque *Henrici* Ducis noſtri *CONRADUS*, *ob ſanctitatis opinionem*, ut ait Cl. *Hanſizius* Metr. laur. p. 310. *cùm eſſet Abbas S. Crucis*, *eductus eſt in Lucem*, & *Regimen Eccleſiæ Pataavienſis admittere coactus*, huic Sponſæ, viduatæ per mortem *Reginmari*, Sponſus novus, ſanctiori longè, ac Frater, connubio conjunctus fuit. Factum id eſſe juxta plura Chronica, item Diplomatum Epochas, collegerat *Hanſizius* An. 1149. vel poſtremis Anni 1148. diebûs. Dubium verò tollunt Excerptum noſtrum *Rikardianum*, ubi lego de eodem: *Epiſcopus Pataavienſis* (ſubaudi factus) *A. Mcxlviij.* Item *Ortilo* noſter ſic notans: *Qui in fine Anni MCXLVIII. ex Abbate Clauſtri in Satelbach factus eſt Epiſcopus Pataavienſis.*

Dux cum Rege in Germaniam redit.

XVII. Reditum *Conradi* Regis, ac Ducis noſtri, *Ortilo* æquè non diſſimulavit, ajens ad Ann. 1149. *CHUNRADUS Rex cum HAINRICO, & OTTONE redeunt ex Paleſtina, nullo fructu tantæ Expeditionis obtento, ſed nimis multis in ea pereuntibûs, occulto DEI judicio.* Sanè occultò hominibus, quibus nullus viſus eſt fructus, DEO interim citra dubium animarum fructum maximè intelligente. Sed reditum iſtum multò exactiùs *Otto* Friſingenſis deſcripſit, ipſe non ſimul, ſed antea reverſus. *Rex*, inquit, *tranſactis aliquot, quibus in Græcia quieverat, diebus, habens ſecum prædictum Baſilienſem Epiſcopum* (Ortlibum) & *Cancellarium Arnaldum, Fratrémque ſuum Noricorum Ducem* Henricum *(nam* Guelfo *Dux per Calabriam & Apuliam reverſus fuerat) per Illyricum Dalmaticúmque remeans æquor, in propriis Imperii ſui finibus apud Polam Hiſtriæ Civitatem applicuit, ibique ſonipede inſidens, ac per Aquileiam tranſiens, in Juvania (quæ nunc Saltzeburga dicta, Boiariæ Metropolitana Sedes eſſe noſcitur) Pentecoſten celebravit, expletis ab eo, quo idem Feſtum in Pannoniæ finibus egerat, duobûs annis. Inde Ratisponæ cum magna Principum frequentia Curiam celebravit.* Revertentem cùm *Eugenius* Papa Italiam venturum ſperâſſet, alloquium ejus peroptans, geminos ei Cardinales in Tuſciam obvios miſit. Sed hi audientes, Regem ad Germaniæ fines declinâſſe, & ipſi reverſi ſunt: Papa verò, quod ore voluerat, literis deinde egit, Regem conſolatus, eidémque Eccleſiam commendans. Ope tamen illius, quam impendere nequiit, fruſtratus, *Rogerii* Siculi favorem quæſivit. Ait enim Anonymus *Caſſinenſis* ad hunc annum. *Eugenius Papa Tuſculanum ingreſſus, fultus auxilio* Rogerii *Regis, Romanos ſibi Rebelles expugnat.*

Eugenius Papa Romanos expugnat.

XVIII.

Guelſo iterum in Germania turbat.

XVIII. Acceſſit ad hunc Regem etiam *Ludovicus* Galliæ Rex, tanquam ad Liberatorem ſuum è captivitate Græcorum. Præ omnibus autem *Guelſo* occaſione hac commodè uſus eſt. Audire de hoc libet *Anonymum*, ac coævum Monachum *Weingartenſem* in Hiſtor. de Guelf. cap. 13. apud *Leibnit.* I. p. 790. qui ad verbum exſcriptus in Excerpt. ex *Arenpeckio* de Guelf. apud eund. *Leibnit.* III. p. 667. Ita verò habet. *In hoc ergo laborioſo itinere* (Expeditionis nimirum Jeroſolymitanæ) *CONRADUS Rex Comilitoni ſuo GUELFONI* (*ſic enim eum nominare ſolebat*) *ſæpiſſimè in neceſſitate ſubveniebat, ac de omnibus, quæ à Regio fiſco Conſtantinopolitani Imperatoris EMANUELIS ſibi offerebantur, partem illi tradebat. Denique Hieroſolymam venientes, cùm alii procinctum ſub Rege* CONRADO *contra Damaſcum moverent : GUELF infirmitate captus, ac in deſperatione poſitus, ad reverſionem ſe parat. Tranſito ergo mari convaleſcens, Siciliam attigit. Ubi* ROGERIUS *eum, cum mago Domus ſuæ tripudiò ſuſcipiens, ac honorificè dimittens, iterum ad rebellandum Regi maximis muneribus illectum incitat. Igitur reverſus, in proxima hyeme circa Purificationem S. MARIÆ, collecto milite, fines Regis invadit, ac Caſtrum Flochberc forti impugnatione ſollicitans, dum in Reverſione militem nimis diffusè, & incautè duceret, à Militibus Regis circumventus eſt, & congreſſione inita, cum paucis aliis circumquaque diffuſis, plus ex infortunio, quàm inſtantia belli, Milites GUELFONIS fugam arripiunt, plurimiſque captis, nullo occiſo, ignominiosè revertuntur. Ac ſic guerra, diu anxiè inter ipſum & Regem agitata, finita eſt.* Si turbas iſtas *Guelſo* circa Purificationem molitus fuerit, ſequentem ad annum referri debebunt.

Vincitur, & paciſcitur.

Interfuit expeditioni Henricus:

XIX. Arbitrum illarum feliciter egiſſe ſcribitur *Fridericus* Sueviæ Dux, paulò pòſt Imperator futurus. Interim vix ambigo, expeditioni Regis contra *Guelfum* etiam Ducem noſtrum *Henricum* adfuiſſe; cujus cauſa, & Bavariæ recuperandæ ergo, *Guelſo* militavit. Debent verò præterea Duci noſtro *Zwetlenſes* favorem impetratæ à Rege Confirmationis Saltus illius, i. e. Sylvæ Monaſterio vicinæ, quam ejus Fundator abhinc decennio tradiderat, cùm ipſe Rex in Diplomate ſuo diſertè ſcripſerit : *Ad honorem Conditoris noſtri, & ad ſervitium ſanctæ ac perpetuæ Virginis MARIÆ, rogante Fratre noſtro HAINRICO Bawarico Duce, tradidimus Saltum Ecclesiæ DEI, & Fratribus regulariter ſubſiſtentibus in Loco, qui dicitur Zwetel.* Subſcribitur quidem ANNUS 1148. & Indictio IX. quorum neutrum congruit. Priori enim anno Imperator adhuc erat trans mare, eòque currebat Indictio XI. Oportet ergo hoc diploma in alium ANNUM, vel anteriorem, aut præſen-

Qui & Zwetlenſibus gratiam Regis exoravit.

tem, i. e. 1149. reducere, & Indictionem emendare: quod jam ex parte vidit Rev.^{mus} Hiſtoriographus *Zwetlens.* Annal. I. p. 156.

Defenſio *Bernardi* adverſum dicteria ob infelicem Expeditionis Sacræ exitum.

XX. Cæterum tam planè ſiniſter ſacræ Expeditionis eventus in vulgo ſolvit ora loquentium iniqua adverſus ejusdem Auctores, *Eugenium* Papam, *Ludovicum* Calliarum Regem, ac præcipuè Mellifluum *Bernardum*, immo & in ipſum quaſi DEUM, cui propè erat ut exprobraretur: *Callidè eduxit eos, ut interficeret in montibus, & deleret è terra.* Quæ blaſphemia, poſt annuum ſilentium, coëgit tandem calamum *Bernardi*, non, ut ſibi, ſed ut Papæ, ut Regi, immo ut ipſi DEO Apologiam ſcriberet, præcipuè in Prologo *Libri II.*^{di} *de Conſideratione*, quorum quinque ad *Eugenium* Papam diverſis annis exaravit, tantæ Doctrinæ Mellifluæ ſublimitate, ut, cùm in cæteris Scriptis vinceret alios, in hoc ſeipſum ſuperaverit. Edidit hanc Apologiam 1150. Quem ad annum *Robertus de Monte* in Proſecutione Chronici poſt *Sigebertum* Gemlacens. apud *Piſtor.* I. p. 883. ſequentia notavit. *Qui* (i. e. *Ludovicus* Rex ex Oriente reverſus) *ut in Galliam pervênit, de nova Expeditione cogitari cæptum, habitis jam per Franciam conventibus, annuente etiam Papa* Eugenio, *ut Abbas Clarævallis Hieroſolymam ad alios provocandos mitteretur. Grandis igitur ſermo de Profectione transmarina celebratur. Sed per Ciſtercienſes Monachos totum caſſatur,*

Cogitatur de nova Expeditione: ſed impeditur à Ciſtercienſibus.

Reflexio deſuper.

XXI. Mirentur hîc alii, ſubſcribit huic Loco allegato *Manriquens* noſter, potentiam pauperum hominum, qui Regis juvenis ardorem compeſcere, Pontifici jam claſſicum intonanti reſiſtere potuerint. Mirentur conſtantiam, qua auſi ſint, modeſtiam, qua voluerint, ne rurſum è ſolitudine ſua extracti, orbem omnem circuire, & commovere cogerentur. Laudent prudentiam, qua malebant de præteritis pervagato dicterio imprudentium ubique damnari, quàm futura novo cum ſanguine experiri. Obſtupeſcant denique, tanti Ordinem unum humilem fuiſſe, ut ſine eo neque Reges, neque Pontifices, quidquam in orbe magnum aggrederentur. Aſt ego, pergit ulteriùs, non excuſem puſilanimes, quin & modicæ fidei: quos à votis ſuis ſemel retardatos deſtitiſſe comperio, nec ſuſtinuiſſe auxilium DEI, ſemel ab eo fruſtratos. Quaſi metas ponere DEO congrueret; aut, ſi negaverit aliquando DEUS, quod nos volumus, nec nos, quod ipſe velit, facturi ſimus. Timuêre omnes Ciſtercio reſiliente, qui eo animante prodierant: ſi rurſum animaret, prodituri. Et quidni victuros credamus, quibus Chriſtus ex præcedenti clade velut obnoxius, vix jam poſſet victoriam denegare? Ita

ſenſit,

ſenſit, quod ſanè mirabuntur, qui parvi ſunt ſpiritus, Vir per duos & triginta Annos in Salmanticenſi Cathedra ſub Laurea Theologica adultus, *Philippo* IV. Hiſpaniarum Regi complures per Annos à ſacris Concionibus, Congregationis Hiſpanicæ Reformationis Ciſtercienſis Pater Generalis, tandem Pacis Juliæ vel Auguſtæ (vulgò *Padoxos*) Epiſcopus, à nemine non, qui eum noverant, ſumma cum veneratione commemoratus. Vide *Annal. Ciſterc. II. p.* 129.

XXII. *Conrado* Regi hoc anno non parvo cum luctu morte præmatura ereptus fuit Filius natu major *Henricus*, admodum juvenis, jam tamen coronatus Germaniæ Rex, futurus Imperii Succeſſor: quò alter Filiolus adhuc ſuperſtes *Fridericus*, ob nimiam teneritudinem, non pervênit. *Otto* Friſ. in Frider. I. cap. 62. Non minus Regi moleſtus fuit *Henricus Leo* Saxonicus, Boiariam ab eo iterum perpetua conſtantia repetens, quin tamen audiretur, *Conrado* eidem regerente, injuſtum eſſe, ut Princeps unicus Ducatum geminum poſſideat; poſſe ei omnino Saxoniam ſuam, qua & ipſâ Pater ejus meritò exciderat, reſtitutam ſufficere, cùm & hanc mero favore ſit conſecutus. Ille verò in armis præſidium ponens, *Henrico* Auſtriaco Duci noſtro, Vitrico ſuo, qua potuit, arte nocere contendit: cui dum Cæſar ſuppetias iret, etiam hunc tanquam hoſtem habebat. Tumultuabatur ergo per Sueviam: ubi eum Dux noſter cum Amicis, ſuis, Regiſque Adjutoribus, ita aliquando circumcinxit, ut elabendi ſpes nulla appareret, Rege interim clàm cum exercitu Saxoniam ingreſſo, & Brunſwigam tendente. Cujus tamen periculi, ſubmiſſis nunciis, per ſuos Brunſwicenſes admonitus, in dolo præſidium reperit. Etenim in quadam Sueviæ Urbe demoratus, amicis omnibus ac Miniſterialibus ſuis triduano rumore nunciari curavit, ad ſe frequentes convenirent, genialem ſecum diem acturi. Quæ fama ut novitate ſua populum omnem advertit, eum cuſtodiæ, quæ interea ſuperflua eſſet, incurium reddidit. Hoc ipſe officii neglectu feliciter uſus, ficto habitu, nocte concubia, cum fidiſſimis tribus Urbe, ac Suevia totâ excedens, Saxoniam per devia repetiit, Regiſque exercitum antevertit. Qui, ut audiit, *Henricum*, qui Ingentis Animi Juvenis erat, ſe Brunſwigæ exſpectare, cujus noverat in bello virtutem, & apud ſuos opinionem, aliò exercitum abduxit. Ita *Helmold.* in Chron. Slavor. Libr. I. cap. 72. apud *Leibnit.* II. 597. qui diſertè ſub *Conrado* Rege hoc actum eſſe enunciat, cujus poſtea mortem commemorat. Falſus igitur ſine dubio *Herman. Cornerus*, qui è Chronica iſta pleraque ſua deſumſit, hoc idem verò narrans, differt in annum primum *Friderici* Imperatoris, *qui eſt*, ait, *Annus*

Moritur *Henricus* juvenis Rex.

Henricus Leo repetit Bavariam.

Non auditus arma corripit.

Concluditur ab *Henrico* noſtro:

Arte tamen elabitur.

Domini MCLV. in quo penitus decipit. Adi eundem apud *Eccard.* Scr. II. 703.

Dux noſter benefacit San-Petrenſibus Salisburgi.

XXIII. *Henricus* Dux noſter, quò felicius in tot diſcriminibus fortunam tueretur, Liberalitate & Favore in Eccleſias gratiam DEI promereri impensè admodum ſtuduit: cujus deinceps quàm plurima certiſſima teſtimonia afferam. Hic loci prædicandum venit beneficium, quo Antiquiſſimum S. Petri Salisburgi Cænobium Benedictinum, æmulatione Patris ſui D. *Leopoldi*, affecit in predio Dornpach, quod primo poſt Viennam, & pagum Alſæ Dominorum lapide ſitum eſt, cujúsque Eccleſiam San-Petrenſibus S. *Leopoldus* donaverat. Ibi enim Montem, ſitum inter duo predia Dornpach & Zempervoprehtis, eidem Monaſterio contulit: cujus Donationis Literas Cl. *Hier. Pezius* Scr. Auſtr. I. Diſſertat. præv. II. §. 20. primus ex Autographo à ſe deſcriptas vulgavit, deinde Cl. ejus Germanus *Bern. Pezius* Cod. Diplom. Part. I. col. 353. iterum tranſcripſit. Initium earum eſt. *In nomine &c.- Ego HEINRICUS Dux Orientis. De ſubſtantia temporalium rerum inopiam pauperum Chriſti ſuſtentare Divina auctoritate nobis præcipitur. - - - Eapropter ſaluti noſtræ in futurum providentes, animæque dulciſſimæ Conjugis noſtræ DOROTHEÆ* (aliàs THEODORÆ quod idem eſt) *& Parentum noſtrorum remedium conquirentes, proprietatem quamdam &c.* Subſignatio non amplior, quàm hæc: *Anno ab Incarnatione Domini MCL.*

Item Admontenſibus in Stiria.

XXIV. Libet porro hìc addere Chartam aliam achronam, quæ tamen hunc, aut proximum aliquem annum indubiè ſpectare viſa eſt mox laudato Cl. *Hier. Pezio*, qui eam l. c. ex Cl. Fratris Tom. III. Anecd. Part. III. col. 768. excerpſit, in Codice Diplomatico Admontenſi comprehenſam, & ita habentem. *ANSELMUS Miniſterialis HEINRICI Ducis de Oriente vendidit, & delegavit ipſe & Uxor ejus, & Filii ejus, locum curtis apud Chremeſe in Oriente pro XV. talentis. Quod quia ſine licentia ſui Ducis præſumſerat: idem Dux locum curtis eundem Cænobio auferre voluit. Sed citò converſus, traditionem illius curtis, quam fecerat ſuus Miniſterialis, ſua traditione confirmavit. Hanc traditionem Dux Ratisponæ fecit his teſtibus, & per aurem tractis: Hainrico Urbis Præfecto: Liutoldo Comite de Pain: Udalrico de Stiuene: Poppone de Winkele, Miniſterialibus Ducis, & pluribus aliis.* Novum hoc Beneficii Genus in Admontenſes Ducem noſtrum, tam ſui juris undique obſervantem, quàm Eccleſiæ DEI religiosè amantem, & ad preces Virorum Eccleſiaſticorum admodum facilem oſtendit. Utráque porro in Charta, cùm ambæ de poſſeſſionibus in Auſtria ſitis emanaverint, ſcribi ſe voluit *Ducem Orientis*, vel *de Oriente*, ut indicaret

caret, in ſeuno eodémque Principe ſimul conſtitiſſe, ac convenilſe tam Dignitatem Ducatus Bavariæ, quàm Marchionatus Auſtriaci Præfecturam. Neque enim tunc Auſtria prærogativam Ducatus jam & ipſa ferebat.

XXV. Annus 1151. Ciſtercio ater fuit ex morte *Raynaldi* Archi-Abbatis, atque univerſi Ordinis in Annum octavum decimum Patris Generalis, virtutum omnium varietate circumdati, de quo D. *Bernardus* ſic ad *Eugenium* Papam ſcribebat. *Dominus Ciſtercienſis deſeruit nos: plaga magna in Ordine. Mihi verò duplex incumbit mæroris ratio: qui in uno homine & Patrem amiſi, & Filium.* Subvectus in locum ejus *Gozevinus* Bonævallis Abbas: de quo denuò Mellifluus in eadem epiſtola. *Noſtis eum, & non eſt apud vos opus commendatione, quem ſatis commendat vita ſua, & Sapientia ſibi data à DEO.* Sic *Manriquetus* II. 176. ſeq. Qui & credidit, eſſe pro Gloria DEI; & Ordinis, idque ſe D. *Bernardi* honoribus omnino debere, ut notaret, hoc ipſo anno, ex unico Claravallis Cœnobio aſſumtos, & unius *Bernardi* Filios, ſimul vixiſſe, & claruiſſe *Eugenium* III. Pontificem Maximum: S. R. E. Cardinales quatuor *Hugonem, Henricum, Bernardum, Stephanum*. Archiepiſcopum unum *Henricum* Eboracenſem: Epiſcopos duodecim, *Hubertum* Nepeſinum, *Amadeum* Lauſanenſem, *Chriſtianum* Dunenſem, *Guarinum* Sedunenſem, *Bernardum* Nannetenſem, *Godefridum* Lingonenſem, *Henricum* Belvacenſem, *Giraldum* Tornacenſem, *Alanum* Autiſſiodorenſem, *Algotum* Curienſem in Germania, *Joannem* Placentinum, ac tandem *Gerardum* in Paleſtina. Ecce decem & octo ex unica Claravalle uno tempore ſuper Candelabra Cathedrarum Epiſcopalium ſplendentia Eccleſiæ Luminaria. Mirabile certè & amabile Spectaculum, fortè ſine omnium Cœnobiorum & Ordinum exemplo. Sed ego his omnibus mirabilius puto, *Bernardum* omnium Patrem, cujúsque luce hi omnes fulſerunt, nulli conſimili inter eos candelabro ſe imponi unquam permiſiſſe.

Raynaldus Abbas Ciſtercii Generalis moritur.

Succedit *Gosevinus*.

Pontifices octodecim ex una Claravalle aſſumpti, unius *Bernardi* Filii, uno anno diverſis in Cathedris ſedentes.

XXVI. In Boiaria *Conrado* Regi *Otto* Witelſpachius negotium novum faceſſebat: de quo *Otto* Friſ. in Frider. I. cap. 63. & *Aventinus* Annal. Boicor. Libr. VI. Cap. 4. Tueri debuerat hic *Otto* Advocati nomine plures Eccleſias: qua tamen curatione eundem Sacerdotes, i. e. Epiſcopi, moverunt, in dubiè, quòd eis gravis, aut ſegnis eſſet. Quibus ille indignatus, prædia eorum audacter diripuit, Regi monenti nec quicquam obaudiens. Ergo proſcriptus eſt à *Conrado* Ratisbonæ curiam agente, & Rex ipſe ad eum in Caſtro Kelheim obſidendum proceſſit. Coactus eſt deditionem facere, unúmque Filio-

Henricus fuit cum Rege in expugnatione Caſtri Kelheim.

Filiorum, qui ipſo Patre inſolentiùs egerant; eúmque natu-maximum, obſidem dare. Fuit cum Rege Dux noſter *Henricus.* Priusquam enim *Conradus* Ratisbonâ contra Caſtrum abiret, Suburbium ripenſe ibidem, quod Canonici Regulares S. Magni, An. 1138. fundati, tenebant, quo neſcio jure obtento, Regali proprietati ſubjecit, pérque Præfectum ſuum à Colonis 52. talenta pro inveſtitura, ut ajunt, exegit. Accedente verò ad eum *Gebbardo*, qui & Fundator Loci, idémque primus Præpoſitus erat, & humiliter ſupplicante, ut intuitu Divinæ Remunerationis hanc poſſeſſionem remittere, iterúmque largiri dignaretur, promtus acquievit.

Hac occaſione benè conſulit pro Canonicis S. Magni Ratisbonæ.

Pro compenſatione autem prædictorum talentorum, quæ exegerat, *cum conſilio*, ut habent Literæ, *Fratris ſui Ducis Bawariæ*, nimirum Henrici noſtri, publicam mercaturam, i. e. nundinas, omni feria tertia, in Predio illo Ripario inſtituit, telonis omnibus de Mercatu competentibus, judiciis item, ſeu banno, excepto Jure Gladii, eidem Monaſterio in perpetuum conceſſis. Sic inſinuat *Andreæ* Præsb. Ratisb. & *Joann. Chraſti* Chronicon apud *Eccard.* Scr. I. col. 2078. Clariùs verò productis Literis exponit *Hundius* Metrop. Salisb. Tom. II. p. 310. ſeq.

Conradus Rex obit, & laudatur.

XXVII. Ad Ann. 1152. omnia propè Chronica notant, *CONRADUM Regem obiiſſe, attamen ſine benedictione:* quod ita accipiendum, eum Romæ coronatum non fuiſſe. Chronica Regia S. *Pantaleonis* apud *Eccardum* Scr. I. col. 934. ita de eo. *Erat Vir militari virtute ſtrenuus, &, quod Regem decuit, valde animoſus: ſed quodam infortunio Reſpublica ſub eo labefactari cœperat.* Juvat autem, *Ottonem* Præſulem Friſingenſem, Fratrem ejus Uterinum, de obitu illius in *Frider.* Libr. I. cap. ult. paulò prolixius diſſerentem audire. *Ipſe verò*, ait, *non multò pòſt, omnibus benè in Gallia* (nempe Belgica) *& Germania compoſitis, cùm etiam jurata expeditione, in proximo Imperii Coronam accepturus eſſet, non ſine ſuſpicione quorumdam, quos ex Italia habuit, Medicorum, quaſi ex* ROGERII *Siculi motu ſubmiſſorum, morbo corripitur. Sicque tamen tanto non fractus infirmitatis dolore, Curiam celebraturus ad Babenberg venit: ubi cum multorum planctu raptus, prioris fortitudinis in ultimo diſcrimine retinens animum, proxima à Capite jejunii ſextaferia, i.e. XV. Kal. Martii, vitam finivit, Regalia Duci* Friderico, *cum unico ſuo item* Friderico, *commendans. Erat enim, tanquam Vir prudens, de Filio ſuo adhuc parvulo, ne in Regem ſublimaretur, quaſi deſperatus. Idcirco & privatæ, & Rei publicæ meliùs profuturum judicabat, ſi is potiùs, qui Fratris ſui Filius erat, ob multa virtutum ſuarum clara facinora ſibi ſuccederet.*

XXVIII.

XXVIII. Erit fortaſſe nonnemo, qui hæc dicta *Ottonis* cum aliis ejusdem verbis, Chron. Libr. VII. cap. 34. exſtantibus, combinari minimè poſſe cauſetur, ubi ſcripſit. *Tanta poſtremò præteritorum memoriâ, præſentium incurſu, futurorum metu diſcriminum urgemur, ut reſponſum mortis in nobis accipientes, etiam tædeat nos vivere: præſertim, cùm tam ex peccatorum noſtrorum multitudine, quàm tumultuoſiſſimi IMPERATORIS fœtulenta improbitate, haud diu ſtare poſſe Mundum putaremus, niſi Sanctorum meritis, veræ Civitatis DEI Civium, quorum in toto Orbe copioſa variè & pulchrè diſtincta florent Collegia* (nempe Cœnobia Religioſa) *ſuſtentaretur.* Ubi ſanè de alio, quàm *Conrado*, eidem ſermo non fuit. Verumtamen modico ſale prudentiæ opus eſt, ut videas, Locum iſtum, quantumvis paſſim in impreſſis ita legatur, oſcitantiâ tamen Tranſcriptorum, grandíſque eorum legendi lapſu, corruptum fuiſſe, cúmque in MS.^to^ occurreret hæc vox abbreviata *t̄pris*, i. e. *temporis*, librarium, quaſi ſcriptum fuiſſet *ipris*, legiſſe *Imperatoris*: & hinc pro eo, quòd oportuerat eum tranſcribere, *quàm tumultuoſiſſimi temporis*, malè in chartam illeviſſe *quàm tumultuoſiſſimi Imperatoris fœtulenta improbitate*. Effugerat interim palmare hoc ſphalma pleróſque Viros doctos, qui Hiſtoriam *Ottonis* iterum iterúmque ediderant: è quibus tamen *Cuſpinianus*, ut advertit jam Cl. *Meichelbeckius* Hiſtor. Fris. Tom. 1. p. 329. hoc ſaltem in editione ſua ad marginem notavit, in aliis Codicibus locò vocabuli *Imperatoris* poni vocabulum *temporis*.

Notatur locus Ottonis Friſingenſis corruptus de eo.

XXIX. Id quàm rectè, vel exinde ad oculum haurias, quia *Otto* in omni Chronico ſuo, item toto Libro I. de Geſt. Friderici, quotieſcunque *Conradum* nominat, nunquam eundem alio, quàm *Regis*, vel *Principis* elogio afficit, præterquam dum affert Epiſtolas, à *Conado* & *Joanne* Conſtantinopolitano mutuò invicem exaratas, in quibus *Conradus* ſeipſum ſcripſit *Imperatorem*, ut faſtum Græcorum confunderet, Romanum Imperium qua ore qua calamo ſibi arrogantium. Præterea cui vel prudentum vel ſomniandò tam abſonè, lepidèque obtingat, ut in animum ſuum inducere vellet, *Ottonem* Præſulem tam Sapientem, Probúmque, ac Principem Imperii, *Conrado*, non modò Fratri ſuo Uterino, verùm etiam Supremo Principi, & in temporalibus Domino ſuo, inſuper viventi ac præſenti, *tam fœtulentam improbitatem* publico ſcripto impingere voluiſſe, *propter quam haud diu ſtare poſſe Mundum putaret?* Maximè cùm hoc Caput ſcripſerit, deſinens in anno 1146. quo ipſo *Conradus*, Cruce ſignatus à D. *Bernardo*, Expeditionem ſacram, cui ipſe *Otto* Comes iturus erat, appararet.

Ratio Notationis.

raret. Diſcat hinc Lector, nondum forſitan ſatis cautus, legere cum judicio, nulláque tanta cujuslibet ſcripti, quod non ſit Divinum, fidémque ſalutis attineat, præſumtione duci; & authoritate, quin illud ratione examinet. Hanc enim DEUS unicuique noſtrûm ideo dedit, ut recta per eam evadat noſtra cognitio. Hac ſolummodo media obtinebis, ut in tanta apud homines errandi proclivitate, error alienus poſt ſe errorem tuum non trahat.

Epochæ defuncti Regis, & Sepulchrum.

XXX. Cæterùm cùm ipſe *Otto* in Frider. Libr. I. Cap. 10. ſcripſerit, *Conradum* in morte Patris An. 1105. duodecim annos habuiſſe, conſequitur, eum anno hoc 1152. quo obiit, Annum ætatis 59.um necdum compleviſſe. Regnum ab Anno 1138. tenuit quatuordecim. Sepultum eum Regio cum honore ſcribit *Otto* in Templo Babenbergenſis Eccleſiæ juxta tumbam *Henrici* II. Imperatoris, Fundatoris ejusdem Eccleſiæ, nuper, cùm pro Sancto haberetur, ad Aram levati: quamquam ipſe in Monaſterio Laurisheimenſi, tanquam proprio fundo, juxta Patrem tumulari petiiſſet. Unde fallunt, qui eum Spiræ depoſitum tradiderunt.

§. III.

Proſecutio Actorum Henrici, donec crearetur Primus Auſtriæ Dux.

Electio Friderici I. Imperatoris.

I. PErgens *Otto* Librum II.dum de Geſtis ipſius novi Electi ita inchoat. *Anno ab Urbe* (Romæ) *condita M. D. CCC. ab Incarnatione verò Domini M. C. LII. decedente ab hac luce vernali tempore, i. e. ſexta feria proxima, ut dictum eſt, poſt Caput Jejunii in Civitate Babenbergenſi Piiſſimo Rege CONRADO, III. Non. Martii, i. e. tertia feria poſt Oculi mei, in Oppido Franconefurt de tam immenſa tranſalpini Regni latitudine univerſum (mirum dictu) Principum robur, non ſine quibusdam ex Italia Baronibus, tanquam in unum Corpus coadunari potuit. Ubi cùm de eligendo Principe Primates conſultarent (nam id Juris Romani Imperii apex, videlicet non per Sanguinis propaginem deſcendere, ſed per Principum Electionem Reges creare, ſibi tanquam ex ſingulari vendicat prærogativa) tandem ab omnibus FRIDERICUS Suevorum Dux, FRIDERICI Ducis Filius petitur, cunctorúmque favore in Regem ſublimatur.* Interfuiſſe huic Conventui *Henricum* Ducem noſtrum, qui erat Electi Patruus ambigere non licet. Coronatio novi Regis Aquisgrani ipſa Dominica Lætare peracta fuit: quo ex tempore Imperii negotia ſtrenuè aggreſſus eſt.

Huic Henricus noſter interfuit.

II. In-

II. *Inter omnes verò curas multa erat Sereniſſimi Principis anxietas*, pergit *Otto* Cap. 7.mo, *cùm omnia proſperè in Regno agerentur, qualiter controverſia, quæ inter ejus carnem & ſanguinem, i. e.* Henricum *Patruum ſuum* (nempe Principem noſtrum) *& itidem* Henricum (Leonem) *Avunculi ſui* (Henrici Superbi) *Filium, Duces de Norico Ducatu agebatur, ſine ſanguinis effuſione terminari poſſet*. Et *Leo* quidem obtenderat apud Regem, Patri ſuo Boiariam vi, non jure ereptam: aut ſi etiam jure, ſe tamen ab impacto Patri crimine innocentem eſſe. Auſtrium ſolis Nuptiis cum Matre ſpeciem juris accepiſſe, nunc verò ipſa, quin prolem reliquiſſet, demortuâ, & hanc ſpeciem evanuiſſe. Inductum ſe quidem olim, ut puerum nihil ſapientem, ad remittendam Boiariam: jam autem ſaniùs cogitantem, remiſſionem illam penitus abjurare. Per vinculum itaque Sanguinis, per æquitatem obteſtatur: leges, fidem, clementiam implorat. Æmulum in jus cum ſolemnitate vocat: judicio & ſententiæ integrè ſe ſtaturum ſpondet: gratiæ æternum obſequium jurat. Rex verò non ignorabat, Principi noſtro ex adverſo militare: Quòd *Henricus Superbus* culpâ publicâ terris ſuis exciderit contumaciæ ergo, ejúſque feuda jam neque Filio lege debeantur: Quod Auſtrius Boiariam non concupierit, rapuerit, vi occupaverit, ſed mera gratia conſecutus ſit, actúque obtineat, nullo crimine à poſſeſſione ejici promeritus, quódque nulli unquam obſequio defuerit. Quod præterea ſibi vinculo Sanguinis tam arctè, ac *Leo* ſit adſtrictus. Quæ utrinque momenta præſentem cauſam tam dubiam, quàm difficilem reddant, & niſi blandè componeretur, cruore plenam factura ſint. Perpendit præterea, his turbis obicem ſtruendum fore excelſis cogitatibus ſuis, Imperii dignitatem apud exteros inſtaurandi, Ungaros, Italos, & Siculos. Ergo utrique Duci Herbipoli ad proximum Octobrem Curiam præfixit, utrumque auditurus. Jam antea quidem Ratisbonæ decreverat in Pannones, ut eos ad Monarchiæ apicem reduceret: *Geiſæ* verò Ungariæ Regis pecunia effecit, ut Principes hoc bellum vetarent. In proxima Curia *Leo* aderat, non item Dux noſter: iterum propterea, iterúmque vocatus, nunquam comparuit. Rex interim, auditis Legatis eorum, quos *Rogerius* natali ſolo pepulerat, Expeditionem Italicam pro Corona Romana capienda, & Siculo debellando, Ordinibus indixit.

Solicitudo novi Regis Ducem noſtrum cum *Henrico Leone* abſque ſanguine componendi.

Die utrisque dicta noſter non comparet.

III. De Pontifice habet *Robertus de Monte* ad h. Ann. Eugenius *Papa cum Romanis pace facta Urbem ingreditur, ibique cum eis hoc anno primitus commoratur*, ſubaudi, *ſtabiliter*. Aliàs quippe ſæpius accedens, ſemper denuo recedere cogebatur, ſive propter Senatus obtentum, ſive propter *Arnaldi*, popu-

Eugenius Papa Romæ tandem obtinet pacem.

lum adverſus Clerum commoventis, factionem. Evênit itaque, quod ei S. *Hildegardis* prædixerat, pacem cum Romanis eidem non priùs, quàm ſub finem Pontificatus futuram. Mirum autem dictu, Sanctum Pontificem erga Populum Romanum, ſibi adeò ac tamdiu moleſtiſſimum, tam è converſo clementem atque munificum exſtitiſſe, ut ſummè tandem diligeretur, uti ex Notitiis Vaticanis *Ciacconius* in Vita ejus uberiùs retulit, addens, eum, niſi morte præventus eſſet, Senatores plane in Ordinem redacturum fuiſſe.

Moriuntur *Eugenius* Papa, & S. *Bernardus.* IV. Sed nempe Annus 1153. magna duo ac prima Luminaria tam Eccleſiæ, quàm ſacro Ordini noſtro in terris eripuit, ut Soli Juſtitiæ in Cælis conjungerentur: *Eugenium*, inquam, Papam Tiburis Non. Julii ſive die ejuſdem 7.ma & Mellifluum *Bernardum* die 20.ma Auguſti. De quo poſtremo ſic *Ortilo* noſter ad h. a. notavit. *Mellifluus BERNARDUS noſter Propagator & Parens in cœlum abivit.* Utriusque porro Dormitionem, quia pretioſam in conſpectu Domini, gratulatio decet, non gemitus. Et de *Bernardo* quidem verbum facere, quem laudat omnis Eccleſia Sanctorum, quid foret, niſi Soli facem accendere? Præſtat potius, DEO humillimè de genu ſupplicare, ut meritis ejuſdem pium ipſe perficiat in nobis ad æmulationem tanti Patris ſanctæ Religionis affectum, quam ille non inſtituit, ſed adeò mirificè quaquaverſum per univer-

Eugenii laus peculiaris ſum Mundum propagavit. *Eugenii* hæc peculiaris eſt laus, quòd ex paupere & humillimo Abbate, quem ſola virtus commendare potuit, ne quidem cardinali purpura decorus, raptus attamen fuerit in cathedram Petri, eámque plus octo annis tenuerit plerumque exul: quin Reges Regibus ſui tuendi cauſa commiſerit: quin Collectas & præſtationes indixerit Regnis: quin plebes vectigalibus oneraverit: quin à ſe vel à ſuis, juſtitiam Curiæ ſuæ vendi ſuſtinuerit, manus ſuas perpetuò ab omni munere excutiens. Nihiloſecius vero inſtantia ipſius quotidiana erat ſolicitudo omnium Eccleſiarum: commovit in arma ſacra orbem terrarum: continuit in pace Eccleſiam: oppreſſit hæreſes: & juxta Codicem Vaticanum, cum inermis totus eſſet, demtis unis Romanis, in quos aliquando pugnare coactus, ſolo gladio ſpiritus Recuperavit Eccleſiæ Tarracinam, Setiam, Narniam, & Arcem Fummonis, à Patrimonio D. Petri dudum ablata: Regnum Portugalliæ Europæ adjecit, vectigale Eccleſiæ reddidit: *Henricum* II. Imperatorem Albo SS. inſeruit. Ipſum porro nemo erat, qui ſanctum in vita & morte non haberet. Requiem cepit in Vaticano ante

Succeſſit *Anaſtaſius* IV. Aram principem, Qua pietate, quo lucro Sepulchrum ejus viſitaverint plurimi, apud *Manriqueum*, *Pagium*, *Papeprochium*

chium legas. Succeſſorem bidno à morte accepit *Conradum* Sabinenſem Epiſcopum, dictum *Anaſtaſium IV^tum*.

Conradus Epiſcopus & *Henricus* Dux bene faciunt S. Cruci.

V. In Auſtria *Conradus* Epiſcopus Patavienſis (cui teſte Cl. *Hanſizio* cura quaſi princeps erat, diſciplinam Cænobiorum ſuæ Diœceſis undique ſartam tectámque ſervare, ipſa verò Monaſteria adjuvare pro facultate) hoc, vel proximo aliquo anno, unacum Fratre ſuo *Henrico* Duce noſtro, Monaſterio S. Crucis, quaſi charæ Parenti ſuæ, ad conſtruendas ejusdem Officinas, predium Minchindorf delegavit. Dux verò inſuper, cum Uxore *Theodora*, eidem Cænobio *debitum ſuum, quod ſibi annuatim perſolvendum erat de vineis viginti & una*, jus nimirum, quod hodie dicunt Montanum, pro remedio animarum gratioſè in perpetuum remiſit. Utramque Donationem è Codice Traditionum San-Crucenſi, qui tamen annum non habet, extraxêre primùm *Jongelinus* in Notit. Abbatiar. Ciſt. Libr. IV. p. 8. deinde prolixiùs Cl. *Bern. Pezius Cod.* Diplom. Part. I. col. 354. Lego autem apud *Jongelin.* l. c. ulteriùs Ducem noſtrum cum Conjuge, ſed anno rurſum incerto, etiam villam Sichenwald, Cænobio illi propius adjacentem dato pretio ab Ulrico de Schönenkirchen comparaſſe, & Monaſterio tradidiſſe: nec non & collem quemdam juxta villam Schwechand cum ſylva circumjacente.

Lis de Ducatu Bavariæ variis in Comitiis ſine compoſitione extracta.

VI. De controverſia Boiariæ ſic breviter iterum retulit *Otto* Friſingenſis Cap. 9. *Ad prædictam Curiam* (quam videlicet Rex FRIDERICUS Wormatiæ Pentecoſten agens celebraverat) *prænominati Duces, ambo* HENRICI, *pro Ducatu Norico, ut dictum eſt, contendentes venerunt. Sed altero* (nempe Principe noſtro) *quòd legitimè vocatus non fuerit, prætendente, debitum finem negotium ibi habere non potuit.* Prætenſio non legitimæ vocationis erat quodammodo exceptio fori non competentis. Quamvis enim omnis de feudis Imperialibus, maximè magnis, i. e. de Ducatibus, Marchionatibus &c. diſceptatio ad arbitrium Regis in capite attinuerit: hujusmodi tamen judicium ab eo in publica Curia cum conſilio Principum ferri ab eo, more ac lege temporum illorum, ſancitum fuit. Ubi inſuper petebatur à Partibus, illa præcipuè, quæ in cauſam attracta erat, ut indicta Curia iis Principibus maximè conſtaret, qui Legum provinciæ, de qua litigatum, & conſcii eſſent, & reo non infenſi. Tales cùm Wormatiæ adeſſe *Henrico* noſtro non viderentur, contra hanc Curiam excepit. *Menſe* itaque *Septembri*, pergit *Otto* Cap. 11.mo, *Principes Majoréſque Boioariæ à Rege Ratisponæ convocantur* (ecce Provinciales proprii Ducatus controverſi, minùs nempe ſuſpecti) *Sed nihil ibi de bono pacis in illa provincia propter duorum Ducum litem* (alterutrum prolatis

Exceptio non legitimæ Vocationis qualis olim apud Principes fuerit adverſus Cæſarem?

argumentis agitatam) *terminari poterat. --- Proximo dehinc Menſe Decembri utrique Duces* HENRICUS, *itidem &* HENRICUS, *in Civitate Spira Principis aſſiſtunt judicio. Sed iterum altero de legitima Vocatione ſe excuſante, res protelatur.*

Bavaria Henrico Leoni Goslariæ adjudicatur.

VII. *Itaque An.* 1154. FRIDERICUS, *dum jam ferè per biennium ad decidendam litem duorum Principum, ut dictum eſt ex propinquitate Sanguinis tam affinium, laboráſſet, tandem alterius inſtantiâ, qui in Paternam hæreditatem, à qua diu propulſus fuerat, redire cupiebat, flexus : imminente etiam ſibi Expeditionis labore, in qua eundem Juvenem, Militem, ſociúmque viæ habere debuit, finem negotio imponere cogebatur. Proinde in Oppido Saxoniæ Goslaria Curiam celebrans, utróſque Duces datis edictis evocavit. Ubi dum altero veniente alter ſe abſentaret, Judicio Principum alteri, id eſt,* HENRICO *Saxoniæ Duci, Boioariæ Ducatus adjudicatur.* Ita rurſum *Friſingenſis*, unde ſuprà. Vicit ergo hoc judicio *Henricus Leo*, cauſis ab *Ottone* aſſignatis, quia perpetuò inſtitit, ne Boiaria, quam ut avitam hæreditatem, animo non deſiſtendi ſatis utique præſelato, ambiebat, diutius excluderetur : & quia Rex proclivem ad bella Gladium ejus in Expeditione Italica potiùs, quám ſub inteſtina Germaniæ diſcordia, incaleſcere voluit. In poſſeſſionem tamen illum hac vice minimè immiſit, ut Virtutem *Henrici* Auſtriaci probaret. Pergit ſiquidem *Otto* è veſtigio. *Poſt hæc Princeps de Saxonia in Boioariam ſe recipiens, ac inde per Alemanniam tranſiens, anno Regni ſui tertio in Campania* (i. e. campo) *Lyci fluminis, termino Boioariæ contra Civitatem Auguſtenſem circa principium Menſis Octobris Militem, in Italiam iturus, collegit, finitis, ex quo jurata fuerat prima Expeditio, duobus annis.* Nec illuſtrem animum à tam illuſtri facto recenter prolata in tam Magnum Imperii Principem *ſententia, & exbinc obortum non parvum aliorum Principum murmur, revocare poterat : quin omnia, quæ retro erant, tanquam flocci pendens, DEO ſe committendô, in anteriora extenderetur.*

Qui tamen in poſſeſſionem necdum immiſſus fuit.

Modeſtia Principis noſtri poſt hanc ſententiam.

VIII. Vide ſis, quàm non obſcurè inſinuet modeſtiſſimus Præſul, qui Propinquorum ſuorum laudibus manifeſtis cautiſſimè abſtinuit, ne jactâſſe Genus ſuum aliquando videretur, quanti periculi apud Regem fuiſſet hæc ſententia, maximè cum biennio propè à Regno abeſſet, ſi *Henricus* Auſtrius in *Guelfonis*, aut *Henrici Leonis* morem agere voluiſſet : quos anteriùs audivimus in *Conradum* Regem nullo non tempore tumultuantes. Erat Princeps noſter, ipſo *Ottone* ſuprà laudante, *Manu fortis, mente audax, ſed moræ impatiens* : non deerant ei ad bella viri, vires, & opes : ſuppetebant è Principibus amici, qui juvarent : adverſi fortè alii animum tamen ejus ac potentiam,

tiam, utpote *tam Magni Principis*, metuebant: & ideo utrorúmque murmur non parvum. Sed vicit formidinem omnium rara virtus piiſſimi Ducis. Quis námque ſcriptorum omnium ullis in faſtis prodidit, *Henricum* noſtrum poſt Sententiam Regis contra ſe latam ullo in loco vel minimum turbâſſe? Probè hoc advertit *Ortilo* noſter notans ad Annum 1154. *Fridericus Ænobarbus* (aliis *Barbaroſſa* à barba ſua rubra) *qui Chunrado Regi mortuo antea ſucceſſit, tollere cupiens acerba bella pro Bawaria inter Hainricum Marchionem Auſtriæ, & Hainricum Leonem, Hainrici Superbi Filium, ſententia Regia huic Bawariam reſtituit. Hainricus Marchio id cum magna laude, ſuadente* Ottone *Friſingenſi Fratre, patienter tulit, licèt aliis Principibus parum placeret.* Non inficior, arduam exſtitiſſe Principi noſtro, ac difficilem hanc ſui victoriam, & ſuaſionibus, fortè precibus quoque *Ottonis* Fratris, quidni & *Conradi* alterius Germani ſui, præ omnibus verò *Agnetis* Matris adhuc ſuperſtitis, apud eum opus fuiſſe, ut paccatè ferret non modo tantæ Provinciæ, qualis erat Bojoaria, ſed etiam Ducalis Honoris abjudicationem. Facilè largior, ſpe illum ab amicis inductum, vel revocari à Cæſare iterum poſſe ſententiam, vel fore, ut eam non perurgeat, vel denique diminutum hoc pacto Honorem ampliori Dignitate adjiciendà ab ipſo eſſe compenſandum. Satis interim laudis erat *Henrico* noſtro, qui animo ex hac jactura apud ſe amaro triſtíque non eſſe vix poterat, eum vel ſic ſaltem ad metum & reverentiam Principis adductum, ab armis corripiendis penitus quieviſſe. Rari hoc exempli inter Principes ævi illius potentes, teſte omni hiſtoria fuit.

IX. *Friderici* Italiam ingreſſi, quò eum & *Henricus Leo* comitabatur, veſtigia jam non lego, quamvis eadem *Otto* prolixè deſignet. Id potius ex more adnoto, *Anaſtaſium* IV. Papam anno priori ſubvectum, hoc anno die 2. Decembris jam iterum obitu maturo conſummatum fuiſſe, ſubrogato eidem *Nicolao* Epiſcopo Albanenſi, quem *Hadrianum* IV. appellavêre. Erant, qui eum Benedictinum vellent, alii Ciſtercienſem, nonnulli Præmonſtratenſem. Sed *Guilelmus Neubrigenſis* coævus, ac conterraneus ejus, Libr. II. de Reb. Anglor. Cap. 6. vitam illius ab ortu amplè ſatis exponens, cùm eſſet pauperrimo cenſu, diſertè ſatis commonſtrat, eum in Monaſterio Canonicorum Regularium S. Rufi in Galliis primùm quidem favorem Fratrum, quales ævo illo etiam Canonici ſe dicebant, atque ab aliis dicebantur, obſequiis omnibus quæſiviſſe, tandem ab ipſis in Gremium ſuum, ſubinde & in Abbatem adoptatum, poſtremò ſpretum, ab *Eugenio* verò Papa Cardinalem & Epiſcopum Albanenſem creatum. Conſentit *Matheus Pariſius* in Vitis Abbatum San-Albanenſium: quorum tanquam ſinchronorum Authoritate permoti *Ughellus*, *Manriquez*, *Pagius*, conſtanter negant, *Hadria-*

Moritur *Anaſtaſius* IV. ſequitur *Hadrianus* IV. quibusdam creditus Ciſtercienſis: quod fallit.

drianum è Ciſtercio prodiiſſe: quidquid *Henriquens* noſter, & qui ab hoc diſcedere nefas ducebat, *Sartorius*, conjectandô opoſuerint. Referente interim *Manriqueo*, inter prima novi Pontificis Acta fuerat, ut Beatum *Quardum* Monachum vel potiùs Eremitam Ciſtercienſem S. Laurentii apud Urſatiam in Gallecia, à gloria & fama prodigiorum commutato nomine *Famianum* dictum, Sanctorum numero adſcriberet. *Annal. II.* 265. In locum autem S. *Bernardi* Thaumaturgi æquali ferè prodigiorum magnitudine & copia, DEO providente, ad Eccleſiæ atque Ciſtercii Gloriam *Petrus* Archiepiſcopus Tarantaſienſis emicare cœpit, Turres aſcendere coactus, ne à turbis languentium, ſive languidos offerentium comprimeretur. *Idem ibid. p.* 258.

B. Famianus renunciaturSanctus.

S. Petrus Tarantaſienſis miraculorum copia S. Bernardi æmulus.

X. Annus 1155. Ciſtercienſi Archicænobio die ultima Martii abſtulit univerſi Ordinis Patrem B. *Gozevinum*, Abbatum Generalium Ordinis V.^{tum}: in cujus locum introire compulſus eſt *Lambertus* Morimundi Abbas, virtute Anteceſſoribus non inferior. Quod commendans *Manriqueus* noſter II. 266. addit inſuper, cùm inſigni Ordinis honore plurium Scriptorum liquidis gravibúſque teſtimoniis conſtare, quòd in ſolo Ciſtercii Archi-Cœnobio XXIV. Abbates Generales ſepulti requieſcant, omnes ſive Sanctorum ſive Beatorum elogio celebrati: quibus adhuc alii extra Ciſtercium conditi, pari verò fama incliti accedunt, in Cathedralibus vel Metropolitanis Eccleſiis, ad quas aſſumpti fuerant, contumulati. Atque rarum hoc Ciſtercii decus Romanæ Eccleſiæ Gloriam, tot Sanctis à Pontificibus in ſe profectam, ſanè proximè æmulatur.

Gozevinus Abbas 5. Ciſtercii Generalis obiit, Succeſſore Lamberto.

Permagnus Sanctorum aut Beatorum Abbatum GeneraliumCiſtercienſ. numerus.

XI. *Fridericus* Rex, Italiæ Civitatibus, quæ teſte *Ottone* Friſ. de Geſt. Frid. Libr. II. Cap. 13. ſolemnem ſibi quodammodo hanc barbariem olim ferè perpetuò habuêre, ut legibus Supremi Principis ſui non obſequerentur, quemque mitem debitis ab antiquo ſervitiis in Expeditione juvare debuerant, in obedientia ſua hoſtem potius ultro ſibi efficerent: *Fridericus*, inquam, Rex Civitatibus Italiæ admodum aſper fuit, Mediolano vehementer nocuit, Aſtam & Cairam evertit, Derdonam pertinaciſſimè obnitentem, ſed captam tandem penitus deſtruxit. Papiæ deinde die 10. Aprilis Longobardicam coronam accepit: & cùm Romam perrexiſſet, ab *Hadriano* Papa etiam Romanam die 18. Junii in Eccleſia S. Petri, invitis tamen Romanis, quaſi clanculò conſecutus eſt: quapropter etiam Germani in tumultuantes eapropter Italos cruentam cladem intulerunt. *Pagius* IV. 580. ſeqq. Sic porro coronatus Imperator cùm noviſſet, hoc anno Ciſtercii Capitulum Generale congregatum eſſe, prolixiorem ad illud Epiſtolam dedit, ſummis lau-

Fridericus humiliatis Italiæ Urbibus coronatur.

Scribit Capitulo Generali Ciſtercienſi.

laudibus Ordinis noſtri, maximíſque ſui favoris conteſtationibus refertam: Qua ſibi non ſolùm preces noſtrorum, ſed & Fraternitatem, i. e. Meritorum omnium communionem ſatis humili ſupplicatione efflagitavit.

XII. Vocabat Patres Abbates noſtros *Amicos ſuos dilectiſſimos, Nobiles Athletas Chriſti, excelſas Columnas Eccleſiæ: in quorum medio Spiritus S. habitet, & in quos ipſe ſe transfuderit, ſanctiſſima eorum pectora ſe ipſo inflammans. Credimus* (ait) *immo verè ſcimus, quòd tanta eſt Sanctitas hujus Reverendi Ordinis, tamque eſt placens, tam ſuave, & acceptabile holocauſtum Orationum veſtrarum, quod ei quotidie offertis ſub carnis veſtræ maceratione & mortificatione: quòd omne id, quod à Creatore noſtro duxeritis petendum, cùm pius ipſe ſit, & promtus ad benefaciendum, obtinebitis à multitudine miſerationum ſuarum. Eſt etiam fides noſtra non utique parva, quòd hic Mundus, qui lubricus & immundus eſt, & in maligno poſitus, Orationibus veſtris ſuſtentatur, & à facie furoris illius tremendi judicii, cujus iram peccatis noſtris accendimus, defenſatur, avertendo ſuam, quam meremur, indignationem. Cùm igitur hoc firmiſſimè credamus --- Nos, qui peccati pondere recognoſcimus oppreſſos nos eſſe, omni humilitate, omni devotione, ab univerſis vobis & ſingulis, qui in nomine Chriſti hìc conveniſtis, petimus, & obſecramus omnium precum inſtantia, quatenus in Fraternitatem Veſtram nos recipientes, & in Conſortium ſanctiſſimarum Orationum veſtrarum nos colligentes, ſpeciales Creatori noſtro preces effundere dignemini, ut Gratia ſua ---- licèt peccatores ſimus; cùm tamen per ineffabilem miſericordiam ejus Romani Imperii gubernacula ſuſceperimus, det ipſe nobis, veſtro pio interventu, ſpiritum Judicii, & Veritatis, ut ſic ſub nobis regatur Imperium, & diſponatur, ut ad laudem & Gloriam Nominis ſui ſancta ſua Eccleſia, quam in Ara Crucis Sanguine ſuo Redemit, Pacis gaudeat optata tranquilitate. ---- Cæterùm quia ſignum vivificæ Crucis in die noſtræ Coronationis accepimus, ut labore & ſtudio noſtro Terra Sancta -- à manibus inimicorum Crucis Chriſti, qui eam violenter detinent: Capiatur: ſuppliciter petimus, ut veſtris ſanctiſſimis Orationibus deſiderium noſtrum compleatur.* Addidit poſtremò ſub finem. *Ultimò Orationibus veſtris nos recommendantes, ſcire vos volumus, quòd omnibus diebus noſtris hujus Sanctiſſimi Ordinis Defenſores eſſe volumus, & per omnia, facta ſua, tanquam noſtra propria, promovere. Datum apud S. Naborem XII. Kal. Septembr. Indictione III.* Excerpta Epiſtolæ ejus.

XIII. Quàm benè, ſi verba eſſent facta! Sed egregius natura & magnanimus Princeps, conſiliis peſſimis poſtea abreptus fuit. Expertum eum reor pluribus annis, audiri à DEO Ciſter- Reflexio deſuper.

ſtercienſium preces, donec, ut hæ ſibi proficere non poſſent, ipſemet effecerit. Pro eo námque, quòd exorari ſibi cupierit ſpiritum Judicii, & Veritatis, irruere in ſe fecit, velut olim in Saulem, ſpiritum Domini malum. Tranquilitatis locò, qua rectè ſub ſe gaudere Eccleſiam Chriſti optaverat, factus eſt eidem filius Benjamin, Filius doloris, ſcidit eam, conturbavit, vaſtavit. Quos Fratres rogabat Ciſtercienſes, in eos, cùm videret ab Eccleſia; quàm ipſe perſequebatur, immobiliter Stantes, & ferè ſolos in faciem ſibi reſiſtentes, crudeliùs, ac in alios omnes efferbuit. Hi tamen vel ſic fideles ſe ipſi Fratres præbuerunt, conſtantia ſua furorem illius tamdiu frœnantes, donec ille, in cujus manu corda Regum, eidem in ferrei locum cor carneum dederit. Non ego deinceps hæc omnia, ut evenerant, ordine exequar, dudum publicis faſtis illata: pro re nata tamen attingere ſæpius, ipſo rerum ordine cogar.

Imperator in Germaniam rediens inducere ſtudet *Henricum* noſtrum ad Transactionem cum *Leone*.

XIV. In hac interim, de qua hactenus dixi, Cæſaris Expeditione Italica ultimi Spoletani, ac Veronenſes, inobedientiæ ſuæ pœnas peracres dederunt. Germaniam deinde rurſum Impertaor Menſe Septembri ingreſſus, *alloquitur in confinio Ratisbonenſium* (inſit *Otto* Cap. 27.) *Patruum ſuum HENRICUM Ducem* (i.e. Principem noſtrum) *ut ei de Tranſactione facienda cum altero HENRICO, qui jam, ut dictum eſt, Ducatum Boioariæ judicio Principum obtinuerat, perſuaderet. Cui dum ille tunc non acquieſceret, iterum diem alium, quo eum ſuper eodem negotio per internuncios conveniret, in Bajoariæ verſus Confinium Boëmorum conſtituit. Quo Princeps* (videlicet Imperator) *veniens, ---- cùm multis modis ad tranſigendum nos, qui Mediatorum ibi vice fungebamur, operam daremus, infecto adhuc negotio inſalutati ab invicem ſeparati ſunt.*

Excuſatur Princeps noſter ob diuturniorem animi renitentiam.

XV. Multùm quidem Renitentem noſtri Principis animum una ex parte hæc verba Præſulis optimè conſcii, quia Arbitri, indicant: neque id mirum, cùm ipſe Religione contemnendi Mundi, ſpernendi Honoris, colendæ Paupertatis ſe nequaquam obſtrinxerit, ac proinde jacturam integræ provinciæ, atque Ducalis, quo hucusque eminuerat, elogii, non potuerit non graviſſimè ſentire. Satis verò, arbitror, virtutis in *Henrico* fuit, *quòd manente in Italia Principe*, uti *Otto* ſequenti Capitulo refert, *totum penè Tranſalpinum Imperium ſeditionibus motum, ferro, flamma, publicisque congreſſibus turbatum, abſentiam ſui ſenſerit Præſulis*: ipſe verò amaritudinem animi ſui ita ſaltem intra ſe continuerit, ut ne unum quidem militem educeret, ſalvámque per ſe undique publicam quietem permiſerit. Quod minimè elevabis, etſi dixeris, hoſtem

ejus

ejus *Henricum Leonem* cum Cæſare abſentem fuiſſe. Neque enim Bavaria abſens erat, quam, ſi ſpem ejus retinendæ abjeciſſet, vaſtare potuerat: ſi retinendam ſperâſſet, ita militibus opplere, ut non niſi vi ſumma ab æmulo, ipſóque Imperatore ejici potuiſſet. Sic Princeps alius, cui minor in Cæſarem Reverentia, certò certius egiſſet. Neque metum ultionis obtendas, ut Virtutem *Henrici* enerves. Non enim nulla eſt Virtus, timore ſe continere, ſed minus perfecta.

XVI. Agnovit profectò Imperator, quàm ardua eſſet noſtri Principis lucta cum animo ſuo, quámque multam ſibi vim fecerit, ut foris, præter querimonias, tumultuantibûs in Imperio alias ob cauſas tam pluribus aliis, quippe ſui haud ita potentibûs, nihil ipſe moliri attentaverit. Agnovit, inquam, & apud ſe citra dubium magnoperè laudavit, jamjámque meritum huic virtuti premium decrevit: antea verò eandem plena animi quoque compoſitione perfectam reddere conſtituit. Ut quid aliàs, judicio à Principibus adverſus eum jam lato, Transactionem adhuc efficere quæſivit? Anne tranſigi ſolet aliquando tali de re, ad quam, vel in qua nihil te juris habere judicatò jam pronuntiatum? Compleri juſtitiam petet, coram quo cauſa cecidiſti, téque ad reſtituendum compelli urgebit. Vidit itaque Cæſar in Principe noſtro reſidere adhuc aliquid juris: quod verò ut eidem majori cum merito tantò cumulatius redderet, id petivit, ut cauſam ſuam *Henricus* noſter ſoli ſuæ Clementiæ plena cum ſubjectione committeret. Hoc autem tale fuit, quale niſi ab optimo animo, ſi Principum exempla recogites, exſpectare non poterat. Ergo in victoria ſui tam difficillima ultimum Duci noſtro fortiſſimúmque arietem admovens, *Henricum Leonem* actu in poſſeſſionem immiſit, *Ottone* iterum referente Cap. 28vo. *Poſthæc mediante Octobre Ratiſponam Norici Ducatus Metropolim Curiam celebraturus ingreditur, habens ſecum* HENRICUM *Henrici Ducis Filium, in poſſionem ejusdem Ducatus mittendum. - - - Igitur ſedente ibi in publico Conſiſtorio Imperatore, jam ſæpe nominatus* HENRICUS *Dux poſſeſſionem ſuam, Patrumque ſuorum recipit ſedem. Nam & Proceres Baioariæ hominio & ſacramento ſibi obligantur, & cives non ſolùm juramento, ſed etiam, ne ullam vacillandi poteſtatem haberent, vadibûs obfirmantur.*

Hac ſola fuiſſe, neque armis obſtitiſſe, magnæ Virtutis erat: quam & Cæſar penſavit.

Ut verò plena ſubjectione perfectam redderet, *Leonem* in poſſeſſionem immiſit.

XVII. Factum Cæſaris adeò durum æquo animo ſiccáque dextra perferre quia Virum eximiè bonum popoſcit, ut ſe talem *Henricus* noſter præſtare poſſet, in pietate præſidium poſuit. Benè de ſervis DEI mereri ſtuduit, ut horum grata oratione ſibi DEUM obnoxium redderet. Cùm ergo primùm *Heilwigis de Pirbaum*, quam vocat Miniſterialem ſuam, patrimoni-

Dux noſter ad hoc paratè ferendum DEI gratiam benefactis in Domos DEI quæſivit.

monium ſuum offerre cuperet ad Altare B. Virginis in *Sytanſleten* inclito Cœnobio Benedictino Auſtriæ inferioris, hodie *Seitenſteten* dicto, Dux noſter ad petitionem Fratrum huic oblationi benignam præbuit facultatem, publicis literis roboratam: quæ à Cl. *Hier. Pezio* I. Diſſer. præv. II. §. XX. ex Codice Traditionum Seitenſtetenſi primùm vulgatæ, ſic inchoant. *In nomine - - - - Hainricus gratia DEI Dux Austriæ omnibus Dominum timentibus ſalutem.* In fine ita habet: *Geſta ſunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis MCLV. Indictione III.* Hoc diploma Vir Cl. ideo adduxit, ut inde probaret, *Henricum*, dum aliis in Chartis appellatur *Dux Orientis*, per *Orientem* non aliam provinciam intellexiſſe, quàm Auſtriæ Marchionatum, non obſtante elogio Ducis adjecto, cùm hìc diſertè ſe ſcripſerit *Ducem Auſtriæ*: non certè, quia hoc Anno 1155. qui ſubſignatur in Diplomate, Auſtria Ducatus jam eſſet, qualis demum anno inſequenti evaſit: ſed quia ipſe, cùm eſſet Marchio Auſtriæ, ſimul tamen ſe adhuc ut Bavariæ, tametſi ſibi jam abjudicatæ, Ducem geſerebat, utraque Dignitate unam perſonam ornante. Sed vereor ego, ne Epocha & Indictio hujus chartæ ex Autographo laudatum in Codicem Traditionum cum errore tranſcriptæ ſint. Ipſo enim in contextu Diplomatis ita lego. *Humili petitioni Fratrum de Sytanſteten annuentes, Miniſterialem noſtram Haylwigem de Pirbaum - - - pia devotione cum UXORE & FILIIS proſecuti ſumus.* Et poſt paulò. *Nec ei ſolùm facultatem hujus facti noſtra conceſſione tribuimus, verùm etiam ad majorem ejusdem Donationis firmitatem Manu propria cum UXORE & FILIIS in manu Comitis Chunradi de Pilſtein idem Predium delegavimus &c.* Sine dubio Princeps hìc loquitur de *Uxore* ac *Filiis* propriis, cùm interim teſtentur Chronica, *Leopoldum* atque *Henricum* Duci noſtro ante annos 1157. & 1158. genitos non fuiſſe. Unde hoc diploma neceſſariò differendum videtur in annum aliquem poſteriorem, & fortè denariâ notâ X. utrobique adjectâ, rectiùs ſubſcribendum fuiſſet *Anno MCLXV. Indictione XIII.*[tia]. Nempe certam fidem etiam per Diplomata nemo facit, niſi qui eadem ipſe ex Autographo tranſcripſit.

Benefecit Seitenſtetenſibus.

XVIII. Huic proinde Beneficio ſeriùs impenſo aliud ſubſtituo, quod cum Anno 1156. in Charta ſignato minus dubiè cohæret, & Gratiæ DEI in præſenti exorandæ certius valere potuerat. Lego illud in Charta, quam ex Autographo San-Petrenſi Salisburgi tranſcripſit R. P. *Philibertus Hueber* Mellicenſis, vulgavit verò Cl. *Bernardi. Pezius* Cod. Diplom. Part. I. col. 382. ſic ferè conceptam. *In nomine Sancte & Individue Trinitatis. Ego HEINRICUS Dux Bawarie, & Marchio Au-*

Henricus benefacit San-Petrenſibus Salisburgi.

Auſtriæ. Si de rerum terrenarum Abundantia, divinitus nobis conceſſa, inopiæ pauperum Chriſti ſubvenire ſtuduerimus, Abundatiâ, quæ eſt in turribus Jheruſalem, nos ipſorum interventu à DEO ditari confidimus. Hac ergo confidentia, & precibus dilecti Nobis Abbatis HEINRICI Monaſterii ſancti Petri, quod Salzburc ſitum eſt, inducti: Scientes eciam, quod piæ memoriæ Pater noſter LIUPOLDUS Marchio Fratres illius Cenobii dilexerit, & prædium Dornbach *dictum eis contulerit, Pratum quoddam proprietatis noſtræ,* Zemeruoprehtis *vocatum, & prædicto Prædio ſatis vicinum, conſenſu dilectiſſimæ Conjugis noſtræ DOROTHEE, præfato, Monaſterio tradidimus. Huic autem Traditioni, in Wiennenſi Civitate à Nobis factæ, interfuerunt de fidelibus noſtris OTOKARUS Styrenſis Marchio:* Rapoto *Comes de Ortinberg:* Gebohardus *Comes de Purchuſin, Advocatus ejuſdem Monaſterii:* Chuonradus *Comes de Halle, & Filius ejus* Chuonradus: *Heinricus Comes Scalab.* Ekkebertus *Comes de Butino:* Liutoldus *Comes de Pleigin, & Filius ejus* Liutoldus: *Adelbertus de Perge &c. . . . Anno Dominice Incarnationis MCLVI.*

XIX. Emanâſſe has Literas credo prioribus Anni hujus Menſibus, quibus Princeps noſter animum retinendæ Bavariæ, quamvis in ejus poſſeſſionem *Henricus Leo* immiſſus jam eſſet, necdum plenè abjecit, unde ſe *Ducem Bavariæ* conſtantiſſimè ſcripſit. Amici, quorum fide forſitan nitebatur, fuiſſe videntur iidem, qui ei hìc teſtati ſunt, quamquam nonniſi paucos de multis adſcripſerim: Et erant illi, præter Marchionem Stirenſem, Comites ea ætate ſanè potentiſſimi? ac ferè Principibus pares: quorum ditiones ſe per Bavariam, Auſtriámque la[t]iſſimè extenderunt. Vicit verò tandem animum ejus excelſum, etiam in re deſperata diutiſſimè ſibi conſtantem, prudens multúmque laudanda diſcretio Cæſaris: quæ modum invênit, *Henrico Leoni*, ſecus neutiquam pacando, reddendi, quod repetierat, notabili tamen ejus parte dimiſſâ: *Henrico* Auſtrio verò, de cujus animo cum fiducia meliora ſperaverat, provinciæ amiſſæ jacturam amplitudine Gratiarum compenſandi. Inde factum eſt, inſpirante & adſpirante DEO, quod rurſum ex *Ottone* Cap. 29.no addiſcimus. *Imperator*, ait, *ad Boiariam rediens, dies Pentecoſtes in quodam Caſtro* Ottonis Palatini *privatus egerat. Proxima dehinc feria tertia non longè à Civitate Ratiſpona Patruum ſuum HENRICUM Ducem alloquens, ad Tranſactionem cum altero item HENRICO faciendam tunc demum inclinavit. Præponebat hoc Princeps omnibus Eventuum ſuorum ſucceſſibus, ſi tam Magnos, ſibique tam* Conſentit Cæſari in Tranlactionem

Affines Imperii ſui Principes, ſine ſanguinis effuſione, in concordiam revocare poſſet.

Evulgat in Comitiis Cæſar dudum conceptum de præmianda Virtute Ducis noſtri conſilium.

XX. Supereſt ergo jam finis tanti, támque ardui, toto quadriennio extracti negotii exponendus: quem hac ulteriori narratione *Otto* Cap. 32. exequitur. *Igitur*, ſcribit, *mediante jam Septembre Principes Ratiſponæ conveniunt, ac per aliquot dies præſentiam Imperatoris præſtolabantur.* Indicta nempe Curia fuit ad feſtum Virginis Natæ, quod agitur die 8. Septembris: cujus dies ſubſequentes, immo integræ hebdomadæ proximæ, eidem Feſto quaſi conjunctæ unitæque reſpiciebantur, propterea, quòd integer Principum Conventus, & multa, quæ in eo geruntur, negotia, tametſi dies plures inſumant, eâdem tamen fidelia fieri cenſeantur. Atque inde eſt, quòd Imperator in diplomate ſuo, ſubſignato die 17. Septembris, nihiloſecius dixerit, ſe litem ac controverſiam Ducum *in Generali Curia Ratiſbonæ in Nativitate S. Mariæ celebrata* terminâſſe: in quo Narrationi *Ottonianæ* nequaquam contradicit, diem, qua Curia cœpit, non qua peracta eſt, ſuas in tabulas referens. Pergit *Otto*, & ait. *Dehinc Principe Patruo ſuo in Campum occurrente, manebat enim ille* (i. e. Imperator) *ad duo Teutonica Milliaria ſub papilionibus* (quia videlicet ſolemnitas Actus anguſtias cubiculi non ferebat) *cunctis Proceribus, Viriſque magnis accurrentibûs, Conſilium, quod jam diu ſecretò retentum celabatur, publicatum eſt.* Ecce, luculentam ejus, quod antea dixi, confirmationem, dudum nempe Cæſarem apud ſe decreviſſe, quo præmio Virtutem Ducis noſtri coronaret, quamprimum is Clementiæ ſuæ ſe plena cum ſubjectione committeret.

Editum ab eo geminum Diploma, quo *Henricus* primus Auſtriæ Dux hæreditarius creatur.

XXI. Subjungit ulteriùs Præſul ſummam Concordiæ. Ut verò rei totius hìc geſtæ plena omnibus tradatur Notitia, libuit ipſum Diploma *Fridericianum*, prolixius quidem, ad æternum Auſtriæ decus integro tenore adſcribere, quale illud noviſſimè in *Plena Reſponſione Regia ad Bavaricam Deductionem* Viennæ in fol. edita An. 1742. p. 99. juxta Exemplum Recognitionis ab Electore Moguntino Ann. 1664. factæ recuſum fuit. Id ſolum prænoto, ab Imperatore eodem loco, anno, menſe, ac die, Chartam geminam Regiam editam fuiſſe. Quarum prima brevior veri Laudi, atque Literarum Feudalium habuit rationem: altera porro longo tenore, præter Concordiæ initæ Summam, Feudique Collationem, quæ anteriori ex charta reaſſumuntur, ampliſſimis inſuper ac planè ſingularibus Privilegiis referta eſt, quibûs *Fridericus* Patrui ſui Ducis laudatam antea, & abunde remonſtratam modeſtiam, atque Obedientiam, juxta Conſilium apud ſe diu ſecretò retentum, abunde

de remunerabatur. Aſſero id è veſtigio, ſola *Ortilonis* noſtri egregia hac Notula ad Ann. 1156. præmiſſa. *FRIDERICUS Rex, complacens ſibi in Modeſtia & Obedientia HAINRICI Marchionis Auſtriæ, eum creavit* Primum Ducem *Auſtralem, & de Bawaria ſupra Anaſum fluvium notabilem partem detrabens, eam cum Auſtria univit.* Prudentiori ſanè calamo uſus eſt noſter hic Scriptor præ cæteris propè Chronographis omnibus: quorum dum nullus ferè hanc Auſtriæ commutationem in Ducatum reticuit, ſinguli tamen uno quaſi communi, decumano autem errore adjecerunt, Marchionatum Auſtriæ hoc pacto à ſubjectione Ducum Bavariæ exemtum fuiſſe. Quod quàm falſum ſit, nullibi luculentiùs, quàm ex ipſo ſubſequentis Diplomatis tenore pateſcet. Adjeci ad nonnullos ejuſdem paragraphos breviculas quandoque notulas, non quòd illud illuſtrare præſumam, ſed ut minùs in rem intentis, attentíſque, digitum, quid præ cæteris adverti mereatur, intendam. Ejus porro integrum exemplum in ſequentibus cape.

Error Scriptorum.

XXII. In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. FRIDERICUS Divina favente Clementia Romanorum Imperator Auguſtus. Quamquam rerum Commutatio ex ipſa corporali inſtitutione poſſit firma conſiſtere, nec ea, quæ legitimè geruntur, ulla poſſint refragatione convelli: ne tamen rei geſtæ poſſit eſſe dubietas, Imperialis debet intervenire Auctoritas. Noverit igitur omnium Chriſti, Imperiíque, & Noſtri fidelium præſens ætas, & futura poſteritas: Qualiter Nos, ejus cooperante Gratia, à quo cælitus pax miſſa eſt hominibus ſuper terram, in Generali noſtra Curia, Ratiſponæ in Nativitate Sanctæ MARIÆ celebrata, in præſentia multorum Religioſorum, & Catholicorum, Litem & controverſiam, quæ inter chariſſimum noſtrum Patruum (a) HENRICUM Ducem Auſtriæ, & inter Nepotem (b) noſtrum chariſſimum HENRICUM Ducem Saxoniæ diu agitata exſtitit *ſuper Ducatu Bavariæ, & ſuper Marchia* (c) *à ſuperiori parte fluminis Anaſi*, terminavimus hoc modo.

Privilegium *Fridericianum* pro Auſtria in Ducatum erecta.

 Quòd

(a) *Fridericus* Imperator natus eſt ex *Friderico* Sueviæ Duce, qui Parentes habuit *Fridericum* Hohenſtauffium, & *Agnetem* Filiam *Henrici* IV. Imperatoris, ſecundis nuptiis poſtea conjunctam D. *Leopoldo* Marchioni Auſtriæ: cui in cæteris Filiis genuit *Henricum* Ducem noſtrum. Erant ergo Pater Imperatoris & *Henricus* Fratres Uterini, proinde hic Imperatoris Patruus.

(b) *Henricus Leo* Saxonicus Patrem habuit *Henricum Superbum*, Fratrem *Juditbæ*, quæ Mater erat *Friderici* Imperatoris. Fuit ergo Cæſaris Nepos ex Avunculo.

(c.) Clariſſimè hinc patet, Marchionatum Auſtriæ inferioris, & Marchiam ſupra Anaſum fuiſſe Provincias diſtinctas, & litem duorum *Henricorum* nequaquam extitiſſe ſuper Marchionatum, ſed ſuper ſolam provinciam ſupra Anaſum, quæ verè erat *Marchia Orientalis* Bavariæ.

Quòd Dux Auſtriæ reſignavit Nobis (d) Ducatum Bavariæ, & *dictam Marchiam*, quos tenebat. Qua reſignatione facta, mox eundem Ducatum Bavariæ in Beneficium contulimus Duci Saxoniæ. (e) Prædictus verò Dux Saxoniæ ceſſit, & renunciavit omni Juri, & Actioni, quas habebat *ad dictam Marchiam*, (f) cum omnibus Juribus, & Beneficiis. (g)

Ne autem in hoc facto honor & Gloria Patrui noſtri Chariſſimi aliquatenus minuatur (h) de Conſilio & Judicio Principum, Illuſtri WLADISLAO (i) Duce Bohemiæ ſententiam promulgante, quam cæteri Principes approbabant, Marchionatum Auſtriæ, & dictam Marchiam ſupra Anaſum commutavimus in Ducatum, eundémque Ducatum cum ſubſcriptis Juribus, Privilegiis, & Gratiis omnibus, Liberalitate Cæſarea contulimus prædicto HENRICO, noſtro Patruo chariſſimo, Prænobili ſuæ Uxori THEODORÆ, & Liberis eorundem (k), ob ſingularem favorem, quo erga dilectiſſimum

(d) Inde diſcas, oportet, *Henricum* noſtrum etiam poſt abjudicationem Cæſaris, ac Principum, póſtque Immiſſionem *Henrici* Saxonici in poſſeſſionem, nondum fuiſſe agnitum, tanquam omni jure ad Bolariam ſpoliatum: donec in Tranſactionem liberè conſentiens, Ducatum iſtum ipſemet liberè reſignaverit.

(e) Reſignationis modum ex parte *Henrici* noſtri, item Collationis *Henrico* Saxoni factæ, præterea reciprocæ Ceſſionis Marchiæ ſupra Anaſum *Otto* ita deſcripſit in *Friderico* Cap. 32. *HENRICUS major natu* (i. e. noſter) *Ducatum Bolariæ per VII. Vexilla reſignavit. Quibus minori* (i. e. Saxonico à Cæſare) *traditis, ille duobus Vexillis Marchiam Orientalem cum Comitatibus, ad eam ex antiquo pertinentibus reddidit.* In conſequentibus ipſe *Otto* aliqualiter errori viam præbuit, pergens: *Exinde de eadem Marchia cum prædictis comitatibus, quos tres dicunt, Judicio Principum Ducatum fecit.* Inde enim vel flueret, ſolam Marchiam ſupra Anaſum factam eſſe Ducatum: vel provinciam ſupra & infra Anaſum unicam Marchiam conſtituiſſe: qui error ferè omnium Scriptorum fuit. Sed multò clariùs Imperatorem ipſum loquentem ſtatim audies, qui *Marchionatum* & *Marchiam* dilucidè diſtinxit.

(f) Vides, Bavariæ Duces in ſolam Marchiam, i. e. Auſtriam ſupra Anaſum, nullatenus verò in Marchionatum inferiorem Jus & Actionem habuiſſe. Semper ergo fallit, Marchiones Auſtriæ inferioris hoc demum facto Cæſaris à ſubjectione Ducum Bavariæ fuiſſe exemtos, quantacunque eam in rem Scriptorum, non cautè diſtinguentium, teſtimonia congiomeres.

(g) Hæc ſanè tam ſolemnis Ceſſio & Renunciatio omne Jus & actionem in, & ad Auſtriam Superiorem, in perpetuum abolevit.

(h) Intellige hic cauſam præcipuam, cur per quadriennium totum adeò difficilis fuerit Princeps noſter ad ineundam Tranſactionem: quòd videlicet puderet eum, perdito elogio Ducis, *minui bonorem ac gloriam ſuam*, ſola horum indemnitate ſibi cauta, tandem perſuaſus.

(i) Fuit hic *Uladiſlaus* Socer Ducis noſtri, cujus nimirum Sororem *Gertrudem* Conjugem habuit, arbitrorum in hac Transactione ferè præcipuus, & fortè in conſilio hujus actionis ſuggerendo omnium primus.

(k) Erat hoc Feudum ab origine etiam *Fœmineum*, neque ad ſolas primas Perſonas Conjugum reſtrictum, ſed ſtatim in *Liberos utriúsque Sexus* extentum. *Liberi* enim vox communis eſt, maſculos & fœminas complectens, niſi ipſa ſubjecta materia reſtrictionem ad alterutros ſolos repoſcat. Quod ne ullam in quæſtionem à quocunque trahatur, Imperator in altera Charta, ſeu Laudo diſertè poſuerat: *Perpetuali jure ſancientes, ut ipſi* (nimirum laudati Conjuges) *& Liberi eorum poſt eos, indifferenter Filii & Filiæ, eundem Ducatum Auſtriæ Hæreditario Jure à Regno teneant, & poſſideant.*

mum Patruum noſtrum HENRICUM, ejus Conthoralem Prænobilem THEODORAM, & eorum SUCCESSORES, nec non erga TERRAM AUSTRIÆ, *quæ Clypeus & Cor Sacri Romani Imperii eſſe dignoſcitur*, afficimur, de Conſilio & Aſſenſu Principum Imperii, dictis *Conjugibus*, eorum in eodem Ducatu *Succeſſoribus*, nec non præfatæ *Terræ Auſtriæ* (l) ſubnotatas Conſtitutiones, Conceſſiones, & Indulta, *Auctoritate Imperiali in Jura plena & perpetua redactas* (m) donavimus liberaliter vigore præſentium, & donamus.

Primò quidem, quòd Dux Auſtriæ quibusvis ſubſidiis, ſeu ſervitiis non tenetur, nec eſſe debet obnoxius Sacro Romano Imperio, nec cuiquam alteri, niſi ea de ſui arbitrii fecerit libertate: eo excepto duntaxat, quòd Imperio ſervire tenebitur in Ungariam duodecim Viris armatis per menſem unum ſub expenſis propriis, in ejus rei evidentiam, ut Princeps Imperii dignoſcatur. Nec pro conducendis feodis requirere, ſeu accedere debet Imperium extra metas Auſtriæ: verùm in terra Auſtriæ ſibi debent ſua feoda conferri per Imperium, & locari. Quod ſi ſibi denegaretur, ab Imperio requirat, & exigat literatoriè trina vice: quo facto juſtè poſſidebit ſua feoda ſine offenſa Imperii, ac ſi ea corporaliter conduxiſſet. Dux etiam Auſtriæ non tenetur aliquam Curiam accedere edictam per Imperium, ſeu quemvis alium, niſi ultro de ſua fecerit voluntate. Imperium quoque nullum feudum habere debet Auſtriæ in Ducatu. Si verò Princeps aliquis, vel alterius Status Perſona nobilis, vel ignobilis, cujuscunque conditionis exiſtat, haberet in dicto Ducatu poſſeſſiones, ab ipſo jure feudali dependentes, has nulli locet, ſeu conferat, niſi eas prius conduxerit à Duce Auſtriæ memorato. Cujus contrarium ſi fecerit, eadem feoda ad Ducem Auſtriæ devoluta, liberè ſibi ex tunc jure proprietatis, & directi dominii pertinebunt, Principibus Eccleſiaſticis, & Monaſteriis exceptis duntaxat in hoc caſu. Cuncta etiam ſecularia Judicia, Bannum ſylveſtrium, & ferinarum, Piſcinæ, & Nemo-

---

(l) Donatur hìc ipſa Terra Auſtriæ non minus, quàm Perſonæ Ducum, ampliſſimis his Privilegiis. Quæ proinde quaſi inſita, & congenita Provinciæ, in quemcunque Ducem eo ipſo, quòd ad eum Ducatus quocunquè jure devolvatur, ſuàpte natura tranſeunt, ab eòque ſeparari non poſſunt. Cujus ratio, & motivum adſtruitur ipſe Situs Provinciæ, per quem Auſtria verè ſe habet tanquam *Clypeum Córque Romani Imperii*: cùm ſit extremus ab Oriente verſus Hungariam, quæ nullam Cæſari ſubjectionem fatetur, contra juratum Chriſtiani nominis hoſtem terminus, murus, & obex.

(m) Adverte ineluctabilem vim horum Privilegiorum, utpote *in Jura plena ac perpetua Auctoritate Imperiali* redactorum: quæ quamdiu crimine, perfidia, perduellione non amittuntur, nullo jure, nulla etiam ſupremi Legiſlatoris poteſtate eripi, tolli, convelli, ſuffragante æquitate, valebunt.

Nemora in Ducatu Auſtriæ debent jure feodali à Duce Auſtriæ dependere. (n)

Etiam debet Dux Auſtriæ de nullis Oppoſitionibus, vel objectis quibuſcunque, nec coram Imperio, nec aliis quibuslibet, cuiquam reſpondere, niſi id ſua propria & ſpontanea fecerit voluntate: ſed ſi voluerit, unum locare poterit de ſuis vaſallis, ſeu Homolegiis, & coram illo ſecundum præfixos terminos parere poteſt, & debet juſtitiæ complemento. Inſuper poteſt idem Dux Auſtriæ, quando impugnatus fuerit ab aliquo de duello, per unum idoneum, non Minorennitatis macula detentum, vices ſuas prorſus ſupplere: & illum ipſa eadem die, ſeu Princeps, vel alius quisquam pro alicujus nota infamiæ non poteſt impetere, nec debet impugnare. Præterea quidquid Dux Auſtriæ in Terris ſuis, ſeu Diſtrictibus ſuis fecerit, vel ſtatuerit, hoc Imperator, neque alia Potentia, modis ſeu viis quibuſcunque non debet in aliud quoquomodo commutare. (o) Et ſi, quod DEUS avertat, Dux Auſtriæ ſine hærede Filio decederet, idem Ducatus ad ſeniorem Filiam, quam reliquerit, devolvatur. (p) Inter Duces Auſtriæ qui ſenior fuerit, Dominium habeat dictæ Terræ: ad cujus etiam ſeniorem Filium Dominium jure hæreditario deducatur, ita tamen, quòd ab ejusdem Sanguinis ſtipite non recedat, neque Ducatus Auſtriæ ullo unquam tempore diviſionis alicujus recipiat ſectionem. (q)

Si quis in dicto Ducatu reſidens, vel in eo poſſeſſionem habens, fecerit contra Ducem Auſtriæ (q) occultè, vel publicè, eſt dicto Duci in Rebus & corpore ſuo ſine gratia condemnatus. Imperium dicto Duci Auſtriæ contra omnes ſuos injuriatores debet auxiliari, & ſuccurrere, quòd Juſtitiam aſſequatur. Dux Auſtriæ, Principali amictus veſte, ſuperim-

(n) Ex hoc demum tempore, horumque virtute Privilegiorum, Auſtria Dominom proprium habere cæpit, inque Provinciam avitam, quæ hæreditate à Patre in Filium devolveretur, tranſivit, cùm antea Marchiones noſtri hanc Terram ſolo Cæſarum arbitratu pro Imperio adminiſtraverint. Uti & hoc tandem Privilegio Feuda in Auſtria ceſſarunt eſſe Imperii, & facta ſunt Ducis, ab hoc recipienda, & liberè conferenda: dum prius Regum erat, agros, vineas, predia noſtræ Regionis, quibus ipſi vellent, elargiri. Ex hinc pertinuit ad Ducem, inſtituere ac deſtituere in diſtrictibus ſuis, qoin illud Imperatori immutari fas eſſet, & ſatis erat, à Duce donationem eſſe factam, neque opus erat, eam à Cæſare confirmari, niſi majoris duntaxat roboris ergo, & ut poſſeſſiones Ducis liberalitate collatæ, Imperiali protectione gauderent. Quæ cuncta quàm plurimis è Diplomatibus perſpicuè liquent.

(o) Hactenus Imperator indefinitis vocibos utens *Dux Auſtriæ*, loquebatur de unoquoque, qui pro tempore foret, diviſim, unicuique his Privilegiis omnibus favere intendens.

(p) Hìc de ſolo ultimo Duce ſtatuit: quia is, cui Filius non eſt, & ſola Filia ſuccedere debet, quæ ante maſculum quemcunque Agnatum intrare non poteſt, alius eſſe nequit, niſi Ultimus. Videtur quoque Cæſar hoc ipſum factum in *Henrico* pertimuiſſe: qui jam annum tertium & quadrageſimum agens, alterámque in thoro Conjugem habens, Filio adhuc caruit, ſolam Filiam poſſidens *Agnetem*.

(q) Revertitur hìc Imperarator ab individuo Ultimo Principe rurſum ad omnes diſtributivè.

ſuperimpoſito Ducali pileo, circumdato Serto pinnito (r) Baculum (s) habens in manibus, Equo aſſidens, & inſuper more aliorum Principum Imperii, conducere ab Imperio feoda ſua debet. Dicti Ducis inſtitutionibus & deſtitutionibus in Ducatu ſuo Auſtriaco eſt parendum. Et poteſt in Terris ſuis omnibus tenere Judeos, & Uſurarios publicos, quos vulgus vocat *Bawertſchin* (t), ſine Imperii moleſtia, & offenſa. Si quibusvis Curiis publicis Imperii Dux Auſtriæ præſens fuerit, unus de Palatinis Archiducibus (u) eſt cenſendus, & nihilominus in conſeſſu, & Inceſſu ad Latus dextrum Imperii poſt Electores Principes obtineat Primum Locum. Dux Auſtriæ donandi & deputandi Terras ſuas, cuicunque voluerit, habere debet Poteſtatem Liberam, ſi, quod abſit, ſine Hæredibus Liberis decederet: (w) nec in hoc per Imperium debet aliqualiter impediri. Præfatus quoque Ducatus Auſtriæ habere debet omnia & ſingula Jura, Privilegia, & Indulta, quæ obtinere reliqui Principatus Imperii dignoſcuntur. (x) Volumus etiam, ut, ſi Diſtrictus, & Ditiones dicti Ducatus ampliati fuerint ex Hæreditatibus, Donationibus, Emtionibus, Deputationibus, vel quibusvis aliis Devolutionum Succeſſionibus, præfata Jura, Privilegia, & Indulta, ad Augmentum dicti Dominii Auſtriæ plenariè referantur. (y)

(r) Per *Sertum pinnitum* intelligitur corona radiata, quaſi Regia, Pileo Ducali circumponenda.

(s) *Baculus* indicat genus aliquod Sceptri Regalis, quale paſſim in veteribus picturis, numquam geſtant Archiduces Auſtriæ, qui Reges, aut Cæſares non fuêre.

(t) Equidem hanc vocem nullibi aliàs adſcriptam, minùs expoſitam offendi: ni tamen omnino fallar, per eam, uti & per Uſurarios publicos, denotari Cambiſtores exiſtimo.

(u) I. e. unus de primis ac præcellentioribus Imperii Ducibus. De *Archiducis* Elogio paulò à me uberiùs agetur *Tom. III. Diplom. Geneal.* Part. I. Libr. II. Sect. III. in Prænot. n. 14. ſeqq.

(w) Loquitur rurſum de individuo & ultimo Duce: cui quia liberam facit poteſtatem, in defectu Liberorum, donandi ac deputandi Terras ſuas, cuicunque voluerit, Ducatum Auſtriæ, *Henrici* Familia decedente, alteri nulli cuicunque demum Stirpi alienæ obnoxium, & jure rogandum, hoc ipſo palàm profeſſus eſt.

(x) *Meibomius* Scriptor. Tom. II. à pag. 206. exhibet Diplomata erectorum Ducatuum, Brunswicenſis & Luneburgenſis per *Frider. II.* Imp. An. 1235. Principatus Hennebergenſis per *Henricum* Romanor. Regem An. 1310. Ducatus Lucenſis in Italia per *Ludov. Bavarum* An. 1328. Lucenburgenſis per *Carolum IV.* An. 1354. Holſtenſis per *Frider. III.* (aliis IV. tum) An. 1474. Hæc Diplomata & Privilegia cui relegendi tam copia, quàm voluntas fuerit, pervidebit ſanè, quantum iis omnibus hoc præſens Auſtriæ Privilegium emineat. Cui, tametſi tot excellentibus Gratiis, ſive, quæ Honorem ac præeminentiam, ſive quæ commodum & Utilitatem concernant, disertè expreſſis abundet, inſuper tamen ad cumulum hoc quoque accedit, ut in communionem omnium aliorum Jurium & Indultorum, quæcunque cæteri Principatus Imperii obtinere dignoſcuntur, etiam Auſtriæ Ducatus vocetur. Quod ſanè in Largitore velut exceſſua quidam clementiæ fuit.

(y) Inſignis pariter, ac planè præter ſolitum eſt harum omnium Gratiarum ad omnes omnino provincias, Auſtriæ quocunque jure acceſſuras, plena extenſio. Quo Indulto ſummè Benefici Cæſaris Gratia toties veluti impenditur de novo, quoties Nobiliſſimæ Patriæ noſtræ, uti ſemper antea ad omnium propè invidiam factum, poſthac verò futurum ſperatur, novum quodpiam augmentum continget.

Et ut noſtra Imperialis Conſtitutio (z) omni ævo firma & inconcuſſa permaneat, præſentes Literas ſcribi, & Sigilli noſtri impreſſione fecimus inſigniri. adhibitis idoneis teſtibus, quorum Nomina ſunt hæc. *Pilgerinus* Patriarcha Aquilegienſis. *Eberhardus* Salisburgenſis Archiepiſcopus. *Otto* Friſingenſis Epiſcopus. *Conradus* Patavienſis Epiſcopus. *Eberhardus* Babenbergenſis. *Hartmannus* Brixenſis. *Hartwicus* Ratisbonenſis, & Tridentinus Epiſcopus. Dominus *Welfo*. Dux *Conradus* Frater Imperatoris. *Fridericus* Filius Regis *Conradi*. *Henricus* Dux Carinthiæ. Marchio *Engelbertus* de Hyſtria. Marchio *Adalbertus* de Staden. Marchio *Diepaldus*. *Herimannus* Comes Palatinus de Rheno. *Otto* Comes Palatinus, & Frater ejus *Fridericus*. *Eberhardus* Comes de Sulzbach. *Rodulphus* Comes de Sweinsheutt. *Albertus* Comes Hallenſis. *Eberhardus* Comes de Burchuſe. Comes *de Buthena*. Comes *de Peilſtein*. Et alii quamplures.

Signum Domini FRIDERICI Romanorum Imperatoris Invictiſſimi

Ego RAINALDUS Cancellarius vice Moguntini Archiepiſcopi & Archi-Cancellarii recognovi.

Locus AUREÆ BULLÆ.

Datum Ratisbonæ XV. Cal. Octobr. Indict. IIII. Anno Dominicæ Incarnationis M.C.LVI. Regnante Domino FRIDERICO Romanorum Imperatore Auguſto in Chriſto feliciter, Amen. Anno Regni ejus V. Imperii II.do.

Lætitia ex hoc facto apud varios.

XXIII. Confecto hoc tam arduo his in Literis deſcripto negotio, Cæſar, prout *Otto* ſub extremum proſequitur, *lætus rediit, ac ſtatim ſequent die in publico Reſidens Conſiſtorio, ne Boioaria ulteriùs totius Regni quietis immunis eſſet, Treugam* i. e. omnium, quæ ſub diſceptatione forent, compoſitionem) *proxima Pentecoſte ad annum jurari fecit.* Lætus pariter ſine dubio novo Honore ſuo rediit Princeps noſter, neque minimâ lætitiâ inceſſit Auſtria Novus Ducatus. Jucundæ fuerint Fratrum *Ottonis*, ac *Conradi* in Curia congratulantium voces: hilaria verò domi grandevæ Piiſſimæ Matris *Agnetis* Vota, & Omina. Unus tamen his gaudiis defuiſſe Filius videtur, novæ Paternæ Gloriæ Hæres beatus, ſerámque in poſteritatem fœcun-

(z) Non ſuffecerat Cæſari tanta in Auſtriæ novum Ducatum Gratiarum profuſio, niſi eisdem Robur ejusmodi adjiceret, quo majus per omnem, qua eminebat, Majeſtatem ſuam addere nequiverat, hoc videlicet præſens Reſcriptum ſuum in Conſtitutionem Imperialem efformandô: contra quam proinde attentare nullis etiam ſummis Imperii ſtatibus, vel fas, vel impune eſſet. Quam ergo ſemel tam excellenti decore exornaverat Auſtriam, æterna hac pagina omne in ævum, omnem in hoſtem, in omnem denique invidiam invictè confirmavit.

fœcundus Propagator. Propè autem erat hujus etiam tantæ ſpei felix eventus.

XXIV. Gratulari interim ſibi haud immeritò etiam poterat Sacer Ordo noſter Ciſtercienſis, quòd in Membris ſuis, geminis videlicet Præſulibus *Ottone*, ac *Conrado*, Friſingenſi illo, hoc Patavienſi, ad Exaltationem Sereniſſimæ Auſtriacæ Domus, exinde in Auguſtiſſimum Gloriæ Culmen provehendæ, non minimam operam contulerit. Horum quippe amborum Antiſtitum Fratrum ſtudium in pacando componendóque Germani ſui *Henrici*, Ducis noſtri, & ad integram obedientiam inducendo animo, in conciliandа deinde eidem tam ſumma Cæſaris Gratia, præcipuum fuiſſe, ac præ omnibus valuiſſe, vix demum à quoquam in dubium revocabitur. Notat verò inſuper, narrátque *Manriquezus* Annal. II. p. 279. hunc ſub annum cœptam eſſe in Hiſpania ſacram quamdam Militiam adverſus Mauros inſtitutam, auctoribus *Suerio* & *Gomezio* Nobiliſſimis Viris: qui ſibi ab *Ordonio* primo Ciſtercienſi in Hiſpania Epiſcopo Salmantino, ad normam Inſtituti Ciſtercienſis, leges dari, ultroneis votis poſtulârunt. Atque novi hi Equites, quamvis non continuò ſe Ordini Ciſtercienſi ſubjecerint, exortis tamen poſtea crebris variiſque Militiis Ciſtercienſibus præludendò, felix initium præbuêre.

Ex parte etiam attinens ad Ordinem Ciſtercienſem.

Præludium Militiarum Equeſtrium Ciſtercienſium.

§. IV.

Geſta Henrici usque in annum 1165.

I. Cùm Annò 1157. primæ nubes ſubſecuturæ graviſſimæ in Eccleſia tempeſtatis diríque ſchiſmatis jam apparerent, & præviis fulgoribus minitarentur, Piiſſimus unà & ſapientiſſimus Præſul *Otto* Friſingenſis calamum poſuit; ipſe altero anno huic nubium furori beatà morte ſubtrahendus. Sed fido ejusdem calamo deinceps Hiſtoriam deſtitui, jacturam non modicam reputant boni omnes: quamquam in locum ejusdem induſtria *Radevici*, Canonici Friſingenſis, cúmque *Ottone*, dum viveret, conjunctiſſimi, ſucceſſerit. Quem proinde in iis, quæ ſequuntur, plerúmque laudabo. Primum porro, quod hunc Annum Auſtriæ felicem reddidit, haurio ex Chronico *Mellicenſi*, apud Cl. *Pezium* ita referente. *HAINRICO Duci Auſtriæ Filius naſcitur, LIUPOLDUS nomine.* Quod idem Anonymus quoque *Leobienſis*, & *Auſtrale* Chronicon *Freberianum* tradidêre, tantò dignius notatu, quantò Auſtriæ exoptatius erat, nullo jam, præter *Henricum* Ducem ejusque geminos Fratres Præſules, de hac ſereniſſima Propagine in Terris ſuperſtite. Vidiſſe verò ſuaviſſimum hunc Nepo-

Ceſſatio Hiſtoriæ *Ottonis* Friſingenſis: quam proſecutus *Radevicus*.

Henrico naſcitur Filius *Leopoldus*.

Nepotulum, lætisque brachiis eundem complexam eſſe cenſendum eſt piiſſimam Aviam *Agnetem*: ipſo deinde viſo, tantò jucundius ad ſuperna ſuſpirâſſe pariter, & abiviſſe. Teſte ſiquidem Excerpto noſtro *Rikardiano*, jam alibi in hac parte laudato, *Domina Agnes*, *LEWPOLDI Pii Pia Conjux*, *&* *fœcunda Mater*, *beato fine Vitam longævam clauſit viij. Kl. Octobr. Anno M. c, lvij.* Cui bellè conſonat *Ortilo* noſter, ad eundem hunc annum notans: *AGNES Piiſſima Mater HAINRICI Novi Ducis*, *LIUPOLDI Pii Marchionis Relicta*, *pio fine quievit.* Miror autem, ab hoc Scriptore Natalem *Leopoldi* prætermiſſum, quem ei, aliud cogitanti, excidiſſe reor. Addidit interim: *Dux verò Ædificium Clauſtri in Satelbach perfecit:* quod novum eſt in ſacrum Ordinem noſtrum Beneficii Genus, ſuæque Probitatis teſtimonium.

Moritur *Agnes* D. *Leopoldi* relicta.

Henricus Dux beneficus in S. Crucem.

II. Ad eundem Ann. Chronicon *Auſtrale Freberianum* habet. *HAINRICUS Primus Dux Auſtriæ in Metem Monachos inſtituit*, *&* *Clericos*, *qui ibi erant*, *locavit in Munſter.* Sic & *Hundius* in Metrop. Saliſb. Tom. II. p. 346. de Monaſterio *Meten*, ſive *Metena*, in Bavaria quinto lapide à Straubinga ad ripam Danubii ſito, primùmque à *Carolo M.* pro Benedictinis fundato, ſed poſtea propè per ſemiſeculum à Canonicis poſſeſſo. *HEINRICUS* (ait) *Pius Dux Auſtriæ & Bavariæ, ejectis Canonicis*, *quos locavit in Pfaffenmünſter propè Straubingam*, *ſubſtituit Monachos Benedictinos Monaſterienſes Anno 1155. vel 1156.* Neque diſſentit *Gewoldus* in Additionibus, dum in Catalogo Abbatum ejus Loci, poſt *Gebehardum*, cujus obitus ad 2. Februarii Anni 1109. alligatur, ita ſubjungit. *Sublato è vivis Abbate GEBEHARDO*, *tenuerunt Monaſterium Metten Canonici in Pfaffenmünſter annis L. Sed hos amovit Anno* 1157. *HENRICUS* * (ad hunc aſteriſcum in margine notatur Auſtrius) *I. hujus Nominis Dux*, *&* *Monachos reſtituit.* Affirmârunt hoc pariter *Aventinus* & *Cuſpinianus*, eapropter à *Frebero* laudati Scr. I. 511. Verumtamen admodum vereor, immo non dubito, hos omnes, rem ſine debita cura exſcribentes, in nomine *Henrici* deceptos fuiſſe, quodque egit *Henricus Leo* Saxonicus, cui Bavaria nuper reſtituta fuit, imputâſſe *Henrico* Auſtrio, qui ea provincia jam exceſſerat. Quomodo námque hic noſter, intra Ducatum haud ampliùs ſuum, ejusmodi Commutationem in Monaſterio alieni Principatus præſumpſiſſet? Sane, ſi hoc eum egiſſe voluerimus, citiùs, quàm hoc anno, fieri ab eo debuerat, dum ipſe adhuc Boiariam gubernaret. Sed nihil ad eum hoc factum attinere, liquet ex alio apud *Hundium* loco Tomo III. p. 70. ubi de Collegiata Eccleſia in Pfaffenmünſter ſupra Straubingam, ſibi ipſi non

Scribitur Monaſterium Meten Benedictinis reſtituiſſe.

Sed veriùs hoc egit *Henricus Leo* Saxonicus.

plenè

plenè conſtans, diſſeruit. Ait enim ibidem: *HENRICUS Dux Bavariæ* (tacet jam Auſtriam) *Canonicos in* Metten *tranſtulit ad hanc Eccleſiam, Monaſterienſes è contra collocavit in* Metten *circa Annum* 1156. Plenam verò geminorum *Henricorum* confuſionem, cum patulis erroribus, manifeſtant hæc verba Monumenti cujusdam domeſtici *Mettenſis*, à *Gewoldo* in Additionibus exhibiti, nihilque, quod miror, ab eo emendati. *FRIDERICUS Primus Dux Sueviæ* ... *Romæ coronatus* ... *Reſtituit HEINRICUM Ducem Saxoniæ* ... *in Ducatum Bavariæ & Auſtriæ: qui fuit Primus Dux Auſtriæ. Idem Canonicos in* Meten *tranſtulit ad Eccleſiam Monaſterienſem S. Tiburtii, & Monachos in Meten locavit. Tunc igitur prædictus HEINRICUS Dux Saxoniæ Ducatum Bavariæ poſſedit ferè viginti quatuor annis.*

III. Imperator hoc anno Poloniam cum exercitu intrans ob Fratrum diſcordiam, *Uladiſlaum* Primogenitum, è primis Nuptiis cum *Agnete*, Filia *Leopoldi Pii*, Ducis noſtri Socerum, reſtituit: quamvis ipſo redeunte priores apud Sarmatas turbæ recruduerint. Reverſus Burgundiam adiit: quam eodem tempore Româ redux pertranſivit Archiepiſcopus Londinenſis, ſed in latrones incidens, non deſpoliatus modò, verùm & litri causâ durum in carcerem detruſus fuit, Cæſare ultionem criminis negligente. Eapropter *Hadrianus* IV. Pontifex ſubmiſſis Cardinalibus Legatis gravi epiſtola *Fridericum* hac de ſocordia arguit, commonens eum, quantis anno priore *Beneficiis* ab Eccleſia, dum coronaretur, affectus ſit. Hæc porro vocula *Beneficiis* ad mentem ſenſúmque Legum pro *Jure fiduciario*, ſive *Feudo* accepta, & ita expoſita, quaſi Pontifex ſcripſiſſet, *Romanum Imperium Sedis Pontificiæ Beneficium eſſe*, commovit Cæſarem, & ipſe omnes Principes. Cùm ergò Legati hoc offendiculum improvido calore perurgerent potiùs, quàm commoda interpretatione emollirent, eos in publicis Comitiis, oſtenſo etiam per quempiam acinace, increpatos, è veſtigio redire juſſit, quin ullibi morarentur: è Germania verò quemquam ad Italiam accedere inhibuit. Prima hæc flamma erat, altero quidem anno reſtincta, dum Pontifex alia epiſtola excuſaret, ſe vocula *Beneficiis* uſum eſſe, ut extra, non ut intra forum paſſim adhibetur, nimirum pro *bonis factis*, ad quod innuendum à Latinis inſtituta, & ex vocibus *bonum factum* compoſita fuerit. Brevì tamen fomes alius ad ſemiſopitos cineres appóſitus.

Imperator Uladislaum Polonum reſtituit.

Prima diſcordiæ flamma inter Pontificem ac Cæſarem, una ex vocula exardens.

IV. Meum eſt, hoc loco commemorare de *Conrado* Epiſcopo Patavienſi, eum, quæſtione de finibus ac metis Parochiæ

Conradus Epiſc. Patavienſ. Parœ-

chiæ Meuslingenſis antiquos Limites iterum determinat.

Meuslingenſis, hodie Campililio unitæ, exorta, limites illius, editâ deſuper publicâ chartâ, ita rurſum determinâſſe, ut eos dudum ante ſe *Udalricus I.* Epiſcopus ſub annum 1111. definierat: cujus ad literas, à me ſuo loco exhibitas, ſe etiam refert. Hanc porro Chartam, à nemine hucusque vulgatam, ob tanti Præſulis honorem, & quia vetuſti Seculi ſui faciem ſtili, ſenſus, nominúmque barbarie admodum refert, ex integerrimo adhucdum Archivii noſtri Autographo per extenſum communico.

,In Nomine ſancte & individue Trinitatis. Chuonradus
,Dei gratia Patavienſis Eccleſie Epiſcopus.

Ejus Charta ex Autographo.

,Univerſitatis omnium Chriſto credentium tam futurorum ,quàm præſentium, DEI potiùs quàm hominis cauſa, contra ,ſolitam oblivionis incuriam protelamus: qua, ut memorie ,non excidat, adverſus omnimodos injuſtitie impetus, atque ,falſidicando rebellium obloquentiam, diffinitivis Literis perſtringamus, & ſanctorum Patrum Authoritate, quaſi priuilegii inſolubili firmitate conſignamus. Verùm hec prelibavi,mus, ut ſequentia breuiati perſtringamus. Gotefridus Ec,cleſie de Muzliche (a) Sacerdos Plebanus, Heinrici Ducis ,Capellanus, & Miniſterialis, poſt multas & crebras de invaſio,ne, Terminorum ſuorum diminutione, querimonias, Domino ,opitulante, coram Nobis, & Prelatis noſtris, pro decimarum ,direptione, & dotis ſubtractione, & pro dicta terminorum ,invaſione juſtitiam obtinuit. Et id, quod ſigillato cyrographo ,beate memorie Udalrici Antiſtitis declaravit, & uiuo teſti,monio comprobauit, hoc ita ſcriptis in poſteros promulgari ,placuit. Hi autem ſunt Termini. Ab exortu majoris *Cham,be.* (b) A Septentrione decurſu ejusdem fluvii usque ad ,*Reſiche* (c) Parochia *Muzliche* terminatur. Ab rivo (d) *Re,ſiche* usque *Purkſtal* indirectùm per *Gotenprunen* (e) usque ,*Enkaneſteinnen* (f) & *Smolmekke* (g), & deinde usque in *Thiu,pbenpach* (h) eſt terminus ejus in Oriente. Hic contra Au,ſtrum major *Chremſa* ejus excipit terminum. Et ab altera ripa ,ſex Ville, *Monige* (i) *Radikowe* (k) *Kruiſach* (l) *Mowin,gen* (m) *Heinrichslage* (n) *Adelharteskirchen* (o) cum Matrice ,Eccleſia predictis terminis includuntur. Ab Occidente fons ,minoris *Chremeſe* (p), & deſcenſus ejus usque in majorem ,*Chremeſe*, culta & inculta, intra ſe contenta, Parochie *Muz,liche* adſcribitur. Hec autem rogatu Liupoldi Marchionis in

, Pa-

(a) Meusling. (b) Kampfluvius. (c) Raſing. (d) i. e. à Theia. (e) Guetenbrun. (f) Engelſtein. (g) Molmes. (h) Teuffenbach. (i) Nehagen. (k) Raiga. (l) Scheitz. (m) Meigen. (n) Henrichſchlag. (o) Veroſimillimè Albrechtsberg, (p) Cremſa.

,Patrimonio ſuo diſterminata, & ab Udalrico predictoPontifice
,confirmata, Pretextatus Plebanus cyrographo, & uiuorum teſti-
,monio apud *Heinrichslage* corroboravit. Hujus rei ſunt Teſtes:
,*Hartwihe* Presbiter S.Georgii. *Eberger* Plebanus S.Andree. *Otto.*
,*Heinrich. Octauian.* Patauienſes Canonici. *Sigebart*, *Arnolt*,
,*Baldewin* Presbiteri. Laici quoque: *Heinrich* de Ernſtingen:
,*Berchtold* de Lichtenowe: *Wichart* de Veſtenberhe: *Ercen-*
,*brecht* de Stiuene: *Albrecht* de Phafeſtetten: *Otto* Trunt. Acta
,ſunt hec Anno ab Incarnatione Domini M.C.LVII. Indictione
,III. (lege V.ta) iiij. Kal. Decembris,

V. Ampliſſimi, ut hinc liquet, olim ſuerant hujus Parochiæ termini: intra quos verò hodie non jam una *Meuslingenſis*, ſed plures Parochianæ Eccleſiæ conſiſtunt, Filiabus iſtis, qua neſcio injuria temporum, ſive malitia hominum, à primigeniæ Matris ſuæ ubere abſtractis. Quod dum initio ſuo ſolicita juris vigilantia non retractaretur, præſcriptione tranſivit in jus, accedente poſtea Epiſcopali Authoritate perpetuitatem conſecutum. Quamquam exiguus olim in his locis populus cum tempore ita numero creviſſe credi poſſit, ut ovicularum multitudini unus jam Paſtor non ſufficeret, ac proinde plures meritò aſſignati & præpoſiti fuerint. Ne dicam, invaleſcentem in Auſtria Lutheri ſectam plurimùm in Eccleſiis turbâſſe, cúmque ſic dicti Miniſtri Verbi intrarent, oviculas à legitimis Paſtoribus ſuis paſſim & undique fuiſſe abductas.

Hodie intra hos terminos non una, ſed plures Parochiæ.

VI. Annus 1158. quemadmodum paulò ſupra inſinuaveram, primam diſcordiæ flammam Papam inter ac Cæſarem reſtinxit, ſed ope Ciſtercienſium. Primus quippe Legatorum Pontificis erat *Henricus* Cardinalis Præsbyter SS. Nerei & Achillei, ex ordine noſtro aſſumtus. Hic cum ſocio *Hyacintho* Cardinali Diacono, poſt maximè arduum, & prædonibus, à quibus etiam capiebantur, obſeſſum iter, literas *Hadriani* Papæ, priorum, quæ offenderant, excuſatorias, Imperatori ea cum prudentiæ diſcretione porrexit, ut humilitas quidem offerentis, neque tamen mittentis abjectio appareret. Interpretem deinde Literarum *Otto* Præſul Friſingenſis, qui æquè è ſchola Ciſtercii erat, in Conventu Principum tam commodè egit, ut Imperator mitigatus, atque clementior factus, poſt nonnulla alia Capitula earum rerum, quas Romæ emendatas cuperet, maximè certarum picturarum remotionem propoſitam, bonámque de iis Legatorum ſponſionem acceptam, in oſcula eorum rueret, pacémque abſentibus, uti præſentibus reddens, honoratos Regiis muneribûs, lætos dimitteret. Hæc omnia propè ex *Radevico* prolixiùs diſcuſſit *Manriquez*, atque ex *Guntherio Ligurino* illuſtravit Annal. II. p. 308. ſeq.

Concordia Papæ ac Cæſaris operâ Ciſtercienſium.

VII.

Cæſar diſſidentes Fratres *Ottonem* Epiſcopum & *Henricum* Ducem compoſuit.

VII. Suſcepta eſt autem hæc Legatio ab Imperatore, dum in procinctu ad Expeditionem Italicam ante Urbem Auguſtam caſtra metatus eſſet. Priús tamen in Curia Ratisbonenſi, ſub Octavas Epiphaniæ celebrata, *Patruos ſuos, OTTONEM Epiſcopum Friſingenſem, & HENRICUM Ducem Auſtriæ diſſidentes, eò, quòd præfatus Antiſtes Germano Fratri, predia Eccleſiæ illicitè ſibi uſurpare volenti, omnino contradiceret, in priſtinam pacem, & fraternam Concordiam redegit*, narrante *Radevico* Libr. I. Cap. 13. Creſcebant nimirum indies ex oblatione fidelium Poſſeſſiones & Bona Eccleſiarum: quæ ſingula Præſules ab exactionibus & oneribus publicis penitus exemta & immunia, virtute Canonum ac Privilegiorum, eſſe volebant. Contra verò nitebantur Principes Terræ, cauſati, hoc pacto vel ſubditorum ſuorum cæterorum onera nimis ingravari, vel certè reditus ac proventus, aliáſque utilitates Fiſci ſui vehementer, & nimium quantum diminui. Hæc & hujus diſcordiæ ratio fuit.

Dux noſter intereſt Expeditioni Italicæ Cæſaris.

VIII. Coadunato exercitu, antequam Cæſar procederet, jubebatur, qua via ſinguli Duces Supremi progrederentur: neque enim multitudo permiſerat, ut unicò ab omnibus itinere iretur. Partitionem, Principéſque, Comites Cæſaris, lege apud *Radevicum*, quamvis haud ubique erroris immunem, licèt coævus eſſet, cap. 25. De noſtro Principe ait: *Dux Auſtriæ Henricus, & item Henricus Dux Carentanus, & ſimul cum eis copiæ Ungarorum fermè DC. Sagittarii electi, pariterque Comites & Barones illarum Terrarum, per Canalem, & Forum Julii, atque Marchiam Veronenſem ſubintrârunt Italiam.* Adjunxerat ſe huic Expeditioni Dux noſter nullo debito ſuo, virtute Privilegiorum mox obtentorum, ſed libère planè, & meræ, ùt arbitror, gratitudinis ergo. Faba omnis in Mediolanenſes præcipuè cudebatur, libertatem ac jura ſua pertinaciùs, quàm ſalva Majeſtate Imperatoris fieri poſſe, judicio Præſulum pariter, ac Secularium Principum cenſebatur, diuturnis jam annis conſectantes. Multi cum Cæſare Epiſcopi pro more ævi illius ad caſtra perrexerunt, ne videlicet Imperator conſilio deſtitueretur.

Moritur *Otto* Epiſcopus Friſingenſis.

IX. Horum autem è numero ſe *Otto* Præſul Friſingenſis, quamvis præcipuè à Cæſare requiſitus, modeſtè ſubtraxit, ſagacitate mentis, atque Divina, uti tutò credere licèt, illuſtratione graviſſimæ diſcordiæ præſcius, quæ denuo Pontificem inter ac Cæſarem, turbata omni Eccleſiâ, ſuboritura erat. Petivit ergo potiùs animæ ſuæ, ut moreretur, & exauditus videtur pro reverentia ſua, mortem beatam obiens in Morimundo ſuo, ubi quondam Monachus & Abbas fuerat, túncque Capitulum Ordinis Generale agebatur. De ſancto ejus diſceſſu ex hoc Mundo uberiùs egi in Elogio VI. *Leopoldi Sancti* Patris ejus

§. VI.to

§.VI.[to] Notavit illum etiam *Ortilo* noſter, conſentiente Excerpto *Rikardiano* ad hunc annum his verbis: *Obiit* OTTO *Epiſcopus Friſingenſis, Frater Ducis, & Conradi.*

X. Mediolani Oppidanorum pars major, quæ juvenibus ſtipendio ſervili viventibus, & egenis, nulli fortunæ ſuæ metuentibus, conſtiterat, animo quoque ad præſcriptas Cæſaris leges accipiendas, quamvis iniquæ non eſſent, obſtinacior fuit: ut proinde ſaniorum conſiliis locus non eſſet. Unde ejusdem Obſidio, coadunatis quodammodo totius Germaniæ & Italiæ viribus, agebatur. Supremi quilibet exercitus Duces cum Legionibus, quibus imperaverant, ad ſingulas Urbis ampliſſimæ Regiones, portásque dividebantur. Nemo verò illorum erat, qui ſub juveni, ac mirè magnanimo Imperatore, ad mutuam virtutis oſtendendæ, & Gloriæ referendæ æmulationem, non totis animis arderet. Sed quæ ibidem fortiter acta ſint, paſſim apud Hiſtoricos leges, ampliſſimè verò apud *Radevicum*. Præcipuam in cæteris laudem conſecutus eſt *Uladislaus* Bohemorum Dux, vel juxta alios jam antè creatus à Cæſare Rex, certè Circuli aurei geſtandi privilegio jam tunc donatus: de quo confer à me dicta Elog. VI. §. VI. n. 17. & 18. Mediolani Obſidio.

XI. Sed neque Princeps noſter nomen & munus Ducis fruſtra gerebat: qui, teſte *Radevico* cap. 36.to ut Oppidanos à frequentibus eruptionibus è Porta, quam ipſe obſervaverat, quáſque in ſingula ferè momenta moliebantur, aliquando compeſceret, animum ſuum omnem exeruit. HENRICUS, ait, *Dux Auſtriæ, Vir Nobilitate Generis & Animi Clariſſimus, Patruúsque Imperatoris, dum ſæpius exercerent banc iniquitatem, non dignum ratus, facinus hoc ſine ultione præterire, ad correctionem ejus, & vindictam, accepta opportunitate accingitur. Igitur univerſis, quos ſecum habebat, armatis, auxiliariis Ungarorum Copiis in ſagittando optimis, cum cætera Heroum, qui ſibi ſociati fuerant, coborte aſſumptis, omni conamine oppugnationem Portæ diſponebat. Non hoc latere poterat Mediolanenſes, quippe molitiones noſtrorum præſentientes, ignominiam judicabant, ſi pares, immò plures multitudine, minori animo, venientibus occurerent. Per turmas ergo & cobortes ſuas egreſſi, committunt ſe, ſeque mutuò vi maxima cædunt, ſauciant, capiunt, fugant. Tum Spectaculum borribile, ſequi, fugere, occidi, capi: equi atqui viri afflicti, ac multi vulneribus acceptis neque fugere poſſe, neque quietem pati: niti modò, ac ſtatim concidere. Poſtremò omnia conſtrata telis, armis, cadaveribus, & infecta ſanguine tellus. Ex parte Oppidanorum iterum malè pugnatum eſt: ipſeque Dux, cujus ibi Probitas mirificè probata eſt, baud dubiè Victor, eos intra Mœnia fugavit, & à ſolita impoſterum eruptione compeſcuit. Inter alios, qui de Mediolanenſibus eo prelio ciciderunt, occiſus eſt quidam de No-* Ibi Dux noſter heroicè agit.

biliſſimis eorum, nomine Statius: quem, uti tunc fama fuerat, Régulum ſuper ſe creare cogitaverant: auditáque morte ejus tota Civitas luctum aſſumſit, Corpúsque mortui cum vivis, quos de noſtris habebant, & copioſa pecunia commutantes redemerunt, & Regalibus Exequiis honorandô ſepelierunt.

Expenditur ejus Victoria.

XII. Multi quidem hujus Narrationis colores Rethoricî: cùm interim Veritas plerumque ſimpliciſſimo cultu amœniſſima niteat. Quia tamen Radevicus hoc factum inter pauciſſima cenſuit, quæ ex toto Obſidionis proceſſu peculiariùs deſcribenda ſeligeret, & nullibi in ea tota relatione, quæ plurium Capitum eſt, tam adornata exquiſitáque hypotypoſi eſt uſus: ſignum hoc eſt acerbiſſimi prelii, & excellentis victoriæ. Maximè cùm ex ea Princeps noſter Spolia quaſi Opima retulerit: quæ apud Romanos illa dicebantur, ubi Dux Duci occiſo, aut capto, arma detraxit, Jovi deinde Feretrio ad aram ſuſpenſa. Cujusmodi verò exempla rariſſimè Roma aſpexit. Procubuit hìc Statius Mediolanenſium Regulus: cujus unius fatum brevì totius Urbis deditionem poſt ſe traxit. Quæ antequam fieret, ut iterum ſuggerit Radevicus Cap. 41.mo, Unanimes facti, per Conſules & Primos Civitatis primò Regem Boëmiæ, Ducemque Auſtriæ conveniunt: debinc mediantibus illis alios Principes, eósque ad Imperatorem de pace ſupplicaturos dirigunt. Cur ad illos primùm ſpem veniæ deferunt, à quibus paulò antè majora, quàm ab aliis propè omnibus, detrimenta acceperant? Virtus nempe, quæ magna, quæ vera eſt, in medio tamen etiam belli calore, vel ex hoſte relucet.

Ab ipſis victis Arbiter pacis eligitur.

Eâ humilitatis exoratâ, ad propria redit.

XIII. Profuit miſeris Mediolanenſibus, præſidium in tam Magnis Principibus Soceris quæſiviſſe: quorum exiſtimatio cùm apud Principes, tum apud Imperatorem ſumma, utrúmque animos poſſedit, & flectere, quocunque volebat, poterat. Datur ſupplicibus pax, habitum tamen reorum ſumentibus: ita ut Archiepiſcopus, Præſules, Clerus totus & integer, nudis pedibus veniret, Conſules & Majores Civitatis, abjecto Cultu Senatorio, nudis collis nudos enſes impoſitos geſtarent, plebes colla funibus inſerta afferrent. Sic peractâ Victoriâ, Imperator magnam partem exercitus cum ſuis Optimatibus ad propria redire permiſit. Inter quos primus erat Rex Boëmorum (verba ſunt Radevici Cap. 44.) Dux quoque Auſtriæ cum Copiis Ungarorum &c.

Naſcitur ei Filius alter Henricus

XIV. Reverſus Princeps noſter, niſi fallat Chronicon Cl. Neoburgenſe, domi novum in cunis & alterum offendit Principem Juventutis. Legitur enim ibidem ad Ann. 1158. HENRICUS Frater LIUPOLDI naſcitur, Filius HEINRICI Ducis. Poterat autem ille primis quoque anni menſibus, priusquam

Pater

Pater Italiam ſubintrâſſet, hoc Pignore tertio recreatus fuiſſe. Quod idem ſentiendum de Diplomate primo Fundationis Scotenſis Wiennæ, Annum 1158. præferente, quamvis hic cum addita Indictione X.^{ma}, quæ in Annum 1162. inciderat, non cohæreat. Eruit hanc Chartam ex Autographo Cl. *Philibert.* *Hueberus*, & edidit Sodalis ejus Cl. *Bernard. Pezius* Cod. Diplom. Part. I. col. 383. Ubi cùm *dies Conſecrationis Cœmeterii* diſertè commemoretur, fluit profectò, Monaſterium tunc jam ſtetiſſe. Quo verò exſtrui cæperit anno, unde tutiſſimè pronunciem, necdum quidem habeo. Libelli Academici de Ædib. Religioſis Vienn. An. 1727. editi Author Anonym. S. J. mox p. 1. refert, *Henricum* è Paleſtina cum Conjuge *Theodora* reducem Ann. 1144. ſe voto ad condendum Cœnobium adſtrinxiſſe. Sed Expeditio Sacra demum facta eſt Ann. 1147. & Reditus abinde Ann. 1149. rectiúsque credendum videtur, Principem noſtrum, antequam ſe itineri committeret, ejusmodi votum nuncupâſſe, ſoluturum, ſi ſalvus rediret. *Martinus* porro Abbas Scotorum Wiennæ ab Ann. 1446. usque forſitan 1455. ſed privatus poſtea ſuperſtes fortè ad Annum 1470. in *Senatorio* ſuo, ſive Dialogo Hiſtorico Cap. 5. apud Cl. *Hier. Pez.* II. col. 648. tradidit, Cœnobium ſuum à Duce noſtro, tanquam primum Wiennæ Monaſterium, fundatum fuiſſe Ann. 1150. Anonymus *Leobienſis* ponit Annum 1152. Cl. Neoburgenſe Demum Chronicon Annum 1155.

Edidit primum Scotenſis Fundationis Diploma, niſi epocha fallat.

XV. Diploma ipſum nullam voti memoriam facit: ſed ait in eo Princeps, ſe inter alias Patrocinatus ſui Eccleſias Abbatiam ad honorem DEI, laudémque ſuæ Genitricis Glorioſiſſimæ, dein Commemorationem beati *Gregorii*, in Predio ſuo fundâſſe, in territorio ſcilicet *Flaviæ*, quæ à modernis *Wienna* nuncupatur, ſúbque Monaſtica Regula ad eandem ſuam Fundationem novellam *ſolos elegiſſe Hybernienſes*, eò, quòd relatione Religioſorum, & de certa ſcientia noverit *ipſorum laudabilem ſimplicitatem.* Id porro ſe feciſſe, favente *Eberhardo* Archiepiſcopo Salzburgenſi, & *Conrado* Fratre ſuo Epiſcopo Patavienſi. Cujus ſincera benevolentia, & libera permiſſione *Herbergeri* Plebani, totiúsque Cleri *Wiennenſis*, eisdem obtinuerit, ut habitatores circa ſitum Monaſterii, *à Foſſato Curiæ* usque ad Eccleſiam S. Joannis in *Als*, locúmque, ubi ſe rivus *Als* recipere videtur in fluvium Danubii, apud ipſos, ſicut in Parochiali Eccleſia, recipere poſſint Sacramenta. Pro quo Eccleſiæ Matri (videlicet S. Stephani) tribuerit poſſeſſiones quasdam in *Strata lanarum*, quæ vulgariter dicitur *Wollzeil.* Contuliſſe præterea eidem Fundationi ſuæ, *S. Mariæ in litore*, *S. Petri*, *S. Rudberti*, ac *S. Pancratii* infra muros Oppidi Capellas. Item alias *S. Colomanni in Loup* (Laab) *S. Stephani*

Ejusdem tenor excerptus.

phani in Crems, ac etiam *S. Crucis in Tulna*, in *Pulka* & in *Eggendorf* Parochias &c. Datum Wiennæ An. 1158. Indict. X. (legendum VI. niſi epocha fallat) Facta ſunt hæc THEODORA Venerabili Duciſſâ favente, annuentibus quoque Filiis ejus LEUPOLDO, & HEINRICO, nec non AGNETE Filia ipſius.

Illuſtrata exinde Viennæ primigeniæ facies.

XVI. Multum illuſtrationis brevia hæc excerpta prolixioris hujus Diplomatis, diſertis ejusdem verbis undique concepta, conferunt ad Viennæ primigeniæ faciem cognoſcendam. Hinc námque diſcimus, Urbem Veterem quibusdam dictam fuiſſe *Flavianam*, quamquam alibi etiam *Faviana* appelletur. Curiam Principis munitam ſtetiſſe in loco Scotis vicino: cùm locus, qui hodie *Foſſa profunda*, volgò *der Tieffe Graben* dicitur, hìc appelletur *Foſſatum Curiæ*. Habuiſſe jam tum Viennam ſuos Muros, & intra eos, præter S. Stephani Plebaniam, aliorum quoque Sanctorum hìc deſcriptorum Capellas. Vetuſtiſſimum eſſe nomen *Stratæ lanarum*, vernaculè *Wolzeil.* Cujusmodi profectò Notitiæ fundamento Diplomatico invictè conſtabiliuntur.

Alia duo Diplomata eandem Fundationem ſpectantia.

XVII. Quoniam porrò hìc ſumus, libet adhuc alia duo Diplomata commemorare, ab hoc Principe Fundatore eidem Monaſterio, quadriennio autem poſtea data, utraque rurſum per induſtriam Mellicenſium ex Autographis tranſcripta Cod. Dipl. *Peziani* Part. I. col. 435. ſeqq. Primi ex his Diplomatis peculiares, & ab anteriori diſtinctæ expreſſiones ſunt iſtæ. *Cùm ex diverſarum Gentium moribus diverſis non modicam ſæpenumero contingat ſurrepere multiformitatem animorum: Nos in iſtius novellæ inſtitutione plantationis tortiones invidiæ, & murmurationum colliſiones, Monaſticæ unanimitati penitus inimicas, omnimodis prævenire volentes, ſolos elegimus Scotos &c.* Item inferiùs. *Hunc itaque Locum cum omni legitimæ plenitudine poteſtatis, & integra poteſtate liberæ Ordinationis, poſſidendum atque regendum, cum univerſis mobilibus & immobilibus, cultis & incultis, quæ ad uſus & providentiam Scotorum à Nobis, ſive ab aliis fidelibus conceſſa ſunt, vel concedenda, SANCTINO Scoto Venerabili Abbati, nec non Religioſiſſimo Scotorum Monachorum Conventui, nulla penitus interpoſita conditione, pertinente ad petitionem, ſeu præceptum Fundatoris de Electione Abbatis, ſive Subſtitutione Monachorum vel Fratrum, vel de exteriori ordinatione Reddituum, ſeu Prediorum, ſive Officiorum, aut Officinarum. Verùm ſicut omnis interiorum, ita & exteriorum tota providentia, in Scotorum, Abbatis videlicet & Monachorum Arbitrio, & libera ordinandi poteſta-*

poteſtate, in perpetuum conſiſtat. Non alibi facilè tam dilucidam plenæ Libertatis, & abſolutionis ab omni Fundatorum privilegio & jure, aliàs ab iis retineri ſolito, expreſſionem reperias. Diploma poſtremum ſingulas Peſſeſſiones, & Jura, à Principe munificè donata, ſingillatim enumerat: in quibus etiam *Decimatio Coquinæ ſuæ*, olim attinens ad Clauſtro-Neoburgenſes, nunc ab eisdem redemta: quæ Decimatio in quo verè conſtiterit, curioſus licèt, nondum tamen ritè comperi. Sub finem additur. *Nos quoque, & omnem Poſteritatem noſtram, univerſam Familiam noſtram, in eodem Monaſterio ſtatuimus ſepeliri.* Ex hoc veroſimillimè paragrapho fluxit error Libelli de Ædib. Religioſ. Vienn. ſepultos nempe hìc cubare cum *Henrico* Duce, atque *Theodora* Sereniſſima Conjuge, Filios quoque duos eorum *Leopoldum*, & *Henricum*, præter Filiam *Agnetem*. Verumtamen de *Leopoldo* certum, requieſcere eundem apud S. Crucem: ubi & *Henricum* dormire aſſeritur. Neque tumulus *Agnetis* ſatis eſt exploratus. Emanavit interim hæc utraque Charta *Wiennæ X. Cal. Maij An. MCLXI.*

XVIII. In Hiſpaniis Eccleſia invictiſſimum Pugilem, & verè Triumphalem adverſus Mauros & Saracenos Heroem perdidit *Alphonſum*, primum Luſitaniæ Regem: cui uni & ſoli, prædicante *Manriqueo* II. p. 303. Sacer Ordo noſter Ciſtercienſis tredecim ſplendidiſſima Monaſteria debet, ab ipſo enumerata. Obiit verò Rex piiſſimus, & opulentiſſimus, vel ſub finem Anni 1157. aut initio Anni præſentis 1158. dum redux eſſet ex Boecia, Saracenis erepta, ipſum ſub iter febri ſubita tam vehementer occupatus, ut ſub ilice frondoſa recumbens, piam DEO animam reddiderit. A morte ejus, Regno inter Filios *Ferdinandum* & *Sanctium* diviſo, diſſoluta eſt pariter, ut fieri aſſolet, Unio virium, & hoſtibus occaſio præbita invaleſcendi. Hi porro, inita ſocietate, impetum paraverunt adverſus *Calatravam*, Caſtrum alioquin fortiſſimum, & Caſtellæ totius unicam Clavim: cujus poſſeſſio ac propugnatiò Militibus Templi commiſſa erat. Qui dum ſe impares incurſui hoſtili viderent, neque ſub nova Regni diviſi forma ſuppetias condignas ſperare poſſent, conſultius rebantur deſerere Caſtrum, quàm unacum illo in manus hoſtium incidere. Sic deſertum Caſtrum qui curare auderet, nemo Ordinum, nemo Procerum, nemo Nobilium erat, cùm ſinguli de colligendis ex Regno ad ejus defenſionem Copiis deſperarent: quamvis facilè pervidérent ſinguli, ab hujus munimenti neglectu ingens Regni periculum pendere. Et ecce, mirum dictu, torpentibus iis omnibus, quorum partes fuerant Regnum defendere, Monachi Ciſtercienſes Fiterienſis Cœnobii, inſpirante ac confortante DEO, qui verè hìc elegit infirma Mundi, ut fortes confunderet, nemine requirente, mo-

Origo Militiæ Ciſtercienſis de *Calatrava*.

nente, immo cunctis obſtupeſcentibus, Caſtrum ſibi tradi poſtulant, atque tueri promittunt. Qui laudabant in pſalmis, accincti ſunt enſe, & qui gemebant orantes, in Patriæ defenſionem convaluerunt. Ibant, pugnabant, prelia & cædes agebant in hoſtibus: agente verò in ipſis DEO, ad omnium Seculorum memoriam proſperatum eſt bellum in manibus Monachorum. Auctores erant *Didacus Velasquez* Monachus Fiterii, antea vero Miles acerrimus, hócque cohortante *Raymundus* ejusdem Cœnobii Abbas. Primus eorum labor, cum ſociis aliis Fratribus exire in Regnum, prædicare, cohortari populos ad fidem tuendam: & brevi tempore tantus conflatus eſt exercitus, qualem colligere Reges, & Ordines deſperaverant. Hæc initia fuere celeberrimæ Militiæ Ciſtercienſis *de Calatrava*, non adeò mirandæ, quia ex Monachis conflata, quàm quia ab ipſis Monachis inchoata fuit.

Concordia inter *Hadrianum IV.* Papam ac Cæſarem denuo rupta.

XIX. Annus 1159. denuo rupit vix initam abhinc anno Papæ Cæſarisque concordiam: cujus cauſæ erant, à Cæſare ad Archiepiſcopatum Ravennatenſem nominatum fuiſſe *Guidonem*, Nobiliſſimum Comitem, antea ab *Hadriano* Papa ordinatum ſubdiaconum, ſuóque Clero Romano adnumeratum, collato Beneficio, admodum verò juvenem: pro quo Confirmationem poſtulans Imperator repulſam tulit, prætendente Papa, ſe Clericum ſuum alienis indulgere non poſſe. Item, Cæſarem in Epiſtola ad *Hadrianum* Nomen ſuum Pontificio præpoſuiſſe, & excusâſſe, quemadmodum antehac Papa, ad ſe ſcribens, uſus eſt voce *Beneficium* juxta veterem notionem pro *Benefacto*, ita & ſe modò condidiſſe Epiſtolam ſuam ex lege & uſu Veterum, qui ſemper Nomen ſuum alterius Nomini, ad quem ſcribebant, licèt is dignitate multùm ſuperior fuiſſet, præmiſerunt. Præterea indignatus eſt Cæſar, Papam cum *Guilielmo* Siciliæ Uſurpatore, ſe inconſulto, iniiſſe pacem, Regémque eum agnoviſſe. His tricis, ultro citróque aliquamdiu moleſtè agitatis, finem impoſuiſſe videbatur mors *Hadriani*, quam Anagniæ obiit Cal. Septembris. Sed inde Rogus accenſus eſt, ubi flamma ſepulta credebatur.

Moritur *Hadrianus IV.*

Eligitur *Alexander* III. ſed contra eum *Victor* V.

XX. Juxta enim veriorem, immo tutiſſimam Vaticani Codicis coævi, meliorúmque Scriptorum Relationem (quamvis non erubuerint Schiſmatici Scriptores ex eorum fabulis, qui ipſum Cæſarem *Fridericum* ab origine dementârunt, ſcenam è diametro vertere) Cardinales unanimes, præter duos, elegêre *Rolandum*, dictum *Alexandrum* III.tium, eundémque coronârunt. Soli duo illi abierunt in partem, proclamantes *Octavianum*, impoſito nomine *Victoris IV.ti* Quid Imperator? Re ſemel dubia, cùm non deeſſent, qui ei mentirentur, *Octavianum* prius, ac potioribus votis electum fuiſſe, ſecutus eſt ipſe

Cæſar accedit *Victori*: inde Schiſma.

ipſe affectum ſuum, & quoniam *Rolandum* oderat, quia abhinc biennio unus è Legatis erat, inviſam *Hadriani* ad ſe epiſtolam deferentibus, ortóque inſuper propterea in Comitiis Principum tumultu, animoſiùs defenderat, Imperium venire à Pontifice: ſtetit ipſe à *Victore*, ſecúmque ad hujus partes majorem Italiæ Præſulum numerum, Alemanniam totam pertraxit. Reliquus Orbis Chriſtianus, vota majora æquiora cenſens, *Alexandro* aſſurrexit. Ciſtercienſium porro, ſi unquam, hoc certè ſub ſchismate, erat, fortia agere, & pati.

XXI. Ut interim *Alexandrum* Ciſtercienſem fuiſſe probaret Vir plurimùm Reverendus & Clariſs. *Chryſoſtom. Henriquez* in Menologio Ciſtercienſi die 27. Auguſti, præter *Butzium*, & *Montalbum*, aliquot à ſe inſpecta MSS. Volumina adducit, in quibus dilucidis verbis notatum reperit, *Alexandrum* Papam III. fuiſſe ex Ordine Ciſtercienſi, nimirum in Claravalle Italiæ propè Mediolanum Monaſticen noſtrum profeſſum. Ab *Henriqueo* ſtetêre pariter *Joann. Petr. Puricellus* Mediolanens. in Monum. Eccleſ. Ambroſianæ n. 424. ac præcipuè Rev. ac Doctiſſ. *P. Auguſtin. Sartorius* in Ciſterc. bis Tertio p. 322. ſeqq. Contra verò Rev.[mus] *Manriquez* Annal. II. p. 329. n. 14. cui pariter Rev.[mus] *Ferdin. Ughellus* Ital. Sacræ Tom. I. col. 29. & item Cl. *Pagius* Crit. IV. p. 591. aſſentiuntur, hoc penitus negat: cùm in Codice Vaticano MS. coævo, Acta Electionis *Alexandri* continente, diſertè legatur. *ROLANDUS* (ſic enim hic Pontifex antea vocabatur) *cùm eſſet in Eccleſia Piſana Canonicus, Clericus magni nominis, & charus haberetur ab omnibus, ad hanc Sanctam Romanam Eccleſiam à Beato EUGENIO eſt vocatus.* Ecce, cùm eſſet in Eccleſia Piſana *Canonicus*, *Clericus* magni nominis. Nulla hìc veſtigia Monaſticæ Profeſſionis: qua ſi fuiſſet, & quidem ea ipſa, qua Papa *Eugenius* fuerat, cur illud Scriptor iſte diſſimulâſſet, cùm ignorare non potuiſſet? Anne indecorum *Eugenio*, ſui Ordinis Sodalem meritò virtutum in ſanctam Romanam Eccleſiam inferre? Huic coævo, ſummæque Authoritatis Monumento, de *Alexandro* diſtinctè latéque & ex condicto agenti, præferri nequaquam debent, ait *Manriquez*, levia Gloſſemata incertæ ætatis ac manus, his & illis Codicibus, tametſi vetuſtis, ex affectu magis privato, vagâque traditione, quàm ex certa ſcientia, pro libitu cujuscunque ſæpeſæpius infarta, atque aſſuta. Neque recentiores Scriptores rebus antiquiſſimis teſtimonio & conſenſu ſuo unquam fidem facere poſſunt. Seduxit forſitan aliquos, quòd in ante laudatis per *Henriquezum* notis à ſe inſpectis dicatur *Alexander* in *Claravalle* Italiæ prope Mediolanum fuiſſe profeſſus. Sed illud Monaſterium, uti *Pagius* adver-

Alexander III. traditur fuiſſe Ciſtercienſis: ſed non evincitur.

vertit, non *Claravallis*, ſed *Chiara Vallis* audiebat. Reponit quidem *Sartorius*, potuiſſe *Rolandum*, re vera profeſſione Monachum, deinde auctum eſſe dignitate Canonici, uti alii facti ſunt Epiſcopi, nihiloſecius Monachatum ſecretò retinentes. Aſt verò præter morem erat, ex Monachis fieri Canonicos, raróque, aut nullo id exemplo monſtrabitur. Tametſi verò doceretur: potuiſſe tamen quid fieri, nunquam probat; id factum, neque admittitur, niſi ſolida Authoritate probetur.

Cæſar audet poteſtate ſua convocare Concilium.

XXII. Imperator ſchismatis tollendi ergo, uti prætulerat, indicendi Concilii Generalis, quod ille quidem Curiam dixit, Papiæ in Octava Epihaniæ ANNO 1160. habendi, poteſtatem ſibi arrogavit, non ſolùm undequaque directis epiſtolis Italiæ ac Germaniæ Epiſcopos omnes convocans, & aliorum Regnorum Præſules invitans, verùm etiam ambos Romanos Electos, ſententiam Patrum, ſuámque deciſionem auditures, cum Cardinalibus decretoriè conſtituens. Non poterat non hic auſus & præſumtio Principis Secularis bonis omnibus, & Jurium Eccleſiæ gnaris, vehementer diſplicere. Proceſſit tamen res, aliquantulum quidem ſeriùs, atque conſtituta fuerat, Italis, ac Germanis Præſulibus metu Cæſaris, tam diſtrictè imperantis, confluentibus. Soli *Eberhardus* Archiepiſcopus Salisburgenſis, & *Hartmannus* BrixinenſisEpiſcopus, Viri ea ætate ſanctiſſimi, detrectârunt venire: *Hillinum* Tridenti Antiſtitem morbus prohibuit. Comparuit quoque *Victor* Antipapa, non item *Alexander*, arbitratus, non convenire, ut ejusmodi ſtaret Judicio, cui ipſe Auctoritatem non dediſſet: quare nec etiam Legatos ſubmiſit. Sex diebûs diſputatum: quia verò *Alexander* cauſam pro ſe ipſo non dixit, neque dici per Legatos curavit, minùs alius quisquam hoc in Conventu auſus eſt eum cum animo tueri: urſit Imperator, pro *Victore* ab omnibus pronunciari, ipſe altera die eidem debita vero Pontifici obſequia alacriter impendens. Subſcripsêre omnes, teſte Præpoſito Berchtolsgadenſi *Henrico* in Epiſtola ad *Eberhardum* Archiepiſcopum Salisburgenſem, quæ eſt apud *Radevicum* Libr. II. Cap. 72. *Dominus verò Patriarcha Aquilejenſis* (ſic ibi legitur) *ſalvâ impoſterùm Catholicæ Eccleſiæ cenſurâ propter memoratas Imperii neceſſitates obedivit. Domini Babenbergenſis, Patavienſis* (nimirum CONRADUS) & *Ratisbonenſis, Patriarcham ſunt imitati.* Sic diviſa Italia, ac Germania à cæteris Regnis, & ab Eccleſia Græca, quæ pariter *Alexandrum* agnovit.

In eo deciditur pro Antipapa.

XXIII. Jam veritas circa *Conradum* Epiſcopum Patavienſem Ducis noſtri Fratrem, à nonnullis erroribus repurganda. *Schri-*

Falſa circa *Conradum* Epiſcopum Patavienſem.

Schrilovinus, ac *Buſchius* retulêre, finito hoc conciliabulo *Conradum* cum Cæſare perrexiſſe Romam, ibique, dum Imperator permiſiſſet, ut Milites in Pontificem *Alexandrum* violentas manus immitterent, eidem indignatum reſtitiſſe, uniqueque Satraparum, qui ſibi enſem ſtrictum intentaverat, collum intrepidè objeciſſe. Hoc verò plurimùm fallit, olimque Anno 1111. à *Conrado* I. Archiepiſcopo Salisburgenſi factum eſt, dum *Henricus* V. Imperator *Paſchalem II.* Papam captivum abduci juſſiſſet: uti vel ex *Ottone* Friſing. Chron. Libr. VII. Cap. 14.[m] clariſſimè conſtat. Error alter fluxit ex hoc priore. Rurſum quippe *Bruſchius*, & poſt eum *Hundius*, ex hoc deinde pariter *Manriqueus* noſter aſſeruerunt, pro *Conrado* in Auſum Cæſaris non conſentiente, & ideo ſede ſua dejecto, Pataviæ An. 1159. intruſum fuiſſe *Rupertum*: qui tamen ab *Alexandro* diris vibratus, brevì ceſſerit, ſubrogato rurſum An. 1160. per Cæſarem *Alberone*. Hunc porro Pontificii fulminis incurium, triennio eam Cathedram occupâſſe. Cùm autem, uti mox antea ex *Henrico* Berchtolsgadenſi præſente audivimus, *Conradus* in Conventu Papienſi nonnihil timidior, ad exemplum Patriarchæ Aquileienſis, cum cautione, *ſalvâ impoſterum Eccleſiæ Catholicæ cenſurâ*, obedientiæ *Victoris* ſubſcripſerit: non erat, cur gratia Cæſaris, gradúque ſuo excideret. Patavienſem itaque Cathedram conſtanter ac quietè inſedit, uſquedum abinde, mortuo *Eberhardo* Archiepiſcopo Salisburgenſi, Metropolitanam eam in ſedem eveheretur. Ibi demum infractâ conſtantiâ ſuâ iræ Cæſaris locum fecit. Unde laudes *Manriquei*, *Conrado* noſtro propter exilium fortiter pro Eccleſia toleratum præmaturè dictæ, longiùs differendæ fuerant. Certè Cl. *Hanſizius* Metr. Laur. p. 320. ſeq. gemina Imperatoris *Friderici* diplomata affert de An. 1161. quibus *CONRADO Dilectiſſimo Patruo ſuo & Venerabili Patavienſis Eccleſiæ Epiſcopo*, inter eos laudato, *quorum fides præclaris operibus magis eſt approbata*, *quorum etiam deſiderium circa honorem Coronæ ſuæ ſtabili conſtantia ampliùs fervere cognoſcitur*, Abbatiam S. Mariæ in Patavia *pro Religione in ea reformanda* contradidit, & ſubjecit.

Ejuſdem Præſulis Zelus in reformanda diſciplina Monaſtica, favente Fratre Duce.

XXIV. Nempe hoc erat laudabile hujus Præſulis ac præcipuum ſtudium, in omnibus ferè Monaſteriis univerſæ ſuæ Diœceſis Diſciplinam Monaſticam labefactatam diligentiſſimè reſtituere: quod exemplis plurimis in ſingulos Annos ab *Hanſizio* docetur. Non porro ad egregium hoc opus deerat eidem Fratris Ducis *Henrici* favor: cùm ſine Principe Terræ, ſanctum hujuſmodi conatum ſuſtentante, vix quidquam in hoc genere promoveatur. Idem Dux hoc anno Fundationem ſuam Scotenſem repetitis Donationum Chartis ſuprà adductis perfecit: ex quarum tenore luculentè patet, quantum & ipſe in Mona-

ſteriis diſciplinæ ſanctioris exactitudinem amaverit ſimul, ſi-múlque curaverit. Imperatori averſus Mediolanenſes ſibi denuo refractarios iterum irato, novâſque Germaniæ Copias conſcribenti, ſi fortè Milites ſubmiſerit, ipſe tamen nequaquam adjunctus eſt. Quod quidem tantò conſultiùs omiſiſſe videtur, quantò remotior hoc pacto à Schiſmatis actibus remanſit. Nam & Mediolanenſes, quantumvis libertatis præcipuè causâ Cæſari obſequium negarent, quò honeſtiùs tamen id agerent, cauſam *Alexandri* legitimi Pontificis ſe tueri jactabant. Quare Anno 1161. poſtremis Maij diebus Civitas iterum fortiſſimè obſeſſa, anno inſequenti die 1. Martii deditionem abſque ullo pacto facere coacta fuit. Parcitum vitæ Civium, proſcriptio ſublata, remiſſum exilium: ſed Munimentorum, portarúmque omnium, ac turrium, immo quamplurimarum domuum deſtructio ſex integris diebus agebatur.

Cæſaris nova in Mediolanenſes Expeditioni Dux noſter non interfuit.

XXV. Inter hæc doluit Imperatori, fortè & metum intra ſe peperit, extra pleróſque Italos, ac omnes propè Germanos, cæteram omnem Eccleſiam execrari Antipapam *Victorem*, & *Alexandro* unanimi obſequio deferre. Ac primùm quidem terribilibus edictis compellere univerſos, qui eſſent in Regnis ſuis, confidens, præcipuè Ciſtercienſes, quorum Ordo integer, cùm ſummæ eſſet apud omnes exiſtimationis, unanimi ſententia *Alexandro* adhæſerat, Mundúmque veluti totum exemplo ſuo in fide legitimi hujus Pontificis continuit, ſibi perurgendos, ut ad *Victorem* deficerent, propoſuit. Ergo ſuis imperiis in homines noſtros quàm diſtrictus præ cæteris omnibus fuerit, non modò *Gaufridus* Abbas noſter, verùm etiam *Albertus* Stadenſis Abbas Benedictinus in Chronico ad An. 1159. præcipuè verò *Helmoldus* Præsbyter Chron. Slavor. Lib. I. cap. 90. perſpicuo ſermone venturo ſeculo expoſuêre. *Radevicus* quippe in Anno 1160. deſinens, ab eo tempore, quo Imperator ab *Alexandro* diris primùm devotus fuit, Acta ejus deſcribere abrupit. Libet itaque unum *Helmoldum* in vicem cæterorum audire.

Imperator Ciſtercienſes ab *Alexandro* deficere ſeveriſſimè, ſed fruſtra præcipit.

XXVI. *Porro ALEXANDRUM* (ait) *recepit Hieroſolymitana Eccleſia, & Antiochena: præterea omnis Francia, Anglia, & Hiſpania, Dania, & omnia Regna, quæ ſunt ubique Terrarum. Inſuper CISTERCIENSIS ORDO eidem univerſus acceſſerat; in quo ſunt Archiepiſcopi, & Epiſcopi quàm plures, & Abbates amplius quam Septingenti, & Monachorum inæſtimabilis numerus. Hi ſingulis annis celebrant Concilium* (Capitulum) *apud Ciſtercium, & decernunt ea, quæ utilia ſunt.* **Horum invincibilis Sententia vel maximas vires addidit ALEXANDRO.** *Quamobrem iratus Cæſar, propoſuit* Edi-

Probatur id Helmoldi gravi & luculento teſtimonio.

Edictum, ut omnes Monachi Ciſtercienſis Ordinis, qui conſiſtebant in Regno ſuo, aut Victori *ſubſcriberent, aut Regno pellerentur. Itaque difficile relatu, quot Patres, quanti Monachorum Greges, relictis Sedibus ſuis, transfugerint in Franciam. Pontifices etiam quamplures, ſanctitate inſignes, in Longobardia, & in univerſo Regno, Principis violentiâ ſedibus ſuis pulſi, & alii ſuperpoſiti ſunt in locum eorum.* Statuerat nempe *Lambertus* Archi-Abbas Ciſtercii in Capitulo Generali Anni 1161. communi Patrum decreto, ut Ordo univerſus *Alexandrum* tanquam verum Pontificem agnoſceret. Ipſe poſtea ſenium excuſans, Faſces communis Patris ultrò depoſuit, Morimundum reverſus, locumque ejus *S. Faſtradus* Abbatum Generalium ſeptimus aſcendere unanimi voto cogebatur, ex Abbate Clarævalli aſſumtus. *Manriqu.* II. 350.

Lambertus Abbas General. Ciſtercii cedit: inſequitur *S. Faſtradus.*

XXVII. Compaſſi autem illis, qui fugere compulſi erant, Heroes è converſo alios intrepidè ſtandes admiremur. Atque in his facilè palmam omnibus præripuit Vir ſanctiſſimus *Petrus* noſter, Archiepiſcopus Tarantaſienſis: de quo teſtantem Eminentiſſ. *Baronium* vel in ſolis his verbis breviculis expendere libeat, quæ ipſe ſubjecit, poſtquam è *Gaufredo* Biógrapho ejus, quanta egerit laudatus Archipræſul, longo tenore excerpſiſſet. *Vides* (inquit) *Lector, magnam DEI providentiam in Regenda Eccleſia ſua. Qui enim in Schiſmate* Petri Leonis paravit Lucernam Chriſto ſuo, nempe, ut vidiſti, *Sanctum* BERNARDUM .... *Noluit* ALEXANDRUM *ejusmodi carere ſubſidio, ex eadem pharetra educens Sagittam Electam ad faciendam vindictam in nationibus, & increpationes in populis. Diſcipulum ſiquidem ejusdem S.* BERNARDI, *Monachum Ciſtercienſis Ordinis, profeſſum in Monaſterio Bonævallis, & ex Abbate, quem diximus, tempore ejusdem S.* BERNARDI *creatum Archiepiſcopum Tarantaſiæ, paravit ad opus in Auxilium* ALEXANDRI. *Dedit & alios plures, ut ea, quæ ſequentur, oſtendent.* Vir hic potens opere, & ſermone, Thaumaturgus ipſo *Bernardo* non minor, de quo æquè exibat Virtus, quæ ſanabat omnes, non modò circuibat provincias, ut exhortaretur præſens, & ſcribebat, ut abſens doceret: verùm etiam ſemel, iterum, iterúmque Cæſarem intrepidè adiens, ipſum, & quibus undique circumfuſus erat, velutique concilio malignantium obſeſſus, Præſules ſchiſmaticos arguit, obſecravit, increpavit opportunè, importunè: ita, ut vehementer admirarentur circumſtantes, quomodo Princeps, adeò Zelans pro *Victore*, nihilominus *Petrum*, hunc in Pſeudo-papam adeò graviter ubique detonantem, patientiſſimè audiret. Quibus *Fridericus* reſpondit: *Si hominibus, uti merentur, contrarium me exhibeo, vósne velitis, ut evidenter opponere me incipiam DEO?*

S. Petrus noſter Tarantaſienſis fortiſſimus *Alexandri* Propugnator, *Bernardo* æmulus.

Confer *Baronium* XII. ad Ann. 1160. col. 402. ſeqq. & *Manriquem* unde ſuprà.

Inſuperabilis etiam pro eo pugil *Eberbardus* Archiepiſcop. Salisburg.

XXVIII. Alterum à *Petro* noſtro locum, omnium veteranorum Scriptorum conſenſu, in glorioſo hoc ſtadio certiſſime promeruit *Eberbardus* Archiepiſcopus Salisburgenſis, Vir pariter excellentium Virtutum, Fulcrúmque eorum omnium, qui in- & extra Germaniam pro vero Chriſti Vicario ſtetêre. Hunc ſupplantare, hunc in partes ſuas pertrahere, hunc *Victori* adjungere, Imperator nunciis, epiſtolis, gratiis, promiſſis, laudibus, minis, terroribus, modis denique omnibus, fruſtra verò ſemper, adlaborabat. Renuit ſæpè aditum ejus: dum verò tandem accederet, ſe juſſis ejus obtemperare non poſſe, imperterrito animo profeſſus eſt. Cæſar autem, dum etiam, quàm qui maximè, in eum iraſci vellet, alius, ac clemens, eſſe in præſentem nequivit, poſtulationibus ejus implendis promtiſſimus. Sed nempe, ut Biographus *Eberbardi* aſſeruit, *Dignitas quædam Angelica in vultu, pon lúsque tale oculos & mentem obibant, ut, niſi timere plusquam mortalem, & contremere, & parcere, & venerari non poſſet. Hæc de ſemetipſo confiteri Princeps ſolebat.*

Cæſar meditatur novum Concilium, quod non ſucceſſit.

XXIX. Tantorum porro Virorum, ne de aliis pro ratione compendii dicam, Sapientia, Dignitas, Virtus, & apud omnes Auctoritas planè ſumma, concuſſum animo Imperatorem, & confuſum eò deduxêre, ut novum planè aufferendi Schiſmatis conſilium conciperet, atque proponeret, tam *Victorem*, quàm *Alexandrum* in Ordinem redigere, Tertii verò unanimem Electionem procurare. Quam ille rem Concilio quodam Generali optimè perfici poſſe exiſtimans, in tanti operis adjutorem ac Socium invitaverat Galliæ Regem, advocatis pariter Hungariæ, Bohemiæ, Daniæ Regibûs, & quotquot ex Præſulibus huic novo Conſilio ſuo opportunos noviſſet. *Ludovicus* Francus aſſenſit in ſpeciem, eſtque de Loco ſuper fluvium Saonam in Epiſcopatu Biſuntino ad IV. Cal. Septembris, ſive diem Decollationis S. Joannis Baptiſtæ An. 1162. condictum. Aſt verò jam occurrentibus tam Galliæ, quàm Daniæ Regibus, facilè erat *Ludovico* Franco, cui ſerius ad hanc rem animus nunquam fuerat, in pactionibus prævìè factis quidquam ex parte Cæſaris non integrè præſtitum, ac præcipuè, quòd veluti cum exercitu, tanquam vim facturus, advenire pararet, cauſari, & omne tantæ exſpectationis Conſilium diſceſſu ſuo diſſolvere.

Alexandri Papæ Privilegium pro Ciſtercienſibus.

XXX. *Alexander* interim in Galliis cum quiete & honore degebat, atque non unum ibidem Concilium celebravit. *Faſtradus* Abbas Ciſtercii Generalis ingens ab eo Privilegium pro Ordine univerſo obtinuit; quo coloni, miniſtri, & locatores Mona-

Monaſteriorum noſtrorum eximuntur à cenſuris & interdictis Epiſcoporum, eorúmque punitio, ſi deliquerint, Abbatibus, vel horum Commiſſariis defertur: præterea eisdem ſervitoribus facultas datur, Sacramenta in-vel extra Monaſterium à noſtris recipiendi. In Suecia B. *Stephanus* Monachus Ciſterſienſis Albaſtriæ, ſub *Hadriano* IV. illuc directus, læto cum Evangelii ſucceſſu Apoſtolum egit, primúsque ſub hunc Annum Upſalenſis Eccleſiæ Paſtor eſt conſtitutus. De *Henrici* Ducis noſtri in Auſtria Geſtis id unum ex Diplomate ejusdem, apud Cl. *Bern. Pezium* Cod. Diplom. Part. I. col. 439. exſtante, innoteſcit, eum Cl. Neoburgenſi Canoniæ tanquam Loco digniſſimo, ubi Parentes ſui conquieſcerent, Tuitionem Privilegiorum ac Jurium ſuorum perpetuam ſpopondiſſe, præcipuè verò Libertatem, Sub-Advocatos ad nutum tum eligendi, tum removendi, confirmâſſe. *Actum Wiennæ anno Incarn. Dom.* 1162.

Stephanus noſter erat Apoſtolus Sueciæ.

Dux Cl. Neoburgenſium privilegia confirmavit.

XXXI. Annus 1163. Orbi Ciſtercienſi grandem luctum induxit, Sanctum eidem Patrem ſuum Generalem *Faſtradum*, necdum toto biennio prælatum, feſtinata morte eripiens. Adiverat ille cum *Gaufrido* Abbate Claravallenſi Pariſios, ibidem demorantem *Alexandrum* Papam veneraturus, ſimulque acturus apud eundem, ut Mellifluus *Bernardus* in proximo Concilio, Turonis in Octava Pentecoſtes celebrando, ſolemni ritu Divorum numero adſcriberetur. A quo ſumma cum benevolentia acceptus, vix deinde dimiſſus, in gravem, ſed brevem morbum incidit, quinto jam die beato fine eadem in Urbe reſolutus. Agoni ejus tam Pontifex, quàm Rex quoque *Ludovicus*, uterque cum omni Curia ſua adſtitêre. Viduum univerſi Ciſtercii clavum poſt eum recepit *Gilbertus*, cognomento *Magnus*, ex Urſicampi Abbate ſubvectus, ordine octavus: attamen à *Gilberto de Hoylandia*, qui Canticorum Expoſitionem poſt Mellifluum proſecutus eſt, omnino diverſus. In Concilio, de quo ſuprà, Turonenſi, cui interfuit *Thomas* Cantuariæ Archiepiſcopus, agebatur omnino de cultu Eccleſiæ publico D. *Bernardi*: decernendo: ſuis verò de cauſis hoc decretum in Annum undecimum extrahebatur, ut conſimiles pro aliis petitiones fruſtrà interpoſitæ, cùm omnes admitti non poſſent, mitius tolerarentur. Hactenus *Manriquenus* h. a. Cap. I. Aſt verò Cl. *Pagius*, fretus Authoritate Chronographi *Claræ vallenſis* à *Chiffletio* vulgati, omnino contendit, S. *Faſtradum* obiiſſe An. 1164. cùm Papa altera vice Pariſios veniſſet: quod ego tantundem haud moror. In Auſtria noſtra *Henrico* Duci cum Fratre *Conrado* Epiſcopo Patavienſi diſcordia non levis interceſſit, adeò quidem, ut res Arbitrum poſtu-

S. *Faſtradus* Abbas Ciſtercii Generalis moritur: ſuccedit *Gilbertus* Magnus.

Henricus Dux diſſidet cum *Conrado* Epiſcopo Fratre.

poſtularet *Eberhardum* Archiepiſcopum Salisburgenſem. Qua de re diſceptatum fuerit, non expreſſit ſinchronus Biographus Archipræſulis. Sed Cl. *Hanſizio* lis conſimilis fuiſſe verò ſimillimè videtur, qualis antea Duci noſtro cum *Ottone* Fratre Præſule Friſingenſi evenerat, nimirum de immunitate Poſſeſſionum, Eccleſiæ Patavienſi donatarum. Laudum ex termino indicto ab Archiepiſcopo celebrandum fuerat anno ſequenti: ſed eo defuncto, & *Conrado* in ejus locum ſubrogatô, diſſidium iſtud per ſeſe evanuit.

Victor Antipapa moritur: pro quo Paſchalis.

XXXII. Anno 1164. *Victor* Antipapa apud Luccam feria 2.da poſt Octavas Paſchæ quidem deceſſit: neque tamen ideo ſublatum eſt malum de Eccleſia, quin potius eò amplius inhorruit, rurſum à Schismaticis creato *Guidone*, dicto *Paſchali* III.^tio^. Atque hunc totis iterum viribus Imperator, qui tunc in Italia mo abatur, ſuſtentandum ſuſcepit. Præ omnibus innovatum ejus edictum in perſonas Ordinis noſtri tanto furore, ut non modò integri Monachorum, ſed etiam Monialium Conventus, concluſis, aut planè ſubverſis Monaſteriis, abigerentur, extrema neceſſitate utriusque ſexus plurimos, cùm, unde viverent, non haberent, ad extremas tandem miſerias impellente, cum ſummo diſciplinæ, immo & honeſtatis detrimento. Confer tanto malo ingemiſcentem, illúdque curatiùs recenſentem *Manriqueum* Annal. II. p. 397.

Ciſtercienſes iterum expelluntur.

Eberhardus Archiep. Salisb. Runæ in Stiria ſanctè obivit.

Tantæ temporum iniquitati *Eberhardum* piiſſimum Archipræſulem Salisburgenſem ſancta mors in Stiria apud Runenſe Sacri Ordinis noſtri Cænobium XI. Cal. Julii ſubtraxit: cujus venerandæ Exuviæ moerenti Salisburgo illatæ, ibique conditæ, prodigiis effulſiſſe aſſeruntur. Hæc omnia explorata cùm ſint ex Biographo Viri Sancti, ait Cl. *Hanſizius* Metr. Sal. p. 277. non poſſunt non eſſe falſiſſima, quæ perperam planè tradebantur à *Godefrido* Colonienſi in Chron. ad ann. 1164. & poſt eum à *Tritbemio*: nimirum *Archiepiſcopum Salisburgenſem à Miniſterialibus S. Rudberti crudeliter interemtum, propter cujus necem multæ turbationes ſubſecutæ ſunt.* Item à *Cruſio* in Annal. Sueviæ: *Eberhardum* tanquam Fundatorem Salmanswilenſis Cænobii Ciſtercienſis ibidem ſepultum quieſcere.

Falſæ de ejus obitu relationes.

In locum ejus evehitur Conradus Frater Henrici Ducis.

Cæterùm pro eo ſævas in procellas conjectus eſt *Conradus*, ex Præſule Patavienſi Metropolitanam ad Sedem unanimi Salisburgenſium voto, ſed hoc interim pacto evectus, ne unquam Schismati communicaret: cui ipſe integerrimè ſtetit. Verùm & de hoc pariter plura falſa etiam Rev.^mus^ *Manriquetus* noſter ex *Hundio*, qui tum Oraculum credebatur, tranſcripſit, unde ſuprà p. 398. Quorum præcipuum, *Conradum* pluribus annis à Cathedra Patavienſi exulem, tandem Salisburgi electum

ctum fuiſſe. Certum autem eſt ex *Henrici* Archidiaconi Hiſtoria Calamitatis Eccleſ. Saltzburg. ſub Frider. I. Imp. apud Cl. *Bern. Pez.* Anecd. II. item ex Chronographo *Reicherſpergenſi* apud *Ludew.* II. nec non *Admontenſi* apud *Caniſium* Tom. VI. coævis omnibus, qui verò *Manriquum*, fortè & *Hundium* latuêre, *Conradum* ex ipſa Cathedra Pataviensi ad Salisburgenſem aſſumtum, & qui pro eo intruſi feruntur, ipſi jam Archiepiſcopo demum eſſe ſuffectos.

XXXIII. Id interim verum omninò, *Conradum* Papiam ad Imperatorem, cui Patruus erat, profectum ad requirendum Regalia, ut ajunt, ſive Inſtitutionem in bonis Eccleſiæ ſuæ temporalibus, cùm ad agnoſcendum novum Antipapam *Paſchalem* ſe induci non ſineret, ſine beneficio rogato à Cæſare fuiſſe dimiſſum, cum gratia tamen & pace, quod ſperaret Imperator, eum poſtea exemplo univerſorum eſſe flectendum. Præter enim ipſum, & *Conradum* alterum Moguntinenſem Archiepiſcopum, atque *Hartmannum* Epiſcopum Brixinenſem, cæteri omnes metu perſecutionis, cui ſe & Eccleſias ſuas exponere noluerant, *Alexandrum* verum Pontificem deſeruerunt. *Hartmannus* porro hoc ipſo adhuc anno 1164. die 23. Decembr. æternam ad requiem tranſivit. Hic idem præterea Annus fatalis quoque erat *Otocaro* Stiriæ Marchioni, ſub iter ſuum in Paleſtinam ſuſceptum apud Quinque Eccleſias in Hungaria extincto, Principi piiſſimo: qui æquè in veri Pontificis Communione fideliter perſiſtens, *Runenſem* Ciſtercienſem Fundationem perfecit, primam totius Germaniæ Cartuſiam *Seizenſem*, item *Clarewaldenſe* Hoſpitale ad radices Semeringi Montis pro peregrinis, tandem & *Voravienſem* Canoniam Regularem ab imo erexit. S. *Thomas* ab *Henrico* II. Angliæ Rege motu proprio ex Cancellario Regni nominatus Cantuariæ Archiepiſcopus, deinde ob defenſionem Eccleſiaſticæ Libertatis ab eo proſcriptus, & in Galliam veniens, ad *Alexandrum* Papam, ſuſpenſa ad tempus propter Schismatis turbas ejusdem causâ, commendatur interim, & committitur à Pontifice advocato ad ſe Abbati Pontigniacenſi, à quo & Habitu ſacro Ordinis noſtri Ciſtercienſis, quem ipſe Papa benedixerat, hoc anno induitur. *Manriqu.* II. p. 394.

Qui propter Antipapam non receptum Regalia à Cæſare non obtinuit.

B. *Hartmannus* Epiſc. Brixinenn. moritur.

Item *Otocharus* Marchio Stiriæ.

S. *Thomas* Archiepiſc. Cantuarienſis Pontigniaci induit Habitum Ciſtercienſem.

§. V.

§. V.

Acta HENRICI poſtrema.

Cæſar juratè compulit Præſules, ac Principes pro Paſchali recipiendo.

I. ANno 1165. Cæſar, priori anno ex Italia redux, Herbipoli, acta Pentecoſte, Curiam celebravit, ſolemniter antea edictam: ubi ſub intentato læſæ Majeſtatis crimine, & ſtatuta perduellionis pœna, à Præſulibus, & Principibus omnibus popoſcit, ut *Paſchalem* Antipapam, ibi præſentem, tanquam verum Pontificem reciperent. Immo etiam univerſos in Sacramentum ſolemne adegit, quod ipſe primus ſuper Evangelia dixit, nolle ſe etiam poſt fata *Paſchalis* ad *Alexandrum* aliquando tranſire, vel, ſi & ſe emori contingeret, nolle Principes alium unquam Regem Romanum admittere, qui *Alexandrum* non ejuraſſet. Leges iſta, ſi volueris, in omnibus propè hujus temporis Chronicis, extra omne dubium poſita. Cæterùm hanc Cæſari audaciam inſigniter certè auxit *Henricus* II. Angliæ Rex, ſubmiſſis ad Curiam Herbipolenſem Legatis cum nuncio, nolle ſe deinceps *Alexandrum* ut Papam revereri, ſed ad partes *Paſchalis* tranſiiſſe, ad quem totum etiam Regnum ſuum eſſet adducturus. Cauſa erat, quòd *Alexander* ſtetiſſet à parte S. *Thomæ* Archiepiſcopi Cantuarienſis, & Legatis Regiis contra eum directis non pro voto ipſius reſpondiſſet.

Confirmatus in hac audacia à Rege Angliæ. (marginal note beside the lines "non ejuraſſet … Angliæ Rex")

Reflexio Chriſtiana.

II. Ego porro tuam fidem, quiſquis hæc legis! attende, amabò, ac vide, quomodo *Fridericus* totum Imperatoriæ Majeſtatis robur ad evertendam Apoſtolicam petram impenderit. Excanduit, irrugiit, ſæviit tonitrua, fulmina miſit, damnavit, proſcripſit, vaſtavit. Quid porro? an cecidit petra Apoſtolica? Nihil minus. Ipſum porro frendentem hunc Saulum deinceps proſtratum à DEO, humiliatúmque videbis. Turbârunt in Eccleſia multi: nemo in hanc diem prævaluit. Ergo qui nulli verbo credit, ipſis factis ad oculum convincitur, ſemper ſtetiſſe, ſemper ſtaturam Eccleſiam, cui fundamentum eſt Chriſtus. Aberant porro, uti ab hac Curia, ita & ab irreligioſo hoc Sacramento gemini Fratres, *Conradus* Archi-Antiſtes Salisburgenſis, & *Henricus* Auſtriæ Dux.

Abſentes ab hac Curia Conradus & Henricus. (marginal note beside the lines "Chriſtus. Aberant porro … Auſtriæ Dux")

Conrado propterea Cæſar ſummè iratus.

III. Quoniam porro Moguntino Archipræſule jam exule, & ad *Alexandrum* in Gallias profugo, unus Juvavienſis Archimyſta auſui Cæſaris obnitebatur, in ſolum illum Imperator iram omnem collegit. Antequam tamen eam exereret, conandum ſibi arbitrabatur, ut integram Patavienſem Diœceſin, cujus Epiſcopus Antipapæ jam juraverat, ad idem ſacramentum pertraheret. Itaque *proximo menſe Julio* (ait Chronographus

phus Reicherſpergenſis h. a.) *Imperator venit in partes Bavariæ, & Pataviam venit III. Kal. ejuſdem menſis, quando Epiſcopatus ejuſdem loci omnes ferè Prælatos ejuſdem Epiſcopatus propter præſentiam Imperatoris jurare coëgit, & deinceps cogere diſpoſuerat. Et à Patavia per Danubium navali itinere partes Orientis intrans, Wiennam venit, ubi ferè XIV. diebus manſit. Ibi Electus Ratisbonenſis juravit, & Dux Auſtriæ HENRICUS Patruus Imperatoris, & alii Principes.* In hujus Chronici, coævi quidem, Authoritate ſi plenè acquieſcamus, videbimus etiam Ducem noſtrum ſtantem in concilio malignantium. Et quamvis ibi ſtetiſſet, mirúmne fuerit Principem Laicum, in tam intricata Schismatis quæſtione, quam ille ſuo ingenio expedire nunquam poterat, ſed ſolam alterutram, huic, vel illi, qui Pontifex dicebatur, adhærentium Authoritatem ſequi debuerat, in ſententia Epiſcoporum univerſæ Germaniæ, demto unico Salisburgenſi, acquieviſſe, quæ inſuper ab omnibus & ſingulis juramento aſſerebatur? Quomodo, ſi noluiſſet, unus ipſe, reliquis cunctis ad nutum Imperatoris, inobedientibus perduellionem intentantis, trementibus, obniti auderet rapidiſſimo torrenti? Quam demum ſpem utilem & ſecuram in armis, quæ certè in Cæſarem expedire oportuerat, cum ratione poſuiſſet? Se, ſubditos, provinciam ruinæ involvere hoc erat, quin Eccleſiæ quidquam prodeſſet.

Wiennam venit, ubi etiam Henricus Dux juráſſe dicitur.

Id, quod mirum non fuiſſet,

IV. Nihilo autem ſecius Principem noſtrum hoc in Concilio re vera ſtetiſſe, mihi probatum non eſt, neque ſolo laudati Chronographi teſtimonio convincor, eum pro Antipapa juráſſe. Jam nimis multa in Scriptoribus etiam ſinchronis hucusque falſa redhibui, ac perpetuis ferè exemplis edoctus ſum, Chronographos veteres plurima, quæ ex conditione loci, temporis, ac perſonarum fieri facilè potuiſſe ſibi perſuaſerant, ſolo ſuo judicio fretos, magno animo tanquam facta deſcripſiſſe. Pronum fuerat opinari, Ducem *Henricum* Imperatori, cui Patruus erat, Viennæ ſe inviſendi, Sacramenti obſequium minimè abnuiſſe: maximè, cùm Cæſar ejus operâ uſus fuerit ad ſuadendum *Conrado* Archipræſuli Fratri, ne unus contra omnes edicto ſuo reſiſteret: & cùm prætereà ad eum decreta pro Clauſtro-Neoburgenſibus direxerit, ut ab *Alexandro* ad *Paſchalem* tranſirent. Imitati námque iſti beatum *Hartmannum* Epiſcopum Brixinenſem, quondam primum Præpoſitum ſuum, & abhorrentes Ordinarium ſuum Epiſcopum Patavienſem Schismaticum, ordinandos ex gremio ſuo ad *Conradum* Salisburgenſem adduxerant. Verumtamen alia longè, quàm juramenti, cauſa Cæſaris, Viennam adeuntis, itineri ſuberat, à me jam exponenda.

Sed eum juráſſe non ſatis probatum.

Cæſar Ungarorum cauſâ Viennam deſcendit.

V. Lego ſiquidem apud Cl. *Hier. Pez.* Scr. I. col. 446. in Chron. *Cl. Neob.* ad Ann. 1161. *GETSA Rex Ungariæ obiit, cui ſucceſſit Filius ejus STEPHANUS: qui non multò pôſt Regno privatur, & LAZLAUS Frater defuncti Regnum invadit.* Ad Annum deinde 1162. *LAZLAUS obiit; cui STEPHANUS Frater ejus in Regnum ſuccedit: & hic eodem anno cum dedecore Regno pellitur, & STEPHANUS Filius GETSÆ Regno ſuo honorificè reſtituitur.* Tandem ad Ann. 1165. *STEPHANUS Rex Ungariæ duxit Uxorem AGNEM, Filiam HAINRICI Ducis Auſtriæ.* Paria ſimiliter habet Chron. *Admontenſe* apud eundem *Pez.* II. 189. ad annos 1162. & 1163. Non paulò tamen exactiùs rem exponit Appendix ad *Radevicum* apud *Urſtiſium* I. 558. quem ad verbum propè tranſcripſit *Auctor Incertus* Chronici Auſtriaci apud Cl. *Pezium* I. 559. ſeq. Scribitur enim ibidem: *Anno* 1164. *diſſentientibus inter ſe Fratribus GOIZI* (i.e. Geyſæ Ungari) & *Filio ejus parvulo, Puer Imperatorem datis quinque milibus marcarum ſuæ parti adjungit.* Et ad an. 1166. *Ipſo itidem anno Imperator circa feſtum ſancti Petri deſcendens, Ungaros, qui antè promiſſam pecuniam ex majori parte mentiti fuerant, denuo jurare coëgit. Ubi Rex Bohemorum quemdam de Regulis Ruthenorum ſuæ præſentiæ obtulit, ejuſque illum ditioni ſubdidit.* Nuptias Filiæ Ducis noſtri, quæ hìc tacentur, notârunt pariter Chronicon *Auſtrale* apud *Freberum*, & *Incerti* Auſtriacum, item Anonymus *Leobienſis* apud *Pezium*, licèt pro more ſuo differentibus annis. Omnia porro iſta, ut equidem planè judico, optimè hac uno periodo combinavit *Aventinus* Annal. IV. Cap. V. n. 29. *Hiſce confectis* (ait) *AUGUSTUS in Auſtriam movet. Receptis quadraginta Unciarum Auri millibus à STEPHANO, eundem adverſus LADISLAUM, Patruum ejusdem, Regem declarat Ungariæ. Eidem HAGNAM, Filiam HENRICI Auſtriaci, Patruelem ſuam deſpondet.* Hungari Scriptores bellum inteſtinum inter Patruos plangunt: nihil tamen operæ ad componendum interpoſitæ, ex uſu ſuo, Cæſari fatentur. Nuptias autem non abnuunt.

Non ergo propter Juramentum Ducis venit.

VI. Ecce, quas ob cauſas Imperator in Auſtriam deſcenderit, qualique *Henrici* Ducis noſtri opera uſus fuerit. Gloriæ cupidiſſimus erat, dudúmque in id intentus, quod jam ſuprà §. III. n. 2. ex *Ottone* Friſingenſi docueram, ut Ungariam Imperio obſequentem efficeret. Ex hac porro diſſidiorum Civilium opportunitate ſpem certiſſimam conceperat, ſe, quamvis abſque exercitu, ſolo Nominis ſui, & Victoriarum Italicarum terrore conſecuturum, ut Ungari Imperio ſuo auſcultarent. Ni facerent, Auſtriacum Ducem ſuo cum milite, facilè ſtatímque cogendo, primum ad aſſultum fore in promtu. Egebat inſu-

inſuper auro, cùm novam Expeditionem Italicam jam indixiſſet. Ut verò pacatè omnia, quæ vellet, exequeretur, Nuptiæ depactæ opportuniſſimum ſibi medium videbantur. Adhæc longè glorioſiſſimum rebatur, ſine ſumtu Regnum ſibi obſequens habere. Gravia hæc omnia itineris Auguſti momenta tacuit Chronographus *Reicherſpergenſis*, & quotquot è Recentioribus, Soli Schiſmatis hiſtoriæ intenti, eo teſte nituntur: ut appareret, Imperatorem adigendi ſolummodo in Sacramentum Ducis noſtri cauſâ Viennam adveniſſe.

VII. Erit autem fortaſſis nihilominus, qui reponat. Eſto Cæſar hac expeditione Ungaris Regem, Regi dederit Sponſam, Ærario ſuo aurum intulerit: Nonne & præter hæc Antipapæ ſuo Ducem Auſtriacum lucro non minimo acquirere quæſiverit, ut hic cum Epiſcopo ſuo conſentiens, omnem provinciam ſuam *Paſchali* devotam eſſe juberet? Nonne cenſendum, Ducem ipsa ſuâ apud Cæſarem obedientiâ hoc præmium promeruiſſe, ut Filiæ ſuæ de thalamo Regio provideret? An denique Duci abnuenti amicus eſſet, qui antea in Comitiis perduellionis crimen non jurantibus omnibus intentavit. Objectio.

VIII. Ad quod ego. Extrà unum Chronographum *Reicherſpergenſem* nullus cæterorum, quos viderim, Scriptorum *Henrico* Duci noſtro ſchiſmatis jusjurandum impegit: uti & nullus eundem vel uni Cænobio pro recipiendo *Paſchali* moleſtum fuiſſe, quod ego quidem ſciam, conqueſtus eſt. Sed neque legi apud quempiam, arma ab illo, vel operâm cum Cæſare ad vexandas Eccleſias unquam conjuncta fuiſſe. Erant in provincia utriusque Auſtriæ Ciſtercienſes multi, in quos alibi præ omnibus Imperator infremuit: ſed Auſtriaci tuti erant, Ducémque faventem habebant. Ubi non moror Rev.[mum] Annaliſtam *Zwetlenſem*, dum Annal. I. ad ann. 1161. p. 180. in qualemcunque ſuorum commendationem, qui affectus plerumque facilè credulum reddit, & veritatem infuſcat, in cæteris obſervavit, cùm Schiſmatis cauſa ubique Principes, ac Præſules, Cæſari placere cupientes, Ordinem noſtrum ſuis in provinciis perſequerentur, Zwetlam pariter tribulationis hujus aliquid guſtâſſe. Ferri námque Ducem *Henricum* Imperatori inhærentem, cui tam jure Sanguinis, quàm Gratitudinis debito obſtrictus erat, predium Chrumpenaw, ex Legato *Leopoldi* Fratris Ducis Zwetlæ donatum, Monaſterio vel ex hac etiam cauſa nunquam tradidiſſe. Conſtat quippe ex pluribus ejusdem Hiſtoriæ, cæteroquin laudibus, quibus ab Eruditis commendatur, digniſſimæ paginis, Rev.[mum] ejusdem Scriptorem ob nimiam, quam in Auctoribus, quos inſequebatur, ponebat fiduciam, certiſſimos non infrequenter errores tranſcripſiſſe: in quibus & hæc traditio, quæ aliunde ferri tantùm dicebatur, re- Reſponſio. Zwetlenſes juramenti cauſa nihil à Duce paſſi

ponenda. Fuêre profectò longè aliæ rationes, quarum pondus non diſquiro, cur tam ante, quàm poſt Schiſma, prædium Chrumpenau in poteſtate Ducum retentum fuerit: in quo adhuc anno 1266. D. *Margareta* Romanorum Regina, Filia Ser.[mi] Fundatoris noſtri, chartam ſuam nobis datam, ſignavit.

Neque Cl. Neoburgenſes.

IX. Neque urget me, quin potiùs confirmat ſententiam meam paragraphus ille, quem Cl. *Hanſizius* Metr. Laur. p. 324. ex Fragmento Auctoris coævi, quod Chronico Cl. Neoburgenſi MS.[to], in Auguſta Bibliotheca Palatina Vindobonenſi exſtanti, intextum eſt, exſcripſit, ita habens. *Verumtamen Eccleſia Nüwenburgenſis, divæ memoriæ* Eberhardum *Salzburgenſem Epiſcopum, & ejus Succeſſorem* Conradum *imitata, quamquam Imperialibus nunciis, ad Dominum Ducem Auſtriæ* HENRICUM, *ut eam averteret, directis quateretur, quantumcunque ab Epiſcopo Patavienſi* RUDBERTO *ſupra modum ſchismatico vexaretur, à ſano capite,* Alexandro *videlicet Apoſtolico, avelli non potuit: immo etiam Immobilitate ſua* totam Auſtriam *ad idem Caput, ad eandem Sedem, DEO favente, ſecum traxit.* Quid culpæ his è verbis in Ducem noſtrum conjeceris? Iniquúmne erat, quòd Imperialia nuncia ad ſe directa Neoburgenſibus intimaverit? Juſſus à Cæſare eos avertere, ſcribiturne hîc, vel alibi, eis ad avertendum vim per ſe ipſum, aut ſuo nomine per ſuos, uti *Rupertus* Epiſcopus, vexandô feciſſe? Nonne veriùs multò exiſtimas, Ducem noſtrum à *Tota Auſtria* ſua, exemplum Neoburgenſium æmulante, nequaquam diſcrepâſſe? Et id quidem tantò magis, quod hujus cauſæ judicium naturâ ſuâ ad Clerum, non ad Laicos pertinuerit, ac proinde Laici Principes, etiam qui injuſtè ab eo, qui adigendi ad hoc jurejurandum poteſtatem non habuit, coacti juraverunt, aliter ſe obligare ſuo Sacramento neque potuerint, neque voluiſſe cenſendi ſint, *niſi ſalvo jure, & Authoritate Superioris*, nimirum Eccleſiæ: quæ conditio omni juramento natura ſua eſt inſita. Ergo ex capite Juriſiurandi, de quo hactenus, Principem noſtrum criminis poſtulandum minimè arbitror: qui vel non juravit, vel nihil inutili illicitóque juramento conforme executus eſt. Docebunt ultimi numeri præſentis paragraphi, quantum eapropter Cæſaris odium, unde & mors ejus conſequebatur, pertulerit.

Conradus à Cæſare in jus poſtulatur, & ſine gratia dimittitur.

X. *Conrado* Archiepiſcopo ab irato Cæſare Norimbergæ in Curia, quam anno 1166. ſub medium Februarii habuit, dies dicta erat, eique præſenti objectum, ſe præter jus fásque Sedem Salisburgenſem uſurpare, non Authoritate ſacra *Paſchalis*, neque profana Cæſaris, à quo Regalia non haberet, inſtitu-

ſtitutum. Aiebat ipſe, ſe neque prece, neque pretio honorem ambiiſſe, ultrò ſibi concordibus Canonicorum ſuffragiis delatum. Regalia ter eodem anno debita cum Reverentia poſtulâſſe, ſemper repulſum, quòd *Paſchalem* agnoſcere nollet, quem ſine piaculo ſequi non poſſit. Cæterùm ſe à legitimo Eccleſiæ Catholicæ Paſtore confirmatum, Pallioque Archiepiſcopali donatum. Multis autem ultrò citróque jactatis, cùm Antiſtes ab *Alexandri* obſequio removeri non poſſet, ſine gratia Imperatoris receſſit, &, ſententiâ tum quidem ſuſpensâ, alia tamen eidem decretoria dies ad proximam Curiam in Lauffen ſtatuta, quod Oppidum Saliſburgenſis ditionis ab ipſa Metropoli 4. lapidibus, ſive horis diſſitum eſt. Interea, ut tradunt, Dux Auſtriæ à Cæſare ſubornatus eſt, ut Fratrem Archipræſulem, quacunque poſſet arte, ſuo nomine pollicens & comminans, à propoſito divelleret. Tantò minus porro hæc Mandata exequens à recto erraſſe cenſendus eſt Princeps noſter, quantò graviùs Frater eidem conſentiendò deliquiſſet. Nullum ſanè video crimen in Laico Principe, à quo Antiſtes, uti commodi nihil ſperare, ita nec damni quidquam metuere poterat, ſi nuncia Regia merè detulerit ad Præſulem eo in argumento, quod ſacrum eſt totum, & ſolius Eccleſiæ judicio ſubjectum. Suaſio culpam habet, ſi doctus indocto, aut ſaltem par pari, intentato inſuper metu, crimina ingerat. Ubi porro Magiſter diſcipulo prava ſuggerenti obaudit, ipſe profectò, non conſulens, ferulam promeretur.

Dux Fratri ſuadendô, ut obſequeretur Cæſari malè non egit.

XI. Sed ſurdo *Conrado* cantata ſunt omnia. Unde hebdomadadâ tertiâ Quadrageſimæ, ait Chronicon *Reicherſpergenſe*, Imperator, *quaſi juſta ſententia & judicio Principum, inbeneficiavit* (i. e. beneficio Regio contulit) *Laicis omnes Poſſeſſiones ejusdem Epiſcopatus, ſimul cum decimis, quæ ad jus pertinebant Archiepiſcopi, omnibus, quoquot parati erant ad recipiendum. Proſcripſit, & etiam perſecutioni expoſuit omnia Cænobia, quæ erant in eodem Epiſcopatu, vel quæ jure fundi eò pertinebant, ſimul cum Prælatis, & omnibus poſſeſſionibus ſuis, tanquam qui ſui eſſent proſcripti, & excommunicati* Paſchalis. *Et initium malorum ſequentium hoc. Exin toto illo anno incendiis ac rapinis, alternisque obſidionibus, quaſi ex præcepto, aut pro voluntate Imperatoris, idem Epiſcopatus ex magna parte vaſtatus eſt: Militibus tamen Archiepiſcopi ſe contra violentias iniquorum hominum fortiter & viriliter opponentibus.* Ecce opera Schiſmaticorum, quos è fructibus cognoſcas. Horum præcipui quinam fuerint, Cl. *Hanſizius* Metr. Saliſb. p. 280. è Monumentis domeſticis hunc in modum inſinuat. „Exſtiterunt „ab omni parte latrocinia, rapinæ, incendia: inde quidem à „Palatinis, & Plagenſibus Bavariæ Comitibus: hinc ab Duce „Carinthiæ. Agri Juvavienſium direpti, Cænobiáque vaſta-

Bona Archiepiſcopatus Saliſburgenſis à Cæſare direptioni communi ſubjecta.

 „ta,

, ta, ſtimulos etiam adhibente Cæſare, & hæc malefacta epi-
, ſtolis collaudante.ᶜ Nuſpiam interim aliquid ejuſmodi acris querimoniæ in Ducem noſtrum à quoquam conjectum reperio.

Gilbertus Abbas Generalis Ciſtercii moritur: ſequitur *Alexander*.

XII. Ciſterci ſub initium anni *Gilbertus* Abbas Ordinis Generalis Præfecturam piiſſimè geſtam cum vita dimiſit, dato eidem ſucceſſore *Alexandro* Abbate Grand-Sylvenſi. *Henricus* II. porro Angliæ Rex in S. *Thomam* Archiepiſcopum Cantuarienſem, quem S. Sedis Apoſtolicæ Legatum conſtitutum eſſe intellexit, totus ira ebulliens, invidit ei locum quietis, nimirum Pontigniacum noſtrum. Unde literas dedit ad Capitulum Generale Ordinis noſtri, ut Præſulem iſtum, quem ipſe hoſtem haberet, à ſe expellerent: Niſi malint, ut ipſe in omnia Regni ſui Monaſteria Ciſtercienſia vindicaret. Ultrò igitur Sanctus abſcedens, cum gaudio à Rege Galliæ ſuſceptus eſt. Sic porro eveniſſe hoc anno, Cl. *Pagius* contra *Baronium*, & *Manriqueum* vehementer tuetur, qui illud in annum ſequentem diſtulerunt.

S. Thomas Cantuarienſis Pontigniaco excedere cogitur.

XIII. *Aventino* deinde tradente Annal. VI. cap. 5. n. 29. Imperator *Ottonem* Witelſpachium, & *Henricum* noſtrum Auſtriacum ad Imperatorem Conſtantinopolitanum direxit tanquam Legatos, quin tamen Mandata, quæ dederit, exponat. Addit verò, hos regio luxu magnificè condonatos rediiſſe. Abiviſſe autem cum eis, ut Byzantiò voti ſolvendi causâ ulteriùs Jeroſolymam tenderent, *Welfonem* quoque ſeniorem, *Fridericum* Fratrem *Ottonis* Witelſpachii, *Ottonem* Præfectum Reginoburgenſem, & *Ottocarum* Stiriæ Marchionem. Annum ille non addit, hæc enarrans illico poſt adventum Cæſaris in Auſtriam, immo ante Conventum Herbipolenſem pro *Paſchali*. Quod ſi teneret, facta hæc forent, Anno 1165. Chronicon verò *Zwetlenſe* vetuſtius apud Cl. *Pezium* ad Ann. 1166. habet: *HEINRICUS Dux Auſtriæ in Græciam profectus, & Filiam ſuam Regi Ungarorum in Uxorem dedit.* In Appendice *Radevici* apud *Urſtiſium* ad ann. 1167. legitur: *Eodem anno Dux Auſtriæ H.* (i.e. HENRICUS) *& O.* (OTTO) *Palatii Comes Major in Græciam deſtinati, ſine effectu, præter quòd magnificè donati ſunt, revertuntur. HEINRICUS Filiam ſuam Regi Hungariæ conjugio copulavit.* Totum hoc ad literam pariter habet Auctor Incertus Chronici Auſtriaci apud *Pezium*. Ad annum deinde 1168. utrobique notatur: *WELFO Senior, & HEINRICUS Burggravius, & FRIDERICUS Palatinus Comes Jeroſolymam petunt.*

Traditur Dux noſter tanquam Legatus Cæſaris in Græciam profectus.

Quod verò fallere pertimeſco.

XIV. Ne tamen hæc omnia, tam incertis epochis vagantia, oppidò fallant, valde animi pendeo, & propè abſum, ut fir-

firmiter credam, *Otocari* Striæ Marchionis peregrinationem in Paleſtinam, *Henrici* Ducis noſtri iter Hungaricum Nuptiarum cauſâ, & *Henrici Leonis* Bavariæ atque Saxoniæ Ducis, cum adjuncto Cæſaris Legato, profectionem Jeroſolymitanam, infrà exponendam, quia ei Dux noſter Comes ibat, invicem à Scriptoribus confuſa fuiſſe, neque Duci noſtro ullam à Cæſare Legationem injunctam, cujus aliunde cauſa ignoratur. Et *Otocarum* quidem quod ſpectat, eum ſub iter Hieroſolymitanum ad Quinque Eccleſias Hungariæ II. Cal. Januarii, i. e. die ultima anni 1164. obiiſſe, certum habetur ex Chronico Canoniæ Voravienſis apud Cl. *Puſchium* in Chronol. Sacra Ducat. Stir. I. 396. laudato, & item Inſcriptione publica ejusdem Eccleſiæ à ſe fundatæ, quæ eſt apud *Prevenhueberum* in Hiſtor. Princip. Stir. p. 396. Unde nullo ſubſequentium Annorum poterat Legationem comitari. *Henricum* verò Ducem noſtrum quod attinet, An. 1165. Cæſar Menſe Julio agebat in Auſtria, compoſuit Ungaros, depactus eſt cum *Stephano* Ungaro Rege Nuptias Filiæ Ducis, hoc ſanè præſente. An. 1166. inter Februarium & Aprilem uſus eſt Imperator opera Ducis noſtri ad emolliendum *Conradi* Fratris Archipræſulis animum, licèt fruſtra tentatum. Menſe deinde Novembri novum Expeditionem Italicam aggreſſus eſt Cæſar, & quidem contra Græcos, qui, corruptis Auro Civibus, Anconam Urbem maritimam occupaverant: uti legere eſt apud *Ottonem Blaſian.* Append. ad *Otton.* Friſ. c. 20. Et quæ tum eſſe poterat ratio Legationis inter Principes, bello mutuo actu commiſſos? Supereſt ergo, ut hæc, incommodo tempore & loco à Scriptoribus ante occupata, aliquot annos ad usque Peregrinationem *Henrici Leonis* Ducis differantur.

XV. Anno 1167. fervebat Bellum Italicum. Jam quippe inclinante Anno 1165. *Alexander* Papa invitatus à Romanis rediverat in Urbem, paſſimque Itali, dominatum Cæſaris, excidium Mediolanenſium, Præfectorum Cæſareorum acerbitatem, ſchiſmatis denique turbas peroſi, arma reſumſerunt: ne verò Rebelles Imperatori viderentur, ſe Pontifici militare ajebant. Cæſar primùm apud Roncallam jurari ab Italis pro *Paſchali*, ut antea Herbipoli à Germanis, mandaverat, præcepto vim addente ingenti, quem adduxit, Germanorum exercitu. Tum Anconam obſedit, Romanis interim apud Tuſculum, quod oppugnaverant ipſi, gravi cladeaffectis per Archiepiſcopum Moguntinum. Mox ipſe Imperator, Anconâ deditâ, Romam aggreſſus, invaſit, & ſuccenſis quoque aliquibus Eccleſiis prævaluit, *Paſchalem* Antipapam in ſede collocans: à quo deinde Conjunx Cæſaris *Beatrix* coronata. *Alexander* Pontifex ægerrimâ ſeſe fuga, ope Siculorum, Beneventum

Cæſar in Italia vincit.

Paſchalem in Sede collocat.

tum ſubduxit. Verumtamen ingentem Imperatoris faſtum, tanquam Perpetui Triumphatoris, DEUS è veſtigio immani calamitate, damnó, & pudore depreſſit. Ardente enim Syrio, ſummiſque, ut ſolet in Italia, caloribus omnia exurente, peſtis decumana Urbem corripuit, quæ præſertim in exercitu Imperatoris adeò ſæviebat, ut major eidem clades à nullo vel ſæviſſimo hoſte unquam inferri potuiſſet. Occubuêre non modò ſine numero Milites; verùm etiam plurimi Epiſcoporum, & Principum, quos Cæſar Belliduces habuit, hoc venenô periêre: ut proinde Imperator non abſcedere Româ, ſed concito gradu fugere compelleretur. Fugientium turmis nulla apud Urbes quaſcunque ſecuritas: quæ omnes, conditâ ſocietate, in Germanos inſurrexerunt, prætenſo infectionis periculô, re autem ipſâ hoſtilis odii cauſâ in arma incitati.

Exercitum ejus peſtis propè totum conſumit.

XVI. Imperator eas in anguſtias redactus eſt, ut Caſtris per contagionem exutus, hoſtibus verò ita obſeſſus, quin exitum diſpiceret, à Pontifice præterea Renovato anathemate ictus, Regnóque dejectus, Italis omnibus à fide ejusdem exſolutis, advocaverit jam Abbates Ciſtercii, & Claræ vallis, per eos pacem *Alexandro* oblaturus, vel veriùs humiliter ab eo rogaturus. Sic extremo diſcrimini expoſitus, præſidia nab iis quærere conſtituit, quos antea unicè oderat, per eosque ſolos à Pontifice impetrare gratiam confidit, quos ipſi fideliſſimos noverat. Mira autem DEI providentiâ hac calamitate admonuit ſolummodo *Fridericum*, ut ab inſipientia ceſſaret; nondum coëgit. Conſtrinxerat eum undequaque Comes Morienneniis: quem tamen Cæſar per Cognatum ejus *Wilhelmum* V. Comitem Montisferratenſem, *Heinrici* Ducis noſtri Auſtriaci è ſorore Nepotem, poſt longas & arduas preces, ac ingentia promiſſa, in tantum emollivit, ut fugæ viam ſibi indulgeret. De qua opportunitate ſecurus, deſipuit ut antè, poſtulatósque Abbates alloquio ſuo dedignatus, nunciari eisdem juſſit, fruſtra futuros, niſi Angelum ſecum de Cælis patenter adducerent, vel verò miraculorum gratia ſe valere ad oculum oſtenderent. Ita ex epiſtolis *Joannis Sarisberienſis*, Epiſcopi Carnutenſis, coævi, ac præſentis, *Manriquess* noſter Annal. II. p. 465. Conferatur *Pagius* Crit. IV. p. 632. ad annum ſequentem, quo Cæſar propudiosè in Germaniam advênit.

Ipſe undique conclusus, cogitat de pace Pontifici offerenda per Ciſtercienſes.

Sed evadendi opportunitatem nactus, deſipuit ut antè.

XVII. Annus 1168. juxta meliores Chronographos, teſte *Pagio*, die 20. Septembris abſtulit *Paſchalem* Antipapam: in cujus locum Schiſmatici rurſum ſubrogârunt *Joannem* Abbatem Strumienſem, Electum, ut volunt Albanenſem, qui ſe dixit *Calixtum* III. Longè autem ſanctiori fato crudelibus

Obiit Paſchalis Antipapa, cui ſuppoſitus Calixtus.

Eccle

Eccleſiæ ſuæ Metropolitanæ turbis à DEO ſubtractus eſt *Conradus* Archiepiſcopus Salisburgenſis, dum inſtauratione Templi ſui Cathedralis, anno priori malignorum ſcelere, uti credebatur, ſuccenſi & exuſti, totus inſudaret. Mors tamen Sancta eundem in celeberrimo Admontenſi Cœnobio Benedictino IV. Cal. Octobris ad palmam interminabilem Conſtantiæ, tot inter ærumnas acerbiſſimas conſervatæ, evocavit, teſte cum reliquis etiam *Ortilone* noſtro, ad Ann. 1164. ita notante. *CHUNRADUS prædictus ex Patavia tranſiit ad Metropolitanam Sedem Saltzburgenſem. Sed poſt multam tribulationem propter Obedientiam Papæ moritur Anno* 1168. *IV. Kal. Octobr. apud Atmunt, ubi feliciter pauſat.*

Sanctiùs verò *Conradus* Archiepiſcopus Salisb.

XVIII. A beato ejusdem exceſſu Canonici, metu tamen tantæ erga ſe apud Cæſarem indignationis plurimùm ſoliciti, ejusmodi Antiſtitem exquirere ſtuduerunt, qui gratus Imperatori, iram ejusdem mitigare poſſe videbatur. Unde oculos & vota ſua unanimes direxerunt in *Adalbertum*, Filium *Uladislai II.* Bohemiæ Regis ex prima Conjuge *Gertrude* Auſtriaca, S. *Leopoldi* Marchionis Filia, *Henrici* Ducis Auſtriæ Sorore, ac proinde ipſius Cæſaris Cognatum, incliti Ordinis Præmonſtratenſis apud Strahoviam Pragæ profeſſum, Præpoſitum Mielnicenſem in Bohemia, electum à nonnullis Epiſcopum Patavienſem. Annaliſta quidem *Zwifaltenſis* tradiderat, hunc *Adalbertum* Regi Patri ſuo natum fuiſſe non ex prima Conjuge *Gertrude* Auſtriaca, ſed ex altera Uxore *Juta* Thuringica, aliis *Cæcilia*: quem tamen revincunt Scriptores ſinchroni, Chronographus *Reicherſpergenſis*, Archidiaconus *Saltzburgenſis* in Hiſtor. Calamitat. Eccles. Salzb. quam ad hunc eundem Archiepiſcopum perſcripſit, item *Ortilo* noſter ad Ann. 1175. ubi ait. *Hic ADALBERTUS fuit Filius WLADISLAI Bohemiæ Regis ex GERTRUD Sorore HAINRICI Ducis Auſtriæ.* Chronographi *Reicherſpergenſis* verba ſunt apud Jll. *Ludewigium* Scriptor. II. col. 295. enarrata *Conradi* morte. *Tunc communi electione Cleri, & Miniſterialium, totiúsque Plebis, electus eſt in locum ejus SORORIUS ejusdem Epiſcopi, Filius Regis Boëmorum, ADALBERTUS nomine, Diaconus, Adoleſcens, & in die Feſtivitatis Omnium SS. in Cathedrali Eccleſia cum gaudio omnium inthronizatus.* Demum Archidiaconus Cap. II. Hiſtoriæ ſuæ ad hunc ipſum Antiſtitem apud Cl. *Bern. Pezium* Anecdot. II. Part. III. col. 203. ita ſcribebat. *Inventa eſt Perſona Veſtra. - - - - Spes enim maxima erat omnibus, quòd Electionem veſtram ad favorem ſuum factam ſine dubio intelligeret Imperator: & quòd FILIUM AMITÆ SUÆ nunquam ſineret cadere in errorem ſchiſmatis, bonori ejus clementer proſpiciens in futurum &c.*

Pro eo eligitur *Adalbertus* Ducis noſtri è Sorore Nepos.

Cathedræ Patavienſis vices.

XIX. Electum eundem antea à nonnullis etiam Pataviæ, ſuprà commemoraveram. Nempe illa in Cathedra *Conrado* An. 1164. à Schismaticis datus eſt Succeſſor *Rupertus*, ſui nimirum comatis homo: qui tamen ſtatim anno ſequenti obivit. Qui eum excepit *Albero*, animo quidem *Alexandro* Papæ legitimo adhærens, foris tamen idipſum diſſimulans, Canonicorum ſeditione, quam foverat Imperator, An. 1168. extruſus fuit. Cui alii *Adalbertum* Bohemum, alii valentiores *Henricum* Comitem Bergenſem ſubſtituerunt. Hic defenſus quidem à Cæſare contra *Alberonem* expulſum, cùm tamen ſchismatis causâ ab *Alexandro* jam triumphante damnandum ſe prævideret, Religione permotus, venturo fulmini ſe libera ceſſione An. 1171. ſubduxit. Interea tantum abfuit, Imperatorem cognati ſanguinis cauſa peperciſſe Salisburgenſibus, ut potiùs eisdem eapropter inclementior evaderet, hoc ipſo prætento, quòd inſcio ſe, ac inconſulto, Propinguum ſuum turbini intulerint. Qui quantum inhorruerit, Bohemiam quoque, & Auſtriam quatiens, ſequentes numeri pandent.

Salisburgenſibus Cæſar Cognatum ob Sanguinem nihil mitior.

Adalberto diem dicit.

XX. Conſecrationem *Adalbertus*, juxta Chroncion *Cl. Neoburgenſe* MS.tum in Biblioth. Palatin. Vindobon. quo uſus eſt Cl. *Hanſizius*, accepit ab *Ulrico* Patriarcha Aquilegienſi Idib. Martii An. 1169. Paulò pòſt verò Pallium eidem ab *Alexandro* Papa attulit *Conradus* Cardinalis Legatus, exul per Cæſarem Archiepiſcopus Moguntinenſis. Imperator autem eidem diem dixit in Comitiis Babenbergenſibus, ipſo die Pentecoſtes celebratis, præſentibus Legatis *Calixti* Antipapæ. Ibi *Henricus*, Filius Cæſaris, quinquennis puer, Germaniæ Rex appellatus eſt. Archiepiſcopus vero novus, quia conſtitutus, una cum Patre Rege præſens, non dubium, quin etiam cum Avunculo *Henrico* Duce noſtro, attamen neque ad Conſeſſum Principum, neque ad obtutum Imperatoris admiſſus fuit, cùm jam conſtaret, eſſe eum *Alexandrinum*. Videtur certè tentandi duntaxat causâ vocatus, ut, ſi non comparuiſſet, criminis tantò æquius poſtularetur. Inde cùm argui præſens non poſſet, vacillante præterea, non Cleri, ſed multorum Provincialium Salisburgenſium, metu nimirum puſillanimium, fide, non longè poſt Comitia Imperator Bavariam adiit, eo animo, Archiepiſcopatum totum, ſi quis ſibi reſiſteret, diſſipandi: quippe qui ſolus, in Germania omni, ſuis adverſum Papam conatibus, tanta cum inflexibilitate adverſaretur. *Perſuaſus autem à Principibus Archiepiſcopus* (ait *Reicberſpergenſis* Chronographus) *maximè verò à Duce Auſtriæ Avunculo ſuo, ut pro tempore cederet, quia dies mali eſſent, penſantes nimirum periculum & damnum, quod imminė-*

Filium ſuum *Henricum* Regem creat.

Archiepiſcopatum Salisburgenſem diſſipare intendit.

Quem *Adalbertus*, ſuadente *Henrico* Duce, Cæſari reſignat.

mineret Clauſtris, *& aliis Eccleſiis*, *ſi Imperator in incepto perſiſteret*, *dedit ſe in gratiam Imperatoris*, *& reſignavit ipſum Epiſcopatum*, *& omnia Regalia in gratiam ejus*, *præſentibus Principibus. Sícque Imperator toto Epiſcopio Saltzburgenſi pro velle ſuo potitus eſt.* Cæteri Scriptores hac phraſi utuntur: *Imperator ad Saltzburghoven Curiam celebrans*, *Epiſcopatum Salzburgenſem in deditionem accepit.* Quæ quamvis ita ſe haberent, dum tamen Cæſar animos Prælatorum, & Cleri, ſuaſionibus & exhortationibus ſuis adigere ad *Adalbertum* abdicandum iterum iterúmque tentaret, fruſtra undique fuit.

Clerus tamen ab eo non deficit.

XXI. Contulit ergo ſe Aquisgranum, & in ipſa Aſſumptione Virginis Unctionem Regiam Filioli ſui *Henrici* perfecit. Interea omnes propè Italiæ Civitates commune in fœdus pro *Alexandro* Pontifice, ſuóque commodo jurantes, Civitatem novam apto loco ad excipiendos primos Alemannorum, Italiam ingredientium, impetus exſtruxerunt, ex nomine Papæ appellatam *Alexandriam*, è paleis quidem potiſſimùm, firmiter tamen ſtructam, inque longam obſidionem omni annonæ genere refertam. *Neubrigens*. Libr. II. Cap. 17.mo. Dux noſter *Henricus* hoc anno Admontenſis Cænobii Advocatiam ab obitu *Gebhardi* Comitis *de Purchauſen* cum magnæ Clementiæ ſignificatione, ſine beneficii quocunque jure, in ſe ſuſcepit, rogatis Sub-Advocatis, ut DEI tantum reſpectu, & ſuæ dilectionis intuitu Monaſterium defendant. *Actum in Civitate Favianis*, *quæ alio nomine Wienna dicitur*, *Indictione II.*[da.] Exſtat hoc Diploma apud Cl. *Bern. Pez.* Anecd. III. Part. III. in Cod. Diplom. Admont. col. 767.

Coronatur juvenis Rex.

Itali contra Germanos ſtruunt *Alexandriam*.

Dux noſter Admontenſibus benefacit.

XXII. Anno 1170. Princeps noſter Scotenſibus confirmavit Predia, eidem tradita à *Perchtoldo de Phiſemunt* Plebano, & eà ſuam in Protectionem recepit, Chartâ ipſius editâ ex Autographo ab eod. *Pezio* Cod. Dipl. Part. II. col. 2. Cæſar Conventum Norimbergæ in Purificatione agebat. *Intrante* porro *Quadrageſima* (ut habet Appendix *Radevici* ad h. a.) *Ciſtercienſis & Clarevalenſis Abbates Imperatorem conveniunt ſuper Schiſmate*, *eique ſuggerunt*, *ut Babenbergenſem Epiſcopum* (EBERHARDUM Piiſſimum Præſulem Catholicum) *cum eis Romam deſtinet*: *quod & factum eſt. Sed propter Longobardorum inſolentiam negotium ipſum tum profectu caruit. Nam Epiſcopus ipſe ab eis repulſus*, *ad propria redire coactus eſt.* Obſervavit hunc locum etiam *Manriqueus*, eúmque è *Sigonio* Rer. Italicar. Libr. XIV. confirmavit. Teſtis autem multò antiquior eſt *Godefridus Colonienſis*: qui tamen hoc retrahit ad Curiam in Babenberg anno priori celebratam, ita loquens apud *Freberum I.* p. 339. *Ubi de Francia Abbas Ciſtercienſis* (Alexander) *& Ab-*

Item Scotenſibus.

Abbates Ciſtercienſes denuo miſſi à Cæſare Legati Papeis ad Pontificem.

bas Clarævallenſis (Pontius) *ipſius* (i. e. Cæſaris) *vocatione eum adierunt : quos cum Epiſcopo Bavinbergenſe in Italiam pro Eccleſiæ Unitate direxit.* Differunt *Radevici* Appendix, ac *Godefridus*, in anno, & cauſa. Prior námque inſinuat, eos An. 1170. quaſi ultrò veniſſe, atque conſuluiſſe Cæſari, ut eis tractatum pacis, adjuncto Epiſcopo, committeret. *Godefridus* aſſerit, Abbates à Cæſare vocatos. Id, quod altera vice jam fecerit, ſi non fallat, neque cum præſenti vocatione confuſum fuerit, quod ſuprà n. XVI. ex *Joanne Sarisberienſi*, æque obſervante *Manriqueo*, recenſui. Vocati itaque ad Eccleſiæ, Cæſariſque obſequium aderant, cùm hic Longobardorum fœdera pertimeſceret: quos ut infirmiores redderet, Papam ab eis dividere pertentavit, ſimúlque per moram Pactorum, quæ extrahere in lòngum arduum non erat, ſpatium quæſivit, novum, parémque hoſtibus exercitum conſcribendi.

Irrita hæc Legatio, Cæſare non ſincerè agente.

Refert hoc etiam *Hoffmannus* apud *Ludewig.* Annal. Bamberg. Libr. III. col. 133. æquè ad Ann. 1170. & ſubjungit. Alexander, *ubi Legatos ad ſe de Pace à* Friderico *mitti cognovit, obviam Benevento Verulas proceſſit, atque ibi Senatu dato, Babebergenſem, publicè de Pacis compoſitione diſſerentem, benignè audivit. Verùm cùm pactionem haud quaquam è re Fœderatorum expedientem videret, Legatos re infecta dimiſit.* Non ergo in Legatis, ſed in Legante ſteterat labor incaſſus. Nihilominus, ut iterum *Godefridus* ait, Imperator poſt Pentecoſten VI. Id. Junii Curiam apud Fuldam habens pro Legatione Epiſcopi Babenbergenſis, nihil fructuoſum afferentis, *ibi, ſicut & ſuperiùs, ajebat, nunquam ſe pro Apoſtolico* ROLANDUM *habiturum.*

Adiit ille iterum Saliſburgum.

XXIII. Antea autem, ſub iter Legatorum, *Saliſburgum rediit XIV. Cal. Martii, & inde Montana* Stiriæ *usque ad Oppidum* Leibniz *intravit, cum Prælatis colloquium habens*, teſte Chronographo *Admontenſi*, eo nimirum fine, ut illos ab *Adalberto* Archiepiſcopo ſuo abduceret. Re tamen infecta, *poſtea Pentecoſten Ratisbonæ celebravit.* Concordant Annales *Garſtenſes*, laudati à *Valentin. Prevenhuebero* Annal. Stirens. Libr. I. p. 16. ubi lego. *Cæſar* Fridericus *Imperator usque ad Leibnitze Montana noſtra intravit, ac Diem Palmarum apud Garſten celebravit: in Pentecoſte verò Curiam apud Ratisbonam habuit.*

Adalbertus morabatur in Auſtria.

Archiepiſcopum interim in Auſtria commoratum probat Cl. *Hanſizius* Metr. Sal. p. 288. è Diplomate ejusdem dato Ann. 1170. Pontificatus An. II. III. Non. Octobris: quo Dominæ *Chunigundi, & Filio ſuo Heinrico de Tunchilſteine* facultatem conceſſit, in villis ſuis *Eberhartſtorf & Lintpach* proprium habendi Sacerdotem, Baptismum, & Sepulturam.

XXIV.

S. Thomæ Cantuarienſis Martyrium.

XXIV. Præterea *bis diebus* (quæ *Ottonis à S. Blaſio* verba ſunt) *Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus, à Rege Anglorum Henrico multis jam diebus* (immo annis) *à Sede ſua pro Juſtitia pulſus, ab eodem occiſus, in Confeſſoris & Martyris morte faciem Matris Eccleſiæ decoravit.* Trucidatus eſt innocens poſtridie feſti SS. Innocentium multis vulneribus in ipſa Eccleſia impiorum Gladiis, qui ſe Regi ſuo obſequium præſtare è ſermonibus ejus exiſtimabant. Rex tamen, cùm à nemine non calumniam nefandæ & ſacrilegæ hujus occiſionis ferre deberet, poſtea, facta inquiſitione, per ſententiam Legatorum Pontificiorum ab hoc crimine immunis denunciatus fuit. In ſancto porro Corpore, mox prodigiis coruſco, præter horridum Cilicium, integer quoque Habitus Sacri Ordinis noſtri ad cutem repertus eſt, quem in Pontiniaco induerat Monachum, ſub Epiſcopo condens.

Dux favebat Zwetlenſibus.

XXV. Anno 1171. inclitum Cænobium Zwetlenſe, teſtibus Annalibus ſuis Tom. I. p. 191. ſeqq. Clementiam Ducis noſtri ſemel ac iterum ſenſit. Primùm námque impetravit ab eo Confirmationem plurimarum Donationum, à diverſis Benefactoribus, diverſis, ſed incertis annis ſibi factarum: quarum ſingulas antea ipſe Dux Annatu ſuo, appensóque ſigillo probaverat. Quibus & ſua Liberalitate Allodium unum in Poelan adjecit. Deinde cùm Cœnobio *Henricus* Plebanus in Poelan litem intentâſſet de certis decimis, eandem Dux imploratus, Laudo favente diremit. Utraque Charta ſignata *Anno MCLXXI. Indict. IV.*^m^ Atque hæc certè non indicant Schiſmaticum Principem, Ciſtercienſibus durum. Cæſar Archiepiſcopum Moguntinenſem intruſum, *Chriſtianum*, ad expugnandos Tuſculanos in Italiam cum delecta Militum manu ſubmiſit: ipſe verò Coloniæ Legatos Manuelis Græcorum Imperatoris audiens, futuri inter *Henricum* Filium ſuum Regem & *Manuelis* Filiam Connubii Pacta accepit: quod narrat *Godefridus* Colonienſis. Ubi notare libet, hos ambos Imperatores vafritie pares, atque ſemper invicem æmulantes, nihiloſecius in ſpeciem amicitiæ fœdera tractâſſe. Græcus *Alexandro* Papæ, ſubmiſſa pecuniarum vi maxima, unionem præterea Eccleſiæ ſuæ cum Romana integrè faciendam obtulit, ſi ſibi viciſſim Imperium Occidentale tribueret, ſua poteſtate vindicandum: quem in finem jam pluribus annis Maritima Italiæ loca auro, ferróque expugnare adniſus fuit. Sed abnuit Pontifex remiſſis pecuniis, ne perpetui inter Occidentales & Orientales Belli infeliciſſima ſemina ſpargeret: *Fridericus* tamen Imperator timere, & ideo neque odiſſe ceſſavit, fœdera Italorum eapropter ſuſpecta ſemper habens, omnique niſu diſſolvere cupiens.

Æmulatio Imperatorum Romani ac Græci, & ideo perpetuum in Italia Cæſaris bellum.

XXVI. Interim neque ab odio Archiepiſcopi Saliſburgenſis deſiſtens, qui interea in Auſtria apud Avunculum Ducem præſidium repererat, referentibus Chronicis *Saliſburgenſi*, & *Reicherſpergenſi*, Curiam celebravit Imperator *in Civitate Salzpurg in hebdomada Sexageſimæ An.* 1172. *volens* ALBERTO *Archiepiſcopo alium ſuperponere*, Electione nimirum nova Canonicorum, quos ad id modis omnibus inducere ſtuduit; *ſed non potuit. Archiepiſcopus* enim, *licèt non vocatus ab Imperatore, repente tamen, dum Curia haberetur, cum pauciſſimis supervênit: ſed gratiam Imperatoris non obtinuit.* Hac tamen ejus præſentia negotium omne diſſolutum eſt. *Quare Cæſar, omnibus Clericis & Laicis ab obedientia & ſervitiis Archiepiſcopi ſub obtentu Gratiæ ſuæ prohibitis, inde digrediens, per publicam ſtratam Pataviam venit II. Kal. Martii.* Ibi interfuit Electioni *Dietboldi* ſeu *Theobaldi* Comitis Bergenſis. Mox autem ad indictam media Quadrageſima Curiam cum feſtinatione Wormatiam properavit. *Ubi conqueſtus* (iterum *Godefrido* referente) *de Italicis & illis, qui partibus favebant Rulandi* (h.e. ALEXANDRI Papæ) *quòd Coronam Romani Imperii Græco imponere vellent, judicio Cunctorum Principum Expeditionem in Italiam iterum indixit, poſt circulum duorum annorum determinatam.* Memor nempe triumphorum antè actorum, noviſſimæ anguſtiæ, quam in Italia ſubiit, & vix, támque ægerrimè evaſerat, planè oblitus eſt: cui verò ſimilis ipſi denuo, decernentibus fatis, ad ſui emendationem impendebat.

Saliſburgi nova Electio à Cæſare fruſtra tentata.

Pataviæ adeſt electioni *Theobaldi.*

Indicit novam Expeditionem Italicam.

XXVII. Hic porro à Scriptoribus pluribus, ratio temporum, & Actorum, me diſcedere cogit. Attuli jam ſuperiùs n. V. loca Chronicorum *Cl. Neoburgenſis* & *Admontenſis*, teſtantia, poſt exceſſum *Geyſæ* II. Hungariæ Regis, Filio ejuſdem *Stephano* adhuc puero turbas moviſſe Patruos *Ladiſlaum*, ac *Stephanum* ſub annos 1162. & 1163. ideóque, teſte Appendice *Radevici*, AN. 1165. *Fridericum* Imperatorem, imploratum à Puero Regio, deſcendiſſe in Auſtriam, exegiſſe ab hoc promiſſam pecuniam, inſtituiſſe eum in Regno, eique Filiam *Henrici* Ducis noſtri deſponsâſſe. Rurſum autem lego in Chronico *Zwetlenſi* Vetuſtiori apud Cl. *Pezium* I. col. 523. ad AN. 1167. HENRICUS *Dux Auſtriæ in Ungariam profectus in auxilium eorum adverſus Græcos.* Item ibid. col. 560. in Chron. *Auſtriaco Incerti* ad AN. 1169. *Ungarus, auxilium ſibi præſtante H.* (i.e. HENRICO) *Duce Auſtriæ Socero ſuo, bellum movet Græcorum Imperatori pro eo, quòd Fratrem ſuum, Regnum affectantem, ſuſcepit, & fovit: quem etiam Conjugio Filiæ ditavit.* Exſcripta ſunt hæc ex Appendice *Radevici* apud *Urſtis.* I. p. 559. Nihil horum omnium tenet, niſi quòd Princeps noſter Ungaro Genero ſuo

Henricus Dux ſcribitur auxilium tuliſſe *Stephano* Ungaro Genero ſuo contra Græcos.

opem

opem tulerit: ſed non his annis, neque contra Græcos, nec Fratris cauſa, neque pro mercede Filiam recipiens.

XXVIII. *Bonfinius* quippe Rer. Ungaricar. Dec. II. Libr. VI. p. m. 266. conqueſtus, Annales Ungarorum Geſta nonnullorum Regum, veluti & *Stephani* III.^tii, cuncta nefario ſilentio præterire, quæ tamen præſtantiores alii Scriptores minimè prætermiſerunt, longus eſt poſtea in enarrandis hujus Regis Bellis, *ut*, inquit, *banc grandem Rerum Ungaricarum jacturam reſarciamus*. Neminem quidem laudat, è quo profecerit: Rerum tamen Venetarum Italicarúmque Scriptores eximiè inſpexiſſe videtur. Ait proinde: *Emanuelem* Græcorum Imperatorem, tum antiquo in Venetos odio, tum affectatione Imperii Romani, Italiam maritimam ſibi ſubjicere cupientem, fœdus cum *Stephano* III. Ungariæ Rege pepigiſſe. Quod hic tantò promtius iniit, ut antiquas in Venetis pro Dalmatia, quam ipſi ab Ungaris rapuerant, inimicitias ulciſceretur. Diuturnum poſtea ac grave multorum annorum bellum in Venetos enarrat, ſemper verò ab *Emanuele* Græco, & *Stephano* Ungaro ſocialibus armis, & viribus Geſtum, usque ad poſtremos *Stephani* annos: donec *Fridericus* Imperator adverſus *Emanuelem* in Italia pugnare occepiſſet. Primum itaque penitus fallit, *Henricum* Ducem noſtrum *Stephano* Regi adverſus Græcos, quorum in fœdere perpetuò perſtitit, opem tuliſſe.

Sed *Stephanus* perpetuo fœderatus fuit, nunquam hoſtis Græcorum.

XXIX. Pergit abinde *Bonfinius*, cum *Emanuel* ad alia divertiſſet, etiam *Stephanum* ab impugnatione Dalmatarum retepuiſſe, cogente eum civili Regni ſui diſcordia: cùm *Ladislaus* Patruus ſecum de Corona æmularetur, factione compluriun Procerum, qui & ſenis etiam menſibus cum poteſtate imperavit. Regem verò ex longo bello anteriore feſſum, & imparem novo, diſſimulandum potiùs cenſuiſſe, quàm cives morti objiciendos: & hinc in munitiſſimis Regni locis, donec vires reſtauraret, ſe quietum continuiſſe. Opportunè interim accidiſſe, ut æmulum *Ladislaum* feſtina mors Cal. Februarii Anni 1172. è vivis rapuerit, Albæ tumulatum. Sed inopportunam fuiſſe novam *Stephani* alterius Patrui molitionem: quam ſibi Rex jam ultra quieto ſtomacho ferendam neutiquam ratus, correptis armis, reſipiſcente maxima Optimatium parte, dignè caſtigandam ſuſcepit. Eapropter Ungariam duas in partes diviſam, inteſtinum bellum atque graviſſimum eſſe molitam. Atque hac occaſione, hócque Anno 1172. *Stephanum* Regem à Socero ſuo Duce noſtro ſuppetias rogâſſe, obtinuiſſe, iisque utiliter uſum eſſe, planè mihi perſuadeo: tametſi *Bonfinius* nihil horum commemoret, ſed ita duntaxat proſequatur. *At ubi ad conferendas manus conventum eſt, tanta Nobilium clades eo prelio patra-*

Eidem non Frater, ſed Patrui de Regno æmulabantur.

Contra quos eidem Dux noſter auxilio fuit.

patrata, ut nihil his temporibus Ungariæ miſerabilius accidere potuerit. Patruus tandem à Nepote victus, Regno exactus, paulò pòſt in Caſtello quodam, quod Zemlen appellant, Aprilis Idibus diem obiit Salvatoris Anno Septuageſimo tertio ſupra Milleſimum & Centeſimum. Corpus quoque Albam relatum eſt. Sed & Victoris pariter gaudium breve erat, quippe ante devictum ad tumbam elati.

Combinatio Scriptorum Ungarorum, & Auſtriacorum.

XXX. Subſequitur enim Scriptor laudatus: *Eodem etiam Anno Rex STEPHANUS, GETSÆ Filius, quarto Nonas Martias vita exceſſerat, ne diutius Corrivales Regios Pannonia fortuna toleraret.* Hos annorum calculos duxit *Bonfinius* è ſenſu *Joannis de Tworcz* in Chron. Hungaror. Cap. 67. & 68. quos neque Doctiſſ. P. *Ladislaus Turocz* S. J. in Hungaria cum ſuis Regibus compendio data p. 222. ungue ſuo critico, quem adhibere ſolitus eſt, corrigere potuit. Qui & hoc de *Stephano* addidit: *Haud omnino felix Rex, cùm nec Liberos reliquerit ullos, & veneno vitam terminat.* His ergo, ſuæ Gentis Monumenta indubiè præ ſe habentibus, ampliorem hac in parte fidem tribuo, ipſo rerum Ordine pro eis interpellante, præ Chronicis Auſtriacis. Quæ dum *Stephanum* Puerum à Cæſare in Regno inſtitutum tradunt, non de planè *puero*, ſed adhuc *Juvene* accipiendi ſunt, perhibente *Bonfinio*, *Thwroczióque*, eum *non immaturum ad Regnum acceſſiſſe.* Quomodo aliàs, cùm Regimen ſuum ultra duodennium haud extenderit, tam diuturnum in Venetos pro Dalmatia bellum Græcis fœderatus geſſiſſet? Dum referunt, eidem Patruos initio ſtatim, & à fato Patris turbas moviſſe, brevi autem defunctos, credere fas eſt, hos æmulos Regni bis adverſus Nepotem inſurrexiſſe: primùm, cùm ipſe Regnum ingrederetur, tunc verò Cæſaris Authoritate in ordinem redactos fuiſſe: deinde poſtremis *Stephani* annis, re armis confecta. Mortem autem Patruorum Scriptores noſtri, confuſione quadam rerum poſteriorum cum prioribus, perperam certè Annis 1162. & 1163. vel proximè ſequentibus aſſignaſſe videntur, cùm Annis 1172. & 1173. contigerit. Subito *Stephani* fato Ducem noſtrum alia occaſione præſentem fuiſſe, ex dicendis anno ſequenti patebit. Præmium porro ſuppetiarum eundem à Rege, non Filiam, ſed Sororem *Helenam* tuliſſe, non ſibi, ſed Filio *Leopoldo* deſponſam, æquè ſequentia ampliùs pandent.

B. Thomas Sanctus renuntiatur. Succeſſor Archiepiſcopus ſe devovet Obſervantiæ Ciſtercienſi.

XXXI. Anno 1173. in Purificatione B. Virginis *Alexander* Papa Signiæ Beatum Martyrem *Thomam* Archiepiſcopum Cantuarienſem in Sanctorum numerum retulit. Cujus exemplo Succeſſor quoque *Richardus*, Monachus Benedictinus Cantuariæ, Priorque Doverenſis, dum ad Archiepiſcopatum aſſumeretur, Sacri Ciſtercienſis Ordinis obſervantiæ ſe devovit. Illico

itaque

itaque Ciſtercienſi Capitulo Generali devotiſſimam epiſtolam ſubmiſit, omnium ſuffragia implorans, quam ita concluſit. *Pias affectiones veſtras circa nos excitet Vinculum Fraternitatis, Profeſſionis Communio, Charitatis debitum, ſubjectorum neceſſitas, & devotio ſupplicantis.* Apud *Manriqu.* Annal. II. p. 540. ſeq.

XXXII. Hoc eodem anno Iter ſacrum, quod *Henricus Leo* Bavariæ & Saxoniæ Dux, Princeps Glorioſiſſimus, Ducis noſtri, qui Matrem ejus *Gertrudem* primam Conjugem habuit, Privignus, Magnanimitate, Potentia, Opibus in omni Germania Clariſſimus, in Paleſtinam ingenti cum comitatu ſuſcepit, Auſtriæ noſtræ, quam pertranſiit, inſolitum & jucundum Spectaculum præbuit, in nullis tamen Chronicis patriis relatum. Variis quidem annis hanc Profectionem *Leonis* varii Scriptores, pro more, an vitio magis ævi illius, alligârunt: ſed ANNO demum 1173. ſuſceptam fuiſſe, ea, quæ concurrebant, tantùm non certiſſimum reddunt. *Hermann. Cornerus* Ord. Præd. in Chronica Novella apud *Eccardum* Script. II. col 733. ad Ann. 1168. ait. *HENRICUS LEO de peccatis ſuis dignam proponens agere pœnitentiam, viſitare voluit ſepulchrum Domini ſecundum Chronicas Saxonum.* Annales *Boſovienſes* apud eund. *Eccard.* I. col. 1016. ad ANN. 1171. habent: *Dux* HEINRICUS *tranſiit mare.* Quem in annum pariter conſonant *Arnoldus Lubeccenſis* Proſecutor Chronicæ Slavorum *Helmoldianæ* apud *Leibnit.* Script. II. 630. item Chronicon *Staderburgenſe* apud *Meibom.* I. 455. At verò Chron. *Auguſtanum* apud *Freher.* I. 512. ſcribit: HEINRICUS *Dux Bavariæ Jeruſalem profectus reverſus eſt.* Sed *Godefridus* Colonienſis apud eund. *Freber.* I. 341. *Robertus de Monte* apud *Piſtor.* I. 911. *Gobelinus Perſona* Coſmodromii Ætat. VI. Cap. 60. apud *Meibom.* I. 271. Peregrinationem hanc recenſent an. 1173. omnium quidem, ut planè arbitror, rectiſſimè: quoniam facta eſt ipſo anno, quo *Stephanus* III. Ungariæ Rex, *Leone* Duce præſente, obivit. *Engelbuſius*, Chronicon *Luneburgicum*, item *Riddaghuſanum*, rem iſtam absque omni epocha tradunt. Ego porro modum & ordinem Tranſitus per Auſtriam, atque Hungariam Strigonium usque (hoc enim ad argumentum meum attinet) verbis *Arnoldi* Lubeccenſis expono: qui totum hoc iter pluribus Capitibus deſcripſit, & quem ceteri propè omnes excerpſerunt.

Henrici Leonis iter in Paleſtinam Auſtriæ jucundum Spectaculum præbuit.

XXXIII. Ait autem primùm. *Dux itaque* HENRICUS LEO, *tanta potitus quiete, tantisque fluctuationum emenſis periculis, tanquam portum ſalutis commodum duxit, pro peccatis ſuis ſanctum viſitare Sepulchrum, ut adoraret Dominum in Loco, ubi ſteterunt pedes ejus. Ordinatis ergo rebus ſuis, de Profectione Hieroſo-*

Quo cum comitatu iter ingreſſus ſit.

roſolymitana acriùs cogitare cœpit, & Terræ ſuæ tutelam WICHMANNO *Archiepiſcopo Magdeburgenſi conſignans, Nobiliores Terræ itineris ſui ſocios fecit,* CONRADUM *ſcilicet Epiſcopum Lubicenſem,* HENRICUM *Abbatem de Brunswich,* BERTHOLDUM *Abbatem de Lunenburg, & memoratum* PRIBIZLAUM *Regulum Obotritorum, &* GUNZELINUM *Comitem de Zwerin, &* SIFRIDUM *Comitem de Plankenburg, & alios quàm plures tam de Viris ſuis Liberis, quàm de Miniſterialibus. Et non remanſit quisquam Majorum, excepto* ECBERTO *de Wolfelebotele* (Wolffenbütel) *quem conſtituit Dux ſuper Familiam ſuam.* .... Alii quingentos, nonnulli Mille Viros in Comitatu Ducis fuiſſe annotaverunt.

Advênit in Auſtriam, & à Duce noſtro excipitur.

XXXIV. *Dux autem cum magna Gloria profectus eſt de Brunswich poſt Octavam Epiphaniæ, & venit cum omni comitatu ſuo Ratisbonam, ibique ſolemniter egit diem Purificationis cum Optimatibus Terræ. Quorum etiam Nobiliores Peregrinationis ſuæ Socios fecit, Marchionem videlicet* FRETHERICUM *de Sudbach* (Sulzbach) *& Marchionem de* STYRE. (Hìc Cl. P. *Sigism. Puſchius* Chronol. Sacræ Ducat. Stir. p. 370. & item Cl. P. *Schez*, ambo S. J. in Hiſtor. Ducum Stir. p. 21. meritò adhærent: cùm perdifficile creditu ſit, necdum planè decennem Puerum, qualis tunc *Otocarus* Marchio erat, à Curatoribus ſuis tam longo, arduo, tótque diſcriminibus obnoxio itineri commiſſum fuiſſe.) *Et ita proceſſit in Regnum Orientale ad Vitricum ſuum Nobilem Ducem* HENRICUM. *Qui totus feſtinus occurrit ei in Caſtro* Nuenburg, *cum maximo Cleri plebisque tripudio: ubi Mater ejus Domina* GERTRUDIS *memorabilem ſortita eſt Sepulturam. Inde honorificè deduxit eum in Civitatem Metropolitanam* Wene (Wiennam) *ubi comparatis navibus, frumento & vino cæterisque neceſſariis copiosè onuſtis, Dux cum ſuis navale iter per devexa Danubii arripuit. Servi tamen cum equis via terreſtri perrexerunt, veſpertino tempore ſemper venientes ad locum determinatum, ubi naves applicuiſſent. Nec prætereundum, quòd Dominus Wormacienſis* (CONRADUS II. nimirum Epiſcopus) *huic itineri ſe ſociavit, non peregrinationis gratia, ſed Legatione functus Imperatoris ad Regem Græcorum* MANUELEM, *pro Filia ipſius Filio ſuo in Matrimonio ſocianda. Veriùs tamen ob commodum Ducis factum creditur, ut tam familiari Legatione accepta, benignè Ducem Rex Græcorum acciperet, & benigniùs per terram ſuam ducatum præberet.* (Ex hujus Legationis fama, non ſatis exactè hauſta, profectum ſuſpicor, ut ſcriberent nonnulli, juxta ſuprà dicta n. XIII. & XIV. Ducem noſtrum tanquam Cæſaris Legatum in Græciam iviſſe, cùm ſe huic itineri ad usque Strigonium adjunxerit,

Cum eo pergit Legatus Cæſaris.

Inde ſuſpicio traditionis de Legatione Ducis noſtri.

xerit. Statim quippe *Arnoldus* pergit.) *Dux etiam Orientalis Auſtriæ inſtaurata claſſe profectus eſt Ducem Saxoniæ, ducatum ei præbens, & neceſſaria Hoſpitalitatis abundantiſſimè adminiſtrans.* (Mira Scenarum inter homines mutatio, ſed verè Chriſtiana! Quantò jucundiora ſunt lectu hæc tanta ambos inter Duces mutuæ Humanitatis officia, præ pertinaciſſimis illis ac diuturnis ſuper Ducatu Bavariæ contentionibus, quibus olim Vitricus & Privignus animis dextríſque in ſe invicem exarsêre!)

Hic enim *Leonem* in Hungariam comitatus eſt.

XXXV. *Cum magna ergo commoditate ad Civitatem, quæ Meſenburg* (hodie Meſeritz) *dicitur, pervenerunt, quæ ſita eſt in confinio Terræ Ungariæ: ubi Legatus Regis Ungarorum,* Florentius *dictus, paratus fuit ad excipiendum Ducem Saxoniæ, unacum Duce Orientalis Auſtriæ, cujus Sororem* (immo Filiam) *Rex habebat. Et ita procedentes cum ſumma tranquillitate, applicuerunt ad urbem quamdam, quæ naturaliter eſt munitiſſima. Nam ex uno latere cingitur Danubio: ex alio Alveo profundiſſimo, qui Grane dicitur, à quo arx & Civitas, quæ in altera ripa ſita eſt, nomen accepit.* (Latinè audit Strigonium.) *Gravis autem mæſtitia Ducem illic perculit. Nam ipſa nocte Rex veneno interiit, appotiatus* (i.e. potum lethalem accipiens) *à Fratre ſuo* (Patruo potiùs) *quem de Terra ejecerat. Unde gravi afflictione conſtricti, ignorabant, quid facerent. Dux enim Saxoniæ graviter cum ſuis angebatur, quod in Peregrinatione conſtitutus, tutò ulterius progredi non poſſet, quia morte Regis quaſi præfocatus, ducem viæ habere non poterat. Nec minus alter affligebatur, de tam ſubito Regis interitu, eò, quòd inteſtatus obiiſſet, & Sororem* (Filiam) *ſuam Viduam, prægnantem tamen, quaſi exſortem Regni, ſine Hærede reliquiſſet.*

Dum Strigonii eſſent, Rex obiit.

XXXVI. Mitto jam cætera, in quibus Ducis noſtri nulla ampliùs apud *Arnoldum* memoria. Id ſolummodo addo, impetrâſſe Ducem Saxoniæ ab Archiepiſcopo Strigonienſi, ut per ſuprà laudatum *Florentium* ulteriùs usque ad confinia Cræciæ conduceretur. Inde iter ſuum, non quidem ſine adverſis omnibus, feliciter tamen, ſatisque è voto ſuo confeciſſe: ac tandem, expleto in peregrinatione ſua juſto anno, iisdem ferè diebus, quibûs olim diſceſſerat, Brunswigam ſalvum denuo & incolumen rediiſſe. Erat hic Scriptor coævus pariter, ac conterraneus: pro cujus proinde fide plurima præſumptio militat. Unde nec ab epocha ejus, quam huic itineri ſtatuit, anno videlicet 1171. receſſiſſem, niſi Ungari Scriptores tam unanimes *Stephani* III. Regis ſui mortem ad IV. Non. Martii Anni 1173. alligarent: *Arnoldus* verò diſertè fateretur, *ea nocte*, qua Duces Stri-

Ex hac morte conſicitur epocha hujus Peregrinationis,

Strigonium advenerant, *Regem interiiſſe.* Liquet interim ex iis, quæ ipſo in contextu exſcripto variè notavi, non omnino exactam peculiarium omnium notitiam *Arnoldo* adfuiſſe. Dubium inſuper eſt, utrum *Arnoldus* ipſe huic itineri Annum 1171. aſſignaverit, cùm in tota ferè *Chronica Slavorum* epochæ duntaxat in præviis cujuslibet Capituli Summariis legantur, ab ipſo vix conceptis. Supereſt autem mihi è Scriptoribus Patriis parergon aliquod hìc annectendum: cui tametſi *Arnoldus* nihil undique ſuffragetur, quamquam res calamo ipſius planè digna, & argumento Itineris hujus omnino congrua fuiſſet, ratio tamen illud mihi admodum ſuadet, ut etiam perſuadeat. En illud.

Videntur hac occaſione Filii Ducis noſtri à Duce Saxoniæ accincti gladio.

XXXVII. Lego nimirum in Chronico *Cl. Neoburgenſi* apud Cl. Pezium I. col. 446. ad Ann. 1173. *Liupoldus & Heinricus Frater ejus, Filii Heinrici Ducis Auſtriæ, accincti ſunt gladio: & eadem die Liupoldo copulata eſt Uxor ſua, Filia Regis Ungariæ.* Nónne, qui hæc cum anterioribus combinat, illico ſuo ſenſu eò abducetur, ut credat, hæc Solemnia gemina in Adventum peregrinantis Ducis reſervata fuiſſe, ut eundem tantò celebriorem, lætióremque efficerent? Sanè *Henricus Leo* Bavariæ & Saxoniæ Dux, pluriúmque aliarum Provinciarum Dominus, is fuerat, quem Cæſar, quem Imperium ſummè reſpiceret: propria deinde Magnanimitate, bellicáque fortitudine magnoperè inclitus, unde & *Leonis* cognomen ſuſtulerat. Aderat cum eo comitatus ingens & illuſtris, in quo Epiſcopi, Abbates, Marchiones, Comites. Quid honorificentius Filiis Ducis noſtri, quàm in tanto Conventu à tanto Duce Milites creari? Quinam alii, ac tanti Hoſpites, Regales Nuptias ampliùs decuiſſent? Fateor equidem, reliqua Chronica, *Mellicenſe*, & *Incerti* Auſtriacum apud Cl. *Pezium*, item *Auſtrale* apud *Freherum*, hæc Solemnia notare ad Ann. 1174. Addo & hoc, ut nihil omnino veri diſſimulem, ea, quæ in Chronico *Neoburgenſi* cum prædictis conjunguntur, uti Depoſitio de Sede *Adalberti* Archiepiſcopi Salisburgenſis, Ingreſſus Imperatoris in Italiam, ſpectare annum ſequentem, qui aliunde ibi non occurrit: ut adeò vereri liceat, errore Librarii, vel Typographi, in epocha deſcribenda I. unum prætermiſſum, ponendúmque fuiſſe Anno MCLXXIIII. Tametſi verò res ita ſe haberet, neque tamen id mea tantopere interforet. Solemnia námque laudata æquè in reditum Ducis, ac in Adventum, optimè quadrabant. Rediiſſe eum per Hungariam anno ſequenti iisdem ferè diebus, quibus anno priori ad eam acceſſerat, multáque novi Regis Hungaria benevolentia honoratum, *Arnoldus* liquidò teſtatur, licèt Auſtriæ haud ampliùs meminerit, feſſo jam calamo, & ad finem feſtinante, poſt complura Capita, in hujus Itineris deſcriptione inſumpta, dicam pariter conſumptam eloquentiam, qua modis omnibus conabatur,

batur, Gloriam ſui Ducis, quibúsve in Paleſtina honoribus ubivis affectus eſſet, elegantiſſimè prædicare. Unde nullo in loco deinceps moratur, ſed ita concludit. *Et tranſito nemore magno, venit ad Regem Ungarorum, qui tunc noviter creatus erat, & Regnum Fratris obtinuerat. Qui honeſtiſſimè ſuſcepit eum, dans ei conductum per terram ſuam: & ita Dux reverſus eſt in fines ſuos. Poſt hæc abiit ad Imperatorem &c.*

XXXVIII. Interea dum hæc in Auſtria fierent, Imperator, qui Clerum Salzburgenſem inducere non potuit, ut ab *Adalberto* Archiepiſcopo ſuo per ſe reſiliret, ſua eum Authoritate tandem dejicere ſtatuit. Quia tamen Patrem ejus Regem Bohemiæ metuerat, ſummæ Authoritatis, ac potentiæ Principem, neque etiam *Henrico* Duci noſtro, tanquam Antiſtitis Avunculo, facilè cum Socero Rege fœdus inituro, fidebat: hos priùs robore ad ſibi reſiſtendum exuere molitus eſt, ut liberiore deinceps manu Archiepiſcopum excuteret. Cauſam verò contra Regem arripuit, quòd *Uladislaus*, Regni curarúmque pertæſus, ad Strahovienſe Cænobium privatam in cellulam recedens, ſibíque vacans, adminiſtrationem Regni *Vogislao* Comiti, à morte verò hujus *Friderico* Filio ſuo commiſerit. Habet námque Chronicon *Cl. Neoburgenſe* MS.[tum] apud *Hanſiz.* Metr. Salisb. p. 289. ad An. 1173. *Imperator* Fridericus *Curiam Auguſtæ in Natali Domini celebravit. Rex Bohemorum confectus ſenio Filium ſuum* Fridericum *in locum ſuum abſque conſenſu Imperatoris ſubſtituit. Unde Imperator, Curiâ ipſis indictâ, Regiam poteſtatem, quam quaſi ex hæreditate ſibi vendicaverant, ab ipſis abſtulit, & quemdam* Zabezlaum (Sobieslaum) *Conſanguineum ipſorum, quem ipſi multis annis incarceraverant, Regio nomine ſublato, Ducem Bohemiæ conſtituit.* Breviùs, omiſſa cauſa, lego in Chronico *Auguſtano* apud *Freberum* l. 512. eod. anno. *Imperator Boëmiæ Regem depoſuit, & Patruelem ejus illi ſuperpoſuit, nomine* Zobozlaum. Specioſa cauſa prætenta: ſed quæ neutiquam ſubſtitit. Neque enim *Uladislaus* Filium ut Regem inſtituit, aut coronari fecit, ſed retento à ſe Regio ſceptro, Regni ſolummodo Adminiſtrationem ſuo nomine gerendam ei commiſit. Attamen ſervire debebat hic color juſtitiæ, & velare ſchismatis crimen. Sincerè *Aventinus* Annal. VI. Cap. 6. n. 8. *Hic quoque* (loquitur de *Adalberto* Archiepiſcopo) *ab* Udalrico *Aquileienſi Patriarcha* (Catholico) *contemto Moguntino* (Schismatico) *conſecratus fuit. Idcirco Auguſtus* Ladislaum *Regem Bojemiæ Regno movit,* Sobeslaum *Patruelem ejus Bojemis imponit,* Albertum *Filium ejus Pontificatu abire, adminiſtratione prædiorum cedere jubet.* Dux noſter *Henricus* ne in Archipræſulis gratiam moliri aliquid poſſet, Carnis, & Stiris in ſocietatem cum Bohemis adverſus eum condixit: quo eventu, poſtea dice-

Imperator Adalbertum Archiepiſcopum dejecturus, priùs dejecit Patrem ejus Regem Bohemiæ, ne Filium poſſet juvare.

Henrico etiam Duci noſtro hoſtes conſtituit.

dicetur. Iſta interim qui legit, ſecum arbitretur, an Princeps noſter aliquando, uti jactatum, ad ſchisma attinuerit?

Adalbertum in publica Curia Sede ſua dejicit, eique Henricum ſubſtituit.

XXXIX. His ita ſtudiosè in fraudem Archiepiſcopi compoſitis, Anno 1174. *Imperator celebravit Curiam in Civitate Ratispona VII. Cal. Junii* (ait Chronographus *Reicherſpergenſis* narratione maximè prolixa) *tam celeberrimam, quòd nulla memoria eſt, unquam talem habitam in partibus Bavariæ. Omnes enim ferè Principes de Regno Teutonico ibi aderant cum magna ambitione. Omnes quoque Suffraganei Epiſcopi ex Epiſcopatu Salzburgenſi, uno Friſingenſi excepto. Omnes penè ejusdem Salzburgenſis Eccleſiæ Prælati, ſimul cum Miniſterialibus præcipuis, juſſu Imperatorio convocati, illuc convenerunt, tractaturi de Ordinatione Archiepiſcopatus Salzburgenſis, & diſinitionem accepturi ex Judicio Curiæ. - - - - Archiepiſcopus etiam Salzburgenſis cum Avunculo ſuo Duce Auſtriæ* Heinrico *conſtanter affuit. - - - Imperator, collecta curia, ut ex toto & manifeſtè Schismaticos faceret illos, qui jam ex multo tempore contra Archiepiſcopum nitebantur, omnes Suffraganeos ejusdem Archiepiſcopi, qui aderant, ad hoc deduxit, ut in ſententiam Brixinenſis Electi Magiſtri* Richeri *conſentirent. Qui Electus ad interrogationem Imperatoris, præſente curia, Sententiam Depoſitionis in Archiepiſcopum nimis protervè dederat. - - - - Præfatæ igitur Sententiæ Electi, quia & Principes Regni pro gratia Imperatoris conſentire cogebantur,* excepto uno *Principe Duce Auſtriæ HEINRICO, ſtatim omnis illa Congregatio Salzburgenſis, quæ aderat, ſimul cum Miniſterialibus, omnes quemdam* Heinricum *Præpoſitum Berthesgadinenſem, cum favore Principum, & Imperatoris Electum collaudant, conclamant, & inthronizant, nibil reluctante illo &c.*

Reclamat ſolus & unus Dux noſter.

Pontificis reſciſſio Adalberto nil profuit.

XL. Recurrit *Adalbertus* ad *Alexandrum* Papam: qui intruſionem Præpoſiti Berchtolsgadenſis irritam quidem declaravit, & Legatis injunxit, ut Salisburgenſes ad legitimum ſuum Antiſtitem reducerent. Sed armis, quod paulò pòſt audietur, contrà turbatum, ut agi nil poſſet. Cæſar grandi cum exercitu Italiam iterum ingreſſus, Seguſione, & Aſta Urbibus deſtructis, Alexandriam, ſuum in opprobrium conditam, primo impetu tranſcendere, & evertere ſperabat. *Quam absque murorum ambitu foſſatum duntaxat magnæ altitudinis muniebat, multitudo latrunculorum, raptorum, ſervorum Dominos fugientium, additis Longobardorum viribus incolebat*, ut ait *Godefridus*. Diutiùs autem, quàm optaverat, ibi detentus, totam hyemem fruſtrà inſumſit, eluvione aquarum, eruptione obſeſſorum, & Annonæ penuria ſtragem quotidianam pro victoria referens.

Cæſar in Italia æquè operam ludit apud Alexandriam.

XLI.

Melliſluus *Bernardus* Albo ſanctorum adſeritur.

XLI. Ciſtercio è converſo hic Annus tantò Glorioſor fuit. *Alexander* quippe Papa, vehementer inſtantibus Claravallenſibus, aliiſque ſublimibus perſonis, beatiſſimum Patrem BERNARDUM, Ordinis noſtri Doctorem Melliſluum, & Propagatorem mirificum, ad votum Orbis univerſi, hoc undecimo ab ejus obitu anno, Sanctorum in numerum retulit, annuáque publica ſupplicatione colendum, quaternis Epiſtolis, primùm ad Claravallenſes, tum ad Ciſtercium, deinde ad Galliæ Regem, tandem ad univerſum ejusdem Regni Clerum datis, indixit. Quoniam verò hæ Epiſtolæ, præter xv. Cal. Februarias, annum nullum redhibuêre, diu multúmque Seculis proximis diſceptatum fuit inter Eruditiſſimos Viros, quo demum anno Melliſluus publicum cultum receperit: neque decidi hæc Controverſia poterat, donec *Ciacconius* in Vitis Pontificum ex Actis *Alexandri* III. in Vaticano ſervatis annum 1174. detexerit, & *Petr. Franc. Chifſletius* S. J. Chronicon *Anonymi Claravallenſis* coævi ediderit, idem teſtantis. Horum defectum dudum ſuppleviſſet *Ortilo* noſter, niſi usque huc carcerem ac tenebras paſſus eſſet. Notavit quippe & ipſe ad eund. An. *ALEXANDER Papa tertius Melliſluum Patrem noſtrum BERNARDUM xv. Kal. Febr. Sanctu n pronuntiavit.* Hoc eodem porro anno Patri Filius, eidem ta n ſanctitate, quàm prodigiorum Gloria ſuppar, *Petrus* nimirum Archiepiſcopus Tarantaſienſis in cœlo conjunctus eſt.

B. Petrus Tarantaſienſis moritur.

Cæſar in Italia primùm Victor ſine ſanguine: mox victo conſimilis.

XLII. Imperator Alexandriam, palearem Urbem à ſuis convitiô dictam, etiam An. 1175. usque ad Paſcha gratis obſedit, Longobardis interim, ſive præcipuis omnibus Italiæ Urbibus conjurantibus, vaſtóque cum exercitu opem obſeſſis ferre tentantibûs. Unde ipſo Paſchatis die Cæſar obſidionem ſolvens, hoſtibus obviam ivit: qui metu per Germanorum aſpectum concepto, citra pugnam, erga pacta, ſui deditionem fecêre, Vexilla ſingula ad pedes Cæſaris proſternentes, quò ſe etiam primores exercitus abjecerunt. Alexandrinis induciæ breves conceſſæ. Victoriam ſine ſanguine, tantò autem majori cum Gloria ſe conſecutum reputans Imperator, pleráſque Germanorum copias trans alpes redire permiſit. Vix verò ejus exercitus defluxit, Itali arma reſumſerunt, non depoſituri, niſi ampliora indulgeret, plenámque etiam Alexandrinis pacem ac veniam daret. Sic in arcto conſtitutus Princeps, celeribus nunciis Alemannos revocavit: Italos ſibi fideles, quibuſlibet poterat, pollicitationibus in arma adegit. Præcipuus, quem in Germanis requiſierat, Bavariæ fuit & Saxoniæ Dux *Henricus Leo*, qui necdum cum copiis ſuis Germaniam attigerat, cæterùm fortiſſimus unà, ac potentiſſimus. Hunc proinde Clavennam peculiare ad colloquium poſtulavit. Ibi ſecretò eundem

Ab *Henrico Leone* Duce deſeritur: cui iram reſervat.

dem alloquens, fidem ejus ante omnes imploravit, deprecanti hoc obſequium inſtitit, reluctanti etiam proſtratus ſupplicâſſe narratur, ne in tam ſummo Gloriæ ſuæ diſcrimine eum deſerere vellet. Qua Cæſaris, ultrà, quàm decuerat, demiſſione ipſe elatior, paciſci incepit, opem ſpondens, ſi ſibi Imperator Goslariam, præcipuam quamdam Germaniæ Urbem, polliceretur. Sed indignatus Cæſar, & abnuens hujusmodi indignæ nundinationis præſumptionem, abſceſſit, graviſſimam Duci iram reſervans, quæ poſtmodum omnem *Henrici* fortunam proſtravit. Papiam ergo rediens afflicto & anxio animo, præſidium ibi quæſivit, atque ut Longobardorum incurſus moraretur, ſolitâ aſtutiâ à Pontifice quosdam à ſe nominatos Cardinales, quibuscum de auferendo ſchismate, pacandáque Italia tractaret, petiit, & obtinuit, perhumanè à ſe ſuſceptos, & habitos. Deliberationem tamen cum eis adeò longè extraxit, donec hyems jam præ foribus eſſet, hoſtésque ſuos in hyberna compelleret: tum ſui ſecurus cœptam tractationem rurſum abrupit.

Hoſtium incurſus ſimulato cum Papa tractatu pacis aſtutè ſuſpendit.

XLIII. Quæ interim fuerint Auſtriæ fata, ita *Ortilo* noſter ad ann. 1175. edixit. *Fridericus Imperator Adalbertum Archiepiſcopum Saltzburgenſem in Comitiis exauthorare voluit. Cui dum Henricus Dux Auſtriæ conſentire nollet, iratus Imperator Zobeslaum Bohemum in Auſtriam irruere juſſit: qui maxima mala provinciæ intulit.* Quod nemo cæterorum candidè dixit, unus *Ortilo* noſter hoc loco perſpicuè prodidit, nimirum à Cæſare Bohemos in Auſtriam immiſſos fuiſſe. Et quis demum ex omnibus hactenus tam copioſè à me enarratis ambigat, ſummè diſplicuiſſe Cæſari contradictionem unius ac ſolius Principis noſtri, quam & Chronographus *Reicherſpergenſis* anteà diſertè teſtatus eſt? Non certè is erat Imperator *Fridericus*, qui in ſe arbitratu ſuo offendentibus ita ignoſceret, ut pœnas rigidiores non expoſceret. Pugnatum, prædatum, vaſtatum eſſe in Auſtria trans Danubium à Bohemis, Moravis, Carnis, & Stiris, quibus nonnulli etiam Ungaros adjungunt, ita, ut ne quidem Templis parcitum, & Eccleſiæ quoque arderent, in omnibus Chronicis patriis legitur: qua de cauſa verò, apud neminem. *Auguſtanum* Chronicon apud *Freher*. I. p. 512. ſic habet. *Duces Auſtriæ & Carinthiæ, nec non Marchio Stiriæ prædas & incendia invicem exagitant: inter quæ Eccleſia S. Viti cum CCC. hominibus arſit.* Auctor *Incertus* Chronici Auſtriaci ait: *Dux Bohemiæ Zebezlaus, & Miniſteriales Marchionis de Stiria, cum ipſo Domino ſuo Otocaro adhuc puero, contra Ducem Auſtriæ Heinricum conſpirant, & conjurati Bohemorum fiunt.*

Tumultus ac populationes vicinorum in Auſtria inſtigante Cæſare.

XLIV.

XLIV. Apud *Dubravium* Hiſtor. Bohem. Libr. XIII. p. m. 105. in hunc modum lego. *Interceſſerat tunc diſſenſio inter HENRICUM Auſtriæ Principem, & CONRADUM Znoymæ Marchionem, uſque ad mutuas excurſiones, populationeſque, in quibus HENRICUS ſuperior habebatur. Sed non deſtituit auxilio CONRADUM SOBIESLAUS, ambóque Auſtriam ingreſſi, Oppidum ibi Retzium expugnant, diripiúntque, ac terrore & fuga circum omnia complent.* Nihil verò huic Scriptori, aliunde recenti, hac in parte fidendum, qui errores erroribus miſcet, ac de *Adalberto* Archiepiſcopo Salisburgenſi ita perpetuò loquitur, quaſi nihil ipſi unquam turbatum, ſed in Sede ſua res aſſiduò tranquillæ fuiſſent. De *Otocaro* miratur Cl. *Puſchius*, eum in hanc pariter cauſam à Scriptoribus attractum: cùm *Gualterius* Legatus Apoſtolicus per Hungariam, cui à Pontifice Cauſa *Adalberti* Archiepiſcopi diſcutienda, & judicanda committebatur, in ipſis ad Papam Literis ſuis, quæ in Chron. *Reicherſpergenſi* ad Ann. 1176. videndæ, conteſtatus fuerit, Marchionem Stiriæ ſibi ſecuritatem, & conductum promiſiſſe. Unde exiſtimat, Stirienſes non in Auſtriacos, ſed cum ipſis cunjunctos potiùs, in Bohemos, aut Carnos pugnâſſe; & inde factum, ut in S. Vito, præcipuo Carinthiæ Oppido, Templum cum trecentis hominibus arſerit. At enim idem ipſe Legatus in præfatis Literis ulteriùs adjecit, ſibi tutum haud quaquam fuiſſe Germaniam intrare, præſertim cùm prædictus Marchio, qui conductum pollicebatur, Puer eſſet Annorum tredecim. Non proinde ipſi, ſed Miniſterialibus ejus, quod etiam Auctor *Incertus* Chronici Auſtriaci conceptis verbis edixit, populatio Auſtriæ imputanda erit: qua in provincia non unus Locus ad S. Vitum dictus exiſtit. Sanè autem aberravit Chronicon illud vernaculum, quod allegant Annales *Zwetlens*. I. p. 198. dum confinxit, HENRICUM Ducem noſtrum Imperio fidem non integram ſervâſſe, & ideo Auſtriam à Cæſare Marchioni Stiriæ traditam fuiſſe. Certè ſi crimen aliquod erat, à Cæſare Principi noſtro exprobratum, aliud non fuit, quàm quòd in fide legitimi Pontificis *Alexandri* ſemper perſtiterit.

Prætentæ à nonnullis harum rationes remotæ,

XLV. Contra *Fridericum* Imperatorem hoc anno Itali exercitum ſuum vehementer auxerunt, cúmque illi novæ Germanorum ſuppetiæ advenſſent, adhuc ex itinere feſſæ, ſubita contra Cæſarem ſigna ordinata ſuſtulerunt. Succubuiſſent Itali, niſi Brixinenſium agmen ex inſidiis erumpens, fatigata jam brachia Victorum obruiſſet, omnémque Cæſaris exercitum trucidâſſet, fugâſſet, Caſtriſque totis ejeciſſet. Decumana hac clade fractus Imperator, inſtantibus etiam Principibûs, mitiores tandem animos induit, pacique ſerias aures adhibuit,

Cæſar in Italia decumana clade affectus, de pace ſeriò cogitat,

Ciſtercienſes ſacra in Caſtra adverſus Albigenſes evocati.

altero anno confectæ. Ciſtercienſes hoc ſimiliter anno nova in bella acria, ardua, & diuturna, nec ſine ſuorum ſanguine finienda, ſacra verò, & animarum ſaluti multùm proficua conſcripti, primúmque emiſſi ſunt. Cœpit nimirum in Toloſana Provincia Albigenſium hæreſis prima ſigna efferre, Eccleſiæ Catholicæ infeſta. Quam flammam, ſi poſſent, in favilla ſuffocare cupientes nonnulli Epiſcopi Galliæ, è Ciſtercienſibus aſſumti, dato ſacro Senatu, Novatoribus diem dixêre, Cenſoribus ac Judicibus ex Abbatum Ciſtercienſium numero delectis. Triumphatum utique à noſtris veritate, non tamen ideo debellatum, pertinacia luculentè revictum errorem protervè tuente. *Manriqu.* Annal. III. 31.

Novæ ac prioribus graviores in Auſtria populationes.

XLVI. Annus 1176. Patriæ noſtræ non mitior, ſed priori inclementior fuit. Ita enim denuo ſæpè laudatus Auctor *Incertus* apud Cl. *Pezium* I. 562. *Boëmi aſſumtis Ungaris, Polonis, Saxonibus coadunati contra Ducem* HEINRICUM, *terram ſua ex parte Septentrionali usque ad Danubium incendio vaſtaverunt, & prædam infinitam deduxerunt. Rurſus Boëmi, aſſumtis eisdem Coadjutoribus ſuis, quidquid priori devaſtationi reſiduum fuit, deſolaverunt,* Zwetl *combuſſerunt.* Conſonat Chronicon *Reicherſpergenſe* apud *Ludewigium* II. 313. his verbis. *Dux Boëmorum intravit partes Orientis in menſe Auguſto cum exercitu multo Bohemorum, Ungarorum, Polonorum, Ruthenorum, usque ad LX. fermè millia. Et cùm Dux Orientis* HENRICUS *non ſufficeret ad reſiſtendum, illi totas partes Orientis usque ad Danubium, rapinis, & incendiis crudeliſſimè devaſtarunt, nullo reſiſtente.* An hæc ad annum præſentem attineant, non adeò liquet. Videtur tamen: ex iis vero fluit, facinoroſo tantùm, ſeque lege exolventes Milites, quælibet ſtipendia oblata; aut occaſionem arridentem ſequentes, petulantia ſua, non juſſu Regio, vicinas provincias vexâſſe, earum ultione in Ungaros provocata: unde viciſſim hi compulſi adultores repellendos. Scribit enim *Bonfinius* Decad. II. Libr. VII. p. 270. nullius cum Bohemo fœderis memor, de *Bela* II. novo Hungariæ Rege. *Tumultuaria quædam, & quaſi momentanea cum Polonis, & Bohemis bella geſſit: Auſtrales intra fines coërcuit.* De Bohemia *Bohuslaus Balbinus* Epitom. Rer. Bohem. Libr. III. Cap. 12. p. 244. refert, *Sobieslao* tunc militâſſe *Wilhelmum* Comitem *de Kaunicz*, & in Auſtria barbarum in morem, nihil ſacra à profanis diſcernendô, Cœnobia & Templa incendiſſe, ipſámque Viennam coëgiſſe ad mœnium demolitionem. Quapropter poſtea Religione tactus Romam petiverit, Cœnobium condere juſſus. Atque hanc fuiſſe Originem Parthenonis Præmonſtratenſis in Kaunicz, juxta vetus *Fragmentum.*

Wilhelmus Comes de *Kaunicz* barbarè in Auſtria ſæviens, & Viennam ad murorum, cogens demolitionem.

XLVII.

XLVII. Biennalis hic porro in Auſtria belli Bohemici furor neque tertio anno, qui erat Chriſti 1177., reſedit. Si námque *Dubravium* audiamus, unde ſuprà, *Opponens Bohemis aciem HENRICUS* (Dux noſter) *in prelio malè acceptus, ſeorſim ab aliis fugæ ſe mandat, ad arcem ſuam benè munitam, ſed per pontem peſſimè concinnatum celerans. Quo interrupto, cadit cum equo, cruréque fracto, tertium poſt diem ex dolore moritur, magna cum invidia SOBIESLAI apud Cæſarem, & alios Germaniæ Principes.* Vide, quantum tandem Principi noſtro conſtiterit, ſententiæ ſchismaticorum adverſus *Adalbertum* Archiepiſcopum non conſenſiſſe. Cui non obſtant poſtrema *Dubravii* verba. Neque enim propterea fallit, Cæſarem Bohemos in Auſtriam ſollicitâſſe: ſed id ſolummodo eruas, mentem Cæſaris duntaxat fuiſſe, ut *Henricus* noſter, vexantibûs eum Vicinis, ab *Adalberti* Nepotis tuitione, & propugnatione averteretur. Cùm ergo *Sobieslaus*, abſque lege & Ordine, Auſtriam totis viribus obrueret, barbarum ſe gereret, & ſua potiùs, quàm Cæſaris odia exequeretur, odiſſe hoc Imperatorem, & alio eidem in Boëmia Succeſſore dato, vindicâſſe. Quamquam, præter hanc, cauſa alia non una à *Dubravio*, reliquisque Scriptoribus allegetur, ob quam *Sobieslao* Cæſar meritò iratus evaſerit. Conſtat ergo Optimo Duci noſtro laus integra, eum in cauſa Eccleſiæ magna virtute, magnáque conſtantia cecidiſſe. Ut adeò rectè ſcripſerit Chronographus *Auguſtanus* ad Ann. 1177. *HAINRICUS Dux Auſtriæ poſt multa Virtutum & probitatum inſignia obiit.* Item Auctor *Incertus* Chronici Auſtriaci eod. An. *HEINRICUS Dux Auſtriæ, Vir inclitæ recordationis, Divini cultus, & cultorum amator, obiit.*

Dux noſter victus à Bohemis fertur in fuga equo lapſus, crure fracto ſibi mortem conſciviſſe,

Cecidit in cauſa Eccleſiæ.

XLVIII. Cæterùm fatale hoc prelium cum Bohemis, extra *Dubravium*, apud neminem alium lego. Tametſi enim *Bernardus Noricus*, & *Arenpeckius*, Ducem noſtrum ex lapſu equi interiiſſe ſimiliter tradant, pugnam tamen, cladémque, ac fugam penitus tacent. Triſtiſſimi Obitus Annum Chronicon quidem *Cl. Neoburgenſe* alligat Æræ 1176. *Mellicenſe*, cum *Leobienſi*, Æræ 1178. Cætera tamen omnia magno numero conſonant *Ortiloni* noſtro ad An. 1177. ita notanti. *HAINRICUS Dux Auſtriæ obiit, equo lapſus, & in Fundatione ſua Monaſterii Scotorum Wiennæ requieſcit. Cognomen habuit* JASAMERGOTT*: quod verbum ſæpe in ore habuit.* Supremùm *ſpiravit XIX. Cal. Februarii*, ſive die Januarii 14.[tâ] juxta Necrologia *Mellicenſe*, *Scotenſe*, noſtrúmque *Campililienſe*: tametſi *Cl. Neoburgenſe* ponat *Idus Januarii*, i. e. ejusdem diem 13.[tiam] haud magna diverſitate: cùm nocte inter utrámque diem defungi potuerit. Quoniam porro, teſte Excerpto noſtro *Rikardiano*, natus fuit IV. Non. Aprilis Anni 1114., vivendo exegit

Epochæ ejus fatales;

Item Ætatis,

Annos duos & ſexaginta, Menſes novem, dies duodecim. Memoriam ejus cum laudibus æternis meritò recolunt: Vienna per eum è pulvere emergens: Auſtria tota, quæ olim viventi, referente *Bernardo Norico*, acclamaverat Elogium *Patris Patriæ*, cui, cum Ducatus honore perpetuo, Auſtriæ Superioris Augmentum intulerat: inſigne denique Cœnobium Benedictinum Scotorum, Viennæ, quod ipſe è fundamentis excitavit: ne commemorem Divum Stephanum Viennenſem, cui ille, conſtructâ primâ Eccleſiâ, Tutelam Urbis, Locúmque Auguſtæ Baſilicæ ſuæ, cujus hodie fama eſt in Orbe, aſſignavit.

§. VI.

Uxores, ac Liberi HENRICI Ducis.

Prima Uxor *Gertrudis Henrici Superbi* Ducis Vidua.

I. POſteaquam certiorum Scriptorum calculo, & conſenſu, *Henricus Superbus*, proſcriptus Bavariæ & Saxoniæ Dux, AN. 1139. univerſæ carnis viam Brunswigæ inivit, ſuperſtes eidem cum tenerrimo Filiolo *Henrico* Vidua remanſit GERTRUDIS, Filia *Lotharii* Cæſaris, Princeps Regia: quam, veluti obſidem pacis, Rex *Conradus*, ſe inter, & Saxones, adhibuit. Cùm námque ANNO 1141. etiam *Leopoldus* Marchio Auſtriacus, quem ipſe, ejecto *Henrico Superbo*, Bavariæ Ducem inſtituerat, celeri fato ſublatus eſſet: & Saxoniæ Optimates Filiolum *Henricum Leonem*, tanquam innocentem, in proſcripti Patris ſui utrúmque Ducatum denuo reponi, vehementer urgerent: perutile Conſilium videbatur, Saxoniæ Ducatum *Henrico* infanti hoc pacto reſtituere, ut ipſe Bavariæ renunciaret, Mater verò *Henrico* Auſtriaco, *Leopoldi* defuncti Fratri nuptura, eidem dotis locò Bavariam afferret.

Attolit *Henrico* noſtro Ducatum Bavariæ.

II. Anno itaque 1142. condictâ Curiâ, in qua Principum tam Bavariæ quàm Saxoniæ univerſitas congregaretur, Viduâ Ducis *Henrici Superbi*, quam Chronica Regia *S. Pantaleonis* appellat *Famoſiſſimam Saxoniæ Matronam*, Fratri ſuo *Henrico* Marchioni in Uxorem datâ, pacem cum Saxonibus fecit, eidémque Marchioni Noricum Ducatum, conſilio Matris à Filiolo ſuo jam abdicatum, conceſſit. Nemine autem obloquente, quin potiùs congratulantibus omnibus, eadem Chronica pergente, *celebrantur Nuptiæ Regali apparatu per quatuordecim dies, quas ipſe Rex per ſe amminiſtravit.* Quoniam verò ſic quidem pacatâ ſaxoniâ, è converſo *Guelſo*, Patruus *Leonis* Pueri, Bavariam omnem armis fœdè commiſcuit, Ducémque noſtrum oportuit vim vi repellere, Ducalis Conjunx ejus *Gertrudis*

Nuptiæ.

Adivit Saxoniam.

trudis Saxoniam adiit, tum, ut ſui ſecurior eſſet, tum ut Filiolum tenellum, primi thori, amore Matris curaret, tum etiam ut præſens ipſa Saxones à novis turbis, ſi fortè quas *Guelfo* incendere ſatageret, Authoritate ſua, ac vigilantia retineret.

III. Sed ecce, cùm jam octavum fortè in menſem, recentem uterum geſſiſſet, vellétque novum Bavariæ ſuo tempore, utſperabatur, Principem ea in Provincia luci exponere, inopinata Mors, ac certè triſtiſſima, Matrem unacum foetu immaturo ſuffocavit. Pluribus hoc veteribus teſtibus planè certum efficitur. Primùm námque ſic habet Excerptum noſtrum *Rikardianum* coævum. *Prima ejus* (i. e. HENRICI Ducis noſtri) *Uxor* GERTRUDIS, *Filia* LOTHARII *Imperatoris*, *Vidua* HEINRICI *Bawariæ & Saxoniæ Ducis Senioris*, *Mater* HEINRICI *Junioris Anno Mcxlij. Anno altero obiit in partu.* Rurſum *Chronica Regia S. Pantaleonis* apud *Eccardum* Script. I. Col. 931. ita refert. *Domina* GERTRUD *prædicta Ductrix*, *Conjunx* HEINRICI, *Fratris Regis*, *ob difficultatem partus diem clauſit extremum*, *& apud Patrem*, *& Matrem*, *& priorem Conjugem ſuum* HEINRICUM, *cum mœrore totius Saxoniæ ſepelitur in Luteren.* Iterum, ſed non paulò aliter, narrat Chronicon *Luneburgicum* vernaculum apud eundem *Eccardum* col. 1378. hanc Dominam, poſteaquam Brunſwici adventantem *Conradum* Regem ſplendidè excepiſſet, abinde iter in Bavariam, ut ibi puerperium ageret, ingreſſam, præmaturo partu in via occupatam, & extinctam fuiſſe. Verba Chronici dialecto veteri Saxonica ſunt. *Darna quam de Koning oc to Brunswick: dar ward he berlike untfangen van der Hertoginne* GERTRUDE. *Di ſtarb darna ſchere mit eneme Kinde upp deme Wege*, *do ſi wolde varen to Beieren.* I. e. *Darnach kam der König auch gen Braunſchweig: dort warde er herlich empfangen von der Hertzogin GERTRAUD. Die ſtarb darnach bald mit einem Kind auf dem Weeg*, *da ſie wolte fahren gen Bairn.* Tandem *Conradus Boto* in Chron. Brunswic. Pictura to æquè vernaculo ad ANN. 1146. ſic effatur. *In duſſem Jare ſtarff GEDRUDIS in dem Kindelbedde, Hertoghen HINRIKES Fruwe to Oſterik: unde wart in Oſterik begraven. Dat was Hertoghen HENRIKES Moder des Lauwen.* Quod nos ita redderemus. *In diſem Jahr ſtarb GERTRAUD in der Kindelbött*, *Herzogen HENRICHS Frau zu Oeſterreich: und ward in Oeſterreich begraben. Sie war Hertzogen HENRICHS Mutter des* LÖWEN.

Anno altero obiit cum fœtu immaturo.

Variorum de hoc Narrationes.

IV. Oppido differunt hæ relationes. Quarum prima vult Duciſſam in Saxonia defunctam ANNO 1143. ibique apud Lutre parentibus conſepultam. Altera narrat, eam in itinere verſus Bavariam obiiſſe, anno, locóque Sepulturæ omiſſis. Tertia

Harum diverſitas notatur, ac judicatur.

tia aſſerit, eam Ann. 1146. defunctam, inque Auſtria tumulatam. Attamen Epocham quod attinet, cum *Excerpto* noſtro Chronica, *Mellicenſe*, *Incerti*, ac *Zwetlenſe* apud Cl. *Pezium* in Annum 1143. omnino conſentiunt, Necrologio *Neoburgenſi* etiam diem Obitus XII. Kal. Maij deſcribente. Sed Sepulturæ Locus, quem Chronica Auſtriaca tacent, incertior eſt. Puto tamen, ſtandum eſſe pro Auſtria contra Saxoniam. Sola quippe *Chronica Regia* Duciſſam noſtram in Lutre humatam aſſerit. *Luneburgicum* è converſo Chronicon eam refert ſub iter Bavaricum defunctam; proinde mortuam ulteriùs abvectam potiùs, quàm denuo reductam, æquiùs cenſeri arbitror: maximè cùm *Boto* eam in Auſtria ſepultam disertè enunciet. Cui accedit *Arnoldus* Præsbyter, deinde Monachus & Abbas Lubecenſis jam aliàs laudatus: quo teſte, *Henrico Leoni* Duci, iter in Paleſtinam per Auſtriam ingredienti, Dux noſter *Henricus* occurrit *in Caſtro Newnburg, ubi Mater ejus Domina* Gertrudis *memorabilem ſortita eſt ſepulturam.* Cæterùm hanc Principem primo ex puerperio præmaturè obiiſſe, omnes conſentiunt, ut adeò Dux noſter ex hac Conjuge Prolem nullam ſuſtulerit.

Dies Obitus.

Veriùs videtur in Auſtria, quàm Saxonia ſepulta.

Ex ea Duci noſtro nulla Proles relicta.

V. Viduus abinde perſtitit in ſextum, niſi ſeptimum Annum: donec tandem cum *Conrado* Rege Romanorum ab Expeditione in Terram Sanctam Conſtantinopolim rediens, procurante eodem Auguſto, à *Manuele* Græcorum Imperatore ſpecioſiſſimam Virginem THEODORAM obtinuerit, ex Regia ejusdem Familia *Comnena* oriundam. Quo autem Patre hæc Domina verè nata fuerit, ritè pronunciare tutum non eſt. *Otto* à S. *Blaſio* apud *Urſtiſium* I. p. 198. ſcribebat ad Ann. 1138. *CUNRADO Rege repatriante HENRICUS Noricorum Dux, Filius LEOPALDI --- Filiam Imperatoris Conſtantinopolitani, priùs ſibi in itinere deſponſatam, in Matrimonium accepit.* In Chronicis *Mellicenſi*, & Incerti *Auſtriaco* appellatur *Filia cujusdam clariſſimi Ducis Fratris Regis Græcorum.* Ab *Arenpeckio* dicitur *Cognata Emmanuelis Imperatoris Græcorum.* In Chronico *Engelhuſii* apud *Leibnit II.* p. 1102. audit *Conſobrina Regis Græcorum.* Tandem in Chronico vernaculo *Luneburgico* vocatur Neptis *Manuelis* è Sorore in verbis: *He gaf oc ſine Suſter - Dochter deme Marcgreven* Heinrike *van Oſterike:* i. e. *Er gabe auch ſeiner Schweſter - Tochter dem Marggrafen HENRICH von Oeſterreich.* In unum propè hæc omnia recidunt, & ex nullo horum Teſtimoniorum Principis noſtræ Parentem agnoſcimus. Cl. *Carolus du Freſne* in Familiis Byzantinis, itémque *Car. Ludov. Tolnerus* in Hiſtor. Palatina apud D. *Hoffmannum* in Stemmat. Babenberg. Auſtriaco, præterquam quòd conjecerant, nihil quoque habuêre: de quorum

Uxor altera *Theodora* Comnena Græca.

Pater ejus à nemine ritè proditus.

rum opinione Elogio ſequenti mihi forſitan ſermo redibit. Sufficit huic Dominæ Sanguis Auguſtus ad Gloriam, Virtus autem, qua claruit, ipſo Sanguine Auguſtior, multò magis ad famam.

VI. Nomen ei *Theodoræ*. Ipſe tamen Dux Maritus ejus, eam non in uno Diplomate, quod antea viſum, *Dorotheam* ſcripſit. Sed hæc ambo Nomina unum ſunt, Græcum utrumque origine, ex θεὸς & δῶρον compoſitum: ut adeò *Theodora* latinè ſonet *DEI donum*, & *Dorothea* tranſpoſito ordine *Donum DEI*: uti dudum obſervavit Cl. *Hier. Pezius* Script. I. Diſſertat. præv. II. §. XX. Chronicon interim *Mellicenſe* obitum hujus Dominæ deſignans, ita habet: *THEODORA* (*quæ & GERTRUDIS*) *Duciſſa obiit.* Rectene ita, ignoro. Ratio certè, ambo Nomina *Theodoræ* ac *Gertrudis* pro uno eodémque reputandi, mihi nulla ſuccurrit. Doctiſſ. *Wachterus* Gloſſar. German. Tom. I. col. 303. & item 523. Nomen vernaculum *Gertraut* deduxit à vocibus *Gar*, i. e. valde, & *traut*, i. e. Charus, dilectus. Unde ipſi *Gertraut* idem ſonat, ac *valde dilecta*. Hæc porro quàm ritè conſonent voculis *Donum DEI*, arbitretur, qui volet. Mihi certè nomen *Theodoræ* cum *Gertrude* convertere durius videtur, citiúsque crediderim, Chronographum Mellicenſem ambas Ducis noſtri Uxores hoc loco ineptè in unam conflaſſe. Nuptias in Germania, ac veroſimillimè Viennæ AN. 1149. actas eſſe, ferè conſequitur è ſuprà allatis *Ottonis San-Blaſiani* verbis, dum ajebat, *Henricum*, *Conrado* Rege repatriante, in matrimonium accepiſſe Filiam Regis Græcorum, *priùs ſibi in itinere deſponſatam.* Quamquam viciſſim phraſis Chronici Mellicenſis propè inſinuet, hoc Par Sereniſſimum jam Conjugatum ex Græcia adveniſſe. Lego quippe ibidem: CHUNRADUS Rex (Romanorum) & *LUDWICUS Rex Galliarum*, *Sepulchro JESU Chriſti Domini noſtri adorato, ad ſua Imperia reverſi ſunt. Cum quibus Frater CHUNRADI Regis Dux HEINRICUS, Filius LIUPOLDI illuſtriſſimi Marchionis, Vir bonus, & Militari Virtute præcipuus, ſimul adveniens.* Filiam cujusdam Clariſſimi Ducis, ſcilicet Fratris Regis Græcorum, nomine *THEODORAM*, *Uxore accepta* (lege in uxorem acceptam) *ſecum abduxit.*

Vocabatur in Diplomatibus etiam *Dorothea*.

Alicubi quoque *Gertrudis*: ſed fortè per errorem.

Nuptiæ utrum in Græcia, vel Germania factæ, ambiguum.

VII. Thori hujus Pignora tria tam fide Hiſtoricorum, quàm fundamento Diplomatum novimus: ſi plura fuerint, non adoleviſſe cenſendum eſt. Et erat ſanè ad Sereniſſimè Stirpis conſervationem opus hoc Dono DEI, Matre, inquam, fœcunda, & honorificata: ſiquidem inter ſex *Leopoldi* Sancti Filios duo Præſules erant, tres alii improles è vita ſubtracti.

Fœcunditas ejus ad Conſervationem Stirpis plenè opportuna.

Unde

Unde ſpes tota Poſteritatis in ſolum recidit *Henricum*: quæ verò & apud hunc ipſum jam non parum nutabat, cùm ex prima Conjuge prole nulla beatus, propè ſeptennio deinde Viduus, dum iterum nuberet, jam annum ſextum & trigeſimum ageret. Sat autem citò, quod ſatis benè fiebat, Filiis duobus, ac Filia una, Patrem & Patriam immenſo gaudio cumulantibûs. De his porro poſt Matrem. Et de hac quidem nihil Scriptores extra nuptias obitúmque peculiare commemorant. Ornâſſe autem illam tempora ſua non vulgari Probitate, argumento ſunt Mariti, item Filii *Leopoldi* Diplomata, pro Cœnobiis variis edita, & à me vel jam recenſita, aut poſtea recenſenda: in quibus ipſa plerúmque ſanctæ Viri, Natique Munificentiæ eâdem, qua illi dona ſua & gratias largiti ſunt Liberalitatate annuit, atque conſenſit. Contingebant præterea illam ea omnia adverſa, quæ Viri virtutem, DEO providente, probaverunt: nec dubium, tam magno eam animo hæc omnia, quantum expoſcebant, pertuliſſe. Non apud eam defuêre fides in Conjugem, officia Matris in Liberos, & longioris Viduitatis tolerantia, atque honeſtas. Duce enim *Henrico* obeunte, illa adhuc in annum undecimum ſupervixit.

Commendatur ejus Probitas.

VIII. Anonymus quidem *Zwetlenſis*, Tabulæ item *Cl. Neoburgenſes*, & ex his *Arenpeckius*, hanc Principem obiiſſe tradiderunt AN. 1182. Chronica autem *Neoburgenſe*, & Incerti *Auſtriacum*, item *Auſtrale* apud *Freherum* ejus mortem alligârunt AN. 1184. *Mellicenſe* eadem AN. 1185. deſcripſit. Fallere autem hos calculos omnes Doctiſſ. D. *Hoffmannus* evinci putat ex gemino diplomate *Leopoldi* Filii ejus AN. 1188. pro S. Cruce datis, & ex Autographo vulgatis à Cl. *Bern. Pezio* Cod. Dipl. Part. II. col. 44. ſqq. In primo etenim leguntur hæc concepta Ducis verba. *Unde quòque Nobis viſum eſt, annuente, & ſimul tradente Germano meo* HENRICO, *nec non dilectiſſima Matre noſtra* THEODORA, *conferre Monaſterio Sanctæ Crucis &c.* Ex quo certum eſt, Principem noſtram AN. 1188. adhuc vixiſſe. Eum tamen non explêſſe omnino fluere videtur ex hoc alterius Diplomatis paragrapho. *Hanc autem noſtram donationem non ſolùm Nobis proficere credimus, verùm etiam optamus, ut DEUS - - - Animæ Chriſtianiſſimi Patris noſtri* HEINRICI, *& Dilectiſſimæ Matris noſtræ* THEODORÆ, *& cæteris Parentum noſtrorum animabus Regni ſui concedat beatitudinem &c.* Subſignata eſt hæc Charta *II. Cal. Junii.* Interim Necrologium *Mellicenſe* obitum hujus Dominæ adnotavit *III. Non. Januarii*, & *Cl. Neoburgenſe IV. Non.* ejusdem Menſis. Quarum dierum alterutra ſi ſubſiſtat, neceſſe eſt, diploma primum emanâſſe ipſis

Epocha obitus ejus varia apud ſcriptores.

Fixa tamen ad ann. 1188. per Diplomata.

ipſis Cal. Januarii An. 1188. Duciſſæ verò mortem altera, vel tertia ſtatim die ſubſecutam. Conſepulta Duci Marito ſuo apud Scotos Viennæ ab *Arenpeckio* refertur.

IX. Filiorum natumajor *Leopoldus*, non tamen primùm genitus, cum eum Soror præceſſerit, poſt Patrem in Ducatum ſucceſſit, ſequenti Elogio celebrandus. Frater ejus *Henricus* altero poſt eum Anno 1158. natus eſſe perhibetur in Chronico *Cl. Neoburgenſi* per hæc verba: *Henricus Frater Liupoldi naſcitur, Filius Henrici Ducis.* Anno 1173. juxta eundem Chronographum, vel juxta alios An. 1174. una cum Fratre accinctus eſt Gladio, ut ego ſupra §.° priore n. XXXVII. intuli, à Duce *Henrico Leone*, aut ſaltem eo inſpectante; Fraternis præterea nuptiis eadem die paranymphum egiſſe credendus eſt. Anno 1175. *Conrado* Marchione Znoymenſi in Auſtrales offendente, Comite iterum Fratre in ultionem profectus, quod rurſum plura Chronica teſtantur, vaſtavit Moraviam. Anno 1177. à morte Patris Medlingam Caſtrum habitare cœpit, ideo dictus *Senior Dux de Medlico.* Præterea, fidem interponente *Arenpeckio*, à quo *Venerabilis & Animoſus Princeps* prædicatur, ſub montanis poſſedit Caſtra Neudorff, Salenau, Dreskirchen, Waltersdorff, Keiſersperg. Fertur inſuper tanta gratia apud *Otocarum* Stiriæ Marchionem valuiſſe, ut ex ditionibus Auſtriacis, quæ olim per nuptias à Principibus Auſtriacis ad Marchiones Stiriæ dotis nominè perveniſſe dicuntur, quod ego quidem ægerrimè largior, eidem Dominium Gumpoltskirchen liberè donaverit: ut adeò proximè Viennam ad usque ferè Neoſtadium non minimam provinciam tenuerit. Anno etiam 1177. juxta Authorem *Incertum* Chronici Auſtriaci, nupſit *Reichzæ*, Regiæ, ut ille tradit, *Uladislai* Bohemi Filiæ: quam verò inter progeniem Regis hujus nulla in Tabula Stemmatologica reperio, minùs Scriptoris alicujus, aut verò diplomatis teſtimonio affirmatam: quantumvis Tabulæ *Neoburgenſes*, ac poſt illas *Arnpeckius*, omnino *Henrico* huic *Reitzam*, *cujusdam Regis Bohemiæ* Filiam, attribuant. Volunt, ambos hos Conjuges ſextum duntaxat in annum, procreato Filio *Henrico*, convixiſſe: *Reichzam* verò jam abdormiiſſe An. 1182. quo ex tempore *Henricus* cælibem vitam Viduus quadraginta adhuc annis, & ampliùs, piè quietèque perduxerit.

Filius natumajor Leopoldus.

Henricus alter Filius, dictus Dux ſenior de Medlico.

De Conjuge ejus res ambigua.

X. Fortè tamen eum ad ſecundas quoque nuptias tranſiiſſe, veroſimile faciat Inſcriptio Lapidis Sepulchralis in Capitulo S. Crucis apud *Jongelinum* in Notit. Abbatiar. Ciſterc. Libr. IV. p. 11. inquiens: *Obiit Ægra Duciſſa Auſtriæ Uxor Henrici Ducis de Medlico.* Cui ſubnotatur: NB. *Unus lapis ambos contegit.* Quid verò, ſi lapis iſte, vel fugientibus, vel alia ra-

Amplius de ſecundis Nuptiis.

ratione deſtructis literis, lectorem tranſcribentem fefellerit, ut pro RECHZA poneret ÆGRA? Apud *Suntbemium* certè, ubi in cætero Fœminarum Ducalium choro *Reyza* ſtationem ſuam ritè obtinet, *Aegra* undique deſideratur. Exiſtimavit quidem D. *Hoffmannus*, ſe ex hac Inſcriptione reperiſſe Conjugem *Henrici* Junioris Ducis de Medlico. Sed hic Cl. Neoburgi tumulatus, ad S. Crucem ſub uno lapide contegi nequit cum Uxore. Manet ergo res inexplorata, donec in lucem prodeant *Monumenta Marchionum, Ducum, Archiducúmque Auſtriacorum*: quibus, cum cura & ſumtu ex antiquitate tutò revindicandis, Vir ſummè Reverendus, Clariſſimus, ac Celeberrimus *P. Marquardus Hergott* compluribus jam annis indefeſſus (opto, ut planè è voto) inſudat.

Comitatus eſt Expeditionem ſacram. Erat tenerrimæ Conſcientiæ Princeps.

XI. Anno 1191. Dux iſte cum Fratre Duce *Leopoldo* contra hoſtes Chriſtianæ Religionis Jeroſolymam profectus eſt, ſi *Mellicenſi* Chronico fides: quamvis id alibi nondum legerim. Cultu pietatis eminuit, Chriſtianæ juſtitiæ tenax, Liberalitate in Cænobia munificus, verè ſolicitus æternorum. Unde Autographum Literarum ejus, quas Mellicenſibus dedit, teſte Cl. *Philib. Huebero*, qui eas in Auſtr. ex Archiv. Mellic. illuſtr. p. 15. exhibuit, manu coævi deforis ita inſcriptum eſt: *Literæ Principis inæſtimabilis Sanctitatis.* Quod ne per aſſentationem duntaxat dictum exiſtimes, libuit hoc loco ipſum Literarum Mellicenſium tenorem plurima ſui parte tranſcribere, quem ſanè tenerrimæ conſcientiæ liquidum teſtem cum admiratione cognoſces. Ita verò ille habet.

Teſtes ejusdem Literæ.

XII. *In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego* HEINRICUS *de* MEDILIKKO, *DEI gratia id, quod ſum, univerſis Chriſti fidelibus, præſentem paginam inſpecturis Salutem cum vero Salutari. Cùm mens noſtra nihil capiat, quin deleat illud ætas, eſt mentis Scriptura fidele Sigillum. Eapropter tam præſentium quàm futurorum notitiæ, ſimul & memoriæ volumus præſenti ſcripto inculcare: quòd ad minùs bonam quorumdam hominum noſtrorum ſuggeſtionem, aſſerentium, de vinearum decimis, in Monte juxta Saebenawe conſtitutarum, ab Epiſcopo Patavienſi nos eſſe infeudatos, decimas easdem aliquamdiu detinuimus occupatas. Verùm luce clariùs nuper comperimus, nec Epiſcopum Patavienſem, nec nos aliquid juris in eisdem habere decimis: ſed ipſas ad jus Parochialis Eccleſiæ in Draeskirchen indubitanter pertinere. Quare cùm animæ ſalus ſit omnibus præferenda: in animæ noſtræ periculum nolumus eas contra conſcientiam ulteriùs detinere, neque noſtris hæredibus, ſive Succeſſoribus, volumus ex ipſarum injuſta detentione præbere viam & occaſionem delinquendi, beati Auguſtini auctoritatem attendentes, qua dicit:* Non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ab-

latum:

latum: *Et illud Evangelicum:* Quid pordeſt homini, ſi univerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? *Cùm ergo, prout cotidie fide occulata videmus, vel rari, vel nulli hæredes, ac Succeſſores ſoleant reſtituere poſſeſſiones ad ſe devolutas, licèt ſciant, eas à defunctis malè acquiſitas, putantes, ſibi titulum Succeſſionis qualemcunque absque bona fide ſufficere ad excuſandas excuſationes in peccatis. Propterea hæredibus noſtris, ſive Succeſſoribus omnem excuſationem, & materiam circa prædictas decimas peccandi prorſus amputamus, & in hac pagina, cui Sigillum noſtrum appoſuimus, publicè coram DEO, & Teſtibus ſubnotatis confitemur, nos nullum jus in ſupradictis habere decimis, & Eccleſiæ in Draeskirchen ſuum jus plenè in iisdem recognoſcimus, de ablatis hactenus veniam primùm à DEO, deinde à Sanctis, in quorum honorem præfata dedicata eſt Eccleſia, devotè ac humiliter poſtulantes. Teſtes &c. - - - - Acta ſunt hæc Anno Domini 1220. Indict. VIII. vj. Id. Julii. Data in Gumpolteskirchen per manus* Waltheri *Plebani de Gumpolteskirchen tunc Notarii.*

XIII. Annales *Zwetlenſes* Tom. I. p. 246. aliud afferunt *Henrici* noſtri Diploma, *datum in Medlico An. 1200. in Purificatione beatæ Mariæ:* quo eidem Monaſterio obtulit prædium quoddam in Gumpoltskirchen. Inclito S. Crucis Cænobio duas Vineas, & Villam Sulz dictam liberaliter contulit: quarum tamen Donationum literas apud neminem offendi, niſi quòd apud mox dictos Annales *Zwetlenſes* p. 279. Beneficia hæc ex Catalogo Sepultorum in Capitulo S. Crucis Auſtriæ Principum allegentur. Longam tandem Vitæ hujus peregrinationem piiſſimè transactam, & annis quinque ac ſexaginta productam, conſimili fine concluſit *An. 1223. prid. Calend. Septembris*, ut habet Lapidis Sepulchralis in S. Cruce perigraphe.

Benefecit Zwetlenſibus. & Sancrucenſibus.

Obiit ſenex, in S. Cruce ſepultus.

XIV. De Filio ejus *Henrico*, dicto *Duce Juniore de Medling*, parum admodum conſtat. *Arenpeckius* ita breviter è Tabulis Cl. Neoburgenſibus commentatur. *HENRICUS de Medling junior, ſpecioſus Princeps, HAINRICI de Medling unicus natus, venationibus delectabatur. Habitavit cum Curia ſua in Caſtro Medling, poſſedit Dominia ſub Montanis, quæ Genitor ſuus habuit. Et cæpit eadem Dominia & bona regere defuncto Patre Anno 1224. ac laudabiliter rexit. Obiit ſine Liberis, ſepultus in Neuburga Clauſtrali.* Hactenus *Arenpeckius*. Forte autem ii, qui hodie in rebus Antiquis fide difficillima ſunt, ne crederent quidem, exſtitiſſe *Henricum* aliquem Ducem Juniorem de Medling: niſi geminas ejusdem chartas denuo *Philib. Hueberus* apud *Pezium* in Cod. Diplom. Part. II. 82. ſeq. ex Archivio S. Crucis erutas cum orbe communicaſſet. Quarum primâ in protectionem

Ejusdem Filius *Henricus* Dux junior de Medlico.

Benefacit S. Cruci.

Faſtorum Campililiens. Tom. I.

ſuam ſuſcipit, & cavet pro Sylvâ quadam, ab Ortolſo ſervo ſuo S. Cruci vendita. Signavit eam in Gundramſtorf An. 1232. Alterâ predium Sulz, à Patre ſuo S. Cruci donatum, eidem & ipſe iterum donat, ſic ſcribens. *Notum ſit omnibus, quod ego* Henricus *Dux de Medelico, Predium in Sulze, quod piæ memoriæ Pater meus* Henricus *de bona voluntate Abbatis & Fratrum S. Crucis diebus vitæ ſuæ viſus eſt habere, cùm omnem Hæreditatem meam, ſi ſine hærede de hac vita decederem,* Friderico *Duci Auſtriæ & Stiriæ delegarem, præfatum predium cum omnibus Appendiciis ſuis exemi, & prædictis Fratribus, quorum ab Antiquo fuit Poſſeſſio, redonavi. - - - - Acta ſunt hæc Anno Domini Milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſecundo XIII. Kal. Septembris in Domo ſanctæ Crucis.*

Excerptum Chartæ ejus.

Varia inde animadverſa,

XV. Hac è charta, verbisque excerptis de pluribus certò edocemur. Exſtitiſſe videlicet Anno 1232. *Henricum* aliquem *de Medlico*, qui alius fuerit à priore, quippe jam defuncto ſub Annum 1223. Neque Filius *Leopoldi Glorioſi*, dictus *Henricus Crudelis*, cùm non *Leopoldum*, ſed *Henricum* appellet Patrem ſuum. Item eum *Friderico* Duci, nempe *Bellicoſo*, delegâſſe omnem Hæreditatem ſuam, ſi ſine Hærede de hac Vita decederet: ex quo fluere videtur, fuiſſe ipſi Uxorem, è qua Hæredem ſperare potuerat. Tandem *Henricum Crudelem* nunquam poſſediſſe Medlingam, ac proinde perperam à nonnullis Ducem de Medling appellari: quoniam ante Patrem, adeóque Annum 1230. jam obivit. Quo verò Anno Dux iſte Junior de Medling deceſſerit, nemo notavit: diem tamen obitus ejus, cum commendatione Beneficii ab eo accepti, deſignavit Necrologium *Cl. Neoburgenſe* in hunc modum. *Heinricus Dux de Medlico. XI. Kal. Junii. Tradidit Koglbrun.* (*)

Benefecit Cl. Neoburgenſibus: ubi & ſepultus.

Agnes Filia *Henrici* Ducis Auſtriæ.

XVI. Supereſt AGNES, Filia *Henrici* Ducis ac *Theodoræ* unica, quæ adoleverit ſaltem, ac per Scriptores innotuerit. Fratribûs ambobus ſenior Annum Natalem habuiſſe mihi videtur 1150. vel certè ſequentem. Ut enim ex Actis Paternis conſtat, Ann. 1165. à *Friderico* Imperatore jam deſponſata, fortè & nupta fuit *Stephano* III. Ungariæ Regi, calculo Chronici *Cl. Neoburgenſis*, item *Auſtralis* apud *Freberum*: quamquam Appendix *Radevici* annum 1167. appoſuerit. Perſtitit Conjugium iſtud usque in Annum 1173. ad ſummum octennio: eo námque Anno ad ſenſum Chronographorum Ungarorum, conſentiente *Arnoldo*

Nupta *Stephano* III. Ungariæ Regi.

(*) Chartam hujus Traditionis, quæ verò Annum non habet, legere denuo licet apud Cl. *Pezium* unde ſuprà p. 75. factam conſentiente *Friderico* Duce Auſtriæ & Stiriæ, nempe *Bellicoſo*, ſuúmque Sigillum apponente. Unde ſubſiſtere non poteſt Æra Anni 1224. ibidem ad marginem appoſita, tum adhuc vivente & gubernante *Leopoldo VII.* Patre *Friderici*.

do Lubeccenſi, veneno peremtus eſt *Stephanus* III. Rex, præſente Reginæ *Agnetis* Patre *Henrico* Duce noſtro, Saxoniæ Ducem *Leonem* comitante. *Arnoldus* laudatus eam gravidam relictam aſſeruit: ſed de Prole, quæ adoleverit, altum apud omnes ſilentium. A morte Mariti ſine dubio Auſtriam repetiit: ultra verò eidem quid factum, nullo ſatis tuto veſtigio didici. *Megiſerus* autem Annal. Carinth. Libr. VIII. Cap. 1. p. 832. nihil hæſitans aſſerit, *Hermanno* Ortenburgico Duci Carinthiæ duas Conjuges fuiſſe: *Mariam* priorem, *Sobieslai* Bohèmiæ Ducis Filiam, quæ primis nuptiis convenerat cum *Leopoldo V.* Auſtriæ Marchione, & Bavariæ Duce, Utrique tamen Marito prolem nullam genuerit. Hac defuncta eum duxiſſe *Agnetem*, Filiam *Henrici* Ducis noſtri, & *Stephani* III. Hungariæ Regis relictam: ex qua *Ulricum* II.[dum], & *Bernhardum*, ambos Carinthiæ Duces procreaverit, *Gutam* item, *Primislao* Bohemiæ Regi nuptam. Ipſum verò Ann. 1182. ſupremùm vixiſſe. Hoc ego totum fidei Scriptoris relinquo, cui poterat eſſe fundamentum ſolidum, ab ipſo tamen minimè retectum. Quòd ſi ita, qualiter tradidit, Princeps noſtra à ſecundoquoque Conjugio ſui iterum juris brevì effecta eſt. Quando naturæ culpam exſolverit, omnino latet: conſepultam verò eam Parentibus Viennæ ad Scotos *Arnpeckius* recenſuit.

Alteris nuptiis conjuncta traditur Hermanno Carinthiæ Duci,

Sepulta Viennæ,

ELOGIUM IX.

LEOPOLDI VI. cognomento Virtuoſi, Ducis Auſtriæ II.di & Stiriæ I.mi defuncti Anno 1194.

§. I.

Acta ejusdem prima.

Naſcitur primus Dux Auſtriæ.

I. PRoximè jam ad Clementiſſimi Fundatoris noſtri dulcem memoriam reſtituendam accelero, dum Sereniſſimi Genitoris ejusdem Elogium concinnare aggredior: quod nonnihil prolixiùs extrahent critico examini haud immeritò ſubjiciendæ graviſſimæ illæ querelæ, ab iracundis Angliæ Scriptoribus hunc in Principem intemperantiùs profectò, quàm veriùs, latiſſimæ tamen conjectæ. Quos verò dum parum admodum moror, ſuavi interim odore blandè mihi aſpirant copioſæ illæ Virtutes, quas Leopoldus VI. ab harum opulentia *Virtuoſi* cognomen cum immortali ſui nominis gloria ſortitus, ceu pinguem Optimorum quorúmque Principum hæreditatem, traduce in Filium ſanguine tam cumulatè transmiſit. Ipſe porro eas accepit à Patre Piiſſimo Henrico *Jaſomirgott*, & una ſecum mundo intulit, ſi *Cl. Neoburgenſe*, item *Leobienſe* apud *Pezium* Chronicon, *Auſtrale* præterea apud *Freberum* ritè me doceant, Anno 1157. quo primus omnium natus Auſtriæ Dux à Matre Theodora, Auguſti Sanguinis Græci hærede, hanc vitalem in lucem dudum ſuſpiratus Princeps Juventutis progenitus eſt. Cunæ ejusdem ſanè Sereniſſimæ fuerant, quippe quibus ornandis Oriens æquè & Occidens Imperii Majeſtas purpurâ ſuâ cognatâ illuxit; ut utriusque Cæſaris, Romani pariter ac Græci, digniſſimus Pronepos orbem beatet, virtute & armis utroque ſub Sole emicaturus.

Fit Miles cum Fratre.

II. Ephebos egreſſus, poſitâ prætextâ, unacum Fratre natu minore *Henrico*, juxta eadem Chronica An. 1173. accepto ſolemniter balteo militem induit, Gladio Viennæ accinctus ab *Henrico Leone* Bavariæ & Saxoniæ Duce, tum per Auſtriam iter ſacrum in Paleſtinam carpente, ut ego quidem Elogio priore §.V. n.37. conjeci. Reverend.mo tamen Annaliſtæ *Zwetlenſi* Tom.I. p.196. ſeq. videbatur id factum ab Ungariæ Rege, videli-

delicet *Bela* III. cujus cum Sorore *Leopoldus* eadem accinctionis die An. 1174. juxta alia Chronica nuptias feciſſe aſſeritur. Quoniam verò de Tranſitu per Auſtriam, & Exceptione ſolemni mox laudati Ducis, ex *Arnoldo* Lubeccenſi tutiùs conſtat, Regiæ autem præſentiæ nemo veterum alicubi meminit, etiamnum, quod antea, arbitror. Præcipuè cùm nuptiæ, quibus Accinctio Gladii à Chronographis conjungitur, ſuffragio aperto *Ortilonis* noſtri cum Chronico *Cl. Neoburgenſi* conſentientis, evenerint An. 1173. quo *Bela* Rex vel nondum, vel noviſſimè ad Regnum turbatum acceſſit: à quo proinde abeſſe haud poterat.

III. Verba Chronici *Cl. Neoburgenſis*, quamquam *Mellicenſe*, & Incerti *Auſtriacum*, item *Auſtrale* apud *Freherum* ad Annum ſequentem paria referant, ita habent. *MCLXXIII. Liupoldus & Heinricus Frater ejus, Filii Heinrici Ducis Auſtriæ, accincti ſunt Gladio: & eadem die Liupoldo copulata eſt Uxor ſua Filia Regis Ungariæ.* Cui *Arenpeckius* addidit vocem *Pentecoſte*, ac ſi tunc iſta ſolemnia acta forent. *Ortilo* verò noſter, omiſſa Militari Inauguratione, poſt finem Narrationis de *Leopoldo VI. Virtuoſo*, laudata Conjuge ejus *Helena*, Filia *Geiſæ* II. Regis Ungariæ, ſubdidit: *Cum qua Nuptias celebraverat Anno* 1173. Qui & Anno ſequenti primum jam pignus Thori hujus novelli *Fridericum* aſſignat: uti & poſtea quarto, i. e. An. 1176. Filium alterum *Leopoldum*. Hujus itaque, tanquam ſui temporis Acta notantis, Epocham Nuptialem omnino amplector, cùm conſtet, ei dedita operâ propoſitum fuiſſe, Majorum Sereniſſimi Fundatoris noſtri exactam Seriem texere, hujúsque Hiſtoriam integram condere: ubi ſanè in Geneſi ipſa laudandi à ſe Principis ut ne aberraret, curatè ſatagere debuit. Errarunt verò *Pontus Heuterus* Delphius de Auſtr. Orig. Cap. 15. qui Conjugem *Leopoldi* noſtri, vel *Helenam*, vel *Geiſam* dictam eſſe, ac *Belæ* III. Hungariæ Regis Filiam fuiſſe ſcripſit: & ampliùs *Theodorus Piespordius* in Stemm. Habſpurg. Auſtr. dum eandem exſtitiſſe Filiam *Friderici* I. Imperatoris putavit. Hæc ideo obſervo, ne, qui utitur Scriptoribus iſtis, unacum iis fallatur. Habuit hæc Domina Avum *Belam* II. Cæcum, Patrem *Geiſam* II., Fratres *Stephanum* III. & *Belam* III., omnes per ordinem Hungariæ Reges; è quibus denuo alii longo poſtea ordine eâdem Sacrâ Coronâ effulsêre.

Nubit Helenæ Regiæ Principi Hungaricæ.

IV. Anno 1175. incipientibus turbis, quas *Fridericus* Imperator *Henrico* Auſtrio conſcivit, ne *Adalbertum* Archiepiſcopum Salisburgenſem juvare poſſet, teſte Chronico *Cl. Neoburgenſi*, cujus verba Anonymus *Zwetlenſis* ad literam tranſcripſit, *Filii Ducis Auſtriæ Liupoldus & Heinricus Moraviam ingreſſi*

Cum Fratre in Moraviam irruit.

greſſi ſunt, omnia vaſtantes. Valuiſſe arma eorum, & virtutem, colligas ex *Dubravio* aliàs jam laudato, & ajente: Interceſſiſſe tunc diſſenſionem inter Henricum Auſtriæ Principem, & Conradum Znoymæ Marchionem, usque ad mutuas excurſiones, populationéſque, *in quibus Henricus ſuperior habebatur.* Proximis verò annis fœderata hoſtium multitudo, vel ipſis primis noſtrorum Principum laureis in ultionem incitata, totam Auſtriam obruit, & calamitate fœdiſſima involvit, Patrem illorum in mortem impellens.

Poſt Patrem Principatum init.

V. Poſteaquam hic An. 1177. mœſtiſſimo funere elatus fuit, ſi Auctori *Incerto* Chronici Auſtriaci apud *Pez. I.* col. 562: fidem habeamus, *Liupoldus Filius Pii Ducis Auſtriæ Heinrici, Terram Patris, quam priùs vivo Patre de manu Imperatoris ſuſceperat, iterum ſuſcepit Imperiali inveſtitura coram Principibus juxta Peſauriam in Montanis ad Caſtrum quoddam Candelare nomine, præſente Patriarcha Aquilegienſe Udalrico, Archiepiſcopo Trevirenſe Arnoldo, Epiſcopo Babenbergenſe, Epiſcopo Patavienſe Diepoldo, & cæteris.* Ampliùs aliquid prædicavit *Haſelbachius* ibid. II. col. 711. dum retulit de novo Duce. *Hujus Genealogiæ Nepos Pii Marchionis* (i. e. *Leopoldi* Sancti) *Anno Domini 1177. ſucceſſit feliciter octavo Calendis Auguſti, & eodem anno ſe Mediatorem inter Alexandrum Papam & Fridericum I. Imperatorem conſtituit. Eo mediante turbulentiſſimum inter eosdem Schiſma exſufflatum eſt ad valvas ſancti Marci Venetiis, in celeberrimo Germaniæ, Italiæque Epiſcoporum conventu, abjectis fautoribus Octavii ſchiſmatici.* Nullum certè glorioſius, beatius nullum ineuntis Regiminis auſpicium ponere potuiſſet Princeps noſter, ſi iſta *Haſelbachius* ex vero magis, quàm imaginatione ſcripſiſſet. Valde autem vereor, novum Ducem noſtrum largiùs ab eo, quàm rectiùs, prædicari à refecta Papæ Cæſarisque concordia, dum Patris *Leopoldi VI.* initia eodem elogio commendare vellet, quo *Leopoldi VII.* Filii finis exitúsque inclaruit. Ut enim largiar, illum, ſi Feudorum Auſtriacorum conducendorum cauſâ in Italiam ad Cæſarem contenderit (quamquam eorum collatio ſibi virtute Conſtitutionis *Fridericianæ* in Terra ſua deberetur) ſpectâſſe forſitan aliqua, & interfuiſſe nonnullis, quæ ineundæ concordiæ cauſa ultro citroque à Cardinalibus Legatis Pontificis & Oratoribus Cæſaris agebantur; principem tamen operam in tanto negotio ab eo interpoſitam fuiſſe, uti Juveni vix benè vicenario, conveniſſe, ægrè quisquam ſibi perſuaſerit, ita & apud neminem alium laudatum eſſe reperio.

VI.

VI. Reconciliatio interim iſta Annum præſentem verè placabilem fecit Eccleſiæ ſimul, & Imperio, octodecim ferè integris annis decumano crudeliſſimoque ſchismate diviſis. Præclara eſt *Gervaſii Tilberienſis* Nobilis Viri, Arte ac Marte præſtantis, in Opere Hiſtorico, quod *Otia Imperialia* appellavit, & ad *Ottonem* IV. Imperatorem ſub Ann. 1211. perſcripſit, ſubſequens apud *Leibnit.* Scriptor. I. p. 942. ſententia ita concepta. *Cum, mortuo* Adriano *Papa, ALEXANDER ſuccederet Tertius, genere Senenſis, FRIDERICUS ſchisma longiſſimo tempore ſuſcitavit, ac defendit. Verùm ALEXANDER Vir ſummi ingenii, & inter Conſtantiæ & patientiæ ſemitas diſcretiſſimus, dum potuit, exhortandô, dum locus fuit Gladio ſpirituali, feriendô, omnia pro tempore ſuſtinens, & omnia pro tempore judicans, ad ultimum Imperatorem vicit: &, quem atrociſſimis morſibus in Gregem Dominicum ſævientem vidimus, in brevi vinctum conſpeximus cataſtis Regni Cæleſtis. In Concilio ſiquidem Veneto pœnitentem Imperatorem ad Sinum Matris Eccleſiæ regreſſum, per manus Sanctiſſimi Papæ* ALEXANDRI, *cum ſumma humilitate ſtolam, quam dedit Pater pœnitenti Filio, recepiſſe. - - - - Viribus humanis deficientibus, coactus eſt immortali Regi indomita colla ſubmittere.* Ex quo nempe anno ſuperiore, uti Elogio priori §. V. n. 45. inſinuavi, Cæſar tam internecinam ab Italis cladem perpeſſus eſt, ut ipſe habitu immutato vix demum cum reſiduis Principibus, militibusque in Civitates ſibi fideles elabi potuerit: non modò ſuomet animo fractus erat, ſed etiam à Principibus cum ſumma loquendi fiducia, diſceſſûsque à ſe comminatione, ad ſeriam pacis operam tandem aliquando ponendam commonitus fuit. Quo cogebatur, vellet, nollet, ut cum *Alexandro* concordiam ſanciret. Et quidem ambo ſuprema Orbis Capita, quorum in manibus uterque Gladius erat, Venetiis inter jucundiſſima mutuæ amicitiæ officia plenè invicem ſibi reconciliata fuiſſe, teſtantur Scriptores omnes: modum verò initæ concordiæ geminum, eúmque diverſiſſimum produnt.

Reconciliatio Papæ ac Cæſaris omni Eccleſiæ optatiſſima.

VII. Fuit enim primùm nonnemo, cujus nomen adhuc ignoratur, qui, ut Pontificem impacto perarroganti faſtu odioſum redderet, Majeſtatem præterea Imperatoriam & ipſam quoque contemtui exponeret, Venetæ verò Reipublicæ adſcititio fuco abblandiretur, ita fingebat. Cæſarem anno priori non victum, ſed Longobardorum Victorem, proceſſiſſe Romam. *Alexandrum* porro Pontificem, ejus terrore compulſum, aſſumtis coqui ſui veſtibus, fuga ſibi clandeſtina conſuluiſſe, Venetias ad Monaſterium D. Virginis de Charitate profugum: ubi diſſimulata penitùs dignitate ſua, neminique cognitus, hortulo cuidàm colendo præfectus fuerit. Exactis verò menſibus aliquot, à *Commodo* quopiam agnitum, Ducíque

Fabuloſus hujus reconciliationis modus.

Sebaſtiano proditum eſſe. Qui illico, præparato Ornatu Pontificio, cum congregato Senatu eundem acceſſerit, pluriúmque viſu certiſſimè retectum, ſacra cum proceſſione ad S. Marci Templum ſolemniter jucundéque, uti Papæ convenerat, deduxerit. Fama autem rei hujus exeunte, Cæſarem nunciâſſe Venetis, ut *Alexandrum* hoſtem ſuum vel extraderent ſibi, aut ſaltem à ſe expellerent: quod niſi facturi eſſent, ſe illis hoſtem futurum, & claſſe armata ultionem ſumturum eſſe. Quo audito *Sebaſtianum Zani* Venetorum Ducem, in obſequium legitimi Chriſti Vicarii, fortunam Urbis commiſiſſe periculo belli, cúmque Galeis triginta Claſſi Cæſareæ, ſexaginta Galeis, Architalaſſo *Ottone* Filio Imperatoris inſtructæ, occuriſſe, viciſſe adjutorio Divino, ipſúmque *Ottonem* captivum Venetias ad Papam abduxiſſe. Qui poſtmodum pro ſui liberatione jurejurando condixerit, non deſtiturum ſe, donec cum adjutorio Principum efficeret, ut Imperator Pater plenam cum Pontifice concordiam, ex lege ſibi præſcribenda, ſarciret. Veniſſe ergo Cæſarem Venetias, ſéque ante *Alexandrum* proſtraviſſe. Qui ei cum dicto: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem:* pedem ſuperpoſuerit: dumque repoſuiſſet Cæſar: *Non tibi, ſed Petro proſternor:* replicâſſe Papam: *Et Petro, & mihi.*

Hujus fabulæ propagatio, & confutatio.

VIII. Repertum eſt hoc Commentum in Codice MS.[to] qui quondam erat Cardinalis *Beſſarionis*, & exſtat in Bibliotheca Veneta, cui tamen ſtatim præpoſita altera verior *Flavii Blondii* narratio. Pro ſuffragio hujus fabulæ ex Archivio Epiſcopatus Parentini eductum eſt Scriptum, uti præferebatur, Canonicum *Alexandri*; quo ille pleraque antedicta, poſtremis exceptis, fatetur, & gratitudinis ergo Venetis complura ſingularia indulta, & Indulgentias contuliſſe aſſeritur. Pictis inſuper tabulis, in Aula Senatus Veneti appenſis, Acta præfata ordine expreſſa, conſpecta ſunt olim, & exuſto palatio, novis in Ædibus rurſum recenti penicillo exhibita. Quod idem & Senenſes, quorum Civis fuerat *Alexander*, imitati ſunt, quaſi laudem his emblematis eidem facturi, quæ tamen opprobrium potiùs parere apta erant. Primus, qui rem iſtam ex fama frivola, nimirum credula fide, hiſtoriæ publicæ intulit, erat *S. Antoninus* Archiepiſcopus Florentinus propè medium Seculi XV.[ti] cujus Chronicâ ſummâ diu multúmque minorum Gentium Dii in Pantheo Hiſtorico tanquam prora & puppi utebantur: qui tamen dilucidè faſſus eſt, hanc Narrationem apud Scriptores non reperiri. Propagavit poſtea *Marcus Antonius Sabellicus*: qui cùm ſe eapropter à multis reprehendi videret, Annales Venetos, unde hanc fabulam exceperit, obtendit. Succeſſit *Hieron. Bardus*, peculiari Libello

lo hoc Commentum complexus. Donec fidem ejus inter Eruditos propè undique labantem toto niſu inſtaurare aggreſſus fuerit *Fortunatus Ulmus*, neſcio quem *Obonem* Ravennatem univerſæ moli ſuæ fundamenti locò ſubſternens. Sed ædificium omne Chimericum, cum applauſu Eruditorum, feliciter iterum ſubruit *Felix Contelorus* Canonicus S. Petri Romæ, Bibliothecæ Vaticanæ Cuſtos, Archivio Papæ præpoſitus, Breviúmque, ut ajunt, Secretarius, in Libro ſuo, quem *de Concordia inter Alexandrum P. M. & Fridericum I. Imperatorem* ſtudioſè compoſuit.

IX. Defendit hic ſolidè Eminent.^mum^ *Baronium*, qui Annal. XII. col. 698. ſeqq. dudum huic fabulæ omnem larvam ſuam detraxerat, prudenter advertens, ne ullum quidem Scriptorum coævorum, quorum tamen nemo Concordiam iſtam ſilere voluit, quidquam de fuga, & coquina veſte, Venetáque Pontificis latebra, de prelio & Victoria navali Venetorum adverſus Claſſem Cæſaream, de Captivitate Filii Cæſaris, quæ tamen res memoratu digniſſimæ fuiſſent, in faſtos intuliſſe, minùs de conculcatione Cæſaris per Pontificem facta, dictiſque aculeatis invicem replicatis, mentionem vel minimam ingeſſiſſe. Econverſo ipſe ex Actis *Alexandri* coævis, omnem ejus vitam ſumma cum exactitudine, ac ſinceritate, cúmque probis Scriptoribus conſenſu, prolixè exhibentibus: ex Epiſtolis quoque variis, quibus ipſemet *Alexander* gaudium ſuum cum iis communicavit, quos in tribulatione ſua ſive Socios, ſive Fautores præcipuos habuit. Ac tandem ex æquè diffuſa & accurata relatione *Romualdi* Archiepiſcopi Salernitani, qui tanquam Legatus Siciliæ Regis univerſo Pacis negotio à principio ad finem usque præſens, quomodo Concordia hæc revera inita fuerit, cum circumſtantibus minutiſſimis in fine Chronici ſui diligentiſſimè deſcripſit, ac plura per folia candidiſſimè expoſuit: verum hujus reconciliationis proceſſum, modum, ac ordinem diffuſè recenſet.

Eidem larva à Baronio detracta.

X. Inde porro liquet, poſtquam Cæſar clade Itala fractus, & inſtantibus Principibus ſuis compulſus, ſubmiſſis Legatis obtuliſſet Pontifici ſerium tractatum Pacis, *Alexandrum*, Romæ liberrimum, & victoria Auxiliarium ſuorum lætantem, invitantibus Venetis, claſſe Regis Siciliæ, ſummo cum honore Venetias advectum fuiſſe. Pacis verò negotium, utrinque per Legatos actum, ideo ſolummodo pluribus Menſibus usque ad dimidium Anni præſentis 1177. extractum fuiſſe, quòd Papa cum Cæſare concordiam ſe ſolo inire neque vellet, neque jure etiam poſſet, niſi Adjutoribus pariter ſuis Longobardis, Regíque Siculo, pax, vel induciæ longiores à Cæſare concede-

Verus inita concordiæ modus.

rentur. Horum autem poſtulationes cùm & plurimæ, & graves admodum eſſent, nil niſi liti longiſſimæ argumentum præbituræ: effecit tandem Pontifex utramque apud partem, ut Regi Siculo quindecim, Longobardis verò ſex annorum induciæ à Cæſare indulgerentur. Oppidò quidem iſte ad has inducias erat invitus, neque Oratoribus ſuis, ut eas polliceri poſſent, facultatem tribuit. Privatâ tamen operâ Ciſtercienſium uſus, ſubmiſsis ad Pontificem *Pontio*, Claromontenſi Epiſcopo, ex Claravalle aſſumto, & *Hugone* Bonævallis Abbate, occultam quamdam petitionem Papæ exponi voluit; cui ſi ille acquieſceret, ſe quoque poſtulatas Regi Siciliæ, & Longobardis inducias aſſentiri paratum fore, nunciari curavit. Ceſſit *Alexander* tempori, Paciſque communis, tanquam majoris boni rationem prudenter habens, petitionem Cæſaris, tametſi quasdam Eccleſiæ ditiones ſpectaret, aliquâ duntaxat conditione à ſe cauta, placidus admiſit. Atque ſic, adſpirante DEO, negotium confectum eſt. Acceſſit Venetias Cæſar, & à Legatis Cardinalibus, editô prævie per procuratorem in animam ſuam juramento ſuper iis, quæ conventa erant, & de nunquam temeranda pace, Diris Pontificiis exolutus, poſtea ante Pontificem, ad valvas Eccleſiæ S. Marci reſidentem, toto corpore proſtratus procumbens, pœnitentem ſe probavit. Quem Papa citò ſublevans, in oſculum pacis peramanter admiſit, Epiſcopis Teutonicis, qui adſtiterant, præ gaudio, nemine admonente, Hymnum Ambroſianum *Te DEUM laudamus*, altâ voce decantantibûs. Cæſar verò Papam, apprehensâ dextrâ, cum plurimis reverentiæ ſignis, in Eccleſiam conduxit. Id, quod altera etiam die, qua Pontifex, ipſo rogante, ſolemne ibidem ſacrum decantavit, Teutonicis Epiſcopis chorum ſupplentibûs, non minori cum obſequio præſtitit. Peractis Divinis, *Alexandro*, redire per mare paranti, & ad litus equo tendenti, ſtratoris officium Cæſar hilariter impendit, arreptoque deinde frœno ſonipedem conduxit. Quod verò, cùm via longior eſſet, Pontifex poſt paululum peramicè deprecabatur. Cætera lege apud *Baronium* l. c. & operam noſtrorum interpoſitam quod attinet, etiam apud *Manriqueum* Annal. III. p. 42.

Cui intervenit opera Ciſtercienſium.

XI. Mihi id ſolummodo breviter commemorandum adhuc ſupereſt, cùm reconciliatis Papa ac Cæſare, de Epiſcopis quæſtio eſſet, qui Schiſmatis cauſâ extruſi, ſive intruſi fuiſſent: advocatum ab *Alexandro* pariter fuiſſe *Adalbertum* Archiepiſcopum Salisburgenſem, à malevolis quidem jam antea perfidè de Simonia, aliiſque criminibus delatum. Intruſorum præcipuus fuit *Chriſtianus* Archiepiſcopus Moguntinus, abſque dubio de jure loco movendus: pro quo *Conradus* legitimus

Adalbertus Archiepiſcopus Salisburgenſis dignitatem ſuam Paci Eccleſiæ immolavit.

mus Moguntinenſium Antiſtes, metu Cæſaris exul; & à Pontifice ſacra Cardinalium purpura donatus, reſtitui debuerat. Quoniam verò Cæſar *Chriſtianum*, quo plurimùm ſemper uſus eſt, cúmque primum in pacis negotio Oratorem conſtituerat, dejici minimè ferebat, contrà verò *Adalberto* Archiepiſcopo Salisburgenſi modis omnibus obniſus eſt: hic tandem poſtremus ſumma cum modeſtia iræ Cæſaris locum dedit, Dignitatémque ſuam Paci Eccleſiæ immolans, Archiepiſcopatus poſſeſſionem, retento tamen ſibi meliora in tempora integro jure, in manus Pontificis ultrò reſignavit. Quare *Alexander*, ne Cæſar denuo irritaretur, *Chriſtiano* Sedem Moguntinam confirmavit, pro qua *Conrado* Cathedram Salisburgenſem addixit. *Adalbertus*, etſi tam ſummè in verum Pontificem ſub graviſſima perſecutione fidelis, vacuus tamen omni honore, præterquam infractæ ſuæ virtutis, abivit. Nihilo tamen ſecius poſt aliquot annos eundem in Sedem ſuam ipſius Cæſaris, virtutem ejus admirati, poſtulatione rediviſſe, infrà audiemus.

XII. Anno 1178. Romani *Alexandrum* Papam invitantes, cum ſidere eisdem nollet, jurejurando ſe illi ad obediendum unacum Senatu obſtrinxêre, ac tandem adventantem inſolita cum pompa & lætitia victorem exceperunt. Subjecit ſe pariter eidem Antipapa *Calixtus*, perbenignè ab ipſo in gratiam receptus. Nonnulli tamen Schismatici adhuc refractarii, Clericum quemdam de progenie Frangipanum, dictum *Landum Sitinum*, in locum *Calixti* extulerunt, & appellârunt *Innocentium* III.[tium] Turri quadam Urbis munita eidem contradita. *Baron.* & *Pagi* h. a. In Provincia Toloſana Galliæ jam bis per Ciſtercienſes reſtincta Albigenſium hæreſis vehementer iterum repullulavit, condicentibus ad eam auferendam Galliæ & Angliæ Regibûs, qui ipſi in provincia convenire decreverunt. Priusquam tamen arma dementatis inferrent, prædicatione, diſputatione, inquiſitione medelam eorum tentandam putabant. Miſſi proinde ad eos à Pontifice, & Regibus, *Petrus* Præsbyter Cardinalis Legatus, Epiſcopi plures, in quibus *Guarinus* Ciſtercienſis, ex Pontigniaci Abbate Præſul Bituricenſis; Abbates etiam, quorum præcipuus *Henricus* ClaræVallis Abbas. Qui & hoc eodem anno S. *Bernardi* Elevationem in Claravalle digna cum pompa inſtituit. *Manriqu.* III. pag. 60. ſeqq. apud quem & labores, fructúsque hujus Miſſionis uberiùs legendi.

Papa ſe ſubjicit Antipapa;

Alius tamen novus effertur.

Ciſtercienſes denuo contra Albigenſes mittuntur.

XIII. *Imperator*, ut *Otto San-Blaſianus* refert, *in Germaniam redire diſponens*, *Italicorum fidei ſe credere non audebat*: *ſed miſſis nunciis ad* Bertoldum *Ducem de Zeringen petiit*, *ut in Italiam cum exercitu ſibi occurreret*, *ut eò ſecuriùs tranſal-*

Imperator in Germaniam redit.

pinaret. Dimiſſit verò in Italia *Chriſtianum* Archiepiſcopum Moguntinum, qui Longobardos, ſi moliri vellent, in officio contineret. Iratus porro erat duobus maximè Germaniæ Ducibus, *Sobieslao* Bohemo, & *Henrico Leoni* Saxoni. contra primum favebat *Friderico*, defuncti Regis *Uladislai* Filio, quamvis eum priùs cum Patre repulerit: qui proinde conductis copiis Pragam hoc anno, depulſo *Sobieslao*, obtinuit. Unde Duci quoque noſtro *Leopoldo* tantò facilius erat, in Moravos ulciſci, ante hac unacum *Sobieslao* tam fœdè Auſtriam populantes. Concors eſt enim Chronicorum patriorum Relatio ad AN. 1178. *LIUPOLDUS Dux, ulturus injuriam Patris, manu forti Moraviam intravit, & Civitatem Olomuz obſedit, viciniam totam incendio & prædis vaſtavit.* Aliorum phraſis eſt: *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ contracto exercitu terminos Bohemorum ingreditur, devaſtans omnia.* Atque hujus expeditionis occaſione putat Annaliſta *Zwetlenſis* Tom. I. p. 202. Principem noſtrum fuiſſe Zwetlæ, omnem ejus fundationem vidiſſe, & accepiſſe mutua trecenta Talenta Argenti puri, Monaſterio à Fundatore *Hadmaro* I. Chunringicò donata, concepto abinde eximio affectu ita huic Cœnobio poſtea benefaciendi, ut Fundatoris quodammodo Elogium promereatur.

Leopoldus Dux Moraviam adoritur.

Juſſu Pontificis eſt Arbiter litis Monaſticæ.

XIV. Cùm porro multo tempore celeberrima duo Auſtriæ Monaſteria, Mellicenſe & San-Crucenſe, ſuper decimis Grangiarum Trumau & Talern, Vineisque Fratrum de S.Cruce in Parochiis Medliche & Draeskirchen lite contentioſa diſſediſſent, cauſâ ad ſanctam Sedem devoluta: *Alexander* Papa III. Duci noſtro *Leopoldo*, tanquam Cœnobii utriusque Advocato, hanc litem in timore DEI dirimendam præcepit. Quod etiam cum conſilio D. *Dietpoldi* Epiſcopi Pataviensis ita feliciter executus eſt: ut ambo Præſules, *Conradus* Mellicenſis, & *Henricus* de S. Cruce, penitus acquieſcerent, ac uterque Cremſii in Eccleſia S. Viti cum nonnullis Monachis ſuis Præsbyteris dextras ſuper Altare S. Viti ponentes, eam Transactionem ſolemniter approbarent. Editum à Duce Laudum extat in Auſtria ex Archiv. Mellic. illuſtrata p. 10. ſubſignatum *Tempore* THEOBALDI *Pataviensis Epiſcopi A. ab Incarnat. Domini MCLXXVIII. Indict. XI. xiij. Kal'. Julii.*

Concilium Generale Romanum.

XV. Anno 1179. *Alexander Papa celebravit Synodum Epiſcoporum Generalem, & valde celebrem in Urbe Roma media Quadrageſima, id eſt IV. Idus* (legendum Nonas) *Martii. Hæc Synodus congregata eſt toto ferè ſuperiori Anno per totum Romanum Imperium: cui etiam interfuerunt ſexcenti* (corrige Trecenti) *vel ampliùs Epiſcopi.* Ita Chronographus *Reicherſpergenſis* coævus, cujus teſtimonio *Baronius Pagiusque* utuntur ad ſtabili-

bilendam hujus Concilii epocham contra *Robertum de Monte* pariter ſinchronum, apud quem illud refertur ad Ann. 1180. non tam Scriptoris, quàm Librarii errore: cui etiam in *Reicherſpergenſi* errores numerorum imputantur. Synodum iſtam dedità operâ Pontifex congregare ſtuduit ex Epiſcopis omnis Gentis & Nationis; ut ordinationes, durante tam diuturno ſchismate factæ, Corruptiones item Diſciplinæ tam Eccleſiaſticæ, quàm Regularis, interea inductæ, pravóque uſu roboratæ, emendarentur. Futuro quoque ſchismati viam præcluſurus, ſtatui per Concilium fecit, ut nemo deinceps pro vero legitimóque Pontifice agnoſceretur, qui per duas Cardinalium Tertias electus non fuerit. Ciſtercii diem ſuum ſanctè obiit *Guilelmus* Archi-Abbas, univerſi Ordinis Pater Generalis: cui communibus votis deſtinatus erat Succeſſor *Henricus*, Claræ-vallis Abbas. Qui tamen, uti paulò antè Archiepiſcopatum Toloſanum, ita & modò Clavum Ordinis Generalem ſumma cum humilitate deprecatus eſt. Unde pro eo *Petrus* Pater Ordinis dictus. Cum hoc porro *Henricus* ad Concilium Romanum ſe conferens, præter omnem ſuam exſpectationem ab *Alexandro* Papa creatus fuit S.R.E. Cardinalis Epiſcopus Albanenſis: cui reluctari non potuit. *Manriquesus* h.a. De Actis Ducis noſtri Chronica penitus tacent. Opinari verò licet, eundem Curiis publicis à Cæſare indictis interfuiſſe, quibûs faba potiſſima in *Henricum Leonem* Saxonem cudebatur. Qui tandem, quia nuſpiam comparuit, etiam proſcriptus eſt: quoniàm & Principes multa in eum criminabantur, & ipſe Cæſar, cui àbhinc quadriennio in ſummo diſcrimine opem negaverat, graviter eidem iratus fuit. Ita ſe vices hominum verſant. Qui eſt in honore, eóque gaudet, ſubitò ruit: qui abhorret eundem, & fugit, invitus totus ad infulas rapitur. Libet autem hoc loco commemorare favorem Ducis noſtri in Admontenſes, quibûs confirmavit Privilegium Patris *Henrici*, ut Sub-Advocatis ad nullam penitus præſtationem teneantur. Chartam quidem ejus deſuper editam nullibi offendi: allegatam tamen, ac confirmatam poſtea à *Friderico I.* Imperatore An. 1184. lego apud Cl. *Bernard. Pezium* Anecd. III. Part. III. in Cod. Diplom. Admont. col. 687. primíſque noſtri Principis annis emanâſſe nullatenus ambigo.

Moritur Guilelmus Abbas Generalis Ciſtercii: ſuccedit Petrus.

Henricus Leo Dux proſcribitur.

Leopoldus favet Admontenſibus.

XVI. Annò 1180. juxta Anonymum *Caſſinenſem* apud *Pagium* Crit. Baron. IV. p. 660. n. 8. *LANDO intruſus, qui & Papa Innocentius dictus, apud Palumbaram cum ſociis captus, apud Caveam cum complicibus ſuis in exilium ductus eſt.* Cujus tametſi nemo in Eccleſia, præter pauculos, qui recens hoc idolum ſibi fabricaverant, rationem haberet, teſte tamen *Auctario Aquicinctino* ad Ann. 1179. iſtius violentia ſuper

Noviſſimus Antipapa capitur.

per

per cæteros Schiſmaticos Papa afflictus eſt: quippe qui ſolus adhuc jucundam pacis, tanto cum diſcrimine partæ, quietem, ipſa in Sede Sancta, i. e. in Urbe, ſibi, vitæ ſuæ termino jam imminente, turbaret. Pariſiis hoc anno *Ludovicus* Rex Francorum hoc nomine VII. diem clauſit extremum XIV. Cal. Octobris, & ſepultus apud Barbellum noſtri Ordinis Monaſterium, ſumtibûs propriis à ſe conſtructum. Tumulum *Aliza* Regina auro, argento, & gemmis Regium fecit. Succeſſor Filius *Philippus*, quem *Auguſtum* prædicârunt, jam anno priori coronatus, Ciſtercio bis debitus erat: noſtrorum námque precibus exoratus credebatur, & nuper, cùm ad mortem decumberet, S. *Thomæ* Cantuarienſis Martyris Ciſtercienſis interceſſione ſervatus. *Manriqu.* III. 97. Conſtantinopoli de Throno in tumulum decidit *Manuel* Imperator, qui Romano Imperio vehementer inhiabat, relicto è ſecunda Conjuge *Alexio* Comneno. *Saladinus* porro ad ſubjugandam univerſam Paleſtinam vim omnem collegit: quare *Alexander* Papa ad excitandos in Expeditionem ſanctam univerſi Occidentis Reges, & Principes, nihil intentatum reliquit. Imperator Ratisbonæ *Henrico Leoni* Bavariam, quam abhinc quatuor & viginti annis hac eadem in Urbe ab *Henrico* Auſtrio tam importunè extorſerat, iterum abjudicavit, & *Ottoni* Witelſpachio addixit, Saxoniam jam antè *Bernhardo Anhaltino* conceſsâ.

Varia hujus Anni Eventa,

XVII. E converſo, uti Chron. *Admontenſe* apud *Pez.* II. col. 190. teſtatur, *Anno MCLXXX. OTAKER ex Marchione Stirenſi Ducis Nomen eſt adeptus eo Anno, quo & Gladio eſt accinctus.* Idem aſſerunt Annales *Garſtenſes*, Chronica *Mellicenſe*, Incerti *Auſtriacum*, item *Auguſtanum* apud *Freberum*, & alia, eandem in epocham conſpirantia. At verò *Prevenhueberus* in Annal. Stir. & Hiſtor. Princip. Stiriens. opponit, exſtare Diplomata, in quibus tam *Otocarus*, quàm *Leopoldus* noſter, cui ille Stiriam poſt ſe tradidit, jam An. 1177. Stiriæ Duces appellentur. Et de *Otocaro* quidem nullam Chartam peculiarem allegat: qualis tamen mihi occurrit apud Cl. *Bern. Pez.* Anecd. III. Part. III. in Cod. Diplom. Admont. col. 750. ſeqq. qua Princeps iſte huic Cœnobio Poſſeſſiones ac Privilegia ſua latiſſimè confirmavit. Scribitur ibidem initio: *OTACHER DEI gratia DUX Stirienſis.* Subſignatio talis eſt. *Actum in Loco Admontenſi VI. Kal. Januarii An. Incarnat. Dom. Milleſimo Centeſimo LXXVII. Indict. IIII. Regnante Glorioſiſſimo Romanorum Imperatore FRIDERICO Anno Regni ejus XXXV. Imperii XXXII. feliciter, Amen.* Verumtamen hac Charta in favorem *Prevenhueberi* nihil conficitur: quippe in qua Annus 1177. omiſſo uno denario perperam adſcriptus fuit. Indictio enim 4.ta item

Otocarus è Marchione Stiriæ Dux evadit.

item Anni, Regni *Fridericiani* 35.^{tus} & Imperii 32.^{dus} nonniſi Anni 1187. currebant. Atque hujusmodi errores, in Codicibus Traditionum, & inde Tranſumtis impreſſis Diplomatum Exemplis, frequenter occurrentes, quorum & ego non unum hucusque notavi, facilis fidei, & negligentioris operæ Scriptorem ſæpenumero magnopere ludunt, & inanes in Hiſtoria Controverſias excitant. Quare Chartarum, & Inſtrumentorum uſus nemini tutus, niſi qui priùs epochas præcipuè eorum cum cura explorat.

XVIII. Annus 1181. *Alexandrum* III. Pontificem, quatuor Antipapis, *Victore*, *Paſchali*, *Calixto*, *Innocentio* per annos unum & viginti graviſſimè vexatum, vixque uno integro anno absque rivali in Cathedra Petri ſedentem, ſeculi præſentis inquietudini pacata morte ſubduxit, calculo Cl. *Pagii*, die ultima Auguſti. Quem poſtridie Sancta in ſede excepit *Humbaldus* Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, dictus *Lucius* III.^{tius} Priusquam verò emoreretur *Alexander*, Legationem in Burgundiam injunxit *Henrico* Cardinali Epiſcopo Albanenſi, è Claravalle, ut antea laudabam, aſſumpto: qui Albigenſibus hæreticis contracto milite Caſtrum *Vallis*, gallicè *de la Vaur*, eripuit: poſtea Capitulo Generali Ciſtercii præſedit, ac tandem ſub *Lucio* Papa Romam reverſus eſt. Ambiguè hac de Legatione ſenſit *Manriquetus*: quam tamen *Pagius* ex Anonymo *Claravallenſi*, per *Chifletium* vulgato, certam aſſeruit. Dux noſter hoc anno Cæſari adfuit Norimbergæ, ubi ſubſcripſit ejusdem Diplomati pro Cremiſanenſibus III. Kal. Martii An. 1181. quod per extenſum exhibuit P. *Simon Rettenpacher* Annal. Cremiſan. Libr. II. p. 165. ſeqq. Et hoc tutum eſt. Non ita probatum, quod refert *Incerti* Chron. Auſtriacum *Pezianum* Scriptor. I. col. 563. *Hermannus Dux Karinthiæ obiit: cujus Filius, & Filius Liupoldi Ducis Auſtriæ, Ducatibus Patrum ſuorum in præfata Curia* (nimirum Erfordienſi) *ab Imperatore inveſtiuntur.* Equidem hoc pariter lego, totidem verbis excerptum è Chronico MS.^{to} domeſtico in Annal. *Zwetl.* Tom. I. p. 206. Filium tamen Ducis noſtri quod attinet, planè fallere credo. Primogenitus námque ejus *Fridericus*, teſte *Ortilone* noſtro, vij. Cal. Decembris An. 1174. natus, nonniſi ſeptimum ætatis Annum An. 1181. agebat. Et qua demum de cauſa cum Feudis Auſtriacis conducendis, ipſo Patre adhucdum vix benè Viro, totóque valente ac vegeto, usque adeò feſtinari, támque tener puerulus ex Auſtria usque in Thuringiam, ubi Erfordia Metropolis, rapi debuerat?

Moritur Alexander Papa III. Succedit Lucius III.

Leopoldus Norimbergæ cum Cæſare fuit

Non autem Filius ejus Erfordiæ.

XIX. Anno 1182. Dux noſter Cl. Neoburgenſibus confirmavit univerſa Privilegia ſua *in Wienna Principatus Anno quinto.*

Favit Cl. Neoburgenſibus.

to. Diploma habes ex Autographo apud *Bern. Pez.* Cod. Diplom. Part. II, col. 33. quod nullo die notatum emanare debuit ſub initium Anni. Etenim à 14.ta Januarii, qua 1177. obivit *Henricus* Dux Pater ejus, jam inchoabat Principatûs ejus Annus ſextus. Aliàs lego in Chronico *Mellicenſi*, ut ſequitur. *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ cum magno comitatu Hieroſolymam proficiſcitur, & revertitur.* Chronographus *Cl. Neoburgenſis* ita infit: *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ Jeroſolymam ivit, & inde revertitur, afferens portionem S. Crucis ad menſuram Virilis manus.* Auctoris *Incerti* Chronicon Auſtriacum ſic habet. *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ per Hungariam à* Bela *Rege, & per Græciam ab* Alexio *Filio* Manuelis *, qui Patri in Regno ſucceſſerat, bonorificè conductus, Jeroſolymam vadit. - - - Dux LIUPOLDUS per Apuliam, toto anno illo moratus Jeroſolymis, circa Natalem Domini revertitur.* Conſonant *Bernardus Noricus*, *Vatzo*, Anonymi *Leobienſis*, & *Zwetalenſis*, *Haſelbachius*, *Arenpeckius*, omnes apud *Pezium*: item Chronica *Auſtrale*, & *Auguſtanum* apud *Freberum*, eadem ſub epocha. Quibus accedit *Ortilo* noſter hoc paragrapho. *MCLXXXII. LIUPOLDUS Dux peregrinatus eſt in Terram Sanctam. E qua rediens poſt Annum, attulit ſecum inſignem Particulam ſalvificæ Crucis Domini. Hanc poſtea donavit Clauſtro in Satelbach: quod abinde Vallis Nemoroſa ad ſanctam Crucem appellari cœpit.*

Peregrinatus eſt Jeroſolymam.

Reflexio ſuper hunc veterum peregrinandi morem.

XX. Vehementer Principes, & Illuſtres, Nobileſque Perſonas ævo illo inceſſit ardor, in Terram Sanctam, ſive peregrinandō, ſive pro ea cum infidelibus depugnandi causâ proficiſcendi. Vix etiam videtur hoc deſiderium aliunde, quàm ex incenſa quadam Salvatoris patientis Dilectione procedere potuiſſe: ſi longitudinem viæ, incommoda maris, moleſtiam itineris, pericula latronum, viciſſitudinem tempeſtatum, támque diuturnam ab Uxoribus, Liberis, Propinguis, Charis & Notis, adhæc à bonis & poſſeſſionibus omnibus divulſionem, cum incertiſſima ſpe redeundi, paulò altiùs contemplemur. Extant certè & in Archivio noſtro ejuſmodi Viatorum piorum Literæ, quibûs non ſecus, atque fatali lectulo hærentes, jamjamque morituri, de domibus agriſque ſuis, in modum ſupremæ voluntatis, providè ſtatuerunt. Unde mirum non ſit, ſi tam forti Dilectioni, quæ mille quodammodo mortes contemnere debet, Dilectus ipſe, dum ejus ſacroſancta in terris veſtigia devotè inquiruntur, mutuâ amoris Inſignia, quadam conferta cœleſtium Charismatum collatione rependat. Attendens hoc Mellifluus noſter *Bernardus* ſcribebat in Exhortatione ad Milites Templi cap. 5.to de Jeroſolyma Sancta illa Civi-

Civitate: *Quam DEUS ſemper à principio propterea paſſus eſt oppugnari, ut Viris fortibus, ſicut Virtutis, ita & foret occaſio ſalutis.* Quo quidem maximè ſacros Pugiles conſolatus eſt. Peregrinis hoc alterum dixit: *De magna multitudine dulcedinis ejus jucundiſſimè ſatiati, & opulentiſſimè ſaginati, memoriam abundantiæ ſuavitatis ejus ubique eructant, qui eam viderunt, & usque ad extremum terræ magnificentiam Gloriæ ſanctitatis ejus loquuntur eis, qui non viderunt.*

XXI. Præallegata porro Scriptorum veterum loca devotum noſtri Principis iter compluribus circumſtantibus veſtiunt, obſervatu admodum dignis. Primùm námque *magni Comitatus* meminerunt, qui nimirum dignitatem tanti Principis decuerat, & ſecuritatem præberet. Quòd ſi Comitum præcipui ſaltem ex nomine laudati fuiſſent, quamplurimæ certè Illuſtres, Nobilesque Proſapiæ ibidem Abavos atavósque ſuos legiſſent. Unum eorum prodidit *Bernardus Noricus* in Catal. Abbat. Cremiſ. apud *Pez.* II. col. 61. & ex illo diſertiùs Cl. P. *Simon Rettenpacher* Annal. Cremiſ. Libr. II. cap. XII. p. 171. videlicet D. *Udalricum* Abbatem Cremiſanenſem: qui in reditu apud Accaronem V. Id. Junii deceſſiſſe ſcribitur, & ſecum detuliſſe pretioſam Crucem, magnis Reliquiis S. Crucis inſignem, & Calicem Aureum. Sed Crucem furto periiſſe, Calicem à *Leopoldo* Duce reſervatum: pro quo ille Cremiſanio plures agros in Vichtwang attribuerit. Dum annum totum hoc itinere inſumtum, reditúmque circa Natalem Domini factum commemoratur, Profectionem iſtam mox cum anni exordio cæptam fuiſſe conſequitur. Solemnem & honorificum per Hungariam à *Bela* Rege, perque Græciam ab *Alexio* novo & juveni Imperatore conductum, præter mutuò ſibi debitam à Principibus Hoſpitalitatis teſſeram, flagitabat pariter Agnati Sanguinis vinculum. Dux námque noſter Regi *Belæ* Socer erat, ejusque in thoro Sororem nutriebat: *Alexio* verò Græco propter Matrem ſuam *Theodoram* affinis exſtiterat.

Adventantur Itineris circumſtantiæ.

XXII. Munus pretioſiſſimum tantæ Portionis de Salvifica Domini Cruce, quæ *Menſuram Virilis manus* æquaret, Dux noſter tum propria devotione ac Munificentia ſua, itémque Claritudine, tum ob *Henrici* Patris peculiaria olim in hanc Terram Sanctam merita, tum etiam ob ſpem ferendi poſthac ab ipſo potentis auxilii, obtinuiſſe videtur: quam poſtremam ſubſequentibus annis inſigniter planè implevit. Divinum porro hoc Pignus, omne pretium ſuperans, Inclito S. Crucis Cœnobio à Duce donatum fuiſſe, extra *Tabulas Cl. Neoburgenſes*, harúmque exſcriptorem *Arenpeckium*, quorum ætas multò junior, nullo aliàs, quod mihi conſtet, coævo teſtimonio

De S. Crucis Particula relata.

Faſtorum Campiliens. Tom. I. Eee 2 com-

comprobatum, ſolius jam *Ortilonis* noſtri, quem & S. Crux, Venerabilis ab Origine Mater noſtra, meritò ſuum dicit, luculento ſuffragio certum tutúmque evadit. Qui dùm addit, *abinde Clauſtrum in Satelbach Vallem Nemoroſam ad S. Crucem appellari cæpiſſe*, indubiè ad uſum vulgi reſpexit. Neque enim ipſe, tanquam Loci hujus, antequam ad nos transmitteretur, profeſſus, ignorare potuit S. *Leopoldi* Clementiſſimi Fundatoris verba diſerta, in Diplomate Fundationis, quod aliàs *Elog. VI. §. III. n. 13.* uberiùs excerpſi, occurrentia, nimirum: *Fratres à præfato Morimundenſi Cœnobio evocavimus, & in Loco, qui actenus SATELBACH dicebatur, nunc verò ob Victorioſiſſimum noſtræ Salvationis Signum ad SANCTAM CRUCEM vocatur, collocavimus.*

Ex dono hujus Particulæ mutatum apud S. Crucem in ore vulgi nomen Satelbach.

XXIII. Accidit nimirum Matri tunc noſtræ, quod poſtea Filiæ, i. e. Campililio noſtro. Nam & in noſtris pariter Fundationis Literis Sereniſſimus Fundator inter ea, quæ munifica ſua Clementia primis Patribus noſtris contradidit, numerat *imprimis Locum, in quo Abbatia ipſa ſita eſt, LILIENVELD actenus dictum, amodo ob honorem Glorioſiſſimæ Dominæ noſtræ VALLEM S. MARIÆ* (vernaculè Marienthall) *dicendum.* Neque tamen propterea vulgus ab aſſueto veteri profanóque nomine *Lilienfeld*, quod ævo illo *Lierenvelt*, *Lilinfeld* enunciabant, unquam abſtinuit: adeò, ut Monaſterium, ſacro Vallis B. M. Virginis Nomine quaſi oblivione ſepulto, aut veriùs in os vulgi nunquam recepto, perpetuo ſermonis, calamíque uſu, *Campus Liliorum* vel *Campililium* usque hodie apud omnes, immo hac de cauſa & à nobis ipſis appellaretur. Cogebantur primi Præſules noſtri tam in Literis, quàm Sigillis ſuis, quorum imagines *Tom. III. Tab. XI.* habes, ſacrum profanúmque nomen conjungere, ſcribendô: *Sigillum Abbatis Vallis Sanctæ Mariæ in Lilinveld.* Idem ſimiliter eveniſſe conſtat hodiernæ Venerabili Matri noſtræ Inclitæ Runæ in Stiria: cujus originarium à fundatione nomen erat *Vallis Pœnitentiæ*, vulgò *Reu-thall*, concordante Sigillo veteri, quod vide præcitato *Tom. III. Tab. X.* Quoniam verò Antiquiſſimum hoc Cænobium ſurrexit in fundo Comitum *de Runia*, hoc ſolum quoque pervetuſtum profanúmque Loci nomen *Runa*, abolito *Vallis Pœnitentiæ* ſacro epiphonemate, in ore hominum, aſſueta haud facilè dimittente, ætatem tulit. Exemplo pariter eſt *Vallis DEI*: quam nemo de vulgò appellat *Gottes-thall*, uti Fundator in Literis ſuis præceperat, ſed à ſitu & affectione Loci *Seiſenſtein* cognominat. Adhæc ſuperiùs *El. VIII. §. I. n. 14.* audivimus, fruſtra fuiſſe *Rudolphum IV.* Auſtr. Ducem, dum novum Viennæ Templum erigere incipiens magnifica forma, &

ſum-

ſumtu, illud compellari voluit *ad omnes Sanctos*. Vulgus quippe retinuit veterem titulum *S. Stephani*: qui usque ad nos in hanc diem obtinet. Superſedeo quamplurimis aliis, quæ in rem afferri poſſent, exemplis, cùm iſta ſufficiant ad faciendam *Ortiloni* noſtro integram fidem, dum aſſerit, Inclitum Monaſterium ſuum, à recepto tam inſignis Particulæ S. Crucis dono, poſtquam illud plebes publicè ibidem venerari cæperant, deſiiſſe in vulgo appellari *Satelbach*, & dici incepiſſe *Sanctam Crucem*. Mirum non eſt, veterem populi uſum poſt lapſum plusquam ſemi-ſexti jam Seculi ab hominum hodiernorum memoria penitus excidiſſe: de quo tamen Scriptori coævo quàm optimè conſtitiſſe, nemo prudentum in dubium adducat.

XXIV. Tandem neque id in ſupraſcriptis de Ducis noſtri itinere paragraphis otiosè notatum eſt, quod *per Apuliam* rediverit. Vitanda nimirum, ut poterat, tum quidem Græcia fuit, interea, dum ipſe Hieroſolymis eſſet, acerbiſſimis turbis permixta. Ut enim Cl. *Pagius* è probatiſſimis & ſinchronis Chronographis docet, à morte *Manuelis* Imperatoris, Græci cum Latinis æmulati, in hos truculento furore inſurrexerunt, duce *Andronico*, adeò, ut etiam menſe Aprili hujus anni *Joannes* S. R. E. Subdiaconus, S. Sed. Apoſtol. Nuncius, à ſeditioſis captus, indigniſſimè habitus, ac tandem capite plexus fuerit. Juveni Regi *Alexio* certus quoque interitus parabatur, quoniam *Agnetem*, Filiam *Ludovici VII.* Franciæ Regis, tanquam ſponſam ſecum habebat, & ideo Francorum ac Latinorum fautor futurus præſumebatur. Occuluit quidem cruenta Conſilia, ambitúmque ſuum Græci Imperii rapiendi *Andronicus*, & Regium Juvenem quindecennem unacum Sponſa condictis cum ſolemniis coronari diſpoſuit, ſed altero poſtea anno certam in mortem impellendum. Etenim anno 1183. Menſe Septembri Tirannus iſte à factione ſua Imperatorem ſe deſignari fecit, communi cùm *Alexio* poteſtate, Senatu perfido acclamationes ſuas in utrumque dirigente. Breviſſimè verò poſtea idem Concilium, denuo coactum, inſontem *Alexium* capitis damnavit, noctu arcus alicujus nervo ſtrangulatum, corpore in mare demerſo, Capite verò reſecto, & ad *Andronicum* delato.

Dux per Apuliam rediit propter truculentas Græciæ turbas.

XXV. Romæ pariter fervebat nova populi indomiti ſeditio in *Lucium* Papam, Velitras, & ad proxima loca fugere coactum, rebellibûs Tuſculum obſidentibûs, quin tamen illud capere poſſent. Ducebat autem in Italia Cæſaris nomine exercitum Germanum *Chriſtianus* Archiepiſcopus Moguntinus: qui imploratus à Pontifice, cum copiis Tuſculum acceſſit, & abinde Romam, paucis lapidibûs diſtantem, graviter infeſtavit. Verumtamen morbo lethali contracto, ſub extrema ſua à Papa viſi-

Romanorum ſeditio.

viſitatus, & Sacramentis fidelium ab ipſo expiatus, menſe Auguſto deceſſit. Tunc, approbante Cæſare, ait *Reicherſpergenſis* Chronographus, *Dominus CHUNRADUS* (antehac Archiepiſcopus Moguntinus exul, nunc S. R. E. Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis, S. Sedis Apoſtolicæ Legatus, & Archiepiſcopus Salisburgenſis) *in Sedem ſuam pro eo reſtitutus eſt. Archiepiſcopus etiam Dominus ADALBERTUS ex Præcepto Imperatoris, & unanimi omnium Salzburgenſium electione, Cathedram ſuam recepit, & in xiij. Kal. Decembris rurſus Eccleſiæ ſuæ cum favore omnium reintbronizatus eſt.* Sic DEUS virtutem probat, diúque preſſam, opprimi tamen non ſinit.

Adalbertus reſtituitur in ſedem Salisburgenſem.

XXVI. Cæſar ſuſpenſæ duntaxat in Italia per ſexennes inducias, non ſublatæ diſcordiæ ſuæ cum Longobardis pertæſus, in Comitiis Conſtantienſibus invitatos Civitatum Italicarum confœderatarum Legatos clementer ſuſcepit, & negotium perpetuæ Pacis feliciter cum eis confecit: quæ à loco, ubi concluſa fuit, celebri nomine *Pax Conſtantiæ* etiam hodie audit, Corpori Juris annexa. Annales *Zwetlenſes* I. p. 209. hoc anno laudant inſignem Gratiam, ſibi à Duce *Leopoldo*, incerto tamen aliquo priori anno, impenſam: dum nimirum eidem Cœnobio Villam Rudmars, & Grangiam Retſchen, dudum abalienatas, ac poteſtate aliena detentas, interventu Sereniſſimæ Matris *Theodoræ* Duciſſæ, reſtituit inſpectis ejusdem Monaſterii Privilegiis. Addunt poſtea, Grangiam Retſchen Dominæ Duciſſæ à Conventu ad percipiendos exinde fructus, annuósque redditus ejus, quoad ipſa viveret, liberè traditam eſſe, ſtatim à morte illius ad ſe redituram. Iidem porro Annales p. 210. ulteriùs referunt, eandem Grangiam, defunctâ An. 1184. laudatâ Duciſsâ, à Duce *Leopoldo* Zwetlæ ex condicto integrè redditam fuiſſe. At verò hanc Dominam adhuc An. 1188. in vivis ſuperſtitem jam dixi Elog. prior. §. VI. n. 8. & inferiùs ex Diplomate Ducis pro San-Crucenſibus iterum repetam. Ciſtercii Petrus clavum Ordinis Generalem cum infula Epiſcopali Atrebatenſi commutavit, ſucceſſoribus in Archi-Cœnobio illo primùm *Bernardo*, deinde *Guilelmo*, ac *Petro*, utróque II.^{do}, brevis Regiminis omnibus, absque tamen eo, quòd conſtet, quibus annis invicem ſtationem commutaverint, deficientibus Monumentis. Hoc porro inſignem eo ævo notandi ſocordiam demonſtrare conqueritur *Manriquez* Annal. III. p. 130. ſeq. Beatorum tamen omnes Elogio inſigniti in Lapide Sepulchrali, primis Abbatibus Generalibus communi, reperiuntur.

Cæſar edidit Pacem conſtantiæ.

Dux *Leopoldus* benefacit Zwetlenſibus.

Abbates Generales Ciſtercii brevis Regiminis, & incertæ epochæ.

XXVII. Anno 1184. *FRIDERICUS Imperator ſedatis in Germania cunctis bellorum turbinibus, Generalem Curiam cunctis Regni Optimatibus in Pentecoſte apud Maguntiam edixit: ibique Filio*

Filii Imperatoris fiunt Milites, non verò coronantur.

Filios ſuos, HENRICUM ſcilicet Regem, & FRIDERICUM Suevorum Ducem, Gladio accingi, armisque inſigniri diſpoſuit, ait *Otto à S. Blaſio* è plurium conſenſu. Perperam verò retulit *Radulphus de Diceto* Decanus Londinenſis in Imagg. Hiſtoriar. ad h. a. *Circa hos dies FRIDERICUS Imp. Romanus conſilium habens propè Moguntiam Urbem, Regni Theutonici diadema Capiti Filii ſui Primogeniti fecit imponi.* Et item *Robertus* Abbas *de Monte* Append. ad *Sigebertum* æquè h. a. *FRIDERICUS Imperator Romanorum fecit ordinari unum Filiorum ſuorum, non Primogenitum, ſed Secundum, in Regem Germaniæ.* Utrumque abſurdum eſt, jam coronatum Germaniæ Regem, qualis propè decennio erat *Henricus* primogenitus, in Germania iterum coronari, & præter Cæſarem duos alios Germaniæ Reges convivere. Hanc porro ad Curiam, teſte iterum *Ottone Blaſiano*, totius Imperii Princeps, ſed & vicinorum Regnorum Proceres, incredibilis denique multitudo hominum diverſarum Regionum & Linguarum confluxerant. Tabernacula, pergulæ, Oratoria foris Civitatem undique multæ cum pompæ oſtentatione è lignis, affabrè tamen, novæ veluti in Urbis ſimilitudinem fabricata fuêre. Sed ipſius noctis ſacræ Pentecoſtalis crepuſculum hominum ibidem ſuperbiam immani ventorum turbine, qui plurima hujusmodi ædificia umbratilia, vix evadentibûs habitatoribûs, everterat, maximopere confundebat. Adſuit verò ibidem Dux quoque noſter, fidem faciente diploinate Cæſaris pro Admontenſibus, cui Teſtem egit apud Moguntiam Anno 1184. quodque legas apud Cl. *Bern. Pez.* Anecd. III. Part. III. in Cod. Dipl. Admont. col. 676. *Leopoldus* Teſti pro Admontenſibus.

XXVIII. Imperator, uti *Godefridus Coloniens.* narrat, *poſt peractam glorioſiſſimè Curiam, Italiam petit circa Auguſtum, & Mediolani, ac interdum Papiæ moratur. Papa verò LUCIUS, qui ad Colloquium Imperatoris venerat, Placentiæ hyemare diſpoſuit.* Cæſarem nempe invitaverat Pontifex graviter à Romanis vexatus, ut hi ſaltem timore ad tempus continerentur. Neque colloquium duntaxat cum Imperatore inſtituit, ſed etiam Veronæ, ipſo aſſidente, Concilium celebravit: in quo præcipuè hæretici varii, Italiam perturbantes, condemnati, & à Papa communione fidelium excluſi, à Cæſare proſcripti fuêre, bonis eorum fiſco addictis. Atque hoc in Concilio *Petrus*, antea Abbas Generalis Ciſtercii, nunc Epiſcopus Atrebatenſis Conſecrationem recepit. Occurrebant pariter ibidem Legati Orientales, maximis cum lamentis conqueſti, quanta jam loca Paleſtinæ occupaſſet *Saladinus*, proximè, ni ſuccurratur ab Occidente, etiam Hieroſolymam habiturus. In Anglia obiit *Richardus* Archiepiſcopus Cantuarienſis, qui, dum electus eſſet, Concilium Veronenſe præſidente Pontifice, & aſſidente Imperatore. Archiepiſcopi Cantuarienſes è Ciſtercio

ſet, Ciſtercienſe inſtitutum profeſſus eſt. Cui ſubrogatus fuit *Balduinus*, ex Abbate Fordenſi pariter Ordinis noſtri aſſumtus.

Moritur *Lucius* Papa III.

XXIX. Inclinans Annus 1185. exeunte propè Menſe Novembri abſtulit Univerſalis Eccleſiæ Paſtorem *Lucium* III. Notat verò *Manriqueus* Annal. III. p. 152. rem planè ſingularem ex Biographo coœvo S. *Petri* Abbatis Claravallis, ingenti Sanctimoniæ fama florentis. Beatum videlicet hunc Virum à *Lucio*, cujus dies Papatus quàm breves, tam pariter mali fuerunt, haud multò ante mortem ſuam, cùm ipſe ſenio, morbo, & triſtitia immenſa ex inſolentia Romanorum, Terræque Sanctæ periculo laboraret, Romam advocatum fuiſſe, ſummóque cum honore in publico Cardinalium Conſiſtorio, exceptum. Ad ſecreta deinde cubiculi tractum, excipere debuiſſe Confeſſionem Pontificis, & celebratâ coram eo Miſſâ ſacram ei Synaxin porrigere. Quibus peractis expoſuerit ei Pontifex intentionem ſuam, Papatu ſe abdicandi, Habitúmque Ciſtercienſem in Claravalle aſſumendi, ſi ipſe hoc conſultum eſſe in Domino judicaret. Diſſuadente verò hoc omnibus modis Viro Sancto, eum à Pontifice aliquamdiu Romæ retentum, tandem ſumtibus neceſſariis ad conſtruendam, aut reſtaurandam Abbatiam aliquam Ciſtercienſem donatum, ac præterea muneribus aliis plurimis honoratum, ingenti cum Gratiæ ſignificatione dimiſſum eſſe. Quæ res nonnullis, Gloriæ Ordinis nimiùm ſtudioſis, & voluntatem pro facto reputantibus, uti *Philippo Seguino* Monacho Caroli loci in Biblioth. Ciſterciana Libr. III. cap. 27., non probante *Manriqueo*, anſam præbuit, *Lucium* III. in ſummis Pontificibus è Ciſtercio aſſumtis connumerandi. Eidem ſuffectus eſt in Sede ſancta *Lambertus* Mediolani Archiepiſcopus, dictus *Urbanus* III.

Cupiit abdicato Papatu fieri Ciſtercienſis.

Sed non ideo Papis noſtris rectè annumeratur.

Leopoldus Dux hoc anno non pugnavit in Comites Ortenburgicos.

XXX. Chronographus Mellicenſis hunc ad Annum ita refert. *Liupoldus Dux Auſtriæ exercitum ducens contra Comitem de Ortenburch, ipſum captivum in Auſtriam duxit.* Sed hoc integro octennio anteoccupatum eſſe, nullus ferè ambigo, cùm nemo Scriptorum alius bellum *Leopoldinum*, vel cauſam, aut occaſionem ejusdem cum Ortenburgicis Bavaris commemoret ante annum 1192. Auctor deinde *Incertus* Chronici Auſtriaci ad eund. Ann. narrat, ut ſequitur. *Fridericus Dux Bohemiæ expulſus per Liupoldum Ducem Auſtriæ, cujus auxilium imploraverat, & ad quem confugerat, ſuæ Dignitati valida manu reſtituitur.* Ecce aliam Principis noſtri expeditionem: pro qua fortè Chronographus *Mellicenſis*, perplexus, Bavaricam ſubſtituit. Sed hanc ipſam quoque Chronicon *Cl. Neoburgenſe* MS.^{tum} Biblioth. Palatinæ Vindobonenſis, quo uſus eſt Cl. *Hanſizius*, apud hunc eundem Metr. Salisb. p. 305. differt in An-

Sed adjuvit Fridericum Ducem Bohemiæ.

annum ſequentem, dum ait: *Anno MCLXXXVI.* FRIDERICUS *Dux Bohemiæ conſpirantibus adverſum ſe Bohemis in Auſtriam profugus venit. Sed auxilio Fratris ſui* ALBERTI *Salzburgenſis Archiepiſcopi, & Conſanguinei ſui* LEUPOLDI *Ducis Auſtriæ, valida militum manu collecta, totam Bohemorum terram in deditionem cum obſidibus recepit, & eum, quem pro ipſo Ducem inſtituerant, violenter ejecit.* Nolim hìc ego de epocha certa multùm tricari: pluribus quippe annis *Conradus* Moraviæ Marchio, uti *Dubravius* & *Balbinus* recenſent, æmulabatur *Friderico*: pluries eum vicit, & ab eo viciſſim devictus eſt. *Balbinus* de adjutorio Ducis noſtri nihil meminit: at verò *Dubravius* Hiſtor. Boh. Libr. XIV. p. m. 110. ſeq. tam *Leopoldi* noſtri, quàm *Adalberti* Archiepiſcopi auxilium probè laudat, præſtitum, ut ille vult, adverſus Filios *Sobieslai* Senioris *Wenceslaum* & *Udalricum* ſine provincia oberrantes, & à *Conrado* Moravo in *Fridericum* incitatos. Qui tamen viſô hujus auxilio, cui pares non erant, ultrà Bohemiâ totâ exceſſerint, Duce & Antiſtite cum gratiarum actione domum dimiſſis, ac parte duntaxat copiarum retenta, quæ poſthac in *Conradum* eductæ, perarduo in prelio benè ſervierint. Cæterùm hoc eodem Anno Dux noſter, cùm ad eum ex hæreditate *Henrici* Burggravii Ratisbonenſis devenerit etiam Advocatia Cœnobii Biburgenſis in Bavaria quantum ad bona in Tangrintel: dato diplomate ſpopôndit, ſe ſine ullo emolumento Advocatum eſſe velle. Præterea decimas ibi ſuas, & quidquid reliquum juris in Bonis ipſorum habuit, unacum quodam nemore Cœnobitis illis donavit. *Actum apud Enns Anno.* 1185. Ita lego apud *Hundium* Metrop. Salisb. Part. II. p. 139. Beneficit Cœnobio Biburgenſi in Bavaria.

XXXI. Anno 1186. juxta Auctorem *Incertum* Chronici Auſtriaci, *Dux* STIRENSIS (Otacher) *omnem Hæreditatem ſuam teſtatus eſt* LIUPOLDO *Duci Auſtriæ: Imperator etiam Terram & Ducatum ipſius ſibi contradidit.* Chronographus *Admontenſis* ad Ann. 1192. retulit: OTAKER *Dux Styriæ abſque Liberis decedens,* LIUPOLDUM *Ducem Auſtriæ Terræ ſuæ, ac Patrimonii ex teſtamento Hæredem priùs inſtitutum, Succeſſorem reliquit.* Aſt *Vitus Arnpeckius* tela longiore, ſed non veriore rem proſequens ita narravit, præmiſſâ recenſione Nuptiarum *Leopoldi* Ducis noſtri cum *Helena* Ungara. *Ex qua genuit duos Filios,* FRIDERICUM *&* LEOPOLDUM, *&* CHUNEGUNDAM: *quæ deſponſata fuit* OTTACHARO *Juniori, Duci Stiriæ à Patre ſuo, qui ei aliquot diſtrictus, ut à Wilhelmſpurg usque ad Pieſting, & Herzogenburg pro dote donavit. Mortua ipſa ſine Liberis,* OTTOCARUS *efficitur leproſus. Sic Comitatum ſuum ordinavit, & vendidit Socero ſuo Duci* LEOPOLDO *ita levi pretio, ut calculo fortè Militaris quilibet Colo-* Succeſſor & Hæres deſignatur ab Otocaro Stiriæ Duce. Diverſæ circa modum Deſignationis opiniones.

nus tribus obulis veniret, *Anno Domini MCXCII.* Ita eum *Enenchelius*, *Hagenius*, atque *Sundhemius* docuêre, immo & *Haſelbachius*: quorum tamen poſtremus etiam priorem ſententiam, inter utrámque dubius ipſe, appoſuit. Author Hiſtoriæ Fundationis *Monaſterii S. Lamberti*, à *Prevenhuebero* allegatus in Hiſtor. Princip. Stir. tradebat, *Otocarum* terras ſuas *Leopoldo* Socero ſuo ex parte vendidiſſe: deinde dimiſſo Ducis axiomate ſe rurſum Marchionem ſcripſiſſe. Aliis videbatur, eum, facta Ducatus Ceſſione, reſiduum vitæ ut Monachum traduxiſſe. *Cuſpiniani* opinione *Otocarus* Ducatum initio quidem *Leopoldo* donavit: invitis autem Provinciæ Ordinibus, levi denique admodùm pretio vendidit, *Henrico* Imperatore hanc *Emtionem & Donationem*, *Ceſſionem & Legationem* approbante, ac literis cavente. Tandem *Prevenhueberus*, Emtionem negans, aſſerit nihilominus, fuiſſe *Otocaro* Conjugem Filiam Ducis noſtri, non tamen *Chunigundam*, ſed *Agnetem* nomine. Donationem porro, licèt Charta deſuper confecta, quam ipſe per extenſum affert, Anno 1186. ſubſignata fuerit, anteriùs tamen factam exiſtimat ex eo, quòd *Leopoldus* Dux noſter jam in Literis Garſtenſibus, quibus Græcii datis Privilegia confirmavit An. 1177. item Glunicenſibus Anaſi editis An. 1178. per quas libertatem Piſcationis indulſit, ſe *Ducem Auſtriæ ac Stiriæ* ſcripſerit, verique Stiriæ Principis poteſtatem ſupremam exercuerit.

XXXII. Vide, ſi rei antiquiſſimæ vel deſint, vel digna eum cura non adhibeantur probi & ſinchroni Teſtes, quomodo ſe fatigent, ac torqueant, & in incertum pugnent ingenia. Primum errorem reputo, quòd *Otocaro* aſſignetur pro Conjuge Filia *Leopoldi*, ſive *Agnes*, ſive *Chunigunda*. Fuiſſe Duci noſtro Filiam *Agnetem*, fatetur quidem *Ortilo* noſter, *Chunigundam* undique ſilens: at verò illam ab *Otocaro* duci non potuiſſe, omnia perſuadent. *Leopoldus* quippe, quod antea oſtenſum, nupſit An. 1173. primúmque Filium *Fridericum* accepit An. 1174. Unde Filia *Agnes* eidem naſci non potuit ante Annum 1175. niſi eam multò ſeriùs genuerit. Quare, ſi multum largiar, An. 1186., quo editum eſt Stiriacæ Donationis diploma, annum undecimum egit. Quomodo ergo ſubſiſtit, *Otocarum*, poſtquam Gonjux *Agnes*, Filia *Leopoldi*, abſque Liberis deceſſerat, Socero ſuo Ducatum ſuum ſive vendidiſſe, ſive donâſſe, ſive teſtamento tranſcripſiſſe? Et eſto, donationem ſub conditione factam, niſi Hæredem acceperit, nuptias autem paulò ſeriùs factas contenderis, nihil proficies. Certè enim exſpectandus tibi foret Sponſæ Annus decimus quintus, quem illa agebat an. 1190. Cùm interim è Scriptoribus conſtet, *Otocarum*, qui an. 1192. deceſſit, pluribus ante obitum an-

Otocarus non habuit Conjugem Filiam *Leopoldi* Ducis.

annis lepra expalluiſſe, narrétque *Prevenbueberus* ex Libro Traditionum Monaſterii Hilarienſis, eundem an. 1188. veniſſe ad hoc Cœnobium, Sacróque ſolemni *Hildegardi* Abbatis adſtitiſſe, qui eidem pro reverentia, tametſi leproſo, ſub Miſſa oſculum pacis devotè obtulerit. Qua humilitate ille commotus, Monaſterio Villam Reidlern munificè contulerit. Qua porro ratione lepra & Nuptiæ, inter Perſonas Principes ineundæ, ſuffragante ratione cohæreant?

XXXIII. Error alter eſt, *Otocarum* vel proprio motu, vel Ordinum Provincialium poſtulatione, *Leopoldo* noſtro Ducatum ſuum vendidiſſe. Quem optimè revincit ipſe tenor Literarum Donationis, ſic in cæteris habens. - - - *Et quia DEUS ſola dignatione ſuæ Miſericordiæ primò Parentibus noſtris, deinde Nobis magnam contulit in hominibus & rebus Gratiam: Solicitudinem habuimus non minimam, cùm non haberemus Hæredem, cui omnia noſtra cederent in Hæreditatem. Communicato igitur meliorum noſtrorum prudenti Conſilio, Nobiliſſimum, Strenuiſſimum, Fideliſſimúmque Ducem Auſtriæ LIUPOLDUM, Conſanguineum* (non Socerum) *noſtrum, ſi ſine Hærede deceſſerimus, Succeſſorem nobis deſignavimus: Cujus Provincia cùm Noſtræ ſit contigua, ſub unius Pacis ac Principis faciliùs valeat utráque moderari Juſtitia &c.* Emtori certè, quæcúnque paratô pretiô exolvit, *in hæreditatem non cedunt*: neque hic talis *in Succeſſionem ab altero deſignatur*, qui poſſeſſionem quamdam per Contractum Emptionis Venditionis ſui pleniſſimi juris effecit. Quòd ſi ergo productæ fuerint Literæ *Henrici* VI. Cæſaris, nulla parte ſubleſtæ, & in iis disertè legere licuerit, eum Emtionem, & Donationem, Ceſſionem, & Legationem confirmâſſe: tunc demum, nec antea, *Cuſpiniano* credetur.

Idem Ducatum ſuum non vendidit.

XXXIV. Sed & hoc fallere, quòd *Otocarus* peracta hac Donatione, Principatu abdicato, privatus in Monaſterio egerit, *Leopoldo* Ducatum gubernante, ac poſſidente, hæc alia hujus Chartæ verba demonſtrant. *In primis ſiquidem ſtatuentes, ut ſi idem Dux, ac Filius ejus Fridericus, quibus noſtra deſignavimus, nos ſupervixerint, noſtra in ſua poteſtate habeant.* A morte primùm ſua poſſeſſionem ut ineant, apertè decrevit, ſi vita productiore *Leopoldum* forſitan ſuperaret, Filium quoque ejus diſertis verbis pro ſucceſſione ſubſtituens. Literas porro *Leopoldi* noſtri quod attinet, Garſtenſibus ac Glunicenſibus datas Annis 1177. & 1178. in quibus ſe *Ducem Auſtriæ ac Stiriæ* ſcripſerit, à *Prevenbuchero* merè commemoratas, quin eas vel integras, vel excerptas adſcripſerit, aut ſaltem ſubſig-

Neque eodem ſe, dum viveret, exuit.

nationem earum propriis verbis expreſſerit, vel ubi eædem legendæ, adnotaverit, fallere illas in epochis, quàm certiſſimum reor. Jam enim ſuprà ad Annum 1180. probatum, hoc, non alio ſuperiore Anno aliquo, Stiriæ indulgentiâ Cæſaris præeminentiam Ducatûs accepiſſe. Demonſtratum præterea, quàm malè in Literis Admontenſibus *Otocari*, ex Codice Diplomatico Monaſterii, tranſcripta ſit epocha anni 1177. pro 1187. ipſa Indictione, & Æra Regni atque Imperii Fridericiani, quæ ponè ſtant, reclamantibûs. Cui exemplum alterum præbet alia *Otocari* Charta pro Cartuſia Seizenſi apud *Bern. Pez.* Cod. Dipl. Part. II. pag. 48. ſubſignata *apud Marburcb Anno MCLXXXXV.* cùm tamen Princeps iſte juxta omnes jam an. 1192. in Domino requieverit: ut adeò in Epocha adſcripta X. unum certè ſuperfluum ſit, lapſu ſive tranſcribentis, ſive typographi. Quare proximè profectò abſum, ut vel non viſis Garſtenſibus, ac Glunicenſibus Literis, à *Prevenbuebero* laudatîs, pronunciem, annos fallere, & ſi earum Autographa inſpicere daretur, legendas fore Æras Annorum 1197. & 1198. ac proinde illas, non à *Leopoldo* VI. Virtuoſo, ſed filio ejus *Leopoldo* VII. Glorioſo datas fuiſſe.

Epochæ Diplomatum fallentes notatæ.

XXXV. Occurrit quidem rurſum in Cod. Dipl. *Peziano Part.* II. p. 44. Diploma *Leopoldi* VI. S. Cruci expeditum, ærâ verbis, non autem notis numerabilibûs expreſſa hoc modo: *Datum Anno Domini Mileſimo Centeſimo Octuageſimo octavo:* in cujus principio ſic lego: *LIUPOLDUS Divina Clementia DUX AUSTRIE & STIRIE.* Eſſe hoc porro re vera *Leopoldi* VI.[ti], dubium eſſe non poteſt, cùm ibi profiteatur, ſe donationem ſuam facere, ſimul tradente Germano ſuo HENRICO, nec non dilectiſſima Matre THEODORA. Quoniam verò Charta iſta media ibidem exiſtit inter alias duas, ab eodem Duce eidem Monaſterio eodem anno traditas, in quarum tamen prima & ultima ipſe ſolummodo *Dux Auſtriæ* dicitur: meritò mireris, cur in ſola media additum legatur, *& Stirie*, ac ſuſpiceris, tranſcribentem confuſione quadam ſuæ mentis, cui obverſabatur, hunc *Leopoldum* utriusque provinciæ Ducem ſuo tempore fuiſſe, abreptum à curata ad Autographum attentione, voculas *& Stirie* mero errore in Chartam illeviſſe. Hoc niſi placeat, concedendum erit, *Otocarum* privata Conventione *Leopoldo* conceſſiſſe, ut ſe Ducem Stiriæ ſcriberet, antequam hanc provinciam reipſa adiret: quod verò citra gravius momentum haud facilè largiendum exiſtimo.

De alia Charta judicium.

XXXVI. Reliquus antè dictæ Chartæ Donationis Stiriacæ tenor, *ad petitionem*, uti ſcribitur, *Provincialium*, cavet horum

Stiriæ Ducalis honor videtur ac-

horum Provilegiis, ac Juribus recenſitis, ut eisdem, qualiter à Principibus Stiriæ collata ſunt, poſtea etiam ſub Ducibus Auſtriæ ſalva & integra permaneant. Subſignatio talis eſt: *Acta ſunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis M.C.LXXXVI. Indictione quarta, Concurrentium ſecundo, ſexto Decimo Calend. Septembris in Monte S. Georgii apud Anaſum Forum.* Mihi porro advertere libet, cùm *Otocarus*, uti primus Propaginis ſuæ, ita & idem pariter poſtremus Dux in Stiria fuerit, hanc Provinciam arcanâ DEI providentiâ ideo ſolùm Dignitate Ducali ſublimatam fuiſſe videri, ut Auſtria, cui acceſſura erat, in præmium Pietatis Babenbergicæ, his Ducibus congenitæ, Gloria tantò ampliore cumularetur.

ceſſiſſe propter majorem Auſtriæ Gloriam.

§. II.

Acta Leopoldi ulteriora maximè in Expeditione Sacra.

Hieroſolyma ab infidelibus capta.

I. AD Annum 1187. omnium Scriptorum calamus deflet captam à *Saladino* Urbem Sanctam Jeruſalem, cum ejus Rege, omníque ferè Paleſtina, quin & ipſa ſacroſancta Cruce Dominica: luget præterea Epiſcoporum, Principum, & Militum Templi necem, adnotata inſuper Ecclipſi ſolari tunc accidente, atque pauld minori, quàm in ipſa Domini morte, tanta certè, ut propè ipſam meridiem ſtellæ in cælo lucentes viderentur. Evênit hæc infanda calamitas Septembri & Octobri menſibus vices ſuas commutantibus, Cl. *Pagio* contendente, deditionem Sanctæ Urbis factam die 2.da Octobris, aliis eam in ultimos præcedentis Menſis dies retrahentibûs. Infelix nuncius luctuoſiſſimæ Chriſtianis omnibus rei *Urbano* III. Pontifici tam fatalis accidit, qualiter olim Summo Sacerdoti *Heli* nunciata captivitas Arcæ Domini: nam & ipſe ſimiliter hanc maximè ob cauſam die 19. Octobris Ferrariæ, mærore magis, quàm infirmitate confectus, obivit. Cùm verò nova pro novo Apoſtolico vota colligerentur, ait *Magnum Chronicon Belgicum* apud *Piſtorium* Edit. noviſſ. Struv. Tom. III. p. 222. *Sanior pars Cardinalium voluit HENRICUM Albanenſem, quondam Clarævallis Abbatem, in Papam eligere. Qui timens, & præcavens diſſenſionis periculum, proſiliit in medium, dicens: Se Crucis Chriſti ſervum, ad prædicandam Crucem per Gentes & Regna paratum, non poſſe eſſe Papam.* Quod idem ulteriùs *Manriquesus* noſter Annal. III. p. 183. ex Compendio Vitæ hujus *Henrici*, quod eſt in Libro *Sepulchrorum Clarævallis*, confirmat. Aliter ergò perquiſitis, & temperatis à DEO calculis, cecidit ſors ſuper *Albertum* S. R. E. Cardinalem Præsb. S. Laurentii in

Qui luctus *Urbano* Papæ III. mortem attulit.

Electus primùm *Henricus*, qui renuit:

Lucina, & Cancellarium, olim ab *Alexandro* III. creatum, & ex Ciſtercio aſſumtum, dictúmque in Pontificatu *Gregorium* VIII.[viii.] *Succeſſorem doloris*, ut *Baronius* ait, & *hæredem calamitatis*: *qui* (ipſo pergente) *paucis diebus*, *quibus ſedit*, *nempe Menſe uno*, & *diebus viginti ſeptem ſuæ Pietatis digna monumenta reliquit.* Cl. *Pagius* diem unum demendum eſſe contendit.

Deinde Gregorius VIII. uterque Ciſterciensis.

Peculiaris noſtri Ordinis Gloria.

II. Sanè res dignæ Ciſtercii Annalibus, abhinc triennio *Lucium* III. Papam poſiturum fuiſſe Petri Claves, ut ſe Monachum noſtrum profiteretur, ſi *Petrus* Clarævallis Abbas probâſſet: hoc porro Anno ſemel, & iterum pro Petri Cathedra Ciſtercienſes quæſitos. Quorum prior *Henricus* hoc ſupremum Orbis Chriſtiani faſtigium tanta cum ſui, & Ordinis Gloria deprecatus eſt, cum quanta illud poſterior conſcendit, ac tenuit. Poſterioris elogium *Hugo* Altiſiodorenſis coævus apud *Pagium* Crit. IV. p. 684. ita contexuit, narrata priùs *Urbani* III. morte. *Poſt eum* Albertus *Cancellarius ſubſtituitur*, & *GREGORIUS VIII. vocatur*, *vir literatura*, *facundiáque clarus*: *ſed puritate vitæ*, & *animi integritate præclarior*, *ſuique corporis vehemens caſtigator. Audita ejus promotione lætatus eſt admodùm FRIDERICUS Auguſtus*, *eò*, *quòd Virum diſcretum*, & *Juſtitiæ Zelatorem cognoſceret*, *ſibique benevolum*, & *omnibus*, *ſi diu viveret*, *profuturum. Præcepit quoque Principibus*, & *Præfectis*, *omnem ei reverentiam impendere*, & *tranſeunti per terram ſuam de fiſco ſuo victualia miniſtrare. Pontificali itaque dignitate ſuſcepta Vir DEI penſare cæpit ardentius*, *qualiter labenti rerum ſtatui ſubveniret. Viderat nempe ſui temporis Eccleſiam per vitia diffluam*, & *in maligna prolapſam*, *ambitionéque*, & *avaritia*, *luxuriáque*, *nec non hæreſibus*, *quaſi quibusdam peſtilentiſſimis hoſtibus*, *vineam Domini totam ferè jam eſſe depaſtam. Hoc meditabatur die ac nocte*, *hæc ejus cura*, *hoc ſtudium*, *ut ſui negligens*, *viveret omnibus*, *ut per eum*, *cooperante Domino facies Eccleſiæ marcida refloreret.*

Elogium Gregorii VIII.

Idem ex Epiſtolis ejus roboratur.

III. Quàm æquum fuerit hoc Elogium *Gregorio* tributum, perſpicuè pandunt ejusdem ternæ Epiſtolæ, quas è *Rogerio Hovedeno* primùm *Baronius*, deinde *Manriqueus* exſcripſêre. Harum prima præcepit Epiſcopis, ut demnadatas ſibi ab Anteceſſore ſuo cauſas haud ſecus, ac ſi viveret ille, ſecundùm juſtitiam cognoſcant, ceſſante Exceptione de Mandatoris morte, ne partes novo appellandi onere gravarentur, citiúsque ac faciliùs, quod juſtum eſt, obtinerent. Alterâ propter afflictionem Eccleſiæ ex occupata per infideles Terra ſancta, & reperiendum apud DEUM his malis remedium, omnibus fideli-

delibus, qui ſani ac valentes eſſent, ut ſingulis feriis ſextis in cibis eſurialibus jejunent, feriis autem quartis, & Sabbatis à carnibus abſtineant, addens, tam ſe, quàm Fratres ſuos, i. e. Cardinales, & Epiſcopos, unacum familiis ſuis, etiam ſingulis feriis ſecundis pari abſtinentia futuros. Tertiâ Epiſtolâ, omni pietate, Zelo, & ſancta eloquentia ſupereffluens, directa eſt ad omnes fideles, ut novam Expeditionem in Terram ſanctam vel ipſi ſuſcipiant, vel ſuſcipientes de ſuis facultatibus erga largas indulgentias adjuvent. *Bona ipſorum*, ait, *ex quo Crucem acceperint, cum ſuis familiis, ſub ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, nec non Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum Eccleſiæ DEI protectione conſiſtant, & nullam de his, quæ in ſuſceptione Crucis quietè poſſederunt, donec de ipſorum reditu, vel obitu certiſſimè cognoſcatur, ſuſtineant quæſtionem : ſed bona eorum integra interim maneant & quieta. - - - Nec eant in veſtibus pretioſis, aut cum canibus, ſive avibus, aut aliis, quæ oſtentationi potiùs, aut laſciviæ, quàm neceſſariis uſibus videant deſervire: ſed in modeſto apparatu, & habitu, in quo pænitentiam potiùs agere, quàm inanem affectare Gloriam videantur.*

Propoſita pia Cardinalium.

IV. Zelo hujus Pontificis, & exemplo antè laudati *Henrici* Cardinalis, ideo Pontificatum deprecantis, ut Crucem orbi ſuadere poſſet, cujus etiam Prædicatio ipſi à *Gregorio* commiſſa fuit, cæteri quoque Cardinales, teſte Rogerio, inter ſe firmiter promiſerunt, *abjectis divitiis, deliciiſque, prædicare Crucem Chriſti verbo, ac opere, eundo per Mundum, aliósque in Terram ſanctam præcedendô, Munera in Curia non recipiendô, neque equos aſcendendô, quamdiu Jeroſolyma eſſet ſub infidelium pedibus.* Plurimum ſanè emolumenti ſperabatur ab hoc ſancto ardore : qui tamen, ſic diſponente DEO, intra ſolam voluntatem conſiſtere debuerat. Etenim Pontifex, propter Rebelliones Romanorum Ferrariæ electus, quia Romam intrare nunquam poterat, dum ſe Piſas contuliſſet, acerrimam Januenſium ac Piſanorum ſimultatem compoſiturus, & hoc pacis opus bellè jam procederet: ipſe febri perſtrictus, eadem in Urbe 17. Decembris, dum pro amiſſa Jeroſolyma terreſtri usque ad mortem lugeret, & pro recuperanda ferveret, ad ſubeundam Hieroſolymam cæleſtem ſanctiſſimo fine avocatus eſt. Terrenæ Paleſtinæ negotium diſponendum in humeros Succeſſoris *Pauli* Epiſcopi Cardinalis Præneſtini, dicti *Clementis* III. conjectum fuit. Qui, quia gente Romanus erat, Pontificatum ſuum initio ſtatim hac re maximè memorabilem, felicem, ac utilem reddidit, quòd inita cum popularibus ſuis æqua conventione de Senatus poteſtate, diuturnis rebellionibus longa in tempora finem peroptatum impoſuerit. *Pagi* Crit. IV. p. 685. & 687. Ciſtercii ſupremum univerſi Ordinis Clavum, defuncto *Petro* II.

Obitus præmaturus *Gregorii* VIII. Succedit *Clemens* III.

Ciſtercii fit Abbas Generalis *Guido*.

II.[dō] aſſumſerat *Guido*, ſed ſuis non diu ab Eccleſia concedendus. In Auſtria juxta Chronicon *Cl. Neoburgenſe*, & alia, *Hoc anno dedicatum eſt Monaſterium S. Crucis à Venerab. Cardinali* Dedicatio S. Crucis in Auſtria. *THEOBALDO, Oſtienſis & Veletrenſis Eccleſiæ Epiſcopo, ſanctiſſimæ Sedis Apoſtolicæ Legato, II. Kal. Februarii prima hebdoma Septuageſimæ in die Sabbati, cum maxima Cleri & Populi devotiſſima Gloria.*

Henricus Cardinalis noſter prædicat Crucem. V. Anno 1188. totis viribus adnitente novo Pontifice, undique fervebat opus cogendæ ſacræ Expeditionis in Orientem, duce verbi in prædicatione Crucis conſtituto *Henrico* noſtro Cardinali Albano: qui in operis hujus adjutorium quamplures Abbates & Monachos Ciſtercienſes aſſumſit. Labor & fructus non impar erat prædicationi D. *Bernardi*: & ſi defuerit multitudo ſignorum, mirabilior propè fuit in *Henrico* par miraculis efficacia verbi ſolius. Quoniam verò dum adhuc in Curia eſſet, pro Pontifice Vicarium egit: per eum Decretis proviſum, ut in univerſa Eccleſia agerentur ſuprà ſcripta à *Gregorio* VIII. indicta jejunia eodem ſub reatu, quo Quadrageſimalia: Oratio præterea ſine intermiſſione pro pace, & liberatione Terræ Sanctæ, próque captivis ibidem, devotiſſimè fieret. Maximè verò, ut, pacatis animis, bella mutua Chriſtianorum ſilerent, & concors in barbaros hoſtes, qui Sacrum Lignum, qui Sanctam Civitatem, qui Templum, qui Sepulchrum Domini profanarent, vindicta expeteretur. Submiſſi Legati, qui Galliæ & Angliæ Reges mutuò colliſos ad Suſcipiunt eam Franciæ & Angliæ Reges. pacem componerent. Atqui hi ad hoc tandem valuêre, ut ambo Principes in Nortmannia convenientes, diu extracto colloquio, demum inducias pacti unà ſe in Orientem ituros condicerent, Anglorum Rege hoc Anno, Francorum altero, Crucem ſuſcipiente. Quamquam impii turbatoris molimine mox reſarta Unio ſtatim nova armorum colliſione denuo turbaretur, ſequenti anno rurſum cum labore reficienda.

Imperator item cum Filio *Friderico*. VI. Henricus ipſe primùm acceſſit Germaniam, & ſalutato Imperatore, in quo ſpes maxima ponebatur, promtum ex eo animum ad hoc bellum Crucis cum gaudio intellexit, monitus tamen, ut antea Verbum bonum ſeminaret in cordibus aliorum, populúmque Domino pararet è Principibus, Nobilibus, ac plebe, cui præeſſe Imperatorem deceret pariter, & expediret. Quam in rem Cæſar Comitia apud Moguntiam in medio Quadrageſimæ Dominica *Lætare Jeruſalem* indixit, quam ipſe *Curiam DEI* ſuis in Literis appellavit. Circuivit ergo Legatus, & quoniam in ſpiritu Domini venit, non facilè erat, verbo ejus reſiſtere. Signati infinito numero ſummi, medii, Infimi. Et ſiquidem tanto negotio plurimum ponderis ſive acceſ-

acceſſurum, ſive deceſſurum erat à geminis Regibus Franco & Anglo: ipſe *Henricus* ad eos ſe conferens, animos utrorumque arte ſpiritus omni, qui ex DEO eſt, eousque pertentavit, donec in deditionem acciperet, novásque eis inducias perſuaderet, mali inter eos conſilii ſeminatoribus, qui verbo pertinacius reſtiterant, anathematis gladio percuſſis. His feliciter actis Moguntinam Curiam acceſſit, ubi Cæſar non imperantis, ſed ad ſubveniendum Chriſtianitati exhortantis potiùs munere perſunctus, affuit magis, quàm præfuit. Ipſe ergo, & Filius ejus *Fridericus*, cum ſexaginta octo magnis Principibus, ingentique Nobilium turma, Cruce ſignabatur.

VII. Studuit verò hic Princeps congenita ſibi ſagacitate atque providentia induſtriè admodùm, præter Pietatis exercitia ad promerendam DEI gratiam aſſumta, humanæ quoque prudentiæ Regulis ita rem temperare, ut cum ratione ſperare liceret, præſentem Expeditionem anterioribus, niſi Cælum planè foret invitum, haud paulò felicius eſſe ceſſuram. Græcorum Legati in juramentum pactorum initorum de concedendo liberrimo tranſitu, promovendo itinere, diſpenſanda Annona, providendis nundinis, ubi emi pro neceſſitate poſſet, adjungendis fidelibus viarum ductoribus, ſolemniter adacti. Archiepiſcopus Moguntinus præmiſſus, qui in æquas conditiones cum Hungariæ, & Bulgariæ Regibus conveniret de non occludendis finibus, reparandis viis, inſtruendis foris mercatoriis, ſtatuto neceſſariorum pretio, ut v. c. centum equorum pabula marcâ unâ Cruce ſignatis venderentur, quatuor boves præſtantes eodem pretio, ſicque de cæteris. Ne Exercitus Domini vulgo inutili gravaretur magis, quàm adjuvaretur, rigido edicto cautum, ne quis eidem ſe adjungeret, cui præter arma, & neceſſariam omnem ſupellectilem bellicam, tres minimùm argenti marcæ in pera paratæ non eſſent. Poſteaquam verò, quod ait *Godefridus Colonienſis*, jam ut arena maris, atque Cœli ſidera, incomputabiles Cruce ſignatorum catervæ, euntium, & equitantium, omnes ſtratas Regias, & per aſcenſum Rheni loca omnia repleſſent, plurimíque eorum in Italiam ad mare feſtinâſſent; Siciliæ Rex *Guilelmus* II. ad nutum Imperatoris, tranſitu interdicto eosdem redire compulit, eò, quòd victus deforet in transmarinis, manúque parva adverſus paganos, ante Cæſaris, Regúmque Adventum, utile nihil effici poſſet. Contrà *Saladinus*, animo toto ad fraudem compoſito, crebris Legationibus utrumque Imperatorem, Romanum, & Græcum conveniens, ampliſſimis ambos elogiis conſalutavit, & ſpecioſiſſimis promiſſis ab impugnatione ſui avertere contendit. Et Græci quidem familiaritatem facilè con-

Diſpoſitiones præviæ hujus Expeditionis.

traxit, tradendô eidem omnes Paleſtinæ Eccleſias, Sacerdotibus rituque Græcorum adminiſtrandas, totam inſuper Terram promiſſionis eidem pollicitus, ſi Latinorum Occidentalium tranſitum impediret. A Romano Imperatore expetiit Sponſam Regiæ Propaginis pro uno Filiorum ſuorum, cum ſubdola ſponſione, velle ſe omni cum Gente ſua Chriſti Religionem profiteri. Cæſar verò noſter ingenti animo, de ope DEI nihil diffidens, fecialem ei ſubmiſit, per quem, annua morâ permiſſâ, bellum indixit, niſi Crucem, Terrámque Sanctam reſtituat, Captivos dimittat, & omnia damna illata compenſet. Ad ſe enim, ajebat, tanquam Supremum Eccleſiæ Defenſorem, horum omnium tutelam, & revindicationem attinere. Conferantur pro hactenus dictis de Ordinatione ſanctæ Expeditionis, ſi libeat, *Otto à S. Blaſio* apud *Urſtiſium*, *Godefridus* Colonienn. apud *Freberum*, Auctor *Incertus* Chronici Auſtriaci apud *Pezium*, Anonymus apud *Caniſium* Lection. Antiquar. Tom. V. Chronicon *Claravallenſe* apud *Chifletium*, meri Scriptores coævi, aliique plurimi.

Beneficia *Leopoldi* Ducis noſtri in Zwetlam: VIII. Dux noſter *Leopoldus* hoc anno 1188. uti prædicant Annales *Zwettlenſes* I. p. 218. ſacræ huic Domui partes duas decimarum in Villa Rudmaren, quas Beneficii jure ab Eccleſia Patavienſi tenuerat, perque concambium ſibi proprias fecerat, largiter donavit, imitatus in hoc piiſſimum Genitorem ſuum *Henricum*, qui ſimiliter partem unam eidem Venerabili Loco indulſit. *Acta ſunt hæc Domin. Incarnat. Anno* 1188. *Indict. VI. prid. Non. Martii in Chremſa.* Sed & S. pariter Cruci perclemens trina Diplomata dedit: quorum primo etiam Cœnobio reſtituit predium Rorech, à Miniſteriali quopiam ſuo injuſte detentum. Datum anno præſcripto *II. Kal. Junii in Mutarn.* Altero partem quamdam Sylvæ, in qua Monaſterium ſitum eſt, *ſimul tradente*, inquit, *Germano meo HENRICO, nec non dilectiſſima Matre noſtra THEODORA. - - Datum Anno Domini Milleſimo Centeſimo Octuageſimo Octavo.* Hac è Charta certiſſimum fit, Dominam *Theodoram* Duciſſam huncadhuc annum vivendô attigiſſe, contra Narrationem plurium Chronicorum, ejus obitum variis annis anterioribus aſſignantium. Tertiò tandem, cùm donata Sylvæ pars ad Monaſterii neceſſitatem haud ſufficeret, novam portionem priori, novo dono adjecit, iterum ajens: *Annuente, ac ſimul tradente Germano meo Kariſſimo HEINRICO, nec non & dilecta Compare noſtra HELENA Duciſſa.* Infrà verò addens. *Hanc autem noſtram Donationem non ſolùm Nobis proficere credimus: verùm etiam optamus, ut DEUS & Dominus Omnipotens, qui devotum offerentis nunquam ſpernit affectum, animæ Chriſtianiſſimi Patris noſtri*

Et Sanctam Crucem.

noſtri HEINRICI, & dilectiſſimæ Matris noſtræ THEODORÆ, *& cæteris Parentum noſtrarum animabus Regni ſui concedat beatitudinem, Mihique, ac Fratri meo, ſimulque amplectendæ Conthorali meæ, ac Soboli noſtræ, ſanitatem tribuat & incolumitatem, & in regendis pacem, & tranquillitatem. - - - Datum anno Incarnationis Dominicæ M. C. LXXXVIII. II. Kalendas Junii in Mutarn Regnante FRIDERICO Imperatore feliciter, Amen.* Liquet hinc denuo, Dominam *Theodoram* ante Majum hujus anni finientem deceſſiſſe. Charthas has omnes, induſtria Cl. *Philib. Hueberi* Archivarii Mellicenſis ex Autographis extractas, vulgavit Cl. ejusdem Sodalis *Bern. Pezius* Cod. Dipl. Epiſtolar. Part. II. p. 43. ſeqq.

IX. Anno 1189. Imperator ſtatim poſt tranſactos Paſchæ dies per Auſtriam, cum Exercitu Cruce ſignato, Epiſcopis, ac Principibus multis comitantibus, commodè Hungariam tranſivit. Bulgarorum verò perfidiam expertus, opus habuit oſtendere, ſe non in pera & baculo, ſed in lancea gladio, ſepulchrum Domini quærere. Græci deinde Bulgaris non paulò inhumaniores, nullámque, quam jurejurando dederant, fidem ſuam liberantes, ſed prorſus pactorum immemores, impulêre tandem Cæſarem, ut eos univerſo exercitui tanquam hoſtes denunciaret. Latè igitur terram occupavit, Philippopolim, aliáque Caſtra munitiſſima cepit, & hyberna in Græcia agere ſtatuens, terrore ſuo univerſam Gentem ad commeatum convehendum coëgit, munito quopiam Monte, cujus acceſſus difficilis, cuíque Nomen vernaculum *Chunigsberc*, i. e. *Montis Regii* impoſuit. Interea cum fine Menſis Junii inita tandem ſunt induciarum novarum pacta inter Franciæ & Angliæ Reges, cum condictione ſocialis in Palæſtinam Profectionis. Verumtamen altera abinde hebdomada jam deceſſit *Henricus* II. Angliæ Rex, ſuccedente primogenito ejus *Richardo :* qui Patri, dum viveret, multis annis inſidias Regni, immo & Vitæ, ſpretis Pontificum diris, tetendit. Ne autem par Fatum à Fratre *Joanne* ipſe pariter ſubiret, tertiam propè Regni partem eidem indulſit: quo tamen ipſo Monarchiæ in eo cupidinem accendit magis, cùm præfocare putaret.

Imperator Palæſtinam adire volens, in Bulgaros, Græcósque perfidos pugnare cogitur.

In Anglia *Richardus* Regi Patri defuncto ſuccedit.

X. Itali per Siciliam maritimo itinere tendentes, Tyrum applicuerunt, quæ à *Saladino* obſidebatur.: & cùm multitudo Cruce ſignatorum creſceret, hac Urbe liberata, aggreſſi ſunt Acconem, ſive Ptolemaidem. At verò *Saladino* obſeſſis ſuppetias ingentes adducente, noſtri ipſum inter & Urbem, intra proprios aggeres, acerrimos à fronte tergóque aſſultus pertulêre, commeatu ferè deſtituti. Nam & illum, quem habebant, perpetui propè imbres, & aquæ inde intumeſcentes deſtruxerunt,

Cruce ſignati Itali incipiunt obſidionem Ptolemaidis.

runt, novus verò nulla ex parte conquiri valebat. Id verò maximè, poſtquam inclinante Novembri *Guilelmus* II. Siciliæ Rex, in Milites Chriſti commeatu ſuppeditando mirè promtus, munificus, & profuſus, ex hac vita ſine Filio hærede diſceſſit. Regnum ille *Henrico* VI. Regi, Imperatoris *Friderici* Filio, deſignaverat, cùm eſſet *Conſtantiæ* Amitæ ſuæ Maritus. Siculi autem *Tancredum* elegêre, *Rogerii* quondam Regis Filium ſpurium. Inde turbæ in Regno: quarum cauſa nihil ulterius opis & ſubſidii cruce ſignatis obvênit.

Siciliam invadit *Tancredus.*

Leopoldus Dux, ne cum Cæſare pergeret, retinebatur metu Regis Ungariæ, Stiriam affectantis.

XI. De Principe noſtro ita refert Author *Incertus* Chronici Auſtriaci in fine, qui hoc ipſo Anno 1189. apud *Pezium* deſinit. *Erat etiam LEUPOLDUS Illuſtris Dux Auſtriæ ardentiſſimo deſiderio, ut in hac Militia Domini arma contra inimicos Crucis Chriſti cum cæteris Principibus ferret, cùm tamen recenter inde reverſus fuerit. Sed gravis diſſenſio de Terra, quam Stirenſis Dux Nepos ejus OTAKERUS, elephantica ægritudine percuſſus, aſſignaverat, & coram Imperio ſibi tradiderat, inter ipſum, & eundem Regem* (videlicet Ungariæ *Belam* III.) *verſabatur de diſcrimine Terræ ſuæ, quam Imperator ſumma diligentia conatus extirpare, non potuit. Ipſe verò Dux imperterritus ad tuitionem Terræ ſuæ remanens, ſumtus, quos ad eandem expendere propoſuit viam, in omnium peregrinorum uſus diſtribuit.* Egregia hæc certè noſtri Principis commendatio eſt. Primùm quidem à Devotione ardentiſſimi deſiderii ſui pugnandi pro Cruce Domini. Deinde à Magnanimitate, qua imperterritè exſpectabat Aggreſſorem Terræ ſuæ Regem Ungariæ, cui doluerat, magnam Stiriæ portionem, quæ ad Orientem eſt, Pannoniæ dudum fuiſſe decerptam, ſpesque affulſerat, deficiente in *Otocaro* ſtirpe, eandem cum lucro recuperandi. Gravia cogitâſſe, minatúmque fuiſſe Regem inde conſtat, quòd Imperator ſummâ diligentiâ ſuâ hanc diſſenſionem extirpare fruſtra conaretur. Effeciſſe tamen credendum eſt hunc ipſum tantum *Leopoldi* animum, ut nihil Pannonia auderet; quamquam & ipſa Expeditio ſacra bellum per Religionem vetabat, & cruce ſignatorum Tranſitus Ungaros domi ſuæ advertit. Tandem à Prudentia quoque & Liberalitate, quibûs & novit, & voluit officia Pietatis armatæ, quæ nunc impendere nequiverat, tam ſancta, támque profuſa opum indulgentiâ ita redimere, ut ſuppeditans Militibus Chriſti, unde pugnare poſſent, quamvis ipſe gladium proprium non ſtringeret, non minorem tamen à Pugnatoribus in Eccleſia DEI laudem, à DEO mercedem promereretur.

Arma verò ſua profuſis in Cruce ſignatos opibûs redemit.

Quæ Viennæ tranſeunte, & morante

XII. Paulò aliter, non minori tamen à virtute, Principem noſtrum commendat *Anonymus* Deſcriptor *Expeditionis Aſiaticæ* apud Cl. *Puſch.* Chronol. Ducat. Stir. Part. II. p. 43.

ajens

ajens : *Imperator, Ratisbonæ conſcenſa Navi prætoriana, tetendit ad partes Auſtriæ, exercitu cum equis, & curribus per terram euntе.* - - - *Cùm autem Winam* (Viennam) *perveniſſet exercitus, LUPOLDUS Dux Auſtriæ, qui apud omnes Liberalitatis præconio famoſus, & celebris babebatur, neceſſitati peregrinorum laudabiliter conſuluit, tum in Miniſtratione mercati, tum de rebus propriis bilariter largiendô.* Sed & *Arnoldus* pariter *Lubeccenſis* Liberalitatem ac Munificentiam Ducis in hunc modum prædicavit Chron. Slavor. Libr. III. cap. 29. *Procedens autem inde* (i.e. Ratisbonâ Imperator) *venit in Auſtriam : cui occurrit cum multo comitatu Dux ejusdem Provinciæ, magnificè eum, & omnes ſuſcipiens, & in Urbe* Wiennenſi *eos jucundè recreans, cunctisque, recipere volentibus, Donaria ſua bonorificè diſtribuens. Morante autem eo in Civitate, quæ major eſt in Terra, nomine* Wene, *tanta per exercitum excreſcere cæpit immunditia, tantúsque inceſtus, ut ex conſilio, ſive præcepto Imperatoris, bujusmodi bominum fornicatorum, & furum, ſive aliorum inutilium, quingenti Viri redire coacti dicantur.* Ita nimirum ſemper luxus à ſe dictam luxuriam parit : à qua verò per DEI gratiam, cum immortali laude ſua, longè aberat *Fridericus* Filius Imperatoris : quod alibi loco ſuo commendabo.

Imperatore, contigerint,

XIII. Ob laudatam porro *Leopoldi* noſtri munificentiam, præſenti Cæſari, ſuísque tam magnificè exhibitam, factum reor, ipſi propè ſoli, quod mihi quidem conſtàt, è Græcia tum ab Imperatore, tum à *Dietpoldo* Epiſcopo Pataviensi, perfamiliares Literas eſſe directas : quarum ambarum exempla *Tageno* Decanus, Pataviensis Epiſcopi ſui in Orientem Comes, Deſcriptioni ſuæ Expeditionis Aſiaticæ, apud *Freber.* Tom. I. p. 405. exſtanti, inſeruit. Imperator illi peramanti ſtilo ſignificabat perfidiam Græcorum, quæ ſe cogeret, hyberna in Græcia agere, & ultra progredi impediviſſet. Copioſum quidem eſſe nunciat exercitum ; precibûs nihilominus magnopere ait ſe indigere : & ideo rogandô eum commonet, ut piæ devotionis ſtudio ipſum, & omnem exercitum ſuum DEO diligenter commendet. Poſtremò obſecrat, ut Literas, Domino Papæ adjunctas, ad eum ſua induſtria & labore, cùm nullius alterius expeditiùs poſſit, pervenire prudenter diſponat. *Dietpoldus* Epiſcopus Hiſtoriam potiùs, vel Diarium ex ordine inſtructum, quàm Epiſtolam condens, aut veriùs per *Tagenonem* condi præcipiens, quid indies Militibus Chriſti acciderit, prolixa narratione *Dilecto Amico ſuo Illuſtri Duci cum ſalute, & ſincerò amore inſinuat.*

Idem, & Epiſcopus Patav. Duci noſtro è Græcia ſcripſerunt.

XIV. Hic porro Princeps, qui à ſtudio benefaciendi Eccleſiis nunquam ceſſavit, hoc anno 1189. Cremiſanenſibus

Leopoldi gratiæ in Cremifanium, & S. Crucem.

Digitized by Google

fundationem Comitum *de Rebegen* perlubenter confirmavit, diploma ejusdem ex Archiv. Cremiſanen. allegante Excell.mo D. Comite *Wurmbrandio* in Collectan. Geneal. Hiſtoricis p. 155. Cui addere libet inſignem Donationem duarum Villarum Sulze videlicet & Baumgarten, S. Cruci à Duce noſtro incerto aliquo & fortè poſteriori Anno factam: cujus quidem Chartam nullibi offendi, collatam tamen didici ex Literis *Friderici* Filii ejus, quibûs Beneficium iſtud laudato Cænobio AN. 1196. confirmavit. Leguntur iſtæ apud Cl. *Bern. Pez.* Cod. Dipl. Part. II. p. 49. Atque ibi hæ villæ donatæ à Patre dicuntur *tali conditione*, *ut Fratribus ejusdem Clauſtri duobus in ſeptimana diebus ſerviretur in vino & pane quantitate ac qualitate meliori, quàm ſit quotidianus panis eorum, & Caſeis bonis, qui dicuntur Schwaigkeſe, & in piſcibus quatuor Solemnitatibus beatæ MARIÆ, & in Anniverſario ſuo, & Oleo per totum Adventum. Inſuper ut dentur ad portam pauperibus trecenti panes, ſimiliter reliquiæ, quæ bis duobus diebus Fratribus ſupererunt.*

Balduinus Archiepiſcopus Cantuarienſis Ordinis noſtri in Paleſtina moritur,

XV. Per univerſum Angliæ Regnum prædicandæ Crucis Legatus erat *Balduinus* Archiepiſcopus Cantuarienſis Ordinis noſtri: qui poſtquam Anno ſuperiore, cum auxilio plurium Abbatum ſui Inſtituti, populos ingenti numero in ſanctam Expeditionem inflammâſſet, ipſe hoc ANNO 1190. eandem cum quinguentis ære ſuo à ſe conductis Militibus, abdicatâ Legatiâ, & ordinatâ Eccleſia ſua inivit. Acconem porro veniens, & in obſidione Urbis, per noſtros jam biennio extracta, fortiter pugnans, exeunte hoc anno, cum pleriſque ſuis, piè pro amore Crucis conſumtus, ibidem deceſſit.

Guido Archi-Abbas Ciſtercii fit Cardinlis. Succedit Guido II.

Ciſtercio Patrem ſuum Abbatem Generalem *Guidonem de Pare* eripuit *Clemens* III. Papa, creans eum S. R. E. Diaconum Cardinalem: cui à noſtris in Domeſtico clavo ſubſtitutus eſt *Guido* II. dictus *de Papa*, & ipſe altiori candelabro deſtinatus.

Imperatoris ardua, ſed victorioſa progreſſio.

Imperator Græcîs per vim humiliatîs, atque ad obſequium coactîs, progreſſus, Turcomanniam æque perfidam cum Sultano ſuo expertus, hujus quoque Regiones, uti hoſtiles, populari compulſus eſt, magnáque cùm fortitudine, tum felicitate Iconium, præpotentem illius Urbem, unius diei vehementiſſimis aſſultibus expugnavit. Quo ſimiliter ſibi ſubjecto, Tharſum Ciliciæ versùs, iter, ob infidelitatem ductorum, & paganorum perpetuas inſidias acerrimum, Victor tamen, præcedente eum ubique nominis tam ſui, quàm Germani terrore, proſecutus eſt.

Subitus ejusdem & infelix in flumine interitus.

XVI. Mulcebat tam eos, qui aderant ipſi, quàm qui in Occidente fortunam ejus audierant, ſpes ingensglorioſiſſimæ de Chriſtiani Nominis hoſtibus ultionis. At ecce! ſubitò illa, arcano Numinis conſilio, non fonte, ſed amne demerſa eſt: quem

quem Cæſar ſub iter ingreſſus, ſive ut eum tranaret ſic poſcente itinere, ſive, quia ultrò in eodem relevare æſtum, & ſudorem abluere voluit (ambigua enim variorum relatio eſt) in eodem aut rapacitate vorticis hauſtus, aut nimiùm ſubito calentis corporis refrigerio ſuffocatus, mortem invênit, quam extractus ſtatim ſubivit. Sic confractâ univerſæ ſpei anchorâ, fortuna omnium naufragio periit, & ablato capite omne corpus elanguit. Reparavit quidem in animis, tam nigerrimo fato penitus contritis, quidquid potuit, *Fridericus* Cæſaris Filius (pro quo tam *Baronius*, quam *Pagius*, certiſſimo utique memoriæ lapſu, *Conradum* contra fidem veterum Scriptorum perpetuò ſubſtituunt) Paternis theſauris liberaliſſimè diſpenſatis. Amabatur præterea in ipſo Genus Regium, vivida Juventus, Frons exporrecta, Magnanimitas Virilis, notiſſima dextræ Strenuitas, túmque adhibita ingens conſolandi facundia: ſed in his omnibus Cæſar, maximus ille Cæſar defuerat.

Peſtis in exercitu.

Acceſſit ſtatim ſubſequens ulterior DEI flagellatio, dum exercitu Antiochiam ſubeunte peſtifera, vel quacunque contagione graſſata lues, infinitum populum decoxit: adeò, ut, qui reſidui eſſent, jam nulli egregio auſui pares, id unum reliquum haberent, ut ſe obſeſſoribus Acconis conjungerent.

Mors *Friderici*, Filii Cæſaris, à continentia celebrandi.

Quam verò ante Urbem etiam *Fridericus* Dux paulò pòſt, novâ populi amariſſima plagâ, ad Patrem, morbô ex fatigiis contractô, avocatus eſt. Medicorum opinione, teſte *Godefrido* Colonienſi, ſervari poterat, ſi mulierem admiſiſſet. Sed ipſe mori, quàm fœdari, maximè ſancta in peregrinatione, maluit, ſanè tumulum promeritus, quem Lilia cum palmis coronarent. *Diepoldus* Epiſcopus Patavienſis Antiochiæ III. Non. Novembr. ad ſuperos abivit.

Galliæ & Angliæ Reges apud Siciliam conveniunt, in Palæſtinam navigaturi.

XVII. Hæc inter *Philippus* Franciæ, & *Richardus* Angliæ Rex apud Siciliam appulêre, inde in Syriam navigaturi. Et benè: niſi comites regius faſtus, æmulatio, & ambitus opum, terrarúmque fuiſſent. Moderabatur Siciliæ, factione Ordinum, *Tancredus*, Nothus *Rogerii* olim Regis, cùm *Wilhelmus* II. nuper decedens, Regnum *Henrico* VI. nunc Cæſari teſtamento tranſcripſiſſet. Ille proinde, quo ſibi faſces uſurpatos redderet ſecuriores, nullum in excipiendis Regibus amiciſſimæ hoſpitalitatis officium prætermiſit.

***Richardus* Anglus ex hoſpite fit hoſtis.**

Attamen *Richardus* prætendit ab eo dotem *Joannæ*, Sororis ſuæ, relictæ *Guilelmi* II. Regis: quapropter obortis inter Siculos Anglóſque tumultibûs, hi poſtremi Meſſanam Urbem tantis damnis, quanta vix ab hoſtibus metuere ac perpeti poterat, affecerunt. Has porro ob turbas *Philippus* Galliæ Rex *Richardo* Anglo vehementer indignabatur, ut qui in itinere ſacro, in loco hoſpitii, indueret hoſtem, & tam longè ab officio Militis Chriſti mox initio diſcederet: tametſi

non

Mox iterum fœderatus *Tancredi* Siculi in graviſſimum Cæſaris præjudicium.

non hæ ſolæ Chriſtianæ, ſed & aliæ Politicæ rationes hanc iracundiam provocâſſent. Non igitur ſine ſtomacho Galli præiverunt, primæque diſcordiæ ſcintillæ ſuccenſæ ſunt, ſubinde aſpirantibus aliis ventis ignem parituræ, Rei Chriſtianæ ſummoperè nocivum. Et quoniam *Tancredus*, collecto à ſubditis auro ingenti, pacem à *Richardo* emere debuit: Actio deinde repetundarum *Henrico* Cæſari, Regnum Siciliæ jure ſuo vindicanti, in *Richardum* Anglum accrevit. Quo tamen ſpolio pax ipſa, Anglum inter & Siculum inita, Cæſari multò majorem injuriam attulit. Tenore enim Inſtrumenti Pacis publicè confecti, & inter Acta Publica Anglicana Theſauri *Rymeriani* Tom. I. p. 66. ſeq. relati, *Tancredus* à *Richardo* agnitus fuit, tanquam verus & legitimus Siciliæ Rex, ac perpetua inter eos amicitia firmata, auxilium quoque *Tancredo* contra quemcunque, ditiones ejus invadere volentem, à *Richardo* promiſſum, quamdiu in terris ejus moraretur: demum pro majori horum pactorum firmitate nuptiæ inter *Arthurum* Britanniæ Ducem, Regisque *Richardi* nepotem, & Filiam *Tancredi* conventæ. Quibus profectò pactis nihil infeſtius in *Henricum* Cæſarem, cui Siculum Regnum jure debebatur, procudi potuiſſet. Non ita *Philippus* Francus, qui hujuſmodi nuptias, apud ſe quoque à *Tancredo* rogatas, penitus detrectavit. Advertere iſta hoc loco libuit, ut cùm poſtea de captivitate Germana Regis *Richardi* agetur, cauſæ ejus oppidò graves tantò ampliùs pateant. Dictorum porro hactenus fidem *Baronius* & *Pagius* ad ANN. 1190. ex *Rogerio Hovedeno* Anglo, & *Rigordo* Franco, uberrimè facient, ſi eos relegere placeat.

Uterque Regum poſtulavit Ordinis preces, & accepit Ciſtercienſes Comites.

XVIII. Neuter porro Regum iſtorum tanto hujus Expeditionis diſcrimini ſe abſque Ciſtercienſium Orationibus credere voluit: quas uterque in Capitulo Generali ab omnibus perſonis Ordinis fieri pro ſe poſtulavit. Et *Philippus* quidem Francus grati animi ergo, dum ab omnibus Regnicolis ſacri hujus belli cauſa decimas, ut appellabantur, *Saladinas*, Privilegiis quibuscunque nemini hac vice patrocinantibûs, collegiſſet, Ciſtercienſium tamen Domos ab iisdem eſſe immunes indulſit. *Richardus* Anglus, antequam diſcederet, Ciſtercio donavit pinguem Eccleſiam ſuam de Schardeburg, cum omnibus capellis, juribus, ac pertinentibus, Abbati poſthac Generali ſubjiciendam, ejusque arbitrio diſponendam: ut de redditibus ejuſdem Patres in Capitulo Generali quotannis congregati per triduum alerentur, reſiduùm Domui Ciſtercienſi proveniret. Ambo Reges præterea non paucos Abbates, & Monachos Ciſtercienſes ſecum eſſe in Expeditione poſtularunt, decretúmque fuit in Capitulo Generali, ne quisquam in hoc iter

iter deputatus illud vel initio detrectare auderet, vel poſtea ex eo revocari poſtulans audiretur. Tanta de noſtris fiducia erat: quaſi nihil eſſet, quod ipſi hominibus prædicandô non perſuaderent, & orandô à DEO non impetrarent. Sic in orbe valuit de Diſciplina Ciſtercienſi, quæ tunc in animis noſtrorum & corporibus pulcherrimè viguit, opinio. *Manriqu.* III. p. 244. ſeqq.

XIX. De Principe noſtro notavit *Ortilo* noſter ad Ann. 1190. *Idem Dux cruce ſignatus ivit in Paleſtinam: quò anno priori FRIDERICUS Imperator præceſſit, ſed hoc anno ibidem Infelici caſu ſubmerſus eſt. Illuc profecti ſunt etiam PHILIPPUS Francorum, & RICHARDUS Anglorum Rex.* Chronicon quoque Cl. *Neoburgenſe* eod. Ann. *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ iteratò Jeroſolymam tendit.* Conſentit *Reicherſpergenſis* Chronographus: *Eodem quoque anno, id eſt, MCXC. Rex Franciæ, & Rex Angliæ, Comes Flandrenſis, Dux Auſtriæ LUIPOLDUS Filius Patrui Imperatoris* **Friderici**, *de terra ſua egreſſi ſunt in Autumno, ſinguli cum ſuis agminibus, ut venirent in auxilium Chriſtianitati Orientalis Eccleſiæ jam deperditæ miſerabiliter.* Item *Otto San-Blaſianus* Cap. 33. *Eodem anno LEOPALDUS Dux Orientalis, & Exercitus Colonienſis, multique de inferioribus partibus Rheni, Cruce Peregrinationis accepta, à Brundusio mare transvecti, Accaron applicuerunt, illucque jam Rege RICHARDO Anglorum, nec non & Rege Francorum* LUDOVICO (lege *Philippo*) *cum inſtructa Militia tendentibus, Piſanis, cum Italico exercitu eandem Urbem jam obſidentibus, conſociantur, ipſamque totis viribus impugnant,* Saladino *ſumma induſtria obſeſſis opem ferente.* Fallit itaque *Bernardus Noricus* ex parte, ajens: *LEUPOLDUS Dux iteratò Jeruſalem tendit cum FRIDERICO* **Imperatore.** Decipit pariter Epocha *Mellicenſis* Chronici tradentis ad Ann. 1191. *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ, & Frater ejus HEINRICUS contra hoſtes Chriſtianæ Religionis pugnaturi Jeroſolymam proficiſcuntur.* Vel certè non de itinere ſuſcepto, ſed adhuc durante Chronographum iſtum accipere oportet.

Leopoldus Dux Paleſtinam adit.

XX. Anno 1191. die 28. Martii Romæ obiit *Clemens* Papa III. In cujus locum die 30. ejuſdem Menſis aſcendit *Hyacinthus* Diaconus Cardinalis, appellatus *Cæleſtinus* III.[tius] Hoc eodem Anno *HENRICUS VI.* (Poſt Patrem FRIDERICUM I. Imperator) *in Apuliam ducens exercitum, Romæ in Imperatorem, & CONSTANTIA Uxor ejus in Imperatricem ſecunda feria Paſchæ conſecrantur. - - - In Apulia primò proſperis uſus ſucceſſibus, Montem Caſſinum cum Civitate S. Germani, & CLX. Caſtella in deditionem accepit: donec in Auguſto Menſe, aëris in-*

Moritur *Clemens* Papa III. Succedit *Cæleſtinus* III.

Romæ coronatur *Henricus VI.*

In Apulia vincit, & vincitur.

conſueti intemperie corrupto exercitu, omnes penè Principes ſuos amiſit. Indéque tandem, amiſſa etiam Uxore per dolum (capta videlicet) *rediit.* Ita *Godefridus* Colonienſis. Pergit autem poſt paulò. *In Tranſmarinis partibus benè à Chriſtianis contra Ethnicos pugnatur. Nam cùm per biennium circa obſidionem* (Acconis, ſeu Ptolemaidis) *Exercitus Chriſtianus & plurimi Principes cum machinis, & omni armorum apparatu, quibus Urbs ſcindi, & expugnari poſſet, multùm deſudâſſent, & parum profeciſſent: tandem* Philippus Rex *Franciæ, &* Richardus Rex *Angliæ, cum* Philippo *Comite Flandriæ advenientes, forti obſidione Civitatem vallârunt, plurimas machinas in circuitu ſtatuentes, muros etiam ſubfodere cupientes, machinas & alia inſtrumenta juxta foſſatum, & muros fieri juſſerunt, ſagittarios, & fundibularios in eis ſtatuentes, ut Gentiles à mœnibus arcerent, & foſſores capita ſua tuta à jaculis eorum haberent. Rex* Philippus *&* Richardus*, ut quosque ad fodiendum robuſtiores redderent, ſpondent, ut, quicunque lapidem de præſidio Civitatis deferret ſuæ præſentiæ, ſolidum denariorum pro munere ab eis acciperet. Certatim multi periculo ſe ingeſſerunt, & cavatione permaxima facta, igne ſuppoſito, murus in conſpectu totius populi corruens, fragorem maximum reddidit. Turci verò defenſores Civitatis ad ruinam muri perterriti, & longa obſidione fatigati, conſiderantes, ſe non poſſe evadere, nec Civitatem diutius tueri, de vita & membrorum ſalute precantur, ſibi parci ab exercitu Chriſtiano depoſcunt, Claves Urbis reddere in manu Principum pollicentur.*

Chriſtiani Acconem in Paleſtina expugnant.

XXI. Igitur Conſilio inter Reges & Principes habito, tali conditione conſentiunt, ut incolumes ex Civitate in deditionem Chriſtianorum veniant, nuncios ad Saladinum *mittant, ut Crucem ſanctam, quam abſtulerat, & Civitatem Jheruſalem reſtituat Chriſtianis. Quod cùm factumfuiſſet, &* Saladinus *pro redemtione ſuorum neque Crucem reddere, neque Civitatem reſtituere vellet: VIII. millia Turcorum ante muros Civitatis à Chriſtianis decollantur: duo verò millia, quæ pro ſalute ſua Regibus pecuniam maximam promittebant, vinculis mancipantur. Capti ſunt & ibidem duo admirandi* Muſtoch*, &* Caretis *homo miræ Antiquitatis, ita ut tempore Victorioſi Ducis* Godefridi *exiſtitiſſe, & CCLX. Annorum eſſe diceretur. Hic erat Conſiliarius* Saladini*, multùmque acceptus in ejus Curia, quoniam productior Ætas multarum rerum & artium experientiam ei intriverat. Ibi etiam Regibus & Principibus ingreſſis Civitatem,* Richardus *Rex ſuſpectam habens virtutem Alemannorum,* Signum Ducis Auſtriæ

Quid cum obſeſſis factum.

Leopoldi Ducis noſtri Vexillum à Rege Angliæ dejectum.

LU-

LUPOLDI in culmine cujusdam Turris erectum, in terram præcipitari præcepit. Quod ille indignè ferens, ſed tamen diſſimulans, Urbem cum ſuis egreſſus, tentoria ante mœnia Civitatis poſuit. Hactenus *Godefridus.*

XXII. Libet autem *Ottonis* quoque *San-Blaſiani* narrationem integram afferre ſic habentem. *Igitur Accaron à Chriſtianis obſeſſa per Regem Francorum, Regémque Anglorum, LEOPALDUMque Ducem, ac per reliquos Principes, diverſis Machinarum inſtrumentis, baliſtarúmque tormentis, fortiter terra maríque impugnatur, Piſanis, cum Genuenſibus, Venetianiſque à parte maris inſtantibus, quòd navium aſſueti erant. Interim Rex Francorum, ſiniſtro nuncio de invaſione Regni proprii accepto, cum multis aliis relicta obſidione diſceſſit, amans plus terrenum quàm cæleſte Regnum, emenſóque Mari per Apuliam rediens, repatriavit. Sed Rex Angliæ, Egregiúsque Dux LEOPALDUS, reliquíque Egregii Bellatores, aratro laborantes Dominico, retro non reſpexerunt, donec agrum Accaron cadaveribus paganorum fructiferum reddiderunt.* Alia obſidentium Deſcriptio.

XXIII. *Saladinus itàque ad liberandos Accaronitas animum intendens, tota induſtria exercitum congregavit, Chriſtianóſque obſidione pellendos comminatur. Chriſtiani autem, audito adventu Saladini, duobus foſſatis latiſſimis & profundiſſimis cinxerunt ſe, binas habentes portas, ad excurrendum, ſi opus eſſet, ultra foſſata inſtitutas, victualibus ad ferendam obſidionem undique comportatis. Igitur Saladinus, valido exercitu contracto, contra Accaron aciem direxit, Chriſtianóſque Civitatem obſidentes forinſecus obſedit, Caſtris in quodam colle non longè à Civitate locatis, Oppidaníſque, cùm à Chriſtianis impugnabantur, ſignum per ſignum* (lege ignem) *& fumum ei oſtendentibus. Quibus ille ſubveniens, extrinſecus ſagittis, baliſtis, omníque telorum genere Chriſtianos impugnabat. Chriſtiani verò ordinalibus agminibus ultra foſſata ſæpius egreſſi, ei publico bello congredi cupiebant, ipſo ſemper cedente, bellúmque detrectante. Tandem Civitatem, Saladino præſente, totis viribus invadentes, ipſam vi obtinuerunt, omnéſque paganos, viros, ac mulieres, cujuſcunque ætatis & conditionis, in ore gladii occiderunt, Saladino aſpiciente, & cum maximo dolore recedente, paucis de majoribus captivatis.* Et Saladini ſubventio. Captio Urbis.

XXIV. *Capta igitur Civitate Rex Anglorum ſigna triumphalia ſui Exercitus turribus affigi præcepit, titulum victoriæ ex toto ſibimetipſi ſatis arroganter adſcribens. Hacque de cauſa cùm per Civitatem tranſiret, Vexillum Ducis* LEOPALDI *turri,*

quam ipſe cum ſuis obtinuerat, affixum vidit, ſuumque non recognoſcens, cujusnam ſit, percontatur. Qui LEOPALDI *Ducis Orientalium eſſe, accepto reſponſo, eumque* (hac) *ex parte Civitatem* (occupâſſe) *comperiens, maxima indignatione permotus, Vexillum turre dejici, lutóque conculcari præcepit: inſuper eum verbis contumelioſis affectum ſine cauſa injuriavit. Præter hæc prædâ, communi univerſorum ſudore acquiſita, inter ſuos tantùm diſtributâ, reliquos privavit, in ſéque odia omnium concitavit. Omnibus enim fortiori militum robore præſtabat* (i.e. numero) *& ideo pro velle ſuo cuncta diſponens, reliquos Principes parvi pendebat. Attamen Teutonica Militia, cum Italica, bis admodum exaſperata, Regi in faciem reſtitiſſet, niſi Auctoritate Militum Templi repreſſa fuiſſet. Anglicam itaque perfidiam deteſtantes, Angliæque ſubdi dedignantes, aſcenſis navibus cum Duce* LEOPALDO *repatriaverunt, Rege cum ſuis adhuc remanente, quotidiéque paganos impugnante.* Sic *Otto Blaſianus.*

Injuria Leopoldi.

XXV. Ægrè has geminas Narrationes, valdè diverſas, ſe totas componere valeas, & in his quidem minimè, quòd, per *Godefridum*, Civitas deditione & pacto accepta fuerit, præſente adhuc Francorum Rege, per *Ottonem* verò poſt hujus abitum aſſultu capta, omnibus in ore gladii occiſis. Creduntur ambo Scriptores ſinchroni fuiſſe, & eſto, nullus rei præſens adfuerit, utérque tamen eam ab his, qui obſidioni intererant, addiſcere potuit. Unde ergo tanta contradictio, niſi ex infida relatione, quæ ad alterutrum pervenerat? Quod profectò manifeſto eſt argumento, neque pro coævis caput devovendum, authoritatémque omnem Scriptorum, quascunque in ea Regulas adhibueris, talem tamen ſemper eſſe, cui absque formidine oppoſiti nequaquam conſentias. Unde & nemo, qui veterem è tenebris eruit Scriptorem, eúmque plena fide edit, qualem reperit, ſimul omnium ab eo dictorum in ſe fidem recipere putandus eſt. Rex ipſe *Richardus* epiſtolam è Syria dedit ad *Galterium* noſtrum, Abbatem Claravallenſem, ex *Rogerio Hovedeno* per *Manriqueum* noſtrum, immo jam antè per *Baronium* quoque tranſcriptam, ubi in reliquis legitur. *Reddita eſt Domino Regi Francorum, & nobis Civitas Accon, ſalvâ vitâ Saracenorum, qui ad eam defendendam & cuſtodiendam intus miſſi fuerant. Pactione etiam ex parte Saladini plenius firmata, quòd nobis Crucem ſanctam, & mille & quingentos Captivos vivos reſignaret, diémque ad hæc omnia perſolvenda nobis conſtituit. Sed eodem termino exſpirato, & pactione, quam pepigerat, penitus infirmata, de Saracenis, quos habuimus in cuſtodia, circa duo millia & ſexcentos, ſicut decuit, fecimus exſpirare, paucis tamen de nobilioribus retentis, pro quibus ſanctam Crucem,*

Contradictio harum Narrationum, & incertitudo coævorum quoque Scriptorum expenſa.

Certior relatio de Urbis occupatione ex Epiſtola Richardi Regis ad Abbatem Claravallenſem.

&

& quoſdam captivos Chriſtianos ſperabamus recuperaturos. Propiùs iſta *Godefrido* Colonienſi, quàm *Ottoni Blaſiano* concordant.

XXVI. Deinceps indicat Abbati, ſe *Acconem* reparari, & muniri curâſſe, ac intendiſſe *Joppen* venire: ob viam tamen longiorem deſcendiſſe *Cæſaream*, inde ad *Aſſur* progreſſum eſſe. Ubi *Saladinus* in pervigilio Nativitatis B. Virginis tantam cladem ab Exercitu ſacro pertulerit, quantam intra 40. annos una die non ſuſtinuerit. Unde *Aſcalone* diruta, totam propè Syriam dereliquerit. Spem proinde jam eſſe totius Paleſtinæ facilè obtinendæ; ſed ſibi, & qui apud ſe adhuc perſiſterent, conſumtis viribus, & pecuniis, propter exercitus paucitatem poſſibile non eſſe, ultra Paſcha morari. Unde (ſubdit) *Veſtræ Sanctitatis genibus provoluti, ac profuſis lacbrymis, preces affectuoſas porrigimus, rogantes attentius, quatenus, ſicut officio veſtro congruit, Principes, & Viros Nobiles, per univerſum Chriſtianiſmum conſtitutos, aliùmque Populum DEI ad ſerviendum DEO viventi inducere, & ad hoc provocare ſatagatis, ut poſt prædictam ſolemnitatem Paſchalem, Hæreditatem Domini, quam Nos DEO propitio ad idem Paſcha pleniùs obtinebimus, tueantur, & defendant. - - - Ideo ſanctitati Veſtræ ſuper negotio Chriſtianitatis literas noſtras tam maturè dirigimus, ne fortè torporis arguamur & negligentiæ, ſi tantum & tam ſanctum Virum ſuper inſtantibus Chriſtianitatis negotiis aliquo modo prætermiſerimus præmonere. - - - Teſte nobiſmetipſis apud Joppen primo die Octobris.* Si idem, quod hæ Literæ, ſincerè pariter prætulit Animus Regis, non eſt ſanè, quid amplius humilitatis, ac devotionis, & fiduciæ adverſus pauperem Abbatem Coronato à Monarcha requiras. Quot verò optima verba propè quotidie inter homines, quorum unusquisque mendax, latentibus vitiis ſpecioſiſſima pallia conſuunt? Non ego hoc imputo Regi: ſed in Orbe omni tempore fieri, factúmque, ac futurum eſſe, ſuſpiro, & gemo.

Idem Rex ulteriùs à ſe acta commemorat.

Crucem denuo prædicari poſcit, ut ſerventur, quæ ille à paganis vindicavit.

XXVII. Univerſa certè hæc Expeditio, profectio, commoratio, reditus, captivitas, mulcta, liberatio, & quidquid *Richardi* Angli Regis præſentem hiſtoriam ingreditur, qua Mundus totus commotus eſt, tam diverſo affectu à Scriptoribus veteribus enarratur, ut verum hìc aſſequi profectò nemini detur. Chronographi Angli, qui & plures, & in aliis magnæ fidei ſunt, in hoc autem eventu, ab ovo usque usque ad mala ſingillatim percenſendo, tanquam rerum præſentes Arbitri, accuratiſſimè verſantur, graviſſimè in *Leopoldum* Ducem noſtrum, in *Henricum* Imperatorem, in *Philippum* Franciæ Regem declamant. Germani contrà, & Galli, more ſuo ſer-

Arduitas præſentis hiſtoriæ de *Richardo* Anglo Rege, propter partium nimium ſtudium.

mo-

monem implicantes valdè ac conſtringentem; *Richardi* Regis effigiem atris planè coloribus depingunt. Auſtriaci Scriptores veteres argumentum hoc totum tantùm non planè tranſiliunt. Mihi porro in præſenti *Leopoldi* Elogio, qui in facto iſto primum obtinet locum poſt Regem *Richardum*, ipſum inſtitutum meum rem hanc in medio relinquere prohibet, niſi Principis noſtri hiſtoriam, qua parte maximè obſcura & ambigua eſt, meditari refugiam. Eminent.

Ego utrique forum concedam.

bigua eſt, meditari refugiam. Eminent.mus *Baronius* ſolos unósque Anglos in hac cauſa Magiſtros elegit, *Rogerium* videlicet *Hovedenum*, *Matheum Paridem*, itemque *Guilelmum Neubrigenſem*: poſt *Baronium* vero Recentiores omnes decurrunt. Ego, qui probè novi, Gratiam lippire, iram verò odiúmque cæcutire penitus, conabor utrique parti Scriptorum tantam, quanta decet, fandi copiam præſtare: quò pronum reddam Lectori, arbitrari ſecum ipſo, pronunciare, ac credere, quod æquius videbitur. Libet mihi pro conculcato Auſtriæ Vexillo Literaria ſigna hoc loco non nihil ſuſtollere: non, quòd fixum mihi ſtet, *Leopoldum* noſtrum ſive ſontem, ſive inſontem, culpâ denique liberare: ſed quòd nolim, eundem criminis, ultrà, quàm fortè promeruerit, poſtulari. Eò dum contendo, id, quod verum eſt, ex munere cujuslibet Hiſtoriographi inquiro, & exequor. Dii dent, ut benè, & feliciter!

Ortiloni noſtri de iis, quæ apud Acconem acciderant, narratio.

XXVIII. Sermo primus cedat *Ortiloni* noſtro coævo, & hiſtoriam *Leopoldi VI.* Virtuoſi, cui tanquam Patri Sereniſſimum Fundatorem noſtrum debemus, in hac præcipuè parte dedito ſtudio, atque peculiaribus cum reflexionibus ſolito prolixiùs adnotanti: qui ad ann. 1191. ita habet. *Accon ſeu, Ptolemais ſummo cum labore ibidem* (i. e. in Paleſtina) *occupata eſt: in quo labore LIUPOLDUS Dux inſigni virtute enituit. Sed poſtquam, occupata Urbe, Vexilla Chriſtiana ponebantur in Turribus, Vexillum LIUPOLDI à Rege Angliæ contemtum, & dejectum fuit, cum magna Ducis injuria, & offenſione Germanorum. Quia autem Dux in Oppugnatione tam ſtrenuè bellavit, ut toto corpore plenus eſſet hoſtium ſanguine, excepta illa veſtis ſuæ parte, quæ latuit ſub Militari balteo: poſtea HAINRICUS ſextus Imperator Clypeum Auſtriæ, in quo hactenus erant Quinque Alaudæ, mutavit, & diſtinxit Campo rubro, cum media ſemita alba.* Tria hìc docet *Ortilo* noſter. 1.° Virtutem inſignem Ducis noſtri enitentem in oppugnatione, ac expugnatione Acconis. 2.do Injuriam dejecti Vexilli, quam retulit à Rege Anglo, indignantibus Germanis. 3.tio Mutationem Clypei Auſtriaci ab *Henrico VI.* Cæſare factam, ejusque occaſionem. Ne verò præſentem Tractationem de Geſtis inter *Richardum* ac *Leopoldum*

Quæ teſtatur de mutatione Clypei Auſtriaci, aliò differuntur.

dum argumento penitus alieno ineptè interturbem, quantum hic præſens *Ortilonis* locus poſtrema ſui parte valeat ad ſuſtentandam antiquiſſimam de Alaudis Auſtriacis Traditionem, exquirere diſtuli in Tomi III. Diplomat. Genealogici Librum II. Sectionem III.[tiam]: in cujus Obſervat. præv. n. VIII. ſeqq. ex condicto de Alaudis Auſtriacis percontabor, tanquam in Loco proprio, cùm ibi Sigilla cum armis exhibeantur pariter, & expendantur.

XXIX. Peculiari porro Virtute apud Acconem enituiſſe Ducem noſtrum, nemo Scriptorum veterum patriorum extra *Ortilonem* edixit: qui proinde jam ſolus Narrationi Scriptorum mediorum *Hageni*, *Haſelbachii*, *Sundhemii*, *Arenpekcii*, quos noviſſimi concorditer exſcripſêre, Authoritatem veterem addit. Unum ſolummodo Chronicon *Cl. Neoburgenſe* ad Ann. 1191. reditum ſaltem ejus ſimplicibus his verbis commemorat: *Rex Franciæ, & Dux Auſtriæ LIUPOLDUS ab Jeroſolymis redierunt.* Cæteris omnibus hoc jam unum ſuffecerat, Aditum illius Anno priori commemoraſſe.

Recentioribus fidem facit de Virtute Ducis noſtri.

XXX. Injuriam quod attinet, eidem à Rege illatam, illiusque occaſionem, ac modum, varii varia retulerunt. Omnes tamen in contemtum, dejectúmque à *Richardo* Ducale Vexillum conveniunt, quamvis illud alio, alióque in loco, cum invidia Regis volaſſe, contemplati ſint. *Haſelbachius*, & eum ſequentes ajunt, dum in acie adverſum paganos procederetur, & conflictus inſtaret, Vexillum Auſtriæ caſu præceſſiſſe Vexillum Regis Angliæ, & hoc *Richardo* bilem moviſſe. Sed ineptum eſt, Scriptores iſtos finxiſſe, quaſi tunc *Leopoldus* in Exercitu Imperatoris *Friderici* I. militâſſet: cùm tam ipſe, quàm Franciæ & Angliæ Reges altero demum anno poſt infelicem Cæſaris occubitum, in Paleſtinam advenerint. Unus omnium loco audiatur *Arenpeckius* ita fabulatus apud Cl. *Hier. Pez.* I. col. 1203. *Ex mandato Cæſaris* FRIDERICI *Pannerium Auſtriæ præceſſit Pannerio Regis Angliæ: quod Regem anguſtiabat, ideo Vexillum Auſtriæ oppreſſit. Tacuit autem LEOPOLDUS, quia ea die pugnandum fuit, & etiam Chriſtiani poſtea obtinuerunt Victoriam ſub Vexillo Auſtriæ: quod in maxima neceſſitate contra hoſtes erigebatur. Fuit autem Rex Angliæ* RICHARDUS *homo ferociſſimus, favorabilis, gloriæ cupidus, pecuniæ liberalis: quem ipſi Saraceni, & Populus Chriſtianus, ac alii timuerunt.* Ecce verba, affectui magis, quàm veritati, undique accomoda: quibus etiam Vexillo Auſtriæ, cùm illud *non niſi in maxima neceſſitate contra hoſtes erectum* aſſerit, non multò minorem prærogativam tribuit, ac celeberrimo olim omnibúsque ſacerrimo S. *Georgii* Vexillo: de quo eruditè, vernaculè tamen diſ-

De occaſione & modo contemti Vexilli Auſtriaci variæ variorum relationes.

Arenpeckii.

ſeruit

ſeruit Doctiſſ. P. *Magnus Aldus Ziegelbauer* Benedictinus Duplaquienſis in Rel. Hiſtor. de hoc Vexillo Cap. 12.mo. Sed hac in parte pro *Arenpeckio* qui ſpondeat, tantúmque Vexillo Auſtriæ honorem ſtabiliat, neminem novi.

Mathei Paridis. XXXI. *Matheus Paris* Monachus Benedictinus Anglus Albanenſis, Seculi ſui quaſi prodigium habitus, in Hiſtor. Anglic. Major. refert, Vexillum Ducis ex hoſpitio proturbatum eſſe, dum ſcribit. *Circa idem tempus venit Dux Auſtriæ, ut in Terra ſancta votum ſuæ peregrinationis perficiendô, in Exercitu Chriſtiano DEO fideliter militaret, & Salvatoris veſtigia ibidem adoraret. Cúmque prævii ejus Mareſcalli ſibi Hoſpitium accepiſſent, & neceſſaria præpararent, ſupervênit præcipitanter quidam Miles de Familia Regis* Richardi, *natione Neuſter, & more ſuæ Gentis ebulliens ſtultitia cum jactantia, aſſerebat, ſe majus jus in illo hoſpitio habere, quàm aliquis alius, cùm priùs illuc adveniens, ſibi, ſuisque ſociis illud aſſignâſſet. Multiplicatis convitiis utrobique, clamor ad aures Regis pervênit. Rex autem nimis cauſæ Nortmanni favorabilis, in iram excanduit contra familiam Ducis, & non perpendens Civiliter moderamen Dominicum, ſcilicet:* Deſcendam, & videbo: *præcepit præcipitanter, ut Vexillum Ducis, in eodem Hoſpitio pro ſigno Ducis affixum, in cloacam dejiceretur. Quod factum cùm Dux hoſpitio privatus, & turpiter à Nortmannis garrulis laceſſitus cognoviſſet, Regem querulus adiit: ſed nihil niſi ſannas reportavit. Unde Dux à Rege ſpretus, ad Regem Regum ſe convertens, Dominum DEUM invocavit in ultionem cum lacbrymis, ut quemque ſuperbum frangens, tantam paſſum injuriam conſolaretur, qui ait:* Mihi vindictam, & ego retribuam. *Dux autem citò pòſt reditum ad propria confuſus & verecundus maturavit. Hoc facto Rex* Richardus *poſtea exprobratus non mediocriter erubuit.* Graviter ſatis hic Scriptor, licèt Anglus, rem propoſuit, Ducisque noſtri injuriam hoc loco exſplicuit: ſed hujus poſtea, dum in ſubſequentibus extrema *Leopoldi* terribiliter depingit, quaſi totus oblitus videtur.

Gulielmi Britonis. XXXII. *Guilelmus Brito*, ſeu *Armoricus*, Præsbyter & Capellanus Regius, *Philippidos* ſive Carminis Heroici de Geſtis *Philippi Auguſti* Francorum Regis Libr. IV. cecinit, *Richardi* Regis juſſu Papiliónem, ſive Tabernaculum Militare Ducis noſtri, in cujus apice Vexillum ejus volitaverat, dejectum, diſciſſúmque fuiſſe. Cui ex parte conſonat aſſertum *Godefridi* Colonienſis, *Leopoldum tentoria ante mœnia Civitatis poſuiſſe.* Hujus interim, ac *Ottonis San-blaſiani*, jam ſuprà adductis narrationibûs traditur quartus Vexilli Auſtriaci dejecti locus, nimirum una Turrium Acconis Urbis, quam Dux noſter cum ſuis occupaverat. Atque hunc poſtremum temerati Vexilli modum,

Godefridi Colonienſis, & plerorumque recentiorum.

qui

Digitized by Google

qui veluti in communem tranſiit opinionem, recentiores in faſtos pariter intulit *Huldericus Mutius* Compilator Chronicæ Germanorum Libr. XIX. apud Piſtor. II. p.794. Recenſion. *Struv.* his verbis. *Capta enim Urbe Aca, in cujus obſeſſione nulla non pericula, nullóſque non labores LUPOLDUS Dux Auſtriæ ſubierat, Rex Angliæ contemto LUPOLDO ſigna ſua per Urbem erexit, & cùm erecta videret Vexilla Ducis Auſtriæ, præcepit conculcari. Præterea prædam inter ſuos diſtribuit, nihil relinquens Germanis, qui erant Copiæ Auſtriæ Ducis: cùm tamen communia pericula multa, majoráque multò perpeſſi ſint, ut qui primi in obſidione fuerint, primámque coitionem ſuſtinuerint, cùm adhuc civium Acæ vires integræ eſſent, quas fregerunt Germani magna ex parte ante adventum Anglorum.*

Summa injuria, quam Dux noſter pertulit.

XXXIII. Scribebat proinde pariter *Joann. Cuſpinianus* in Auſtria ſua ſub *Leopol. Virtuos.* in hunc modum. *In hac itaque Turri, à LIUPOLDO & ſuis capta, cùm Vexillum Ducis RICHARDUS aſpexiſſet, dejici in opprobrium, ac conculcari juſſit Princeps perfidus, non ſine Ducis Orientalis ignominia, ac verbis contumelioſis: quibus & Regi Francorum antea occaſionem dederat abeundi.* Tandem & *Vergilius Polydorus* in Hiſtoria Angliæ: *Sanè Auſtrenſes Gloriæ captæ Urbis inhiantes, primi Signa in muris poſuêre, quod Anglus illico in terram excuſſit: ſuáque ſubjecit: quod facinus deinde* RICHARDO *malo fuit.* Quæ ſi combinem ſingula, hoc tandem evenit conſenſu omnium, Accone capta IV. Id. Julii 1191. juxta Chronographum *Reicherſpergenſem* (quamquam *Oliverius* in Hiſtor. Regum Terræ Sanctæ menſem Junium ponat) paulò pòſt cum Rege Francorum rediiſſe *Leopoldum* Ducem noſtrum, à Rege Anglo ſpretum dejectione Vexilli ſui, ſannis illuſum, frequenter verborum contumeliis affectum, aut hoſpitio, aut Urbe, vel Caſtris, niſi ſimul his omnibus ejectum, prædæ inſuper communione fraudatum, undequaque proinde opprobriis exſaturatum. Ita factum eſſe, ne Angli quidem diffitentur: at verò levem injuriam reputant, nequaquam ultionem tantam, quantam Dux deinde à Rege ſumſerat, promerentem. Germanis verò tantò gravior eſt viſa, quantò Celſior Dux erat, qui contemtus eſt: quantò ſacratius bellum, in quo pugnavit: quantò clarius ejus meritum, quod in Urbis occupatione comparaverat. Sicco has contumelias animo ebibiſſe, ſanctum probaſſet: à Principe verò, cui longè magis, quàm Ingenuo cuilibet, Honor ac Vita ſunt pares, ſperari & exſpectari haud poterat, maximè cùm ea proſtitutio publica fuiſſet, ac tanta & talis, quæ non modo cæteros Principes, ſed & populum omnem usque ad arma, Anglis oſtentanda, commoverit. Ultionem quod ſpectat, cæpta quidem illa à *Leopoldo*; ſi quid verò in ea mo-

dum exceſſerit, Imperatori potiùs quàm Duci imputandum erat, quemadmodum deinceps patebit.

Cauſæ graves prætentæ, cur Philippus Franciæ Rex ante tempus è Paleſtina receſſerit, Richardo Anglo imputatæ.

XXXIV. Quæ cauſæ diſceſſus præmaturi Francorum Regi fuerint, exponit *Magnum Chronicon Belgicum* ex *Rigordo* apud *Piſtor*. III. p. 216. in hunc modum. *Interea* RICHARDUS *Rex Angliæ frequenter mittebat nuncios ad Saladinum, & mutua dona recipiebat ab eo, ut Philippus Rex eundem Richardum Regem ſuſpectum haberet. Præterea idem Rex Philippus graviſſimo morbo detinebatur, & incautè, ut quidam dicunt, à proditoribus hauſto veneno: unde & tanta infirmitate gravatus fuit, ut & ungues manuum, pedum, capillos, & ferè omnem cutis ſuperficiem amitteret. Unde de conſilio ſuorum fidelium, commiſsâ captivorum curâ, & totius rei ſummâ, Duci Burgundiæ Hugoni, & aliis, quos ad hoc ſufficere putabat, quingentis Militibus cum ſufficienti ſumtu trium annorum de fiſco eis miniſtrato, ad defenſionem Terræ Sanctæ dimiſſis, in patriam redire diſponens, Romam venit. --- Poſtmodum creſcente iniquitate & malitia hominum intimatum eſt Regi Philippo, quod ad ſuggeſtionem Richardi Regis Angliæ miſſi erant de populo Haſſatinorum* (aliàs *Aſſaſſinorum*, i. e. Latronum, qui Regum ac Principum ſummorum Vitæ inſidiabantur) *quidam, qui eum occiderent eodem modo, quo Conradum Marchionem Montisferrati apud Acram illis diebus occiderant. Propter quod idem Rex Philippus ſui Corporis appoſuit Cuſtodes fideliſſimos, & ipſe ferè ſemper Clavam Æream, vel ferream in manu geſtavit: quam Conſuetudinem etiam Cuſtodes ſecuti, Clavos in manibus geſtant usque in hodiernam diem.* In hæc quamvis non integrè, ferè tamen conſpirant, quæ habet *Helinandus* noſter Frigidi Montis Monachus Ciſtercienſis Scriptor ſinchronus Chronicor. Libr. XLIX. in Biblioth. P.P. Ciſterciens. Tom. VII. p. 205. ad ann. 1191. *Rex Francorum Philippus & Rex Anglorum Richardus vadunt Jeroſolymam, uterque cum magno comitatu, & apud Meſſanam Civitatem Apuliæ ſive Siciliæ inimicitias inter ſe contrahunt. Rex Francorum ſubjugat ſibi Accaronem, quæ alio nomine dicitur Ptolemais, Civitas Maritima. Rex Richardus invidens Gloriæ Philippi Regis Francorum ſubtrahebat ſe ab omni auxilio opportuno, & munera accipiebat à Salahadino. Philippus Comes Flandriæ in Expeditione Jeroſolymitana moritur. Philippus autem Rex Francorum timens dolum Richardi Regis Anglorum, magisve, ut ajunt, cupiditate ductus Terræ Flandriarum, contra voluntatem ferè omnium Procerum Francorum, à Terra Jeroſolymitana revertitur, confirmans*

priùs

Digitized by Google

primo juramento *Richardo*, *quod infra* 40. *dies*, *poſtquam reverſus eſſet in Franciam*, *Terræ ejus non noceret.* Conſonant pariter aſſerta ab *Anſelmo Gemlacenſi*, aut veriùs Incerto Proſecutore Chronici ejusdem *Monacho Aquicinctino*, docente ad Ann. 1191. apud *Piſtor.* I. p. 999. *Philippus Rex Francorum*, *Richardus Rex Anglorum*, & *Philippus Comes Flandrorum poſt Menſem Martium cum ſuis exercitibus mare tranſeunt. Richardus Rex Anglorum, antequam tranſiret, Uxorem duxit Filiam Regis Navarræ, contemta Sorore Regis Francorum, quam ſpoponderat.* Item ibid. p. 1003. ad Ann. 1192. *Richardus Rex Anglorum cupidus & avarus*, & *omni Chriſtianitati inviſus*, *à Salahadino magno pretio auri acceptô*, *Aſcalonem nominatiſſimam Civitatem Chriſtianorum ſubvertit.* Valde hæc ad lyram Gallicam cantata ſunt, odiúmque non minimum *Richardo* Regi parere apta: ſed è converſo longè aliter Plectrum Anglicum ſonat, Veritatis inquirendæ ſtudio nunc æquè pauliſper attendendum.

XXXV. Primùm itaque *Rogerius Hovedenus* de *Richardo* Rege ſuo adhuc in Sicilia morante ſic enarrat. *Eodem Anno* RICHARDUS *Rex Angliæ*, *Divina inſpirante gratia*, *recordatus fœditatis Vitæ ſuæ*, *poſt contritionem Cordis convocatis in unum in Capella Reginaldi de Moyſe univerſis Archiepiſcopis & Epiſcopis, qui cum eo erant apud Meſſanam*, *nudus procidens ad pedes eorum*, *vitæ ſuæ fœditatem coram illis DEO confiteri non erubuit* - - - - & *à prædictis Epiſcopis pœnitentiam recepit*, & *ab illa hora deinceps factus eſt Vir timens DEUM*, & *recedens à malo*, & *faciens bonum.* Ubi advertere libet, ab *Helinando* noſtro, unde ſuprà, ad Ann. 1192. commemorari aliam hujus Regis confeſſionem, in Germania, dum captus eſſet, factam: quam ſi legeris, ſique ita, ut narratur, facta fuerit, cognoſces, accidiſſe *Richardo*; quod pleriſque peccatoribus, ut nempe rediret in antiquam ſylvam, lotusque denuò inquinaretur. Ruſſum interim *Rogerius* tranſcripſit Epiſtolam *Richardi* ad quemdam fidelem ſuum, quæ ita inchoat. *Sciat, quod poſt Captionem Accon*, & *poſt receſſum Domini Regis Franciæ à nobis apud Accon, qui ita turpiter peregrinationis ſuæ propoſitum & Votum contra Voluntatem DEI dereliquit in opprobrium æterni ſui*, & *Regni ipſius*, *iter arripuimus usque Joppen.* De *Philippo* verò Francorum Rege idem Scriptor ita habet. *Cùm veniſſet Romam*, *mala multa locutus eſt de Rege Angliæ in conſpectu Domini Papæ*, & *omnium Cardinalium*; *quòd Rex Angliæ coëgerit eum à Terra Hieroſolymitana recedere*, & *appellavit eum de proditione ſua. Sed nec Dominus Papa*, *nec Cardinales fidem habuerunt verbis ejus*,

Idem Richardus Rex à Scriptoribus Anglis defenſus.

ſcientes; hoc magis ex invidia proceſſiſſe, quàm ex delicto Regis Angliæ.

XXXVI. Nonne hæc utraque ſibi usque adeò diſſimilia legens, quaſi manibûs palpas, quod antehac monueram, præſentem nempe Hiſtoriam pro affectu magis, quàm ſtudio veritatis deſcriptam? Nullus ambigo, facilè te conſenſurum in querelam Authoris Anonymi *Brevis Hiſtoriæ Occupationis & Amiſſionis Terræ Sanctæ* apud *Eccard.* Scriptor. Tom. II. col. 1352. ita ajentis. *Eisdem diebus* Philippus *Rex Francorum pervênit ad obſidionem Accon: poſt cujus Adventum aliquantis diebus tractis* Ricardus *Rex Angliæ, devictâ Inſula Cypri bonis omnibus exſpoliatâ ad eandem obſidionem pervênit. Venit autem cum eisdem Regibus omnium incentiva malorum, filia diaboli, potentiſſima Regina Diſcordia inferni, & ſedit in medio eorum, cum ſorore ſua macilenta & livida Invidia, & tam ipſos Reges, quàm totum Exercitum Chriſtianorum in diverſas voluntates diſtraxit. Cùm enim Francorum Regi pugna contra Civitatem placebat, Anglico diſplicebat, & quod placebat Anglico, diſplicebat Franco: & in tantum hujusmodi aucta eſt diſcordia, quòd ferè inter ſe inteſtinum bellum moverunt. Et inter alios omnes Principes & Barones duorum Regum effuſa eſt diſcordia.* Pergens poſtea in ulterioribus Actis *Richardi* multum ſtrenuis, tandem ſubdit. *Fuit autem* Ricardus *Rex Angliæ homo feroeiſſimus, armis ultra modum ſtrenuiſſimus, favorabilis, Gloriæ cupidus, pecuniæ liberalis, quocunque ipſum trahebat impetus, ſequens, & quem ipſi Saraceni plus Chriſtianis aliis timuerunt.* Relege ſuprà n. XXX. narrationem *Arenpeckii*, & obſerva, quomodo hanc poſtremam hujus Anonymi periodum à ſe exſcriptam truncaverit, mutaverit, auxerit, ut affectui ſuo tantò ampliùs quadraret.

Judicium Anonymi absque affectu interpoſitum.

XXXVII. Quisquis porro *Richardi* Regis poſt *Philippi* Franci diſceſſum fortiter adhuc ulteriùs in oriente geſta legere cupit, adeat *Guilelmum Litle*, ſeu *Parvum*, Canonicum Regularem in *Neubrigde*, ideo vulgò dictum *Neubrigenſem*, Rer. Anglicar. Libr. IV. Cap. 27. Quo referente hic Princeps, cùm jam omnes propè Cruce ſignati reverſi eſſent, & ipſe Cyprum navigavit, ſtatim *Saladino* Joppen invadente, & usque ad Arcem expugnante. Quod ut Regi nunciatum, è veſtigio reverſus, & *Saladinum* nil minùs formidantem adortus, primùm ſui timore fugavit, mox iterum collectum ejus Militem aperto campo devicit, Joppénque ſervavit. Tum, ipſo Rege diebus aliquot ex morbo decumbente, *Saladinus*, ait hic Author, *ut* dici-

Richardi Regis Acta, initæque cum *Saladino* induciæ.

dicitur, non tanquam de hoſte debilitato exultavit, ſed tanquam de inviĉtiſſimi Principis incommodo doluit, miſſisque ad eum nunciis: *Scio*, inquit, *quòd in hac terra etiam ſoſpes prolixiorem moram facere nequeas. Te autem abeunte, quod à Chriſtianis cum tanto labore acquiſitum eſt, certo exponetur periculo, & mediocri negotio incidet in manus meas. Veruntamen propter te, cujus egregiam virtutem magis veneror, quàm animum hoſtilem averſor, triennii inducias Chriſtianis indulgeo. Aſcalona tamen nec mihi, nec illis ſit: ſed deſtruatur.* Subſequitur Auĉtor ulteriùs, Regem conſilio Patriarchæ, & omnium Chriſtianorum ejus Terræ, dolentem licèt, has inducias iniiſſe, *operâ ſolis æmulis culpandâ*: & inſuper obtinuiſſe fidelibus omnibus liberam facultatem viſitandi Sepulchrum Dominicum. Tum rediiſſe cyprum cum propoſito, immo promiſſo, ſub exitum induciarum, in tres annos, tres menſes, tres ſeptimanas, trésque horas firmatarum, denuo in Paleſtinam redeundi: & ideo Charaĉterem Dominicum, quo inſignitus advenerat, ſemper retinuiſſe.

XXXVIII. An planè vera iſta, an potiùs ad Regis gloriam, ſimúlque defenſionem compoſita fuerint (permiſſa námque Aſcalonis deſtruĉtio, initæque cum *Saladino* induciæ vehementer Chriſtianis in Occidente diſplicuêre, ſuisque de cauſis Orientali Eccleſiæ admodum noxiæ reputabantur) ego non diſcutio, ſed arbitrari ſecum per me omnibus liceat. Prolixior verò in adduĉtis haĉtenus fui, ut fidem meam liberarem, pollicitus, utrique me parti æquam fandi copiam gratiâ veri perveſtigandi inducturum. Arbitrium de his Leĉtori liberum.

§. III.

Proſecutio Geſtorum LEOPOLDI de inito Stiriæ Ducatu, Bello Bavarico, & capto Anglorum Rege.

I. ANno 1192. ineunte Dux noſter Cæſari *Henrico* VI. Ratisbonæ adfuit in Conventu celebri Ducum & Comitum, quos in MS. codice Bibliothecæ Palat. Vindobonenn. ordine deſcriptos legiſſe ſe teſtatur Cl. *Hanſizius* Metr. Laur. p. 338. Ibi Chartæ Regiæ de concambio *Wolfgeri* Epiſcopi Patavienſis, cum *Wicbardo de Seveld* Majori Dapifero Auſtriæ celebrato, ſubſcripſit, omnibus Ducibus ſimul teſtantibus, etiam Bavarico, prælatus: id quod factum IV. Id. Januarii. Quarto abinde menſe (Necrologium noſtrum habet VI. Id. Maji, Seccovienſe & Traunkirchenſe VII. Runenſe & Admon- *Leopoldus Dux comitiis Cæſaris adeſt.* *Otocarus Stiriæ Dux obiit.*

 ten-

tenſe VIII. Idus) Chronici *Reichersbergenſis* teſtimonio, *mortuus fuit Dux Stirenſis* Otakar *nomine, qui antea dicebatur Marchio Stirenſis. Et quia Hæredem non habebat,* Dux Auſtriæ LUIPOLDUS *ſucceſſit ei, & accepit eundem Ducatum de manu Imperatoris valde ſolemniter apud Wormaciam in proximo Pentecoſtes, quod evenerat tunc in Nonis Kal. Junii. Ibi etiam in eadem Solemnitate, & in præſentia Imperatoris, accincti ſunt gladio Dux Sueviæ* (Conradus) *Frater Imperatoris, & Dux Bawariæ* Ludwicus, *Filius Ducis* Ottonis *quondam Palatini, Comites quoque multi, & alii Nobiles quamplurimi.*

Succeſſit Leopoldus, & Stiriæ feuda à Cæſare obtinuit.

II. Succeſſit ergò *Leopoldus* noſter ex deſignatione tam ipſius *Otocari*, quàm Ordinum Provincialium, ſolemni Inſtrumento ante ſexennium facta, non verò titulo Emtionis: uti ſupra §. I. n. 31. ſqq. perhibui. Ubi tamen obſervare me convenit, cogitaſſe *Otocarum* aliquando de Venditione: quod liquet ex Diplomate ejuſdem, Voravienſibus Canonicis dato An. 1184. & exhibito per Cl. *Sigism. Puſch.* in Chronolog. Stir. Part. II. p. 20. quod mihi ſeriùs occurrit. Ibi quippe ajebat: *Cogitavimus Terram Stiriæ dilecto Conſanguineo noſtro* Liupoldo *Duci Auſtriæ, ex nimia noſtri corporis infirmitate, venundare proprietariè cum omnibus ſuis pertinentibus, excepto quingentos Manſus pro ſalute noſtra ad Cænobia, quæ feliciſſimus Pater noſter* Otakerus *Marchio fundavit &c.* Mutato autem conſilio pro Venditione Donatio placuit. Subditi novi à novo Duce Græcii illico in fidem recepti, eadémque occaſione Seccovienſi Canoniæ confirmatio Poſſeſſionum & Jurium omnium indulta *in Placito noſtro,* Dux inquit, *Græce primùm habito,* Anno 1192. Hac porro ratione non modò Stiriæ Ducatus nova *Leopoldi* Provincia fiebat: ſed etiam ipſius Auſtriæ pomeria egregiè dilatatæ ſunt. Acceſſit namque huic integer ferè Comitatus Stirenſis, nempe Stira Urbs, cum Garſten, Glunico, Aniſio: item Comitatus Puttenſis, qui eſt intra Viennam, & Neoſtadium: adhæc Schardinga, Fornbacum, Lambacum. Quæ omnia Patri *Otocari*, vel ipſi antehac hæreditate *Eberhardi* Comitis *de Pütten* accreverunt. Ut proinde maximè Auſtria Superior dimidia propè ſui parte amplior jam protenderetur.

Deſignatus hanc Provinciam adiit, quamvis Otocarus aliquando de venditione cogitaverit.

Seccovienſibus Privilegia confirmavit.

Auſtria ipſa, præcipuè Superior, ditionibus multis adaucta.

III. Atque ideo forſitan graviſſimus ille Bavariæ inferioris tumultus tantò magis ad Principem noſtrum propter ditiones jam ſuas viciniores attinuit, quem Comites *de Bogen,* & *de Ortenburg,* utrinque potentiſſimi, limitum, venationum, ac clientelarum, i. e. Advocatiarum Monaſticarum causâ excitarunt, incendio, rapina, cædibus in ſacros & profanos, ſontes & inſontes, nullo diſcrimine, nulla religione impiiſſimè ſævientes.

Bellum Ortenburgicum in Bavaria.

tes. Ortenburgici *Rapoto*, & *Henricus*, Vicum ſuum Vilzhoven mœnibus cingentes, jure civitatis donârunt, eapropter Monaſterium Altahenſe, ſive Quercus inferioris, cujus Advocatus erat *Albertus de Bogen*, pluſquam ducentorum talentorum damno onerantes. Quod iſte ulturus, prætento religioſo defendendi Monaſterii nomine, reipſa proprias cum Ortenburgicis ſimultates ſeveriſſimè vindicare ſtuduit, & *Premislaum* Boëmiæ Regulùm, ſibi, cùm affinitate, quia Sororem ejus *Ludmillam* Conjugem habebat, tum confinio proximum, in belli ſocietatem adſcivit. Quocum conjunctus, Bavariam barbaro furore vaſtavit, *Ortenburgicîs* è converſo, tuitionis propriæ nomine, indiſcretione non minori, quocunque ferebat impetus, arma furentia deferentibûs. Viri, fœminæ, infantes, afflicti, proſtituti, occiſi, incenſa templa, effracta Sacraria, dehoneſtatæ reliquiæ, altarium, ſacerdotum ornatus, ſacrique theſauri ablati, Cœnobia paſſim expilata. Indignatus tam veſano tumultui *Ludovicus* Bavariæ Dux, militem quidem eduxit: verumtamen ab *Alberto de Bogen* primo congreſſu repulſus eſt.

Implicitus huic bello Dux noſter incerta ex cauſa, graviter adverſus Ortenburgicos egit.

IV. Ergo, ut *Reibcerſpergenſis* Chronographus ad ANN. 1192. ait, *in menſe Octobri Dux Auſtriæ* LUITPOLDUS *cum multo exercitu ex Oriente, quaſi turbo, & veluti torrens inundans, in parte Bawariæ naverſum duos Fratres Comites de* Ortenberc *veniens, belli initium fuit* (hac nimirum ex parte) *conſpirante cum eo in idem Duce Meraniæ* (hodie Tirolis) *BERTHOLDO*. Quæ cauſæ Ducem noſtrum huic bello implicuerit, an ut illud compeſceret ſolummodo, tumultuantéſque ad officium redigeret, an incitatus à Duce Bavariæ non ſatis potente, an offenſus ab Ortenburgicis, an Bohemis iratus, an timens duntaxat finibus atque ditionibus, nuper Bojariam verſus acquiſitis, à nemine didici. Ejus interim impreſſione *Ludovico* pariter Bavariæ Duci ex adverſo campus denuo apertus fuit, in Comitem *Bogenſem* iterum & fortiùs inſurgendi. Prolixior in hoc bello deſcribendo *Aventinus* Annal. VII. Cap. 2. n. 7. & 8. p. m. 625. inquit, ab Auſtriacis *Ortenburgium* Caſtrum obſeſſum fuiſſe. Chronicon porro *Mellicenſe*, licèt perperam octennio priùs, nempe ad ANN. 1185. ita refert. *LIUPALDUS Dux Auſtriæ exercitum ducens contra Comitem de* Ortenburch, *ipſum captivum in Auſtriam duxit*. Quod ad hunc annum referri debere penitus arbitror. Cæterùm ingentibus belli hujus malis, omni ex parte cum plurima Militum inſolentia geſti, ita, ut Cl. *Hanſizio* teſte, multum in tempus, in Cœnobiis Diœceſis Pataavienſis luctuoſa direptionis veſtigia manſerint, finem tandem pro munere ſuo impoſuit Imperator, Reginoburgi die 6. Decembris Curiam agens: in qua omnes armis abſcedere juſſit, *Albertum* verò *Bogenſem*, hujus turbinis pri-

mum

mum incentorem, cum ſocio *Primislao* Bohemo, proſcriptione Imperiali mulctavit. *Leopoldum* Ducem noſtrum ſui quoque Militis, fortè & proprii fervoris exceſſus, adeò ſolicitum tenuit, ut poſtea moriturus, Filiis compenſationem, Oſterhovienſi præcipuè Canoniæ Præmonſtratenſi faciendam injunxerit: cui ſacro ſe loco in Obſidione Ortenburgica præ cæteris nocuiſſe recordatus eſt. Deploravit hoc bellum etiam breve Chronicon vernaculum *Altabenſe*, à R. P. *Placido Haiden* ejus Loci Cænobita integræ ſui Monaſterii Hiſtoriæ præmiſſum Seculo ejusdem Millenario Anno 1732. Ubi p. 87. ſub *Dietmaro* II. Abbate ex veterrimo domeſtico Traditionum Libro hic paragraphus affertur. *Adalbertus* (nempe de Bogen) *Advocatus Eccleſiæ* (Altahenſis) *tempore* Udalrici *&* Dietmari *Abbatum fuit. Hic fuit homo ferus & bellicoſus, & per hoc deſtructor Eccleſiarum, ac Provinciæ exſtitit. Nam per raiſam* (i. e. iter ac Expeditionem) *verſus Varnbach cum Bohemis factam, & per prelium habitum cum* Ludwico *Duce Anno Domini MCXCIII. & per conſtructionem Caſtrorum in Hohenbogen, & aliorum Ædificiorum, & per diverſas exactiones, Eccleſiam noſtram, & alias Eccleſias depauperavit.* Latiùs id exaggerat *Hundius* Stematolog. Bavar. vernaculæ Libr. I. p. 218. ibidem allegatus. Differunt quidem in his relationibus Epochæ, Chronico *Reicherſpergenſi* ponente annum 1192. *Altabenſi* annum 1193. in his tamen hærendum non arbitor, quoniam æræ iſtæ adeò vicinæ ſunt, quæ alioquin in veteribus Chronicis ubique propemodum diſcrepant, & facillimè inſuper in tranſcriptione corrumpuntur. Chronicon *Auguſtanum* apud *Freberum* ſimiliter annum poſteriorem apponit.

Viennæ captivum accepit Regem Angliæ.

V. Pergens porro Chronographus *Reicherſpergenſis* unde ſuprà, hæc ſubdit. *His* (Bavaricis nimirum turbis) *ſedatis, cùm Dux Auſtriæ in partes Orientis rediret cum ſuis, comperit per certos nuncios, quòd Rex Angliæ naufragus deveniſſet in terram ditionis ſuæ. Statim miſſis, qui veritatem in hac re inquirerent, inventus eſt ibidem Rex apud Wiennam, occultans ſe in tugurio cujusdam pauperis, & cibos propriis manibus, ſibi, & ſociis ſuis pauciſſimis, in officina ruſtica præparans. Quo comprehenſo tradidit eum Dux hominibus ſuis cuſtodiendum hac de cauſa, quòd ipſe Rex graviter injuriaverat Ducem, dum ſimul fuiſſent ſuperiori anno in transmarinis partibus in expugnatione Acris Civitatis, quæ per eundem tamen Regem expugnata erat. Inde autem idem Rex tam impatiens conſortis erat, & ſocietatis ibi, quia ipſe valde regali apparatu, & majori, quàm Rex Franciæ, & alii Principes, venerat illuc, & ſub manu ejus erat multitudo exercitus usque ad ſexaginta & ampliùs, ut fama erat,* millia.

millia. Repatriante autem Rege Franciæ, cùm ipſe ſolus ibi diſpoſuiſſet potenter, quæcunque voluiſſet, & pacem per triennium inter Chriſtianos & Saladinum firmâſſet, redire & ipſe ad patriam ſimili, quo venerat, apparatu cogitavit. Sed DEUS aliter ordinavit. Nam cùm proſperè aliquanto tempore navigâſſet, poſtea ſubitò correptus tempeſtate ſæviſſima, & disjectis navibus, quæ eum multæ ſequebantur more Regio, ipſe ſolus cum Navi ſua, vento validiſſimo impellente, projectus eſt in partes vicinas Aquilegienſium. Ibi à Majoribus terræ illius valde injuriatus, & ſpoliatus bonis, quæ ei mare iratum reliquerat, occiſis etiam, & captivatis hominibus ſuis, ipſe cum pauciſſimis evadens, per partes Karintiæ, neſcius, quò iret, Terram Ducis Auſtriæ ignorans ingreſſus eſt. Subjungitur poſtea. *Anno MCXCIII. Imperator celebravit curiam Ratisponæ, ut indictum erat, VII. Kal. Januarii* (intellige diem 26.tam Decembris feſtivam S. Stephani Anni 1192. quia Author annum novum, more tunc ferè recepto, inchoavit à Natali Dominico) *Ibi pax confirmata eſt inter Principes antè* (i. e. in Bavaria) *inter ſe diſſidentes. Rex quoque Angliæ adductus eſt illuc à Duce Auſtriæ, & inde reductus in Orientem. Circa dies quoque Paſchæ, quod evenerat in V. Kal. Aprilis* (nempe die 28. Martii Anni 1193.) *iterum idem Rex adductus eſt à Duce ad Imperatorem: & tunc devenit in poteſtatem & captivitatem Imperatoris.*

VI. Juvat verò ipſum pariter Imperatorem *Henricum* hac de re *Philippo* Franciæ Regi ſcribenten audire: cujus Epiſtolam ex *Rogerio* ita *Baronius* tranſcripſit Annal. XII. col. 854. *Quoniam Imperatoria Celſitudo non dubitat, Regalem Magnificentiam Tuam lætiorem effici de univerſis, quibus Omnipotentia Creatoris nos ipſos, & Romanum Imperium honoraverit, & exaltaverit: Nobilitati tuæ præſentium tenore declarare duximus, quòd inimicus Imperii noſtri, & turbator Regni tui Richardus Rex Angliæ, cùm eſſet in tranſeundo mare ad partes ſuas reverſurus, accidit, ut ventus, rupta navi ſua, in qua ipſe erat, duceret eum verſus partes Iſtriæ, quæ eſt inter Aquileiam & Venetias: ubi ipſe Rex DEI permiſſione paſſus naufragium, cum paucis evaſit. Quidam itaque fidelis noſter Comes Mainardus de Gortze, & populus regionis illius, audito, quòd in terra erat, & conſiderato diligentius, qualem nominatus Rex in Terra Promiſſionis proditionem, & traditionem, & perditionis ſuæ cumulum exercuerat, inſecuti ſunt, intendentes eum captivare. Ipſo autem Rege in fugam converſo, ceperunt de ſuis octo Milites. Poſtmodum proceſſit Rex ad Burgum in Archiepiſcopatu Saltzeburgenſi, qui vocatur Friſorum* (Friſacum, vulgò Frieſach) *ubi Fridericus de Boteſowe, Rege cum tribus tantùm verſus Auſtriam properante noctu, ſex*

Gaviſus propterea Imperator.

milites de ſuis cepit. Dilectus autem Conſanguineus noſter LIMPOLDUS (ſic Anglus *Rogerius* ſcripſerat pro Liupoldus) *Dux Auſtriæ, obſervata ſtratâ, impoſitis ubique Cuſtodibus, ſæpedictum Regem juxta Wiennam in Villa viciniori in domo deſpecta captivavit. Cùm itaque in noſtra nunc habeatur poteſtate, & ipſe ſemper tuæ moleſtiæ, & turbationibus operam præſtiterit, ea, quæ præmiſimus, Nobilitati tuæ inſinuari curavimus, ſcientes ea Dilectioni tuæ beneplacita exiſtere, & animo tuo uberrimam importare lætitiam. Datum apud Ritbiencie quinto Kal. Januarii.*

Summa rei. VII. Hac è Cæſaris Epiſtola, priorique *Reicherſpergenſis* narratione liquet, Regem maritimo itinere reverſum, quia nimirum, Claſſe ſua relicta, leviori navigio iter accelerare voluit, ut Angliam, ubi Frater ejus *Johannes* thronum involaverat, tantò maturiùs teneret, in Iſtriam rejectum, & naufragio proſtratum, cum ſeptendecim duntaxat Comitibus evaſiſſe: quorum octo à Comite Goricienſi *Meinardo*, ſex alii à *Friderico de Pettau* apud FriſacumCarinthiæ capti fuerint. Quæ quidem inſidiæ ei maximè factæ ſunt ob imputatam necem *Conradi* Marchionis Montferratenſis, egregii in Tiro Paleſtinæ Principis. Ipſummet tandem in fuga proditum, proximè Wiennam in domo deſpecta, inclinante Menſe Decembri AN. 1192. captivatum fuiſſe. Et hæc ſumma rei. Modum porro ejus, ac ordinem, & quæ

Quæ verò à variis variè narrata. circumſtant, varii variè meditati, eam non tam, ut acciderat, quam ut accidere potuiſſe viſa eſt, retulerunt. Quorum à libertate alienus *Ortilo* noſter, rem cum Actis aliis conjunctam, ad ANN. 1192. ita ſimpliciter enarrat. *Paulò poſt reditum LIUPOLDI*

Ab Ortilone ſimpliciter notata eſt. *obiit Otocharus Dux primus in Stiria. Quare LIUPOLDUS ex Pactis, à tota Provincia probatis, Auſtriæ ſimul & Stiriæ Dux eſt ſalutatus. Devenit quoque in manus ejus Richardus Rex Angliæ, qui eum in Oriente ſpreverat, ab ipſo captus, & Imperatori petenti extraditus. Qui ob injuriam, Duci & Imperio illatam, & alia malefacta ſibi imputata, diu detentus, tandem maxima ſumma pecuniæ veniam, libertatem, & gratiam Imperatoris emerat.* Cum pondere hìc *Ortilo* loquitur, ſine tamen fingendi licentia, & affectus importunitate.

Anonymi Leobienſis narratio. VIII. Cæterorum primus Anonymus *Leobienſis* apud Cl. *Hier. Pez.* I. col. 798. ita finxit. *Richardus Rex Angliæ à LEUPOLDO Duce Auſtriæ captivatur in Auſtria, cùm ſimulâſſet ſe pauperem Viatorem. Volebat enim experiri, unde baberet Dux Auſtriæ, quòd talem pompam in abundantia exerceret, ſicut LEOPOLDUS Dux in præſentia ipſius Richardi in ultramarinis partibus exercuerat. Sed in Auſtria pauper & Viator cognitus captivatur, & magna pecunia ex ipſo torquebatur: de qua poſtea*

poſtea ſtatim Nova Civitas, & Fridberg ſunt ædificatæ, & munitæ, & circumvallatæ. Deindè *Haſelbachius* ex *Hagena* unde ſuprà II. col. 712. ſic jocatus eſt. *Videns* Richardus *omnia itinera, quibus repatriare poſſet, obſtricta, peditare cœpit cum paucis, quærens hoc modo locum deſugii in habitu peregrini. - - - In qua via divertit Viennam, & ſe ſervitoribus Coquinæ ſocians, officium aſſandi in veru aſſaturam ſibi præelegit. Hunc dum Magiſter coquinæ Ducis LEOPOLDI fuiſſet intuitus, & de certò agnitus fuiſſet ab eo, hic illico prodigium aperuit Duci. Qui accerſito Rege, poſt debitam Regi exhibitam reverentiam ait: Domine Rex Angliæ, nimis Nobilis eſtis, ut ſitis Aſſator in coquina Ducis Auſtriæ. Quo fruſtra multas excuſationes prætendente, ſæpedictus Dux ipſum honeſtæ cuſtodiæ deputavit.* Ita Auſtriaci: quorum prior *Leobienſis* valde infeliciter affinxit Regi curioſitatem explorandi Statum Ducis: alter audaciam tantam, ipſam coquinam Ducis ingrediendi. Qui & pari ineptitudine ſic telam ulteriùs proſecutus eſt. *Hunc tamen Regem captivitati ſubactum LEOPOLDUS Imperatori decrevit exhibere, antequam de Terra Sancta rediret ſalvus ad propria, vel, ut veriùs puto, poſt Imperatoris lares regreſſum: qui ipſum ad mulctandum pro injuria, arbitror, vice verſa Duci recommiſit. Solutâ ergo mulctâ; Dux honorificè extra dominia ſua ipſum ſalvum conduxit: & ejus adjutorio etiam per alias terras ſic ſalvus ad proprium Regnum usque pervênit.* Susdêque hìc falſa ſunt omnia, à me tamen adducta, ne ultra, qui tam ſimpliciter credunt, quàm legunt, decipiantur. Neque minùs forſitan cuiquam lepidus videbitur *Cuſpinianus*, dum ſcripſit in Auſtria ſua. *Richardum per terras Auſtriæ in ſuum regnum repetentem - - - LUIPOLDUS Dux cepit, dum in venatione lepores ſectatur.*

Haſelbachii.

Cuſpiniani

IX. Perſonam verò ac veſtem immutâſſe Regem, ut veroſimillimum, ita diſertè traditur à *Guilelmo Neubrigenſi*, naufragio Regis apud Iſtriæ fretum enarratò. *Ubi*, ait, *propriam pro tempore propter caſus incertos naufragus celans perſonam - - - imminens inani ſtuduit eludere cautela periculum.* Sed & *Iperius* in Chron. S. *Bertini* cap. 46. apud Cl. *Martene* Theſauri Anecdot. Nov. Tom. III. p. 680. ita retulit. *Richardus decreto cum aliquibus Fratribus Templariorum habitu, quaſi unus ex eis, cum Galea in Aquileam tranſit.* Quod idem confirmavit *Arnoldus* Lubecenſis Chron. Slavor. Libr. III. cap. ult. apud Leibnit. II. p. 684. *Nam cùm tranſiſſet Ungariam* (potiùs Carinthiam) *peregrino more, nam Templariorum habitu ſe ſuósque induerat, captivatus eſt à Duce Orientalis Auſtriæ: qui eum Imperatori præſentavit.*

Tradentes immutatum Regis habitum.

Coqui ſpeciem el, dum caperetur adſcribentes:

X. In Coquina eundem deprehenſum pluribus placuit. Sic enim *Albertus* Stadenſis ad Ann. 1193. *Richardus venit in Auſtriam, & captus eſt ab hominibus Ducis in Civitate Wen ad ignem ſedens, & Gallinam aſſans.* Ex Chronographo Reicherſpergenſi jam ſuprà audivimus. *Inventus eſt Rex Richardus apud Wiennam, occultans ſe in tuguriolo cujusdam pauperis, & cibos propriis manibus ſibi, & ſociis ſuis pauciſſimis in officina ruſtica præparans.* Prolixiùs id exequitur *Otto San-Blaſianus* Cap. 38. narrans. *Rex Richardus in quoddam diverſorium apud Wiennam neceſſitate prandii divertit, ſociis, præter paucos, à ſe dimiſſis. Itaque ſervili opere, ne agnoſceretur, in coctione pulmentorum per ſe dans operam, altile, ligno affixum, propria manu vertens aſſabat, Annulum egregium digito oblitus. Quidam igitur de familia Ducis, qui cum Duce apud Accaronitas viſum Regem notum habebat, de Civitate fortuitò egreſſus, tabernam Regali coquo inſignem intravit, & ex conſideratione Annuli ipſum reſpiciens, & recognoſcens, agnitum diſſimulavit, citóque curſu in Civitatem reverſus, Ducem, qui tum fortè aderat, de præſentia Regis certificans, admodum exhilaravit. Igitur ſine mora, adſcenſis equis, cum frequentia Militum Dux accurrens, Regem, frixam carnem manu tenentem, captivavit, irriſúmque tali opere, in Civitatem duxit, eúmque arctiſſimæ cuſtodiæ mancipavit, digna recompenſatione reddens ei, quod meruit.*

In quibus præcipuus Otto à S. Blaſio.

Narratio alia Mathei Paridis.

XI. Aliter denuo res acta videbatur *Matheo Paridi* Anglo ita eam tradenti. *Dum puer Regis ſæpius pro neceſſariis emendis ad forum publicum regreditur, accidit, quòd die S. Thomæ Apoſtoli chirothecas Domini Regis ſub Zona incautiùs ſecum geſtaret: quas Urbis Magiſtratus intuentes, & puerum de Domino ſuo interrogantes, primùm nihil eliciunt: deinde apprehendentes diriſſimè torquent. Puer intolerabili cruciatu victus, eidem, ut res ſe habebat, intimavit. At ii continuò hæc omnia Duci intimantes, hoſpitium Regis circumvallant, & ut ſponte ſe reddat, acriter inſiſtunt. Rex - - - Ducem adeſſe juſſit, ipſi ſoli ſe redditurum promittens. Duci autem illico adventanti Rex obviam proceſſit, ſéque ei cum gladio tradidit.* Haud abſimiliter, uberiùs verò, & cum amplificatione, ex invidiæ loco petita, rem iſtam edidit *Guilelmus Neubrigenſis* pariter Anglus in hæc verba. HUMBOLDUS (LUPOLDUS) *Dux Auſtriæ, qui Stipendiarius ejus* (puta Regis) *in Exercitu Domini fuerat, profuſam ejus circa ſe largitatem, cùm egiſſet, expertus, oblitus beneficii, atque in ultionem cujusdam læſionis exiguæ ſæviens, magis autem opum*

Item Guilelmi Neubrigenſis.

Angli-

Anglicarum homo avarus & perfidus ſitiens, cautiſſimos per omnes viarum tranſitus, & diverticula, ut inſigni profugo evadendi locus non eſſet, cuſtodes diſpoſuit. Quem tandem in ſuburbano quodam, indicio, ut dicitur, cujusdam ex comitibus ejus, dum eſcas lautiores emeret, & ad prodendum, cuinam Peregrino talia procuraret, intentata morte coacti, inventum per immiſſos ſatellites captivavit. Denique ingreſſi ad eum, ſolicitè occultantem ſe, directi à Duce armati, Ave, inquiunt, Rex Anglorum: fruſtra Perſonam tuam pallias: facies tua manifeſtum te fecit. Cùmque Vir ingentis animi gladium arriperet: Noli, inquiunt, Rex vel timere, vel temerè agere: non enim morieris, ſed potiùs à morte ſervaberis in medio hoſtium tuorum, Propinguorum ſcilicet Conradi *Marchionis, quærentium animam tuam; in quorum utique manus, ſi fortè etiam centum vitas habens incideres, ne una quidem earum ſalva tibi eſſe poſſet. Captus igitur Rex Nobilis à Duce nequiſſimo Anno Gratiæ Milleſimo Centeſimo Nonageſimo Secundo Menſe Decembri, citra decus Regium in vinculis ſervabatur.*

Reflexiones circa narrata.

XII. Ecce tibi, quàm varii, quámque multiplices unius ejusdémque facti hiſtorici colores, quos pro libitu quilibet miſcuit, certiſſimo argumento, nulli de re exactè conſtitiſſe. Et quamvis Captivitas certa ſit, atque videri poſſit, modum, quo facta eſt, ad rem non adeò facere: id attamen ego ſolummodo conceſſerim, ſi ſolum, quod geſtum eſt, ſpectetur. Ubi verò ex facto ad meritum quoque cauſæ tranſeundum, factúmque vel bonum, vel malum, pronunciandum eſt, uti hoc in argumento, plurimùm ſanè refert, ea, quæ circumſteterant, ex vero noviſſe. Admodum enim odioſa fit res, cui dolum, vim, inſolentiam, contemtum, ſævitiam, aliáque id genus præter æquum adfinxeris, aut verò ſi à patiente culpam amoveris, in agentem contra crimen omne conjeceris. *Neubrigenſis*, Annum quod attinet, calculum rectè duxit: ſiquidem & *Ortilo* pariter, *Reicherſpergenſis*, *Albericus*, Chronicon *Cl. Neoburgenſe*, & Anonymus *Zwetlenſis* An. 1192. captum Regem aſſeverant. Unde hanc captionem Eminent.[mus] *Baronius* perperam ad Ann. 1191. retraxit, Chronicon verò *Admontenſe* ad ann. 1193. & *Mellicenſe* ad ann. 1194. affixit. Aberrârunt quoque alii plures, captionem & extraditionem Regis unum in annum 1193. conjungentes. Cæterùm Regem *à Duce nequiſſimo, Stipendiario ejus in exercitu Domini, profuſam ejus circa ſe largitatem, cùm eguiſſet, experto, ſed oblito beneficii, inque ultionem læſionis exiguæ ſæviente, homine denique opum Anglicarum avaro, & perfido* captum eſſe, quod mox ab eodem Scriptore audivimus, *fideliori in proprium Dominum animo, quàm pro rei ge-*

ſtæ veritate ab eo dictum; omnino cum Rev.^mo *Manriqueo* noſtro pronuncio. Injuriæ, Duci in Oriente à Rege, verbo, factóque illatæ, quas antehac liquidis teſtimoniis adduxi, profectò *exiguæ læſionis* elevationem non tolerant. *Stipendia*, quæ Princeps noſter à Rege acceperit, *& profuſam in eum*, *cùm eguiſſet*, *largitatem Richardi*, extra *Neubrigenſem*, nemo alius, quod noverim, celebravit. E converſo autem dilucido *Ottonis San-Blaſiani* teſtimonio conſtat, à Rege prædam, communi univerſorum ſudore vindicatam, inter ſuos tantùm diſtributam fuiſſe, & ideo eum contra ſe omnes exaſperâſſe. Hæc quisquis æqua lance prudentis arbitrii expenderit, non oblitum beneficii Ducem noſtrum, ingratúmque, avarum, ac perfidum cenſebit, ſed facilè cum Emin.^mo *Baronio* crediderit, *cum tantâ affectum injuriâ*, *oblatam ſibi divinitus vindictam exiſtimâſſe*, *eámque haud invitum arripuiſſe*: quin propterea indito ſibi *Virtuoſi* elogio excidens, *nequiſſimi* Convitium promeruerit.

Sacrilega multis hæc captio viſa, cauſam ignorantibus.

XIII. Facilè largior factum, quod rurſum *Otto Blaſianus* ita refert Cap. 38. *Attamen multi pro hoc facto Duci detrahentes*, *ac pro Sacrilegio in Peregrinum ſepulchri Dominici commiſſo computantes*, *deteſtantéſque improbabant*: *licèt hæc improbatio captivo Regi parum profuiſſet.* Cui verò *Hulderieus Mutius* in Chron. German. Libr. XIX. apud *Piſtor.* Tom. II. p. 794. repoſuit. *Iniquiſſimo animo* (hanc captivitatem) *omnes tulerunt*, *qui cauſam ignorârunt. Plauſibilis enim erat Expeditio apud omnes Chriſtianos*, *maximéque admirabantur*, *& diligebant eos*, *quòd ſumtis armis adverſus Turcam in longinguas Regiones ibant. Dux verò reddidit cauſas*, *quibus motus illum ceperit.* Sanè in Tutela Eccleſiæ erant Cruce ſignati. At verò horum è numero fuit etiam *Leopoldus*, ibi à Rege offenſus, ſpretus, cum contumelia habitus, ubi recens ab hoſtium Chriſti ſanguine totus quantus madebat. Proſunt Aſyla ex Canone Eccleſiæ iis, qui foris delinquunt, & ad ea confugiunt, non, qui intra ipſius Eccleſiæ mœnia peccant. His porro poſtremis haud abſimiliter *Richardus* in ipſo bello Domini offendit: tutela proinde Eccleſiæ ſeſe ipſe indignum reddidiſſe eſt viſus.

De extraditione capti Regis Cæſari facta opinionum diverſitas.

XIV. Captus Rex à Duce noſtro Cæſari extraditus fuit, de quo convenit inter omnes: de cauſa verò modóque, immo & de tempore traditionis iterum diverſitas. Sunt enim, qui velint, Regem à Duce Cæſari, tanquam Judici, cum actione quodammodo intentata, præſentatum, ut juſtitiam conſequeretur. Aliis, qui forum omnino incompetens cauſantur, præplácuit aſſerere, Regem à Duce per Cæſarem repetitum fuiſſe. Tertii tandem Regem à Duce Imperatori venditum calumnian-

nientur. Qualiscunque porro Traditio fuerit, eam aliqui arbitrantur adhuc An. 1192. mox à captivitate fuiſſe factam: alii anno demum ſequenti poſt menſium aliquot in Auſtria cuſtodiam id eveniſſe tuentur. Si veteres conſulam, plerorúmque Scriptorum hæc phraſis eſt indefinita: *Rex Angliæ à Duce LIUPOLDO in poteſtatem & captivitatem Imperatoris traditur.* Ex quo diſcere non licet, juſsúsne, an injuſſus Dux iſta fecerit. *Godefridi* Colon. verba ſunt ad Ann. 1193. *Richardus Rex Angliæ, rediens de transmarinis, ob mortem Conradi Marchionis, & multa apud Acram non benè geſta, captus à Duce Auſtraſiæ LIUPOLDO, & Imperatoris cuſtodiæ traditur.* Porro *Otto San-Blaſianus* ait. *Imperator itaque captum Anglorum Regem audiens, miſſis ad Ducem nunciis, Regem ſibi præſentari juſſit, præſentatúmque Wormatiam aſportari vinctum, ferróque onuſtum præcepit.* Præterea jam ſuprà ex *Ortilone* audivimus, Regem à Duce *peten i Imperatori extraditum.* Omnium verò luculentiſſimè id edixit *Guilelmus* Neubrig. Libr. IV. Cap. 31.° in hæc verba. *Illuſtris Rex Anglorum à Duce Auſtriæ, qui paulò antè illi in Syria contra Turcas militaverat, tenebatur in vincu . Imperator allegans, Regem non debere teneri à Duce, nec eſſe indecens, ſi ab Imperatoria Celſitudine Decus Regium teneretur, inſignem ad ſe trahere curavit Captivum. Et cùm negari non poſſet, à Duce reſignatum, in propriam avarus Imperator traducit cuſtodiam, pactus tamen Duci competentem ex proveniente commodo portionem.*

XV. Clarum eſſet his teſtimoniis, præcepto Cæſaris Regem ſibi à *Leopoldo* extraditum: quem ad hoc tantò proniorem fuiſſe credere fas eſt, quòd Imperatori reſiſtere non auderet: & quòd Anglis Regem repetentibus ipſe obſiſtere nequiret, & ſi obniteretur, Imperio bellum induceret, invitò utique Cæſare, & in ipſum vindicante: demum quòd hac traditione maximam invidiæ partem à ſe in Imperatorem transferret. Verumtamen Chronographus *Reicherſpergenſis* manifeſtavit aliquid, à nemine ſatis animadverſum, paragrapho iſto à me jam ſuprà tranſcripto. *Imperator celebravit Curiam Ratiſponæ, ut indictum erat, VII. Kalend. Januarii* (1192.) - - - *Rex quoque Angliæ adductus eſt illuc à Duce Auſtriæ, & inde reductus in Orientem. Circa dies quoque Paſchæ* (Anni 1193.) *quod evenerat in V. Kal. Aprilis, iterum idem Rex adductus eſt à Duce ad Imperatorem, & tunc devênit in poteſtatem & captivitatem Imperatoris* Clarè hìc & diſtinctè docetur, Regem bis Cæſari præſentatum, & altera demum vice ab ipſo ſervatum in cuſtodia. Non ergo *Reicherſpergenſi* obſtant, immò conſonant *Matheus Pariſius* & *Guilelmus Neubrigenſis*: quorum prior

Rex Imperatori bis præſentatus, altera demum vice ab eo retentus.

diſer-

diſertè traditionem factam ſcribit *Feria tertia poſt Ramos Palmarum*, alter *circa Dominicam Palmarum.* Nec etiam *Rogerius Hovedenus* narrans, Legatos *Anglos miſſos ad quærendum Regem, cùm totam Alemanniam peragrâſſent, & Regem non inveniſſent, Bavariam ingreſſos obviaſſe Regi in Villa, quæ dicitur Oxefer* (Ochſenfurt) *ubi ducebatur ad Imperatorem, habiturus cum eo colloquium in die Palmarum.* Hi enim omnes de ſecunda Regis ad Cæſarem adductione accipiendi ſunt, quam & *Reicherſpergenſis* factam retulit circa dies Paſchæ. Fruſtra quoque opponens verba ipſius Cæſaris in epiſtola ad *Philippum* Francorum Regem data V. Kal. Januarii An. 1192. ubi ait de Rege: *cùm itaque in noſtra nunc habeatur poteſtate.* Quem námque Princeps Imperii tenuerat, eum Cæſar meritò ſua eſſè in poteſtate aſſeveraverat, maximè cùm illis diebus jam ad ſe adductus fuiſſet, rurſum Ducis cuſtodiæ, donec aliter mandaret, commiſſus. Unde falſus non erat *Rigordus* de Geſtis *Philippi Auguſti* Francorum Regis, dum aſſeruit, Ducem Auſtriæ menſe Decembri Henrico Imperatori tradidiſſe Richardum, modò de prima præſentatione intelligatur, qua Cæſar indubiè Regem jam ut ſuum reputabat captivum, tametſi tunc ejus cuſtodiam Duci ad tempus commiſerit. Ex quo ulteriùs fluit, Principi noſtro præter primum capiendi actum vix quidquam rectè imputari: biennalis detentio ſive in Auſtria, ſive alibi, & ſi quis erat ferri, carceriſque ſquallor, mulcta item indicta, ſolum ad Cæſarem attinuiſſe videntur. Cæterùm hunc Regem primùm inventum, captúmque eſſe *Erdbergæ* in pago, media horâ à Metropoli Vienna diſtante; poſtquam verò ab Imperatoris primo conſpectu iterum in Auſtriam reductus fuiſſet, *Hadmaro Chunringio* eſſe commiſſum, in caſtro ſuo *Tiernſtein*, ad ripam Danubii non longè ſuprà Steinam Urbem eminente, cuſtodiendum, Author eſt *Cuſpinianus*, ex quo id pariter Annales *Zwetlenſes* Tom. I. p. 226. tradidêre. Cujus verò traditionis teſtem è veteribus, aut mediis Auſtriæ Scriptoribus, nullum undique novi.

Angli calumniantur, Regem à Duce Cæſari venditum.

XVI. Ut porro Duci noſtro odium tantò majus conflarent Angli Scriptores, unanimes propè querulati, immo calumniati ſunt, ab eo Regem ſuum Imperatori venditum fuiſſe. Sic *Matheus Paris* inſit: *Rex Richardus remanſit in cuſtodia Ducis Auſtriæ, donec ipſum Vendidit Imperatori Romanorum Henrico pro ſexaginta millibus librarum argenti.* Et *Petrus Bleſenſis* Archidiaconus Londini, Cancellarius Cantuarienſis, in Leſſo illo, quem ſuper captivitatem ſui Regis, impotenti planè præ iracundia animo, cum Summa Ducis noſtri execratione ediderat, in cæteris cecinit:

Judas

Judas Chriſtum diſtraxerat : Dux Regem Vendit Angliæ,
Et crimen hoc exaggerat idololatra pecuniæ. - - -
Infidelis, & crudelis triumphalem Titulum
Crucis Chriſti polluiſti, Vendidiſti Populum
Terræ Promiſſionis, Fili perditionis !

Deinde *Alienor* Regia Mater in Epiſtola II. ad *Celeſtinum* Papam III. pro liberatione Filii directa, & ab eodem *Petro* concepta, exclamat adverſus Ducem noſtrum. *O fera peſſima, tigribus, & lamiis, omnique fera crudelior ! qui Filium meum, Militem Chriſti, Chriſtum Domini, Peregrinum Crucifixi, vinculis alligatum Imperatori vendidit, & tradidit. Sic ei durior Adverſarius conſtitutus eſt, atque de ergaſtulo in labyrintum & de ſcylla translatus eſt in charybdim. A diebus Judæ Iſchariotis non eſt inventus ſimilis illi, qui ſic violaret legem Excelſi, qui ita malitioſè traderet juſtum. Et hæc in occulto, & in tenebris facta ſunt: erant enim opera tenebrarum.* Tandem & ipſius *Richardi* Regis jam liberi Oratores ad eundem Pontificem ſubmiſſi : quorum hæc in cæteris dictio erat. *Pater Sancte! Salutat Excellentiam Veſtram Dominus noſter Rex Anglorum* Richardus, *& poſtulat ſibi Juſtitiam exhiberi de Duce Auſtriæ : qui ipſum de Peregrinatione ſua tam laborioſa revertentem cepit, & aliter, quam tantum Principem decuit, afflixit: Imperatori, ac ſi bos eſſet vel aſinus vendidit.*

XVII. Quanto autem abuſu vocem *vendo* irati Angli in hac ſua Rhetoricaललbilioſa adhibuerint, ipſum fel & amaritudo dictorum allatorum ſua ſponte dilucidè probant: quæ cùm interveniunt, apud rerum prudentes arbitros in omni ſermone & actione veritati vim plurimam inferunt. Emunctus eſt utique multis opibus Rex: verumtamen pecunia haud ubique pretium eſt. Ubi námque agitur de delicto, audit mulcta, ubi de damno illato, compenſatio, ubi de captivitate, lytrum appellatur. *HENRICUS audivit cauſam LUPOLDI &* Richardi (ait *Hulderic. Mutius* in Chron. German.) *Liberatus eſt Rex dato magno Auri pondere. - - - Nam præda, quæ Acæ LUPOLDO prærepta vi erat à Rege, magni æſtimabatur.* Certè cùm *Petrus Bleſenſis*, alioquin ſummi nominis & calami celeberrimi Vir, & ſuprà dictum leſſum furore nimio poëtico panxerit, ac præterea ad *Conradum* Archiepiſcopum Moguntinenſem acerbiſſimam in Principem noſtrum Invectivam perſcripſerit, tandem verò bilem, quam habuit, omnem in perſona Fœminæ Regiæ *Alienoræ*, Matris *Richardi*, cujus epiſtolas ipſe concepit, in *Leopoldum* noſtrum, totus paſſioni indulgens, ſumma cum

Horum ineptia notatur.

intemperantia exſpuerit: neceſſarium duxerat Eminent. *Baronius*, pleraque ejus convitia afferens, ita ſubnotare. *Cum Petrus adeò factum exaggerat, præteriit eum fortaſſe, quæ ad iſta perpetranda cauſa Ducem LEOPOLDUM impulerat, ſuperius recitata: quam ſi noviſſet, ſtilum puto continuiſſet, cùm in ultionem peccati DEUM id voluiſſe, videri potuiſſet.* Vix Principem noſtrum tam temerè *Judam* compellâſſet, conſcius, quòd ſe *Leopoldo* Rex *Richardus* prorſus non tanquam *Chriſtum* exhibuerit. Sic autem deviat Zelus inconſultus, qui factum execratur, antequam cauſam indaget. Hujusmodi interim convitiis intempeſtivis nemo movetur, qui ſapit: quæ tantò magis ſunt abſona, quantò ampliùs raptis de ſacra pagina verbis, frivolè in rem adhibitis, inſtruuntur.

Detentio Regis apud Imperatorem.

XVIII. Imperator ſibi extraditum Moguntiæ Regem duxit Wormatiam, inde ad Caſtrum fortiſſimum *Trivelis*, vulgò *Dreifels* tranſmiſit: ubi quindecim integris menſibus ei hærendum erat, ſi Anglis fidem dederimus, compedibus onuſto, arctiori etiam pane caſtigato, ut ipſius captivitatis rigor tam ipſum, quàm ſubditos ejus, ad graviorem liberationis curam, atque conditiones duriores acceptandas compelleret. Sed mihi quindecim menſes in calculum non veniunt, tametſi etiam à prima captionis die numerum ordiar. A feſto námque S. Thomæ Apoſtoli, ſive die 21. Decembris anni 1192. ubi primùm captus fuit, usque in diem Purificationis B. M. V. ſive 2.^dam^ Februarii 1194. quo libertati eſt redditus, tredecim ſolummodo Menſes cum dimidio intercurrunt: Imperator, ut ſcribit *Matheus Paris*, iratum animum ac ferocem contra Regem diutius prætulit, nullatenus eum advocans ad præſentiam ſuam, vel alloqui dignatus: donec multam poſt ſupplicationem Legatorum, & Amicorum interventum, eum in publico Principum Conventu adductum, graviter accuſaverit: 1.mo Quòd contra diſerta Pacta ſua, quibus promiſerit, ſe ſibi auxilio futurum, ne *Tancredus* debitum ſibi jure uxorio Regnum Siciliæ occuparet, potiùs cum hoc Uſurpatore pacem fœdusque ferierit. 2.do Quòd Regem Cypri Conſanguineum ſuum, Græci Stemmatis, imperio dejecerit, carceri addixerit, theſauros ejus diripuerit, Regnum alieno vendiderit. 3.^tio^ Quòd Marchionis de Monteſerrato ſibi pariter affinis mortem ſicariam in Paleſtina procuraverit, par flagitium etiam in Regem Francorum machinatus. 4.to Quòd huic Regi auxilium opportunum pro Recuperatione Terræ Sanctæ ſubduxerit, cum *Saladino* colluſerit, Aſcalonis deſtructionem indulſerit, & inducias cum Saracenis plurimùm damnoſas pepigerit. 5.to Quòd Vexillum Ducis Auſtriæ Conſanguinei ſui conculcaverit, ac

Eidem objecta.

Teuto-

Teutonicos ſuos in Paleſtina verbis probroſis, ac factis ubique dehoneſtaverit.

XIX. Graviſſima ſine dubio erant hæc accuſationis Capita: quæ verò peculiariter exquirere, maximè cùm affirmentur ab his, negentur ab illis, mei argumenti non eſt, qui propoſitum non habeo, *Richardum* Regem in jus poſtulare, ſed *Leopoldum* noſtrum à convitiis, quæ non promeruit, & inde nato apud multos præjudicio liberare. *Guilelmus Brito* Philippid. Libr. IV. hæc momenta querelarum in Regem his verſibus in unum collegit, quibûs Cæſarem Regi ſic exprobrantem inducit.

. . . . Tu nuper Regis amicus
Uſurpativi, contra Nos bella movebas.
Nuper & in Syria, Saladini exenia palpans,
Chriſticolas Chriſti Crucis hoſtibus expoſuiſti,
Dum Garan, Joppen, Aſcalonèm*que ſine armis,*
Et ſine conflictu ſubverti ſponte tuliſti:
Imperiique mei Proceres occidere quosdam,
Et malè tractare plures non erubuiſti.

Contrà verò *Guilelmus Neubrigenſis* ad hæc ita. *Imperator avaritiam pallians, & quod fœdiſſimè faciebat, adumbratæ Juſtitiæ colore obducens, Illuſtrem Captivum concinnatis Maculabat mendaciis, & gloriabatur, voluntate DEI incidiſſe in manus ſuas plectendum ſeveriùs hoſtem Imperii, & Terræ ſanctæ, in cujus medio ſalutem operatus eſt Dominus, proditorem.* Præterea *Matheus Pariſius* retulit, Regem ſuum ad Objecta ſuperiora tam intrepidè, tam ſolidè, támque diſertè reſpondiſſe, ut Principibus omnibus innocentiam ſuam probaverit, ipſúmque Impertorem in admirationem rapuerit: adeò, ut ſurgens, amplexus & oſculatus fuerit Regem, eóque ex tempore mitiùs eundem haberet, atque familiariter honoraret. Quis inter hæc tam ſibi contradicentia ex æquo dijudicet? Mihi ſequentia breviter obſervanda ſuperſunt.

Fertur ab Anglis, Regem ea facilè ſolidéque diluiſſe.

XX. Regnum Siciliæ quod attinet, certum eſt, illud *Henrico VI.* Cæſari debitum fuiſſe ex teſtamento *Wilhelmi II.* Regis, propter Uxorem *Conſtantiam*, Regis Rogerii Filiam, *Wilhelmi II.* amitam. Sed neque minus exploratum, *Richardum* cum *Tancredo* Uſurpatore Siculo fœdus pepigiſſe tenore Chartæ Pacis cum ipſo ſancitæ quam ſuprà adduxi §. II. n. XVII.

Primi capitis aliqualis expenſio.

Quare ægrè admodum videtur, quo pacto *Richardus* primum Accuſationis Caput ſolidè ſatis facileque diluere potuerit, *Leopoldo* interim noſtro, tum quia Propinguus Cæſaris, tum quia Princeps Imperii erat, in hoſtem Imperatoris haud immeritas

Secundi de Regno Cypri.

iras fovente. Regnum Cypricum tenebat *Kirſacus*, uti *Olivérius* in Hiſtor. Regum Terræ Sanctæ hoc nomen forſitan corruptè adſcripſit, niſi Librarius erraverit: *Nicetas* enim ſub finem Libri III. eundem appellavit *Iſaacium Comnenum.* Hunc *Richardus*, Cyprum Latinis ſubjugare valens, adorſus devicit, Filiam, Theſauros, Provinciam eidem abſtulit, carceri illum mancipavit, catenâ, ut ajunt, argentea conſtrictum, ad eludendum jusjurandum, quo ei ſpoponderat, nolle ſe eum ferro onerare. Regnum porro Inſulæ hujus *Guidoni*, Hieroſolymorum quondam Regi, vendidit magis, uti traditur, quàm conſtituit. Juxta Stemma porro *Comnenum* à Cl. *du Freſne* in Familiis Byzantinis p. 184. & Notis ad *Joann. Cinnamum* p. 484. Soror *Iſaaci* Cyprii fuerit *Theodoræ* Mater *Leopoldi* noſtri, ac proinde *Iſaacus* conſanguineus, uti Cæſaris, ita & Ducis. Quare etiam, teſte *Rogerio*, inter conventiones Regis liberandi, cum Duce noſtro initas, una de præcipuis erat, ut Rex Filiam *Iſaaci* captam, inque Angliam abductam, *Leopoldo* reſtitueret, & hac pro re obſides dati. Naſcebatur proinde ex dejectione quoque *Iſaaci* Duci noſtro in Regem *Richardum* actio.

Tertii de Morte Conradi Marchionis Montſerratenſis.

XXI. Huic conſimilis altera fuit ex occiſione *Conradi* Marchionis Montisferrati, Tyrique Principis, qui *S. Leopoldi* Proneposfuerat ex Filia *Juditha*, uti Dux noſter ex Filio *Henrico* Nepos. Atque de hoc ita Anonymus in *Brevi Hiſtor. Amiſſion. Terræ Sanctæ* apud *Eccard.* Scriptor. II. col. 1353. *His diebus CONRADUS Marchio factus eſt Dominus Terræ Hieroſolimitanæ: & poſt paucos dies ab Aſſaſſinis interfectus eſt. Quæ fuerit cauſa interfectionis ſuæ, plus in opinione, quàm in veritate repertum invenitur. Quidam dicunt, quòd Rex Angliæ procuravit mortem ejus propter hoc, quòd ſororem ſuam Uxorem accipere noluit. Alii dicunt, quòd Unfredus Dominus de Monreal fecit eum occidi propter hoc, quòd ſibi Uxorem ſuam* Iſabel, *Filiam Regis* Almerici *abſtulerat* (nempe amborum divortium prætenta Conſanguinitate procurans) *Alii dicunt, quòd propria voluntate motus eſt Aſſeſſinus ad ipſum interficiendum propter boc, quòd quoſdam Mercatores Terræ ſuæ apud Tyrum clam interfici fecit, ut eorum pecunias haberet, quia ditiſſimi erant. Fuit autem CONRADUS armis ſtrenuus, ingenio & ſcientia ſagaciſſimus, animo & facto amabilis, cunctis mundanis virtutibus præditus, in omni conſilio ſupremus, ſpes blanda ſuorum, & hoſtium fulmen ignitum, ſimulator, & diſſimulator, in omni re ſignis inſtructus,*

ſtructus, reſpectu cujus facundiſſimi reputabantur elinques. Quem in hoc ſolo fuiſſe culpabilem dicunt, quòd alterius Uxorem à Marito vivente ſeduxit, & fecit à Viro ſuo ſeparari, ipſamque Uxorem accepit. Sed invidia ſerpens plurima contra eum confinxit.

XXII. De hujus interfectione *Arnoldus* Lubeccenſis Libr. III. Cap. 37. ſic addubitandò retulit. *Poſt dies illos occiſus eſt CONRADUS Rex Hieroſolymorum dolo, ut dicitur, Regis Angliæ, & quorundam Templariorum. Siquidem Princeps de Montanis, qui quadam excellentia Principatus dicitur Senex, pretio corruptus, duos de ſuis miſit, qui eum occiderent.* At verò *Godefridus* Colonienſis ad Annum 1192. citra hæſitationem pronunciat. *Marchio Conradus, qui in brachio virtutis ſuæ Terram Promiſſionis jam diu ſolus defenderat, conſilio Richardi Regis Angliæ dolo interficitur.* Uterque porro Scriptor coævus eſt. Et ſanè non leviter creditum fuiſſe, hoc parricidium *Richardi* conſilio patratum, perſpicuo argumento ſunt graviſſimæ illæ inſidiæ, quæ eidem mox, ut in Aquileiæ litora projectus fuit, à Cognatis Marchionis undique tendebantur. Nihilo ſecius tamen, captivo adhuc Rege, Duci noſtro Literæ venerunt ſub nomine Principis de Montanis, qui Gallicè *Vieil de Montagne*, latinè *Vetus de Monte* audiebat, Templarii, ut ajebant, datæ *medio Septembris in Caſtro Meſſiat Anno V. Pontificatus Alexandri*, quibus Rex ab hac occiſione penitus immunis pronunciabatur. Legas ibidem: *Cùm plurimi Reges, & Principes ultra mare Ricardum Regem Angliæ & Dominum de morte Marchiſi inculpant, juro per DEUM, qui in æternum Regnat, & per Legem, quam tenemus, quòd in ejus morte culpam non habuit.* Faſſus eſt poſtea, ſe eundem proprio motu occidi feciſſe, quòd quemdam fratrum ſuorum, tempeſtate maris ad litus Tyri projectum, interfici curaverit. Deinde addidit: *Benè dicimus vobis in veritate, quòd Dominus Ricardus Rex Angliæ in hac Marchiſi morte nullam culpam habuit: & qui propter hoc Domino Regi Angliæ malum fecerunt, injuſtè fecerunt, & ſine cauſa.* Non deſunt verò, quibus harum literarum perſubleſta eſt fides, fraudiſque & ſuppoſitionis dolus oppidò ſubolet. Communi námque ſententia *Vetus* iſte *de Monte* Strategus erat & Princeps Aſſiſſinorum, ſive latronum, Regibus infeſtorum, & in omne flagitium projectorum, nullo inter Chriſtianos Ethnicóſque è medio tollendos diſcrimine: quòd ſanè Chriſtiano non convenit, minùs autem Militi Templi, ſed vero Saraceno. Et quomodo talis uſus fuiſſet Æra Romani Pontificis? Cúmque præterea, non obſtante terrarum longinguitate, tam

De hoc ulterius.

 probè

probè noverit, quo ſtatu res Richardi, noviſſimè ex Oriente reverſi, in Germania eſſent, quomodo ignoráſſet, Romæ, poſt *Alexandrum*, jam quintum alium Pontificem ſedere?

Quarti de malè pro re Chriſtiana actis in Paleſtina.

XXIII. Quartum accuſationis caput, malè nimirum à Rege Chriſtianæ rei in Paleſtina conſultum fuiſſe, quod ſpectat, ſatis antehac, quid malè, quid benè *Richardus* ibidem egiſſe tradatur, utrámque in partem adduxi. Si porro revera quid malè, cum culpa, & propoſito geſſerit, id non poterat non *Leopoldo* præ cæteris ſummè dolere. Qui nimirum primo anno, quo tendere in Paleſtinam ſibi non licuerat, tantundem opum ſuarum, quantum proficiſcendô ſe inſumturum æſtimaverat, in Cruce ſignatos diſtribuit. Altero poſtea ſeipſum eò conferens, præter cenſum novum, nulli præterea ſudori, nulli ſanguini ſuo, pro emolumento rei Chriſtianæ pepercit. Et quomodo hoc totum, perfidiâ cujuscunque rurſum peſſumdatum, æquo animo tuliſſet? Hujusmodi verò culpa non planè vacâſſe Regem, vel ſuo exemplo, etiamſi cætera abſforent, Princeps noſter addidicit, tam propudiosè à *Richardo* habitus, ſpretus, offenſus, prædæque debita communione, unde novæ ei vires pugnandi accreviſſent, excluſus. Quo agendi modo profectò res Chriſtiana promota non fuit, ſed plurimùm proſtrata, potiſſimis Cruce ſignatorum hac importunitate eò adductis, ut præ faſtidio regii faſtus, censùsque è præda inſtaurandi inopia, ante tempus patriam repeterent. Etſi proinde daretur *Matheo Pariſio* Anglo, Regem ſuum objecta ſibi à Cæſare tam ſolidè diluiſſe, ut innocentiam ſuam Principibus facilè probaret: oblviſci tamen non debebat, quod antea ſcripſerat, *Richardum de hoc facto* (i. e. injuria Duci noſtro irrogata) *poſtea exprobratum, non mediocriter erubuiſſe*. Et, ut rem omnem tandem colligam, ipſa ſanè mulcta Regis, visque tam grandis argenti, Cæſari, Imperio, Duci exolvendi, eidem demandata, admodum malè, ſiquid ipſe intelligam, cum probata innocentia cohæret.

Legati ex Anglia pro Regis Liberatione duo Abbates Ciſtercienſes.

XXIV. Progrediamur verò in hac cauſa, in qua denuo non modicæ Ciſtercienſium partes fuêre. Teſte ſiquidem *Rogerio Hovedeno ſæpe laudato, audita Regis captione, Walterus Rotomagenſis Archiepiſcopus, & cæteri Domini Regis Juſtitiarii, miſerunt Abbatem de Boxeleia, & Abbatem de Ponte Roberti* (utrumque Ciſtercienſem) *in Alemanniam ad quærendum Regem.* Poſtquam deinde narraſſet, quòd Regi, cùm ad Imperatorem duceretur, in Bavaria obviaverint, uti ſuprà commemoraveram, quidque is de Regni ſui præſente ſtatu ex eis percontatus fuerit, ſubjecit conſtitutionem Regis

coram

coram Cæſare, ac Principibus, & eidem objecta, de quibus hactenus: poſtea pergit. *Rex liberè, & conſtanter, & ita intrepidè reſpondit, quòd non ſolùm eum Imperator gratia, vel venia dignum, ſed etiam laude judicavit. Nam inclinantem ſe Regem erexit, & ſuſcepit in oſculo pacis, & confœderavit eum ſibi, & ampliando honoribus, & auxiliis, circumſtante populo, & in lacbrymas ruente præ gaudio, promiſit aſſerens, quòd confœderaret Regem Angliæ Regi Franciæ. Et tunc quaſi pro mercede Rex Angliæ centum millia marcharum, mediante Duce Auſtriæ, pro ſua liberatione promiſit Imperatori.* Felix ergo & proficua Regi noſtrorum opera fuit, jucunda omni populo, quamvis, eodem Authore perhibente, neque facilis, neque ſubita fuerit, ſed Legatis diu, perſupplicitérque inſtandum eſſet, ut Imperator difficilis Regem ad alloquium admitteret. Dux præterea noſter adeò non obſtitit liberationi Regis, ut ea potiùs, *mediante ipſo*, fuerit perfecta. Id ſanè, quod pro conſequentibus peculiariter notare velim Lectorem.

XXV. Quò autem maledici Anglorum calami luculentiùs revincantur, libet ipſius Captivi Regis Epiſtolam ad Reginam Matrem, Regnique ſui Juſtitiarios dimiſſam, vel ex parte hìc excerpere, quam integram dudum edidêre *Baronius* XII. col. 883. & item *Rymer* Actor. Anglicanor. I. p. 80. Ibi Rex, *Teſtibus nobis ipſis*, ut ſubſcripſit, *apud Hagenou decimo tertio Kalendas Maji*, ita in cæteris ajebat. - *De Caſtello de Trivellis, ubi detinebamur, obviam venimus Imperatori apud Hagenou, ubi bonorificè ab Ipſo Imperatore, & tota Curia recepti fuimus. Ibique Dominus Imperator, & Domina Imperatrix, nos magnis, & variis muneribus honoraverunt: & quod præcipuum eſt, mutuum fœdus Amoris, & indiſſolubile inter Dominum Imperatorem contractum eſt, & nos, ita, quòd utérque noſtrûm alterum contra omnes viventes in jure ſuo obtinendo, & retinendo juvare debet. Honeſtè autem circa ipſum Imperatorem moram facimus, donec ipſius, & noſtra negotia perficiantur: & donec ei ſeptuaginta millia marcharum argenti ſolverimus. - - - Sciatis pro certo, quòd ſi in Anglia in libera poteſtate noſtra eſſemus, tantam, vel majorem pecuniam Domino Imperatori daremus, quàm modò damus, pro pactionibus conſequendis, quas per DEI gratiam conſecuti ſumus. Et ſi etiam pecuniam præ manibus non haberemus, proprium Corpus noſtrum Imperatori traderemus, donec pecunia ſolveretur, antequam, quod factum eſt, relinqueretur imperfectum.* Scriptorum Anglicorum fidem! quo merito tantæ ipſorum execrationes ſparſæ per orbem, támque in Cæſarem, quàm Ducem noſtrum intortæ, ſi Epiſtolæ huic concordia regii cordis calamique ſubfuerit? Sin minùs, quis tandem candor regio verbo?

Epiſtola Regis Anglicos Scriptores multum confundens, aut ſe ipſam condemnans.

XXVI.

Helias Abbas Dunenſis à Regina Angliæ peculiariter ad *Leopoldum* miſſus.

XXVI. Interim non ſoli duo ſuprà memorati Abbates Ciſtercienſes moleſtiſſimo huic, & ſinmè arduo negotio intervenêre, verùm etiam tertius inſuper acceſſit. Cùm námque illud in longius extraheretur, impatiens moræ Regina Mater *Heliam* Abbatem de Dunis peculiari Legatione direxit ad *Leopoldum* Ducem pro Filii liberatione acceleranda. Quod antequam exactiùs pandam, rem paſſim incognitam me afferre oportet, à Rever.[mo] *Manriqueo* noſtro Annal. III. p. 227. adnotatam ex *Adriano Buzio* Monacho Dunenſi, Chronographo magnoperè commendato, ſed mediæ duntaxat ætatis, qui An. 1488. ſupremùm ſuperſtes erat. Hic, juxta *Carolum de Viſch* Priorem Dunenſem in Biblioth. Ciſterc. p. 5. *Joannis Bodonis* Monachi Dunenſis Chronodromon ſive Chronicon Magnum ab Orbe condito uſque ad An. 1414. confectum, & à *Bartholomeo de Beca* ejusd. Cœnobii Sodale uſque in annum 1431. productum, deinde ab *Ægidio de Roya* pariter Dunenſi in compendium redactum, denuóque pertextum uſque in annum 1463. manu poſtrema ad uſque annum 1478. deduxit, & in regimine

Narratio de quodam Duce Auſtriæ tectâ perſonâ ad Monaſteſterium Dunenſe ſe ſubducente.

Heliæ Abbatis ad An. 1189. ita enarrat. *Hujus tempore ASTULPHUS Dux Auſtriæ ad Monaſterium de Dunis declinavit, & illic incognitus ſervitio coci ſe ſubdidit, & gratum ſervitium promtè exhibens, ſe cunctis amabilem præſtitit. Quare à Domino HELIA Abbate è coquina ſuſceptus eſt, propter innatam ejusdem Ducis Urbanitatem, in cubile ſuum, ut obſequium ejus experiretur. Interea Parentes hunc ubilibet locorum quærentes, & nutu DEI ad Abbatiam divertentes, ingreſſi, cùm juxta Abbatem, quem quærebant, agnoſcerent, flexis genibus Juvenem ipſum Ducem Auſtriæ ſalutabant. Ignarus Abbas, & ſtupefactus, qui non valeat eum retinere, tanto ſe Principi commendans, quod minus egerat circa eum, petiit humiliter, ſibi indulgeri.* Hactenus narratio.

Criſis in hanc Narrationem.

XXVII. Cœperat porro Monaſterium Dunenſe apud Belgas in Flandria An. 1106. à tenui Eremitorio, per B. *Ligerium* in Territorio Furnenſi ſub regula S. Benedicti conſtructo, in Loco deſerto inter montoſa & arenoſa maris litora, quæ Flandris vulgo *Dunes* appellata, Monaſterio nomen pepererunt. Minùs verò ſolidè firmitérque conſtructa Domus, arenis labentibûs concidit, iterum iterúmque longiùs à mari reædificata, à *S. Fulcone* Abbate An. 1137. Reformationi Ciſtercienſi ſubdita fuit, hodie, poſt noviſſimam ab Acatholicis factam deſolationem, Brugas tandem in Urbem tranſlata. Ibi etiamnum egregiè floret, & omni ævo ſuo doctis ac diligentibus in Scriptione Viris inclaruit. Quorum è numero erant quatuor ſuprà laudati Chronici Compilatores: de quorum fide præſertim in Domeſticis rebus omnino præſumendum videtur, quia veteribus Mona-

Monaſterii ſui monumentis, tanquam Scriptores inquilini, indubiè uſi ſunt. Abſit ergo, ut illos in præmiſſa Narratione de Duce Auſtriæ fallere voluiſſe exiſtimem, adeò quidem peregrina, ut à nullo Auſtriaco, exteróque, quem viderim Scriptore, vel obiter attacta, ipſi quoque *Manriqueo* noſtro incerta ſit, neque tamen penitus rejecta: quam tamen Doctiſſ. P. *Auguſtin. Sartorius* Ciſtercii Biſtertii p. 151. ſeq. citra dubium omne, fide nimiùm bona, ſine ulla animadverſione tranſcripſit. Nomen quidem, tametſi nullus planè in Auſtriæ Ducibus *Aſtulphus* legatur, veritati tamen facti & hiſtoriæ non illico detraheret: exotici námque Scriptores peregrina ſibi nomina ſæpenumero valdè mendosè, vel ſua dialecto immutata, deſcripsêre. Sic *Rogerius Hovedenus* locò *Lupoldus* habet *Limpoldus*, & *Matheus Paris* ſcribebat *Humboldus*. Præterquam quòd etiam credi poſſet, ipſum Ducem, ut eò tutiùs lateret, vero Nomine diſſimulato, fictum aliud ex propoſito præſetuliſſe. Vereor autem valde, ne Scriptori, *Auſtriæ* nomen, quod apud veteres pluribus Provinciis, Orienti obverſis, tribui ſolebat, impoſuerit: aut ne fortè, pro *Auſtriæ* Duce, *Auſtraſiæ* ſive Lotharingiæ Ducem ſcribere debuerit.

Ea non congruit in *Leopoldum* VI.

XXVIII. Quare *Chryſoſtomus Henriqueus* noſter, dum in Faſciculo Ciſtercienſi per *Aſtulphum* accipit *Leopoldum*, cúmque VI.[tum] *Virtuoſum*, præſentem, de quo agitur, Principem noſtrum, me ſibi conſentientem non habet. Hic námque Auſtriam ab Anno 1177. cum imperio gubernans, Regimini ſe ſubducere minimè potuiſſet, quin factum adeò ſingulare, famâ publicâ interceptum, patrios in Faſtos penetrâſſet. Ne dicam, eum An. 1189. Viennæ Cæſarem in Paleſtinam euntem excepiſſe, & ideo comitatum non eſſe, quòd Stiriæ causâ bellum ab Ungaro timeret. Sequenti verò Anno addiiſſe Terram Sanctam, tertio abinde rediiſſe, quarto *Richardum* Regem cepiſſe: ut adeò primis Annis *Heliæ* Abbatis Dunenſis nullum planè eidem otium fuerit ad Belgas refugiendi. Sed neque Hiſtoria iſta in *Leopoldum* VII. ejus Filium, poſtea Succeſſorem, & Fundatorem noſtrum Clementiſſimum congruit, anno 1189. ætatis ſuæ annum 13.[tium] agentem, ac proinde Puerum, non Juvenem, Coci officio neutiquam parem. Commemorare me tamen hanc *Buzii* Narrationem hoc loco oportuit: quia, *Henriquei* opinione, Regina Angliæ *Heliam* Abbatem Dunenſem, tanquam Legatum, ad *Leopoldum* Ducem, antiquæ inter eos familiaritatis causâ, præ cæteris elegerat pro Filio redimendo.

Neque etiam VII.um.

Succeſſus Legationis *Heliæ* Abbatis.

XXIX. Legationem porro iſtam *Buzius* in Chron. ad ann. 1192. ita recenſet. *Dux ergo* (Leopoldus) *cum* (Richardum

dum Regem) *captum aliquamdiu ſecum tenuit: poſtmodum Imperatori Henrico in Alemanniam direxit. Imperator autem Regem ſecum tenens, quocunque pergebat, ſub honeſta cuſtodia ſecum ducebat. Regina verò Angliæ, quæ fuit Filia Regis Navarræ* (legendum Aquitaniæ, Navarrea enim fuit Uxor, non Mater Richardi) *plurimùm pro redemtione Regis Filii ſui laborabat. Unde & Dominum HELIAM accerſitum, pro Regis liberatione ad Ducem Auſtriæ miſit. Qui ad preces Patris ſui Abbatis HELIÆ (ſic enim eum vocare conſueverat) eo viſo dixit. Non poſſum denegare tibi, pie Pater, Regem, cujus occaſione veniſti, ut reducas eum. Vellem nihilominus, ut Imperatorem, meum Dominum, placatum redderes. Richardus igitur Rex poſt annuam captivitatem magno redemtus pretio, ab Imperatore honorificè, & cum gratia, pace etiam inter eos & facta firmata, in Angliam revertitur.* Innuit hic Auctor, tametſi dictio negligentior illud non ſatis dilucidè exſplicet, verbum Abbatis, uti primùm apud Ducem, ſic deinde apud Cæſarem pariter ità valuiſſe, ut Regis dimiſſionem apud utrumque, ſi non planè impetraverit ſolus, multùm tamen promoverit. Atque propterea tam Regis, quàm Reginæ Gratitudinem ulteriùs ita ſubdidit. *A quo* (i. e. *Richardo* Rege.) *HELIAS Abbas in Angliam vocatus, honorificéque ſuſceptus, Decima de ſtapeya ditatus eſt, factúsque Conſiliarius ejus, ab omnibus Regni Primoribus dilectus, & ſæpius muneribus & xeniis ab Epiſcopis & Baronibus aliquibus fuit honoratus. Unde & Eccleſia de Eſchierſob, quæ eſt Stapeya, per manus Humberti Cantuarienſis Archiepiſcopi Eccleſiæ Dunis in perpetuam Eleemoſinam tradita eſt.*

Variæ tractationes Cæſarem inter & Regem.

XXX. Quorum libet attamen interventione non obſtante, abſque gravi admodum lytro *Richardus* exire non poterat, eóque demum res tota recidit, ut is, qui in Oriente ſe à nemine pro dignitate ſuſpici arbitrabatur, jam in Germania pretio longè, quàm vellet, majori æſtimaretur. Agitabantur quidem inter Cæſarem & Regem, extra condictum pecuniæ, variæ aliæ Propoſitiones: Nimirum de Fœdere invicem, & cum Rege Franciæ feriundo. Imminebat quippe Imperatori bellum, eò quòd Epiſcopus Leodienſis, contra voluntatem Imperatoris electus, & ab æmulis occiſus fuerit, hócque factum ſacrilegum tacite ordinationi Cæſaris imputaretur, cum ſumma adverſus eum Principum indignatione. Item de inducendo per *Richardum* Regem *Henrico Leone* Socero ſuo ad conſenſum, ut *Guelfonis* Bona Suevica, & Italica Cæſari accederent. Præterea de Regno Arelatenſi per Imperatorem in *Richardum* Regem transferendo. In quibus omnibus, teſte *Rogerio*, maximus erat *Richardo* metus, ne, ſi inter hæc voluntati Cæſaris

minùs

minùs reſponderet, Regi Franciæ traderetur, ſicque de carcere in carcerem migraret. Nonnulli & hoc opinabantur, compulſum fuiſſe *Richardum*, ut Regnum ſuum Angliæ à Cæſare & Imperio in feudum & beneficium caperet. Habent nămque Annales *Hildesheimenſes* ad an. 1189. apud Leibnit. 138. *Ipſe igitur Rex ducentis millibus marcarum à captivitate Imperatoris ſe exemit, & pariter Ligium ipſi faciens hominium* (i. e. clientelæ profeſſionem, vulgò homagium) *Coronam Regni ſui ab ipſo recepit.* Item Chronicon *Luneburgenſe* vernaculum apud *Eccard.* Scriptor I. 1397. *Bī denſelben tiden wunnen de Kerſtenen Ackers wider : unde ward de Koning* Rithshard *van Engelland ſchipbrokich in der Widervard, unde ward gevangen to Wene. He ward oc deme Keiſere geantwardet. De beſchattede ene uppe hundert tuſent Mark. He gaf oc ſin Koningrike in dat Romiſche Rike , unde unfieng it van deme Keiſere.* Hoc eſt dialecto noſtra : *Bey denſelben Zeiten gewannen die Chriſten Accòn wider : und ward der König* Richard *von Engelland ſchiffbrüchig in der Widerfart, und ward gefangen zu Wienn. Er ward auch dem Keiſer überantwortet. Der nöthigte ihme ab bis hundert tauſent Marck. Er gab auch ſein Königreich in das Romiſche Reich, und empfienge es von dem Keiſer.* Sic pariter tradiderunt *Gobelinus Perſona* in Cosmodromio, item *Engelhuſius* in Chronico : quia ajunt, ipſum quoque *Rogerium Hovedenum* Anglum ita confeſſum fuiſſe. Similiter *Guilelmus Brito* Philippid. Libr. IV. p. 276. *Richardum* Cæſari ſic loquentem induxit:

Quorumdam traditione etiam Angliæ Regnum ab Imperatore in clientelam acceptum.

Meque tibi , Sceptrúmque meum ſubjecta fatebor.

XXXI. Hinc diſceptatio non modica inter Hiſtoriæ, Jurisque Feudalis, vel Publici Imperialis Tractatores exorta de Anglico Imperii Feudo, his affirmantibûs, negantibûs illis : quos inter pro tribunali ſedere mihi non congruit. Arbitror autem, fieri omnino potuiſſe, ut Imperator initio, inter alias plures admodum duras conditiones, etiam Clientelam à *Richardo* poſtulaverit, neutiquam tamen aſſentiente , cùm & id absque Ordinum Regni ſui Aſſenſu aliunde illicita, irritáque promiſſione feciſſet. Taliter ut opiner, faciunt verba *Rogerii*, ita habentia: *Die verò conſtituto, habito colloquio per internuncios cum Imperatore, non potuerunt illo die confœderari, eò quòd Imperator multa petierat, quibus, nec etiam pro mortis periculo, Rex conſentiendum judicavit.* Quoniam interim poſtulatio Clientelæ, à Cæſare facta , exiit inter homines, accidiſſe reor, ut Scriptores ſuprà allegati, minùs penſantes, quàm gravis momenti foret, Regnum Liberum beneficio obligare, inconſultò calamô clientelarem profeſſionem ut à Rege reverà factam, Chartæ illini-

Opinionis hujus quæ cauſæ, & quæ eidem obſtantia.

rent, maximè cùm audiſſent, Imperatorem Regi Arelatenſe, ſive Provinciæ Regnum ſpopondiſſe. Id, quod omnino certum habemus ex Epiſtolæ Regiæ verbis ad *Hubertum* Archiepiſcopum Cantuarienſem: *Dilectioni veſtræ dignum duximus ſignificare, Dominum Imperatorem certum diem Lunæ, proximam poſt viceſimum diem Natalis Domini* (ſupple, liberationi noſtræ deſtinâſſe) *& Die Dominica proxima ſequenti coronabimur de Regno Provenciæ, quod nobis dedit. Unde mittimus in Angliam Literas Domini Imperatoris ſuper his, patentes vobis &c.* Cæſaris Literæ ſic conceptæ. *Henricus Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus, Dilectis ſuis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Comitibus, Baronibus, Militibus, & Univerſis aliis Fidelibus* RICHARDI *Illuſtris Regis Angliæ, Gratiam ſuam, & omne Bonum. Univerſitati veſtræ duximus intimandum, quòd Dilecto Amico noſtro* RICHARDO *Illuſtri Regi Anglorum, Domino Veſtro, certum diem Liberationis ſuæ ſtatuimus a ſecunda feria poſt diem Nativitatis Domini in tres ſeptimanas apud Spiram, ſive apud Wormaciam: & inde in VII. dies poſuimus ei Diem Coronationis ſuæ de Regno Provenciæ, quod ei promiſimus. Et hoc certum habeatis, & indubitatum. Noſtri ſiquidem propoſiti eſt, & voluntatis, præfatum Dominum veſtrum, ſicut Amicum noſtrum ſpecialem, promovere, & magnificentiùs honorare. Datum apud Thealluſam Vigilia B. Thomæ Apoſtoli,* nimirum An. 1193. Ambæ Literæ ſunt apud *Rymerum* Actor. Anglicanor. Tom. I. p. 83. ſeq. Sin porro Rex & Regnum Angliæ Imperio Romano clientelæ obſequium recognoviſſent, Cæſar ùtique Magnatibus Angliæ ſcripſiſſet, *Noſtri, Imperiique fidelibus,* & non *fidelibus Richardi.*

Lytrum Regium quantum, & quomodo pactum.

XXXII. Lytrum Regi indictum, quod plerique Scriptorum ad ducenta & ampliùs marcarum Argenti millia Colonienſis ponderis extenderunt, optimè & ſecuriſſimè addiſcitur ex ipſo Inſtrumento, ſeu *Charta Compoſitionis* Cæſarem inter & Regem: quæ rurſum exſtat apud *Rymer.* unde ſuprà, dudum verò etiam ex *Rogerio* per *Baronium* tranſcripta fuit. Ibi conventum, ut, antequam liber abiret *Richardus*, Legatis Imperatoris, in Angliam directis, conſignarentur centum millia Marcharum Argenti: pro aliis verò quinquaginta Marcharum millibus à Rege obſides darentur, ſexaginta quidem Cæſari pro millibus triginta, ſeptem verò Duci Auſtriæ pro millibus viginti, atque pro Filia *Arthuri* Ducis ſubmittenda, ut Filio *Leopoldi*, ſi placuerit, connubio jungatur: item pro Filia *Iſaaci* Cyprii, noſtrum ad Principem liberè remittenda. Adpromiſerat attamen Imperator, ſi *Richardus* efficeret apud *Henricum Leonem* Saxonem, ut abſcederet à poſtulatione bonorum *Guelfonis*, dimitterentur ei 50. millia Marcarum, nullique propter-

ea

Scriptorum calculô ex fama magis quàm veritate ductô.

ea obſides, ab eo dandi eſſent: ſed Imperator Duci Auſtriæ 20. Marcarum millia proprio ære exſolveret. Famæ igitur potiùs imputandum, quàm veritati, quòd ſcripſerit *Otto à S. Blaſio* Cap. 38, *Tandem* (Richardus) *datis in Redemtionem ſuam Imperatori multis millibus Centenariorum Auri & Argenti, nec non & Duci Leopaldo Auro & Argento pro libito collato - - - captivitate exuitur, ſicque multatus redit in Terram ſuam.* Item *Godefridus* Colonienſis: *Richardus Rex Angliæ datis CLXX. millibus marcharum captivitate ſſolvitur, & repatriat.* Chronicon denique *Mortui Maris* i. e. Monaſterii ejusdem Nominis apud *Martene* Anecdot. III. p. 1440. *Rex Richardus plusquam 200. 000. Marcis Imperatori, & cæteris Baronibus terræ pro liberatione ſua tam datis, quàm obſidibus promiſſis, reverſus eſt in Angliam.* Qui verò locus poſterior non obſcurè inſinuat, Scriptores pariter ad largitiones *Richardi* Regis reſpexiſſe, quas ille veroſimillimè apud varios fecit, ut Imperatorem, qui initio ducenta millia Marcarum conſtanter admodum ei dictaverat, molliorem efficerent.

De ſumm: quæ ad *Leopoldum* Ducem pervênit.

XXXIII. Longiùs autem multò aberravit *Cuſpinianus* ajens. *Sed diligenti examine diſcuſſis omnibus, pro redemtione ſui magno auri & Argenti pondere mulctatus* (Richardus) *& ipſi Cæſari Heinrico Centum millia, & LUIPOLDO Orientis Duci ducenta millia, priusquam liber abiret, afferre jubetur.* Neque minùs exceſſit *Pontus Heuterus* tradens: *Non potuit Rex Richardus liberari, - - niſi perſolutâ tam ingenti pecuniæ Summâ, ut eâ LEOPOLDUS Ducatum Stiriæ, ac Niburgi emeret, cum Comitatu Lincii, ac Welſii, Viennámquam inſuper novo Muro cingeret, eique Novam Civitatem cum novis Munitionibus adjiceret.* Decumanus profectò eſt iſte lytri *Leopoldo* obvenientis exceſſus: quamquam ipſe ferè largiri cogar, præter 20. marcarum millia, quæ juxta ſuperiùs dictam compoſitionis Cæſareæ Chartam ei ſolvenda erant, privata conventione plura Ducem noſtrum ex Rege prolicuiſſe. Secus enim haud pervideo, quomodo verum eſſe poſſit, quod lego in Epiſtola *Adalberti* Archiepiſcopi Salisburgenſis, videlicet, injunxiſſe ſe Duci, ſub extrema *ſua* abſolvi poſtulanti, *ut Regem Angliæ à juramento abſolveret, Obſides quoque ejusdem Regis, quos pro XX. millibus marcarum & uno adhuc tenebat, dimitteret, & IV. millia marcarum, quæ confeſſus eſt de pecunia Regis Angliæ adhuc ſe tunc habere, redderet.* Enumerantur hìc ſex & viginti millia, pluribûs indefinitè ſubindicatîs: quæ juxta Chronicon *Reicherſpergenſe*, unde hanc Epiſtolam pleniùs adducam, ad millia Marcarum quinquaginta aſcenderunt.

Hujus lytri magnitudini ſpoliatio Eccleſiarum Anglicanarum majori clamore quam veritate imputatur.

XXXIV. Hujus porro lytri Regii magnitudo, qua univerſæ Angliæ opes eximiè accidebantur, calamos Anglorum multò magis, quàm ipſa ſui Regis iniqua ſors, in querelas, lamenta, & convitia Germanorum, *Leopoldi* præcipuè noſtri, accendit: quorum deinde verba alii quoque Scriptores improvidè arripuerunt. Tantò hæc convitia ampliùs, tantò liberiùs jactabantur, quantò largiùs hac occaſione Monaſteria, & Eccleſiæ emungebantur, ipſa læſæ Religionis prætenta ſpecie eò plurimùm conferente, ut hujus lytri, tantùm non ſacrilegi, extorſio totum ævo illo mundum terribili tumultu conturbaret. *Helinandus* noſter de hoc ita. *Rex Richardus ſpoliatis Eccleſiis Angliæ & Normanniæ, calicibus aureis & argenteis, ac cæteris ornamentis, redimit ſe à captivitate.* Et *Otto Sanblaſianus* unde ſuprà. *Certum pretii ponaus, quod contulit* (Rex Richardus) *explicare diſtuli, ne cuiquam incredibile viſum, me falſitatis argueret. Hoc autem ſciendum, quòd Eccleſiaſtici theſauri per omnes Angliæ Eccleſias collecti. Hujus cenſus pars maxima conſtabat calicibus crucibus, aliiſque diverſis ſpeciebus conflatis.* Eundem in ſenſum pariter loquitur *Robertus de Monte* ad Ann. 1194. Uti & Anonymus *Aquicinctinus* Anno priori ita poſuit. *Eccleſiæ Angliæ, & Nortmanniæ, & Monaſteria Monachorum, theſauris ſuis, ob redemtionem Regis Anglorum, ſpoliantur.* Quemadmodum verò ſuprà abuſum voculæ *vendo* apud Scriptores notavi: ita & hìc oſtendere oportet, verbum *ſpolio* magis adhibitum, ut res deteſtabilis redderetur, quàm ut veritas innoteſceret.

Promiſit enim Rex Eccleſiis Collectarum reſtitutionem integram.

XXXV. Luculento mihi argumento ſunt ipſa Regis *Richardi* verba in Epiſtola ad *Alienoram* Reginam Matrem, & Juſtitiarios ſuos, quæ jam aliàs à me excerpta, proſtat apud Eminent. *Baronium* XII. col. 883. n. 19. item in Actis *Rymerian.* I. p. 80. ubi denunciata, quam cum Cæſare ſuæ Liberationis cauſa fecerat, conventione, ita ſubdidit. *Quare vos rogamus, & in fide, qua Nobis tenemini, adjuramus, ut in hac pecunia perquirenda ſoliciti ſitis, & vos Juſtitiarii noſtri, qui aliis in Regno noſtro præeſtis, exemplum aliis præbeatis, ut ita honorificè & magnificè de proprio nobis ſubveniatis, & etiam de his, quæ de aliis mutuò accipere poteritis, ut aliis fidelibus noſtris exemplum detis, ſimilia faciendi. Univerſum autem Aurum & Argentum Eccleſiarum diligenti obſervatione, & ſcripti teſtimonio, ab ipſarum Eccleſiarum Prælatis accipiatis, eiſque per Sacramentum veſtrum, & aliorum Baronum noſtrorum, quos volueritis, affirmetis, quòd eis plenariè reſtituetur.* Obſecro jam, an rectè ſpoliatum te querularis, cùm tibi reſtitutio in integrum jurejurando affirmatur, & nomine Principis aſſeritur? Commodatum dixeris,

dixeris, non ſpolium, aut raptum, quod alter tibi debitum fatetur. Hic ſi delere nomina tibi obligata noluerit, ipſi, non alii, damna tua adſcribes : ſi præ inopia non potuerit, jacturam tuam acerbitati temporum deputabis.

XXXVI. Expedit autem, etiam *Guilelmum Neubrigenſem* Anglum audire Libr. IV. cap. 35. *Urgebant ergo negotium* (ait) *in cunctis Angliæ finibus Executores Regii, nulli parcentes: nec erat ulla diſtinctio Clerici & Laici, Secularis & Religioſi: ſed omnes indifferenter, & juxta vires ſubſtantiæ ſuæ, vel juxta redituum quantitatem, in dictum modum pecunias ſolvere cogebantur. Silebant, & vacabant Privilegia, prærogativæ Eccleſiarum, & Monaſteriorum. Omnis dignitas, ſeu Libertas oppilabat os ſuum, nec alicui licebat dicere: Tantus, ac talis ſum, habete me excuſatum. Ciſtercienſis quoque Ordinis Monachi, qui ab omni exactione regia hactenus immunes extiterant, tantò magis tunc onerati ſunt, quantò minùs antea publici oneris ſenſerant. Quippe quod illis in ſubſtantia præcipuum eſſe noſcitur, & quod ferè pro omni reditu ad uſus ſumtuſque neceſſarios habere videntur, lanam ſcilicet pecudum ſuorum, exacti, coactique reſignârunt.* Hucusque de eo, quòd nemini parſum; jam de cauſa extremæ præſtationis extortæ. *Putabatur quidem* (pergit ille) *tanta pecuniarum coacervatio redemtionis Regiæ Summam excedere: quam tamen non attigit, cùm univerſæ particulæ Londoniis conveniſſent ad Summam. Quod accidiſſe creditur per fraudem Executorum. Denique propter hanc primæ Collectionis inſufficientiam Miniſtri Regii ſecundam, tertiamque inſtaurant, quousque locupletiores pecuniis ſpoliant, manifeſtùmque rapinarum dedecus honeſto redemtionis Regiæ nomine palliant.* Vide ſis genuinam Anglicæ *Spoliationis* rationem: quæ non erat magnitudo Regii Lytri; quid enim ducenta marcarum millia, ſi tanta expenſa fuerint, ad integri regni opes? ſed perfidia Executorum, quorum fraus erat, ut ſuo quisque nomine grandem Regi ſummam de alienis exhiberet, quin de ſuo aliquid perderet.

Miniſtri verò Regii fraude egerūnt, ut litri nomine ipſi ditarentur.

XXXVII. Nolim jam perurgere ulteriùs, *Richardo* Regi tantos Theſauros domi fuiſſe, ut, ſi ſibi libuiſſet, è diſcrimine, in quod ſua ſe culpa conjecerat, ſine onere ſubditorum exire, ſaltem Eccleſiis, earumque ſacræ ſupellectili facilè parcere potuiſſet. Circumferebant enim Angli, referente eodem *Neubrigenſi* Libr. IV. cap. 7.mo, Apparitionem quamdam, fortè ideo vulgatam, ut *Leopoldum* Ducem noſtrum nigerrimo omnium, quo poterant, carbone notarent. Per eam peregrino cuidam Anglo, qui poſtquàm Compoſtellæ in Hiſpania S. Jacobo devotum ſe ſtetiſſet, inde redux Hieroſolymam quoque luſtrare aggreſſus erat, diabolus in via obſtiterat. Invocanti porro ſubvênit,

Fuiſſent inſuper ipſi Regi ſufficientes Theſauri domi ſuæ ad ſe redimendum.

Digitized by Google

vênit, & adſtitit S. Jacobus: cui imperanti Monſtrum coram peregrino ita confeſſum eſt. *Ego dæmon ſum, generi humano infeſtus. Ego grande illud ſcandalum, & Chriſtianæ poſſeſſionis jacturam in Oriente patravi. Ego inter Reges Chriſtianos in Terra Promiſſionis, ut nil ab eis ageretur, ne proſperaretur Opus DEI in manibus eorum, deteſtabilem diſcordiam ſeminavi. Regem Anglorum à Syria digreſſum per Miniſtrum Nequitiæ meæ, Ducem ſcilicet Auſtriæ, captivavi, multimodam exinde malorum occaſionem Regnis Chriſtianis concinnans. Eundem quoque Regem de Captivitate propria revertentem comitatus in partibus iſtis nunc conſiſto: Cubili Regis tanquam familiaris Miniſter frequenter aſſiſto, & circa Theſauros ejus, apud Chinonem repoſitos, pervigili cautela obſervo.* Quantùm hæc valent in *Leopoldum* noſtrum, profectò & in *Richardum* debent valere.

Liberatio ejusdem ab aliis retardata, à Duce noſtro promota.

XXXVIII. Hujus interim Liberatio, quæ ex condicto non antè fieri debebat, quàm Cæſari centena marcarùm millia parata penderentur, aliorum præterea machinatione longiùs adhuc extrahebatur. Oppidò quippe laborabant Rex Franciæ *Philippus*, Nortmanniam interea ſurripere volens, itémque *Joannes* Frater *Richardi*, Adminiſtrationi Regni, aut veriùs ipſi coronæ inhians, ne Rex libertate tam citò potiretur. Unde *Henrico* Cæſari tantundem, ac lytrum erat, argenti, vel plus etiam pollicebantur, ſi ipſis *Richardum* traderet, ſive captivitatem ejus ſex adhuc in menſes prorogaret. Teſtis eſt præter alios *Thomas Cheſterfieldius* de Epiſcop. Conventrenſib. & Lichtfeldenſib. in Vita *Hugonis de Nonant* Epiſc. p. 436. ajens. *Robertus de Nonant, Frater Hugonis Epiſcopi, ad Henricum Imperatorem, qui tunc Regem Richardum tenuit in carcere, cum Literis Regis Franciæ, & Joannis Comitis Moretonii* (i.e. Fratris Regii) *venerat, ut liberationem R. Richardi diſturbaret. Unde dictus Ricardus, cauſam adventus ejusdem Roberti ignorans, rogavit eum, pro ſe obſidem eſſe, qui negavit. Qua de re R. Ricardus iratus, quàm citiùs liberatus fuit, juſſit Hugonem de Nonant Epiſcopum - - - ſpoliari de ſuo Epiſcopatu An. Dom. 1194. & Robertum Fratrem ejus in carcere retineri apud Douvre omnibus diebus vitæ ſuæ.* Nutabat ad ſupradicta promiſſa Cæſar, & propè erat, ut à pactis Liberationis reſiliret, niſi ſacri quidam Imperii Principes, & nonnulli Duces, in quibus etiam *Leopoldus*, vehementer diſſuadendò obſtitiſſent. Audiatur iterum *Rogerius Hovedenus*, ne quidquam ego in gratiam componere credar.

XXXIX.

XXXIX. *Imperator* (ait ille) *cum Magnatibus Imperii ſui, & Richardus Rex Anglorum cum Alienor Regina Matre ſua - - convenerunt apud Maguntiam in Purificatione Beatæ Mariæ, celebrato ibi conſilio de Liberatione Regis Angliæ. Imperator voluit à pacto reſilire propter cupiditatem pecuniæ, quam Rex Franciæ, & Comes Joannes ei obtulerant, & tradidit Angliæ Regi Literas legendas, quas ipſi miſerant contra Liberationem illius. Quibus viſis, & lectis, Rex plurimùm turbatus eſt, & confuſus, deſperans de Liberatione ſua. Convênit ergo per Conſiliarium ſuum ſuper hoc Moguntinum, & Colonienſem, & Saxeburcenſem* (Saltzeburgenſem) *Archiepiſcopos, & de Suave* (Suevia) *Fratrem Imperatoris, & de Oſtricio* (Auſtria) *& de Luvain* (Lovanio ſive Brabantia) *Duces, & Comitem Palatinum de Rheno, & cæteros Magnates Imperii, qui conſtituti fuerant ex parte Imperatoris Fidejuſſores inter illum, & Regem Angliæ ſuper pactis, inter illos contractis. Qui audacter introierunt ad Imperatorem, & plurimùm increpaverunt eum de cupiditate ſua, qua ita impudenter à pacto ſuo reſilire volebat, & effecerunt adverſus eum, quòd ipſe liberum & quietum dimiſit Regem Angliæ à captione ſua. Et Moguntinus, & Colonienſis Archiepiſcopi tradiderunt eum in manu Alienor Matris ſuæ pridie Nonas Februarii feria ſexta, die Ægiptiaca, quam moderni diem malam vocant: & ſic in die mala liberavit eum Dominus.* Imperatorem nutantem, & reſilire volentem à pactis non ſinebant Principes.

XL. Ut porro integrè ſtaretur pactis, *Eodem die* (pergit ille) *Romanorum Imperator, & Archiepiſcopi, & Epiſcopi, & Duces, & Comites Imperii, facto communi Scripto, & Sigillis ſuis appoſitis, mandaverunt Regi Franciæ, & Comiti Joanni, quòd ſtatim viſis Literis illis redderent Regi Angliæ Caſtella, Civitates, Munitiones, Villas, & predia, & alia univerſa, quæ ipſi ſuper eum ceperant, quamdiu ipſe in captione Imperatoris fuerat: & niſi fecerint, ſcirent pro certo, quòd ipſi juvarent Regem Angliæ pro poſſe ſuo, ad recuperandum omne, quod amiſerat.* Hactenus hiſtoria capti Regis: jam verò liber quid egerit, quámque probè cognomen ſuum, quod erat *Cor Leonis*, terribiliter adverſus Ducem noſtrum irrugiendô impleverit, audiendum. Mutatus jam etiam ſtilus Anglorum: qui enim hucusque captionem duntaxat: atque detentionem ſui Regis cauſabantur undique, & lamentabantur: jam deinceps, reddita eidem libertate, pro lytro, non pariter reddito, calamum graviſſimè ſtringunt. Qui cum ipſo minabantur bellum Richardi liberi hoſtibus.

§. IV.

Poſtrema Leopoldi eventa à præjudiciis, & calumniis vindicata.

Thema hujus paragraphi.

I. OMne totius paragraphi hujus argumentum nulla oratione commodiùs præmittam, ac ea, qua uſus eſt Cl. *Hanſizius* Metr. Laur. p. 338. ſeq. *Auſus aliquid LEOPOLDUS* (inquit ille) *quo in ſe diras Pontificis, & in ſubjectas provincias provocavit Interdictum Sacrorum. Regem Angliæ Richardum cepit, eo facto ignominiam, quam in oppugnatione Ptolemaidis anno ſuperiore pertulerat, ulturus. - - - Id facinus non perinde acceptum à Celeſtino Pontifice: qui merito Regis, in Expeditione ſacra poſito, banc referri gratiam indigniſſimè ferebat, illúdque acerbiùs ſenſit, quòd captivum anno ſequenti Leopoldus tradidiſſet Henrico Cæſari. Itaque vibrato in Ducem Anathemate, primùm Anno* 1193., *deinde rurſum anno ſequenti, quando & univerſam Auſtriæ provinciam Interdicto ſubjecit, ablegato inſuper Veronenſi Epiſcopo, qui Excommunicationem & Interdictum per totum Auſtriæ Ducatum faceret publicari, ut refertur in Actis apud Baronium. Illud Papa agebat, uti Ducem ad obſides, & pecuniam, Libertatis pretium, redbibendam adigeret. Accedebant oſtenta irati Numinis longè triſtiſſima, calamitates publicæ, quæ provinciam in morem propè Ægiptium exercebant. - - - Adjuvit denique voluntatem Pontificis caſus Ducis infelix &c.* His omnibus veri quantum ſubſit, jam porro curatiùs diſpiciendum.

Epiſtolæ vehementes Reginæ Angliæ permoventes Papam ad Anathema intentandum.

II. Flexum *Celeſtinum* Papam III. ad intorquendas in *Leopoldum* noſtrum diras, *Baronius* tradidit, per ternas Reginæ Angliæ Epiſtolas, dolore immodico, atque propterea calamo audaciſſimo, & ſpiritu vehementi *Petri Bleſenſis* ita continenter exaratas, ut nulla reſpondendi mora Pontifici relinqueretur. In prima earum, quam ipſe cum reliquis integro tenore exhibet Tom. XII. col. 876. ſeqq. appellabat ſe, non *Gratia Dei*, ſed *in ira Dei Reginam Anglorum*, & ſcribebat in cæteris. - - *Non multum ab inſania differt dolor, qui, dum in impetu ſuæ aſcenſionis eſt, dominum non agnoſcit, ſocium non veretur, nec defert, nec parcit alicui: ſed nec Tibi. - - - Videte ſtatum, aut potiùs caſum Regni, malitiam temporis, Tiranni ſævitiam, qui de fornace Avaritiæ arma iniquitatis inceſſanter fabricat contra Regem: quem in Sancta Peregrinatione, in protectione DEI cæli, in tuitione Romanæ Eccleſiæ captum, & vinculis carceralibus coarctatum tenet, occiditque terrendô. - - - Illud verò publicè contriſtat Eccleſiam, populique murmur excitat, nec mediocriter militat in diſpendium Veſtræ opinionis, quòd in tanto diſcrimine, in tot lachrymis, in tot provinciarum ſupplicationibus, nec unum Nuncium ad* Prin-

Principes illos à veſtro latere deſtinatis. - - *Quandoque poterit ex cauſa conſimili, quod DEUS avertat, ſchiſmatis pullulare fermentum, veſtræque præſentis deſidiæ, & defectus recordatio poterit nunc aliquibus cedere in ſingultum.* Altera Pontifici hæc improperat. *Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne repellas in finem. Moveat te, Summe Pontifex, etſi non hujus peccatricis infeliciſſimæ dolor, ſaltem clamor pauperum, compeditorum gemitus interfectorum ſanguis, Eccleſiarum ſpoliatio, & generalis denique preſſura ſanctorum.* (Scripta ſunt hæc propter collectas lytri, &, quòd capto *Richardo* Rex Franciæ, & *Joannes* Comes *Richardi* frater armis per Angliam graſſarentur.) *Vide, quanta malignatus eſt inimicus in ſancto.* - - - *Certè horrendo anathemate feriendi erant, aut potiùs fulminandi. Exurgat igitur Orbis Epiſcopus, & arripiat quaſi fulgur judicium manus tua. Sicut Petrus uno ictu Ananiam & Saphiram, & uno ictu Simonem Magum potuit delere de medio: ſic ſpiritu labiorum tuorum interficias impios. Alioquin videberis declinare in obligationem malitiæ per conſenſum.* - - - *Cùm innocentia Regis Filii mei teſtimonium habet ab his, qui propè ſunt, & ab iis, qui longè: non habetis excuſationem de peccato. Quæ enim excuſatio poſſit veſtram deſidiam, & injuriam palliare, cùm omnibus liqueat, quòd liberandi Filium meum habetis poteſtatem, & ſubtrahitis Voluntatem?* Tertiâ tandem in hæc, & ſimilia prorumpit. *Redde mihi filium meum Vir DEI, ſi tamen Vir DEI es, & non potiùs Vir Sanguinum, ſi in Filii mei liberatione torpeat, ut ſanguinem ejus de manu tua requirat Altiſſimus. Heu! heu! ſi ſummus Paſtor in mercenarium pervertatur, ſi à facie lupi fugiat, ſi commiſſam ſibi oviculam, immo Arietem, electum ducem Dominici gregis, in faucibus truentæ beſtiæ derelinquat!* - - - *Legati nobis jam tertio promiſſi ſunt, nec ſunt miſſi, ut verum fatear, ligati, non Legati &c.*

III. Scriptórum veterum Germanorum primus, qui *Leopoldum* noſtrum anathemate percuſſum tradidit, eſt *Otto San-Blaſianus* Cap. 38. ajens. *Itaque pro Captivatione Peregrini Regis LEOPALDUS Dux à Summo Pontifice excommunicatus eſt, ne ſimili auſu Peregrini Sancti ſepulchri à quoquam impetiti, à ſubventione Transmarinæ Eccleſiæ deterrerentur.* Alter Chronographus *Salisburgenſis* apud *Pezium* I. col. 347. inquiens: *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ excommunicatur à Cæleſtino Papa propter Regem Angliæ.* Tertius Chronographus *Admontenſis* ibid. II. col. 192. his verbis amplioribûs. *Cæleſtinus Papa LIUPOLDUM Ducem cum omni Terra ſua ſub Interdicto Anathematis poſuit pro captione Regis Anglorum: qui tamen poſtea pactione pecuniæ, hoc eſt, C. millium marcarum Imperatori, & L. millium marcharum Duci LIUPOLDO dandorum, dimiſſus eſt.* Quartus tandem Proſecutor Anonymus Chronici Rei-

Dux noſter non bis anathemate ligatus.

therſpergenſis necdum editus, ſed cum Cl. *Hanſizio* è Bibliotheca Inclitæ Canoniæ Regularis Pollingenſis communicatus, cujus paragraphum infrà adducam. Cæteri à me conſulti altùm de hoc anathemate ſilent. Angli verò in hoc multò facundiores non ſine horrore rem tradunt, æquè à me poſtpaulò excerpendi. Hic autem id ſolummodo obſervo, perperam credidiſſe *Baronium*, anathema in Ducem noſtrum bis intentatum eſſe: primùm videlicet capto adhuc Rege pro liberatione ejus ANNO 1193. vel brevì poſt initium ſequentis: iterum deinde pro dimiſſione Obſidum, & reſtitutione pecuniæ AN. 1195. Quod verò mihi minimè videtur. Cùm nempe ipſius calculo, conſentiente Cl. *Pagio*, poſtrema Reginæ Epiſtola ad Pontificem, tenore eorum, quæ ibidem de occupatione Siciliæ, aliiſque Imperatoris offenſis in Sacram ſedem leguntur, dirigi non potuerit Romam ante initium anni 1194. nihilominus verò ibi dicatur: *Legati nobis jam tertiò promiſſi ſunt, nec ſunt miſſi:* & item: *Sufficit nobis, ſi eorum ligaveritis animas, qui Filium meum ligatum in carcere tenent:* perſpicuum fit, ante hujus Epiſtolæ exarationem nullo adhuc anathemate Papam intonuiſſe. Quoniam verò inſuper Dux noſter cum fine ANni 1194. finem quoque vivendi certiſſimè fecit, evidens iterum fit, in eum ANNO ſequenti à *Cæleſtino* animadverti haud ampliùs potuiſſe.

Quod attamen finxerunt Angli, ut eum contumacem probarent.

IV. Inductus in hanc opinionem, & ſeductus eſt Eminent. *Baronius* à Scriptoribus Anglis, quibus unis & ſolis in hac tota Hiſtoria innititur. Hi námque, ut eodem calumniæ filo, quo cæperant, etiam concluderent, Ducémque noſtrum de contumacia infamarent, concordi ſtilo tradiderunt, eum primam Pontificis pro captione Regis execrationem inſuper habuiſſe, & ideò provinciam ejus terribilibus à DEO pœnis flagellatam fuiſſe: neque ſic verò ſapientem, & vindictam poſtulante ipſo jam libero Rege, datáſque pecunias, & Obſides repoſcente, rurſum excommunicatum, in pertinacia perſtitiſſe, uſquedum ira DEI eundem in proprio corpore percuſſerit, mortis inſtantis formidine tandem ad ſe redeuntem. Quæ inſuper omnia vagis, incertis, multúmque fallentibus epochis illigaverunt. Ait itaque *Rogerius*, Ducem Auſtriæ à Domino Papa pro iniqua captione Regis, & venditione excommunicatum eſſe, perſcriptúmque ab ipſo ad omnes Viros Eccleſiaſticos Angliæ, Imperatorem pariter, & totum ipſius Regnum anathemati ſubjiciendum, niſi Rex Angliæ celeriùs liberaretur ab ejus captione: inſuper & Regem Franciæ, Regnúmque ejus pari fulmine concutiendum, niſi deſiſteret ipſe à perſecutione captivi. Verumtamen hæc omnia Literis Reginæ è diametro

quaſi

quaſi obverſantur. Cur enim opus fuerat ſcribere ad Pontificem: *Exurge, quare obdormis Domine?* & hoc quidem anno 1194. ſi jam anno priori Papa pro *Richardo* Rege ſic evigilaverit? Planum fit ergo, Pontificem præter minas tum nihil intentâſſe, cùm paulò pòſt Rex in libertatem aſſertus fuerit: omnium verò minimè diris feriiſſe Ducem noſtrum, apud quem haud ampliùs ſteterat, Regem in Cæſaris poteſtate conſtitutum dimittere.

Rogerii Hovedeni de ejus contumacia & pœnis provinciæ Narratio.

V. Audiatur tamen *Rogerius*, fabulam ſuam ad ANN. 1194. ita pertexens. *Cùm LEOPOLDUS Dux Auſtriæ adhuc permaneret in ſententia Excommunicationis, quam Dominus Papa in eum tulerat propter captionem* Richardi *Regis Angliæ, nec pœniteret: flagellavit Dominus Terram ſuam in hunc modum. In primis quidem incenſæ ſunt omnes Civitates Terræ ſuæ, nec alicui nota fuit cauſa incendii. Secundò ex inundatione Danubii fluvii ſubmerſa eſt quædam terra adjacens, in qua decem millia hominum, & eò ampliùs perierunt. Tertiò cùm in media æſtate ſoleat, & debeat omnis terra virere, tota terra ejus tunc temporis, contra ſolitum & debitum curſum, exaruit. Quartò cùm ſemina frugum deberent in herbam proceſſiſſe, in vermes converſa ſunt. Quintò Nobiliores Terræ ſuæ mortalitate percuſſi ſunt. Et quamvis tot & tantis flagellâſſet Dominus terram ſuam plagis: noluit tamen pœnitere, ſed induratum eſt cor ejus, adeò, quòd ipſe juravit, quòd omnes Obſides Regis Angliæ, quos ipſe habebat, capitalem ſubirent ſententiam, niſi in proximo perficerentur ei à Rege Angliæ omnes Conventiones, quas cum illo fecerat. Unde factum eſt, quòd* Balduinus de Bethum, *qui unus erat ex illis, qui dati fuerant Duci Auſtriæ pro redemtione Regis Angliæ obſides, ex communi obſidum conſilio miſſus eſt ad Regem Angliæ, ad indicandum ei Ducis propoſitum. Qui cùm veniſſet, miſertus illorum Rex, tradidit ei Sororem Arthuri Ducis Britaniæ, & Filiam Imperatoris Cypri, ad ducendum eas uſque ad Ducem Auſtriæ, Sororem ſcilicet Arthuri, ad maritandum Filio Ducis Auſtriæ, & Filiam Imperatoris de Cypro tradendam in manus Ducis Auſtriæ quietam.* Plagas Auſtriæ hìc recenſitas quod attinet, agam de iis poſtea. Quoniam verò Obſides non pro ſolis fœminis à Rege Duci noſtro traditi fuerant, verùm etiam pro viginti millibus marcharum nondum exſolutis: *Rogerius* verò nihil hìc de pecunia commemoret; libet intercalare geminos *Neubrigenſis* paragraphos, ut res, eòdem ſpectantes, uno cumulo appareant, ac videatur, Regem promiſſas Duci noſtro ſub obſidibus marcas, oneratis iterum Ciſtercienſibus, paraſſe.

Ciſtercienſes à Rege Angliæ denuo emuncti, ut obſides pro pecunia relictos redimere poſſet.

VI. Loquens igitur hic Scriptor de Richardo jam in Angliam reverſo, ait. *Præterea Rex, ſive pro liberandis Obſidibus apud Imperatorem* (immo etiam apud Auſtriæ Ducem, ut ſtatim patebit) *relictis, ſive etiam in ſumtus belli cum Rege Francorum gerendi, tributum minùs uſitatum univerſo Regno indixit, à ſingulis ſcilicet carucatis* (aliàs carris, ſive carrucis, i. e. curribus) *terræ indifferenter geminatum ſolidum exigens, vacantibùs Clericorum, Religioſorum, & quorum libet aliorum Privi.egiis. Præſentibus quoque ad congratulandum illi quibusdam majoribus Ciſtercienſis Ordinis Abbatibus, Dilectionem, inquit, veſtram, & Devotionem circa Nos, qua potiſſimum ſubſtantiæ veſtræ, id eſt Vellera ovium veſtrarum Redemtioni noſtræ impendiſtis, ut dignum eſt, approbamus, & uberiorem ſuo tempore, ſi vita comes fuerit, rependere gratiam pro gratia iſta cogitamus. Ut autem vobis perpetuæ ſimus Gratiæ debitores, oportet, ut adhuc ſemel veſtrum ad nos declarantes affectum, Lanam veſtram anni præſentis non gravemini commodare. Nam cùm ab Imperatore dimiſſi, in multa paupertate ad propria tenderemus, confiſi de vobis, urgentiſſima neceſſitate, à transmarinis mercatoribus, in uſus neceſſarios, ejuſdem lanæ veſtræ pretium ſumſimus: quod procul dubio ad ſaccarium noſtrum menſis Octobris probatæ Charitati veſtræ cum gratiarum actione reddemus. Hoc modo Religioſos illos quaſi blandiendo ſpolians, Clariſſimis Monaſteriis egeſtatem inſolitam irrogavit.* Alio deinde loco ad Ann. 1195. de eodem Rege habet. *Cùm pluquam viginti marcharum millia præparâſſet, Duci Auſtriæ cum multo periculo transmittenda, illi, quos eidem Duci pro ſatisfactione ſummæ exactæ Obſides dederat, repentè affuêre &c.* Vides hìc, quò noſtrorum Lana Ciſtercienſium ſervire deſtinabatur. Sed hunc locum deinceps integrè adductum latiùs expendam, ubi congruet: nunc ad ſuperiora redeundum.

Guilelmi Neubrigenſis de impœnitentia Ducis noſtri narratio.

VII. Idem *Neubrigenſis* Libr. V. Cap. 6. aliorum commenta ſic calamo ſuo in ævum transmiſit. *Referebant autem* (inquit) *ejuſdem Potentis* (i. e. Auſtriæ Ducis) *terram, ante ejus interitum, flagello multiplici ita divinitus fuiſſe attritam, ut ex his poſſet agnoſcere, ſibi quoque lento jam pede appropinquare judicium, niſi maturiùs faceret fructus dignos pœnitentiæ, homo tantorum reus malorum, quæ procul dubio in Regnis Chriſtianis proveniſſe noſcuntur ex infeliciſſima illa captivitate Regis Anglorum. Denique, ut dicitur, Civitates terræ illius incertam prorſus cauſam habentibùs incendiis conflagrârunt. - - -* (Proſequitur ferè, ut antea *Rogerius*) *Non terruerunt iſta cor nequam & avarum, quòminus opibus Anglicanis inhiaret adbuc, cùm plurima jam marcharum millia à Rege captivo ſumſiſſet. Et quidem*

dem à Romano Pontifice pro his, quæ in eundem Regem commiſiſſet, anathemate innodatus, avaritia tamen fortiùs perurgente, ſuperbè deriſit ſententiam. Diſertior verò omnium pro Rege ſuo, & vehementior in Ducem noſtrum Cicero *Matheus Paris*, poſt longiorem Legatorum Anglicorum Orationem, à ſe compoſitam, qua Rex *Richardus* à Pontifice ſibi juſtitiam exhiberi petiit de Duce Auſtriæ, à quo ut Peregrinus Chriſti captus, venditus, infra Majeſtatem habitus, ac intolerabili Redemtionis pretio duriùs, quàm ipſo forſitan à Saladino, ſi in manus ejus incidiſſet, contritus fuerit: & qui etiamnùm Obſides pro grandi ſumma teneat, indiſcretè habeat, graviſſimè pro pactis exigat: ita demum ſubjicit.

VIII. *Cùmque hæc & alia multa coram ſummo Pontifice Regii Nuncii allegâſſent, Dominus Papa illico, poſt trinam admonitionem* (quæ nimirum jam antea præceſſerit) *quam Dux audire recuſavit, ſurgens cum ſuis Cardinalibus, ipſum Ducem nominatim excommunicavit, & in genere omnes, qui in Regem, & ſuos, manus injecerant violentas, Terrámque Ducis totam Eccleſiaſtico ſupponens Interdicto, Veronenſi Epiſcopo* (tanquam Legato) *dedit in mandatis, quatenus hanc Interdicti & Excommunicationis ſententiam, ſingulis diebus Dominicis, & Feſtivis, per totum Auſtriæ Ducatum faceret publicari.* Ulteriùs poſtea refert ex Literis Papæ ad Legatum, quas integras tranſcripſit *Radulphus de Diceto* Decanus Londinenſis in Imaginib. Hiſtoriar. p. 675. datas *Romæ apud S. Petrum VIII. Id. Junii Pontificatus Anno IV.* adeóque Chriſti 1194. ſequentia verba. *Quod ſi idem Dux mandatis noſtris parêre decreverit, in Virtute DEI eidem præcipias, ut Obſides Regis Anglorum univerſos abſolvat, pactiones omnes relaxet, & ablata ſibi per eum & ſuos, & quæ de ipſius Regis iniqua redemtione percepit, univerſa reſtituat; eosdem obſides faciat cum ſecuritate ad propria remeare, & amodo talia non attentans, nihilominus etiam de injuria, & damnis congruè ſatisfaciat irrogatis.* Tum ſubſequitur: *His omnibus præfato Duci ab Epiſcopo Veronenſi ritè denunciatis, dum idem Dux mandati Apoſtolici aſpernator exiſteret, percuſſa eſt terra illius ſterilitate inaudita, fame nihilominus &c.* uti ſuprà apud *Rogerium.* Tandem extrema ipſa Ducis ita exponit. Alia Mathei Paridis.

IX. *Sed cùm in his omnibus non ſit averſus furor Ducis, immo in deterius aggravatus, ipſe Divino judicio terribiliter percuſſus eſt. Die ſiquidem S. Stephani, cùm equitandô luſum pergeret ſociis comitantibûs, equus, cui Dux inſidebat, violenter pedem offendens, tibiam ſedentis cum pede inſanabiliter contrivit. Nam tibia cum pede, protinus conjuncta nigredine quadam intumeſcens, nullo Medicorum potuit cataplasmate ſedari, quin igni, quem inferna-* Extrema Ducis noſtri ab eodem deſcripta.

fernalem vocant, intolerabiliter cruciaretur. Quem Dux cruciatum ferre non valens, pedem à crure fecit detruncari, ipſo interim dolabrum tenente, cæteris omnibus præ nimio horrore hoc facere renuentibus. Sed non ſic doloris cruciatus evaſit: nam illicò femur, cum corpore reliquo, igne illo execrabili depaſcebatur. Tandem verò culpam recognoſcens iniquam, quam in Regem & ſuos malitiosè exercuerat, ſuadentibus Epiſcopis, qui aderant, Obſides abſolvit, & reſiduum pecuniæ de Redemtione Regis, & quod receperat, ſe redditurum ſpopondit, atque Eccleſiaſticæ cenſuræ ſe deinceps pariturum promiſit. Tunc Epiſcopi, qui aderant, videntes eum in tanta miſeria & calamitate conſtitutum, à ſententia excommunicationis abſolventes, ad communionem fidelium admiſerunt: & ſic cum intolerabili cruciatu ſpiritum exhalavit. Cujus Corpus diutius jacuit inhumatum, donec horribilibus ſcateret vermibus: eò quòd Filius ejus mandatum exequi nollet. Sed tandem ex Amicis compulſus, Obſides abſolvit, & repatriandi licentiam conceſſit.

Item à Gulielmo Neubrigenſi. X. *Guilelmus* Neubrigenſis Tragoediam præſentem his coloribus depinxit. *Jam poſita erat Divinæ Animadverſionis ſecuris ad radicem Arboris malæ. Sed quia ſcriptum eſt*: Contritionem præcedit ſuperbia, & ante ruinam exaltatur ſpiritus: *Dux, de inſignis Captivi quaſi manubiis inclitus, convocatis Nobilibus Terræ, Dominici Natalis ſolemnitatem in multa oſtentatione & Gloria celebrare voluit. Et die quidem primo glorioſus effulſit: In craſtino verò Gloriam DEO dedit. Cùm enim in Natali beati Stephani jam pranſus exiiſſet, ut in campo cum ſuis Militibus luderet, fortè equus ejus decidens, ſeſſorem quoque dejecit, pedémque ejus ita comminuit, ut oſſa hinc inde confracta, rupta cute, exteriùs prominerent. Acciti mox Medici adhibuêre, quæ expedire credebant: in craſtino verò pes ita denigratus apparuit, ut à Medicis incidendus decerneretur. Quod cùm ipſe præ vitæ amore fieri poſtularet, non eſt inventus vel Medicus, vel Familiaris, vel Filius, qui hoc patraret. Tandem accitus Cubicularius ejus & ad hoc coactus, pedem abſcidit.* Reliqua cum pœnitentia, & abſolutione Ducis ferè, ùt *Paris* exequitur. Poſtea verò ſubjecit. *Succedens Filius Paternæ quoque Avaritiæ hæres eſſe voluit, & ne ultima Patris defuncti Voluntas adimpleretur, adjunctis ſibi quibuſdam Nobilibus obſtitit. Unde factum eſt per laudabilem Cleri Zelum, ut tanti Ducis Corpus diebus aliquot inhumatum inobedienti Filio maculam irrogaret. Qui tandem conſternatus, memoratos obſides abſolutè relaxavit, eiſque quatuor marcharum millia, Regi Anglorum reportanda, contradere voluit. At illi propter viarum pericula expediti repatriare maluerunt: & tantò velociùs, quantò*

tò alacriùs revertentes, ſuæ liberationis nuncii primi exſtiterunt. Coronidem tandem ſuæ narrationi his verbis impoſuit. *Anno à Partu Virginis MCXCV. ingreſſo, Illuſtri Anglorum Regi, poſt gravium experimenta malorum favor cœpit arridere Divinus. Cùm enim plusquam viginti marcharum millia præparâſſet, Duci Auſtriæ cum multo periculo transmittenda: illi, quos eidem Duci pro ſatisfactione ſummæ exactæ obſides dederat, repente affuêre, habentes mel & lac ſub lingua ſua, hoſtem ſcilicet immaniſſimum Divini pondere judicii obrutum nunciantes, & pro fide Nuncii ſeipſos cum gaudio oſtentantes.*

XI. Satis hactenus, ut reor, Scriptoribus Anglis conceſſi ſermonem: quem qui prudens intuebitur, ſic undique compoſitum intelliget, ut *Richardus* Rex vix in ullo offendiſſe, offenſus verò graviter in omnibus videatur: *Leopoldus* contrà omni cauſæ juſtitia deſtitutus, iniquè ubivis egiſſe appareat. Ut Regem ab Expeditione ſacra reducem violâſſe, ſumma impietas crederetur, Ducem è converſo à Rege in ipſa expugnatione Terræ ſanctæ ſpretum eſſe, loco nullo haberetur. Ut ea, quæ DEUS circa Regem evenire permiſit, ſoli malitiæ hominum imputarentur, quæ verò Duci acciderant, manifeſta ultio ac pœna DEI ad omnium horrorem audirent. Verbô, ut mulcta Regis exaggeraretur undique, culpa ſtudioſo altiſſimóque ſilentio deliteſceret. Huc omnis Anglorum Scriptorum affectus intendit, huc omnium verborum compoſitio: quod artificium Rhetorum, non in hoc præſenti duntaxat, ſed omni propè conſimili argumento, vafrè à Scriptoribus partium adverſarum adhibitum, niſi à Lectoribus cautè advertatur, per aſtutiam verborum judicii rectitudinem magnopere pervertit, ipſique veritati vel plurimum fucum facit, aut ingentem caliginem affundit. Audiatur proinde ex lege æqui rectíque jam pariter altera pars, Patrii nimirum Scriptores, multò certè modeſtiores, & factum Ducis ſimplici breviſſimáque narratione ita plangentes, ut nemini eapropter iraſcantur, immo tacere magis, quàm loqui appareant.

Rhetorica Anglorum notatur.

XII. Sic ergo Chronographus *Mellicenſis* ad ANN. 1195. ſed ANNUM inchoans à Natali Dominico præcedenti. *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ & Stiriæ apud Graeze moritur II. Kal. Januarii: pro quo Filius ejus FRIDERICUS Primogenitus Auſtriæ præponitur, & Frater ejus LIUPOLDUS Stiriæ ſubſtituitur. Terra iſta peſtilentia & incendio, & inundatione aquarum miſerabiliter humiliatur.* Item *Neoburgenſis* ad ANN. 1193. *Winna incendio flagrat. Danubius jam vice altera contra ſolitum inundans vicina loca occupat. Eodem Anno piæ memoriæ LIUPOLDUS Dux Auſtriæ & Stiriæ ſequenti die Natalis Domini circa caſtrum Gratz*

Auſtriacorum & Germanorum Scriptorum relatio.

equo lapſus, II. Kal. Januarii moritur, & in Domo ſanctæ Crucis ſepelitur. Cui Filii ſui Fridericus, *&* Liupoldus *in Ducatum utriusque regionis ſuccedunt.* Rurſum *Bernardus Noricus* ad ann. 1195. *Leupoldus Dux Auſtriæ & Stiriæ infra hebdomadam Nativitatis ſuper glaciem curſitans, de equo corruit, ſicut Pater, & poſtmodum obiit. Hujus Filii Principatum Patris partiuntur.* Sic omnes reliqui ſinchroni, aut ſuppares, & nihil amplius. *Haſelbachius* verò addit, *Leopoldum* in procinctu novo exiſtentem, rurſum Terram ſanctam ſub Cruce adeundi, prope Græcium equi lapſu mortem reperiſſe: *cujus lugubrem caſum*, ait, *ſibi ſubditi plurimùm deplanxerunt.* Hunc ſecuti ſunt ſe poſteriores Auſtriaci Scriptores. Exteri, velut *Otto San-Blaſianus*, *Godefridus* Colonienſis, Chronicon *Auguſtanum*, nihil referunt ab Auſtriacis diverſum. Unicus Proſecutor Chronici *Reicherſpergenſis* apud Cl. *Hanſiz* Metr. Salisb. p. 954. ex MS.[to] ita habet,

Narratio Chronographi Reicherſpergenſis.

XIII. *Eodem anno mortuus eſt Potentiſſimus Princeps Terrarum iſtarum* LUIPOLDUS *Dux Auſtriæ. Nam quadam die cum in excercitio & ludo Militari tempus duceret, Divina permiſſione cum equo in terram collapſus, pedem confregit, & exinde ingraveſcente dolore ad extrema perductus, Monachicum habitum induit. Sed quia anathemizatus ab Apoſtolico fuerat pro ſuperiùs memorato Rege Anglorum, quòd in Peregrinatione captum, infinitam ab eo extorſerat pecuniam, i.e. L. millia Marcarum, miſit feſtinanter, & vocavit* ADALBERTUM *Salzburg. Archiepiſcopum, ut aliquatinus, ſaltem ſero, reconciliari potuiſſet. Qui veniens, & in pænitentia ſuſceptum, ſolvit eum ab anathemate, ea videlicet conditione, ut Obſides Regis, & pecunia, quæ adhuc ſupererat, ſine dilatione redderetur, quod & factum eſt. Et ſic tandem cum multa contritione finivit.*

Item prolixior, & exactior Ortilonis.

XIV. Supereſt verò adhuc *Ortilo* noſter, harum rerum ex parte de viſu teſtis: qui ſi dudum audiri potuiſſet, veritas facti, non cum tanto convitio Ducis, ad recentes Scriptores per Emin.[mum] *Baronium*, apud quem ſoli Angli loquuntur, perveniſſet: quem omnes, tanquam irrefragabilem, tranſcripſerunt. Noſter porro in hoc puncto præter ſolitum diffuſior, ſic narrat ad ann. 1194. *CÆLESTINUS Papa Tertius, ob graviſſimam inſtantiam* Richardi *Regis jam liberi, qui cum Angliæ ſuis LIUPOLDO Duci ſummè iratus fuit, Duci anathema intentavit, niſi pecuniam à Rege jam acceptam reſtitueret, & Obſides pro accipienda dimitteret. Difficili præcepto ex reverentia tamen obedire promiſit LIUPOLDUS: ſed ſpatium vivendi non longum ei ſuperfuit. Nam alteram profectionem in Terram ſanctam præparans, & ideo apud Graetz in Stiria poſt Miſſas Natalis Domini alte-*

altera die ſe, & Milites ſuos, Ludo Equeſtri exercens, labante equo pedem fregit, & quaſſavit. Nulla medela profuit pedi: & poſtquam hunc abſcindendum impavidè præbuiſſet, neque profuit reliquo corpori incenſo. Chriſtiano itaque more ſe coram ADALBERTO Archiepiſcopo Saltzeburgenſi, tunc in vicinia exiſtente, expiavit, & ſi quam incurriſſet Summi Pontificis Cenſuram propter Obſides Anglos, ob brevius tempus cum pecunia nondum dimiſſos, abſolvi humiliter petiit. Noſtri deinde Ordinis cucullam induens, qui nobiscum aliunde Fraternitatem habuit, reliquos acerbiſſimos dolores, pie & patienter obeundô concluſit, paulò ante medium noctis IV. Kal. Januarii, cum maximo Provinciarum luctu, deponi ſe mandans in Sancta Cruce.

XV. Ad Ann. 1195. pergit. *Quia propter pavorem, & dolorem Filiorum, & Miniſterialium, Obſides Angli tam citò cum pecunia expediri non poterant: ADALBERTUS Archiepiſcopus aliquot diebus Sepulturam prohibuit, ob metum & reverentiam Papæ, ac Regis, donec voluntati utriusque integrè eſſet ſatisfactum. Corpus verò aduſtum, & ideo multis partibus per ſe putridum, tantò faciliùs, ac citiùs, generavit vermes. Poſt Obſidum verò diſceſſum transvectum eſt ad Sanctam Crucem, & ibi tandem idib. Januarii, me ſpectante, & ad funus pſallente, in Capitulo humatum eſt, maximo hominum concurſu: qui omnes valde bonum Principem, & Clementem fleverunt.* Nequaquam hæc obviant, immo bellè conſonant Epiſtolæ illi apud *Hanſizium* ubi ſuprà, ex laudata Chronici *Reicherſpergenſis* Proſecutione MS.ta exſcriptæ, qua hic Antiſtes *Cæleſtino* Papæ ſignificavit, qualiter ſe in Abſolutione Ducis noſtri Græcii geſſerit. Eam ego tametſi prolixam, ut hìc tamen totam tranſcriberem, integritas Hiſtoriæ præſentis popoſcit. En igitur illam.

Quæ non pugnat cum Epiſtola Archiepiſcopi Salisburgenſis, Ducem noſtrum ab Execratione Pontificia abſolventis.

XVI. „Cùm *Leopoldus*, quondam Dux Auſtriæ & Styriæ, „Natali Domini gratiâ ſolempnizandi veniſſet ad quasdam par-„tes Ducatus ſui Stiriæ, contigit eum in die B. Stephani Proto-„martyris in campum cum aliis Militibus exire, & ibidem ex-„ercitio & ludo militari tempus deducere. Cæterùm, cùm „ſic eſſet in magno gaudio, & ſecundùm opinionem humanam „in plenitudine ſuæ Gloriæ, Divina permiſſione cum equo in „terram ſubitò corruit, & pedem in medio Tali confregit us-„que adeò, ut & tibiam mediam poſtmodum, cum pede, præ-„cidere juſſerit. Eapropter incidens in deſperationem hujus vi-„tæ, unum de Sacerdotibus melioribus, qui tunc aderant, vi-„delicet W. de Hartperch Plebanum vocatum, & per DEI gra-„tiam in maxima humilitate, & cordis contritione, quòd à „Vobis vinculo Anathematis eſſet innodatus, publicè manife-„ſtatum, Abſolutionem & Communionem cum Viatico pe-

Epiſtola mox dicta.

,tens, de commiſſis emendationem, & debitam ſatisfactionem , promittens: cujus juſtis poſtulationibus Sacerdos, videns eum , in extremo poſitum Articulo mortis, annuit, priùs tamen ju-,ramentô receptô, ut ſi convaleſceret, ſemota omni fraude & ,dolo, ſtaret judicio, & omni Mandato Apoſtolico.

,Poſtmodum autem, cùm eſſemus in eadem vicinia benè ,circa duas raſtas, per plurimos nuncios etiam Nos vocavit, & ,in maxima compunctione & timore DEI, cum lachrymis an-,te pedes noſtros provolutus, abſolutionem ejusdem Anathe-, matis, cujus conſcientiâ intus plurimùm torquebatur, & cùm ,copia Veſtræ Sanctitatis ſibi cælitus negata eſſet, ſe noſtræ po-,teſtati vice veſtra totum ſubjecit. Cujus itaque devotionem ,attendentes, & debitam reverentiam Sedi Romanæ ſervare cu-,pientes, hoc potiſſimum elegimus, ut data fide in manum no-,ſtram, quæ uſu & conſuetudine Terræ noſtræ ſeptem jura-,mentis dicitur æquipollere, promitteret, quatinus vita ſu-,perſtite, ſemota omni fraude & dolo, Mandato Apoſtolico in ,omnibus, pro quibus excommunicari meruerat à Vobis, ob-,temperaret, & cætera, ſicut coram Sacerdote priùs juraverat, ,obſervaret. Adhæc quoque Auctoritate noſtra injunximus ,ei, ut Regem Angliæ à juramento abſolveret, Obſides quo-,que ejusdem Regis, quos pro XX. marcarum millibus & uno ,adhuc tenebat, dimitteret, & IV. millia marcarum, quæ con-,feſſus eſt de pecunia Regis Angliæ adhuc ſe tunc habere, redde-,ret: de reliquo verò, quidquid expendi debuerat, pro libitu ,& præcepto veſtro ſatisfaceret, & componeret. Quæ omnia ,devotus adimplere, ſicut diximus, promiſit, & *Fridericum* ,Filium ſuum, qui præſens aderat, reum pro ſe, ſi moreretur, ,conſtituit: qui, data etiam fide, hæc in manum noſtram fir-,mavit.

,His ergo omnibus ritè peractis, Auctoritate DEI Omni-,potentis, qui non vult mortem p. s. u. c. & u. & Veſtra eum ,abſolvimus Auctoritate, & Communionem Eccleſiæ tradidi-,mus, Oleo Infirmorum eum inungentes, & Communionem ,Dominici Corporis & Sanguinis impertientes. Cùm autem ,vidiſſemus eum non poſſe evadere, ne in deſperationem ſalu-,tis æternæ caderet, promiſimus, ut de Anima ipſius DEO, & ,Vobis, rationem vellemus reddere. Et ſic inde receſſimus, ,plurimùm mirantes, & apud nos ſtupentes, quomodo ſenten-,tia Anathematis per Vos in tantum Virum lata, unquam à ,Vobis fuerit abſconſa, nec Nobis per Nuncium, vel ſaltem ,Literis veſtris medio tempore denunciata: & ut verum co-,ram DEO teſtemur, vulgari quidem fama aliquando hoc ip-,ſum audiebamus, ſed nullatenus ſine Literis veſtris credere ,poteramus.

,Sed

‚Sed ne aliquid neceſſarium in tanto negotio omitteretur‚ ‚quia etiam Filium ejus *Fridericum* mutatum, & vacillantem ‚in facta promiſſione pro Patre audieramus, in habundancio- ‚rem Cautelam, Nuncium noſtrum cum ipſo Funere ad Ce- ‚nobium Sanctæ Crucis in Auſtria, ubi ſepeliendus putabatur ‚ab ipſo Patavienſi Epiſcopo, miſimus, & niſi adhibita majori ‚cautione Filius ipſe aſtringeretur, ſepulturam ei negavimus, ‚& totam terram ſub Interdicto poni fecimus. Epiſcopus igi- ‚tur Patavienſis Cautionem, Nobis per Filium factam, ibidem ‚denuo renovavit, & XII. de melioribus totius Auſtriæ conſi- ;mili cautione ſibi adſtrinxit, & ſic eum ſepelivit. Nos ita- ‚que ſi quid de contingentibus obmiſimus, Veſtra Benignitas, ‚cùm nihil meliùs facere tam ſubitò ſciviſſemus, nobis ignoſcat, ‚& quid ultrà facere debeamus, inſtruat, & præcipiat: ac ‚obtemperabimus.‚

Obſervantur verba *Ortilonis*: unde eruitur primò Ducem noſtrum immeritò cenſeri contumacem.

XVII. *Ortilonis* nunc verba penſanda. Ait ille 1mo. Papam Duci noſtrò Anathema intentâſſe *ob graviſſimam inſtantiam Richardi Regis jam liberi*: non ergo Reginæ, ipſo adhuc captivo. Proinde Anno demum 1194., quo, juxta *Warthonum* Angliæ Tom. I. p. 579. Rex *Richardus in Quadrageſima domum venit, & ad Paſcha Wintoniæ Coronam portavit.* Inde porro dimiſſis Romam Oratoribûs itineris pariter ſui congruum ſpatium indulgendum. Literæ certè Papæ ad Legatum Epiſcopum Veronenſem, quod antea dictum, expeditæ demum fuêre VIII. Idus Junii, illius acceſſu ad Auſtriam illum pariter menſem facilè inſumente. Interea, & priusquam Duci noſtro à Legato Mandatum Papæ ſatis expoſitum fuerit, is indubiè Obſides Anglos apud ſe manentes acriori comminatione capitis ita terruerit, ut Dominum de Bethune, qui unus ex ipſis erat, ad Regem in Angliam pro maturanda pactorum adimpletione ſubmiſerint. Qui ibidem adveniens, percepta interea facta Anathematis in *Leopoldum* intentatione, in Auribus Regis, Gentisque Anglicæ, rumorem contumaciæ, qua Princeps noſter anathema ſperneret, excitaverit, inde rurſum Romam plenis buccis perlatum. Unde & Pontifex, cùm aures ipſius Anglorum clamoribûs eſſent obſeſſæ, poſtea in Reſponſo ad Archiepiſcopum, Abſolutionis modum & ordinem approbans, ſcribebat nihilominus de Duce noſtro jam defuncto: *Cujus exceſſus* (in capiendo nimirum Rege Cruce ſignato) *& Contumacia* (in detinendo adhuc Obſides & pecuniam) *Aures omnium fidelium Chriſtiano Nomini ſubjectorum* (de veritate verò rei haud ritè, ſed perperam edoctorum) *offendit.*

2dò. Mora duntaxat alicujus

XVII. Verumtamen, ait 2.do *Ortilo* noſter, *difficili præcepto ex reverentia tamen obedire promiſit LIUPOLDUS: ſed*

reum haberi poſſe in ſatisfaciendo: quam verò difficultas induxit.

ſpatium vivendi non longum ei ſuperfuit. Moræ ergo duntaxat nonnullius erat reus Dux noſter: ſed quam difficultas præceptæ reſtitutionis perceptarum jam pecuniarum eidem induxit. Hæ enim ſi tantæ fuerint, ut operibus publicis muniendarum Civitatum ſuffecerint, & illicò impenſæ fuerint, quod habent Scriptores Patrii: profectò adeò pronum & expeditum ei fuiſſe cenſeri non debet, tantam ſummam tam ſubitò iterum colligere, & reddere. Quæ tamen conditio ſolvendi anathematis disertè præſcripta erat, neque remittenda promittenti duntaxat, ſano interim ac vegeto. Aliter habet res, ubi mors jamjam inſtans facultatem omnem, extra promiſſum, interdicit. Unde iterum *Ortilo* infit, Ducem, *ſi quam incurriſſet Summi Pontificis cenſuram propter obſides Anglos ob brevius tempus cum pecunia nondum dimiſſos, abſolvi humiliter petiiſſe.* Cui non obſtat, ſcripſiſſe Archi-Præſulem ad Papam, petiiſſe Ducem humiliter *Abſolutionem Anathematis, cujus conſcientia intus plurimùm torquebatur.* Stans enim ad portam æternitatis quid non formidat? quàm ultrò deprecatur omne illud, cujus umbra vel minima terretur? Quòd ſi contumacia *Leopoldo* imputata verè ſubſtitiſſet, támque patens, tam manifeſta fuiſſet inter omnes, quomodo in eadem Archiepiſcopi Epiſtola legeretur, Ducem noſtrum Plebano publicè manifeſtâſſe, ſe Anathematis vinculo innodatum? Et quomodo Præſul ipſe verè coram DEO teſtatus eſſet, ſe, licèt hoc ipſum vulgari aliquando fama audiiſſet, nullatenus tamen, ſine nuncio, aut literis Papæ credere potuiſſe? Dubitatio Archipræſulis vicini magnum argumentum contra veritatem famæ vulgaris. Anathema, & adverſus illud contumacia, ita ſe mutuò reſpiciunt, ut, qui primum nullatenus credere potuit, is profectò poſtremum certum non habuit.

3tiò. Paravit profectionem in Terram Sanctam: cum qua non cohæret contumacia Anathematis.

XIX. 3.tiò Aſſerit *Ortilo* Principem noſtrum *alteram Profectionem præparâſſe in Terram Sanctam.* Quo teſtimonio ritè fulciuntur *Hagenus*, & *Haſelbachius*, ſuo tempore idem tradentes. Præterquam quòd ex *Baronio*, & *Pagio* conſtet, *Cæleſtinum* Papam Anno 1193. concepta Bullâ incitâſſe omnes fideles ad ſuccurrendum denuo Terræ Sanctæ. Habet etiam *Otto de S. Blaſio* ad Ann. eundem. *Multi de Cismarinis Regionibus Cruce Peregrinationis accepta ad auxilium Transmarinæ Eccleſiæ accenduntur.* Sequenti verò Anno ait: *HENRICUS Imperator bellicoſiſſimus Exercitum Peregrinorum, multis muneribus illuſtratum, à ſe dimiſit, & cum ipſis è ſuo latere publici Ærarii quingentos Milites in adjutorium Transmarinæ Eccleſiæ direxit.* Quæ omnia cùm bellè conſonent: Principem noſtrum in contumacia anathematis hæſiſſe, & nihilo ſecius Profectionem ſanctam præparâſſe, ægrè admodùm cohærent.

XX.

XX. 4.to Ulterius *Ortilo* infit. *Noſtri deinde Ordinis cucullam induens, qui nobiſcum aliunde Fraternitatem habuit.* Apud Annales *Zwetlenſes* I. p. 228. dicitur, in *Libro Sepulturarum S. Crucis* legi, dixiſſe Ducem noſtrum, pede jam truncatum, & Habitu Monachali indutum: *Utinam cum ſtipula mea contingat me paſcere oves Sanctæ Crucis!* Hoc ut non abnuam, cùm facilè à *Leopoldo* dictum eſſe poſſit, ſtabilire tamen non poſſum. Rever.^{mum} porro D. *Joannes Seifridus* Abbas Zwetlenſis in Epiſtola Dedicatoria *Arboris Anicianæ* ſcripſit. *Vetus ac conſtans viget in eodem Monaſterio* (S. Crucis) *Traditio, à Majoribus quaſi per manus accepta, LEOPOLDUM ejus Nominis VI. Auſtriæ ac Stiriæ Ducem, cùm ob intolerabiles cruciatus, quos ex fractura, equo ſuper crus ejus prolapſo, patiebatur, pedem amputandum præbuiſſet, reliquum Vitæ in eodem Monaſterio S. Crucis, veſte indutum religioſa tranſegiſſe.* Hujus Traditionis vetuſtate inducti Rever.^{mus} *Manriqueus* noſter Annal. III. p. 288. & item Doctiſs. P. *Auguſtin Sartorius* Ciſterc. Bis-tert. p. 452. ſeq. hunc Ducem noſtris in Monachis computârunt. At verò non modò *Ortilo* noſter diſertè ſcripſit, defuncti Corpus *transvectum eſſe ad S. Crucem*: ſed etiam Archiepiſcopus in Epiſtola ſua ſcribebat: *Nuncium noſtrum cum ipſo funere ad Cœnobium S. Crucis in Auſtria - - miſimus.* Quare omnino fallit, *Leopoldum* reliquum vitæ, quantumlibet modicum aſſignaveris, in eodem Monaſterio S. Crucis, veſte indutum religioſa, tranſegiſſe. Fallit pariter, eum ut Monachum noſtrum diſceſſiſſe, niſi merum *Monachum ad ſuccurrendum* intellexeris: quales vetuſtis illis Seculis plures dictos, ſcriptóſque fuiſſe, Cl. P. *Placidus Haiden* in Brevi Chron. vernac. Monaſterii ſui *Altahenſis* p. 10. affirmat, adducens in Confirmationem ex Domini *Ertl* Atlante Boico Chartam quamdam Prioratus S. Ægydii, ubi legitur: *Odo Ruffini Filius, maxima ægritudine vexatus, ſuſcepit Habitum Monaſticum, & Monachus ad ſuccurrendum effectus eſt.* Id, quod multi olim fecerunt, quin & hodie perdevotè faciunt, ut hoc pacto in Communionem precum ac bonorum operum certi cujusdam ſacri Ordinis, aut Monaſterii admittantur, eorúmque Animabus per hæc ſuffragia in- & à morte Catholico more ſuccurratur. Etenim & antiquiſſimis Eccleſiæ temporibus ipſe quoque Baptiſmus moribundis in grabato conferebatur, quem pro ſe mortuis potiùs, quàm vivis, accipiebant, eis à morte profuturum. Cujusmodi *baptizati ad ſuccurrendum* appellabantur. *Martene de Antiqu. Eccleſ. Ritib. Tom. I. col. 161.*

Non obdormivit in S. Cruce, neque ut Monachus, licèt in Habitu Ciſtercienſi.

Fuit ſolummodo Monachus ad ſuccurrendum.

XXI. 5.to Teſtatur *Ortilo*, Ducem *reliquos acerbiſſimos dolores piè & patienter obeundo concluſiſſe paulò ante medium noctis*

Calculi ejus Chronologici.

IV.

IV. Kal. Januarii. Chronologi alii poſuêre *II. Kal.* Epitaphium habet *III. Kal. Januarii.* Necrologium Admontenſe ſcripſit: *Pridie Kal. Januarii LIUPOLDUS ex Duce Monachus.* Sed hi omnes ex noſtro ſcriptore, hujus fati optimè conſcio corrigendi. Obiit autem Princeps, qui ANNO 1157. natus erat, annum agens ætatis octavum & tricelimum, Regiminis decimum octavum. 6.to adhuc *Ortilo* retulit: *Quia propter pavorem, & dolorem Filiorum, ac Miniſterialium, Obſides Angli tam citò cum pecunia expediri non poterant, ADALBERTUS Archiepiſcopus aliquot diebus ſepulturam prohibuit ob reverentiam Papæ, ac Regis, donec voluntati utriusque integrè eſſet ſatisfactum.* Dimiſſio Obſidum facilis fuerat, & momentò fieri poterat: at verò conquiſitio, numeratio, & compoſitio pecuniæ moram flagitavit, animósque à trepidatione ad ſe reverſos. Sed Obſides Angli, ſine dubio moram omnem ſuſpectam habentes, aut ipſi, vel miſſi eorum, ſuggeſſêre Archiepiſcopo, velle Filium Ducis reſilire à ſponſione, locò Patris in Animam ſuam facta. Unde Antiſtes ipſemet in Epiſtola ſua ſcripſit, non, *quia etiam Filius ejus Fridericus mutatus eſt, & vacillabat*, ſed *quia mutatum & vacillantem audieramus*: neque neceſſitatis causâ, ſed *ob habundanciorem cautelam* duntaxat, ſi nimirum perlatus ad ſe rumor verus foret, nuncium ſuum vetantem cum funere miſiſſe ſe dixit. Quam ipſam deinde propter cautionem, jusjurandum repetitum fuit. Quisquis porro hæc, in *Ortilonis* noſtri narratione obſervata æquò liberóque à præjudiciis animo ponderaverit, ſimúlque ſuprà adſcriptas Anglorum relationes rurſum relegere voluerit, nullo negotio deprehendet, quàm Scriptores iſti orationem ſuam omnem ad opprobrium Ducis noſtri compoſuerint: quem anathemate innodatum non diffiteor, contumacem verò ut largiar, nulla æqua ratione convincor.

Friderici Filii mora in dimittendis Obſidibus non erat voluntatis, ſed neceſſitatis.

XXII. Sed, ait fortaſſe nonnemo, eccur de terribilibus Auſtriæ plagis, magnam utique iram DEI manifeſtè prodentibus, per crimen palmare provocatam, tam undique taces? Cui repono: Quod differtur, non aufertur. Conſtitui in omnibus ordinem ſequi *Ortilonis*, cui de plagis iſtis aliquid adhuc in pera: Pergit quippe poſt enarratam Principis noſtri luctuoſam omnibus, acerbísque lachrymis deploratam Sepulturam. *Fuêre autem antè & poſtea luctuoſa tempora, nunc ob ariditatem terræ, nunc è contrario ob exundationem fluminum, incendia fulminum, aut terræ motum, & alia inſolita mala in Auſtria, & aliis Provinciis ferè in tertium Annum. Irati verò Angli hæc mala in Auſtria, & ſubitam Ducis mortem, ac pœnale mortis genus, funeris quoque dilati moram, & natos vermes, omnia veluti manifeſtas pœnas DEI, ob captivitatem ſui Regis,* ore

Angli plagas Auſtriæ tanquam manifeſtas pœnas DEI liberè interpretabantur.

ore & calamo divulgabant, cum multa Ducis diffamatione; quod ego, qui in ſancta Cruce tunc Libros tranſcribebam, jam ipſe legi. Qui hos ſequentur, errores ſeminabunt. Vis errandi principium? illud ego ſic conſtituo, neque multum falli me puto. Obſides Angli, ſubitò prætérque omnium exſpectationem domi ſuæ adventantes, arrectis auribûs à Rege, Curia, Populo, ſummis, imis, in foro, ſinque domibus attendebantur, dum de iis, quæ in Auſtria evenêre, diſſeruerunt, *habentes* nimirum *mel & lac ſub lingua ſua,* quod *Guilelmus Neubrigenſis* conceptis verbis edixit, *hoſtem ſcilicet immaniſſimum* (i. e. Leopoldum Ducem) *Divini pondere Judicii obrutum nunciantes.* Ipſi profectò aſſumſerunt ſibi notum illud : Quod vidimus, & audivimus, annunciamus vobis. Cæteris omnibus piaculum erat, illis non credere, qui audierunt, & viderunt. Quare cùm hi ore patulo recenſuiſſent, ſe adhuc in Auſtria detentis, Danubium vehementiùs exundâſſe, aruiſſe terram, quaſdam Urbes vel Oppida ariiſſe, acutis morbis plures inſumtos, & hæc manifeſtas pœnas DEI interpretati eſſent : in omnem Angliam exivit hic ſonus eorum, pérque Scriptores deinde contribules, Chronicorum ope, horum de viſu teſtium verba in fines Orbis terræ deportabantur. Subſequis porro temporibûs, dum Eminent. *Baronius* univerſam de capto Angliæ Rege hiſtoriam ab ovo usque ad mala è ſolis Angliæ Scriptoribus longè latéque recenſuiſſet : hoc è puteo hauſerunt recentes omnes, Anglicósque latices, multo patrii affectus cæno inquinatos, noſtrum in ſeculum audacter induxerunt. Oportet verò tandem conſulere veritati, *Ortilone* tam feliciter præeunte, immo ſalubriter admonente, ut errores caveantur.

XXIII. Verè errores, dum communes omni prope Germaniæ, aliiſque Provinciis horum annorum calamitates, cautè omnino ſubticuere Angli, ut Auſtriam ſolam calumniarentur, ídque tantò magis, quantò inſolentiori ſingulas illius plagas auxeſi deſcripſerunt : quoniam eis, uti dudum prudenter obſervavit Rev.[mus] *Manriquens* noſter, *in majus attollere univerſa in affectu, atque in favorem ſui Regis contra aggreſſorem & raptorem interpretari, aut in Gloria apud exteros, aut apud ſuos in obſequio debito fuit.* Mihi porro haud modicum ſubit mirari, quomodo Eminent.[mus] *Baronius*, hoc argumentum pertractans, in exſcribendis Anglis adeò modica, immo nulla religione fuerit : qui tamen *Rogerium Hovedenum* ad Ann. 1125. n. 12. *Matheum Paridem* ad Ann. 1197. n. 17. *Guilelmum* deinde *Neubrigenſem* ad Ann. 1163. n. 18. palàm & graviter ceu dubios, immo mendaces, & calumniatores Sedis Apoſtolicæ perſtrinxit, ſatis utique aperto ſubleſtæ fidei eorum argumentô. Utcunque verò ſenſerit ipſe, certè *Rogerius* fidem perdidit, &

Solam Auſtriam afflictam memorant, plagásque ingenti auxeſi attollunt.

Digitized by Google

cum eo cæteri Concives ſui Britanni, dum ſupra fidem cuncta exaggerant, ut portenta demum & prodigia fabricarent. *Incenſas* dixerunt *omnes Civitates Terræ noſtræ* : inundatione Danubii *decem millia hominum vel ampliùs periiſſe:cùm media æſtate terræ, virere deberent, contra debitum naturæ curſum aruiſſe* jactârunt. Sed vehementiùs urens in æſtate ſyrius, & agros ac prata, nullis pluviis intercedentibûs, exſiccans, à medio quidem recedit, neque tamen prodigium eſt, vel debitum naturæ curſum ſupergreditur, immo ſervat, quia vehementis caloris nullo frigore attemperati ſemper eſt exſiccare. Tot millia hominum, aut mille ſaltem, vel centum aquis abſorptos, in Patriæ Annalibus minimè legimus, etſi Danubius ſemel ac iterum exundâſſe ſcribatur. Qui Auſtriam incoluit aliquando, quique Danubium novit, à quo tam ſuperior quàm inferior provincia noſtra media dividitur, ingentem hunc fluvium vel in vere reſoluta glacie, vel in æſtate, autumnóve, tempeſtuoſis ab imbribus vehementer increſcere, & litora ſua excedere, annuo ferè experimento cognoſcet. Flagrâſſe Viennam, & aliqua oppida novimus: incenſas eſſe omnes Civitates, in gratiam ſolùm, aut in odium veriùs dictum eſt. Repetantur à patriis Scriptoribus excerpta ſuperiùs hoc §.n. XII.[mo]

Aliarum Regionum iisdem temporibus plagæ.

XXIV. Audiamus verò, ut ſe alibi his annis cælum habuerit. *Merſeburgenſe* Chronicon retulit ad Ann. 1193. *Tantus apud Thuringos æſtus fuit, ut Unſtrutum fluvium multis in locis ſicco pede tranſire homines poſſent.* Magnum Chronicon *Belgicum* apud *Piſtorium* II. p. 216. ſeq. ſic narrat. *Item Anno 1194. in pago Beluacenſi inter Clarum Montem, & Compendium, tantæ pluviæ cum tonitribus, & fulminibus, & tempeſtatibus factæ ſunt, quantas nulla memorat hominum antiquitas. Lapides enim, in quantitatem ovorum quadranguli, mixtim cum pluvia de cælo cadentes, arbores fructiferas, vineas, & ſegetes penitus deſtruxerunt. Villæ quoque in pluribus locis à fulminibus deſtructæ, & combuſtæ ſunt. Corvi etiam quàm plurimi cum hujusmodi tempeſtate viſi ſunt in aëre de loco ad locum volantes, & roſtris ſuis vivos carbones portantes ac domos incendentes. Sed & utriusque ſexus homines ictu fulminum interierunt, & alia multa horrenda facta ſunt. Item Anno Domini MCXCV. intolerabilis aëris intemperies ingruit pluviæ, & tempeſtatis : meſſis in ſoliculis germinat : fames valida inde exoritur. - - - Item facta eſt ſubita aquarum & fluminum inundatio, & pontes in multis locis diruti, & villæ complures depreſſæ.* Anonymus *Aquicinctinus* apud eund. *Piſtor.* I. p. 1007. ad Ann. 1195. inquit. *Menſis Januarius, Februarius, & Aprilis nimis fuerunt pluviales. - - Pluvia Menſis Auguſti metentibus nimis fuit moleſta : Septembris vindemiam colligentibus gravis : in Octobri ſeminantibus nimis incommoda.*

moda. Sexto id. Octobris ventus vehemens poſt noctem mediam ab Africa veniens, domos evertit, turres deſtruxit. Ruina domorum plurimos ſtravit, quercus annoſas, & arbores fructiferas evulſit, & in multis locis nimis damnoſus exſtitit. Ad Ann. 1196. Multi, & maximè juvenes, acuta febre moriuntur. - - - Graviſſima panis penuria hoc anno multos afflixit, & multos pauperavit. Ab Apennino monte uſque ad mare Oceanum, per totam Galliam, & Germaniam fames in tantum prævaluit, ut maximam utriusque ſexus multitudinem contigerit interiiſſe. Demum vulgati de horum Annorum calamitatibus verſus paſſim in Chronicis leguntur:

Turbine ventorum fit magna ruina domorum,
Fabrica multarum confringitur Eccleſiarum,
Decidit & cuncti generis radicitus Arbor.
Fulmina nigrorum de murmure nata polorum
Crebra ruunt, & tecta vorant, hominésque proſternunt.
Imbribus excurrunt fluvii, vel ſolibus urunt
Sidera perpetuò calidis. Sic tempore duro
Clade famis diræ plures cæpêre perire,
Sæviit in miſeros nimiùm quæ quinque per annos.
Sex denis ſolidis emtus tritici corus unus.

XXV. Si porro ſic paſſim, & ubivis propè terrarum his annis æther inhorruerit, noxio ſiderum concurſu & influxu id efficiente, vel etiam machinante dæmonum nequitia, DEO interim hujusmodi flagella peccatorum permittente, atque in cæteris provinciis etiam Auſtria vapulaverit: non video profectò, quid inde ſingularis portenti ſana quælibet, neque præjudiciis dementata Mens, ex æquo veróque concludere poſſit. Quod idem accipi velim de pœnali mortis *Leopoldinæ* genere. Anne inſolitum, & non potiùs quotidianum fermè, graviora vulnera, immo & leviſſima quandoque, incautiùs neglecta, ignem ſacrum, ut ajunt, concipere? Ipſe certè *Richardus* Angliæ Rex in obſidione Caſtri cujusdam ſagitta ictus, vulnerisque incurius, non aliter quàm eodem igne acerbiſſimè urente interiit. Quietos ergo inter hæc omnia cubare poſſe *Leopoldi* cineres exiſtimo, incolumem arbitror ejus famam, intemeratum *Virtuoſi* Elogium perennaturum confido. Id, quod etiam ſtaret, tametſi culpam omnem, ſibi ab Anglis impactam, re ipſa tuliſſet: etenim nec ipſis diffitentibûs, Chriſtianè in morte pœnituit. Pœnitentia porro

Hinc Auſtriæ præ cæteris iratus DEUS ex vero dici non poteſt.

pariter eſt *Virtus*, ac tanta quidem, quæ & Angelis gaudium pariat.

Reſidua nonnulla *Leopoldi* Acta, & Elogia.

XXVI. Cæterùm ad laudes Principis noſtri fortè adhuc pertineat, eum Viennæ exſtruxiſſe Templum S. MARIÆ Rotundæ, quod hodie eſt RR. PP. Dominicanorum. Ita quidem *Lazius* Rer. Viennens. Libr. II. p. m. 47. Alii addunt, eam primùm Templariis conceſſam. Sed hæc fide Authorum. Hiſtoria *Ducum Stiriæ* laudat, *Leopoldum* Seccovienſi Canoniæ gratioſo admodum Diplomate faviſſe, omniáque ejuſdem Jura & Bona pleniſſimè confirmâſſe, nullam tamen epocham addidit. Factum autem reor AN. 1192. dum Græcii ſtatus in fidem reciperet, uti jam ſuprà laudavi. Apud Cl. *Hanſizium* Metr. Laur. p. 340. lego, Ducem noſtrum unacum *Leopoldo* Filio, mox primo poſt Epiſcopos loco, ante *Conradum* Ducem Sueviæ Imperatoris Fratrem, ſubſcriptum *Henrici* VI. Cæſaris Privilegio pro *Wolfgero* Epiſcopo Patavienſi Spiræ V. Kal. April. in ſancta die Paſchæ An. MCXCIII. Anno proximo Menſe Februario Wirciburgi adfuit Comitiis ejuſdem Cæſaris, Teſtem denuo agens Privilegio ejuſdem pro Waldſaſſenſibus Bojariæ Ordinis noſtri: quod lego apud *Jongelinum* Notit. Abbatiar. Ciſter. Libr. III. p. 6. Tantæ porro Claritudinis ævo ſuo hunc Ducem fuiſſe, ut *Magni* etiam Elogium acciperet, manifeſtè liquet è Diplomate Filii ejus *Leopoldi* VII. Admontenſibus dato AN. 1201. & exſtante apud Cl. *Bernard. Pez.* Anecd. III. Part. III. in Cod. Dipl. Admont. n. 90. col. 769. Illud quippe ſic inchoat. *LIUPOLDUS Dei gratia Auſtriæ Stiriæque Dux, LIUPOLDI MAGNI, utriusque Terræ Primi Ducis Filius.*

De Uxore & Liberis nihil, quod hic addatur, eſt reliquum.

XXVII. De Sereniſſima ejuſdem Conjuge *Helena*, Regii Sanguinis Ungarici Principe, non eſt, quòd ultra peculiariter diſſeram, ſatis §. I.^mo laudata, niſi ut hìc addam, cohabitâſſe eam Duci Marito in annum quartum, & vigeſimum: à morte verò ejus in Viduitate perſtitiſſe annis quatuor ac dimidio, donec juxta Chronicon & Necrologium *Cl. Neoburgenſe*, quibus in hac parte nihil melius habeo, piè deceſſerit VIII. Cal. Junii AN. 1199. De *Agnete* Filia quod novi, æquè eodem §.° dixi: reliqua omnia latent. *Fridericum* Filium natumajorem ſubſequens Elogium commendabit. *Leopoldus* Filius alter Faſtos noſtros, tanquam Magnus Campililii Pater, magnificis ſanctíſque Geſtis ſuis aperiet, ínque capite ornabit.

ELO-

ELOGIUM X.

FRIDERICI, dicti Catholici, Auſtriæ Ducis III.[ti] piè demortui Anno 1198.

§. Unicus.

Regimen ejus breve, & devota Mors.

I. ORtilonis noſtri verba ſunt: *Reliquit LIUPOLDUS Sextus, dictus Virtuoſus, duos Filios FRIDERICUM, & LIUPOLDUM Septimum, præter Filiam AGNETEM, ex Conjuge ſua HELENA, Geizæ Secundi Regis Hungariæ Filia, cum qua nuptias celebraverat Anno MCLXXIII. FRIDERICUS Primogenitus, natus Anno ſequenti VII. Kal. Januarii* (i. e. 26. Decembris) *tunc* (nimirum moriente Patre) *annorum viginti, ſucceſſit Patri in Auſtria. LIUPOLDUS natus Idibus Octobr. Anno MCLXXVI. biennio minor, præfuit Stiriæ, uterque multæ exſpectationis. Ambos autem communia multis provinciis mala hoc & ſequenti anno exercuerunt.* Quo anno *Fridericus*, gladio accinctus, Militem induerit, referre oblitus eſt *Ortilo*, & reliqui pariter omnes tacuêre, per quos neque natalem Principis hujus noviſſemus. Amborum verò in alterutram provinciam ſucceſſionem legere in omnibus Chronicis, phraſi tamen varia, licet. *Mellicenſe* habet: *FRIDERICUS Auſtriæ præponitur, & Frater ejus LIUPOLDUS Stiriæ ſubſtituitur.* At verò *Cl. Neoburgenſe* infit: *Cui Filii ſui in Ducatum utriusque Regionis ſuccedunt.* Rurſum *Bernard. Noricus* ſcribebat: *Hujus Filii Principatum Patris partiuntur.* Quamcunque autem phraſium iſtarum premere placuerit, nulla cum tenore Diplomatis, quo *Otocarus* Stiriæ ſuæ Ducatum *Leopoldo* Patri cum conſenſu Ordinum tranſcripſerat, ritè cohærere videtur. Ibi námque primùm, ceu motivum præcipuum hujus Inſtitutionis, præmittitur: *Cujus Provincia cùm Noſtræ ſit contigua, ut ſub unius Pacis ac Principis faciliùs valeat utraque moderari Juſtitia.* Tum diſertè ordinatur: *Poſtea quicunque de ſuis Nepotibus ſibi ſuccedentibus Ducatum tenuerit Auſtriæ, Ducatum quoque regat Stiriæ, cæteris Fratribus nullo modo*

Defuncto Leopoldo Filii inter ſe diviſerunt Provincias:

Quod videri poſſet factum contra mentem Otocari Stiriæ Ducis.

do ſuper hoc litigantibus. Unde & antea, omiſſo *Leopoldo* juniore Filio, ajebat *Otocarus* Dux: *Statuentes, ut, ſi idem Dux, ac Filius ejus* FRIDERICUS, *quibus noſtra deſignavimus, nos ſupervixerint, noſtras in ſua poteſtate habeant.*

Hic verò non tam præcepit, quàm conſuluit, ut idem Dux utramque Provinciam regeret.

II. Quæ cùm ita decreta fuerint, opinabitur fortaſſe non nemo, vel in legem Benefici Largitoris, Ordinumque Provincialium voluntatem, offenſum fuiſſe, vel certè *Leopoldum* non niſi vicario Fratris nomine Stiriam adminiſtrâſſe. Cujus poſtremæ ſententiæ argumentum forſitan ducere liceat ex diplomate illo *Friderici*, quod Anno 1196. San-Crucenſibus elargitus, ita inchoavit, *Fridericus Dux Auſtriæ & Stiriæ*, uti eſt apud Cl. *Bern. Pez.* Cod. Diplom. Part. II. p. 49. Sed *Otocari* ordinatio non tam præceptum erat, quàm præcautio prudens & ſalutaris in bonum provinciæ ſuæ contra æmulum Fratrum conviventium ſtudium. Primogenito jus tributum: quo ſi uti vellet, minores natu quaſi lege à contradictione remoti eſſent: ſi ſponte illo abſcederet, intelligeret junior, provinciam, quam acquiſivit, Fratris, non Legis, beneficium eſſe. Principes porro Fratres noſtros, pulcherrimô futuri Seculi exemplô, Charitas ita bellè colligavit, ut provinciis titulisque diviſis Regimen tamen utrorùmque quaſi eſſet commune. Atque hinc non ſolùm in præallegato diplomate *Fridericus* ſcripſit ſe *Ducem Auſtriæ ac Stiriæ*: verùm etiam in altero, Cœnobitis Oſterhovienſibus dato An. 1196., quod eſt apud *Hundium* Metrop. Salisb. III. p. 12. uterque Princeps communi nomine Monaſterio illi Mutam per Terras Auſtriacas conceſſit. Inductum credere licèt *Fridericum*, ut Fratrem in Regiminis conſortium admitteret, quòd ejus temporis publica ſævities atque calamitas depoſceret, quamlibet Provinciam peculiari proprii Principis providentia, conſilio, & ope ſublevari. Deinde quòd ſibi, ſingulariter pro fidei defenſione Zelanti, unde & *Catholici* cognomen egregium promeruit, firmiter animo ſederet, Paleſtinam propugnare: quo pacto aliunde patria abſuturus erat, onere gubernationis in Fratrem recidente. Plurimum interim à vero abberavit *Prevenhueberus* Annal. Urbis Styræ Libr. II. p. m. 22. vernaculo quidem idiomate tradens, *Friderico* in partitione fraterna Stiriam, *Leopoldo* Auſtriam ceſſiſſe, & illo in Paleſtina obeunte, ad hunc Provinciam Stiriacam devolutam eſſe. Seductus ille videtur ſuperioribus verbis Diplomatis ab *Otocaro* dati, quibus ajebat, ſe *Leopoldo* ac filio ejus *Friderico* ſua deſignaſſe.

Erat amborum Fratrûm regimen quaſi commune.

Calamitas temporis.

III. *Arenpeckius* porro è *Suntbemio* ita retulit. *Fridericus dictus Orthodoxus, devotus, timoratus, elegans Princeps - - - tertius Dux Auſtriæ mox poſt obitum Patris Anno Dom.* 1193. (lege

(lege 1194.) *cæpit regere Auſtriam, & laudabiliter 5. annis ducavit. Hujus tempore ingens fames erat, adeò ut homines & jumenta præ fame morerentur. Ea tempeſtate magna turma locuſtarum, quatuor alas habentium, & volantium per Hungariam, Croatiam, Stiriam cuncta devaſtantium, & cùm volabant, terram obumbrabant, ut nebula ſpiſſa.* Ego verò peculiaris plagæ hujus memoriam in nullis coævis Patriis, aut Germanis, ſed neque Ungaris Chronographis offendi. De fame lamentantur omnes. Unde non defuit ambobus juvenibus Principibus noſtris difficilis cujusdam patientiæ argumentum: quæ veluti peculiaris quidam character, Virtutem Chriſtianam enutrit, & ſi quà collapſa eſt, poſt liminiò reſtituit. Addidit his malis acceſſionem non modicam, quòd inſtante *Richardo* Angliæ Rege *Cæleſtinus* Pontifex in literis ad *Adalbertum* Archiepiſcopum Salisburgenſem, juxta exemplum ex Proſecutione Chronici Reicherſpergenſis exhibitum à Cl. *Hanſizio* Metr. Sal. p. 955. iſta ſubjunxerit. *Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus dictum F.* ridericum - - - *ſacramentum ſervare, ac ſi quæ de illis retinuit, quæ cautione juratoria reſignare tenetur, ut ſine diminutione reſtituat, moneas diligentiùs & inducas, & ſi neceſſe fuerit, per Cenſuram Eccleſiaſticam ceſſante appellatione compellas.* Ipſe quoque *Richardus* Rex ad eundem Archipræſulem in cæteris ita reſcripſit. *Veſtram igitur Paternitatem, cum qua poſſumus, affectione rogamus, quatenus, quod benè cæpiſtis, fine debito terminare velitis, & pecuniam, quam Duci dedimus, nobis reddi, quoad poteritis, faciatis.* At verò ipſam temporis acerbitatem primùm Antiſtiti diſcretionem ſuaſiſſe, deinde profectionem Ducis in Paleſtinam Regi ſilentium indixiſſe, utriusque deinde mortem omne negotium abrupiſſe, veroſimillimum habeo.

Richardus Angliæ Rex à *Friderico* Duce liturum repetit.

IV. *Henricus VI.* Imperator, qui An. 1194. Siciliæ Regnum recuperavit, *Tancredo*, & filio natu majore *Rogerio* jam antea demortuis, Reginam cum Filio altero *Wilhelmo* III. cepit, & ſeveram admodum in Siculos Nortmannicæ propaginis Magnates vindictam exercens, *Aſperi* cognomen retulit, nec ſine dicteriis exivit. Anno autem 1195. Germaniam repetiit. Alterutro interim horum annorum, niſi proximè ſequentium aliquo, de certo enim non conſtat, ad Patres noſtros, in Capitulo Generali Ciſtercii congregatos, tria millia marcarum argenti ſubmiſit, ut inde per totum Ordinem Thuribula argentea fierent. Quoniam verò hæc pecunia de lytro Regio Anglico erat, quam Pontifex etiam in Cæſare cenſurâ ſuâ execrabatur, renuerunt noſtri has veluti decimas de mammona iniquitatis recipere. *Manriqu.* III. p. 278. Idem ex *Guilelmo* Neubrigenſi atque *Rogerio Hovedeno* ad An. 1165. refert p. 289. ſeq. Saracenos Afros,

Henricus VI. Imperator unde *Aſperi* cognomen retulerit.

Ciſtercium pecuniam miſit, non acceptatam.

Afros, Orientalium ſub *Saladino* ferventem adhuc fortunam æmulantes, ac paria tentaturos, vi tota in Hiſpaniam irruiſſe, & *Sanctii* Regis Portugallenſis terram devaſtantes: veniſſe ad Abbatiam de Alcobaz, & Monachos, atque ſibi reſiſtentes omnes interfeciſſe. Pergentes ad aliam Domum noſtratum, deprecantibus Religioſis vitæ gratiam feciſſe, déque eorum vivendi inſtituto ſciſcitatos, illud collaudâſſe. In Caſtella deindo *Alfonſum* Regem ab ipſis ad Alarcos graviſſima clade devictum eſſe: cujus in exercitu Militum noſtrorum Calatravenſium ingens copia, & amplior adhuc, ipsâ Calatravâ à paganis expugnatâ, internecioni dabatur: ut adeò hoc uno anno Martyrum Ciſtercienſium numerus millibûs computandus eſſet. Conſtantinopoli *Alexius Angelus* Fratrem *Iſaacium* imperio dejecit, & oculis privavit eodem ANNO, ipſe *Comnenum* ſe appellans, quamvis hoc ſanguine cretus non eſſet.

Martyres Ciſtercienſes in Hiſpania.

V. *Vitus Arnpeckius* in Chron. Auſtr. ex *Haſelbachio* & *Sundhemio* ita narrat. *Anno 1195. hic FRIDERICUS Dux Auſtriæ cum aliis multis Principibus ex Alemannia in Hiſpaniam contra Saracenos, qui ex Africa in Hiſpaniam venerunt, pugnaturus ivit. Sed heu! in eodem bello multi Chriſtiani interierunt.* Hos fidenter inſecuti ſunt recentiores Auſtriæ Scriptores: in quibus Jubilus ſecularis Cl. Neoburgenſis in *Frider. Catholico*, recenſitis gravibus Auſtriæ plagis, ita ſubſequitur. *Divinam forſitan Nemeſin placaturus, ſacro ſeſe bello contra barbaros accinxit, auxiliariſque periclitanti Arragoniæ Regi copias adduxit, Saracenorum Regulos & Caliphas victorioſis armis ex Hiſpaniarum Regnis multa ex parte ejecit.* Laureatum hunc paragraphum jucundus exoſcularer, niſi liberaliùs, quàm veriùs, deſcriptus eſſet. Aſt verò non ſuccubuiſſe, ſed potiùs triumphâſſe hoc ANNO Saracenos Afros, ſtatim audivimus: neque in hos, ſed Orientales, claſſicum ſacrum in Germania cantatum. In Occidentem Alemanni demum ab *Innocentio* Papa III. cum initio Seculi XIII.[tii] provocabantur.

Fridericus Dux non ivit adverſus Mauros aut Saracenos in Hiſpaniam;

VI. Rectiùs itaque *Ortilo* noſter ad ANN. 1196. *FRIDERICUS Dux Auſtriæ Cruce pro Oriente ſignatur.* Conſonat *Guilelm. Nangius* Monachus Pariſienſ. S. Dionyſii in Chron. Galliæ ad hunc ANNUM ajens: *Per totam Alemanniam fit ingens commotio ad liberationem Regionis Transmarinæ, Archiepiſcopo Moguntiæ, & Duce Saxoniæ, nec non pluribus Epiſcopis, & Principibus voto ſe S. Crucis obligantibus. Imperator quoque HENRICUS per Apuliæ & Siciliæ litora tam navibus, quàm victualibus, copioſum exhibuit apparatum.* Et de Cæſare quidem diſertiùs *Arnoldus Lubecceuſ.* Chron. Slavor. V. cap. 1. prædicat. *Qui licèt publicè Cruce ſignatus non fuerit, per viſcera miſericordiæ ſpiri-*

Sed Cruce ſignatus eſt in Orientem,

ſpiritualiter tamen fuiſſe ſignatum non ambigimus. Nam ſicut Pater ejus priorem, ita ipſe ſecundam devotus ordinavit peregrinationem. Qui apud Argentinam in Curiali Colloquio, acceptis epiſtolis D. Papæ CÆLESTINI à Venerabili Cardinale Gregorio, *omni devotione ſe huic Peregrinationi obſecuturum affirmavit.* Inter Cruce ſignatos autem Principes Scriptor iſte diſertè, absque tamen appoſito Nomine, enumerat *Ducem de Oſterrike.* Sed *Otto à S. Blaſio* dilucidè infit Cap. 42. *Huic Expeditioni interfuerunt, FRIDERICUS Dux Orientalis, Filius LEOPALDI, pro Patris Animæ remedio ſuam poſiturus eâdem viâ in mortem, ſed temporalem, ut ſperandum eſt, animam &c.* Accedunt in Confirmationem Chronica patria, *Mellicenſe*, *Cl. Neoburgenſe*, *Admontenſe*, & alia.

VII. Verumtamen *Ortilo* ſingulare aliquid addit, pergens unde ſuprà. *Expeditio iſta in tanta Cariſtia temporis magis, quàm aliás, difficilis, opes multò majores poſtulabat. Unde Dux Fratri LIUPOLDO, qui ei ſæpe conſuluit, ut in Auſtria ſua novum Ordinis noſtri Monaſterium excitare vellet, excuſavit, ſe illud hactenus exequi non poſſe.* Effecerat hæc maxima horum temporum annonæ caritas, ut profectio iſta ſequentem in annum differenda cenſeretur: ſed neque tunc eam inſtituere licuiſſet, malo non remittente, niſi Imperator Gregariorum inopiam infinita pecunia ſublevâſſet, quam & in Annonam procurandam impendit, & in ſalarium diſtribuit. Principibus autem theſauri ſui plena manu aperiendi erant. Quod cùm etiam Duci noſtro *Friderico* factitandum eſſet, ſanctum Fratris conſilium exequi diſtulit, donec illud vel ipſe, dum tempora clementiora fierent, cum tanta, quæ Ducem deceret, Munificentia perficeret, vel ſucceſſuro ſibi operis tam ſancti copiam relinqueret. Utriusque Fratris hoc pacto laus egregia fuit. *Leopoldi*, quòd *Friderico* perpetuus Author foret, Domum DEI novam exſtruendi, per quam quodammodo primitias, ſive Decimas Domino libaret, beati exinde Regiminis auſpicatiſſimum omen, & pignus quoddam felicitatis aſſecuturus. *Friderici*, quòd eò potius iret, quo ſe trahi impelliſque à ſpiritu intus loquente ſentiret, nimirum ad Ærarium ſuum è voto Orbis Chriſtiani in recuperandam Terram, Salvatoris ipſius cruentis veſtigiis conſecratam profundendum. Utrumque ſanctum: DEUS verò ſancta hæc opera ipſemet mirabili, adoranda, & nunquam fallente providentia ſua, ambos in Fratres partitus eſt. Campililio nempe Patrem providit *Leopoldum*, diuturnum in regimen, ſtirpisque propagationem deſtinatum, qui Stationem hanc ſacram Ciſtercienſem Patriæ munimini conderet: nulla enim Provincia ſecurior, quàm ubi diu noctúque ſtatæ Ter

Leopoldus Frater eidem ſuaſit, non perſuaſit novi Cœnobii Ciſtercienſis fundationem.

Aliter tamen de DEO & religione meruit.

Optimò Maximo DEO laudes abſque ceſſatione cantantur, *Fridericum* in Paleſtinam vocavit, ibidem pòſt paulò in caſtris Domini beata morte coronandum.

Benefecit Oſterhovienſibus. VIII. Tametſi porro ad novam Religioſam Domum condendam animum non adjecerit, Pietas tamen ejusdem implorata, Cœnobiis jam conditis promta ſemper & gratioſa exſtiterat. Proſtat apud *Hundium* Metrop. Saliſb. Tom. III. p. 11. ſeq. inter Additiones *Gewoldi*, Diploma ejusdem, datum *Anno 1196. Indict. XIV. in Caſtro Chiawe VIII. Kal. April.* Legas ibidem in cæteris. *Magnâ inſtantia Domini GERUNGI Venerabilis Præpoſiti in* Oſterhoven, *ſimul & Fratrum ejus precibus devicti, Divinæ mercedis intuitu, & pro remedio Patris noſtri, qui eis in Expeditionibus ſuis* (nimirum bellicis adverſus Comites de Ortenburg, quorum Caſtrum Monaſterio vicinum obſederat An. 1192.) *graviter nocuerat, & omnium Parentum noſtrorum, Juſtitiam noſtram, quæ vulgò Muta vocatur, in navibus victualia eorum portantibus plenariè ipſis & in perpetuum remiſimus.* Teſtium primus ita ſubnotatus: *WOLFKERUS Epiſcopus Pataviensis, cujus ſuffragio impetratum eſt.* Apud Cl. *Bern. Pezium* Cod. Diplom. Part. II. p. 49. habetur Diploma Confirmationis ejusdem Ducis pro S. Cruce Auſtriæ, quo eidem Cœnobio ratam eſſe jubet Donationem duarum Villarum Sulz & Baumgarten. Scribitur ibidem initio: *FRIDERICUS Dux Auſtriæ & Stiriæ.* Subſignatio eſt: *Actum & datum Ann. Dom. Milleſ. Centes. Nonages. Sexto IX. Kalendas Maji in eodem S. Crucis Monaſterio per manum Ulrici Notarii.* Rurſum apud eundem *Pez.* d. l. p. 50. exhibetur tertium quoque Diploma Principis noſtri, *datum apud Erla Anno Incarn. Dom. Milleſimo. C. XC. VI. III. Nonas Septembris*: quo Parthenoni B. Petri in Erlach ad petitionem D. *Adelbaidis* Abbatiſſæ indulgetur telonii libertas apud *Steine* & *Ibsburch*: ubi omnes propè Teſtes præfixo Domini elogio honorantur.

San-Crucenſibus.

Parthenoni Erlacenſi.

IX. Ad Annum 1197. notat *Ortilo* noſter: *Idem Dux iter in Paleſtinam per Apuliam cum maxima hominum multitudine aggreſſus, vicariam Fratri Auſtriæ ſuæ Gubernationem commiſit.* Chronicon *Cl. Neoburgenſe* infit. *Expeditio tertia Jeroſolymam. Chunradus Moguntinus Archiepiſcopus profectus eſt Jeroſolymam circa Natale Domini. Eodem anno Wulfkerus Pataviensis Epiſcopus, & Dux Auſtriæ FRIDERICUS, & alii plures, Jeroſolymam profecti ſunt.* Annaliſta verò *Garſtenſis* MS.^tus^ apud Cl. *Hanſizium* Metr. Laur. p. 343. ſic refert. *Chunradus Moguntinus vernali tempore cum multis de Franconia & partium Rheni incolis profectus. Æſtivali quoque tempore*

Profectus eſt in Bellum Sacrum Orientale.

pore Pataviensis Episcopus, & Dux Austriæ ad ipsum iter accincti sunt, cum multis aliarum Terrarum Principibus. Circa feſtum S. Ægydii de Meſſana Civitate profecti, ad portum Accon in feſto B. Mauritii, i.e. 22. Septembris incolumes applicuerunt. Lego autem de hujus Expeditionis eventu in *Hiſtoria Terræ Sanctæ* Anonymi apud *Eccard.* Scriptor. II. col. 1354. propudioſum hoc epiphonema. *Anno* 1197. *HEINRICO Imperatore procurante, Alamanni in Terram Promiſſionis venerunt, homines bellicoſi, ingenio crudi, expenſarum prodigi, rationis expertes, voluntatem pro jure babentes, enſibus invicti, in nullis, niſi in Gentibus ſuis confidentes, Ducibus ſuis fidiſſimi, & quibus vitam potiùs, quàm fidem poſſis auferre. Hi cùm veniſſent in Terram Promiſſionis, treugas fregerunt* (i.e. inducias cum *Saladino* à *Richardo* Anglorum Rege factas) *Urbem Beriti recuperaverunt, Jopen perdiderunt. - - - Ad Obſidionem Caſtelli Turonis accesſerunt, ibique menſibus aliquot commorati, audita morte Imperatoris HEINRICI receſſerunt.* Enarrans abinde Duces hujus Exercitus, perperam nominat *LEOPOLDUM Ducem Auſtriæ*, ac tandem ſubdit: *Et plures alii, quos ad præſens memorare non curo. Nulla eſt enim ambitio memorandi, quos plurimos conſtat fuiſſe, & nullos.* Plura horum verborum adducens pariter Cl. *Hanſizius*, pro iis *Urſpergenſem* allegat. De parum eximio hujus belli ſucceſſu relatio.

X. *Oliverius* in Hiſtor. Regg. Terræ Sanct. apud eundem *Eccard.* d. l. col. 1395. de *Turone* ita refert. *Ex hoc miraculo* (nempe Berytho tam facilè capto) *Chriſtiani confortati, Turonem Caſtrum munitiſſimum obſederunt in Terra Zabulon & Neptalim: quod defenſores dedere volebant ſub pactione vitæ, & reſtitutione quingentorum captivorum. Hanc conditionem recuſabant Teutonici ſtultè nimis: quia illi, qui fuerant in præſidio Caſtri Beafort, & aliarum munitionum Sidonis, idem feciſſent.* Narrata deinde noſtrorum longa & forti, ſed irrita obſidione, atque morte Cæſaris interveniente, ſubjecit. *His rumoribus adverſis acceſſit eis, qui in obſidione Turonis morabantur, periculum advenientis exercitus in multitudine gravi Babyloniorum. Unde qui pacta, Chriſtianitati plurimùm profutura, recuſaverant inire, turpi fuga per noctem ſe receperunt in Tyro Menſe Februario in Purificatione Beatæ Virginis.* Quibus addit *Otto San-Blaſianus* Cap. 42. *Sicut fertur, quidam de Militibus Templi à paganis corrupti pecunia, animum Cunradi Cancellarii Epiſcopi Herbipolenſis, qui in bac obſidione præcipuè clarebat, cum quibusdam aliis inflexerunt, eisque auri pondere maximo collato, obſidionem ſolvere perſuaſerunt: ſicque vendito Chriſto, tradito paganis per Caſtellum, ſicut olim Judeis, receſſerunt: nec tamen de pretio taliter acquiſito* (ſpurium quippe erat aurum) *aliquod emolumentum, ſicuti nec* Item alia Oliverii.

Judas de triginta argenteis, conſecuti ſunt. Id ſanè Caſtellum, ſi captum Chriſtianorum poteſtati ceſſiſſet, vim paganorum in ea Regione admodum contriviſſet.

Faciliùs bellum carpitur, quàm feliciter geritur.

XI. Non paulò autem jucundiores illæ Literæ, quas Lotharingiæ Dux Archiepiſcopo Colonienſi è Paleſtina reſcripſit, relatæ à *Godefrido* Colonienſi ad Ann. 1197. Et valdè ego vereor, Scriptoribus domi ſuæ ad pulpitum aſſidentibus longè facilius fuiſſe, Geſta Militum Chriſti cavillari, quàm his acciderit, pondus belli & æſtus medios inter hoſtes in Paleſtina ſufferre. Quia tamen certum, Turonem munitiſſimam occupatam non fuiſſe, Principéſque, audita Cæſaris morte, ſuorum quémque jurium ditionúmque in præviſo Imperii ſchiſmate ſolicitum, rediviſſe: non poterat non Duci noſtro *Friderico* mæror ingens fruſtratæ maxima ſui parte Expeditionis, in quam tantas opes diſpenſaverat, tótque curas & ſudores liberaliſſimo in Religionem animo inter mille mortis diſcrimina Impenderat, ingruere. Fortè & hæc cauſa non minima erat, cur anima ejus triſtis fieret, & corpus langueret usque ad mortem. Ita tamen ſtrenua Principum conſilia mors Auguſta turbavit: qui probè conſcii erant, quibus motibus exinde Imperium concutiendum foret. Anno quippe priori 1196. juxta *Godefridum* Colonienſem, Imperator ab omnibus Imperii Principibus ſumma precum inſtantia obtinuit, ut Filium ſuum *Fridericum* vix triennem in Regem eligerent, ſolo *Adolfo* Colonienſi Archiepiſcopo tunc renitente: qui verò poſtea apud Bopardiam jurejurando ſe pariter coram *Philippo* Duce Sueviæ, Fratre Imperatoris ad agnoſcendum *Fridericum* adſtrinxit. Anno verò altero pridie, vel ipſo feſto S. Michaelis, aut noᶜte inter utrámque media, Cæſar in Sicilia deceſſit. *In Teutonica verò Terra*, ait idem Scriptor, *Werræ* (i.e. guerræ, ſive pugnæ) *multæ, & diſſenſiones eatenus inauditæ oriuntur ſuper Imperio*: quod nimirum ab Infante regi non poſſet.

Reditus Principum ex Oriente propter mortem Imperatoris.

Fridericus in Terra Sancta manſit, & piè obiit.

XII. His turbis ipſa cum vita exemti ſunt, primùm quidem *Cæleſtinus* Papa III. denatus 8. Januarii Ann. 1198. ſubrogatô ſtatim *Innocentio* III.^tio: deinde *Fridericus* noſter, de quo rurſum nos *Ortilo* in hunc modum docet ad eundem Ann. 1198. *Idem Dux in Terra Sancta remanens, cæteris ob mortem HAINRICI VI. Imperatoris redeuntibus, pro amore Crucifixi ibidem etiam animam poſuit XVII. Kalend. Maij, poſtulans, ut in Auſtriam reducto corpore, in Sancta Cruce ad Patrem LIUPOLDUM apponeretur. Cui Cænobio ſibi chariſſimo Villam* Wezelendorf *in teſtamento legavit. Fratri Auſtriam reliquit, ſine Conjuge & Liberis defunctus. Pietas ejus, ac Zelus pro Religione, ſibi Cognomen* Catholici *peperit. Fratrem Frater ad tumulum*

con-

conduxit hoc anno V. Idus Octobris, me iterum adſtante. Videri poſſit, nonnihil hæc pugnare cum domeſticis Monumentis S. Crucis, communicatis olim cum *Jongelino* noſtro, & ab eo vulgatis in Notitiis Abbatiar. Ciſtercienſium: apud quem Libr. IV. p. 7. legitur. *FRIDERICUS Dux Auſtriæ, dum in reditu Itineris Hieroſolymitani graviter infirmaretur, advocatis ad ſe Wolfgero Patavienſi Epiſcopo, Comitibusque quibusdam & Nobilibus Viris, delegavit Monaſterio noſtro Villam,* Wezelnſtorf *dictam.* Eſto enim, ſaluta apud Turonem obſidione, redire aliquantiſper cum cætero exercitu debuerit: inde tamen haud conficitur, eum ipſam Patriam ſuam cum cæteris repetere conſtituiſſe, jámque eò tendentem, morbo duntaxat, quo occupabatur, retentum fuiſſe. Sed hoc tanti non eſt, ut multùm de eo diſceptem, ipſa *Ortilonis* coævi Authoritate ſibi fidem adſtruente. Patria Chronica pleraque ajunt: *FRIDERICUS Dux peregrè moritur.* Felix planè moriendi conditio, dum ejus in Caſtris vita expenditur, qui dilectam animam ſuam pro omnibus poſuit. Reverſis aliàs de Expeditione ſancta, pro more ævi illius, Papa, vel Epiſcopi, *palmas* diſtribuerunt: Duci noſtro, quod ampliſſimè ſperare licet, fulgens in Cælo Locus à Chriſto, cujus Miles erat, inter illos aſſignatus fuerit, de quibus legimus: *Et PALMÆ in manibus eorum.* Ætatis juvenis calculus à die 26. Decembris Anni 1174. qua natus eſt, usque ad 15. Aprilis Anni 1198. ductus, conficit annos non plures, niſi tres & viginti, menſes tres, dies viginti: gubernavit annos tres, & menſes non omnino quatuor. Epochæ ejus.

XIII. Uxor eidem deſignabatur Filia *Arthuri* Britanniæ Ducis, quam *Richardus* Rex Angliæ captivus Patri ejus *Leopoldo* Duci per pacta ſub fide obſidum transmittendam ſpondere debuerat, unacum Filia Regis Cypri. Et jamjam Principes hæ Fœminæ adducebantur: ſed interveniente *Leopoldi* morte, liberísque obſidibus dimiſſis, reductæ ſunt, referente in hunc modum *Rogerio Hovedeno. Eodem porro tempore; cùm redux è Britannia Baldewinus de Bethun appropinquâſſet terram Ducis Auſtriæ, & audiiſſet mortem illius, non proceſſit ulteriùs, ſed ad Regem Angliæ rediit, & reduxit præfatas Puellas.* Uxor ei deſignata, quam verò non vidit.

XIV. Uti interim *Ortilo* præmiſſas *de Principibus Babenbergicis Notulas* à ſe primùm ex *Aloldo*, deinde è variis, tandem ex propria certáque ſcientia collectas, hoc paragrapho breviſſimè concluſit: *Jam, DEO propitio, laudatis Claris Progenitoribus Pii Parentis ac Fundatoris noſtri, & enarrata etiam Fundatione Matris noſtræ Sanctæ Crucis, ſequitur de Exordio hujus Domus*: ita & ego adſpirante Numine finem *Propilei* noſtri aſ- Concluſio Notularum Ortilonis, & hujus Propilei.

ſecutus, ipſorum *Faſtorum* limen aperire, & ſubire jam cogito. Multas, fateor, chartas Laudibus Majorum Sereniſſimi Fundatoris noſtri, & enarratione eorum, quæ geſſerunt, implexi: verumtamen longa quoque tempora trium propè Seculorum calamo decurri. Prolixitatem fecit Excerptio coævorum Scriptorum, & inter ſe pugnantium collatio: qua ſimul opera, *Aloldi*, & *Ortilonis*, cùm reliquis Chronographis melioribus conſenſum perpetuum demonſtravi, iis exceptis, quæ noſtri, pro inſtituto ſuo, exactiùs inquirere debebant, & nôſſe, tanquam domeſtici, meliùs poterant. Oportuit aliquando veterem Auſtriæ Hiſtoriam ad hanc limam revocare, fontes adire, veritatem annoſis è Teſtibus cum cura percontari: ut hoc pacto errores multi, commenta, vanæque opiniones è via excedentes, veritati locum concederent. Quantum in hoc effecerim, docti arbitrabuntur: mihi demum hoc conſtat, me pro facultate modici ingenii, & modo Bibliothecæ noſtræ, infra vota mea conſiſtentis, ſtudioſè in hoc argumento elaborâſſe, ut verum aſſequerer. Arduus verò callis erat, atque mirè implexus: unde in eo ceſpitare pariter pronum fuit. Faciliùs tamen quiſque viam poſt me complanabit, ac ego eandem initio ſtravi. Sed ut *Faſtorum* Exordium à Seculi XIII. Anno primo ritè ac ordine capiam, quo & ipſe Clementiſſimus Fundator noſter Vallem Campililienſem Dominis Abbatibus, loci conſpectum ex more Ordinis præviè explorantibus, obtulit: paululum adhuc in limine ſubſiſtens, ea, quæ Annis poſtremis Seculi XII. acciderant, & præcipuè de Sereniſſimo Duce *Leopoldo* VII. poſt fata Fratris commemorari debuerant, more ſolito prævià, & quàm breviſſimè exequor.

INI-

INITIUM REGIMINIS
LEOPOLDI VII. cognomento Glorioſi, Auſtriæ Ducis IV.ti, Stiriæ II.di, Fundatoris noſtri Clementiſſimi, defuncti An. 1230.

Annus 1198.

I. *Mortuo in transmarinis partibus FRIDERICO, LEUPOLDUS poſſedit utrumque Ducatum* (Auſtriæ ac Stiriæ) *Homo Pacificus, ac Virtuoſus: cujus tempore Monaſteria, Clerus, & Populus in ſuis Provinciis pace magna gaudebant, ut meritò Pacificus, & Pater Cleri vocaretur.* Ita Chronicon *Auguſtanum* ad Ann. 1195. apud *Freber*. I. p. 515. Natum eſſe hunc Principem, Orbíque Auſtriaco felici ſidere datum Idibus Octobris, ſive die ejusdem 15. Anno 1176. jam ſuprà ſolo ex *Ortilone*, reliquis omnibus tacentibûs, didicimus. Sortitus à DEO animam ſine dubio bonam, ac tantum propè Pietatis, quantum ſanguinis, trahens à Proavo ſuo D. LEOPOLDO Marchione, felix inſuper fuit optimo Inſtitutore, ac Moderatore Juventutis ſuæ Ulrico, Clerico egregio, deinde Canonico, tandem & Epiſcopo Patavienſi. Quem non modo *Ortilo* noſter, ſed etiam Chronographus *Mellicenſis*, uterque ad Annum 1215. quo ad Cathedram ſubvectus fuit, diſertè vocant *Præceptorem LEOPOLDI Ducis, & Notarium.* Felix Diſcipulus, nec infelicior Magiſter, uterque in Hiſtoria Clariſſimus. Primam porro *Leopoldi* lectionem fuiſſe crediderim Reverentiam Sacrorum & Cleri, qua facilè ad alias omnes Virtutes, bono Principi commodas, comparabatur. Creſcebat ergo, quantum ætate, tantum & ſapientia, ſacrúmque Ordinem Ciſtercienſem præcipuis in amoribus habuit. Quem cùm unicè promotum vellet, inſtitit Fratri, ut novum Noſtris Monaſterium conderet in Auſtria ſua. Sed quemadmodum DEUS hanc ei Provinciam, ita & Meritum condendi Campililii, arcano providentiæ ſuæ conſilio, futura in tempora ſervavit.

Natalis *Leopoldi*, ejusque Adoleſcentia commendata.

II. Fratrem Ducem 15.to Aprilis in Paleſtina defunctum, reducto in Auſtriam corpore, die 11.ma Octobris, ex relatione *Ortilonis* adſtantis, apud S. Crucem ipſemet ad Sepulchrum condu-

conduxit, Auſtriâ utraque jam priùs in fidem receptâ. Interea Eccleſiæ pariter & Imperio nova Capita quærebantur. Cæſar quippe *Henricus* VI. ex antè dictis Anno priori apud Siculos in Autumno deceſſit: Romæ verò ordo moriendi hoc anno die 8.va Januarii vertit ad *Cæleſtinum* Papam III.^{tium} Pro quo electus eſt ſtatim *Joannnes Lotharius* Diaconus Cardinalis SS. Sergii & Bachi è Signiæ Comitibus, ſcientia æquè ac moribus clarus, dictúsque *Innocentius III.*^{tius} primus futurus, qui Campililium cum poſſeſſionibus, & juribus omnibus novis in ævum firmaret. Statim ille, ut evectus eſt, ſcripſit Abbati, ac Capitulo Generali Ciſtercienſi, omniumque noſtrorum, præter communia ſolitaque pro Pontifice ſuffragia, peculiares Orationes poſtulavit, ad impetrandam deſuper multiformem Gratiam regendæ Eccleſiæ DEI. Quod idem pariter ab Abbate & Conventu Claravallenſi peculiaribus literis rogavit. Mox verò Ciſtercienſium operâ in pluribus arduis Legationibus uſus eſt. Inſtante verò & admodum importuno Angliæ Rege *Richardo*, idem Pontifex ſub dato III. Kal. Junii ſcribens *Leopoldo* Duci noſtro, itémque *Adalberto* Archiepiſcopo Salisburgenſi, illum commonuit, ut litrum, à Patre ſuo ex Rege Angliæ extortum, redderet, hunc, ut tergiverſantem Ducem excommunicatione compelleret. Fulgur hoc terroris duntaxat, non ictus fuiſſe, veroſimillimum reddit alterius Anni fatum, quod Rex *Richardus* in Anglia igne ſacro ex percuſſione ſagittæ contemtæ ſubivit.

Cæleſtinus III. Papa moritur: ſuccedit *Innocentius* III.

Qui preces Ciſtercienſium poſtulat, eorumque operâ ſtatim utitur.

Leopoldo Duci excommunicationem propter Angliæ Regem intentat.

III. In Germania Principes omnes *Friderico* infanti, *Henrici* VI. Cæſaris defuncti filio trienni, jurejurando obſtricti erant: & hunc *Philippus* ejus Patruus in Germaniam adducere debuerat. Sed in Italia exiſtens, audita ſubita Imperatoris Fratris morte, & Siculorum in Germanos iracundia, cognita quoque *Cæleſtini* Papæ indignatione, qui tam Cæſarem, quàm ipſum, ob Regis Angliæ litrum, & occupata nonnulla Patrimonii Petri loca, diris devoverat, in Germaniam feſtinavit, eandem in fide infantis Regis conſervaturus. Sed quia Imperium à puello gubernari non poterat, neque tradi eundem in tutelam convenerat: Archiepiſcopi Colonienſis & Trevienſis Principibus Coloniæ Dominica Oculi pro Electione Regis Curiam indixerunt, advocato per ſpeciales nuntios Bertholdo Duce *de Zaringen*, in quem votis ſuis collimaverant. At verò pauci Principum Coloniæ comparuêre: plurimi autem apud Erfordiam congreſſi, *Philippum* Sueviæ Ducem ſuprà laudatum in Defenſorem Imperii elegerunt, quoadusque nepos ejus *Fridericus* Infans, cui Regnum vivo Patre juraverant, in Alemaniam adveniret. In Oppido deinde Mülhuſano eidem *Philippo* fidem obſtrinxerunt. Contrà verò Archiepiſcopi præfati, huic Electioni indignantes, primùm ſuggeſſerunt prædicto *Bertholdo Zaringano*, ut cum exercitu

Diſcors Electio Imperatoria *Philippi*, & *Ottonis*.

Digitized by Google

citu veniret, ſtatim ab ipſis Rex acclamandus. Cùm autem hic, vel non invidus fortunæ, vel timidus, aurum potiùs cum *Philippo* pro Imperio paciſceretur; Præſules *Ottonem*, filium *Henrici Leonis* ex *Richardi* Regis Angliæ Sorore, Regem dixerunt.

IV. Habebat *Philippus* Regalia à Fratre Cæſare *Henrico* defuncto, & Moguntiæ ab Archiepiſcopo Tarantaſienſi, quia Germanorum Præſulum nullus id facere voluerat, inunctus eſt, aſſiſtente Epiſcopo Sutrino Legato Apoſtolico, qui *Philippum* excommunicatione occultè, nec in forma Apoſtolica, exolverat. Quare hic Legatus malè poſtea à Pontifice acceptus juxta *Franciſc. Pagi* Breviar. Crit. Hiſtor. Part. III. p. 137. Oderat quippe *Innocentius* Papa Stirpem *Philippi*: quæ in *Friderico* I. & *Henrico* VI. Eccleſiam tam graviter afflixerat. *Otto*, cui favebat Pontifex, ab Archiepiſcopis Germanis Aquisgrani, hac Urbe ægrè expugnata, coronatus fuit. Inde ſciſſio Principum, ac Urbium, cùmque *Philippus* largitionibus, modisque aliis omnibus, quoscunque poſſet, ſibi adjungeret, *Primislao* etiam Bohemiæ Duci Regiam iterum dignitatem indulgens, haberétque Galliæ Regem foederatum: *Otto* autem niteretur Angliæ Rege *Richardo*, præcipuè verò Pontifice: uterque Electus cum Exercitu ſuo graſſatus, Civile bellum in perniciem Patriæ rapina, ferro, & igne exercuit. Sic *Otto à S. Blaſio*, & *Godefridus Colonienſis* ad Ann. 1198. A *Philippo* tamen favor Principum, atque belli ipſius fortuna multò ampliùs ſtetêre. Dux noſter LEOPOLDUS neutri eligentium Conventui interfuit, dicente *San-Blaſiano*: *Principes, qui Electionibus Regum non interfuerant, poſtmodum ſe viciſſim ad alterum eorum conferebant, LUPOLDUS videlicet.* *Dux Orientalis, & Rex Bohemiæ &c.*

Annus 1199.

V. AB hoc Anno *Ortilo* noſter *Libellum* ſuum *de Exordio Camlilii* ſic inchoavit. *LIUPOLDUS Septimus Novus Dux Auſtriæ, & Stiriæ, magna animi pietate DEO devotiſſimus, prudenter cogitabat, quàm difficile eſſet, ac plenum periculis, Provincias regere, maximè cùm adhuc tam juvenis eſſet, magnam autem reverentiam habuit ac devotionem ad noſtrum ſacrum Ordinem Ciſtercienſem, qui tunc devotiſſimus cenſebatur, & cujus Fraternitatem, vel ſaltem Orationum ſuffragia, ſummi Pontifices, & Epiſcopi, etiam Reges, & Principes ſibi exorabant. Quia ergo ſciebat, quòd hoc ipſo Anno Capitulum Generale iterum in Ciſtercio congregaretur, æmulans cariſmata meliora, ipſe pariter ad Patres noſtros ibi congregatos hanc ſupplicem Epiſtolam ſcripſit.*

Utriusque Coronatio.

Leopoldus Dux expetiit ſibi Ordinis noſtri Fraternitatem.

Digitized by Google

// Reverendis Sanctisque Viris, ac Reverendis in Chri- // ſto Patribus, Abbati, Totique Capitulo Generali Ciſter- // cienſi, LEWPOLDUS miſeratione Divina Dux Auſtriæ & // Stiriæ ſalutem, & ſincero cum cordis affectu devotum ob- // ſequium, eorúmque gratiam mereri. Sanctus Conventus // Veſter, quo in Nomine Domini Salvatoris noſtri congrega- // ti eſtis, ſicut illi placere debet, ac plurimum apud eum me- // reri, qui promiſit: *Si duo, vel tres congregati fuerint in No- // mine meo, ibi ſum in medio eorum*: Ita firma fiducia credi- // bile eſt Nobis, *quidquid orantes petitis, à Chriſto fieri vobis.* // Nos ergo in hac juvente noſtra Patre prius LUPOLDO bea- // tæ memoriæ, & paulò pòſt etiam Fratre FRIDERICO piæ re- // cordationis orbati, & amborum Provinciis regendis ſucce- // dentes, undenam Nobis eam ſapientiam, & Cordis Recti- // tudinem, qua ad populos gubernandos opus habemus, ſub- // miniſtrari poſſe ſperare poſſimus, niſi à DEO, à quo om- // ne Donum perfectum, illud orationibus Sanctorum impe- // tremus? Nos enim ſeculi rebus impliciti, ita intendere DEO, // ſi fortè etiam vellemus, non poſſumus, ut ab ipſo intus lo- // quente neceſſariis præceptis inſtrueremur. Vos verò huma- // na ſolicitudine exemti, mortificatione carnis purgati, in // Ymnis (hymnis) & Canticis ſpiritualibus exercitati die ac // nocte, in Meditationibus ſanctis enutriti, converſamini ſem- // per cum DEO, & cum eo loquimini. Unde debita cum hu- // militate, & tota cordis noſtri devotione, rogamus vos, & // vobis ſupplicamus, ut pro indulgentia veſtra in multos alios no- // bis ſimiles, & Rectores populorum, etiam Nobis viſcera veſtræ // Charitatis explicare, & nos in Fraternitatem veſtram, pre- // cúmque veſtrarum, & meritorum communionem recipere // conſenſu unanimi velitis. Quod ſi facere vobis placuerit, // noſtri debiti erit, in quod per te propendemus, etiam om- // ne, quod poterimus nos, in veſtri Sanctiſſimi Ordinis ob- // ſequium, & promotionem, ac defenſionem impendere. Da- // tum in Nuwenburch Non. Januarii Indict. II. Ducatus noſtri // in Auſtria Anno primo, in Stiria verò Anno quarto. //

VI. *Iam devotas preces tanti Ducis libenter impleverunt Patres noſtri, quibus tunc Guido ſecundus Abbas Ciſtercii Generalis præfuit. Litera ad eum remiſſa à Guidone talis eſt.*

Reſponſum Ciſtercio miſſum.

//GUIDO humilis Abbas Ciſtercii, ac Totum Capitulum //Generale, LIUPOLDO Illuſtri Duci Auſtriæ & Stiriæ ſalutem, //& digna cum veneratione devota Orationum ſuffragia. Be- //nedictus DEUS, qui Juventutem Veſtram, ut ſcribitis, præ- //veniens in benedictione ſua, dedit vobis ſenſum, ut ſciretis, //cujus donum eſſent rectitudo cordis, & Intellectus, quibus //populi benè & laudabiliter reguntur. Fiduciam certè vobis

// præ-

//præbet' ſenſus iſte multæ gratiæ DEI, quæ erit vobiſcum. //Et quia multum humiliaſtis vos ad noſtra Orationum ſuffragia, & Fraternitatem, ac meritorum communionem devotiùs //requirenda!' nos promto animo deſiderium veſtrum implere //volentes, Fratrem vos noſtrum communi nomine ſalutamus, //& intra viſcera Religioſæ charitatis vos jucundè in Domino //complectimur. Talis verò cùm modò jam ſitis, diligite nos, //ut Fratres, & maximè illos ex noſtris, qui in Veſtris Provinciis //DEO ſerviunt, vos Principem ſimul tuentem, & Fratrem, //immo Patrem amantem exhibete. Datum è Ciſtercio IX. //Kal. Septembris anno Domini MCXCIX.// Hæc ex *Ortilone* ad annum præſentem.

Leopoldus ſtat à Philippo Rege electo.

VII. Sub medium Aprilis *Philippus* Rex Norimbergæ curiam celebrans, Alderſpacenſibus noſtris in Bojaria Privilegio condonato Auctoritate Regia Exemtionem perpetuam præſtitit ab Advocatia Dinaſtarum Chambenſium, Teſte in cæteris *Leopoldo* Duce noſtro: diploma datum die 18. Aprilis. Hinc conſtat, eum jam tunc ad partes *Philippi* tranſiiſſe. Quin tamen ipſum in Caſtris quoque comitaretur, domeſticum bellum impediit, de quo ſtatim dicendum. Dies verò 25. Maji nigra Fuit in Aula *Leopoldi*, Matrem ei dilectiſſimam *Helenam* triſti funere auferens juxta dicta in fine Elogii IX.[m] Reliquus annus Ungariam, cujus Regio ſanguine hæc Domina claruerat, cum Auſtria commiſit, re tamen à Scriptoribus variè admodum relata. Obierat nempe Ann. 1196. *Bela* III. Ungariæ Rex, Filio natu majori *Emerico*, quem alii *Henricum* ſcribunt, jam vivente Patre coronato, *Andrea* verò natu minore multis poſſeſſionibus donato, & ampliſſimâ pecunia ad iter Hieroſolymitanum pro Patre perficiendum inſtructo. Fuère autem huic poſtremo magni ſpiritus, nihilque ægriùs tulit, quàm ſe Regio Genere ortum, atque Coronæ hæredem, ſolo naſcendi ordine ab ea excludi. Hinc opibus primis liberaliter uſus, quouſque ſuffecerant, ſplendidiſſimè vixit: his verò acciſis, moliri cœpit in fratrem, Regnóque inhiare. Sic omnes fatentur: at verò in modo admodum diſcrepant.

Fraterna in Regno Hungariæ diſſidia Emerici & Andreæ.

VIII. *Godefridus* Colonienn. coævus ad Ann. 1199. ſic de *Andrea* Fratri Regi arma intentante. *Cui cùm Rex reſiſteret, orto inter eos bello victoria potitus eſt* Andreas *auxilio* Ducis *Auſtriæ* LUPOLDI. *Quo ſucceſſu elatus, ſicut res eſt inquieta felicitas, ſecundò contractis copiis Fratrem invadit. Ille accitis Teutonicis, quorum ibi copia magna eſt, qui & Hoſpites ibi vocantur, Fratrem devicit, occiſis ex ejus parte multis, & captis.* Auſtriaci verò Scriptores de auxilio, *Andreæ* contra Fratem Regem à Duce noſtro in Ungaria præſtito, undique ta-

His implicatus Leopoldus Dux, tradente Godefrido.

cent: quod nec ego facile aſſenſerim. Vix námque è juſto fuerit, æmulum legitimo Regi armis fulcire: niſi forſitan *Andreæ* cauſa æquior, quæ hodie lateat, in Fratrem ulciſcendi militaverit, quamquam *Godefridus* ſolam æmulationem pro fomento diſcordiæ aſſignet. Credi etiam poſſit, *Andream* Auſtriaco quidem uſum fuiſſe milite, quem tamen ære ſuo conduxerit, non autem, quem ei Princeps noſter propria ſub ſigna vocatum adduxerit, vel in ſuppetias miſerit. Id autem Chronicon *Cl. Neoburgenſe*, cum plurium aliorum ſuffragio ad ANN. 1199. teſtatur: *ELMRICUS Rex Ungariæ expulſum Fratrem perſequens, terminos Auſtriæ præda & igne vaſtavit.* Et in hoc pariter conſentientem *Ortilonem* paulò pòſt audiemus. *Bonfinius* Decad. II. Libr. VII. p. m. 275. ſeqq. Fraternam hanc diſcordiam prolixè quidem proſequitur, ſua tamen ſolummodo Authoritate, magisque Rhetorica declamatione, quàm narratione hiſtorica, candidè confeſſus, vetuſtos Ungarorum Annales rem iſtam penitus reticuiſſe. *Leopoldi* noſtri, ac ſi Acta ad eum planè non ſpectâſſent, nullibi meminit: immo ne quidem pugnatum fuiſſe à Fratribus concedit, ſed refert, educta ùtrinque acie, & adverſum ſe conſiſtente, *Emericum* Regem equo deſcendiſſe, & quaſi inermem, coronâ tamen Regiâ fulgentem, per media Fratris agmina tranſeundô, non pugnâſſe, ſed concionatum eſſe, ac ſingulos commonuiſſe: *Cogitarent, ſe ab omnibus electum, omniúmque nutu Coronam geſtare, ſibi proinde deberi & Regnum, eos autem ad obſequendum teneri. DEUM timeant, qui Reges conſtituit, idémque tuetur. Peccâſſe eos, adverſum ſe concurrendô: veniam omnes conſecuturos, ſi jam quieti receſſerint.* Atque ſic omnes, compoſitis animis, projeciſſe arma, veniámque acceptâſſe, ſolo *Andrea* profugo, immo latitante duntaxat in Caſtris, donec repertus, & ipſe Clementiam Fratris perſenſerit.

Bonfinius hoc diſſimulat.

Sed Ortilo confirmat.

IX. At verò certò rem aliter habuiſſe, liquet ex *Ortilone*; poſt ſuperiora ita pergente. *Hoc nuncio* (indultæ nimirum ſibi ab Ordine noſtro Fraternitatis) *plurimùm lætatus Dux LIUPOLDUS, ſuæ Humilitati illico Liberalitatem addere decrevit: quo ſe verè Fratrem probaret. Interea verò dum irent, & redirent Literæ* (ſuprà allatæ) *Anno priori Andream Ungarum, qui ob diſſidia cum Fratre Emerico Rege, fugere coactus fuit, benignè apud ſe recepit. Et quia Emericus propterea irrupit in Auſtriam, LIUPOLDUS illum hoſtem fortiter repellebat.*

Annus 1200.

X. HOc verò *Anno* (ſubſequitur ille) *pax inter Fratres Regios, & Ducem reparata eſt: qui poſtea Enſis conſecrationem rece-*

Digitized by Google

Leopoldus Dux gladio accingitur.

recepit. Et ut irruptionibus Ungarorum obicem poneret, Civitatem Novam in eorum finibus exſtruere cœpit. Conſonat Chronicon *Cl. Neoburgenſe* ad hunc pariter Annum hoc paragrapho. *LIUPOLDUS Dux Auſtriæ & Stiriæ in die Pentecoſtes ambitione* (h. e. pompa) *magna accinctus eſt gladio, præſente Chunrado Moguntino Archiepiſcopo, Eberhardo Saltzburgenſi Archiepiſcopo. Pax inter Regem Hungariæ & Ducem Auſtriæ componitur, Fratre in conſortium Regni recepto. Chunradus Moguntinus Archiepiſcopus obiit. Monaſterium S. Mariæ & S. Gregorii in Wienna ad Scotos à Wolfkero Patavienſe Epiſcopo conſecratur.* Accinctionem Gladii, Pacémque Ungaricam hoc eodem Anno pariter referunt *Vatzo*, & Anonymus *Zwetlenſis*, Chronicon item *Auſtrale* apud *Freberum*. Quis verò Duci noſtro Gladium conſecratum appenderit, exploratum non eſt. Stiriæ Ducum Encomiaſtes id à *Wolfgero* Patavienſi factum edixit, non probavit. Diem aſſignat 28.^{vum} Maji, ſive ipſum Pentecoſtes feſtum. An eâdem ſimiliter Dedicatio Eccleſiæ Scotenſis acta fuerit, & ibi fortè Militaris Enſis Celebritas eadem fidelia inſtituta, ſuſpicari licet, non aſſerere.

Componitur pax ipſum inter, & Regem Hungariæ.

XI. Compoſitæ Pacis modum *Godefridus Colonienſis* ita peculiariùs exponit ad Ann. 1199. *Poſt hæc Chunradus Epiſcopus Ungariam intravit, ut diſcordiam Fratrum ſedaret, & ab utroque honorificè ſuſceptus eſt. Inito conſilio, & habito conſenſu utriusque, & Ducis Auſtriæ LUPOLDI, omniúmque Principum Ungariæ, Pacem tali modo ſtatuit: ut ſignati Cruce mare tranſirent, & Regnum Ungariæ prædicto Duci Auſtriæ commendarent: & ſi quis illorum morte præventus in transmarinis partibus debitum carnis exolveret, ſupervivens rediens ad patriam, Regnum poſſideret.* Hæc ſimiliter allegans Cl. *Hanſizius*, arbitratur tamen, Laudum hoc pacis unacum Moguntino etiam Archiepiſcopum Salisburgenſem, atque Epiſcopum Patavienſem confeciſſe. Conditiones pacis ſolius *Godefridi* authoritate niti obſervat: in quas re vera ſi conventum, Reges tamen eisdem neutiquam ſtetiſſe, ut exitus probavit. Neque enim profectionem ſacram inierunt, neque concordiam diu coluêre, *Andrea* exacto trienniô ad carcerem retrusô. Unde nec *Leopoldum* adminiſtrandi Regni gloria contigit. Cæterùm *Godefridus* laudatus ita pergit. *Moguntinus, pace reformata inter Fratres, regreſſus ad partes Auſtriæ, in territorio Patavienſi carnis debitum ſolvit. Epiſcopus autem Wolferus prædictæ Civitatis jam defunctum ſuſcepit, & exequias celebravit, & Corpus cum magno comitatu Moguntiam devexit &c.* Archiepiſcopus Salisburgenſis inter Arbitros Pacis in Chron. *Cl. Neoburgenſi* nominatus *Eberhardus*: námque paulò antè VI. Id. Aprilis

Initium neceſſitudinis inter Ducem

noſtrum & Eberhardum Archiepiſcop. Saliſb. — lis *Adalbertus* Archipræſul piè deceſſerat. In ejus proinde locum nuperrimè è Cathedra Brixinenſi evocatus erat *Eberhardus*: qui Laudi hujus occaſione primam fortè copiam nactus eſt ejus neceſſitudinis cum Duce noſtro, quam ita *Hanſizius* commendat. *Egregia conſenſione agebat cum Auſtriæ Styriæque Duce LEOPOLDO, cum quo non modò frequentabat Imperiales Conventus, ſed etiam domi probâ concordia vivebat.*

An *Leopoldus* condiderit Novam Civitatem? — XII. *Novam* hoc anno *Civitatem*, limitaneam Hungariæ, & Auſtriæ Urbem, à Principe noſtro, irruptionibus Ungarorum obicem poſituro, condi cœptam eſſe, dum aſſerit *Ortilo* noſter, fidem facit recentiorum Scriptorum idem tradentium ſententiæ: quibus, quod ſciam, *Sundhemius* & *Arnpeckius* primi huc uſque Authores fuêre. Rever.^mus Annaliſta *Zwetlenſis* Annal. Tom. I. p. 239. *tanquam rem paucis notam* addit, voluiſſe *Emericum* Regem Ungarorum eòdem loci ad Auſtriacos continendos Urbem ſtatuere, cujus ambitum jam foſsâ & aratro deſignaverat. Cui cùm ſe Dux noſter opponeret, conveniſſe inter ambos, ut uterque Urbem conderet: qui verò ſuam prior abſolveret, ea ſtaret, altera dirueretur. Præveniſſe *Leopoldum*, & adhuc propè Neoſtadium aream cerni, foſſatique ſpeciem, ab Ungaris Urbi, poſt annum Platonis condendæ, deſignatam. Hæc verò teſtem non habent, cui fides debeatur, & neſcio quid valde conſimile habent fabellæ. Id profectò quodammodo certum, rem iſtam, ſi ſic eveniſſet, quia memoria admodum dignam, patrios in Faſtos coævis à Scriptoribus omnino inferendam fuiſſe. Haud minimum interim ipſi quoque *Ortiloni* incommodare videtur Diploma fundationis Incliti Cœnobii Cellæ Mariæ in Auſtria, à D. LEOPOLDO Marchione editum ANNO 1136. à me verò adductum Elog. VI. §. III. n. 19. Hujus quippe tenor ad omnium notitiam promulgatus fuiſſe disertè ibidem ſcribitur apud *Novam Civitatem*, *Tulnæ* item, & *ad S. Ypolitum*. Quòd ſi Nova Civitas jam AN. 1136. ſteterit, quomodo annis demum quinque & ſexaginta poſtea, i. e. ANNO 1200. à *Leopoldo Glorioſo* exſtrui cœpta aſſeveratur?

Rationes *Ortiloni* ſuff aganres. — XIII. Suſpicabar loc. cit. an non in præfata Charta *Novæ Civitatis* nomine Vienna tunc noviter conſurgere occipiens intellecta ſit? neque enim *Nova Civitas* proprium nomen eſt, ſed magis appellativum, vel commune, pluribus locis noviter ſurgentibus uſu omnium Seculorum tribui ſolitum. Sed hoc levi ſolummodo conjectura, ſine litera, ſine teſte congruente adſtruere, nimis intutum, immo temerarium videatur. Favet attamen huic opinioni, eò temporis Marchionatum Auſtriæ nequaquam tam integrum, ut hodie, ad ſolum & unicum Principem Terræ ſpectâſſe, ſed continuiſſe intra ſe plures Comitatus, quibus aliæ Familiæ dominabantur.

Digitized by Google

bantur. Quorum è numero fuerat Comitatus *Püttenſis*, qui proximè Viennâ inchoans, quidquid inde aduſque Neoſtadium interjacet, complectebatur. Atque totus hic diſtrictus poſſeſſione nihil ad Marchiones, vel Duces Auſtriacos attinebat: quippe quem à morte ultimi Comitis de Pütten *Ekeberti*, qui etiam Schardingæ, Neoburgo, Formbaco, & Lambaco dominabatur, *Otocaro* Stiriæ Duci hæreditate obveniſſe, Stiriæque, non Auſtriæ, adnumeratum fuiſſe, ex *Prevenbuebero* & aliis conſtat: uſquedum cum toto Stiriæ Ducatum ab *Otocaro* ad *Leopoldum* VI. Auſtriacum devolveretur. Unde & *Bela* III. Ungarus, hanc translationem præſentiens, bellum comminabatur, Stiriæ partem, Regno ſuo detractam, revindicaturus. Neque enim D. *Leopoldus* adverſus Ungaros, ANN. 1117. & ſequenti in Auſtriam irruentes, Novam Civitatem, quæ utique prima eſſe debuerat, ſi tum ſtetiſſet, ſed Montem Cætium, aliaque provinciæ Caſtra, muniiſſe refertur. Cui tamen hæ rationes non ſufficiunt, fortè non incommodè *Ortilonem*, tametſi dicat, à *Leopoldo* noſtro *Civitatem Novam extrui cæpiſſe*, interpretabitur non de primarum ædium, ſed murorum & munimentorum conſtructione. Additur enim ratio, *ut irruptionibus Ungarorum obicem poneret.* Aedes nudæ ad rapinam hoſtes alliciunt magis, quàm continent.

XIV. Porro hoc eodem ANNNO Dux, Cleri amantiſſimus, Benedictinis Scotenſibus Viennæ univerſa Jura ac Poſſeſſiones liberaliſſimè confirmavit Literis, à Cl. *Bern. Pezio* Cod. Diplom. Part. II. p. 61. editis, & ſubſignatis: *Apud Haimburc per manus Udalrici Notarii, præſente Domino Tittone Plebano de Heimburc, & Domino Chunrado Capellano, Anno Incarnationis Domini M. CC. tert. Kalend. Martii Indict. III.* Formulæ exordiendi hæc quoque Periodus meritò inſerta fuit. *Pietatem itaque Anteceſſorum noſtrorum, quam circa Eccleſias accurata ſolicitudine jugiter intendere conſueverunt, imitari cupientes, univerſas Eccleſias, præcipuè tamen eas, quarum Fundatores ipſi extiterunt, pro poſſe manu tenere, & promovere intendimus, & ſi non plura eis conferendô, ſaltem ab Anteceſſoribus noſtris, & aliis, ipſis collata Patrocinatus noſtri defenſione eisdem conſervandô.* Quam ſancta charismatum meliorum apud Sereniſſimos Majores Ducis noſtri æmulatio! Quàm felix Reipublicæ firmandæ, & figendæ fortunæ clavus, Locorum Sacrorum jura & bona non accidere, ſed primo in vigore, DEI omnipotentis intuitu, cui ab optimis Avis dicata erant, conſervare!

Leopoldus Dux favit Scotenſibus.

XV. Receſſerat aliquando ab hac Regula *Innocentius* Papa III.tius, inductus importunitate detrahentium Ordini noſtro, & contra

contra ejusdem Immunitatem à decimis murmurantium. Quamvis itaque repetitis literis peculiares univerſi Ordinis noſtri preces efflictim poſtulaverit, & licèt hoc, atque priori anno nullam graviorem Legationem ad Reges, & Principes deſtinaverit, cui non Ciſtercienſes Abbates adjungeret: cùm tamen in ſubſidium Terræ Sanctæ ſibi & Romanæ Eccleſiæ decimum, cæteris omnibus quadrageſimum numum indixiſſet, à Ciſtercienſibus quoque contra Privilegia quinquageſimum poſtulavit. Et quoniam præviderat, Ordinem pro ſua Immunitate, quæ ſemel infracta nunquam in integrum reducitur, ſtaturum eſſe: in eventum renitentiæ præviè comminatus eſt Privilegiorum omnium revocationem, & ſi contumacia accederet, Inſtituti totius abolitionem. *Experiemur in vos* (ajebat in prima ſtatim de hoc argumento epiſtola) *utrùm in Ciſtercienſes Fratres plenam Juriſdictionem, ſicut in aliis, habeamus.* Quomodo verò ab hoc fervore ſuo, vehementer noſtros terrente, miſerante DEO, & exaudiente ſupplicum preces, remiſerit, neque ſalva modò & integra Ciſtercienſium Privilegia ſervaverit, verùm etiam inſigniter auxerit, loco ſuo edicam.

Innocentius III. graviter comminatur Ordini noſtro.

XVI. Superforet porro adhuc adſcribenda altera Sereniſſimi Ducis *Leopoldi* Epiſtola, ſub finem anni hujus rurſum ad Capitulum Generale Ciſtercium directa: qua Novi Monaſterii Fundationem non modò clementiſſimè obtulit, verùm etiam impendendæ hujusmodi Gratiæ ſuæ facultatem inſigni cum humilitate, ſuæque Celſitudinis demiſſione imploravit. Quia tamen *Ortilo* huic Epiſtolæ è veſtigio Reſponſorias Patrum noſtrorum anno altero datas, ac deinde primam Conſignationem Vallis Liligeræ pro novo Cœnobio ſubdidit, nolebam ego, ab ipſo colligata inconcinnè dividere, ac proinde in honore Omnipotentis ipſos nunc *Faſtos* noſtros aggredior. Rationem tamen in his deſcribendis paulò aliam, atque in *Propyleo*, inibo. Dividam illos in totidem *Libros*, quot Secula complectentur. Seculum quodlibet in *Decades* partiar: harum verò unamquamque *Paragraphis* III. ſecabo. I.mus *Res Principum ac Patriæ*, quantum in rem noſtram conferre videbitur, compendiò inſinuabit, eo decennio geſtas. II.dus *Res Ordinis*, ſive nonnulla ſaltem Ciſtercio honorifica afferet. III.tius Demum *Res Campililii*, quas quidem noviſſe Orbi Erudito ſuo loco intererit, juſta cum brevitate exponet. Cæptis aſpiret DEUS, operique finem felicem indulgeat.

Concluſio & Partitio Faſtorum inſequentium.

SECU-

Bayerische Staatsbibliothek München

Digitized by Google

contra ejuſdem Immunitatem à decimis murmurantium. Quamvis itaque repetitis literis peculiares univerſi Ordinis noſtri preces efflictim poſtulaverit, & licèt hoc, atque priori anno nullam graviorem Legationem ad Reges, & Principes deſtinaverit, cui non Ciſtercienſes Abbates adjungeret: cùm tamen in ſubſidium Terræ Sanctæ ſibi & Romanæ Eccleſiæ decimum, cæteris omnibus quadrageſimum numum indixiſſet, à Ciſtercienſibus quoque contra Privilegia quinquageſimum poſtulavit. Et quoniam prævideràt, Ordinem pro ſua Immunitate, quæ ſemel infracta nunquam in integrum reducitur, ſtaturum eſſe: in eventum renitentiæ prævié comminatus eſt Privilegiorum omnium revocationem, & ſi contumacia accederet, Inſtituti totius abolitionem. *Experiemur in vos* (ajebat in prima ſtatim de hoc argumento epiſtola) *utrùm in Ciſtercienſes Fratres plenam Juriſdictionem, ſicut in aliis, habeamus.* Quomodò verò ab hoc fervore ſuo, vehementer noſtros terrente, miſerante DEO, & exaudiente ſupplicum preces, remiſerit, neque ſalva modò & integra Ciſtercienſium Privilegia ſervaverit, verùm etiam inſigniter auxerit, loco ſuo edicam.

Innocentius III. graviter comminatur Ordini noſtro.

XVI. Superforet porro adhuc adſcribenda altera Sereniſſimi Ducis *Leopoldi* Epiſtola, ſub finem anni hujus rurſum ad Capitulum Generale Ciſtercium directa: qua Novi Monaſterii Fundationem non modò clementiſſimè obtulit, verùm etiam impendendæ hujusmodi Gratiæ ſuæ facultatem inſigni cum humilitate, ſuæque Celſitudinis demiſſione imploravit. Quia tamen *Ortilo* huic Epiſtolæ è veſtigio Reſponſorias Patrum noſtrorum anno altero datas, ac deinde primam Conſignationem Vallis Liligeræ pro novo Cœnobio ſubdidit, nolebam ego, ab ipſo colligata inconcinnè dividere, ac proinde in honore Omnipotentis ipſos nunc *Faſtos* noſtros aggredior. Rationem tamen in his deſcribendis paulò aliam, atque in *Propyleo*, inibo. Dividam illos in totidem *Libros*, quot Secula complectentur. Seculum quodlibet in *Decades* partiar: harum verò unamquamque *Paragraphis* III. ſecabo. I.^{mum} *Res Principum ac Patriæ*, quantum in rem noſtram conferre videbitur, compendiò inſinuabit, eo decennio geſtas. II.^{dus} *Res Ordinis*, ſive nonnulla ſaltem Ciſtercio honorifica afferet. III.^{tius} Demum *Res Campililii*, quas quidem noviſſe Orbi Erudito ſuo loco intererit, juſta cum brevitate exponet. Cæptis aſpiret DEUS, operique finem felicem indulgeat.

Concluſio & Partitio Faſtorum inſequentium.

SECU-

Bayerische Staatsbibliothek München

Digitized by Google

contra ejuſdem Immunitatem à decimis murmurantium. Quamvis itaque repetitis literis peculiares univerſi Ordinis noſtri preces efflictim poſtulaverit, & licèt hoc, atque priori anno nullam graviorem Legationem ad Reges, & Principes deſtinaverit, cui non Ciſtercienſes Abbates adjungeret: cùm tamen in ſubſidium Terræ Sanctæ ſibi & Romanæ Eccleſiæ decimum, cæteris omnibus quadrageſimum numum indixiſſet, à Ciſtercienſibus quoque contra Privilegia quinquageſimum poſtulavit. Et quoniam præviderat, Ordinem pro ſua Immunitate, quæ ſemel infracta nunquam in integrum reducitur, ſtaturum eſſe: in eventum renitentiæ prævié comminatus eſt Privilegiorum omnium revocationem, & ſi contumacia accederet, Inſtituti totius abolitionem. *Experiemur in vos* (ajebat in prima ſtatim de hoc argumento epiſtola) *utrùm in Ciſtercienſes Fratres plenam Juriſdictionem, ſicut in aliis, habeamus.* Quomodò verò ab hoc fervore ſuo, vehementer noſtros terrente, miſerante DEO, & exaudiente ſupplicum preces, remiſerit, neque ſalva modò & integra Ciſtercienſium Privilegia ſervaverit, verùm etiam inſigniter auxerit, loco ſuo edicam.

Innocentius III. graviter comminatur Ordini noſtro.

Concluſio & Partitio Faſtorum inſequentium.

XVI. Superforet porro adhuc adſcribenda altera Sereniſſimi Ducis *Leopoldi* Epiſtola, ſub finem anni hujus rurſum ad Capitulum Generale Ciſtercium directa: qua Novi Monaſterii Fundationem non modò clementiſſimè obtulit, verùm etiam impendendæ hujusmodi Gratiæ ſuæ facultatem inſigni cum humilitate, ſuæque Celſitudinis demiſſione imploravit. Quia tamen *Ortilo* huic Epiſtolæ è veſtigio Reſponſorias Patrum noſtrorum anno altero datas, ac deinde primam Conſignationem Vallis Liligeræ pro novo Cœnobio ſubdidit, nolebam ego, ab ipſo colligata inconcinnè dividere, ac proinde in honore Omnipotentis ipſos nunc *Faſtos* noſtros aggredior. Rationem tamen in his deſcribendis paulò aliam, atque in *Propyleo*, inibo. Dividam illos in totidem *Libros*, quot Secula complectentur. Seculum quodlibet in *Decades* partiar: harum verò unamquamque *Paragraphis* III. ſecabo. I.^mus *Res Principum ac Patriæ*, quantum in rem noſtram conferre videbitur, compendiò inſinuabit, eo decennio geſtas. II.^dus *Res Ordinis*, ſive nonnulla ſaltem Ciſtercio honorifica afferet. III.^tius Demum *Res Campililii*, quas quidem noviſſe Orbi Erudito ſuo loco intererit, juſta cum brevitate exponet. Cæptis aſpiret DEUS, operique finem felicem indulgeat.

SECU-

Bayerische Staatsbibliothek München

Digitized by Google

contra ejuſdem Immunitatem à decimis murmurantium. Quamvis itaque repetitis literis peculiares univerſi Ordinis noſtri preces efflictim poſtulaverit, & licèt hoc, atque priori anno nullam graviorem Legationem ad Reges, & Principes deſtinaverit, cui non Ciſtercienſes Abbates adjungeret: cùm tamen in ſubſidium Terræ Sanctæ ſibi & Romanæ Eccleſiæ decimum, cæteris omnibus quadrageſimum numum indixiſſet, à Ciſtercienſibus quoque contra Privilegia quinquageſimum poſtulavit. Et quoniam præviderat, Ordinem pro ſua Immunitate, quæ ſemel infracta nunquam in integrum reducitur, ſtaturum eſſe: in eventum renitentiæ prævië comminatus eſt Privilegiorum omnium revocationem, & ſi contumacia accederet, Inſtituti totius abolitionem. *Experiemur in vos* (ajebat in prima ſtatim de hoc argumento epiſtola) *utrùm in Ciſtercienſes Fratres plenam Juriſdictionem, ſicut in aliis, habeamus.* Quomodò verò ab hoc fervore ſuo, vehementer noſtros terrente, miſerante DEO, & exaudiente ſupplicum preces, remiſerit, neque ſalva modò & integra Ciſtercienſium Privilegia ſervaverit, verùm etiam inſigniter auxerit, loco ſuo edicam.

Innocentius III. graviter comminatur Ordini noſtro.

XVI. Superforet porro adhuc adſcribenda altera Sereniſſimi Ducis *Leopoldi* Epiſtola, ſub finem anni hujus rurſum ad Capitulum Generale Ciſtercium directa: qua Novi Monaſterii Fundationem non modò clementiſſimè obtulit, verùm etiam impendendæ hujusmodi Gratiæ ſuæ facultatem inſigni cum humilitate, ſuæque Celſitudinis demiſſione imploravit. Quia tamen *Ortilo* huic Epiſtolæ è veſtigio Reſponſorias Patrum noſtrorum anno altero datas, ac deinde primam Conſignationem Vallis Liligeræ pro novo Cænobio ſubdidit, nolebam ego, ab ipſo colligata inconcinnè dividere, ac proinde in honore Omnipotentis ipſos nunc *Faſtos* noſtros aggredior. Rationem tamen in his deſcribendis paulò aliam, atque in *Propyleo*, inibo. Dividam illos in totidem *Libros*, quot Secula complectentur. Seculum quodlibet in *Decades* partiar: harum verò unamquamque *Paragraphis* III. ſecabo. I.^mus^ *Res Principum ac Patriæ*, quantum in rem noſtram conferre videbitur, compendiò inſinuabit, eo decennio geſtas. II.^dus^ *Res Ordinis*, ſive nonnulla ſaltem Ciſtercio honorifica afferet. III.^tius^ Demum *Res Campililii*, quas quidem noviſſe Orbi Erudito ſuo loco intererit, juſta cum brevitate exponet. Cæptis aſpiret DEUS, operique finem felicem indulgeat.

Concluſio & Partitio Faſtorum inſequentium.

SECU-

Bayerische Staatsbibliothek München

Digitized by Google

contra ejuſdem Immunitatem à decimis murmurantium. Quamvis itaque repetitis literis peculiares univerſi Ordinis noſtri preces efflictim poſtulaverit, & licèt hoc, atque priori anno nullam graviorem Legationem ad Reges, & Principes deſtinaverit, cui non Ciſtercienſes Abbates adjungeret: cùm tamen in ſubſidium Terræ Sanctæ ſibi & Romanæ Eccleſiæ decimum, cæteris omnibus quadrageſimum numum indixiſſet, à Ciſtercienſibus quoque contra Privilegia quinquageſimum poſtulavit. Et quoniam præviderat, Ordinem pro ſua Immunitate, quæ ſemel infracta nunquam in integrum reducitur, ſtaturum eſſe: in eventum renitentiæ prævie comminatus eſt Privilegiorum omnium revocationem, & ſi contumacia accederet, Inſtituti totius abolitionem. *Experiemur in vos* (ajebat in prima ſtatim de hoc argumento epiſtola) *utrùm in Ciſtercienſes Fratres plenam Juriſdictionem, ſicut in aliis, habeamus.* Quomodò verò ab hoc fervore ſuo, vehementer noſtros terrente, miſerante DEO, & exaudiente ſupplicum preces, remiſerit, neque ſalva modò & integra Ciſtercienſium Privilegia ſervaverit, verùm etiam inſigniter auxerit, loco ſuo edicam.

Innocentius III. graviter comminatur Ordini noſtro.

Concluſio & Partitio Faſtorum inſequentium.

XVI. Superforet porro adhuc adſcribenda altera Sereniſſimi Ducis *Leopoldi* Epiſtola, ſub finem anni hujus rurſum ad Capitulum Generale Ciſtercium directa: qua Novi Monaſterii Fundationem non modò clementiſſimè obtulit, verùm etiam impendendæ hujuſmodi Gratiæ ſuæ facultatem inſigni cum humilitate, ſuæque Celſitudinis demiſſione imploravit. Quia tamen *Ortilo* huic Epiſtolæ è veſtigio Reſponſorias Patrum noſtrorum anno altero datas, ac deinde primam Conſignationem Vallis Iiligeræ pro novo Cœnobio ſubdidit, nolebam ego, ab ipſo colligata inconcinnè dividere, ac proinde in honore Omnipotentis ipſos nunc *Faſtos* noſtros aggredior. Rationem tamen in his deſcribendis paulò aliam, atque in *Propyleo*, inibo. Dividam illos in totidem *Libros*, quot Secula complectentur. Seculum quodlibet in *Decades* partiar: harum verò unamquamque *Paragraphis* III. ſecabo. I.^mus^ *Res Principum ac Patriæ*, quantum in rem noſtram conferre videbitur, compendiò inſinuabit, eo decennio geſtas. II.^dus^ *Res Ordinis*, ſive nonnulla ſaltem Ciſtercio honorifica afferet. III.^tius^ Demum *Res Campililii*, quas quidem noviſſe Orbi Erudito ſuo loco intererit, juſta cum brevitate exponet. Cæptis aſpiret DEUS, operique finem felicem indulgeat.

SECU-

Bayerische Staatsbibliothek München